

O

o, O ['o] *m, f* črka o.

o ['o] *co ali; chest o chel* ta ali oni; *someancis formâls di chest o chel particolâr (scritorsfurlans); Jessi o no jessi* Biti ali ne biti; *Jessi o no jessi: cheste e je la cuistion!* (BelFa) Biti ali ne biti, to je zdaj vprašanje (Shakespeare); **o che...o che** bodisi...bodisi; *o che no capis niue o che no a voie di dame (glesiè)*; **o timp o tart** prej ali slej; *O timp o tart, duc i comuns dal Friûl a varan il lor libri dut par se (Pa); o vuê o doman* ali danes ali pa jutri.

o [o] *pro nenagl. oseb. zaimek za E1, M1 in M2 jo o voi jaz grem; nô o podîn mi moremo; vô o fevelais vi gorovite.*

o! ['o] *int o! oj! no!*

oase ['oaze] *f* → *oasi.*

oasi ['oazi] *f* 1. oaza *f*; *Si trate di une ~, tal desert, 75 Km plui indentri dal Sinai (Bibl-Numars)* 2. FIG oaza *f// < lat. oasis; gr. oasis.*

oate [o'ate] *f* → *ovate.*

obduzion [obdutsi'ón] *f* MED obdukcija *f*, raztelešenje mrljica.

obedi [obe'di:] *tr* → *ubidi.*

obedient [obedi'ent] → *ubidient.*

obelisc [obe'lisk] *m* ARS obelisk *m*; *~ egjizian* egipčanski obelisk; *Ma sul Thames ti pò capitâ di incontrâ ancie un ~ egjizian (Pa).*

oben [o'ben] *co ali pa, ali tudi; di un cjanâl televisif tes lengthis regionâls o minoritariis ~ a incorazî o a facilîtâ la creazion almancul di une stazion radiofoniche (Pa 03/2); de culture furlane ~ de lote pe identitât dai furlans (Pa 02).*

Obenêt [obe'ne:t] *kr.i f* (Drencje) Dubenjé (IT Obenetto).

Oberon [obe'ron] *os.i m* Oberon *m*; *~ re des Creaturis fadadis (ShW).*

obiet [obi'et] *m* 1. FIG predmet *m*, objekt *m*; *par slontanâ i zovins dal centri sociâl pordenonê, ~ di insults (O); al è za biel e pront e, par prionte, che al forme za ~ di une leç regionâl.(O)* 2. EKO predmet *m*, cilj *m* 3. blago *n*, predmet *m*; *nol è indreçât al non stes o ae locuzion, ma al ~ che il toponim al marche (Nons/Gonârs)* 4. cilj *m*, namen *m*; *al ~ di z* namenom; *a cui vignivin afidâts i temporâi, purciei, al ~ di menâju a passon o di custodîju; par ~ (di) z* namenom, (da), s ciljem; *a jerin lâts a zirâ il mont par ~ di instruzion (O); 2. ugovor *m*, pripomba *f* 3. GRAM predmet *m*, objekt *m*; *~ diret* premi predmet; *si pues acuardâlu cul ~ diret (Cadorini/furlan).**

obietât [obi'ta:] *tr* oporekati; ugavarjati; **no vê nuie di ~, nuie ce ~** ne imeti (nič) kaj ugavarjati; *Par principi, no vin nuie di ~. (Pa); Come che no ai nuie ce ~ (BelAlci).*

objetif [obi'ti:f], **-ive adj** objektiven, stvaren, nepristranski; ~ *m* 1. OPT objektiv *m* 2. FIG cilj *m*; *E je tacade la campagne di comunicazion regionâl sul font sociâl european inserît tal Objetif 3 clamât "Formazion: un passepuart pal lavôr". (O).*

obietivisim [obieti'vizim] *m* FILOZ objektivizem *m*.

obietivitât [obiетivi'ta:t] *f* objektivnost *f*, nepristranskost *f*; *lu fâs simpri cun modestie e cun ~, cence mai metisi masse in mostre (GP).*

obietôr [obie'to:r] *m* oporečnik *m*; *obietôrs de cussience* VOJ oporečnik iz vesti; *Cuntune convigne inmaneade dai obietôrs de cussience de "Caritas" udinese, (Pa 04/02).*

obiezion [obietsi'on] *f* ugovor *m*; oporekanje *n*; *~ di cussience* oporekanje iz vesti; *ancje siopars de fam o formis di ~ di cussience (SiF 03/3).*

obitorij [obi'tori] *m* mrtvašnica *f*.

obleâ [oble'a:] *tr* 1. (pri-), (za-)vezati; *No si po ~ nissun a fâ part di une associazion. (Pa/Declarazion)* 2. zadolžiti, zastaviti 3. (pri)siliti;

~si refl zavezati se, jamčiti; obligirati se

obleât [oble'a:t], **-ade adj** 1. zavezan, prisiljen 2. obvezen, neizogiben; predpisan, obligatoren, obligaten 3. JUR obligiranec *m*.

obleatori [obleat'ori] *adj* obvezen, obligatoren.

obleazion [obleatsi'on] *f* 1. JUR obveza *f*, obligacija *f* 2. zaveza *f*, obveznost *f*, dolžnost *f* 3. EKO obveznica *f*, obligacija *f*.

oblic ['oblik] *m* obvezafa, obveznost *f*, dolžnost *f*; *dâ l'~ dati obvezo, zavezati; ~ juridic Il prin al vûl dî che par fâ funzionâ come cu va lis Nazions unidis al à di sei pai stâts un " ~ juridic", no un "optional": (Pa 03/8); ~ de leç zakonska obveza; meti adun i progetti par doprà la lenghe furlane dentri de aministratzion provinciâl daûr dai oblics de leç 482/99. (Pa 02);*

scuelis dal ~ ŠOL obvezna šola; *La mostre e a dongje il lavôr dai arlef's des scuelis dal ~ che (CoUd).*

oblicui [o'blikui] *adj* 1. poševen; nagnjen 2. posreden; nepošten; *che lu fasin un letôr precoç, sgarzât, bielsvelt e ~. (mediateca-codroipo).*

obligatori [obliga'tori] *adj* obvezen; obligatoren.

obligatoriementri [obligatore'mentri] *adv* obvezno; obligatno.

obligatorietât [obligatore'ta:t] *f* obveznost *f*, obligatornost *f*.

obligazionari [obligazio'nari] *adj* EKO obligacijski; *e daûr di chel orientament al ufris une schirie di prodots tant che conts curints, depusesits a sparagn, certificâts de depusit, prestits obligazionaris e v. i.; (Pa/Buteghe).*

oblò [o'blô] *m* NAVT okence *n*, lina *f*; *~ di nâf* dut imbramît, fin che al cjadâ une cjase a trê plans cuntun balcon taront come un ~ di nâf. (Sg).

Obnet di Dencje [o'blô] *kr.i ?? Montmajôr di Savogne, Zirà, Butinins di Muimans, Obnet di Dencje, ducj sitôs pôc cognossûts dal public (La 05/11)*

OBNF [o'b] kratica > Organism bilaterâl italian pe Formazion (*O*).

obrobriôs [obrobri'o:s], **-ose adj** sramoten; nečasten; metint la peraule fin a chel scandal ~ che al à viodude la part slovène de nestre region (Pa 03/10); *La novità, rispet al romanç, e je che Dorian-Alfred, biel par di fûr e ~ par dentri (Bel).*

obsolet [obso'let] *adj* starinski, zastarel; *che a ritegnin che la lenghe minoritarie che a fevelin e fâsi part di une culture e di une tradizion obsolete, che no fevelin cheste lenghe ai lôr fts (SiF 03/3, 69-81).*

obvie ['obvie] *adj* očiten, jasen; *corispuint a la condizion al contôr plui ~ – l'unic ôr al è chel specificât de 3-geometrie fissade (SiF 03/4, 133).*

obviementri [obvie'mentri] *adv* očitno, jasno; ~ nissun no le à mai lete, fale chei amâs che le àn vude di me. (Pa 03/6); *Chê tessare che, ~, Feruglio nol cjapà. (Pa).*

oc ['o:k] *m* **lenghe di ~** LING okitanščina *f*,

L'ocitan, clamât ancie lenghe di ~ o provençâl (Provincia); e che si podarà scoltâ ancie un pôc di "rock di ~" dal Piemont (Furlanist).

òc ['o:k] *m* ZOOL goska f (mlada gos); *Al à copâts i ôcs (CoTrep).*

ocamisim [oka'mizim] *m* FILOZ okamizem *m.*

ocamist [oka'mist] *m* FILOZ okamist *m.*

ocasion [okazi'on] *f* priložnost *f;* prilika *f;* **al** ~ pri priliki; **cirí la** ~ iskati priložnost; *i prometin di dâi bêçs, e lui al cirive la ~ juste di tradîlu. (Bibl-Mc); in ogni ~ ob vsaki priliki; intune altre ~ ob neki drugi priliki; e je vere, ma intune altre ~, intune circonstanze che.. (Sg); la ~ pierdude izgubljena priložnost; se al bute la ~ če pride priložnost; ta cheste ~ ob tej priliki; une buine ~ dobra priložnost; une grande ~ par velika priložnost za; vê ~ di imeti priložnost; 2. povod *m,* vzrok *m.**

ocasionâl [okazio'na:l] *adj* 1. priložnosti 2. naključen, slučajen.

ocasionalism [okazona'lizim] *m* FILOZ okazionalizem *m.*

ocasionalmentri [okazional'mentri] *adv* priložnostno; naključno, slučajno.

ocat [o'kat] *m* ZOOL gosak *m;* *imboconâsi tant che i ocats (Verone)* nažreti se kot žival (do onemoglosti).

ocean [otʃ'e'an] *m* ocean *m;* ~ **Atlantic** Atlantski ocean; *in dì di vuê cyatâ di là dal ~ Atlantic (ilfriuli); ~ Indian* Indijski ocean; ~ **Pacific** Tihi ocean.

oceanian [otʃe'anian] *adj* oceanijski; ~ *m* Oceanijec *m* (*f* Oceanijkaf).

oceanic [otʃ'e'anik], -iche *adj* oceanski; *il passaç tra croste continentalâ e ~ al è clamât cee continentalâ (Vichi).*

Oceanie [otʃea'nie] *kr.i:f* Oceanija *f,* vueli neri de Persie e dai corais de ~ (*Leng 2000*).

oceanograf [otʃea'nɔgraf] *m* oceanograf *m.*

oceanografic [otʃeano'grafik], -iche *adj* oceanografski.

oceanografie [otʃeanogra'fie] *f* oceanografija *f.*

Occident [otʃ'i'dent] *m* POL zahod *m;* *No le viôt ni come vuere di religion, ni come conflit tra l'Islam e l'~. (Pa).*

occidentalâl [otʃiden'ta:l] *adj* zahoden, zahodnjaški; ~ *m* zahodnjak *m;* *Le àn doprade i paians, i cristians, i orientâi e i occidentâi, i sapients (Bel).*

occidentalism [otʃidenta'lism] *m* zahodnjaštvo *n.*

occidentalist [otʃidenta'list] *m* pristaš zahodnjaštva.

occidentalistic [otʃidenta'listik], -iche *adj* zahodnjaški.

ocipitâl [otʃipi'ta:l] *adj* ANAT zatilen, okcipitalen.

ocipite [otʃipite] *m* ANAT zatilen, okcipitalen.

ocitan [otʃi'tan] *adj* LING oksitanski; ~ *m* Oksitanec *m;* *Lis colaborazions cun altris minorancis etnicis in Italie (Sarts, Ladins, Slovens, Ocitans etc..). (O).*

ocitanic [otʃi'tanik], -iche *adj* LING oksitanski;

Ocitanie ['??] *f* Oksitansko, oksitansko govoreča skupnost; *Lis piçulis nazions rapresentadis a jerin 10: Gales, ~, Bretagne, País Bascs, Galizie (Pa).*

ocitanist [otʃita'hist] *m* oksitanist *m;* *che si vise che a forin doi incuintris, "un intal 1977 cuntun grup di ocitaniscj in Piemont e un altri (SiF 03/3, 115).*

ocjâi [o'qa:i] *mpl* očala *fpl;* *no viodin ben nancje in ocjâi ne vidijo dobro niti z očali; netâsi i ~ očistiti si očala; Si netave i ocjâi (BrLi); ~ di soreli* sončna očala; *un pâr di ~ očala.*

ocjalâr [oqa'la:r] *m* optik *m.*

ocjalon [oqa'lon] *m* velika očala; *Ocjalons neris e lunc gabonot di ebreu. (Ta).*

ocjaluç [oqa'lutʃ] *m* ~ **di aur** Il Turc? - I voi di Valantin si rimpinarin parsore dai ~ di aur (Tolazzi).

ocje ['oqe] *f* 1. gos *f;* ~ **salvadie, ~ di prât** siva gos (Anser anser); *Cui che al vûl une ~ fine, la compre a sante Catarine (infoanziani) 2. grasse chê ~!* IRON to pa je posel!; *jessi il fi dal ~* biti srečnež, privilegiranec; **lâ in ~** raztresti se; **passâ la ~** prebiti čas; ?? zâc de ~ Il zâc de ocje fat in mût di campionât di balon! (Pa 06/3)

Ocjo ['oqe] *f* ?? *Ocjo furlans! Cumò no si trate plui di idealiscj unitaris (La 06/3)*

oclocratic [oklo'kratik], -iche *adj* ohlokратičen.

oclocrazie [oklokra'tsie] *f* ohlokracija *f.*

oclogegie [okolo'gje] *f* ohlogologija *f.*

oclusif [oklu'zi:f] *adj* LING zaporniški, okluziven.

occlusion [okluzi'on] *m* 1. MED zapora *f,* začepitev *f* 2. METEO okluzija *f* 3. FIZ okluzija *f* 4. LING zapora *f,* okluzija *f.*

occlusive [oklu'zive] *f* LING zapornik *m;* *e jere denant di ~ sonore (Lenghe 2000).*

ocori [o'korij] (*al ocor*) *it* biti potrebno; *Nol ocor berlâ tant. (Sg)* Ni se treba tako dreti; → **coventâ.**

ocorince I [oko'rintʃe] *f* potreba *f;* **ae ~** po potrebi; *che al jere chest Pieri Purciâr di Sante Marie che ae ~ ..al jere dispost a vignâ des voltis a vore intal manicomi (Urlj); ogni ~ a dà une man par judâ il prossim (CoTrep).*

ocorince II [oko'rintʃe] *f* LING frekvenca *f,* pogostnost *f;* *Ogni ~ je stade convertide intune di chestis formis grafichis (Uniud/Burelli).*

ocularâl [oku'la:r] *adj* ANAT očesen, okularen; *testemoni ~ i tocjave di jessi testemoni ~ dal tradiment dal so popul (scritorsfurlans);* ~ *m* OPT okular *m.*

oculist [oku'list] *adj* ANAT očesen, okularen.

oculistic [okulisti'kik], -iche *adj* okulističen.

oculistiche [oku'listike] *f* okulistika *f;* *Il pari, luminâr di ~, otorinolaringoiatrie e bon espert di archeologie e di leteradure (Bel).*

ocult [o'kult] *adj* skrit, prikrit; skriven, skrivosten, tajen, okulten.

ocultisim [okul'tizim] *m* okultizem *m.*

ocultist [okul'tist] *m* okultist *m.*

ocultistic [okul'tistik], -iche *adj* okultističen.

ocupâ [oku'pa:] (*o occupi* [o'cupi]) *tr* 1. zaseti, zavzeti, okupirati; *Cussi i lavoradôrs a àn ocupât par proteste il Consei comunâl di Tumieç (O) 2. zavzemati (npr. položaj); ancie se cuntun gambi inte poltrone di sindic ocupade cumô di Gianfranco Pizzolitto (O 30/6/2001) 3. zavzemati (npr. prostor); di Udin la sezion Fotografie dai Museus civics che e ocupe par cumô lis ultimis trê salis de sezion disens e stampis (O 30/6/2001) 4. zaposliti, vzeti v službo; *dulà che a son ocupâts 2 dipendents tecnics-aministratifs e cualchi assegnist di ricercje (Pa);* ~ *si refl* ukvarjati se, baviti se, opravek imeti.*

ocupazion [okupatsi'on] *f* 1. zavzetje *n,* zasedba *f* 2. posel *m,* popravek *m;* zaposlevanje *n;... e à chê di informâ e sensibilizâ i citadins sul teme des politichis regionâls pe ~ e dal font sociâl european (O 26/5/2001).*

ocupazionâl [okupatsio'na:l] *adj* 1. okupacijski 2. zaposlenitven; *par impedî che la sierade de aziende e puarti consecuencis sul plan ~ (O 6/2/2002); il fat che la programazion de Agjenzie regionâl pal lavôr pal*

inseriment ~ dai imigrâts no rive a otignî bogns risultâts (O 29/1/2000).

ode [ode] *f* LIT oda *f*, lirska pesem.

odeâ [ode'a:] *tr* sovražiti, mrziti.

odeon [o'deon] *m* TEAT odeon *m*.

odeôs [ode'o:s], **-ose** *adj* osovražen, odvraten; nesimpatičen.

Odesse [o'dese] *kr.i.f* Odesa *f*; Pablo Korchenewski, un rus blanc di ~ rivât ta chestis landis tal 1963 (Pa 7/2000).

odi ['odi] *m* (t. **odie** *f*) sovraštvo *n*, osovraženost *f*; *di une storie di oms feride de muart e dal ~, de disperazion e de smare?* (La 04/8).

odie ['odie] *f* → **odi**.

odierni [odi'erni] *adj* današnji; sedanji, dandanašnji; *Cul fin di creâ lis condizions par tornâ a urâ la ricieje de un passât che al somee cetant lontan par colpe dal cori sburit dal ~.* (Pa 03/10).

odinofagjie [odinofa'gie] *f* MED odinofagijaf.

odinofobie [odinofo'bie] *f* PSIH odinofobijaf.

odinometri [odi'nɔmetri] *m* MED odinometer *m*.

Odoaker [odo'aker] *m* HIST (germanski vojvoda) Odoaker *m*; *Si po anje crodi che sot di ~ (JM).*

odolat [odo'lat] *m* ZOOL → **lodelat**.

odontologic [odonto'lɔgik], **-iche** *adj* MED zobozdravstven, stomatološki.

odontologje [odontolo'gie] *f* MED zobozdravstvo *n*, stomatologija *f*.

odontotecniche [odon'teknike] *f* MED zobozdravstvena tehnika.

odôr [o'do:r] *m* 1. vonj *m*, duh *m*; vonjava *f*; smrad *m*; *al à ~ di bocje* smrdi mu iz ust; **bon** ~ prijeten vonj; **jerbe di ~** zelišče *n*; **~ di ledan** smrad po gnoju; *Dai curtii al vignive ~ di ledan.* (Sg) 2. FIG slutnja *f*, sloves *m*; **in ~ di** v slovesu; **fate di un predi in ~ di eresie (glesie)**.

odorât [odo'ra:t] *m* voh *m*.

odule ['ɔdule] *f* ZOOL → **lodule**; *Nol è un zûc di odulis - Non è un giochetto facile (per allodole).*

(Verone).

odulin [odu'lin] *m* ZOOL → **lodulin**.

ofegâ [ofe'ga:] *tr* 1. zatemniti, zamračiti, zamegliti 2. (t. FIG) umazati, zamazati, omadeževati, očrniti (npr. ime) 3. FIG prizadeti, užaliti.

Il sufit di len e il paviment di modon onfegât a mangjavin par ordin la lûs che doi barcons luncs (Tolazzi)

ofegât [ofe'ga:t], **-ade** *adj* 1. zatemnjen, zamračen 2. utrujen, slab, uničen; prizadet, užaljen.

Ofelie [ofen's??] *os.i.f* Ofelija *f*.

ofensif [ofen'zi:f], **-ive** *adj* napadalen.

ofensive [ofen'zive] *f* ofenziva *f*; prime des trupis todescjis che a veyin inviade une rabiose ~ par liberâ lis spalis al lôr esercit in ritirade (La 06/1)

oferâ [ofe'rei:] *tr* → **proferî**.

ofertori [ofer'tɔri] *m* REL (liturgija) ofertorij *m*.

ofese [o'feze] *f* ranitev *f*, žalitev *f*; napad *m*; **fâ une ~ a cdn** žaliti (koga); **~ fate a Diu (BelR)**; **jessi une ~ a cdn** biti žalitev za koga; *E soredut un furlan talianizât al è une ~ ae nestre lenghe!* (Onde).

ofierte [ofi'erte] *f* → **ufierte**.

ofindi [o'findi] (o **ofint**) *tr* 1. raniti, napasti 2. prizadeti, žaliti;

~si refl biti prizadet, užaljen.

ofrî [o'fri:] *tr* → **ufrî**

ogjet [o'get] → **obiet**.

ogjetif [o'ge'ti:f] *adj* → **obietif**.

ogjivâl [oġi'va:l] *adj* 1. ARHIT šilast; *Al ejale abâs viers la roe di une di chês barconetis ogjivalis di areazion, ma l'om nol è nancje in strade.* (Mar) 2. VOJ oživen.

Ogm [oġe'ti:f] *che dut câs si à ancjemò di viodi se e diven di ~ coltivâts chenti o ben se e rive di une contaminazion no volude.* (O).

ogni ['ɔñi] *adj* vsak; ves; ~ domenie a misdi vsako nedeljo opoldne; *a ~ singul letôr* vsakemu posameznu bralcu; ~ doi, trê agns vsake dve, tri leta; *ae scjadince di ~ trimestri* s koncem vsakega četrletjetja; *la vite di ~ dì* (dobosedno: vsakega dne) vsakodnevno življenje; ~ sorte di int vse vrste ljudi; ~ possibilât vsaka možnost; ~ altri sei lavôr kakoršnokoli drugo delo; *a ~ mût na vsak način; di ~ dontri* od vsepovsod; *a ~ mût chel dirit al vignive clamât (Sclese); di ~ fate* vseh vrst; ~ an vsako leto; ~ individui al à derit vsak posameznik ima pravico; ~ mês vsako mesec; ~ moment v vsakem trenutku, stalno; ~ moment si visave che cumò la vite e veve une altre ande (Sg); ~ cuâl občasno; ~ pôc vsak čas; na vsake toliko, pogosto; ~ tant od časa do časa; *Se ~ tant no mi ven aments une peraule furlane (Leng); ~ cuant* kdaj do kdaj; ~ trop? kolikokrat?; ~ volte che vedno ko, vedno kadar, vsakič ko; *che lu àn judât ~ volte che al à Coventât ki so mu pomagali, vedno kadar je bilo potrebno.*

ognicuant [oñiku'ant] *adv* → **ogni cuant**.

ognidun [oñi'dun], **ognidune** *pro* vsak, vsakdo; ~ di lôr vsakdo od njih; ~ di noaltris vsakdo od nas; *che nus tocje di fa a ~ di noaltris.* (Pa); ~ al saveve alc vsak je nekaj vedel; *che al vûl dî che ~, tu includût, al pues modifícâ (Vichi)* kar pomeni, da vsakdo, vključeno ti, lahko spreminja..; *Al è clâr che ognidune di chestis lenghis Jasno je, da od teh jezikov vsak..*

ognsignificât [oñisñifi'ka:t] ?? *E nol è pôc, in temps dulà che la globalizazion e tint a anulâ ognsignificât autentic de tradizion* (La 05/11)

Ognissant [oñi'sant] *m* Vsisveti (praznik); → **(Ducj) i Sants.**

ognitant [oñi'tant] → **ogni tant**.

ognitrâ che [oñi'tra ke] *co* vsakič, ko; *Il soreli si mudarà in securetât, la lune in sanc ~ e vegni la grande e gloriose zornade dal Signôr.* (Bibl-Az).

ogniun [oñi'un], **ogniune** *pro* vsak, vsakdo; *jentrade plui significative par che ~ di noaltris si senti a cjase sô da bi se vsak od nas čutil doma.*

ognuncuant [oñunku'ant] *adv* kdaj do kdaj, včasih; *che al jere a stâ e lâ a vivi intun busigatul su di un cjast, lustrâsi i stivâi dibessôl e ~ comedâsi cu la trade.* (Zili); → **ognitant.**

oh! ['o] *int* o!; ~ mo! o končno! dobro!

ohé! ['o] *int* hej!

ohi ['o] *int* ??

ohilâ! [oi'la] *int* ojla!

ohmmetri ['ɔmmetri] *m* ELEK ohmmeter *m*.

ohu! ['o] *int* hej!

Oil ['o] kratica > Organizacion Internazional dal Lavôr (Pa 02).

ol! ['ol] *m* BOT → **olm**.

olà! ['o'la] *int* hej!

Olande [o'lande] *f* Holandija *f*.

olandê [olan'de:s], **-ese** *adj* holandski, nizozemski; *Lis poesiis dai miôr poets neerlandês (tant flamants che ~)* (Pa);

~ m 1. Holandec 2. holandščina f, holandski jezik.
olandine [olan'dine] f 1. LOVSTVO vrsta lovske mreže za ptičji lov 2. LOVSTVO vrsta mreže za ribolov.
olbare ['ɔlbare] f ??
olberâr [olbe'ra:r] m BOT lovor m (*Laurus nobilis*); → *laurâr*.
olchetitrai [olketi'trai] int → *oltitrai!*.
ole ['ɔle] f 1. lonec m (iz gline) 2. GEO vrsta globoke mlake.
olê [o'le:] tr → *volê*.
Olee [o'lee] → *Borc di Olee*.
olefine [ole'fine] f KEM olefin m.
olefinic [ole'finik], -iche adj KEM olefinski.
oleine [ole'iné] f KEM olein m.
oleodinamic [oleodi'namik], -iche adj ?? *intai setôrs mecanic e ~* (La 07/02)
oleodot [oleo'dot] m naftovod m; *par infrastrukturis che a coventin dome pal passaç, par oleodots, gasdots, autostradis e altri inmò.* (La 05/7).
oleografic [oleo'grafik], -iche adj ARS oleografski.
oleografie [oleogra'fie] f ARS, TISK oleografija f.
Olf ['olf] kratica m > *Osservatori regional de lenghe e de culture furlanis* (Pa 02).
Olghe ['olfg] os.i f Olga f; *Cjante, tu ~, cjante* (La 04/3)
oligarchic [oli'garkik], -iche adj oligarhijski; *il Friûl nol veve nissune semeance cu lis istituzions di caratar cumunâl e ~ de Republike* (La);
~ m oligarhist m.
oligarchie [oligar'kie] f oligarhija f.
oligopoly [oligo'pɔli] m EKO oligopol m; *Il probleme reâl di chest mût di fâ informazion al podarès jessi intal " ~ " che si ècreat a nível di stampe cuotidiane inte nestre regjon* (Pa 02/10-11).
oligopolist [oligopo'list] m EKO oligopolist m;
~ adj EKO oligopolističen.
oligurie [oli'gurie] f MED oligurija f.
olilai [oli'lai] int lalala (pojoč z zadovoljstvom).
Olimp [o'limp] kr.i m Olimp m; *destinât a lâ tal ~ dopo de muart.* (Leng 2000).
olimpiač [olim'piak], -ache adj olimpijski.
olimpiađe [olim'piade] f olimpiađa f, Olimpijske igre; *Fieste grande pa Di Centa, tornade plene di medais dal olimpiades.* (don).
olimpic [olimpik], -iche adj 1. GEO olimpski 2. ŠP olimpijski.
olimpionic [olimpi'ɔnik], -iche adj ŠP olimpijski;
~ m ŠP olimpionik m; *Ne Lizzi, ne Bressani, ne Pecile, ne Fantini ne nissun dai "olimpionics" di in chê volte.* (Bel).
olimpioniche [olimpio'nike] f ŠP olimpionik; *Salacor gjavât il câs de ~ Manuela Di Cente, in corse te liste di "Forza Italia" e innomenade pai sucès sportifs* (Pa 04/05).
Oliveri [oli'veri] os.i m Oliviero.
olm ['olm] (t. ol) m BOT brest m (drevo) (*Ulmus campestris*); *e al svolete dal ~ su la cjarande* (Cadorini/furlan).
olmâ [ol'ma:] tr 1. (za-)o-paziti, zagledati, razlikovati, odkriti; videti; *La cuistion, come che si po ~, e je lungje* (BelLa); *Cuant che al à olmât la machine, al è lât di corse a vierzì la puarte prin* (petruspaulus); ~ **un cul ombre** gledati koga sumničavo 2. FIG zavohati, zaslediti, njuhati, čutiti;
~ it gledati.
olmade [ol'made] f pogled m; **dâ une ~ a** pogledati;

Provait a da une ~ sun chest cont ae riviste "Res" de Universitat (La 05/8).
olme ['ɔlme] f 1. sled f, stopinja f, znak m 2. sled f, ostaneček m (nečesa), minimalna količina f; *al po viodi une ~ blancje, come une spolvarade di farine (don); Dongje di cheste prime ~ dal Furlan scrit (Union); tignî di ~ imeti na očeh.*
olnâr [ol'na:r] m BOT 1. (~ **neri**) črna jelša f (*Alnus glutinosa*) 2. ~ **blanc** siva jelša (*Alnus incana*) 3. ~ **di mont** zelena jelša (*Alnus viridis*); → *ambli*.
oloocaust [olo'kaust] (pl. *olocauscj*) m 1. REL žgalna daritev f; *Se la ufierte e je un ~ di besteam grant* (Bibl 172) Če je daritev žgalna žrtev velikega goveda 2. HIST holokavst m; *che nol à nissun pudôr a sbarâ judizis semi-assolutoris su la tragedie dal Olocaust* (Pa 7/2000).
olografie [ologra'fie] f FOTO holografija f.
ogram [olo'gram] m FOTO hologram m.
olsâ [ol'sa:] tr/it drzniti se, tvegati, imeti pogum, opogumiti se; *Invezit, pe minorance cheste leç e coventave, ma si veve di ~ di plui* (Onde); *Isaie nol clope, al è cence poris: altris, pe Gjeremie nol olse dî di sì a prin colp.* (Bibl-Isaje).
olse ['olse] f drznost f; predrznost f; pogum m; hladno kri; **compre un fregul di ~!, cjal un solt di ~!** (šalj.) daj se opogumi!
oltagn ['ol??] f → *altagn*.
oltitrai [olti'trai] (t. **olchetitrai**) int prekleti!
oltrain [ol'train] → *oltran*.
oltran [ol'tran] m 1. tujec m, inozemec m, zamejec m 2. ki živi onkraj Tilmenta;
~ adj 1. tuj, onstran meje; *o soi deventât gnarvôs, ~, parmalôs.* (BrLi); *O levi a câs pes stradis dal paîs che mi semeave saldo plui ~.* (BrLi) 2. onstran Tilmenta.
oltrance [ol'trantʃe] f v: **a ~ do zadnjega, do skrajnosti; skrajen;** *une occasion par podê pandi i parcès di cheste lote a ~* (Pa).
oltranzist [oltran'tsist] adj skrajen, ekstremen; ekstremističen; *che al à incolpât la minorance slovene di sustignî «tesi oltranziste».* (Pa 02/12); *forme di feminismus astrat e ~* (CoUD).
oltri ['oltri] prep 1. onstran, preko; **~ a chest** poleg tega, razen tega; *Ma ~ a chest, a son ancie altris i intindiment dal gno studi* (SiF 03/3); **~ a chest al merte ricardât** Poleg tega velja spomniti; **~ che** razen; **~ di chest** razen tega.
oltrialpe [oltri'alpe] m območje onstran Alp; *mont Ambruseit, dacîs al troi celtic .. talpinât par tancj secui da chei ca transitavin di ~ viers la Italie* (rotec).
oltritombe [oltri'tombe] m onstranstvo n.
oltro ['oltro] m (carn.) → *oltri*.
om ['ɔm] (pl. **oms, umign**) m 1. človek m, mož m; **Adam, il prin ~** Adam, prvi človek; **~ cjasandrin** gospodar hiše v gostilni; *Bepi di Tumieç al jere un ~ dut cjasandrin* (don); **~ comun** navaden človek; **derits dal ~** človeške pravice; **I'~ al propon e Diu al dispon** človek predлага, Bog odloči; **la nature dal ~** človeška narava; *Alore e je simpri la nature dal ~ (don); Oms dal Nord* Chest standart al larà, daspô de sconfite dai Oms dal Nord (clans britans de Scozie meridional) (Ac); **~ de strade** ??človek s ceste; *retoric ma no masse, di ~ de strade, cence nissun pericul pe aziende* (Pa 06/1); **~ di cûr** plemenit človek; **~ di peraule** mož beseda; *come ogni ~ di peraule e di cûr* (glesie); **~ di pocjis peraulis** redkobesednež m, človek dejanj; **~ di pols** energičen človek; **~ di stât** državnik m; *al è decisif il pinstr di Ibn Khaldun, grant studiat e ~ di stât,* (Pa

02/10-11); ~ **mastin** trden, žilav človek; ~**mediatôr** Une funzion legitime, buine, consolant, che e à in tal ~**mediatôr Crist Gjesù la sô expression plui alte e definitive.** (BelR); ~**politic** politik; carisme che al marche il vêr ~**politic** (Pa); **un grant** ~ velik mož; Chest grant ~, predi e retor (Cadorini/furlan); **un ~che al sa il so fat** človek, ki ve za kaj gre
2. (pl. omps) zakon. mož m, soprog m; **gno** ~ moj mož; Ma la storie plui misteriose le ai sintude di une agne dal gno ~. (Cadorini/furlan); **a son ~ e femme** sta mož in žena 3. (pri biljardu) kegelj m 4. ~**di len** maneken m, izložbena lutka.
omaç [o'matʃ] m HIST pokorščina f; FIG poklonitev f, poklon m; Scraede ai 4 di Avril e restarà vierte fintremai ai 6 di Jugn la mostre “~ a Darko” (Pa 04/04); di une bande, al è un ~ positif viers la ereditât e lis tradizions furlanis (CIRF).
ombre ['ombre] f 1. senca f; zuiant simpri sui contrascj jenfri lus e ~ (Pa) .. med lučjo in senco 2. sum m, dvom m; **meti in ~ un** posumiti nekoga; Virgili tant che poete epic al à metût in ~ il non di ducj chei altris (Lenghe 2000); **metisi in ~** postati sumljiv; **cjalâ olmâ un cun ~** gledati nek. s sumom; **par ~ di** iz strahu; Levin vie cidins e simpri cui cûr in man par ~ di petâ i pîts in cualchi spie. (Natisone/furlanis)
3. FIG sled f, senca f, madež m; trohica f; **cence ~ di** brez trohice, z niti najmanj; Che la domandi però cun fede e cence ~ di dubi (Bibl-Let-Jacun)
4. ~! zaboga! hudiča! **nancje par ~!** niti v sanjah! **nuie da la ~** VULG prav nič 4. →**ombrene**.
ombreç [om'bretʃ] m (redko) senca f.
ombrelûs [ombre'lu:s] f ali m menjava, alternacija (svetlobe); Un sens armonic tal disponi massis, une roture seče di liniis, cualchi volte cuntun ~ juste tentât (CoUd).
ombrenâ [ombre'na:] tr delati senco; senčiti; →
ombrizâ.
ombrenâr [ombre'na:r] m dežnikar m.
ombrene [om'brêne] f 1. senca f, **simpri inte ~** vedno v senci 2. dežnik m 3. FIG dežnik m, zavetje n, ščit m, zaščita f; Cjargne, ma al è miôr che tu restis sot la ~ de Provincie di Udin (Pa); une “~ di protezion” che e permetarà ancje 'es varietâts locâls di conservâsi (La 04/1).
Ombrene [om'brene] kr.i.f (Tramonç Disot) Ombrena.
ombrenescopie [ol'tran] m ?? La visualizazion e je otignude par ~ mandant la lûs di abâs. (SiF 02/2, 129).
ombrenin [ombre'nin] m majhen dežnik; sončnik m; cjalcis scarpis e ombrenin a la mode (morsanodistrada); e a tignivin in man doi ombrenins dal antîc testament, un blanc e un colôr di rose. (Sg).
ombrenon [ombre'non] m velik dežnik; sončnik m.
ombrenôs [ombre'no:s], -ose adj 1. senčnat 2. plasljiv.
ombrenûl [ombre'nu:l] (manj obič. **ombrenum**) m senca (rastlin), hladno, senčnato mesto.
ombrenum [ombre'num] m →
ombrenâl.
ombrete [ombre'n??] f ZOOL →
lamprede.
ombrî [om'bri:] (t. **umbrî**) tr 1. zasenčiti 2. posumiti; ~ it 1. delati senco 2. FIG spraviti v slabo voljo; vznejevoljiti;
~si refl 1. zasenčiti se, zatemniti se 2. (pri konju, človeku) postati živčen, razdražiti se.
ombrie [om'brie] (t. **umbrie**) f senca, hladno, senčnato mesto.
ombrine [om'brine] f ZOOL omber m, črnjel m, šalamun m (*Umbrina cirrosa*).

ombrît [om'bri:t] adj →
ombrizâ [ombri'dža:] tr delati senco; senčiti.
ombrofil [om'brɔfil] adj BOT ombrofilen.
ombrofilie [ombrofilie] f BOT ombrofilija f.
ombrofobie [ombrofo'bie] f BOT ombrofobija f.
ombrofop [om'brɔfop], -obe f BOT ombrofoben.
ombrograf [ombro'graf] m METEO ombrograf m.
ombrôs [om'bro:s], -ose adj 1. senčnat; →
ombrenôs 2. plasljiv, dovzeten, pretirano občutljiv; une musiche une vore scure e ombruse (Ta).
ombul ['ɔmbul] (pl **ombui**) m 1. bok m, kolk m; Zuan al jere vistût cuntune vieste di pêi di camêl, peade tôr dai ombui cuntune cinturie di piel (Bibl-Mt) 2. KUL ledje, ledvena pečenka f.
Omedinamiche ['ɔmbul] ?? Sore dut la nestre, che le vin clamade “Omedinamiche”, e à dimostrât di costâ une vore pôc (Pa 03/4).
omega [o'mega] →
omeghe [o'mege] f 1. omega f 2. FIG konec m, omega f; **Pont ~** točka omega; Il leam gravitazion-informazion al ven doprât di Tipler par fâ viodi che la gjeometrie dal Pont Omeghe e corispuint (SiF 03/4).
omelie [ome'lie] f REL homilija f; FIG pridiga f; Oh Diu, - e cheste volte Valantin Giavitto la ~ al voleve fâle dute (Tolazzi).
omenat [ome'nat] m možaca; E’ àn vût dit che al à vivût ca un ~, trist che nissun sa (Natisone/miti).
omencin [omen'tjin] m možiček m.
omenon [ome'non] m možakar m.
omenut [ome'nut] m možič m, možiček m.
omeodinamic [omeodi'namik], -iche adj homeodinamičen; Par Graziano Ganzit, perît agrari, agricultôr e ricercjadôr ~ (Pa 03/12).
omeodinamiche [omeodi'namike] f homeodinamika f.
omeomorfic [omeo'mɔrfik], -iche adj MAT homeomorfen; varietâts otignudis par chirurgie di Fintushel-Stern, superficiis di Stein, cobordism e spaziis esotics omeomorfics al spazi reâl di dimension cuatri. (SiF 02/1, 234).
omeomorfism [omeomor'fizim] m MAT homeomorfizem m.
omeopatic [omeo'patik], -iche adj MED homeopatski; ~ m MED homeopat m.
omeopatie [omeopa'tie] f MED homeopatija f; Elaborazions sucessivis, come la nestre, midiant de “Omeopatie” e de “Isopatie” aplicade al vegjetál e al minerál (Pa 03/4).
omeostasi [omeo'stazi] f BIOL homeostaza f.
omeostatic [omeo'statik], -iche adj BIOL homeostatičen, homeostatski.
Omér [o'me:r] os.i m LIT Homer m; cun ~, Dante, Shakespeare, Moliere, un dai plui grancj genis de leteredure mondiâl. (Eg)
omeric [o'merik], -iche adj LIT homerski.
omertât [omer'ta:t] f zarota molka f, zakon molčečnosti; La baridure de ~, lis complicitâts particulârs tra mont politic e mont economic (Pa 02/10-11).
ometi [o'meti] (o omet, p ometût) tr opustiti, opuščati.
omicidi [omi'tjidi] m umor m, uboj m.
omicidiari [omitjidi'ari] m morilec m, ubijalec m; ~ adj ubijalski; Ma tropo sono stâts in Italie chei che a àn disubidît la matetât omicidiarie des invasions de Albanie, de Grecie, de Jugoslavie, de Russie? (Pa 05/05).
omiletic [omi'létik], -iche adj homiletičen; pridigarski.

omiletiche [omi'letike] *f* homiletika *f*, nauk o cerkvenem govorništvu; *Pal Sietcent si à di dâi une grande impuarance al ús dal furlan pe ~ e pe catechesi* (Pa 03/10).

omilie [omi'lie] *f* homilija *f*; ~, *te fieste dai 13 di Avost, a Davian* (Pa 03/11); ~ de beatificazion *Te ~ de beatificazion, te domenie “in albis” di chest an* (Pa 03/11).

omission [omisi'on] *f* 1. opustitev *f*, izpuščanje *n*; che e varès vût di parâ jù un pecjât di ~ e di rifondi lis culturis minorizadis di cheste injustizie secolâr. (Pa 02/10-11); *Si po sgarâ in pinsîrs, in peraulis, in voris e in omissions* (BelFa) 2. JUR opustitev *f*.

omnicomprensif [omnikompreñ'si:f], -ive *adj* vseobsegajoč; *La Soprintendence omnicomprensive di cumò no à mai vût avonde fuarce par frontâ in mût determinât il problem archeologic* (Pa 02).

omnipotence [omnipo'tent] *f* vsemogočnost *f*; fâ la ~ postoriti vse mogoče.

omnipotent [omnipo'tent] *adj* vsemogoč; ~ m l'Omnipotent Vsemogočni *m*.

omnipresint [omnipre'zint] *adj* vseprisoten; cu la inficje di un governadôr onipresint intai media (La 07/03)

omnisience [omniši'ent] *f* vsevednost *f*; cheste concentrazion informative e corispuint a (e e dimostre) la “~” di Diu. (SiF 03/4, 133).

omnisient [omniši'ent] *adj* vseveden; la teorie fisiche e sperimentabil di un Diu omnipresint, ~, e omnipotent (SiF 03/4, 133).

omogjeneitât [omo'gènei'ta:t] *f* → **omogjenitât**.

omogjeni [omo'geni] *adj* istoroden, soroden; in plui di jessi ripartide in forme omogjenie sun dut il teritori regional e je tal cûr de int e des comunitàs. (Pa 02); dome mancul dal 10% dai Stâts a son lenghisticementri omogenis e lis lenghis impleadis a son 3 mil? (Pa).

omogjeneamentri [omo'gènea'mentri] *adv* → **omogjeniemmentri**.

omogjeneitât [omo'gènei'ta:t] *f* → **omogjenitât**.

omogjeneizâ [omogjenei'dza:] *tr* homogenizirati; e' àn vût mangjât amburger e omogeneizâts preparâts cul cicin des vacjs nudridis industrialmentri. (Scf); Il dut al ven omogjeneizât e filtrât. (SiF 02/1, 31-45)

omogjeneizazion [omogjeneidzatsi'on] *f* homogeniziranje *n*, homogenizacija *f*; a puartavin no dome la omologazion dai consums ma ben anche la ~ dai costums e des usancis. (SiF 03/3, 115).

omogjeniemmentri [omo'gènei'mentri] *adv* istorodno, sorodno;

omogjenitât [omo'gènei'ta:t] *f* istorodnost *f*; Lis Comunitâts montanis si à di fondilis (5 in Region), rispietant il criteri de ~ sociâl, economiche (Pa).

omograf [o'mɔgraf] *m* LING homograf *m*.

omolisi [omo'lizi] *m* KEM homoliza *f*.

omologâ [omolo'ga:] *tr* homologirati, potrditi; odobriti; registrirati, standardizirati; Cecotti al à in fin capít che e vuelin omologâlu par doprâlu. (La 06/2).

omologabil [omo'lizi] *m* ki se da homologirati; si à di studiâ il sisteme di un gnûf implant che al rispetti lis dôs realtâts diferentis e no omologabilis (Pa 04/06).

omologazion [omologatsi'on] *f* homologacija *f*; potrditev *f*; standardizacija *f*; cuant che il giornâl al à finide la sô periodicitât e al à scugnût rindisi a la ~ democristiane e a la insensibilitât de çampe (Pa 03/12); ~ di usancis Se par vie di cheste azion che e veve imponût la ~ di usancis, tradizions (SiF 03/3, 115).

omologjie [omolo'gie] *f* 1. homologija *f*; soglasje *n*, skladnost *f*; *Di massime i plasmidis mitocondriâi circulârs a divegin dal mtDNA e a mostrin une ~ di secuence cun i acits nucleics.* (SiF 03/4, 9) 2. MAT homolognost *f*.

omonim [o'mɔnim] *adj* LING istoimenski, homonimen; ~ m LING homonim *m*, enakozvočnica *f*.

omonimic [omo'nimik], -iche *adj* homonimen.

omonimie [omoni'mie] *f* homonimija *f*, homonimnost *f*.

omosessuâl [omosesu'a:l] *adj* homoseksualen; che al jere colpe lui parvie de sô tendenze ~. (Bel); ~ m homoseksualec *m*.

omosessualitât [omosesuali'ta:t] *f* homoseksualnost *f*.

omasfera [omos'fere] *f* GEO homosfera *f*.

omotetie [omote'tie] *f* MAT homotetija *f*, homotetičnost *f*.

omousie [omou'zie] *f* REL homousija *f*.

omp ['ɔmp] *m* (pl. **omps**, **umign**) → **om**.

Ôn ['ɔn] *f* → Sant Martin Di Volves Ôn.

on. [ono'revul] kratice > **onorevul**; nol podeve jessi che l'on. Roberto Menia. (Pa 02/12).

onanism [ona'nizm] *m* PSIH onanija *f*, masturbacija *f*, samozadolovljevanje *f*.

onanist [ona'nist] *m* PSIH onanist *m*.

onâr [o'na:r] *f* BOT → **olnâr**.

ònbul ['ɔnbul] *f* ?? E leve vie movint i onbui e robantmi alc di gno che no rivavi a tignîmi. (BrLi).

once ['ɔntʃe] *f* unča *f* (mera).

oncogen [on'kɔgen] *adj* MED onkogen, rakotvoren.

oncogenesi [onko'genezi] *f* MED onkogeneza *f*.

oncolic [on'kolik] *f* MED onkolog *m*.

oncologjc [onko'lɔgik], -iche *adj* MED onkološki.

oncologjie [onkolo'gie] *f* MED onkologija *f*.

ondade [on'dade] *f* 1. (velik) val *m* 2. FIG val *m*, naval *m*; ~ di popui Cheste no fo però la ultime ~ di popui, stant che daûr a rivarin popui di raze slave (Pa 03/2) 3. FIG trohica *f*, mrvica *f*.

o'nd [ond] *f* < o + indi; Ma jo o 'nd ai trê» mi rispuindè un mascjut. (fradis).

ondât [on'da:t] *adj* valoven, valovit.

onde ['ɔnde] *f* 1. val *m*; **ondis dal mâr** morski valovi; come il batit dal cûr e lis ondis dal mâr (Macjeu) 2. FIG val *m*, naval *m*; → **vongule** 3. FIZ (radijski) val *m*; **lâ pes ondis** iti v eter; E larà pes ondis di sabide a 15.15, cu la repliche di martars (scritorsfurlans); ~ **curte** kratki val; ~ **medie** srednji val; ~ **lungje** dolgi val.

ondulatori [ondula'tori] *adj* valovit, valujoč; o vin un procès ~ o di sorestabilitât, come se si tratâs di un pendul, che al puarte a ossilazions (ciclis limits) a.v.s. (SiF 02/2, 129).

ondulazion [ondulatsi'on] *f* valovanje *n*, ondulacija *f*.

onest [o'nest] (pl. **onesej**) *adj* 1. pošten, vrl; Un pari, Checo, inteligjent, ~, religjös a mût so. (glesie) 2. dostenjen 3. spodoben, primeren

onestât [ones'ta:t] *f* poštenost *f*.

onestementri [oneste'mentri] *adv* 1. pošteno 2. odkrito; ~, però, o pensi che al è dificil di inmagjinâ che e passi une soluzion cussì drastiche. (Pa 04/06) 3. spodobno.

onfalite [onfa'lite] *f* MED vnetje popka *f*, omfalitis *m*.

onfegâ [onfe'ga:] *tr* in refl → **ofegâ**.

Ong ['ɔngar] kratica > organizacions no guviernativis (Pa 03/8).

ongjar ['on̄gar] *adj* HIST ogrski, madžarski; *dulà che, tal secul X, a cjatarin ripâr i fraris rosacens par vie de avanzade ongjare (consorziocastelli);*
~ *m* HIST Madžar *m*, Oger *m*.

ongjarêš [ongja're:s] *adj* madžarski; *I rapresentants sindacâi dai stabiliments todescs, austriacs, ~, catalans e furlans a àn cirût une comunance (O);*
~ *m* 1. Madžar *m* 2. madžarski jezik *m*, madžarščina *f*.

Ongjaresceje [onga'resqe] *m* strata Ungarorum; *dulà che e je ancjemò la Stradalte che, daspò di chè volte, a fo clamade ~ (strata Ungarorum) (JM).*

Ongjarie [onga'rie] *f* Madžarska *f*; *a un altri centenâr di lôr in chès altris filiâls dal grop, che a son in Slavyachie, ~, Rumenie, Bulgarie e fint in Russie. (Pa 02)*

ongjèle [on'gl??] *f* vrezilo *n*, dletce *n*.

onglade [on'glade] *f* → **ongulade**.

ongle ['ongle] *f* → **ongule**.

onglise [on'glize] *f* → **onglisie**.

onglisie [on'glizie] (t. **onglise**) *f* ?? ~ *dal dêt Ma sêstu sigûr che al ven? - al tornâ a domandâ Corrado roseant vie une ~ dal dêt. (Tolazzi)*

ongulade [ongu'lade] (t. **onglade**) *f* praska *f*.

ongule ['ongule] *f* noht *m*; krempelj *m*; parkelj *m*; kopito *n*; *fin te ponte des ongulis, fin sot lis ongulis* čisto do konca, do dna, do kraja; *mi picin lis ongulis, mi pice sot lis ongulis* FIG ??.

onic ['ong] ?? *O nulivi di bonodôr tanche il cynamomo e l'acant, o nulivi bon tanche la mire plui fine, tanche il galban e l'onics e (Bibl-FidiSirac)*

onicomprensif [onikompren'si:f], **-ive** *f* → **omnicomprensif**.

onipotence [onipo'tentje] *f* → **omnipotence**.

onipotent [onipo'tent] *adj* → **omnipotent**.

oniric ['onirik], **-iche** *adj* sanjski; *un stîl introspetif li che spes il plan ogjetif de storie al va paralîl a un secont plan naratif plui sogjetif e ~. (ilfriuli); e che al puarte la poesie di de Gironcoli in alt, viers inacessibilis ma presints dolcecis onirichis. (La 03/03).*

Onlus ['] kratica > Organizazions no lucrativis di utilitât sociâl (*CoUd*).

Onofri [??] *os.i m* Onofrio.

onomastic [ono'mastik], **-iche** *adj* LING onomastičen.

onomastiche [ono'mastike] *f* LING onomastika *f*, imenoslovje *n*,

onomatopee [onomato'pee] *f* LING onomatopeja *f*, posnemanje živih glasov.

onomatopeic [onomato'peik], **-iche** *adj* LING onomatopoetičen.

onôr [o'no:r] *m* čast *f*, ugled *m*, slava *f*, poštenost *f*, spoštovanje *n*.

onorâ [ono'ra:] *tr* (po)častiti; spoštovati, čast delati.

onorabil [ono'rabil] *adj* častitljiv, spoštovanja vreden.

onorabilmentri [onorabil'mentri] *adv* častitljivo, spoštovanja vredno.

onorabilitât [onorabili'ta:t] *f* častitljivost *f*, čast *f*, ugled *m*.

onorance [ono'rantje] *f* 1. počastitev *f*; svečanost *f* 2. (plačilo, ki jo zakupnik plača zakupodajalcu v naturi) plačilo v naturi.

onorari [ono'rari] *adj* 1. časten 2. časten; honoraren; ~ *m* honorar *m*.

onorât [ono'ra:t], **-ade** *adj* časten; počaščen; *Mi riten ~ di vê podût condividi une prove cussi dure cun feminis e oms pronts a dâsi vie cence sparagn (Pa 05/04)*

onorevul [ono'revul] *adj* častitljiv, spoštovan.

onorific [ono'rifik], **-iche** *adj* časten; *la prime nassude cun convinzion e partecipazion popolâr, a cjatin finalmentri un puest dignitôs e ~ chestis culturis artesanâls (Pa 03/10).*

onorificence [onorifi'tʃentje] *f* odlikovanje *n*; *al pont di rineâ e tierie e culture e religjon dai paris e dai vons par un puest, une divise, une paie, une ~. (Pa 02).*

Onoulf ['ɔnt] *os.i m* Onoulf *m*; *Tal 438 ddC, ~ al ordene ai Latins dal Danubi di tornâ te penisole, parvie di une scorsade dai Avars. (Sclese).*

o'nt [ont] *ont* > *o + indi*; *par che o 'nt vin di robis par no jessi contents. (Onde).*

ont ['ɔnt] *adj* masten, zamaščen, zamazan, umazan od masti;

~ *m* 1. ocvrto maslo; *si metin denti las cartufulis taiadias a bocognuts e dâ ancie a chestis une brustulide in tal ~. (Natisone/furlanis); pan cul ~ kruh ocvrt na maslu; mangjâ di ~, mangjâ di vueli skromno jesti; nadâ tal ~ živet v izobilju 2. (redko) maslo *n* 3. ARGO sperma *f*.*

Ontagnan [onta'ñan] *kr.i f* (Gonars) Ontagnano; *In fuarce dal seguitîf tratât a la Austrie a restavin: Gurize, Gardisce, .. ~ (Storie).*

onte I ['onte] *f v*: *dâ une ~ e une sponte .*

onte II ['onte] *f* → **prionte**.

ontefûr [onte'fu:r] ?? lavorant scuasit dibessôl, di dâ fûr par cuindis mês un ebdomadari scrit è ~ par furlan (JM, Salvâ).

ontiq [on'titʃ] (t. **untiq**) *m* mašcoba *f*; → **untum**.

ontogjenesi [onto'genezi] *f* BIOL ontogeneza *f*,

ontogenetic [onto'ge'netik], **-iche** *adj* BIOL ontogeneza *f*,

ontolic [on'tlik] *m* ontolog *m*; *parvie che al è leât a la morfologie de lenghe, al varès di prudelâ i modernis ontolics a une maiôr moderazion tal sustignî che il "jessi" (Pa 04/07).*

ontologic [onto'lɔgik], **-iche** *adj* FILOZ ontološki; *un argoment ~ simil a chel classic di Sant Anselm in teologie! (SiF 03/4, 133).*

ontologičementri [ontologike'mentri] *adv* FILOZ ontološko.

ontologie [ontolo'gie] *f* FILOZ ontologija *f*; *No 'nd è ~ tal pinsîr chinês parcè che, a diferenze des lenghis indo-europeanis (Pa 04/07).*

ontologisim [ontolo'gizim] *m* FILOZ ontologizem *m*.

ontologist [ontolo'gist] *m* FILOZ ontologist *m*; ~ *adj* FILOZ ontologističen.

Onu ['nu] kratica *m* > *Organizacion des Nazions Unidis* OZN (Organizacija Združenih Narodov); *L'inviât speciâl dal "Onu" pe Birmanie (Pa 02).*

onzi I ['ondži] (onç, onzis, onç, p onzüt) *tr* 1. na-, pomazati 2. zalivati meso (na ražnju) 3. FIG (t. šalj) tolči, udariti 4. REL maziliti; *chès feminis devotis che a puartavin la mire par ~ il cuarp di Crist e imbalsamâlu (CoUd).*

onzi II ['ondži] *tr* → **jonzi**.

onzint [on'džint] *m* 1. MED mazilo *n* 2. balzam *m*.

onzude [on'džude] *f* 1. mazanje *n*, podmazanje *n* 2. REL maziljenje *n*; *la ultime ~ REL poslednje olje *n* 3. FIG podmazanje *n*, podkupovanje *n*; *dâ une ~ a un* koga podkupiti 4. udarec s palico.*

onzüt [on'džu:t], **-ude** *adj* namazan; *un mac di cijartis di mil, vecjis e onzudis. (Sg).*

op ['ɔp] *int* hop!

opacitât [opatʃ'i:ta:t] *f* 1. senčnost *f*, neprozornost *f* 2. FIG bledost *f*, brezizraznost *f*; *Forsit ancje par cheste ~*

o latitance dai grancj leaders, pape Wojtyla al à cjapade une valence e un puest che no i compet, ancie se al è esaltant. (Pa 03/11).

opâl [o'pa:l] *m* MIN opal *m.*

opalin [opa'lin] *adj* opalen, opalov.

opare ['ɔpare] *f* 1. delo *n*, dejanje *n*, trud *m*, prizadevanje *n*; **man di** ~ mezda; **oparis publichis** ?? *In particulâr la economie si zovâ dà une profonde trasformazion pal bon numar di oparis publichis (Natisone/furlanis)* 2. (umsko, umetniško) delo *n*; *Ancje J. D. Pirona nol rivarà a viodi publicade la so ~ (Union); cap di ~ mojstrovina *f*, ~ di art umetniško delo; ce che e significe une ~ di art (christianromanini 07/04)* 2. MUZ opera *f.*

operâ [ope'ra:] (*o operi* [o'peri] *tr*) 1. delati, delovati, ravnati 2. (tekstil) tkati po vzorcu; ~ it 1. dejstvovati, delovati, biti aktiven; vplivati; *de associazion "Vicini di Casa" che di agns e opere tal judâ i extracomunitaris tal inseriment abitatif. (O); Al siopar a podaressin daspò dâ la lôr adesion ancie i sindacâts autonoms che a operin tal compart de pubbliche aministratzion. (O)* 2. MED operirati; **fâsi** ~ pustiti se operirati; *Un di lôr al fastidiave parvie che al veve la femme tal ospedâl par fâsi ~. (Sg)* 3. Voj operirati, dejstvovati; ~si refl 1. zgoditi se, prijetiti se 2. MED dati se operirati.

opera omnia [ope'rant] *inv (lat.)* vsa dela, zbrana dela.

operabil [ope'rabil] *adj* MED primeren za operacijo, ki se ga lahko operira.

operabilitât [operabili'ta:t] *f* MED stanje primerno za operacijo.

operadôr [opera'do:r] *m* 1. vršilec *m*, izvajalec *m*, delavec *m*; ~ **turistic** turistični delavec; *e dai sindics, dai Comitâts, de Comunitât di Mont, dai operadôrs turistics, dai Coltividârs, dal Wwf (La 06/2)* 2. MED kirurg *m*, zdravnik operator 3. FILM operator *m*; snemalec *m*; ~ **di cine** ?? *Tai prins agn dal 50 in ta la me vite o ai fat ancie l'~ di cine (sf)* 4. delavec *m*, sodelavec *m* (dol. področja); ~ **culturâl** kulturni delavci; 2. cors par operadôrs culturâi furlans (CIRF) 6. MAT operator *m* 7. TELEK operator *m*; *La clamade no coste niue dal telefon fis, dai celulârs (cualchi ~ al permet la clamade ancie se al è finît il credit)* (ass3.sanita) 8. operator *m* (v klicnem centru); *che al è atif ogni dì des 7.00 aes 23.00 cuntun ~ telefonic (CoUd)*.

operaiste [opera'ist] *adj* ?? *Pasolini al preferive une militance di çampe, plui popolâr e operaiste (Bel).*

operant [ope'rant] *adj* delujoč, dejstvujoč; **jessi** ~ biti v veljavi.

operari [ope'ra:ri] *m* 1. delavec *m*; *par pensâ ae gestion dai esubars e al ricolocament dai operaris une volte finide la casse integratzion. (O); Figurant come socio, no come ~ (Sg)* 2. MED kirurg *m* 3. operator *m*, uslužbenec *m* 4. MAT operátor. → **lavorent**; ~ *adj* delavski.

operât [ope'ra:t], -**ade** *adj* 1. MED operiran 2. (tekstil) po vzorcu tkan;

~ *m* 1. delo *n*, delovanje *n* 2. MED operiranec *m*.

operatîf [opera'ti:f], -**ive** *adj* 1. delujoč, delaven, dejstvujoč; *Dut cás la ufierte de Pirelli e presente dai problemis sul plan ~.(O); Lis analisis a son stadis fatis su ordin dal NOE - Nucli Operatîf Ecologic..(O); al risulte che il personâl impleât nol sarâ di mancul rispiet a chel ~ prime de privatizazion (O)* 2. veljaven, v veljavnosti, operativen:

operativitât [operativ'i'ta:t] *f* operativnost *f*, delovanje *n*, dejstvovanje *n*: *al è stât indotât dai mieçs materiâi e des risorsis umanis che a coventin par une vere ~ (Pa); L'art. 5 al stabilis lis modalitâts di delimitazion dal teritori dulà che e varà ~ la leç (Cisilino, treball).*

operazion [operatsi'on] *f* 1. delovanje *n*, dejstvovanje *n*, ravnanje *n*, prizadevanje *n* 2. (banka ipd.) postopek *m*, operacija *f*; *La ufierte dal grup lombart .. e torné a meti dut in discussion pe vendite de aziende, ancie par chel che al inten i temps de ~. (O)* 3. MED operacija *f* 4. Voj operacija *f*; *cuant che nus àn lassât dibessôi ai temps de "Operazion Albe" (Pa)* 5. MAT operacija *f*.

operculi [o'perkul] *m* pokrovček *m*; MED ~ **de insule** ?? e je causade di une ativiât eletriche anormâl di cualchi struture dal lobi temporâl (struturis limbichis temporobasâls, temporâls laterâls, dal ~ de insule) (SiF 03/3, 31-49).

operete [ope'rete] *f* MUZ opereta *f.*

operetist [opere'tist] *m* MUZ avtor operet.

operositât [operozî'ta:t] *f* delavnost *f*; *La largjure e cuintrisegnà il moviment leterari e culturâl saltât fûr de ~ curient di Marchet (Pa 02).*

opi ['ɔpi] *m* opij *m*; **sot l'efiet dal** ~ pod vplivom opija; *o ai passât cun dut il gno cûr e cun dute la mè anime, in chei moments o çavariavi come se o fos stât sot l'efiet dal ~! (SiF 03/3, 31-49); ~ **dai popui** opij ljudstva; *la religion ~ dai popui, no jere propri dome une invenzion di Marx...* (Pa 06/3) Religija je opij ljudstva.*

opifici [opi'fiti] *m* tovarna *f*; *al implantâ un piçul ~ a Mueç per lavorazion dal lin (Natisone/furlanis).*

opinabil [opi'nabil] *adj* sporen, dvomljiv; *a ogni mût il gno personâl sintî e intuî no puedin gjoldi di nissune credibilitât se a restin dentri di une esperience personâl e, come tâl, ce tant ~. (Pa 03/12).*

opinion [opini'on] *f* mnjenje *n*, domneva *f*; **fis di** ~ popolnoma prepričan; ~ **publike** javno mnjenje; *Il ricognosiment al intint di segnalâ a la ~ publike merecane la region taliane (Pa); → impion.*

opinionist [opinio'nist] *f* Funzionari di bancje, opinionist, sindacalist, scritôr, tradutôr (La 07/04)

opinionôs [opinio'no:s], -**ose** *adj* trmast, trmoglav.

oplà [op'la] *int* hopla.

oplalà [opla'la] (t. **opsasà**) *int* tralala.

oplalele [opini'o??] *int* tralala.

oponi [o'poni] (o **opon**, p. **oponût/opuest**) *tr* nasprotovati, nasproti postaviti, ugovarjati.

oportun [opor'tun] *adj* primeren, prikladen; ugoden, oportun; *Par chest nus semee plui ~ fermâ la nestre atenzion sul non (La 05/6); Lis ipotesis, volutementri restritvis, che a son stadiis adotadis in chest studi a consintin di concludi che al è ~ (Pa 03/11).*

oportunementri [oportun'e'mentri] *adv* primereno, prikladno; ugodno, oportuno.

oportunism [oportu'nizim] *f* oportunizem *m.*

oportunist [oportu'nist] *f* oportunist *m.*

oportunistic [oportu'nistik], -**iche** *adj* oportunističen.

oportunitât [oportuni'ta:t] *f* 1. priložnost *f*, prilika *f* 2. primernost *f*, prikladnost *f*, pripravljenost *f*.

oposidôr [opozi'do:r] *m* nasprotnik *m*; ~ **politîc** politični nasprotnik; *e cjapât sù la bandiere dal "Jihad" cuintrâ dai oposidôrs par liberâ la tiere e il popul de soçarie carognose, de impuritât e dal mât dal opressôr (Pa 03/10); E je une storie avuâl di tantis altris di ebreus, di slâfs, di oposidôrs politics dal nazisim. (Pa 7/2000).*

opozicion [opozitsi'on] *f* 1. odpor *m*, ugovor *m*, nasprotovanje *n*; *sul altâr di un' ~ mastine al progjet udinês dal "Friûl storic" (Pa) 2. POL opozicija *f*; *Pe ~ 5 a son i conseîrs dai DS, 4 de Margherita, e un parom di Verts (O); Une soluzion cheste che e viôt la ~ totál dai sindacâts..(O) popolna opozicija; partîts di ~ opozicijske stranke.**

opost [o'post] *adj* nasproten; *stant la militance tai doi inschiriaments oposcji (Pa 06/2).*

opressif [opre'si:f], **-ive adj** zatiralen, zatiralski.

opression [opresi'on] *f* zatiranje *n*, opresija *f*.

opressôr [opre'so:r] *m* zatiralec *m*; *provocât de lôr ignorance e no de lôr asse. Inrispietôs, ma no opressôrs (Pa 03/6); però, a gno mût di viodi, al tint un pôc masse a confondi opressôrs e oprimûts (Pa 06/2).*

oprimi [o'primi] (*o oprim*) *tr* zatirati, k tlom tiščati, tiranizirati; → *scjafoiâ*.

oprimût [opr'i'mu:t], **-ude adj** težek; ~ *m* zatiranec *m*.

opsasà [opsa'sa] *int* → *oplalà*.

optometrie [optome'trie] *f* MED optometrija *f*.

optometri [op'tometri] *f* MED optometrija *f*.

opuest [opu'est] (*pl. opuescj*) *adj* nasproten, nasproti ležeč;

~ *m* nasprotje *n*.

opûr [o'pu:r] *co* 1. ali, ali pa, ali tudi; *Lis possibilitâts di intervent a son dôs o indotâ lis stradis di barieris cuintrî dal rumôr ~ realizâ pavimentazions che a proviodin a assorbî part di chesrumôr. (O); ~ lis necessitâts dai "media" locâi a domandin altris professionalitâts? (Pa) 2. če ne, v drugem, nasprotuem primeru, drugače.*

opuscul [opuskul] *m* majhen spis, knjizica *f*, brošura *f*; *Si trate di un ~ a fumuts trilengâl, italian, inglês e francês. (O); come rispueste a un ~ che al descriveve lis vicendis venezianis dal '48-4935. (GP).*

opzion [optsi'on] *f* svobodna izbira *f*; opcija *f*.

opzionâl [optsio'na:l] *adj* dodaten, po izbiri, opcionalen.

ôr ['o:r] *m* 1. rob *m*; obšiv *m*; meja *f*; *sul ~ de* blizu, skoraj ob; *Instant Vignesie, za cenglade sul ~ de Tiereferme, e vignive blocade anje par mår da lis nâfs dal nimì. (GP); jemplâ avuâl dal ~ napolniti do roba; o jeri sul ~ che malo je manjkalo, da; za las, da; ~ de manteline Adiriture i predis e i plui devoz a picjavin i filateris, strissulutis cui tocs de leç, ad ~ de manteline. (BelFa); ~ de strade na robu ceste; al cirive sul ~ de strade un clap, par metili sot la rueda. (Sg); ad ôr → adôr 2. AGR kos zemlje.*

oracul [o'rakul] *m* 1. preročišče *n* 2. FIG revež *m*, revček *m*.

oraculâr [oraku'la:r] *adj* ?? *paris de filosofie, e la vôs dure, oraculâr (La 07/03)*

orade [o'rade] *f* ZOOL orada *f* (*Sparus aurata*); ~ de corone velika orada.

orâl [o'ra:l] *adj* ustnen; oralen; ~ *m* ŠOL ustni izpit *m*; *Al previôt un esam scrit e un ~ ae fin dal cors e al furnis un deplome. (Pa 7/2000).*

oralitât [orali'ta:t] *f* oralnost *f*; *la dibisugne di considerâ la ~ e la alfabetizazion moments ducij i doi indispensabii par salvâ l'insstituibil creativitât dal om (Pa 03/10).*

oralmentri [oral'mentri] *adv* ustno; (*dirit di rivolzisi ~ e par scrit*), sedi ta chê passive (*dirit di ricevi rispuestis orâls e scritis*). (*Cisilino, treball*).

oramâr [ora'ma:r] *f* primorje; *e une grande fulugne di int vignude di dute la Gjudee, di Gjerusalem e dal ~ di Tîr e di Sidon (Bibl-Lc)* ter iz tirskega in sidónskega primorja.

orangutan [orangu'tan] *m* orangutan *m*; *Chel mataran di Ursus si divertis a fâ la imitazion dal ~ tal gno piçul registratôr. (Ta).*

orâr [o'ra:r] *m* BOT → *laurâr*; (*carn.*) *fâ boli un moment e scolâ, tornâ a meti ta cite cun fueis di ~. (Natisone/furlanis)*

orarâ [ora'ra] *int* hurâ!

oraresse [ora'rese] *f* BOT lovorkovec *m* (*Prunus laurocerasus*).

orari [o'rai] *adj* uren, na uro; *disc ~ AVTO parkirna ura; in sens ~ v smeri urnega kazalca; in sens contrari di chel ~ v nasprotni smeri urnega kazalca; Il secont aspiet al è leât invezit ae forme des isofotis, che a tindin a svirgulâsi in sens contrari di chel ~ (SiF 02/2, 11-24); ~ m urnik *m*; ura *f*; uradni čas; disponibil cun ogni martars e ogni joibe cun ~ des 16 aes 18 (ilfriuli); No sêš mico in fabriches, dulâ che us controlin i oraris. (Sg); ~ continuat neprekinjeni obatovalni čas; la Galarie e sara vierte cun ~ continuât (Pa); ~ estif poletni obratovalni čas; ~ invernâl zimski obratovalni čas.*

oratôr [ora'to:r] *m* govornik *m*, retorik *m*, orator *m*.

oratori [ora'tori] *m* 1. REL oratorij *m*, molilnica *f* 2. klečalnik *m*.

Orazi [o'ratsi] *os.i m* HIST Horac *m*.

orazion [oratsi'on] *f* 1. REL molitev *f* 2. govor *m*

orbitâl [orbi'ta:l] *adj* 1. FIZ orbitalen 2. ANAT očničen, orbitalen.

orbitari [orbi'tari] *adj* ASTR opisati krivuljo; gibati se v orbiti.

orchestrâ [orkes'tra:] *tr* 1. MUZ orkestrirati 2. FIG organizirati.

orchestrâl [orkes'tra:l] *adj* orkestrski, orkestralnen.

orchestrazion [orkestratsi'on] *f* orkestracija *f*, orkestriranje *n*; *Ma no je afat fermade chê che Antoni Beline, in chê volte, al definitive «une ~ a favôr de unitât regionâl (Pa 05/07).*

orchestre [or'kestre] *f* 1. MUZ orkester *m* 2. TEAT orkester *m*.

orco ['ôrkô] *m* → *orcul*.

orcoboe ['ôrkul] *âstu capít, mus ignorant di un ~?* (Furlanist).

orcolat [orko'lat] *m* → *orcul*.

orcul ['ôrkul] (*pl orci*) (PEJ orcolat/ orcolat) *m* MIT ljudožerec *m*, divji mož (velikan v pravljicah), strašilo *n*.

orcule ['ôrkule] *f* MIT žena ljudožerca.

Orçan [or'tjan] *kr. i.f* (Remanzâs) Orzano.

Ord. Min. *l'art. 87 al garantive l'insegnament dal ladin tes scuelis elementârs (po dissiplinât de Ord. Min. 5145/76 dal 1948), (Cisilino, treball)*

ordegn [or'deñ] *m* orodje *n*, naprava *f*, ustroj *m*.

orden [or'den] *m* → *ordegn*.

ordenâ [orde'na] *tr* 1. urediti; razporediti 2. ukazati 3. naročiti (npr. pijačo) 4. REL posvetiti.

ordenadôr [ordena'do:r] *m* RAČ računalnik *m*; *Sedi i tescj di rivistis e giornâi sedi i libris publicâts cul jutori dal ~ (computer). (SiF 02/1); Lis informazions a son a disposizion su cjarte e par ~. (CoTav).*

ordenâl [orde'na:l] *adj* vrstilni (štěvník).

ordenâl [orde'na:l] *m* AGR → *ordenari*.

ordenament [ordena'ment] *m* 1. ureditev *f*, razporeditev *f* 2. pravilnik *m*; red *m*, sistem *m*, ustroj *m*;

Ur tocjarà a di chei che a guviernaran dopo di doprâ lis possibiliâtis garantidis dal gnûf ~. (Pa 04/06).

ordenance [orde'nant[e]] *f* 1. JUR sklep *m*, uredba *f*; tredîs ordenancis custodie cautelâr (*Onde*); *La ~ e va daûr dal Regolament de Polizie Municipál (CoUd)* 2. VJO predpis *m*.

ordenari [orde'na:ri] *adj* 1. navaden, običajen, reden; **par ~** ponavadi; **professôr ~** redni profesor 2. PEJ navaden, cenen, malovreden; surov, neomikan; **~ tanche il pan di sorc (di cumis)** zelo neomikan, surov, neugljen, neotesan;

~ m 1. vsakdanost *f*, navadnost *f*; **für dal ~** nevsakdanji, neobičajni; *Jessint int für dal ~, e à scugnüt vê une vite für dal ~, e duncje plui difficile di jessi capide e considerade. (Bel); ur va ricognossude une cjaladure e une dedizion für dal ~ (Pa 06/1)*

2. redni profesor *m*, ordenarij *m* 3. AGR pas zemlje, kjer se goji zelenjava.

ordenariementri [ordenarie'mentri] *adv* navadno, običajno, redno; ponavadi; → **par ordenari**.

ordenat [orde'nat] *adj* urejen.

ordenazion [ordenatsi'on] *f* 1. uredba *f*, ukaz *m*, naročilo *n* 2. REL posvečenje, posvetitev (v duhovnika). **ordin** ['ɔrdin] *m* 1. (splošno; v znanosti) red *m*, vrsta *f*, razpored *m*, zapovrstje *n*; **al ~** pripravljen, nared; **par ~** malo po malem, redovito; **~ cronologic** kronološki red, kronološko zaporedje; *Al è stât fissât cheste setemane intal tribunâl di Udin l'~ dai candidâts che a corin pe presidency (O 19/5/2001); ~ jerarchic* hierarhični red; *Il côr al è organizât seont un ~ jerarchic (Pa); ~ des peraulis* GRAM besedni red; *Il cec, membri de famee des lenghis slavis, al è caraterizât di un ~ des peraulis un grum libar (SiF 02/1)* 2. red *m*, urejenost *f*; **bon ~** red *m*, disciplina *f*; **fâ un pôc di ~ (furlan)** narediti, napraviti malo reda; **gnûf ~ mondial** novi svetovni red; *La novitât e sta intal fat che il progetto, mai dât dongje di Bush pari, di un "Gnûf ~ mondial"* al va indenant a cost di ducj i coscj. (Pa 05/06); **~ public** javni red; *si à pandût la dificoltât intal garantî l'~ public (O)* 3. uredba *f*, ukaz *m*, naročilo *n*; *Lis analisis a son stadis fatis su ~ dal NOE (O) ..po naročilu..; ... par ubidî a un ~ dal Signôr... (Pa 10/99); ~ di ~ geslo *n*; FIG ključna beseda *f* 4. REL red *m*.*

ordinâl [ordi'na:l] *adj* 1. MAT ordinalen 2. LING vrstilen;

~ m 1. MAT ordinalno število 2. GRAM vrstilni števnik; *I ordenâi componûts dai numars parsore de desene a son stâts justâts daûr de regule 39 (Provincia).*

ordinament [ordina'ment] *m* 1. ureditev *f*, razporeditev *f* 2. pravilnik *m*; red *m*, sistem *m*.

ordinamentâl [ordinamen'ta:l] *adj* *In dut câs, i sorestants regionâi no son afat justificâts se no doprin ju impresj juridics che a ân bielzâ a disposizion, intun cuadri ~ (Pa 03/5).*

ordinariât [ordinari'a:t] *m* ordinariat *m*; **~ militâr** vojaški ordinariat; *Intal 1935 l'~ militâr al veve domandât dai nominatifs par mandâ capelans militârs in Etiopie te vuere da la Abissinie. (Pa).*

ore ['ɔre] *f* ura *f*, čas *m*; PROV lis oris de matine a son la mari dai misfirs/ lis oris de sere a son la mari dai pinsfirs; **a ~ basse** v pozinem popoldnevu, proti večeru; **da la ~ che o sin sposâts** odkar sva se poročila; **des bielis oris** ure in ure, dolgo časa; **~ di cristian** ob spodobni uri; *o sai che no je ~ di cristians. (Sg); oris di presince dal dipendent che e cjape in considerazion grandecis come oris di presince dal dipendent, oris di lavorâ par contrat (SiF 02/1, 209); e je la ~ čas je, (da);*

la ~ di gnot (cerkev) zvonjenje ob polnoči; **par ~ tant** za sedaj, za enkrat; **24 oris su 24** 24 ur na dan; **24 oris su 24, i dâts relatifs ai cjamps eletromagnetics che a saran trasmetûts a di un computer centrâl, logât intal municipi. (O)** 2. trenutek *m*, čas *m*; **no fidâ la ~ di** z nestrenostjo čakati na; **imbroiâ lis oris** ubijati čas, zapravljati čas; **passâ la ~** razvedriti se, kratkočasiti se, ubijati čas; **prime da la ~** prej, bolj zgodaj; **a sarès ~ passade che..** bil bi čas, da; **a oris pierdudis** ; **a oris brusadis** ko ni prometa, ni nobenega.

oredignot [oredi'ñot] *f* → **ore di gnot**.

oreglâ [ore'glâ:] *tr/it* prisluskovati (komu, čemu), prežati, stikati za.

oreglarie [ore'glarie] *f* BOT natresk *m*, sempervivum *m* (*Sempervivum tectorum*); *E jo che o ore glavi! ... O restai di clap! (Mucci).*

oreglon [ore'glon] *adj* uhljat, uhljast, z velikimi ušesami, ušesami;

~ m oseba z velikimi ušesami.

oregluce [ore'glut[e]] *f* BOT ličca *f* (*Lychnis*); → **orele di jeur** ; **~ mate** BOT (*Doronicum bellidiastrum*); → **mandriarie salvadie**.

orele ['orele] *f* 1. ANAT uho *n*, uhelj *m*; **dûr di ~** naglušen; **dâ/fâ ~ a** prisluhniti (nek.); **rivâ in ~** priti na ušesa; *m pederast m; stâ cu lis orelis dretis Podopo i disè che al sarès stât cu lis orelis dretis (Sg); tirâ lis orelis* napeti ušesa; *A tiravî ducj lis orelis (Sg)* 2. ZOOL (pri ribih) škrge *fpl* 3. lesen primež *m*, kljun (pri kladivo) 4. BOT ~ **di jeur** → **oregluce** ; **~ di surîs** kosmatica *f*, škržolica *f* (*Hieracium pilosella*); → **pilosete**; **~ m** pederast *m*, peder *m*.

oremai [ore'mai] *adv* pa; že; *Tiereferme, ~ dute in man dai imperiâi, al jere vignût a mancjà (Cavedalis).*

oremus [ore'glâ:] *v:* **ad oremus** → **adoremus**; *ma la femine di Valentin Giavitto a rivâ a blocâ chel ~ e a lè indenant (Tolazzi).*

orent [o'rent], **-de adj** grozen, strahoten; *A un scjas il barcon si vierç lassant jentrâ un frêt buf di fueis che a Ailis i samee che si mudin in orendis creaturis de gnot. (ShW).*

ore-pontade [orepon'tade] *f* dogovorjena ura, fiksna ura, zmenek *m*.

ore presint [orepre'zint] *adv* zdaj, trenutno, v tem trenutku; *come che al sucêt ~ (CoUd).*

oresi [ore'gl??] *m* → **oresin**.

oresin [o'rezin] (t. **oresi**) *m* zlatar *m*; *semais un ~ che al stimi brilants (Sg); Duncje si ipotize che l'om ciatât a Gonârs al fos un ~ (CoGonars).*

Orfeu [or'feu] os.i *m* MIT Orfej *m*; *che a representavin il mit di ~ e Euridice (CoUd).*

organet [orga'net] *m* 1. majhne orgle, orglice *fpl* 2. MUZ lajna *f*; *tal ejâf i balinave la musiche come un ~ (MazzonIol).*

organic [or'ganik], **-iche adj** 1. KEM organski; *e il contignût di material ~ .. al è testât cul parametri surogât UV-54. (SiF 02/1, 11-20); Organics alogjenâts eliminabii o spurgabii a mieç di gorgolament*

Purgeable Organic Halogen POX; *cun riferiments tant che il POX (Organics alogjenâts eliminabii o spurgabii a mieç di gorgolament, Purgeable Organic Halogen) (SiF 02/1, 11) 2. MED organski (glede organov) 3. FIG organski, skladen, celovit;*

~ m osebje *n*, personal (v uradih); *fin a rivâ ad un dimensionament dal ~ in funzion des oris totâls di cuivierzi e des oris che ogni dipendent di ogni cualifiche al pues cuivierzi. (SiF 02/1, 209); parce che tai ultins*

m  s si veve simpri lavor  t ad in plen, tant che l'~ al jere riv  t a v   tresinte dipendents. (La 05/7).

organicist [organi't  st] *adj* ?? ; **scuele**
organiciste *a si scuintrin cussi d  s scuelis di pins  r: une che e ten s   la anatomie e la neuropatologie (scuele organiciste) e ch   altre invezit la psicologije (scuele psicanalitiche) (SiF 02/1, 155-165)*

organicit  t [organit  ta:t] *f* organskost *f*, skladnost *f*, celovitost *f*.

organism [orga'nizm] *m* 1. BIOL organizem *m*; ~ **vivent**   ivo bitje; *ricogn  s la celule come unit  t fondament  l morfologiche e fisiologiche dai organisims vivents spozna celico kot osnovno gradbeno in dejavno enoto vseh   ivih bitij. (SiF 02/1, 155-165) 2. FIG organ *m*, organizacija *f*; ~ **no guviernat  f** nevladna organizacija; *A vignaran transmetudis ancie ai puarterv  s dai st  ts candidâts a la adesion e ai organisims no guviernat  fs interessa  ts. (Pa 03/12).**

organist [orga'nist] (*pl* **organiscj**) *m* organist *m*, orglar *m*.

organistic [orga'nistik], -iche *adj* MUZ orgelski; *A van indevant fintremai ai 13 di Jugn i apontaments dal IV festival ~ "C  t  t di Puart". (Pa 04/05).*

organiz   [organi'dza:] *tr* organizirati, ustrojiti, urediti: *Il palinsest al    organiz  t par fassis. (O); Tal 1986 e    organiz  t la prime edizion dal festival (O); criminalit  t organizade* organizirani kriminal; ~*si refl* tvoriti se; prirediti, organizirati; *Ogni an, vie pal Ist  t, ator pa la Europe si organizin mil cors di lenghis regjonâls. (Pa).*

organizad  r [organidza:do:r] *m* organizator *m*; ~, tra lis tantis robis, ancie de spedizion che par prime, tal 1954, e riv   su la piche dal K2. (O); *I organizad  rs a consein di sielzi i d  s di vore pe visite (Pa).*

organizazion [organidzatsi'on] *f* 1. organizacija *f*, ustrojba *f*, uredba *f*; *e    prudel  t la s  o programazion radiofoniche cun la ~ di iniziativis culturâls, musicâls,..(O); 2. organizacija *f*, zdru  jenje *n*, zvezba *f*; che si    tignude joibe a Triest, lis d  s organizazions slovenis principâls - SKGZ e SSO - a   n present  t (O); ~ **mondi  l dal cumier  ** Svetovna trgovska organizacija (WTrO); *La jentrade de Cine inte "mondi  l dal cumier  ", tal 2002 (Pa 05/07); ~ **pal disvilup e la cooperazion in Europe** Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (Ovse) (OSCE). (SiF 02/2, 139)**

organizazions no guviernativis nevladne organizacije; *a pro des organizazions no guviernativis ("Ong") (Pa 03/8).*

organo ['  rgano] *m* → **orghin**.

organzin [organ'dzin] *m* TEKST organzin *m*; → **orsoi**.

orgasim [or'gazim] *m* orgazem *m*.

orghin ['  rgin] *m* 1. ANAT ud *m*, organ *m*; *te suaze dal studi dal lenga  c come ~ dal cj  f. (SiF 02/1); sglonf   i orghins nabasati se* 2. orodje *n*, naprava *f*, mehanizem *m*, strojni del 3. POL organ *m*, ustanova *f*; *Il Sindic al    l'~ responsabil de aministratzion dal Comun.* (CoRemanzacco); **orghins ministrat  fs e la garanzie de rapresentativit  t de comunit  t slovene intai orghins ministrat  fs (Pa 7/99) 4. MUZ orgle fpl, zbor *m* (v cerkvi); *E sarano suns di ~, o dindin   di incuins, o glons di cjamparis? (Cadorini/furlan).***

orghino ['  rgino] *m* → **orghin**.

Orgnan [or'  n] kr.i *f* (Basilian) IT Orgnano.

orgnan [or'  n] *m* bedak *m*, tepec *m*; *che mi somee di jessi un ~ (Ta).*

orgoi ['  rgin] *m* (redko) o  abnost *f*, nadutost *f*, ponos *m*; *Dimostr  i di riv  t a puart  le f  r e jere deventade une cuestzion di ~ (Uniud).*

orgoi  s [orgoi'o:s], -ose *adj* (redko) o  aben, nadut; ponosen; *O sin ~ dal lav  r fat (Natisone).*

oribil [o'ribil] *adj* grozen, strahoten, stra  en; *che al provi  t la esecuzion di une ~ (..) linie par aiar de potence significant di 300 mw (La 06/1).*

oricalc [ori'kalk] *m* 1. KEM hrizokola *f* 2. medenina *f*; *a cuisionâ sul guiderdon dal predicjad  r coresimâl o su gnovis lampidis di ~ pai siei alt  rs! (Mar).*

oridece [o'ridet[e]] *f*   tra  nost *f*, strahotnost *f*, groznost *f*.

orient [ori'ent] *m* vzhod *m*; **Orient Mezan, Medi Orient** Srednji vzhod; *ch   di inmane   posizions di vanta   intai puarts di m  r dal Orient Mezan; (Pa 03/4); no dome in Iran, ma purp  r tal int  r Medi Orient e (Pa 06/1);* → **Jev  t**.

orientâ [orien'ta:] *tr* orientirati; ~*si refl* orientirati se.

orientâl [orien'ta:l] *adj* vzhoden, jutrov; ~ *m* vzhodnjak *m*, orientalec *m*; *Le   n doprade i paians, i cristians, i orientâi e i ocidentâi, i sapients e (Bel).*

orientalizâ [orientali'dza:] *tr* orientalizirati; ~*si refl* orientalizirati se.

orientalizazion [orientalidzatsi'on] *f* orientalizacija *f*.

orientament [orienta'ment] *m* orientacija *f*; orientiranost *f*; *che nol si jere compromet  t declarant diaderi a chest o a chel ~, ma cualchi idee la veve. (GP).*

orientazion [orientatsi'on] *f* orientacija *f*; orientiranje *n*.

Origjene [orien'ta:] *f* REL Origen *m*; *Jo no sai se cheste aversion de glesie pe sessualit  t, ritignude come une sorte di disgracie di acetâle cuanche no si po f  le spar   come ~ (Bel).*

origjin [o'ri  n] *f* izvor *m*, poreklo *n*, za  tek *m*; *La antologije e cjape dentri un insiemit di tescj che a van des origjins dal   s scrit dal furlan fintremai aes ultimis produzions (O); Ma lis tradizions dal Fri  l, ancie se a   n lis origjinis che si pierdin tal timp (Pa).*

origjinâl [origi'na:l] *adj* (t. FIG) originalen, izviren, prvoten, poseben, svojstven; *La prime sale e mostre lis fotos in stampe ~ su cjarte dal '800 (O); lis iniziativis esternis a fasin di Onde Furlane un fenomen dal dut ~ tal panorame radiofonice regjonal.(O);*

~ *m* 1. original *m*, izvirni primerek *m*, izvirnik *m* 2. posebne  z *m*,   udak *m*.

origjinalit  t [originali'ta:t] *f* izvirnost *f*, originalnost *f*,

origjinalmentri [origi'nal'mentri] *adv* originalno, izvirno.

origjinari [origi'nari], -arie *adj* 1. izviren, prvoten; *ac  s fra i doi edifizis al    diret doprant un narte   di l   de jentrade principâl origjinarie. (Pa) 2. po poreklu Origjinarie de Sirie, Faten Chabarek, 29 agns e un italic perfet (Pa).*

origjinariementri [originarie'mentri] *adv* izvirno, prvotno, porekloma; *Lis 3 capis a bote, ~ decoradis a mosaic, a son sostignudis di doi templârs centrâi (Pa).*

orit ['  rit] *adj* grozen, stra  en.

oriunt [ori'unt] *adj* po rodu (iz kraja, de  zele); *Garlatti, ~ di Forgjarie (scritorsfurlans);*

~ *m*   P tuji igralec (v ital. mo  tvih).

orizin [o'rid  n] *f* → **origjin**.

orizinâl [orid  i'na:l] *adj* → **origjinâl**.

orizont [ori'dzont] *m* 1. obzorje *n*, horizont *m* 2. GEOL horizont *m* 3. FIG obzorje *n*, horizont *m*, razgledanost *f*; *Ma il libri al slargje il so ~ ancie a la storie dal Friûl in chest periodi* (*Pa*).

orizontâl [oridzon'ta:l] *adj* vodoraven, horizontalen;

orlâ [or'lâ] *tr* robiti, obrobiti.

orladure [orla'dure] *f* 1. robljenje *n*, obrobljanje *n* 2. rob *m*, obrobek *m*, obšiv *m*.

orlant [or'lant] *os.i m* Roland *m*.

orloj [or'lɔj] *m* uraf; *cuant che parsore dal campanili di Aquilee (la tôr di Popon) e à cijatât puest un ~ mecanic (praxisfriuli); ~ di soreli sončna uraf; tirâ sù l'~ naviti uro; dâ il temp al ~ nastaviti uro.*

orlojâr [orloi'a:r] *m* urar *m*.

orloitut [orloit'ut] *m* uraf, urica *f*; *Ten, ti doi il gno braçalet, e il lacet pe cjavile. E il gno ~.* (*Mucci*).

ormentâr [ormen'ta:r] *m* → **armentâr**.

ormente [or'mente] *f* → **armente**.

ormisin [ormi'zin] *m* → **urmisin**.

ormon [or'mon] *m* BIOL hormon *m*; *si pues fa une punture a base di ormons* (*CoUd*).

ormonâl [ormo'na:l] *m* BIOL hormonski

ornâ [or'nâ] *tr* (o)krasiti, lepotiti.

ornament [orna'ment] *m* okrasitev *f*, ornamentacija *f*, okras *m*; *~ de façade* *Une cjase tipiche de Engiadine par altri no je complete cence i carateristics ornaments de façade* (*La 05/6*).

ornâr [or'nâ:r] *m* → **olnâr**.

ornât [or'nâ:t], **-ade** *adj* okrašen; ličen.

orne [orne] *f* HIST benečanska mera za vino in olje (6 vedrov).

ornitolic [orni'tɔlik] *m* ptičeslovec *m*, ornitolog *m*; *Anje gno barbe ~ lu jere!* (*Ta*).

ornitologjic [ornito'lɔgik] *adj* ornitološki.

ornitologjie [ornitolo'gie] *f* ptičeslovje *n*, ornitologija *f*;

ornitosi [orni'tɔzi] *f* MED ornitozra *f*.

orografic [oro'grafik], **-iche** *adj* GEO orografski.

orografie [orogra'fie] *f* GEO goropisje *n*, orografiya *f*; *Pe sô carateristiche ~ e geografie, a dispiet de sô piçulece, cheste region e à une vore di fenomens meteorologjics* (*SiF 02/2*, 39-58).

oronim [o'rɔnim] *m* LING ime gore, gorovje *n*, oronim *m*.

oronomie [oroni'mie] *f* LING oronimija *f*.

orôr [o'ro:r] *m* 1. groza *f*, strah *m*, strahota *f* 2. gorska soteska *f*, prepad *m*.

ororâ [oro'ra] *int* → **orarâ**.

oroscop [o'rɔskop] *m* horoskop *m*; *l'~ e une rubriche par furlan* (*Pa*).

oroscopic [oro'skɔpik], **-iche** *adj* horoskopski.

ors ['ɔrs] *m* 1. ZOOL medved *m*; *mi cjati denant un drugul di cosac gruès tanche un ~ (carnialibera); O di gnot, par alc di pôre imaginâ, trop facil isal une cise par un ~ sgambiâ!* (*ShW*); *contâ chê dal ~ klepetati, kvačkati; ~ blanc* polarni/ beli medved 2. (t. **orsat**) FIG nedružabna oseba, okornež *m* 3. kamneno orodje za čiščenje peči.

orsâ [or'sa:] *tr* sovražiti, gledati sovražno.

orsarie [orsa'rie] *f* → **cularie**.

Orsarie [or'sarie] *kr. i f* (Premariâs) Orsaria; Lovarie *e ~ (te foto) a cijapin il lôr non propite dai lôfs e dai ors.* (*Leng*).

orsat [or'sat] *m* (t. FIG) → **ors**.

orse ['ɔrse] *f* 1. ZOOL medvedka *f* 2. ASTR **Orse**

Maiôr, Orse Minôr Veliki, Mali medved; *che si podevin rimirâ le Orse Maiôr e milions di stelis.* (*bassafriulana*).

orsere [or'sere] *adv* → **nossere**.

orsoi [or'sɔi] *m* TEKST organzin *m*.

orsut di stofe [or'sut di] *m* medvedek *m* (igrača).

ort ['ɔrt] *m* 1. vrt *m*, zelnik *m*, sadovnjak *m*; *si puedin meti jù instalazions ancie tal ~ (CoUd); ~ botanic* botanični vrt; *fâ un fregul di ~* *O vorès fâ un fregul di ~, tra une plante e chê altre.* (*Sg*) 2. FIG *vê tal ~ un (alc)* požvižgati se na (nek.); *mandâ tal ~ un* zapoditi (nek.); *salvâ l'~ e lis verzis ??*

ortaie [or'taie] *f* 1. zelenjava *f*; *e je ancie la mostre concors de preziose (e spes dismienteade) ~ (consorziocastelli)* 2. zelenjavni nasad *m*.

ortâr [or'ta:r] *m* (*gor.*) → **altâr**.

ortif [or'ti:f], **-ive** *adj* AGR vrten.

Ortisei [or'ta??] *m* → **S. Martin te Badie**; → **St.Ulrich** (*Bz*); (*par italiano Ortisei*) direktôr de scuele mezane e dal Institut Tecnic di Urtijëi/St. Ulrich (*La 03/01*)

ortocromatic [ortokro'matik], **-iche** *adj* FOTO ortokromatski.

ortodontic [orto'dɔntik], **-iche** *f* MED ortodontski.

ortodontie [ortodon'tie] *f* MED ortodontija *f*, ortodontika *f*.

ortodòs [orto'dɔs] *adj* 1. REL pravoveren, ortodoksen; pravoslaven 2. FIG ortodoksen; *Al è ~ un che al è precís in te formulazion dai principis.* (*BelFa*); *cu la cuâl che Milani, ~ fin te mevole (Bel); ~ m* REL pravoslavec *m*.

ortodossie [ortodo'sie] *f* 1. REL pravovernost *f*, ortodoksija *f*, ortodoksnost *f*; *Onestât inteletuâl e ~ (Bel); Par nô il tiermin ~ nus riclame dome une remissività facile e stupide (Bel)* 2. REL pravoslavje *n*;

orthoepic [orto'epik], **-iche** *adj* LING pravorečen, ortoepičen.

orthoepie [ortoe'pie] *f* LING pravorečje *n*, ortoepija *f*.

ortofloriculture [ortoflorikul'ture] *f* vrtnarstvo in cvetličarstvo; *Si trate di realtàs specializadis soredut intal cjamp de ~, dal vivaisim e de agriculture biologjiche.* (*O*).

ortofonic [orto'fɔnik], **-iche** *adj* MED, LING ortofonski.

ortofonie [ortofo'nie] *f* 1. MED ortofonija *f* 2. LING pravilna izgovarjava 3. FIZ ortofonija *f*.

ortofosfât [ortofos'fa:t] *m* ortofosfat *m*; *Intes aghis refluxi il fosfar si cijate in trê formis: ~ (PO-34), polifosfât (P2O7) e fosfar leât organichementri.* (*SiF 03/4*, 73-84).

ortogjenesi [orto'genezi] *f* BIOL ortogeneza *f*.

ortogjenetic [orto'ge'netik], **-iche** *adj* BIOL ortogenetičen.

ortogonalâl [ortogo'na:l] *adj* MAT pravokoten, ortogonalen; *stâts a son dits di jessi ortogonâi se a son caraterizâts di proprietâts fisichis mutualmentri esclusivis.* (*SiF 03/3*, 9-18).

ortogonalitât [ortogonal'i'ta:t] *f* MAT pravokotnost *f*, ortogonalnost *f*; *la signification gjeneral de ~ jenfri stâts fisics, e la descrizion cuantistiche dai procès di misure.* (*SiF 03/3*, 9-18).

ortografic [orto'grafik], **-iche** *adj* LING pravopisen, ortografski; **corezion ortografiche** pravopisni popravek.

ortografie [ortogra'fie] *f* LING pravopis *m*, ortografija *f*.

ortolan [orto'lan] *m* 1. vrtnar *m* 2. zelenjadar *m* 3. ZOOL vrtni strnad (*Emberiza hortulana*); ~ *di montagne* ZOOL snežni strnad (*Emberiza nivalis*).

orthopedic [orto'pedik], -iche *adj* MED ortopedski.

orthopedie [ortope'die] *f* MED ortopedija *f*.

orthopnee [orto'pnée] *f* MED ortopneja *f*.

orthoprassi [orto'prasi] *f* ortopraksa *f*; *La peraule “~” e smicje plui ae fedeltât concrete, di fat e tai fats, che a une dutrine religiose o filosofiche.* (BelFa).

orthopratric [orto'pratik] *m* ortopraktik *m*; *Semplificant si podarès dî che l'ortodòs nol sgare di un et in te teorie e l'~ nol sgare di un centesim in te pratiche.* (BelFa).

ortut [or'tut] *m* vrtiček *m*.

orzie ['ɔrdžie] *f* orgija *f*.

osalât [oza'la:t] *m* KEM oksalat *m*; *Colôr e produzion di ~ a vegnîn ridusûts cuant che lis culturis a vegnîn fatis cressi tal scûr* (SiF 03/4, 9).

osana [o'zana] *m* REL hozana *f*; slava !; *Benedet il regn dal pari nestri Davit, che al sta rivant. ~ tal plui alt! (glesijs).*

osanâ [oza'na:] *it* peti hozana; FIG hvaliti, peti slavospev; *O cirarai di jessi il plui obietif possibil, cirint di lei la realtât complesse e complessive di chest pontificât grant, lunc, osanât e criticât.* (Pa 03/11).

oscar ['ɔskar] *m* FILM oskar *m*; FIG nagrada *f*, priznanje *n*.

Oscar ['ɔskar] *os.i m* Oskar *m*.

OSCE ['ɔskar] kratica > *Organizacion pal disvilup e la cooperazion in Europe* (SiF 02/2, 139).

osecurantism [oskuran'tizim] *m* mračnjaštvo *n*, obskurantizem *m*; *Sonei chescj i profetis dal gnûf umanesim che al à di cjapâ il puest dal ~ clericâl?* (Pa 05/06).

osecurantist [oskuran'tist] *m* mračnjak *m*, obskurant *m*.

osecurantistic [oskuran'tistik], -iche *adj* mračnjaški, nazadnjaški; *paiât plui del lecit la adesion o anession al ream libertari e inluminât dai taliens che a scorsavin il regjim illiberâl, ~ e paternalistic dai austriacs.* (Pa 8-9/99).

-ose ['na:] drugi del zloženke v medic. izrazih -oza; osmose osmoza.

Oseà [oze'a] kr. *i f* (Rezija) Osojáni *mpl* (Osoáne) (DE Osach, IT Oseacco).

osecuiôs [ozekui'o:s], -ose *adj* ??

o sedi ['??] co → o sei.

o sei [o'sei] co ali; oziroma; to je; e à presentât a la Confederazion, ~ al guviêr di Berne, un program colegât a une rieste di richiestis. (*La*); al à davierte la 174 sentade dal Consei doprant la sô mari lenghe, ~ il furlan. (*La* 06/3).

oselâ [oze'la:] *tr* 1. poželeti, zahoteti se, ljubiti; ~ *di* hrepeneti po čem 2. dvoriti (nek.), osvajati 3. (pri)vabiti 4. zalezovati 5. imeti na očeh, kontrolirati; ~ *it* ptiče loviti; provierbi da la alte, dulâ che a san par pratiche ce che al vûl dî pal contadin la passion dal ~. (*Percude*).

oselade [oze'lade] *f* 1. LOVSTVO ptičji lov, ptičarstvo *n* 2. LOVSTVO uplenjeni ptiči 3. naprava za LOVSTVO ptičji lov (vzletišče).

oseladôr [ozela'do:r] *m* 1. LOVSTVO ptičar *m*; lovec *m*; *Co jê lu smicje, tant che lis ocjis salvadis viodint l'~ che al strisse o lis çoris dai cjâfs colôr dal rusin che in trop (ShW)* 2. FIG povzpetnik *m*; *Cu lis scaipulis, cui reclams e cul lâ ator pal mont a fâ il misfir dal ~ a cjapin in te anade dai bieci beçs in cualchi païs* (*Percude*).

oselam [oze'lam] (t. **ucelam**) *m* LOVSTVO uplenjeni ptici.

oselande [oze'lande] *f* LOVSTVO ptičje lovišče; *E vie a platâsi daûr de ~ dal Piçul (Pauluzzon).*

osele [oze'lande] *f* HIST stara benečka medalja.

oselin [oze'lin] *m* 1. LOVSTVO ptičar *m* 2. ptičar, prodajalec ptičev.

Osimo [oze'l??] *m* **Compatâts di** ~ osimski sporazumi.

Oslavie [o'zlavie] kr. *i f* (Gurize) Oslavje (IT Oslavia); *a cirin di fâ sù un mûr a Gurize par confinâ o ghetizâ i gurizans di lenghe slovene jenfri il teritori di Sant Andree, ~, Plume e San Maur.* (Pa 02/12).

osmanic [oz'manik], -iche *adj* osmanski, otomanski, staroturški.

osmarin [ozma'rîn] (manj obič. **rosmarin**) *m* rožmarin *m* (*Rosmarinus officinalis*); *une scelse di canele, 3 clauts di garoful, un tic di ~ (Natisone/furlanis).*

osmi ['ɔzmi] *m* KEM osmij *m* (*Os*).

osmidrosi [ozmi'drozi] *f* MED osmidroza *f*.

osmofilic [oz'mozi] *m* ?? *Cjapant come esempi i gjenars Aspergillus e Fusarium, a si pues gjeneralizâ disint che par solit i prins a stan miôr cun temperaduris altis e a son un pôc osmofilics* (SiF 02/1, 31-45)

osmosi [oz'mozi] *m* KEM, FIZ osmoza *f*.

osmotic [oz'motik], -iche *adj* KEM, FIZ osmozen, osmotski.

Osôf [o'zo:f] kr. *i m* Osoppo (UD) (DE Osopp); *il fuart di ~ utrdba Osoppo.*

osôs [o'zo:s], -ose (t. **esôs**) *adj* 1. mrzek, zoprni, osovražen 2. požrešen, skop; pretiran.

ososetât [ozoze'ta:t] (t. **esosetât**) *f* 1. zoprnost *f*, osovraženost *f* 2. skopost *f*.

osovan [ozo'ven] *adj* nanaša se na Osoppo; ~ *m* prebivalec Osofa.

ospedâ [ospe'da:] *it* → **sossegâ**.

ospedâl [ospe'da:I] *m* bolni(šni)ca *f*; ~ *dai mats* blaznica *f*, norišnica *f*; ~ **universitari** univerzitetna bolnica; *In Setembar S.J. al è stât ricoverât intal repart di neurochirurgie dal ~ universitari di Triest.* (SiF 02/1).

Ospedâl [ospe'da:l] (t. ~ **Piçul**) *m* (Glemone) Ospedaletto (DE Spital (Spitalett)).

Ospedâl Piçul [~ 'pitçul] *m* → **Ospedâl**.

Ospedalet di Glemone [ospeda'let di gle'mone] *m* → **Ospedâl**.

ospedalin [ospeda'lin] *m* najdenček *m*.

ospedalîr [ospeda'li:r] *adj* MED bolniški, bolnišniški; *A Sant Denêl al fâs discuti il gnûf plan ~ anuâl che al previôt une schirie di tais (O);* ~ *m* MED bolnišniški delavec.

ospedalisim [ospeda'lizim] *m* MED bolnišniška dejavnost *f*; bolnišniški objekti.

ospedalut [ospeda'lut] *m* demin. od **ospedâl**.

ospit ['ɔspit] *m* gost *m*; *jessi ~* biti gost, biti v gosteh; *Lunis ai 7 di Mai aes 10.00 o sarai ~ a Radio Onde Furlane (christianromanini 07/04).*

ospizi [os'pitsi] *m* sirotišnica *f*; dom za ostarele; zavetišče *n*; *Fi di un cjaliâr che lu à lassât vuarfin a undis agns e di une femine che a finì i siei dîs intun ~ par alcûlizâts (Zili).*

ossecuiôs [osekui'o:s], -ose *adj* spoštljiv.

ossei ['??] co → o sei.

ossei ['??] co → o sei.

ossen [o'sen] *adj* 1. opolzek, nespodoben 2. grd, odvraten 3. zanič, nesrečen.

ossenitât [oseni'ta:t] *f* obscenost *f*, nespodobnost *f*, umazanost *f*, nespodobno dejanje; grdobja *f*.

osservâ [oser'va:] *tr* 1. opazovati, opaziti 2. spoštovati, izpolnjevati (zakone ipd.).

osservabil [oser'vabil] *adj* opazen; ~ *f* FIZ merljiva veličina; *il rodul dai operadôrs liniârs al imparis rampit a pene che si provi a calcolâ il valôr mezan des osservabilis fisichis daonzudis cu la polarizazion dal foton.* (*Sif 03/3, 9-18*).

osservadôr [oserva'do:r] *m* opazovalec *m*;

osservadôrs ufficiale uradni opazovalci; *Ma l' "Onu" cu lis sôs pressions al oten pôc, pal fat ch'al à dai osservadôrs ufficiale, ma no une vere comission di control.* (*Pa 02*).

osservance [oser'vent[e]] *f* spoštovanje pravil, predpisov.

osservatori [oserva'tori] *m* observatorij *m*, opazovalnica *f*; ~ **Meteorologic** meteorološka opazovalnica; ~ *Meteorologic de Agjenzie Regional pe Protezion dal Ambient dal Friûl-Vignesie Julie, Sarvignan* (*Sif 02/2, 39-58*).

osservazion [oservatsi'on] *f* 1. opazovanje *n*, izpolnjevanje *n* 2. opazka *f*, opomba *f*.

osseñif [ose'si:f], -ive *adj* obsesiven; *a van incuintri a cambiaments di umôr cun moments di rabie e agressivitât, a nivel di caratar a son seriôs, ossessifs e cence umorisim.* (*Sif 03/3, 31-49*).

ossession [osesi'on] *f* obsedenost *f*, PSIH obsesija *f*.

ossessionant [oseso'nant] *adj* ubijajoč, moreč; *Dut chest al ven berlât in maniere ossessionante par un trat di temp.* (*Pa 05/06*); *impen di pierdi temp e muse intune lote ossessionante cuintri des intemperancis o deviazions sessuâls.* (*Bel*).

ossessionât [oseso'na:t], -ade *adj* obseden; *ducj i doi a jerin ossessionâts de inmagjine tal sens plui inteletuâl de peraule, fint a colâ tal estetism; ducj i doi, a mût lôr,* (*Bel*).

osset [ose:t] *adj* osetski; ~ *m* 1. Oset *m*; *fasint lâ 1 milion e mieç di lôr in profugance: Cecens, Ingus, Armenis, Ebreus, Ossêts, Daghestans e di altris etnis* (*Pa 03/5*) 2. osetščina *f*.

ossidâ [osi'da:] *tr* KEM oksidirati; *Al rapresente la cuantitât di ossigen demandade par ~ la sostance organiche* (*Sif 03/4, 73-84*); ~si refl oksidirati se; oksidirati.

ossidabil [osi'dabil] *adj* KEM ki lahko oksidira; rjavač.

ossidabilitât [osidabili'ta:t] *f* KEM oksidativnost *f*.

ossidant [osi'dant] *adj* oksidirajoč; ~ *m* KEM oksidant *m*.

ossidazion [osidatsi'on] *f* KEM oksidacija *f*, oksidiranje *n*.

ossidi ['ɔsidi] *f* KEM oksid *m*.

ossidiane [osidi'ane] *f* VULK, MIN obsidian *m*.

ossigjen [o'siġen] *m* KEM kisik *m* // < gr. oxigenon.

ossigenazion [osiġenatsi'on] *f* KEM oksigenacija *f*, oksigeniranje *n*; *e si base su la misurazion dai segnâi di resonance magnetiche associâts ai cambiamenti locâi dal nivel di ~ dal curviel.* (*Sif 03/4, 97-114*).

ossimetri [o'simetri] *m* KEM oksimeter *m*.

-osxit ['ɔsit] drugi del zloženke pri kemičnih izrazih – oksid; npr. *biossít* bioksid.

ossiton [o'siton] *m* LING oksitonon *m*.

ossizin [o'sidžin] *m* → **ossigjen**.

ostacul [os'takul] (*pl ostacui*) *m* ovira *f*, prepreka *f*; *par vie che Diu al è un ~ a la sô libertât.* (*Pa 02*);

Parceche se un al sielç la libertât al sa che al scuen frontâ l'~ (Pa).

ostaç [os'tatʃ] *m* talec *m*, talka *f*, Alessandra Guerra, che i osservadôrs plui creançâts a definissin “~” dai potentâts romans e dai nazionaliscj triestins plui scjalterits (*Pa 03/6*); *il camion dai ostaçs butâts dentri a maçadis* (*PauluzzoN*).

ostariant [ostari'ant] *m* ki rad hodi po gostilnah.

ostarie [osta'rie] *f* gostilna *f*, krčma *f*; *jentrâ te ~ vstopiti in krčmo; sflocjis di ostarie ?? Giacomo Bezzi, al à dit che i coments di Galan «a partegnin a la categorie des sflocjis di ostarie* (*Pa 06/1*).

osteâ [oste'a:] *it* preklinjati, kleti.

osteacea [oste'a:tade] *f* ?? *Tu tu âs puartât vie cun snait il cûr de mî fie mudant la obedience che à di vêmi intune ~ cjavestrarje.* (*ShW*).

osteade [oste'a:] *it* ??

osteât [oste'a:t], -ade *adj* preklet; *Brut osteât di un cicjariel!* (*MazzonIol*).

Ostensori [osten'sori] *m* REL (okrasna posoda) moštranca *f*, ostenzorij *m* (*Ostensorium*); *Dopo di vê viert il tabernacul e brusât l'incens denant dal ~, al mostrà a la int la biele Ostie* (*Bel*).

ostentâ [osten'ta:] *tr* razkazovati.

ostentazion [ostentatsi'on] *f* razkazovanje *n*; postavljanje *n*, bahanje *n*; *Sigurementri al è plui ce che a àn mostrât in public, par stupide ~ e sfide* (*Bel*).

osteôs [oste'o:s], -ose *adj* 1. neprijazen, jezen, vzkipljiv 2. (vreme) neprijazen, slab, neprijeten 3. (jezik) težek, zapleten, trd.

ostere [os'tere] *f* → **ustere**.

osti ['ɔsti] *f* ce dal ~ ?? *O sint il gno drenti-vie che si ribele, che mi domande ce dal ~ che o stoi a fâ culi* (*BrLi*); *I zafs a fasin simpri un efiet dal ~.* (*BrLi*)

ostie ['ɔstie] *f* REL žrtva *f*, ostia *f*; *e brusât l'incens denant dal Ostensori, al mostrà a la int la biele Ostie* (*Bel*); *nol è farine di fâ ostiis* ni ravno enostavna stvar (*Verone*); *la Nedalina no je farine di fâ ostiis e so fradi al è piès di jê* (*MazzonIol*).

ostîl [os'ti:l] *adj* sovražen, nasproten; *alore eco che ti pâr une citât ~, une citât dure.* (*Pa 05/07*); *Une glesie sorde o ~ ai siei profitis* (*Bel*).

ostilitât [ostili'ta:t] *f* sovražnost *f*; *il mont occidentâl al varès di fâsi un grant esam e domandâsi il parcè di cheste ~ gjeneralizade* (*Pa 04/04*).

ostilmmentri [ostil'mentri] *adv* sovražnost *f*.

ostinazion [ostinatsi'on] *f* trdrovratnost *f*, vztrajnost *f*.

ostiôl [osti'o:l] *m* BOT ostiol *m*; *Cryphonectria parasitica* al è un ascomicêt che al forme peritecis, soterâts tai stromâts, cun lungjis golarinis che a finissin a pêl cuntune vieriđure, l'~. (*Sif 03/4, 9*).

ostîr [os'ti:r] *m* → **ustîr**.

ostracisim [ostra'tfizim] *m* HIST ostrakizem *m*; ~ culturâl (*Bel*).

ostregâr [ostre'ga:r] *m* → **ostrigâr**.

ostrigâr [ostri'ga:r] (t. **ostregâr**) *m* ostrigar *m*, prodajalec ostrig.

ostrighe ['ɔstrige] *f* 1. ZOOL ostriga *f* (*Ostrea edulis*) 2. FIG ~! presneto; *capî une ~ ?? al è chi, in Russie. "E cui al capis une ~, achi?", mi rispiunt.* (*scuolamediamortegliano*).

ostrogot [ostro'göt] *m* HIST Vzhodni Got, Ostrogot *m*; *che a vevin parât vie i Ostrogots* (*Vichi*).

ostrogotic [ostro'götik], -iche *adj* vzhodnogotski.

ostruzion [ostrutsi'on] *f* 1. zapiranje *n*, zapora *f* 2. nasprotovanje *n*; ovira *f* 3. MED zaprtje *n*, zapeka *f*.

ostruzionism [ostrutsio'nizim] *m* oviranje *n*, nasprotovanje *n*; POL obstrukcija *f*; *Il dibatiment al fo cjalt e scombatût, fra ostruzionisims, iniziativis di lobbying inviadis di associazions e moviments des minorancis* (*SiF* 03/3, 115).

ostruzionist [ostrutsio'nist] *m* POL obstrukcionist *m*; ~ *adj* POL obstrukcijski.

ostruzionistic [ostrutsio'nistik], **-iche adj** POL obstrukcijski; *Ai 29 di Zenâr a òn butât für un document unitari, là che a contestin lis iniziativis ostruzionistichis dal deputât di Aleance nazional (Pa).*

Otacar [o'tante] *os.i m* Otokar *m*; *Impuantante anje paï Furlans e je chê di ~ Premysl II, che al salvà la unitât de Patrie dal Friûl (cadorni/furlan).*

otâf [o'ta:f], **-ve adj** osmi; ~ *m* osmina *f*, osminka *f*.

otangolât [otango'la:t], **-ade adj** MAT osmerokoten, oktagonalen.

otante [o'tante] *num* osemdeset; **a** ~ kar se da, popolnoma, na vso moč.

otantesim [otan'tezim] *num* osemdeseti.

otantin [otan'tin] *adj* osemdesetleven; ~ *m* osemdesetletnik *m*.

otantine [otan'tine] *f* 1. osemdesetorica *f* 2. osemdesetlejte *n*.

otavari [ota'vari] *m* ?? *diseve simpri che la glesie catoliche e fâs ogni an l'otavari di preieris pe unitât dai cristians (BelFa).*

otave [o'tave] *f* 1. osmina *f*; 2. MUZ oktava *f*.

Otavi [o'tavi] *os.i m* Oktavij *m*.

Otavian [otavi'an] *os.i m* 1. HIST (rimski cesar) Oktavijan *m*; *al temp di ~ i Romans a jerin su la Donau, in Germanie e in Britanie (JM).*

otavin [ota'vein] *m* MUZ oktavin *m*, mala flavta.

otegnî [ote'ñi:] → **otignî**.

otel [o'tel] *m* hotel *m*.

otelarie [otela'tie] *f* hotelirstvo *n*.

otelir [ote'li:r] *m* hotelir *m*; *e tal Institut par otelîrs di Praghe. (Pa 02).*

otic ['ɔtik], **-iche adj** optičen.

otiche ['ɔtike] *f* optika *f*; *Lis dôs otichis politichis no podaran confondisi parcè che si eliminaressin e si neutralizaressin tra dîlôr. (Pa 02).*

otignî [oti'ñi:] (t. **otegnî**) (o oten) *tr* doseči, dobiti; **risultâts otignûts** doseženi rezultati; *e aplicâ il model studiat par riviodi periodichementri i risultâts otignûts. (SiF 02/I, 209).*

otignibil [oti'ñibil] *adj* dosegljiv; *di rifondazion total de struture organizative, al à tacât a convincisi che il parejgo di gjesion nol sarà un obietif ~ (Pa 03/1).*

otignment [oti'ñi'ment] *m* doseg *m*, dosežek *m*.

otim ['ɔtim] *adj* 1. izvrsten, odličen, najboljši 2. polnoleten.

otimâl [oti'ma:l] *adj* optimalen, najboljši; *O riten che la soluzion ~ e sedi chê di previodi par decret un minim di oris (Cisilino, treball).*

otimalizâ [otimali'dza:] *tr* optimizirati.

otimalizazion [otimalidzatsi'on] *f* optimizacija *f*, optimiziranje *n*.

otimentri [otime'mentri] *adv* izvrstno, odlično.

otimisim [oti'mizim] *m* optimizem *m*.

optimist [oti'mist] (*pl otimiscj*) *m* optimist *m*; ~ *adj* optimističen.

Otmar [oti'm??] *os.i m* Otmar *m*.

Otobon [vodal'dri] *m* ?? ~ *dai Rovârs di Plasence, Gaston e Paian de Tôr di Milan. (JM).*

Otom ['o:r] *m* → **Atom**.

otoman [oto'man] *adj* otomanski, staroturški; ~ *m* Otoman *m*, Turek *m*.

oton [o'ton] *m* med, medenina *f*; *Une targhe di ~ 'e slusive su la puarte di chê cjase: Studio legale Campos avv. Enore. (BrLi).*

Oton [o'ton] *os.i m* Oton *m*; ~ **I il Grant** Oton Veliki; *baste viodi, in proposit la lote grintose fate dai imperadôrs Sassons e, di ~ I il Grant (Pa 03/2).*

otonian [otoni'an] *adj* otonske; *e je stade dade une vore di impuantance, e cun reson, al toc dal diplome ~ dal 1001 che al fevele de vile «que sclavorum lingua vocatur Goriza» (Pa 03/10).*

otorinolaringoatrie [ois'tik] *f* MED se bavi z bolezni dihal; *Il pari, luminâr di oculistiche, ~ e bon espert di archeologie e di leteradure (Bel).*

ôtri ['o:tri] *prep* → **oltri**.

Otti ['o:tri] *os.i f* Oktavija *f*, (Ottavia); *Il gno non al è Ottavia, ma culì duci mi clamin ~. (BrLi).*

Otubar [o'tubar] *m* oktober *m*, vinotok *m*.

ovâ [o'va:] *it* znesti jajca.

ovâl [o'va:l] *adj* obel, ovalen, jajčast; ~ *m* 1. ARHIT oval *m*, ovalna niša *f* 2. MAT oval *m*, krivulja jajčaste oblike.

ovade [o'vade] *f* → **ovate**.

ovadorie [ova'dorie] *f* 1. ANAT jajčnik *m* 2. BOT plodnica *f*; ~ *adj* v: **une gjaline** ~ kokoš, ki dobro nese.

ovâr [o'va:r] *m* → **ovesâr**.

ovât [o'va:t] *adj* obel, ovalen, jajčast.

ovate [o'vate] (t. **ovade**) *f* vata *f*.

ovazion [ovatsi'on] *f* ovacija *f*, viharno pozdravljanje *n*.

ovesâr [ove'za:r] *m* prodajalec jajc.

ovesarie [ove'zarie] *f* prodajalka jajc.

ovest ['ɔvest] *m* zahod *m*.

Ovidi [o'vidi] *os.i m* LIT Ovid *m*.

oviementri [ovie'mentri] *adv* očitno, jasno; *Cheste assunzion no je, ~, masse corete. (SiF 03/4, 47-59).*

ovul ['ɔvul] *m* 1. jajčece *n* 2. ARHIT ovolo.

ovulazion [ovulatsi'on] *f* BIOL ovulacija *f*.

ozi ['ɔtsi] *m* brezdelje *n*, odmor *m*.

oziâ [otsi'a:] (t. **oziosâ**) *it* lenariti, postopati; → **stâ dibant**.

oziôs [otsi'o:s], **-ose adj** brezdelen, ničen; ~ *m* brezdelnež *m*.

oziosâ [otsio'za:] *it* → **oziâ**.

ozon [o'zɔn] *m* KEM ozon; *si rive aes concentratzions plui altis di ~ vie pal istât e tes oris plui cjaldis dal dî (CoUd).*

ozonic [o'zɔnik], **-iche adj** KEM ozonski.

ozonometri [ozo'nɔmetri] *f* ozonometer *m*.

ozonometric [ozono'metrik], **-iche adj** ozonometričen.

ozonometrie [ozonom'etrie] *f* ozonometrija *f*.

P

P, p ['pi] *m* črka P, p.
pà ['pa] *m* INF ati *m*; (*bolj obič.*) → **pai**.

pa ['pa] *m* → **par**; **pa la** → **par la, pe.**

pac ['pak] *m* zavoj *m*, sveženj *m*; *al butà il ~ dai libris su la taule, (Sg); In chê al rivà un frut cun doi pacis sui braçs (Sg).*

pacâ [pa'ka:] *tr* udariti; (s palico) tepsti; *Tra lis altris robis a sostegnive la assolute sotomission de femine rispiet al om e ancie che al è just ~ lis feminis cuantche i vûl. (Furlanist).*

pacagnâ [paka'ñna:] (t. **impacagnâ**) *tr* 1. umazati, onesnažiti; *Il nestri president de Provincie (che o garantîs jo che al è furlan) al à cirût di ~le. (Pa 03/6)* 2. škropiti trte s bakrovim sulfatom.

pacagneç [paka'ñetʃ] *m* (redko) blato *n*; glen *m*, mulj *m*; (*bolj obič.*) → **paejuc.**

pacagnot [paka'ñot] *m* (pos. glede na bakrov sulfat) sadrena malta, mešanica *f*, zmes *m*, raztopina *f*.

pacare ['pakare] *f* MEH bager *m*; *Si trate di une rampe par disglereâ che al permetrà a lis pacaris di lâ jù a la svelte (CoCamp).*

pacâs [pa'kas] *m* požeruh *m*, požrešnež *m*; ~ *adj* požrešen.

pacassâ [paka'sa:] *it* 1. nažreti se, pretiravati pri jedi; 2. (carn.) smejati; *cualchidun in font la glesie al si met a ~ (a ridi ha,ha,ha.) (sf);*

~ *tr* 1. žreti, požrešno jesti 2. FIG zapraviti, zapravljeni.

pacassade [paka'sade] *f* žrtje *n*.

pacasson [paka'son] *m* in *adj* → **pacâs**.

pace ['pat[e] *f* *v*: *fâ ~, jessi pacis* bot biti, biti enak; *jessi a pacis cu ?? Cui che al è batût tal so cuarp al pare jù il cjastic mertât cul so pecjât, cuindi al è a pacis cul pecjât. (Bibl-Let-Pieri).*

pache ['pake] *f* 1. batina *f*, udarec *m*; *Ni lis pachis dal pari, ni lis preieris di sô mari a rivavin a fâi mudâ idee. (Enrico); cheste ~ tokrat; une ~ enkrat; di ~ odenkrat; in ~ točno; PROV pachis di vueli sant Botte da orbi. (Verone).*

pachee [pa'kee] *f* umirjenost *f*, mir *m*; *Napoleon al è un grum sustât pe ~ dal austriac (CoCamp); → flemè, sfacie.*

pacheôs [pake'o:s], -ose *adj* miren, prijeten; *daspò di une vite ative si invie intune veglece pacheose (NazziD); fra une diluvion e un taramot e che, daspò di ogni savoltament, di oms o de nature, pacheosis a tornin a proponi (Mar).*

pacherist [pa'kee] *f* ?? (For di Voltri) Valter Peresson, un puem di 30 agns, che al veve lassât ancie lui, par amôr de campagne, lu so lavôr di pacherist (Pa 03/8).

pachet [pa'ket] *m* zavojček *m*; (Casarsa) intant che al tirave für dal cassetin dal armar il ~ (cjartis di zûc) (Natisone/furlanis).

pachiderm [paki'derm] *m* debelokožec *m*; slon *m*.

pakistan [paki'derm] *kr.i m* Pakistan *m*; ~ *m* Pakistanec *m*; *l'egizian Sayyd Qutb .. e il ~ S. Abul Ala Mawdudi (1903-1979) (Pa 03/2).*

pacifc [pa'tjifik], -iche *adj* miroljuben, miren; *E tant al semee armonic e ~ il frari de Umbrie (Bel); Ocean Pacific* Tihi ocean *m*; *fintremai al Mâr Cinês che le divît dal Gjapon a dal Ocean Pacific (Leng).*

Pacific [pa'tjifik] *kr.i m* Tihi ocean *m*.

pacifcâ [patʃifi'ka:] (o pacifchi [pa'tjifiki]) *tr* pomiriti, pomirjati, spravit;

~*si refl* 1. pomiriti se; pobotati, spravit se.

pacificazion [patʃifikatsi'on] *f* pomiritev *f*, mirovno posredovanje *n*; *a son lâts sul monument ae Resistance par meti jù lis rosis che a àn clamât de ~. (O).*

pacifchementri [patʃifike'mentri] *adv* miroljubno, mirno; *No stin dismenteâsi che une vore di possibilâts che il vieri statût al veve a son stadiis lassadis durmî ~ par desinis di agns. (Pa 04/06).*

pacifsim [patʃifizim] *m* pacifizem *m*.

pacifist [patʃi'fist] *m* pacifističen, miroljuben; *l'interès e il limit dal valôr des manifestazions pacifistis. (Pa 05/04);*

~ *m* pacifist *m*, miroljub *m*.

pacile [pa'tjile] *f* → **paejuc.**

pacjâ [pa'qa:] *it* žreti, jesti glasno; *lis personis a àn pacjât i valôrs e runcjins e fat cressi il numar des veduis. (Bibl-Ezechiel); al si inzenogle su la nêf, al pacje une bussade suntun sfuei displeát e al scroche (scritorsfurlans).*

pacjade [pa'qade] *f* 1. jed *m*, žrtje *n* 2. tlesk z ustnicami in jezikom.

pacje ['paqe] *f* (neobic.) jed *m*, hrana *f*.

pacjet [pa'qet] *m* → **pacjete.**

pacjetâ [paqe'ta:] *it* predati se slastnim okusom; jesti z veseljem.

pacjete [pa'qete] (t. **paqet**) *f* vesela pojedina *f*, družabna večerja.

pacjoc [pa'qok] *m* požeruh *m*, požrešnež *m*; ~ *adj* požrešen.

pacjocâ [paqo'ka:] *it* nažreti se, žreti.

pacjocade [paqo'kade] *f* velika pojedina *f*, žrtje *n*; svečana požrtja *f*.

pacjocon [paqo'kon] *m* veliki požeruh *m*; *I gras a son considerâts quasi simpri dai pacjocons. (Cjargne).*

pacjon [pa'qon] *m* velik jedec, požeruh *m*, požrešnež *m*.

pacjuc [pa'quk] *m* 1. blato *n*, glen *m*, mulj *m* 2. FIG zagata *f*, zadrega *f*, nerodnost *f*.

Pacjuc [pa'quk] *kr.i f* (Drencje) Pačuh (IT Paciuch).

pacjugôs [paqu'go:s], -ose *adj* blaten, glenast.

pacut [pa'kut] (dim. od **pac**) *m* zavojček *m*, sveženj *m*; *Dongje di nô une francese e à pierdût il so ~ di sigarets. (Ta); ~ di tabac (Sg) zavojček tobaka.*

padan [pa'dan] *adj* padski; *No si è sigûrs però che ancie il Friûl al fasèrs part di chel teritorì ~ concuistât dai Etruscs (CoGonars).*

padelade [padel'ade] *f* → **padielade.**

padelin [padel'in] *m* → **padielin.**

padielade [padie'lade] (t. **padelade**) *f* 1. ponev (količina, vsebina) 2. udarec s ponvijo.

padiele [padi'e] *f* 1. ponev *f*; *Netait il sclopêt fasêtlu a tocuts e fasêti cjapâ colôr te padiele (Ponte); → antian* 2. nočna posoda *f* (za bolnike).

padielin [padie'lin] (t. **padelin**) *m* ponvica *f*.

Padier [padi'er] *kr.i f* (Premariâs) Paderno.

Padier [padi'er] *kr.i f* (Udin) Paderno.

padilion [padili'on] *m* šotor *m*; paviljon *m*; *I siei padilions a forin une novitât rivoluzionarie.(GE); li dal ~ Esterni E de Fiere di Udin (Leng).*

padim [pa'dim] *m* → **padin.**

padimâ [padi'ma:] *tr* in *refl* → **padinâ.**

padin [pa'din] (redko **padim**) *m* počitek *m*, odmor *m*, mir *m*; *cence ~ brez predaha, neprekjenjo; noł sarâ plui une zone di circolazion cence ~ di machinis che a van tor ator (CoUd); cjatâ ~ umiriti se; i ponts di crisi che a scjassin il mont dal lavôr furlan a cjatin padin (Onde); dâ ~ dati mir; no veve plui un pêl di sium e mil pinsîrs no i davin ~. (MazzonIol); vê bisugne di ~*

potrebovati mir; *Se si fos fermât sul Cuel par simpri cun Linde che e veve bisugne di ~, come lui.* (PauluzzoN).

Padin [pa'din] i.g m *Ma la ultime bataie, chê scombatude sul Prolongâ par cuistâ lis ricjecis de mont ~, e sarà par jé chê fatâl.* (La 05/7).

padinâ [padi'na:] (redko **padimâ**) tr (u-, po-)miriti; ~si refl (u-, po-)miriti se.

padoan [pado'an] adj in m → **paduan**.

padoane [pado'ane] f → **paduane**.

padovan [pado'an] adj → **paduan**.

padre ['padre] m REL oče m, pater m; *si impensin di ~ D. M. Turoldo tal cjadalan de muart.* (Pa).

padreu [pa'dreu] (t. **padreul**) m patrigno.

padreul [pa'dreul] m → **padreu**.

paduan [padu'an] (t. **padoan**) adj padovski, padovanski; ~ m 1. Padovanec m 2. LING padovanščina f.

paduane [padu'an] (t. **padoane**) f 1. MUZ paduana f, padovana f, pavana f (ples); **butâle in ~** šaliti se 2. Padovanka f.

Padue ['padue] kr.i f Padova f; *cun sede a ~ (Uniud)*.

paesaç [pae'satf] m → **paisaç**.

paesan [pae'zan] adj in m → **paisan**.

pagan [pa'gan] m → **paian**.

paganesim [paga'nezim] m → **paianism**.

pagjele [pa'gele] f → **padiele**.

pagjet [pa'gan] f ?? e la regjine des fadis, che si clamin Oberon e Titanie, tal contindisi un pagjet indian une vore biel. (ShW); *Jo o domandi nome che un fantaçut robât des Fadis, par fâlu deventâ il gno pagjet.* (ShW)

pagjine ['pagjine] f 1. stran f; 2. RAČ spletna stran f; *Duc a puedin modifîca lis pagjinis de Vichipedia (Vichi); ~ di jutori* pomočna stran stromboli).

pagjinute [pağı'nute] f (demin. od **pagjine**) stranica f.

Pagnà [pa'ñâ] kr.i m Pagnacco (UD); *al è stât prefet dal Institût Tomadini di Udin e daspò pastôr a ~, Glemone (GE); Plain di ~ (Pa)→ Plain; Cjastilir di ~ (Pa).*

pagnarûl [paña'ru:l] adj in m → **pagnerot**.

pagnerot [pañe'röt] (t. **pagnarûl**) adj nanaša na Pagnacco; ~ m prebivalec Pagnacca.

pagnache [pañöke] f hlebec m kruha; *Le vedue e à fat une ~ cu la farine (glesiye).*

pagnochist [paño'kist] (pl **pagnochiscj**) m ki dela samo za denar.

pagnut [pañut] m kruhek m, žemlja f; *Se o volês, us prepari un ~ cul salam.* (Sg); **cuistâsi/ ejapâsi il ~** zaslužiti si kruh za preživetje; *Se il Signôr al mande il frut al mande ancie il ~ Se il Signore manda il bambino manda anche il panino.* (proverbifriulani).

pagnutin [pañu'tin] m kruhek m.

pahoehoe ['lave] f VULK *lave* ~ VULK (stromboli).

pai ['pai] prep + art → **par + i**.

pai ['pai] m oči m, ati m; Ati; *Pai no sta la vie reste cjase cun no e lui ti a rispuindût (sf); Pai, ti confessi che o vevi dute la intension di scriviti te mî marilenghe (Enrico); tu puedis doprâ la doplete di puar ~ (PauluzzoN); Pai Nadâl Božiček; → dim. **paiuti**.*

paiâ ['pai] (pai, pais, paie, pain, paiais, pain) tr 1. (iz)plačati; ~ **cuntun bocon di pan** plačati z miloščino, drobižem; *e si profitave par ~ il lavôr cuntun bocon di pan.* (Sg); ~ **une curiosetât** zadovoljiti radovednost; ~

su la bruceje plačati v gotovini; *al paie il dazi su la bruceje (Mar); se nol paie vuê, al paie doman* "Diu al è furlan: se nol paie vuê, al paie doman" o ai let tun libri di proverbis. (BelR) 2. odškodovati, poplačati; **us paie lis faturis** vam poplača trud; ~si refl izplačati se.

paiaç [pai'atf] m 1. pajac m, klovn m 2. → **paion**.

paiaçade [paia'tade] f norčija f, neumnost f, O domandin ai furlans: *vonde cun le ~ de „dople fede”.* (faf); *La ~ fassiste no à créat nuie di gnâf tal spirt dai taliens (La 07/01); imbambinide di chêš paiaçadis (MazzonIol).*

paiaçôs [pai'atf] m ??

paiadôr [paia'do:r] m plačnik m, plačilni m; blagajnik m.

piament [paia'ment] m plačilo n; *Il moment plui difficil al jere simpri chel dal ~.* (Sg).

paian [pai'an] adj 1. poganski; *Une societât consumistiche, borghese, materialistiche, disumane, paiane.* (Bel); *Cundutachel il cristianesim al sielzè la strade dal acetâ i rituâti paians (Scf)* 2. (pos. za sonce, veter) divji, močan; **istât ~** dulâ che apont la int, vâl a dî i zovins masejos dal lûc, si ingravatin intai dopodismidîs di chel istât ~, tant che e fos la lôr rasule particolâr. (Daidussi); ~ m 1. pogan m 2. (pos. v pl) MIT (carn.) divjaki mpl, divja bitja npl, praljudje mpl 3. BOT → **sarasin**.

paianine [paia'nine] f BOT → **sarasin di prât**.

paianism [paia'nizim] m paganstvo n; *E chest si lu palpe te religositât superficiâl, te incoerence e tal ~ pratic dai nestris batiâts (Bel).*

paianut [paia'nut] m BOT triprsti kamnokreč (*Saxifraga tridactylites*).

paiâr [paia'a:r] m → **mede**; **cjan ~** (pes) cucek m, bastard m, mešanec m; *Te cusine nere nere ducj ator dal fogolâr e pe nape urle la buere cu la vôs di un cjan ~ ducj atens, cuiets si scolte (linostraulino).*

paiariç [paia'ritf] m → **paion**.

Paiazo [pai'atso] m → **Paiaç**; *I personaçs carateristics dal carnevâl fassan a son "el Bufon, el Laché, i Marascons, il Re de Sobèna, el ~, el Pizon".* (La 03/03).

paidî [pai'di:] (o paidis, paidût) tr 1. prebavljati, prenesti; → **dizeri** 2. FIG prenesti, prenašati, predelati; *Tal prin cás al significave ~ lis consequencis di une dure ocupazion.* (La 05/7); *Come ducj i irakians, ancie i cristians a òn paidít sot il dispostisim di Saddam (Pa 05/12); Ta chest moment il romanç al sta paidint un fuart regrès a vantaç dal todesc (Cisilino, treball)* 3. odplačati, poravnati, potpreti.

paidît [pai'di:t], -ide adj utrpel; *dal rest lis amaris esperiencis paididis in Uefa a scugnin ben siervî di lezion.* (La 05/7).

paie I ['paie] f plača f, mezda f, plačilo n, honorar m; *un aument de ~ leade al cressi dal coste de vite (Onde); al preferis continuâ il so dotorât cptune ~ di 40 dolars al mês.* (SiF 04/5).

paie II ['paie] f → **stranc, fros, lescule**.

paiesc [pai'esk] adj svetlorumen.

paiete [pai'ete] f trd slamnik m.

paifûs [pai'fus] int VOJ na mestu odmor! na mestu voljno!

paion [pai'on] m slamnjača f, *dai moments di pâs dongje dal fogolâr e co a lavin a poiâ i vues tal ~.* (Natisone/furlanis); → **paiariç**; **brusâ il ~** FIG ?? .

paîs [pa'i:s] m 1. dežela f, območje n, provinca f, teritorij m, zemlja f, domovina f; **mandâ un in chel ~**

koga poslati k vragu; PROV *Cui che al gambie paîs al gambie custum*. (*ProvBr*); ~ **a bas cost dal lavôr** države z nizkimi plačami; *bon di vinci la concorince sulis fassis mediis-altis dal marcjât e no cui ~ a bas cost dal lavôr* (*La 05/7*); ~ **in vie di svilup** POL države v razvoju; *L'esodi al rivuarde duc i ~ in vie di svilup.* (*Pa 02*); ~ **industrializâts** industrializirane države; *Daûr di ce che e dîs la "Fao", intai ~ industrializâts il 70% de produzion di grans*. (*Pa 05/04*) 2. vas f, naselek m; *No je aghe plui fresje che tal gno paîs* (*Lenghe 2000*); ~ **plui fûr di man** najbolj odročno naselje; *ancje tai paîs plui fûr di man.* (*BelFa*) 3. VOJ naš vojak, pripadnik domače vojske.

Paîs Bas [pa'i:s] kr. i *mpl* Nizozemska f; *ai temps de lote dai ~ pe independence de la dominazion Asburc spagnûi* (*Eg*).

Paîs Bascs [pa'i:s] kr. i *mpl* Baskovske dežele, Baskovske province; *Lis piçulis nazions rapresentadis a jerin 10: Gales, Ocitanie, Bretagne, ~, ..* (*Pa 10/99*).

paisà [pa'i:s] ?? *Jê e je une studente. Monica, la bateriste, e lavoro intune radio (paisà!).* (*Ta*)

paisaç [pa'i:zat] m 1. okolje n; pokrajina f; *Intun ~ suburban di pôre, tra la tangjenziâl, une disciarie grandone* (*CoUd*) 2. ARS krajina f, pajsaž m.

paisan [pai'zan] adj domač, deželski; ~ m domačin m, rojak m, kmet m; *Mariute, si tu spietis un plasê da un ~!* (*don*).

paisanade [paiza'nade] (t. *paisanisim*) f domačnost f, lokalpatriotizem m.

paisanisim [paiza'nizim] m domačnost f, lokalpatriotizem m; *daûr des acusis di ~ e cul solit truc de "no concorenzialitât"*? (*Pa 04/04*); → *paisanade*.

paisazistic [paiza'nizim] m ?? e di cheste varietât paisazistiche e microclimatiche si tradusarà simpri di plui intun inviestiment a lunc tiermit. (*Pa 02/10-11*).

paissarde [pai'sarde] f 1. lovska torba 2. uplenjena divjad; *Parfin a chel grumut neri, apressapôc une presince strane sot de bancje (une peçote, une ~, une razze...)* (*Mar*).

paisse ['paise] f v: *in ~ na preži, v zasedi; Là jù a son lûcs cul vert che nol sint soreli; e la fam no je in ~ daûr la puarte* (*Lenghe 2000*); *stâ in ~* biti v zasedi. // < st.v.nem.

paisut [pai'zut] m majhna vas, vasica f; *Mê none cuant che e jere frute e viveve a Davaste, un ~ di montagne tal comun (mediarete-edu)*.

paiuti [pai'uti] (dim. od *pai*) m INF ati m.

pal ['pal] prep + art → **par** + *il*.

pâl ['pa:l] (*pl pâi*) m kol; ~ **di palade** debel kol, tram m; ~ **di vît** kol (v vinogradu); *I pâi des vîts a jerin vecjos, e E. ur dave une sgorlade par viodi se a tignivin anjemô.* (*Sg*); ~ **di fier** železna palica; *e jo soio par un ~?* a jaz, ne štejem nič; *jessi leât al ~, stâ al ~* biti priklenjen na verigo.

palâ [pa'la:] tr (redko) kopati z lopato; → *svangjâ*.

palacine [palat'jine] f vila f, dvorec m; *In plui di gnâfs spazis pe biblioteche di quartîr, la ~, une volte tornade a meti a puest* (*CoUd*).

pa la cuâl [palaku'a:l] adj ?? ~, *cualchidun mi disarà ancje mone, ma stant che i ten a fâ alc in consei, o ten dûr par chei doi motîfs* (*christianromanini*).

palaç [pa'latf] (*pl palaçs* [pa'lats]) m 1. palača f, dvor m; *Al si pense che uchì e vignî mitude in pîts ancje la antighe gastalgade, ven a stâi il ~ dai duchis langobarts.* (*Pa*); **Palaç Belgrât** palača Beligrado; *si à davuelte a*

Palaç Belgrât une riunion straordenarie dal Consei Provinciâl di Udin. (O); Palaç di Veri Steklena palača; *che si à davuelte a Gnove York intal mês di Mai dal 2000, li dal Palaç di Veri, e je rimbombade la peraule d'ordin:* (*Pa 03/8*); **Palaç Perusini** il 24 di fevrâr dal 1879 al nas a Udin, in Palaç Perusini, Gaetano (*SiF 02/1, 155-165*); **Palaç Venezian di Malborghet** Beneška palača v Naborjetu; *ocasion de riunion che la Zonte regjonal e à vût intal Palaç Venezian di Malborghet* (*La 05/11*)

2. mestna, občinska hiša; *ma a àn pandût il lôr marum cuntune proteste denant dal ~ dal Comun* (*O 24/3/2001*) pred občinski hiši, pred občini.. 3. zgradba f, (stanovanjski) blok m, stanovanjska hiša f, *Devant de jentrade dal ~ dal Consei si an vûts moments di tension..(O); sei la proteste devant dal ~ de Region.* (*O 30/6/2001*); → *palaçon, palaçat, palaçut, palacet, palacine*.

Palaçûl [pala'tʃu:l] kr.i m Palazzuolo dello Stella (UD).

palade I [pa'lade] f kolje n, palisada f, plot iz prekel; *Il len al jere doprât in edilizie, par fâ mobilie, paladis, scjatulis, botis, traviersinis e ancje strumenti di musiche* (*SiF 03/4, 9*).

palade II [pa'lade] f 1. udarec z lopato 2. polna lopata (zemlje ipd.)

paladin [pala'din] m ZOOL bršinka f (*Sylvia cyticola Temm.*)

paladin [pala'din] m junak m, paladin m; *si conte che, par batî il ~ de libertât furlane, Carli al vedi vût dibisugne dal plui grant ~ dai Frangs (Union); come che o varin mût di dî, ma pe politiche farneticant dai radicâi, paladins dal istitût referendari* (*Pa 05/06*).

paladine [pala'dine] f VETER vnetje, oteklost dlesni zaradi denticije.

paladine [pala'dine] f junakinja f; *la plui ferbinte ~ de biodiversitat* (*CoUd*).

palamai [pala'mai] m ŠP kriket m; *ejâf di ~* trma f, trmasta buča f.

palamide [pala'mide] f ZOOL palamita (*Thynnus palamys*).

palanche [pa'lanke] f denar m, kovanec m; *cumò che lis robis a scomençavin a lâ benut e che la ~ no mancava.* (*don*) zdaj ko so šle stvari dobro in denarja ni primanjkovalo; *une ~ sore che altre, ingrume, ingrume.* (*Natisone/furlanis*); *cence ~ brez dinarja;* *Se si inmalave, ancje dome par un pôçs di dîs, si sares cjatât dibot cence une ~.* (*Sg*).

palancule [palan'kule] f vrsta robustne osi.

palandran [palan'dran] m 1. OBL domača halja f 2. preprosta oseba, bedak m, tepec m.

palastre [pa'lastre] f viličasti leseni del osi pri kmečkem vozu; → *paledie*.

palât [pa'la:t] f LING nebo n (v ustih); *Secont che la lenghe e sta tacade tal cil de bocje (~) o tes zenziis dai dincj* (*Lenghe 2000*).

palatâl [pala'ta:l] f LING palatalen, trdoneben; *Il digram ej al vâl ancje pai toponims dulâ che localmentri la prepalatâl e devente ~* (*Vichi*).

palatalizazion [palatalidzatsi'on] f LING nebnjenje n, palatalizacija f, *parcè che biel che pal plui a vebin il plurâl sigmatic (= par -s), a àn ancje peraulis che a fasin il plurâl par ~.* (*Cad*).

palc ['palk] m 1. strop m; 2. polica f, 3. oder m; *Aldo Giavitto, daspô, si fâs viodi sul ~ cuntune band tant numerose* (*Lenghe*) 4. loža f, 5. poveljniški mostič.

palcesnic ['palk] m ?? Il palcesnic de storie al è chel de culine furlane (*La 06/12*)

palchet [pal'kɛt] *m* 1. predal *m*; 2. loža *f* 3. samo pl. *palchets* parket *m*.

pale ['pale] *f* 1. AGR lopata *f*, *Cemût puelial imparâ chel che al à di un continui la ~ in man* (Bibl-FidiSirac); *fâ di ~ e di forje* za vsako delo prijeti; *manis di ~ no son plui doprabii come manis di ~ o ruedis di un ingranaç* (*Pa*); *~ dal fôr* lopar *m*; *palis di rât* lopate pri kolesu na lopate (pri mlinu na vodo) 2. ~ *di altâr* ARS oltarska podoba; *i visitadôrs dal Museu civic di Pordenon a podaran rimirâ la ~ di altâr de "Madone de misericordie"* (*Pa*) 3. ~ *dal fûc → palet* 4. gora s skalnatimi stenami.

paledie [pa'ledie] *f* ojnice *fpl*; → **palastre**.

paleo [pa'lâstre] *f* ?? *parvie che cui che al pant cheste opinion nol sa ce che al vûl dî " ~ " e ni ce che al significe "slâf".* (*La*).

paleocristian [paleokristi'an] *adj* paleokristjanski; *In cheste manere e vignì riealcjade la tradizion paleocristiane di meti adun un edifîci religjôs principâl e une capele-satelite.* (*Pa*); ~ *m* paleokristjan *m*.

paleograf [paleo'graf] *m* paleograf *m*.

paleografic [paleo'grafik], -iche *adj* paleografski.

paleografie [paleogra'fie] *f* paleografija *f*.

paleolic [paleo'lik] *m* paleolog *m*.

paleolitic [paleo'litik], -iche *adj* paleolitski; ~ *m* paleolitik *m*; *A jerin i oms dal ~.* (*La* 05/7).

paleologjie [paleolo'gie] *f* paleologija *f*.

paleontologic [paleonto'lôgik], -iche *adj*

paleontološki; *che la Argentine i à dedicât propit a Trelew il Museu ~ plui impuantant di dute la Americhe latine* (*Pa*).

paleontologjie [paleontolo'gie] *f* paleontologija *f*.

paleoslâf [paleo'sla:f], -ave *adj* paleoslovanski, *No stin a pierdi immò altri timp par refudâ la tesi für di scuare di cui che lu cunsidere un dialet ~* (*La*).

paleovenit [paleo'lastre] *m* paleovenet *m*; *Cirche mil agns d.d.C. (étât dal fier) il Friûl al è abitât dai Paleovenits.* (*AcademieSt*); ~ *adj* paleovenetski.

paleozoic [paleo'dzzi:k] *f* paleozoik (stari zemeljski vek); *Al è stât il maiôr studiôs talian dal ~ cjargnel* (*La* 06/2);

~ *adj* paleozoitski; *e che a partegnîn al periodi Carbonifar (ete Paleoizoiche, cirche 300 milions di consorziocastelli).*

palermitan [palermi'tan] *adj* palermски.

palês [pa'le:s], -ese *adv* očiten, javen; *In fats un dai problemis plui ~ che chês produzions a àn dât di viodi* (*La* 05/12); *in ~ javno, v javnosti; in secret come in ~.*

palesâ [pale'za:] *tr* odkriti, razodeti, izjaviti, dati vedeti, objaviti; *I dâts a confermin il relentament dal comparat bielzà palesât tai mês precedents.* (*O*); *Jo o crôt che i unics che; a àn palesât une preocupazion vere par nô furlans de Argentine* (*O*);

~ si refl izkazati se, pokazati se (kot), razodeti se; *e di no cedi al ricat de Leghe Nord, che - a àn dite - si à palesade ancjemò une volte une fuarce contrarie ae autodeterminazion dai popui;*

→ **pandi**.

palesementri [paleze'mentri] *adv* očitno, javno; *la storie di chel "jo" che al conte, ~ autobiografiche, e je svilupade cun episodis parelis cun chê dal nono Meni.* (*Pa* 03/10); *a pensâ indulà che e je lade a finile la facultât di deleghe pai ents locâi, previodude ~ tai articui 10 e 11.* (*Pa* 04/06).

Palestine [pales'tine] *kr.i f* Palestina *f*.

palestinês [palesti'ne:s], -ese *adj* palestinski; *Fale une: il conflit ebreu-~.* (*Pa* 02/10-11).

palestrât [pales'tra:t], -ade *adj* izvežban (s športnim telesom); *Chês femenatis a preferissin il tipo ~, abronzât, rincjinât, cun doi telefonins Nokia, un par sachete* (*Ta*).

palestre [pa'lestre] *f* 1. ŠP telovadnica *f*; *i cors si davuelzaran te ~ de scuele* (*CoUd*) 2. borišče *n*, borilnica *f* 3. HIST palestra *f*.

palet ['palme] *m* 1. količ *m*, kolec *m*, palica *f* 2. zapah *m*.

palete [pa'lete] *f* 1. lopatica *f* 2. ŠP reket *m*, lopar za žogo 3. kuhalnica *f*; penavka *f* 4. ANAT lopatica *f*. 5. ~ *di pitôr* sliksarska paleta; *La sô ~ di pitôr e fâs la parafrase (gemonahomepage).*

paletò [pale'tɔ] (*pl paletôs*) *m* površnik *m*.

paleton [pale'ton] *m* reket *m*, lopar za žogo.

pali ['pali] *m* 1. HIST, OBL palij *m*; *Il premi pal vincidôr des garis al jere un Pali, trofeu une vore ambit ancje pal valôr dal tiessût (consorziocastelli)* 2. REL palij *m* 3. cilj *m*.

palidùt [pali'dut] *m* pallidoccio??; *A si viêrs l'ùs da l'ort, e palidùt il nini al ven fôur curint* (*Pasolini*)

palit ['palit], -ide *adj* bled; medel; *In plui la prime comunion e je dome une ombre, palide e smavide, de grande comunion (glesie);*

~ *m* bledota *f*, medelost *f*.

palidece [pali'deſe] *f* bledica *f*.

paline [pa'line] *f* 1. GEO zemeljska ranta *f*, palina *f* 2. AGR vrsta trt; (*bolj obič.*) → **spalere**.

palinest [palin'sest] *m* 1. (televizijski) spored *m*; *Il ~ al è organizât par fassis.* (*O*); *Musiche cence confins (viôt ~ musicâl)(O); L'ùs de lenghe furlane, il bon ~ gjornalistic e musicâl* (*O*); 2. ponovno prepisan pergament, stari rokopis; FIG nečitljiv rokopis.

palîr [pa'li:r] *m* polir *m*, stavbeni vodja *m*, preddelavec *m*; *cjapà sù 7000 umign par puartâ; 80000 par gjavâ claps des monts e 36000 palîrs.* (*Bibl-Cron*).

palisse [pa'lisé] *f* → **palize**.

palissit [pali'sit] *m* → **paline** 1..

palisson [pali'son] *m* → **palizon**.

palize [pa'litse] (*t. palisse*) *f* 1. LOVSTVO skopec *m*; past *f*; *al jere lât te cjanive a tirâ für lis palizis inrusinidis* (*MazzonIol*) 2. ARGO žensko plovilo, pizda *f*.

palizon [pali'tson] (*t. palisson*) *m* LOVSTVO velik skopec *m*; velika past *f*.

Palmade [pal'made] *kr.i f* *Il paisut di ~ al fo sdrumât ae stesse maniere di altris insediaments rurâi.* (*Storie*).

palmarin [palma'rîn] (*t. palmarûl*) *adj* nanaša na Palmanovo; *Nassût tal 1866 intune famee une vore siore de borghesie udinese di divignince palmarine* (*Pa* 04/05); ~ *m* prebivalec Palmanove.

palmarûl [palma'ru:l] *adj* in *m* → **palmarin**.

palme ['palme] *f* dlan *f*, *puartâ un in ~ di man* koga na rokah nositi, koga javno hvaliti; *Lu puartave in ~ di man* (*Verone*) 2. BOT palma *f*, *cun palmis di ogni sorte e une vegetazion viodude dome te fotos* (*Pa*).

Palme ['palme] *kr.i f* Palmanova (UD); *Lis tratis plui tocjadis dal incuinament acoustic causât dal trafic a son chês dongje ~* (*O*).

Palme ['palme] → **Merêt Di Palme**.

Palmegnove [palme'ñove] *kr.i f* → **Palme**.

palment [pal'ment] *m* tla *npl*, tlak *m*, pločnik *m*; *A è stade cjatade sot dal ~ da gleisiute di Sant Martin (Cjargne); ~ di bree* parket *m*; *~ di modon ??*

palmon [pal'mon] *m* pljuča *npl*; *butâ fûr un ~* zastonj se truditi; *cancar tai palmons* (*Enrico*) rak na pljučih; *respirâ a plens palmons* dihati s polnimi pljuči; *Al à respirât a plens palmons* (*Pa*).

palmonarie [palmo'narie] *f* 1. BOT pljučnik *m*, skrničnik *m* (*Pulmonaria officinalis*) 2. BOT (*Stica pulmonacea*).

palmone [pal'mone] *f* svinjska klobasa iz drobovja. *~ di purcit cun polente brustulide* " ~ di purcit cun polente brustulide", "Gubane" e "Polente cuinçade". (*La 03/01*).

palmonere ['] (t. **palmonite**) *f* MED pljučnica *f*.

palmonite [palmo'nite] *f* MED pljučnica *f*; *i è capitade une ~ che lu à puartât a fil di muart;* → **palmonere**.

palombâ [palom'ba:] (t. **palombî**) *it* 1. zoreti (grodje), potemniti se 2. (žito, sadje) zoreti, porumeniti; PROV *cuant che la cjale al cjante, il forment al palombe*.

palombî [palom'bi:] *it* in *refl* → **palombâ**.

palomp [pa'lɔmp] *adj* 1. siv, temno siv, bled (pos. pri grozdu, ki začne zorevati) 2. svetel, bled, rumen, rumenkast (pos. žito, sadje, ki zoreva); *alçait i vuestris voi e cjalait i cjamps: a son palomps par seselâ.* (*Bibl-Zn*) Povzdignite oči in poglejte polja, da so bela za žetev 3. FIG skoraj dozorel, skoraj gotov.

palòs [pa'lɔs] *m* kriva sablja.

palostrighe [pa'lɔstrige] *f* ZOOL veliki leščur (*Pinna nobilis*, *Pinna squamosa*).

palotâ [palo'ta:] *tr* 1. zakoličiti, s koli utrditi; odkidati (snej ipd.), spihati, izčrepati (vodo) 2. FIG delati (otroke, denar); *cu la salût no si palote* z zdravjem se ne šali; *si palote!* pošalimo se!

palotade [palo'tade] *f* 1. lopata *f* 2. udarec z lopato.

palote [pa'lɔte] *f* 1. lopata *f* 2. mlinski nabiralnik, zabojček (pri starih mlinih) 3. ZOOL žličarka *f* (*Spatula clypeata*) 4. v *pl*: *dinec tanche palotis* veliki zobje; *mans tanche palotis* roka kot lopata; *a palotis, cu la ~* na veliko, na kupe, ogromna količina; *che l'ecidi al fo il prodot dal odi samenât a palotis dai fassiscj* (*Pa*).

paloton [palo'ton] *m* 1. → **palote** 2. velik zob.

palpâ [pal'pa:] *tr* (po-, o-)tipati, tipkati; *Magari di cjareçâle di strenzile di bussâle di dispueâle di ~le di çupâle di slapagnâle... di lâi dentri...* (*Daidussi*).

palpabil [pal'pabil] *adj* (o)tipljiv; *cuanche si è malâts, vecjos ancie ta la anime, spompâts e cuntun sens ~ di inutilitât.* (*BelFa*).

palpaçâ [palpa'tja:] *tr* tipati, tavati (na okoli).

palpade [pal'pade] *f* otipanje *n*; *a jerin ducj pe stesse reson: o fâsi dâ une ~ (petruspaulus)*.

palpe ['palpe] *f* tip *m*; *a ~, a lusôr di ~* tipaje; *e dividint la int fra inocentiscej e colpevoliscej ancie cence nissune cognizion obietive, ma cussì, a nâs, a sensazion, a impression, a ~ (Pa)*.

palpiere [palpi'e're] *f* trepalnica *f*.

palpignâ [palpi'ña:] (t. **palpugnâ/palpuçâ**) *tr* otipavati, božati.

palpitazion [palpitati'on] *f* utripanje *n* (srca).

palpon [pal'pon] *v*: *a ~ tipaje;* ~ *m* ki tava, tipa, tavalec *m*, tipalec *m*.

palpuçâ [palpu'tja:] *tr* in *refl* → **palpignâ**.

palpugnâ [palpu'ña:] *tr* in *refl* → **palpignâ**.

Palse ['palse] *kr.i f* (Purcie) Palse.

paltagnoc [palta'ñok] *m* → **pantagnôs**.

paltagnôs [palta'ños], **-ose adj** → **pantagnôs**.

paltan [pal'tan] *m* → **pantan**; *Se la gnove ministratzion no savarà salvâsi dai paltans de burocrazie, piêts par jê.* (*Pa 04/03*).

paltan [pal'tan] *m* blato → **piç di paltan**

paltanut [pal'tan] *m* demin. od **paltan**.

palte ['palte] *f* (redko) blato *n*, glen *m*.

Paluce [pa'lutse] *kr.i f* Paluzza (UD) (DE Palucc); *Te varietât cjargnele di ~ "fen", "altivâl" Pa); ven a ~ Tarvis, Malborghet, ~ (par chel che al rivuarde la frazion di Tamau) e Sauris. (*O*).*

paluçan [palu'tjan] *adj* 1. se nanaša na Paluzza; *Fasint il zîr di Paluçan, dopo il splaç dal cimitieri vieri, si rive al grant morâr, che chest an nol à parât fûr nacie une fuese.* (*FogMil*) 2. narečeje Paluzze; *Il matereâl didatic doprât al sarà cuasi dut scrit in ~ (taicinvriaul).*

paludan [palu'dan] (t. **paludin**) *adj* močvirski, močvirovi.

paludere [palu'dere] *f* barje *n*, močvire svet; *che e proviodè ae bonifiche de ~ pustote (consorziocastelli); Berlaments, tufs di calôr te ~ umide (PauluzzoN).*

paludete [palu'dete] *f* → **paludine**.

Paludiee [paludi'ee] *kr.i f* (Cjiscjelgnûf) IT Paludea.

paludin [palu'din] *adj* → **paludan**.

paludine [palu'dine] (t. **paludete**) *f* BOT (kolekt.)

palût [pa'lû:t] *m* 1. močvirje *n*, barje *n* 2. močvirske rastline; *ciprès di ~* močvirska cipresa (*Taxodium Distichum*); *Jenfri lis altris varietâts o ejatìn ancje il ciprès di ~ specie origjinarie dai palûts americanis e (consorziocastelli); ~ tont navadno lože (*Juncus effusus*); sivolistni sitec (*Scirpus lacustris*); črnikasti sitovec (*Schoenus nigricans*); *~ di botâr, ~ di vasselâr* BOT lože *n*, svečnik *m*, trstje *n* (*Typha latifolia*).*

pampagal ['pampagal] (*pl pampagai*) *m* ZOOL papagaj *m*; *E il so lavôr nol sarà chel di indorâ la scjaipule dai pampagai.* (*Pa*); *Al vûl nome saltâ fûr di chê scjaipule di pampagai, dulà che al si sint un pes fûr da la aghe* (*Pa 03/5*).

pampagalade [pampaga'lade] *f* papagajsko ponavljanje?

pampavuac [pampavu'ak] *m* klic prepelice.

pampul ['pampul] (*pl pampui*) *m* list vinske trte.

Pampalune [pampa'lune] *kr.i f* (Porpêt) Pampaluna; *Par dî il vêr la strade a esist ancjemò fin pôc disore ~ (bassafriulana).*

pamphlet ['pampul] *m* pamphlet *m*; *preparazion e difusion di un ~ su lis peculiaritâts lenghistichis e storichis dal Friûl (CIRF).*

pampurcin [pampur'tfin] *m* BOT → **panpurcin**.

pan I ['pan] *m* 1. kruh *m*; *Al è miôr pan sence nie che nie sence pan (unevolte.blogspot.com); FIG bon come il ~ Al jere bon come il pan - Era buono come il pane.* (*Verone*); *crevâ il ~* lomljenje kruha; *cuistâ il ~* zasluziti vsakdanji kruh; *gjavâsi il ~ de bocje - Togliersi il pane dalla bocca.* (*Verone*); *jessi a ~ ?? "No, mari", a zurave, " se Diu al vorâ, no che no sarin a ~!".* (*Perude*); *lâ a ~* iti za kruhom; *lâ fûr di ~* izgubiti službo; *meti un a ~* nek. dati zaposlitev; *~ cul ont* maslen kruh; *~ cuinçât* začinjen kruh; *~ de vite ?? cu lis sôs miseris che a son il pan de vite* (*PauluzzoN*); *~ di ogni di* vsakdanji kruh; *par tirâ fûr par se e pai lôr fis il pan di ogni di* (*christianromanini 07/04*); *~ di sorc* koruzni kruh; *I sedon di farine di ~ di sorc (siale e sorc) (Natisone); ~ dûr ?? Al è il passâ dai biscuits e dai mateçs, che e àn il lôr moment ma al à*

di jessi limitât, al ~ dûr e di sostance che ti permet di frontâ il viaç (glesie); ~fresc svež kruh; ~fati in cjase doma pečen kruh; par mirinde salam cul ~fat in cjase (MazzonIol); ~passadis tal ûf ovrt kruh; specialitât di Paulâr, che a son fetis di pan passadis tal ûf e disfritis te spongeje (FogMil); ~sabulît trd kruh; ~vieli star/nesvež kruh; ~zâl, ~brun rženi (polnoznati) kruh; 2. FIG štruca f, predmet, ki ima oblike kruha 3. BOT ~e vin → panevin; ~cuc → pancuc; ~e lat → panelat.

pan II [pan] m brcaf (pos. od osla); **molâ pans, dâ pans** brcati.

panacee [pana'tee] f zdravilo za vse; *La Provincie de mont, lu vin dit e stradit, no jere une ~ o la clâf par disberdeâ i cantins secolârs de mont furlane (Pa 04/04).*

panade [pa'nade] f 1. KUL krušna juha f, popara f; **butâle in ~** FIG na dolgo in Široko razlagati kaj. 2. FIG neumnost f, bedarija f.

panali [pa'nalij] m 1. BOT vodena trstenika f (*Phragmites communis*).

panariç [pana'ritj] m MED zanohtnica f.

panarie [pa'narie] f krušna skrinja; *O podêis crodi, par fâ chel freghenin di miserie, o ai scugnût raspâ la ~ e parâ sù partiere. (Percude); Si fâs un mescedot, si met il dut in ta panarie e si impaste cun âghe bolint e sâl. (Natisone/furlanis); Daspò doi agns a rivarin i Cosacs di Suvarov a disvuedâ lis panariis dai Furlans (JM); → vintule.*

panatarie [panata'rie] f pekarna f.

panatîr [pana'ti:r] m pek m.

pance [pant'e] f → **panze**.

pancôr [pan'ko:r] m pek m; *cualchidun al à za talpassade la coltre di nêf, forsi il ~ che al sta daûr de glesie di san Niculau. (Tolazzi).*

pancore [pan'ko:r] m ??

pancromatic [pan'ko:r], -iche adj pankromatski.

pancuc [pan'kuk] m BOT → **panevin**.

pandi [pandi] (o pant; p. pandût) tr 1. (npr. tajno ipd.) razkriti, odkriti, priznati, zaupati, izdati, pripovedati, reči, dati vedeti; *al è un segret che lôr no puedin ~ (F) ..izdati tajno..* 2. (ljubezen, misel ipd.) pokazati, izraziti, odkriti; *La situazion e jere cussi cjalde che di bande dai stes sindacâts si à pandût la dificoltât intal garantî l'ordin public (O); ma nol pandeve cun peraulis il so displasê (F);*
~si refl izdati se, razkriti se; pokazati se; *il stât di un puaret si pant bessôl (F); Lengthis pôc pandudis, che a van dal Breton al Basc, dal Cornic al Cors manj priznani jeziki.*

pandolat [pando'lat] m FIG tepec m, bedak m.

pandolet [pando'let] m KUL brioš m (pecivo).

pandolo [palu'din] m → **pandolet, pandolat**.
Ce státu fasint, ~? Tu stâs devantant une furie senze pudôr. (BrLi); PROV Cui che al nas mus al crepe pandolo (ProvBr).

pandûr [pan'du:r] m → **pan dûr**.

pandût [pan'du:t] -ude adj odkrit, poznan, priznan; *Bureau european pes lengthis mancul pandudis (Pa).*

panegjiric [pane'girik] m → **panigjiric**.

panel [pa'nel] m AGR oljne tropine *fpl.*

panel [pa'nel] m ~ **indicadôr** i stampâts de aministratzion federâl, lis iscrizioni sui edificis, i panei indicadôrs, i segnâi di pericul... (*Cisilino, treball*)

panelat [pane'lat] (t. **pan e lat**) m BOT travniška kozja brada (*Tragopogon pratensis*); → **jerbe dal soreli, arzile**.

paneton [pane'lat] ?? *Nadâl vuê, dispes al vûl dî ~, regâi ai nestris fis e nevôts (La 05/12); une biele maie di lane e un ~ grant ..par sô agne (MazzonIol)*

panevin [pane'ven] m 1. BOT zajčja deteljica (*Oxalis acetosella*) 2. BOT → **asedule di prat**.

Pan e vin [pane'ven] ?? *Il fûc al cuiste nons differents di lûc a lûc (Fogaron, Fughere, Foghera, Fugarizze, Pan-e-vin, Medili, Boreon, Mieli, Seimo) (La 03/01).*

Panfilie [pan'filie??] kr.i m Pamfilija f, de Frige e de ~, dal Egjt e di chê part de Libie des bandis di Cirene (Bibl-Az).

pangermanism [pangerma'nizim] m POL pangermanizem m.

pangjel [pane'ven] m ?? *Il pês de sô gravidance al è dome un clip presintiment sot dal ~ scûr. (Mar)*

Pangrazi [pan'gratsi] os.i m Pankracij m.

panič [pa'nitj] m 1. BOT italijansko proso (*Setaria italicica*) 2. FIG kruja polt.

Panigai [pani'gai] kr.i f (Pravisdomini) Panigai.

panigjiric [pani'girik] m (t. FIG) 1. LIT panegirik m 2. slavilni govor, spis; hvalnica f, *invezit di continuâ a fâ panegjirics patetics e fals su la vergjinitât e la castitât come "perle" dal sacerdozi cristian. (Bel).*

panine [pa'nine] m platno n, tkanina iz volne.

panladinism [panladî'hizim] m POL panladinizem m; *L'impuartant...la robe plui impuant par me e je la nazion furlane, il ~ (FVG).*

panoglat [pano'glat] m koruzni storž m; → **corondul**.

panoglete [pa'nine] f 1. BOT (*Scirpus triquetrus, Scirpus mucronatus*) 2. del koruznega stebla nad storžem; → **fueade, cimot**.

panole [pa'hole] f 1. (koruzni ipd. vrste) storž m; *une varietât di coltivazion biologiche, clamade "Lucia", une blave cui grans verins, che e da des panolis piçulis e compatis, colôr zâl auriane. (Pa 04/02); confets di*

panolis popcorn 2. (pri iglavcev) storž m 3. MED dimejlski tumor 4. FIG (za otroka) otročiček m, detece n.

Panonie [pa'nõnie] kr.i f Panonija f, ~ che se al lave in Ongjarie o ~, ce che si clamave (Natisone/miti).

panoram [pano'ram] (t. **panoramp, panorame**) m → **panorame**.

panorame [pano'rame] m 1. panorama f, razgled m; *John al stave cjalant il ~ dal Essex cui biei ejamps coltivâts (Ta) 2. FIG pregled m (dogodkov), panorama f, Onde Furlane un fenomen dal dut originâl intal ~ radiofonic regionâl.(O); "Notis su Notis 2002" si jere sierade cu la cussience dai partecipants su la validitât dal ~ musicâl regionâl (Pa 03/10).*

panoramic [pano'ramik], -iche adj panoramski, razgleden.

panoramiche [pano'ramike] f ?? *Une lôr panoramiche nus judarà a fâ viodi lis varietâts di corpus che a esistin in dì di vuê. (Sif 02/1).*

panoramp [pano'ramp] m → **panorame**.

panpurcin [panpur'tjin] m BOT ciklamen m (*Cyclamen europaeum*); → **ciclamin**; ~ **forest** BOT perzjska ciklama (*Cyclamen persicum*); *turchinis, blancjis e zalis a fuarce di tant ~, zis e campanelutis che a cuvierzevin la tiere (Percude).*

panse ['panse] f → **panze**.

panslavism [pansla'vizim] m POL panskavizem m, vseslovanstvo n.

panslavist [pansla'vist] m panskavist m, vseslovan m.

panstatâl [pansta'ta:l] adj ?? *In dut i citadins udinêș a stan a pâr cu lis citâts talianis plui sioris, biel parsore la*

medie ~ e tal nivel medi de Gjermanie e de France
(CoUd).

pantagnoc [panta'ñok] (t. **paltanoc**) *m blato n, glen m.*
pantagnôs [panta'ño:s], -ose (t. **paltanôs**) *adj blaten;*
Su lis stradis a slusivin pozzis di aghe pantanose. (Sg).

Pantaleon [pantale'on] *m Pantaleon m; al è un svindic une vore fin metût in vore di une misteriose dame che e à chê di svindicâsi di un tuart che i veve fat ~. (CoUd).*

patalon [panta'lón] *m 1. Pantalon maškara st. ital. gledališča; 2. FIG bedak m, tepec m 3. pantalons hlače fpl. (bolj obič.). → bregons.*

pantan [pan'tan] (t. **paltan**) *m blato n, glen m; al sintive il tac dai scarpons impilacitâsi un fregul tal ~. (Sg); Plui lontan invecit il ~ si sestârâ framieç dai claps di antics depuesits (Mar); I sistemis plui cognossûts pal tratament des aghis refluis a son i procès a ~ atif. (SiF 03/4, 73-84); ~ di fossâl blato n, glen m; ~ di palût glen m; Il mont al mi à robât il soreli e mitût sot i pîts ~ di palût. (Lenghe 2000); ~ di grave mulj m; lassile tal so ~ FIG ; VULK → vulcan di ~ (stromboli).*

pantanoc [panta'nok] → **paltagnoc**.

pantanôs [panta'no:s], -ose *adj* → **pantagnôs**.

panteç [pan'nine] ??

panteisim [pante'izim] *m panteizem m.*

panteist [pante'ist] (*pl panteiscej*) *m FILOZ panteist m; i panteiscj ei ateiscj si zontarin a De Gaulle par asisti al Te Deum di ringraciament te catedrâl di Notre Dame. (La).*

panteistic [pante'istik], -iche *adj* panteističen; e je stade la venerazion pe antichitât classiche, soredut greche, cu la sô vision panteistiche e estetiche de vite, (Bel).

pantere [pan'tere] *f ZOOL panter m, leopard m (Panthera pardus); ~ nere črni panter.*

pantianate [pantia'nate] *f grda ženska, stara coprnica f; che mi à tratât come une ~ sul tombin (Furlanist); → pantiane.*

pantiane [panti'ane] *f 1. podgana f; Il gjat al va sù sul trâf... ma la ~ e veve roseât le cjarte. (Natisone/miti); invecit, pai ûs e pai piçui i nemîs a son lis Çoris, i Corvats Piçui, i Colomps di mâr, lis Surîs e lis Pantianis (CoUd); ~ di aghe ?? (Arvicola amphibius) 2. (pos. v pl.) neumnostî fpl, bedarije fpl; No volarès che a chest pont al vignîs für cualchidun cu la ~ de globalizazion. (Pa 05/12) 3. (pos. kot **pantianate**) grda ženska, stara coprnica f.*

pantianin [pantia'nin] *adj siv, sivkast; → surisin.*

Pantianins [pantia'nins] *kr.i f* (Merêt Di Tombe) Pantianicco.

pantianute [pantia'nute] *f demin. od **pantiane**; LEON Vô, damis, cui vuestris cûrisins dilicâts che spaurdis o saressis pe plui piçule mostruose ~ che strissi par tierie (ShW).*

pantofularie [pantia'nin] ?? e vîff für de storie, ancorade a un piçul mont alpin e contadin, la civiltât oneste e lavoradorie, chê de Finizia, la pantofularie..., di Cupa il fari... o dal marangon Michele (Pa 03/8).

pantofule [pan'tofule] *f copata f, di unvier quasi simpri pantofulis di lana fatis a man (sangjorgioinsieme).*

pantograf [pantia'nin] ??

pantumine [pantu'mine] *f čudna stvar, čudna zadeva; čudaštvo n, ekstravaganca f.*

panusele ['??] *f BOT kolenčasti lisičji rep (Alopecurus agrestis; Alopecurus geniculatus).*

panzade [pan'tsade] *f* → **spanzade**.

panzarole ['] *f v: a ~ ležeč vznak, s trebuhom navzgor.*

panze [pantse] *f 1. trebu m; Jo o cirivi di taponâmi lis vergognis tirant in jù la mae che mi rivave sì e nò al boton de ~. (BrLi); a plene ~ ogromno, dokler ne gre več; freâ la ~ a un, gratâ la ~ a un podpihovati koga; koga močno prosi; gratâsi la ~ praskati se, lenariti (Verone); i dûl la ~ FIG ; jessi sut di ~ biti brez trebuha; mangjâ a plene ~ jesti, dokler ne poči trebu; ~ plene Cuant che i altris suaçant a ~ plene in tai bagorts, che pûr nuie nus zove. (Colloredo); PROV ~ plene no crôt à ~ vueide ; sintfsi la ~ te schene; 2. trebu, izbočen del česa (npr. steklenice).*

panzel I [pan'džel] *m 1. (polna) kodelja f 2. TEKST volnina f 3. (pos. za novorojenčke) plenica f, (bolj obič.). → **panzit** 4. oblak (dima ipd.).*

panzel II [pan'džel] *m 1. kruhek z maslom 2. FIG (dojenček) drobčkan, ljubkan 3. un bon ~ FIG dobrodušnež m, dušica f.*

panzere [??] *f OBL trebušni pas; pasna mošna.*

panzete [pan'tsete] *f 1. trebušček m 2. KUL panceta f.*

panzit [pan'džit] *m (pos. za novorojenčke) plenica f; al jere pe Madone, parcè e podès suiâ i panzits dal Divin Bambin. (La 05/12).*

panzon [pan'tson] *m trebušnik m.*

panzôs [pan'tso:s], -ose *adj 1. trebušast 2. FIG konveksen, izbočen, vzbočen.*

Paolin [pao'lin] *os.i m San ~ di Aquilee ?? inte assemblee immanade de Universitat e de Curie di Udin ali dal centri ~ di Aquilee. (Pa).*

paonaç [pao'nat] *adj vijoličen; → ruan.*

papà [pa'pa] *m (neobič.) ati m; Ma ce compits, ~! Al è joibe grasse vuê, nie compits, par (Tolazzi); fieste dal ~ očetovski dan; Vuê e je la fieste dal ~ (christianromanini 07/03);*

→ **pai, tate.**

papâ [pa'pa:] *tr INF papati.*

papâl [pa'pa:l] *adj papeški; a la ~ Une manifestazion a la ~ - al marche Iacovissi - (Pa 05/06); Curie ~ papeška kurija; La Curie ~ di Rome e di Avignon (JM); parie cu la benedizion ~, che il frari al veve vût il permès di smolâ. (Pa 03/11); dñ alc a la ~ poveditaj kaj glasno in jasno.*

papalin [papa'lin] *adj blešeč, lesketajoč se, jasen, očiten, neipodbiten.*

papalin [papa'lin] *m papeški vojak m; in occasion de prime vuere di coalizion (austriaca, prussiana, inglês, piemontês, napoleatans e papalins) (Natisone/furlanis) ~ adj ?? al leà la Furlanie ai interès dal partit ~ da la alte Italie. (JM).*

papaline [papa'line] *f ZOOL → sarache.*

Paparian [papari'an] *kr.i f* (Flumisel) Papariano.

paparot ['] *m 1. kaša f, močnik m; e ancie il ~, che al sarès une sope di spinacis cun brût e farine blancje e zale, cuinçade cu la spongie. (FogMil) 2. FIG dolgovznež m, klepetulja f.*

paparotâ [paparo'ta:] *tr mazati, umazati, zamazati, zamasti.*

papât [pa'pa:t] *m papeštv n; che e je paraltri tes sôs tradizions (la lote dal ~ cuintrî dal Imperi) (Bel); O sin al paradòs che, tun moment di secolarizazion gjeneralizade, il ~ e il pape e àn un puest mai vût tal inmagjinari mondial. (Pa 03/11).*

papavar [pa'pavar] *m 1. BOT vrtni mak m (Papaver somniferum); ~ salvadi BOT poljski mak m (Papaver rhoes) → **confenor** 2. FIG (šalj.) klofuta f, zaušnica f,*

Il soversif Marchi al vignarà tignût di voli, soredit in occasioñ des visitis di papavars dal regjim (Pa 04/05).

papaverin [papave'rin] adj 1. makov 2. uspavalen.

pape I ['pape] m papež m; *lâ a Rome cence viodi il ~ - Essere vicini alla meta senza poter raggiungerla.* (Verone); *silensi no mancul tragic di chel dal ~ Pio XII sul gjenocidi dai ebreos e des altris minorancis.* (Pa 02).

pape II ['pape] f 1. (hrana za otroke) kruhova kaša 2.???

papefic [pape'fi:k] m ZOOL → *luri*.

papefurmisi [papefur'miis] m ZOOL → *furmîar*.

papele [pa'pele] f (neobič.) ANAT veka f; *Co tu ti sveis, puelial l'amôr inderdeâ al sium su lis tôs papelis di dimorâ.* (ShW); → *palpiere*.

papemore [pa'pavar] f ZOOL → *moratule*.

papemoscjin [papemos'qin] m ZOOL → *repipin*.

papemoscjis [pape'mosqis] m ZOOL → *repipin*.

papenolis [pape'nolis] m ZOOL → *frachenolis*.

Paperon [pape'ron] m *Il "numar un" di ~ dai Paperons al valeve plui di duc i trilions che al veve ingrumât cul temp e cu la rapine (Pa).*

papetâs [pape'ta:s] m 1. ZOOL peščena mušica (*Phlebotomus papatasii*) 2. FIG mevža f, boječnež m.

papin [pa'pin] m klofuta f.

papîr [pa'pi:r] m 1. papirus m 2. dokument m, listina f.

papirolic [papi'rɔlik] (f *papirologhe*) m papirolog m (f papirloginja f; *so nono Domeni Comparetti, 1835-1927, senadôr, al jere grecist e latinist, epigrafist e ~ cognossût par dute la Europe (Bel)*.

papirologjc [papiro'lɔgik], -iche adj papirološki.

papirologje [papirolo'gie] f papirologija f.

papisim [pa'pizim] m papizem m.

papist [pa'pist] m papeževeč m.

papistic [pa'pistik], -iche adj papeževski.

papot ['] m 1. redka juha f, jetniška hrana, slaba hrana 2. kaša f, močnik m.

paprche ['paprke] f paprika f.

papuce [pa'putje] f copata f, čevlji iz blaga; *cemût mai che o ai ejatadis lis sôs papucus te ejamare di Catia!* (BrLi).

papuçâ [papu'tʃa:] it švedrati.

par ['par] (s členom: m. **pal**, **pai** - f. **pe**, **pes**) prep 1. korist, namen 'za'; ~ *frut* za otroka; *cjarte ~ scrivi* papir za pisanje; *e ur à domandât di sensibilizâ i ministeris competents par une soluzion positive de vicende* za pozitivno rešitev zadeve 2. (čas.) za; *previodude ~ vuê predvidene za danes; ~ doman intant e je stade convocade une riunion...* za jutri je bila sklicana seja; ~ *cumò* za enkrat; *Lavôr: Cogolo, ~ cumò nissun licenziament zaenkrat nobene odustupitev; l'Ospedâl ~ cumò al restarà cence dai primaris di laboratori e di pediatrie (O); ~ cualchi dì* nekaj dni, za nekaj dni; ~ *cualchi dì lu clamarin di mancul a lavorâ.* (Sg); ~ *prin* kot prvi, najprej; *E. si fasè coragjo e al fevelâ lui par prin.* (Sg); ~ *dì ~ dì* dan za dnem; *che us contarà dutis lis gnovis sul mont furlan dì ~ dì.* (Uniud)

3. krajevno:

a) po, v, na: **pal mâr** po morju; ~ *piar* v zraku, v zrak, v nebu, v višini; **jù pe Basse** v južni Italiji, po južni Italiji; **durmî pes ostariis** spati po gostilnah; ~ *denant* od spredaj; **poiât pal mûr** naslonjen na zid; **nance ~ dongje** tudi približno ne, niti najmanj; ~ *di fûr* na zunaj; *Tu sés argentin dome ~ di fûr.* (Enrico); ~ **ogni dontri** vsepovsod; *Lui al è un personaç cognossût in lunc e in larc ~ ogni dontri.* (La 05/4)

b) skozi; ~ *Triest* skozi Trst; *une sô jentrade te scuele pe puarte principál ..skozi glavnâ vrata*

c) smer za, v; *Pauli al partis ~ Rome.* (Bibl) Pavel odpotuje v Rim

4. način: po; kot, kakor: ~ *furlan* po furlansko; *vê ~ titul* nositi naslov; *e ospite ancie une cunvigne internazional che e à ~ titul "Il furlan te Europe des lenghis"; ~ exempli* na primer;

5. namen: (+ glagol) da bi.., z namenom, da; *Radio Onde Furlane e je nassude ~ promovi la lenghe e la culture furlane...* je bil ustanovljen z namenom, da bi se spodbujal furlanski jezik in..; ...*convocade ~ frontâ la cuistion..* sklicana, da bi se soočili z vprašanjem.: *Al lassà passâ trê dîs prime di tornâ di lui, ~ jessi sigûr che cheste volte i bêcs a jerin pronts.* (Sg)

6. vzrok (+ samost.) uvaja razlog: iz, zaradi; ~ proteste iz protesta; *Cussi i lavoradôrs a àn ocupât ~ proteste il Consei comunâl di Tumieç* so iz protesta zasedli občinski svet; ~ *coretece* za voljo točnosti; ~ *coretece di informazion bisugne sclari che (La); ~ consequence* potemtakem, torej; *al è ~ consequence une nazion* je potemtakem en narod; ~ *fâle curte* skratka, na kratko rečeno; ~ *fâle curte, lis istituzions italianis a àn simpri..* Skratka italijanske ustanove so..

7. sredstvo: s, z, po; *Lis autorizazions a saran concedudis ~ telefon, ~ fax* uradna dovoljena bodo dodeljena preko telefona, preko faksa (po telefonu, po faksu); ~ *cure* pod vodstvom; ~ *furlan* po furlansko.

8. pred vršilcem v trpniških zgradbah; *sviersât il stomi par chel violent* prerezan trebuh od tega

nasilneža/nasilnež je; sestavljen iz: *Il palinest al è organizât par fassis*

9. glede na : ~ *gno cont* kar se mene tiče; ~ *chel che al inten* kar se tiče; ~ *chel che al inten lis elezion dai gnûfs sindics dai 33 Comuns de nestre region clamâts al vôt ai 10 di Jugn...*

10. **sù ~ jù** približno; *A son sù ~ jù 50.000 i metalmechanics furlans che...*

11. vrstilno; **país ~ paîs** vas za vas; *chê furlane, cui siei ricercjadôrs al à cjaminât in somp e in larc, país ~ paîs (Natisone/miti).*

par la [par la] → *pe*.

par lis [par lis] → *pes*.

par vie [par'vie] → *parvie*.

-par [par] drugi del zloženke –paren; npr. *vivipar* viviparen.

pâr ['pa:r] adj enak, enakovreden; raven; *a ~ eden poleg drugega; Pari, cul Fi, a ~ cul unic Spiritu, che al sielc i debui (glesie); a ~ di poleg, zraven; jessi a ~ biti enak; In dut i citadins udinês a stan a ~ cu lis citâts talianis plui sioris, biel parsore la medie panstatâl e tal nivel medi de Gjermanie e de France.* (CoUd); *rivâ a ~; ~ m* 1. par m (dva kosa); *un ~ di scarpons* par čevljev; *O vevi un pâr di sandui a d'imprest (glesie)* 2. (nedol. število) par, nekaj; *Cjapâ un ~ di lezions* vzemi nekaj učnih ur; *Naturalmentri, come pardut, ancie ca a son un ~ di regulis (Vichi); al è za un ~ di mês* je že nekaj tednov 3. v pl. parček m, dvojica f, *cence ~ brez spremljeval-ca/-ko.*

parâ [pa'ra:] tr 1. (o)braniti, varovati, ščititi, podpirati; *jutoris par ~ la zoventût dai compuartaments a riscli.* (SiF 03/4); **parainus**! zaščiti nas! 2. spodbudati, pognati, loviti; gnati (živino) 3. vtakniti, zabiti; ~ **in malore** stran vreči, proč vreči; *E. i semeave un om che al saveve il so fat, ma e se dopo i parave in malore miârs di frangs di matereâl?* (Sg) 4. gasiti (ogenj); ~ **a bocons**, ~ **a tocs**, ~ **a fruçons** uničiti.

parâ ator [~ a'tor] tr okoli peljati, okoli prinesti nek.;

parâle atôr kampirati.

parâ dentri [~ 'dentrî] *tr* uvesti, upeljati, vtakniti.

parâ dongje [~ 'donge] *tr* 1. zbrati, dati skupaj/ na kup 2. delati, tvoriti; nabaviti.

parâ fûr [~ 'fu:r] *tr* (iz)gnati; ~ *il diaul* izgnati hudiča; e alore parcè no crodevino ancie ai siei che a rivavin adore di ~ *il diaul?* (Bibl-Mt).

parâ indaûr [~ inda'u:r] *tr* odbiti, odgnati, nazaj zapoditi.

parâ indenant [~ inde'nant] *tr* naprej poslati, naprej gnati.

parâ jù [~ 'ju] *tr* 1. znebiti se, dol gnati; uničiti; *il sacrifici di chel che al à vût il cûr di ~ i pecjâts dal mont (glesie)* 2. požreti, pogolniti; prebaviti 3. razveljaviti, odpraviti.

parâ sot [~ 'sot] *tr* 1. podvreči 2. poplaviti, pokriti.

parâ sù [~ 'su] *tr* gnati navzgor; zvišati; ~ *la musse Tu disis cussì par ~ la musse.* (Sg).

parâ vie [~ 'vie] *tr* 1. pregnati, oddaljiti; uničiti; *Il cont di Gurize e i siei a son pronts a metisi ancie cui foressj par ~ il Patriarce. (sangjorgioinsieme)* osvoboditi se od (misli ipd.) 2. zadostiti (lakoti ipd.) 3. prebiti (dan, čas).

parabolic [para'bɔlik], -iche *adj* paraboličen; **antene paraboliche** parabolična antena; *da la antene paraboliche e dal vilaç globâl, al volarès dî gjavâi un procès* (Leng).

parabule [pa'rable] *f* parabola *f*; *trê senis dai Vanzei: di Zuan (resurezion di Lazar), di Luche (~ dal figâr sterp) (Scf).*

paracadutât [parakadu'ta:t] *f* → *parecjadutât*.

paradane [para'dane] *f* 1. GRAD deščena pregrada *f*, deščen pod *m*, oboj *m*; **tirâ sù une** ~ (Sg) sezidati pregrado 2. NAVT pregrada *f* 3. FIG bariera *f*, zid *m*; *E jere simpri come une ~ tra lui e chei altris, ancie chei che lu tratayin pulit.* (Sg); *Invezi la femme et meteve subit une ~ di conten tra di lôr.* (Sg); ~ *di fier* POL železna zavesa; *la “~ di fier” e je vignude sù par disseparâ cun durece doi monts barbarementri contraris.* (Pa 03/6).

parade [pa'rade] *f* 1. obramba *f*, kritje *n* 2. LOVSTVO pogon *m* 3. **metisi in ~, lâ in ~, vistîsi in ~** prisiljeno, izumetničeno se obleči; *di ~ luksuzen* 4. parada *f*; *La ~ si concludarà in place Libertât cu la esibizion dal grup francês (CoUd).*

paradigmatic [paradig'matik], -iche *adj* paradigmatski.

paradigme [para'digme] *f* primer *m*, paradigma *f*.

paradîs [para'di:s] *m* (t. FIG) raj *m*, nebesa *f*; **lâ in ~** iti v nebesa, umreti; *Che no àn mai fat lâ in ~ nissen (BelFa).*

Paradîs [para'di:s] *kr.i.f* (Pucinie) Paradiso.

paradôr [para'do:r] *m* 1. LOVSTVO gonjač *m* 2. vodnik živali 3. **paradôrs** palice, ki držijo tovor na kmečkem vozu; *sui paradôrs* (manj obič. *sui ultins paradôrs*) FIG zadnji zdihljaji, na koncu življenja; *In altris tiermins, plui elegants, il nestri al vorès mandâ sui paradôrs la separazion consensuâl* (La 03/01); *E che il Friûl al riscji une vore di lâ a finile sui paradôrs lu à capût ancie il sindic di Udin* (La 06/2); *Instant la nestre lenghe e va a finile sù pai paradôrs.* (La 07/04).

parados [para'dôs] *m* paradoks *m*; *O sin al ~ che, tun moment di secolarizazion gjeneralizade, il papât e il pape e àn un puest mai vût tal immaginari mondiâl.* (Pa 03/11)

paradossalâ [parado'sa:l] *adj* paradoksen; *Al è ~ ma, intal moment che la cuistion furlane e somee plui*

popolarizade e trasversâl (Pa 03/6); *E cheste afermazion, ~ fin che si vûl* (GP).

paradossalmentri [paradosal'mentri] *adv* paradoksnos; ~, ce che al unis la Europe al è propit ce che le divit. (Pa 02).

parafine [para'fine] *f* parafin *m*.

parafise [parafra'za:] *f* BOT parafiza *f*; *I ascs a son a forme di bachete (7-9 x 30-60 µm) e no àn parafisis.* (SiF 03/4, 9).

parafrasâ [parafr'a:za:] *tr* parafrazirati; PEJ posnemati; *Parafrasant Mao, o disarès che la Universitat dal Friûl e à di jessi inseride te nestre realtât come il pes ta la aghe.* (Pa 05/07); *Duncje, Giorgio, parafrasant mè biade agne (Cad-e).*

parafrasâl [parafr'a:za:l] *adj* parafrazni.

parafrasi [pa'rafrazi] *f* parafraza *f*.

paragon [para'gon] *m* → *parangon*.

paragonâ [parago'na:] *tr* → *parangonâ*.

paragonabil [parago'nabil] *adj* primerljiv; *che al è un numar grandonon, ~ ae distance di chi fintremai al Grant Nûl di Magjelan.* (SiF 02/2, 11-24); *ancje se chest País confinant al è suntun nivel ~ a chel dal Portugal.* (Pa 04/03).

paragraf [pa'ragraf] *m* paragraf *m*, odstavek *m*; *Ognidune des declarazions fatis seont il ~ 2* (Pa).

paraiar [pa'raiar] *adv* → *par aiar*.

parallel [para'lél] *adj* paralelen, vzporeden; *La evoluzion parallele, in disferentis condizioni gjeografichis e ambientâls* (SiF 02/1).

parallelimis [parale'lizim] *m* vzporednost *f*, paralelizem *m*.

paralisi [pa'ralizi] *f* MED paraliza *f*, kap *f*, popolna ohromelost *f*; ~ **progressive** progresivna paraliza; *al à definit cu la istopatologje da la ~ progressive, la malatje che par plui di miec secul e à rapresentât il model ideál de psichiatrie positivistische* (SiF 02/1, 155-165) 2. FIG paraliza *f*, zastoj *m*, ohromelost *f*.

paralisie [parali'zie] *f* → *paralisi*.

paralitic [para'lítik], -iche *adj* 1. MED paralitičen, hrom, ohromel, mrtvouden 2. zelo nervozan, nepotprežljiv;

~ *m* MED paralitik *m*; *al vuaris un ~* (Bibl-Lc) ozdravi hromega.

paraliturgjic [parali'turđik], -iche *adj* paraliturgičen; *Inte ete plui antighe il furlan al jere doprât come lenghe liturgjiche, paraliturgjiche e leterarie dal clericât* (Pa).

paralizâ [parali'dza:] *tr* ohromiti; *e je une tiranie tremende, paralizant.* (Bel).

paraltri [pa'raltri] *adv* sicer, ampak, vendar; ~ *ancje la lenghe spagnole, che e fâs i plurâi zontant un s* (scritorsfurlans).

parametri [para'metri] *m* parameter *m*.

parametric [para'metrik], -iche *adj* parametričen; *Il confront des distribuzions al è fat doprant il test no parametric di Kolmogorov-Smirnov* (SiF 02/2, 39-58) *In cheste situazion a àn ejapât pût modei teorics di caratar ~* (SiF 02/1, 209).

parametrizabil [parametri'dzabil] *adj* ?? che si cirive intal lôr contest naturâl (e ~). (SiF 02/1).

paramiedi [parami'edi] *m* parazdravnik *m*; *Ciroics, miedis, paramiedis, infirmîrs, ch'a van ator pal mont a imblecâ chei puarinis* (Pa 04/02).

paramilitâr [paramili'ta:r] *m* paravojak *m*; *La colaborazion cui paramilitârs lealiscj e je stade une sielte politiche precise di Londre* (Pa 03/8); ~ *adj* paravojaški.

parangal [paran'gal] *m* RIB (sladkovodni) parangal *m*
parangon [paran'gon] *m* 1. primerjava *f*; *a ~ v* primerjavi (*s*); *in ~ v* primerjavi; *nol è nuie in ~ dai beneficis (Pa)*; 2. LIT primera *f*, komparacija *f*, parabola *f*, prilika *f*; *Il ~ dal sem che al semee che al mueri sot tiere e po al nas gnûf (Bibl-Let-Pauli)*.
parangonâ [parango'na:] *tr* primerjati, vzporejati; *~ alc cu alc* primerjati kaj s čim; *e al scomence a ~ siôrs cui puars (bassafrulana)* začne primerjati bogate z revnimi;
~si refl primerjati se; *Sef mi domandave ancje se si podeve ~ la muart al parîf. (Enrico)*.
parassit [para'sit] *m* 1. BIOL parazit *m*; zajedavec *m*; *Il cuç e la cove si à di tignjû nets e di disinfestâju dai parassits. (CoUd)* 2. FIG parazit *m*; zajedavec *m*, izkoriščevalec *m*; *No si po mighe permetisi di sotvalutâ i parassits. E se po dut al va a remengo? (Pa 04/02)*.
parassitari [parasi'tari] *adj* parazitski; *No dîs une plante parassitarie, ma sigurementri no autonome e duncje sotane, ricatabil e doprabil. (Pa 04/02)*.
parassitic [para'sitik], -iche *adj* paraziten, parazitski; zajedavski.
parassiticementri [parasitike'mentri] *adv* parazitno, parazitsko; zajedavsko.
parassitim [parasi'tizim] *m* 1. BIOL parazitstvo *n* 2. FIG parazitstvo *n*, parazitizem *m*, izkoriščanje *n*, zajedavstvo *n*; *ma al met un confin morâl, no configurabil par leç, che al esclût il ~ economic e sociâl. (Pa 02)*.
parastatâl [parasta'ta:l] *adj* ?? *no dome chel politic, ancje chel burocratic, cun dutis lis direzions dai ufcis statâi e parastatâi. (Pa 03/5)*.
parâtri [par'a:tri] *adv* → **paraltri**.
parauniversitari [parauniversi'tari] *adj* ?? o pûr creâ cualchi isituzion parauniversitarie o soreuniversitarie a Udin par fâ comparî i Furlans al pas cui temps! (*La 07/03*).
parbenisim [parbe'nizim] *Invezit un cert parbenisim, tant laic che eclesiâl, al rinunce a la rijece de virtût e a la positivitât di une persone par no acetâ limits morâi vêrs o inmaginâts. (Bel)*;
parbon [par'bon] *adv* zares, res. → **pardabon**.
parc ['park] *m* 1. park *m*; **Parc des Prealps Juliis** Naravni park Julijsko predgorje; *La rassegne "Il lunari fat in Cjargne" e rive chest an a Resie/Rezija, dulù che si scree sabide ai 27 di Decembar, a lis 19.30 ali dal Parc des Prealps Juliis. (Pa 03/12)*; *~ di divertiment* zabaviščni park; *~ nazional di Yellowstone* Narodni park Yellowstone; *Il ~ nazional di Yellowstone al consist di trê enormous cjalderis formadis in temps diferents, cirche 2, 1.2, e 0.6 milions di agns in daûr. (stromboli)* 2. AVTO parkirišče *n*; *~ par machinis, ~ di machinis* parkirišče; *un ~ par machinis al servizi dal bar e de discoteche di cirche 2000 m2, doprât ancje dai turisci dal lâc. (SiF 03/4, 47-59)*.
parcâ [par'ka:] *tr* AVTO parkirati; *che e fâs nassi une grande domande di pueseji par ~ lis machinis (CoUd)*.
parcè [par'te] *co* 1. zakaj?; *O vin domandât ancje ~ il libri al à une seconde part.* Vprašali smo tudi, zakaj ima knjiga drugi del; *~ e parco* zakaj in na kakšen način?; *~ che* (zato) ker; *O podîn stâ avonde contents, ~ che o vin vude simpri une buine partecipazion.* Lahko smo precej zadovoljni, ker smo imeli vedno dobro udeležbo; *forsit ~ che brut* mogoče zato ker je grd; *~ m* zakaj *m*, vprašanje *m*; vzrok *m*, razlog *m*; namen *m*; *Il ~ che e sedi lade vie, i al disarà Catia. (BrLi)*; *al si*

lambiche a cirî un ~ trpinči se z iskanjem razloga; no vê ~ di ne imeti razloga za.
parceche [part'e'ke] *co* → **parcè**; *~ m* vzrok *m*, razlog *m*; *O ai volût savê di precîs il ~ a volevin condanâlu (Bibl-Az)*.
pareecne ['??] *co* une sdrume disordenade di contadins fûr di se pe asse, pe fan e ~ stičâts dal Savorgnan, (Storie).
parcele [part'fle] *f* parcela *f*, obračun *m*; *riscuintri de regolaritât dal titul di spese (fature, ~, contrat o alc altri) (Provincia)*.
parcelisazion [partfelidzatsi'on] *f* → **parcelizazion**; **parcelizazion** [partfelidzatsi'on] *f* parcelizacija *f*; *Une des tragediis tipichis de nestre societât e je la ~ dal savê e la disarmonie. (Bel)*.
parcentaç [partjen'tatf] *m* odstotek *m*, odstotna vrednost; *tor il 1996 a son stâts stabilits chescj parcentaçs (valôrs a par cent) (SiF 02/1)*.
par che ['parke] *co* z namenom, da, zato da; da (bi); *O fâs apel al Comitât 482 ~ al intervegni in maniere fuarte. Pozivam odbor 482, da bi odločno posredoval.*
par chel ['parkel] (t. **par chest**) *co* zato; *La mancance dal confront eleorâl e democratic al impedis che lis robis si comedîn, e al è ~ che si àn vût riviei violents cuntri dai funzionaris publics (Pa 05/07)*.
par chest ['] *co* zato: *Naturalmentri al fâs ancje il predi, e par chest al aceté la profierte di davuelzi il servizi pastorâl a Corsico.* Seveda dela tudi kot župnik, in zato sprejema ponudbo za opravljanje pastoralne službe;
→ **par chel**.
Parchin ['] *co* ?? forsit la plui impuantante, e je a ~, a jevât di Teheran (*Patrie 06/1*).
Parche ['parke] *f* Parka *f*; *A son lis Parchis, divinitâts che a cjessevin il fil de vite dai oms. (ShW)*.
parcò [par'kɔ] *co* → **parcè**; *Nol à podût, Sotie, nol à podût. Ti ài spiegât cumò parcè e ~. (Tolazzi)*.
pardabon [parda'bon] *adv* zares, res, resnično; *Cui in dì di vuê le aie cjadape sù ~? (Uniud)*; *di ~ prav zares; cence vê in cambi nuie di ~ concret (La 05/10)*.
pardavêr [parda've:r] *adv* zares, res, resnično; *Se dut cás si vûl ~ un Friûl no omologât (La 05/7)*; *Il lengaç di Grau, ~ atrattrif, al è jentrât intai viers di putrops poetis (Natisone).*
pardiane [pardi'an] *int* pri moji duši!; *Ma cuant che mandais la tempieste, e cole, ~, tant sul cjamp dal galantom, come su chel del birbant. (Natisone/furlanis)*.
pardie! [par'die] *int* pri bogu! hudič!; *Cussi ~. Ta la alegría. Vivêt in pâs. (morsanodistrada)*.
pardon! [par'don] *int* pardon!
pardongje [par'donje] *adv* in prep → **dongje**.
pardut [par'dut] *adv* kjer koli, kamor koli; povsod; nissen pudôr, tacant dal pape, di dî messe ~ (BelFin); *~ là che* kjer koli, kamor koli; povsod; *Ogni individui al à dirit, ~ là che si cjate a sei (unhchr)*.
parê [pa're:] *m* mnenje *n*, stališče *n*, nasvet *m*; *dâ ~ favorevul* dati ugodno mnenje; *Il dî dopo il Consei superîor da la Publiche Istruzion al da ~ favorevul al conferiment da la libare docence3. (SiF 02/1, 155-165)*; **domandâ il ~** vprašati za mnenje; *e i veve mostrât une cjarte cul dêt, par domandâi il so ~, prime di zuiâle. (Sg)*; *~ dal Consei di Aministrazion dal 17.06.1999 (CIRF)*; *cence ~ di fâ brez da bi se osmešil (Verone)*.
parê (pâr, paris, pâr, parin, parês, parin - p. parût) *it* 1. **al pâr che** zgleda, da; *Il teritori dal Comun di Tavagnâ di vuê al pâr che al sedi stât antropizât adore*

(CoTav); *ancje se al pâr che i nestris zovins a scomencin plui tart cun cheste usance.* (SiF 03/4) 2. ~ **bon** narediti dober vtis, dobro izpasti, iti dobro; *Il cjaval i rispuindè cun malegraciis e cun peraulis che no si pâr bon nancje a contâlis.* (Cjargne/fiabe); *une femme no pâr bon che e feveli te samblee.* (Bibl-Let-Pauli); ~ **mâl** slabo izpasti, narediti slab vtis.

parebrîs [pare'bri:s] *m* AVTO vetrobran *m*, vetrobransko steklo.

parecj [pa'req] *m* (neobič.) aparat *m*, naprava *f*, stroj *m*; *I ~ tecnologics, svariant dai ogjets inanimâts, a rispuindin a la ... (mediateca-codroipo).*

parecjâ [pare'qa:] (t. **perecjâ**) *tr* pripraviti, prirediti; pogrniti (mizo); *R. invezi e veve parecjât tal tinel.* (Sg).

parecjadudis [pareqa'dudis] *m* padalo *n*; *Lu ãno cjapât cuant che si è butât cul ~?* (tommasomazzoli).

parecjadutât [parequadu'ta:t] *f* ??

parecjadutism [parequadu'tizim] *m* padalstvo *n*

parecjadutist [parequadu'tist] (pl. **parecjadutiscej**) *m* padalec *m*.

parecjar [pare'qar] *m* → **parecjars**.

parecjars [pare'qars] (t. **parecjar**) *m* AVTO obcestni kamen, odrivač *m*; *moments o ponts particolârs di riferiment de segnâju tant che parecjars e pieris miliârs di un percors o colonis puartantis di une costruzion* (Pa).

paredigme [pare'digme] *f* → **paradigme**.

prefresc [pare'fresk] *m* pahljača *f*; *i nûi che a fasin di ~ aes sosseudadis dal soreli* (Leng); → **vintuline**.

parefûc [pare'fu:k] *m* zaslon *m* (pri peči).

paregjâ [pare'gâ:] *it* izenačiti, poravnati, izravnati, enak biti; *e a cirî lis stradis di miorament intune situazion dulâ che finalmentri il public si paregje cul privât?* (Patrie 06/1); *La scuadre furlane, lade sot tal prin cuart di ore par un gol di Amoruso, e à rivât a ~ al novesim dal secont temp* (Onde).

parêl [pare'gâ:] *it* → **pareli**; *Lis iniziativis esternis si son davuelts in ~ cu la ativitat radiofoniche.* (O)

parelâ [pare'la:] *tr* poravnati, izravnati; izenačiti.

pareli [pa'reli], -ele (pl. **parêt**) *adj* podoben, sličen, enak; *in Friuli no si cjate lu ~* v Furlaniji ni mu para; ~ *di chel altri* podoben drugemu;

~ *m* (redko) podobnost *f*, sličnost *f*; *no vê nuie di ~ nimati para; mi plasareò une vore un fas di fen: il bon, dolç fen nol à nuie di pareli.* (ShW); *Come a Auschwitz, su la jentrade, «il sproc rus “Cerez Trud Domaj” (Il lavôr al puarte a cjase) al faveve une sorte di ~ al “Arbeit Macht Frei”* (Pa 05/05).

parelum [pare'lum] *m* senčnik *m*.

parelûs [pare'lù:s] *m* ??

pareman [pare'man] *m* 1. ročaj *m*; držaj *m*; balustrada *f*, ograja *f*; *come che e je pal viandard la segnaletiche o il ~ (glesie)* 2. OBL obšív *m*, zavih *m*.

paremoi [pare'moi] *m* BOT (*Cotoneaster pyracantha*).

paremoscjis [pare'mosqis] *m* mušja mreža *f*; *al meteve in evidence la mancance di savon, di cuviertis, di ~, robis di fonde par podê vê une vite almancul un tic dignitose.* (Pa 05/04).

parence [pa'rent[e]] *f* prikazen *m*, privid *m*, senca *f*.

parenfri [pare'l'a:] *adv* in prep → **parentri;c** *Se la stabiliture e je armade cun fibris a saran propit lis fibris a promovi, bielzà ~ la stabiliture* (SiF 03/3, 97).

parenfrivie [parenfri've] *adv* → **parentri**.

parentele [paren'tele] *f* (it.) sorodstvo *n*; *Vanseli: La vere ~ cun Gjesù e je di spirit.* (glesie).

parentesi [pa'rentezi] *f* 1. parenteza *f*, vmesni stavek *m*, vrinek *m*; 2. oklepaj *m*, zaklepaj *m*; **meti in ~** dati v oklepaje; *che o vin metût in ~* (Bibl-Salmos).

parentri ['] *adv* noter, notri; *e o cîr di sfogâ cun cualchidun la fote che mi bôl ~.* (BrLi); *Puartis e balcons sierâts, nissune lûs ~.* (BrLi); ~ *prep* v, v notranjost; ~ *di lôr o cirivi une conferme, un consei, une promesse.* (BrLi).

parentrivie [parentri've] *adv* → **parentri**.

parepaltan [parepal'tan] *m* → **parepantan**.

parepantan [parepan'tan] (t. **parepaltan**) *m* AVTO blatnik *m*.

parepet [pare'pet] *m* 1. (pri mostu, terasi ipd.) ograja *f*, balustrada *f*; *La zone riservade al public, separate de aree sportive di un salt di cuote di m. 1,00 e di un ~ in açâl alt m. 1,00* (CoUd); *E di un ~ logât sul stes puint* (CoCamp) 2. ~ *di altât* REL (sprednji del oltarske mize) antependij *m*.

pareploie [pare'ploie] *f* dežnik *m*.

paresaetis [pare'saetis] *m* strelovod *m*.

parêt [pa're:t] *f/m* 1. zid *m*, stena *f*; ~ **celulâr** BIOL celična stena; *La frazion di COD lentementri biodegradabil al à la caratteristiche di no podê passâ traviers de ~ celulâr* (SiF 03/4, 73-84) 2. ptičja mreža *f*.

paretât [pare'ta:t] *f* → **paritât**.

parevint [pare'vint] *m* (t. FIG) zaslon *m*, španska stena *f*, paravan *m*.

parevoi [pare'voi] *mpl* plašnice *fpl* (pri konju); *O che al dipint dai ~ che si dopre* (JM).

parferî [parfe'ri:] *tr* in refl → **proferî**.

parfin [pare'vint] *m* ??

parfum [par'fum] *m* → **sprofum**.

pari ['pari] *m* oče *m*; **gno** ~ moj oče; *Gno ~ al è direktôr di bancje (cadorini/furlan)* moj oče je direktor banke; ~ **di anime** dušni pastir; ~ **di adozion** adoptivni oče; ~ **-lastri** očim *m*; *i paris* starši *mpl*; *La tiere no je une ereditât dai nestris paris, ma un presit dai nestri fîs* (Pa); ~ **dal computer** FIG oče računalništva; *dal famôs fisiç David Deutsch, il ~ dal computer (e dal calcul) cuanticistic* (SiF 03/4, 133); ~ **de lûs** BIBL Oče luči; *che “ogni bon regâl e ogni don rifinît al ven di adalt e al ven jù dal ~ de lûs”* (Jc 1, 17). (Bel); ~ **Nestri** očenaš *m*; *E je dal Cinccent la version inte «goritianorum et foro juliensis lingua» dal Pari Nestri* (Pa 03/10); ~ **paron** *Intant te memorie di duc a rivocavin lis peraulis dal “~ paron” Zuanpauli Pozzo che* (La 05/7).

parî [pa'ri:] *tr* ARH roditi; → **parturî**.

pariâ [pari'a:] (o **parii** [pa'rii]) *tr* 1. izenačiti, izenačevati 2. združiti; spariti, narediti par 3. → **piriâ**.

pariament [paria'ment] *m* ?? **temperadure di ~** e a son stâts doprâts cuntun program ‘Touch Down’ e un caraterizât di une temperadure di ~ (‘pairing’) plui strenute (SiF 02/1, 31-45).

parie ['parie] *adv* 1. s to, s tistim, s tem sredstvom; *o vuei distruzi ~ un regiment* hočem z njø uničiti regiment 2. s seboj; *si puartave ~ un volontari* s seboj je prinesel enega prostovoljca

3. skupaj, v družbi; *a Vignesie ~ skupaj* v Benetke 4. sočasno, istočasno; *mi vignive di ridi, e rabie ~* istočasno sem se moral smejeti in jeziti 5. ~ **cun** skupaj s; *Ops e jere une divinitât italiche che ~ cun Saturni e travuardave i racolts (don); lu ãn maçât ~ cul fi ubili so ga skupaj s sinom* 6. **tant cence che ~** naj si bodi z ali brez, z ali brez 7. **sunâ ~, sunâ la ~** dvakrat zvoniti (zvon); PROV cuntune cjampane no si sune ~.

parietâl [parie'ta:l] *adj* MED parietalen; **lobi** ~ parietalni lobus; *Repart di Neurochirurgie, Ospedâl Civil di Udin, Italie ne e intes ariis confinantis dal lobi ~.* (*SiF 02/1*); *e cuntun bas nivel regions prefrontâl e di cognossince de ~ di çampe seconde lenghe intai bilengâi cuntun alt nivel di cognossince* (*SiF 03/4, 97-114*).
parigjin [pari'gin] *m* (pos. v *pl*) BOT čudoviti nageljček (*Dianthus superbus*); (*Dianthus carthusianorum*); ~ *adj* 1. eleganten, nališpan, prisiljen, narejen, načičkan; *Dal cicli piturât a parî dal 1927 pe decorazion dal apartament parigjin* (*CoUd*) 2. → **parisin**; ~ *m* prisiljena, narejena oseba; elegantna oseba.
pari-lastri [pari'lastri] *m* očim *m*; → **pari lastri**.
parimentri [pari'mentri] *adv* enako.
parinestri [pari'nestri] *m* očenaš *m*; → **pari nestri**.
parint [pa'rint] (*pl parincj*) *m* 1. sorodnik *m* (sorodnica *f*); ~ *stret* bližnji sorodnik, ožji sorodnik; *In chest sens la television, come il so ~ stret, il telefon* (*Pa*) 2. **parincj** starši *mpl*.
parintâ [parin'ta:] *tr* povezati v sorodstvo; ~ *si refl* 1. stopiti v sorodstvo 2. FIG povezati se (sorodno misleči).
parintament [parinta'ment] *m* POL navidezno, dozdevno.
parintât [parin'ta:t] *f* 1. sorodstvo *n*; sorodniki *mpl* 2. sorodnost *f*, sorodstvo *n*; *in ~* v sorodstvu; *a tachin a fevelâsi, a bussâsi, come se a fossin in ~.* (*Pa 05/12*); *Jo mi sint un pôc in ~ cun jê (glesi)* občutim, da sem malo z njo v sorodstvu.
Parîs [pa'ri:s] *kr.i m* Pariz *m*; *cussi tal Novembar passât intant de Convigne internazionâl dai juriscj a ~* (*Patrie 06/1*).
parisin [pari'zin] *adj* pariški; *lis patatinis fritis a son une des plui alitis creazion dal gjeni ~ (logosquotes)*; ~ *m* Parižan *m*.
paritari [pari'tari] *adj* enak; *Tal mieç e je la place, inmaginade tant che lûc di sintese, di convigne paritarie pai doi nivei de sovranitât* (*Pa 02*); *in mût ~* na enak način; *a vegnîn ricognossudis e finanziadis in mût ~ dal stât centrâl* (*Macieu*).
paritât [pari'ta:t] *f* 1. enakost *f*, *fin cumò, il trilenghisim dal Cjanton nol à puartât a une efetive ~ jenfri lis trê lenghs. (Cisilino, treball)* 2. pariteta *f*.
paritetic [pari'tetik] ?? a àn présentât i dîs candidâts che lôr a proponin pal Comitât istituzionâl ~ *pai problemis de minorance slovene (O); e je rivade a otignâ de comission paritetiche guviernative che trate chescj problems (La)*.
pariteticitât [paritetitf'i:ta:t] *f* ?? *Daûr de ~ introdusude tal '48, par mieze setemane lis lezions a son par talian e par chê altre mieze par todesc.* (*Pa*)
parizin [pari'džin] *m* → **parigjin**.
parladôr [parla'do:r] *m* govornik *m*.
parlament [parla'ment] *m* parlament *m*, skupščina *f*, državni zbor *m*.
parlamentari [parlamen'tari] *m* ??posredovalec *m*; ~ *adj*
parlamentarism [parlamenta'rizim] *m* POL parlamentarizem *m*; *a varessin puartât a la formazion di un ~ barufant e inconcludent.* (*GP*).
parlamentaristic [parlamenta'ristik], -iche *adj* POL parlamentarističen.
parlatori [parla'tɔri] *m* govorilnica *f*, parlatorij *m*.
parmalôs [parma'lô:s], -ose *adj* zamerljiv, občutljiv; *o soi deventât gnervôs, oltrain, ~.* (*BrLi*).

parmalosetât [parmaloze'ta:t] *f* zamerljivost *f*, občutljivost *f*; *Tal spirt dai fondadôrs, il multilenghisim di Europe unide nol vûl compensâ la ~ dai stâts* (*Pa 02*).
Parme ['parme] *kr.i f* Parma *f*; *intant che subite dopo e vignive soprimude a Siene, Pise, ~, Ravene e in ogni comun de Italie setentrionâl, escludût il Friûl (Storie)*.
parmesan [parme'zan] *adj* parmski; ~ *m* 1. Parmčan *m* 2. KUL parmezan (sir) *m*.
par mieç (di) [parmi'etf] *prep* 1. (iz)med, vmes; 2. s strani, od, s pomočjo; *e vignarà fate une ricerche interne base dai dâts ~ di Google (Vichi); In di di vuê, la Region e giestis la linie ~ de societât FUC (Onde)*.
parmingle [par'mingule] *int* hudiča! zaboga!
parmis (di) [par'mis] *prep* 1. ob, blizu, poleg 2. na sebi, na; proti 3. pri (pri hiši, v hiši od); ~ *adv* blizu, zraven; nad; *Navigant cun dificoltât ~ la cueste (Bibl-Az); vignî ~ priti blizu, približati se; tornâ ~ ponovno se priglasiti, priglašati*.
parmulis ['parmulis] *fpl* zobje pri zobniku (v starih mlinih),
par no che ['par??] *co* zato da ne; *par no che dineatîf (forme tipiche furlane): par no che tu colis.* (*Verone*).
parochalitât [parokali'ta:t] *f* ?? *In conclusion, la grande basiliche di Aquilea e pierdût no dome la sente patriarcjâl e vescovâl, ma anje la ~.* (*Storie*)
parochiâl [paroki'a:l] *adj* REL župnijski, farni; *publicadis di pre Josef Marchet sul boletin ~ "Voce Amica", dal 1933 al '36* (*Pa 05/05*).
parochian [paroki'an] (*f-e*) *m* REL faran *m* (faranka *f*); *Robis di fâ pôre par un ~ dal nestri Friûl: jo aromai no mi maravei plui di nuie!* (*Ta*).
parochie [pa'rɔkie] *f* REL faraf, župnija *f*, non dai sants che a son avodadis lis antighis glesiis de ~ di Tolmin (*Pa*).
parodie [pa'rɔkje] *f* ??
parom [pa'rom] *adv* po glavi, po osebi, na osebo, vsakemu; *Pe oposizion 5 a son i conseîrs dai DS, 4 de Margherita, e un ~ di Verts, Socialiscj.* (*O*); *che la Jurie e varâ sielzusis, ur larâ un Premi di 1.000 euros (mil euros) ~* (*Codroip, Avis*).
paromp [pa'ɔmp] → **parom**.
paron [pa'ron] *m* 1. gospodar *m*; vladar *m*; ~ **espotic** absolutni gospodar; *fâ di ~* gospodariti; *L'alcol, che le à simpri fate di ~ tes tieris di vin (e di miserie)* (*Pa 04/04*); *jessi ~ di se* obvladovati se; *Capî se o jeri inmò ~ di me o se o jeri in man a une passion mai provade prime.* (*BrLi*); *il ~ dal biroç* (šalj.) veleindustrialec *m*; **bon** ~ → **bonparon**; *sintisi ~ in cjase sô* biti gospodar na svojem; *Nissun di nô si sint ~ in cjase sô* (*La 07/03*) 2. lastnik *m* 3. gospod *m*.
paronâ [paro'na:] *it* gospodariti, komandirati; vladati, prevladovati.
paronance [paro'nantf] *f* 1. gospostvo *n*; last *f* 2. oblast *f*, obvladovanje *n*; suverenost *f*, nadvlada *f*, vê la plene ~ di se. (*ass3.sanita*) 3. gosposko obnašanje, vzvišenost *f*, arroganca *f*.
parone [pa'rɔne] *f* 1. gospodarica *f*, lastnica *f* 2. gospodinja *f* 3. žena *f*, gospa *f*.
parorevie [pa'rɔne] *f* ?? *Us darai i gners, us fasarai cressi la cjâr e o slargjarai ~ la piel; po us darai il spirt e o vivareis.* (*BelAlci*).
parplagne [pa'rɔne] *f* ?? *e vele, in ultin, Udin, capitali di une Patrie che e somee parplagne (e aromai impaludade)* (*Mar*).
parsembolâsi [parsembô'la:si] *refl* → **persembolâsi**.
parsembul [par'sembul] *m* → **persembul**.

parshore [par'zore] *adv* na, čez, gor, odzgoraj; *si sinti ~ un vaî* slišalo se je odzgoraj neko jokanje; *Novarêt, che e je chê culine che vedês là ~, plene di bosc* (*Cadorini/furlan*);
~ *prep* (~ *di*) 1. (iz)nad (lok.); *une cjase ~ de alture* hiša na višavi; *tu puedis cjatâlu inte linie ~ dal articul* nad člankom; 2. nad, čez, proti *FIG fâ un mât ~ di chel altri* storiti nekaj slabega nad drugim; *a ridin ~ un basoâl* smeji se nekemu norcu; *vê lavôr fin ~ i voi* imeti dela do vrh glave.

parshore vie [parzore'vie] *adv* iznad, nad, čez; *Un sprofum di consolazion i de tal nâs, e une biele crodie a vongolave ~ tal mieç dal vuardi e dai fasûi.* (*Percude*); ~ *prep* iznad, nad.

parshot [par'sot] *adv* (iz)pod; *Chi ~ o cjatais la liste complete dai rapuarts che o vin mandâts al Boletin ancie il test complet.* (*stromboli*);
~ *prep* (t. ~ *di*) (iz)pod; *Ben, ali al tacave un cjaminament ~ tiere fintremai a la Badie.* (*Cadorini/furlan*); *o ben che a fissin presits o tarifis ~ dal cost* (*CoRemanzacco*).

parshot vie [~vie] *adv* (iz)pod;
~ *prep* (iz)pod.

part ['part] *f* 1. del *m*; *Fasêt il sfuarç di imparâ par ben a memorie la ~.* (*ShW*); *Te prime part o ai cirût* v prvem delu sem poskusil; *buine ~* dobršen del (*O*); *fâ ~* udeležiti se, biti član, biti del česa; *Seont cualchidun, ancie Grau e fasarès ~ di cheste zone.* (*Vichi*) 2. delež *m*, del *m*; *fâ la sô ~* prevzeti svoj delež; *Dongje de Region, ancie il stât talian al à di fâ la sô ~ par che il Friûl al sostegni la competizion internazionâl des impresis furlanis* (*Pa 05/12*); ~ **dal leon** največji del, levji delež; *Te edizion 2001 a fâ la ~ dal leon a son anjemò i blancs, che a ân vût une anade judicade otime.* (*O*); *jessi ~ di* biti del česa; *Il Comun di Resie al è ~ ancie dal Parc Naturâl des Prealps Juliis* (*cuf-ancun*); *vê une gruesse ~ in alc* imeti veliki delež pri čem 3. stran *f*, predel *m*, smer *f*, kraj *m* 4. vloga *f*; *fâ la ~ dal puar* igrati reveža; *No i lave chê di fâ la ~ dal puar* (*Sg*); ~ **dal discors** part of speech, govorna vloga; *e à nûf parts dal discors* (*Verone*) 5. **meti un a ~ di alc** nekomu nekaj zaupati; *fâ ~ a un di alc* nekoga obvestiti o nečem; *puartâ/tignî la ~ di* potegniti s kom.

part ['part] *m* 1. porod *m*, porodek *m* 2. FIG produkt *m*, kreacija *f*.

Part ['part] *i m* Part; *Parts, medians, elamits, int de Mesopotamie* (*Bibl-Az*) Parti, Medijci in Elámci..

part time ['part 'tajm] *m* *une miôr distribuzion des cjamis di vore, la limitazion dai straordenaris e la aplicazion dal ~.* (*O*).

partâ [par'ta:] → **puartâ**.

partament [parta'ment] (t. **apartament**) *m* apartma *m*, stanovanje *n*.

partant [par'tant] *co zato;* *Il letôr ~ nol à di smaraveâsi se al cjatarâ intal libri..* (*La*).

partât [par'tant] → **puartât**.

partecip [par'tetip] *adj* (redko) deležen.

partecipâ [partetj'i:pa:] (*partecipi* [*parte'tjipi*]) *it* udeležiti se, udeležen biti; *i candidâts presidents che a parteciparan aes elezions provincialâs* (*O*);
~ *tr* dodeliti, sporočiti; *insume ju dovìn ~ al plevan parche ju publichi in glesie*.

partecipabil [partetj'i:pabil] *adj* možen udeležbe.

participant [partetj'i:pant] *adj* udeležen, deležen;
~ *m* udeleženec *m*, deležnik *m*; *cuntune incressite dal 25% rispiet ai participants dal an passât.* (*O*); *Plui o mancul i participants a jerin ducj sot dai 30 agns* (*Pa*).

participatif [partetjipa'ti:f], **-ive adj** *Pelizzo al à declarât che al intint gjesfî la societât in maniere partecipative* (*O*).

participazion [partetjipatsi'on] *f* 1. udeležba *f*, *la ~ direte dai scoltadôrs, lis iniziativis esternis a fasin di Onde Furlane un fenomen dal dut originâl* (*O*); *cun la ~ di 130 delegâts vignâts di siet stâts europeans.* (*O*) 2. sporocilo *n*.

partenariât [partenari'a:t] *f* ?? A nivel regional, comunâl o locâl, i rapuarts di ~ e lis azions sprolungjadis a son i plui preferâts (*Pa 04/03*); o marchin la nestre persuasion che dutis lis politichis di svilup a scuegnin sta sù su la valorizazion des potenzialitâts locâls e regionalâls, su la mobilitât e la creativitât dai atôrs e sul ~ public/privât». (*Pa 03/8*).

partence [par'tent[e]] *f* 1. odhod *m*; Al moment de ~, la plui part de int montade sù e strambolote par talian (*La 06/1*) 2. ŠP štart *m*.

partenêr [parte'ne:r] *m* partner *m*.

partesan [parte'zan] *m* partizan *m*; strankar *m*; e il spirt dai partesans osovans. (*Pa 02*); e je dismontade di une machine compagnade di amâs e di partesans (*Pa 02*); La Associazion partesans "Osôf-Friûl" e à stampât i aponts detâts a Purçûs di Francesco De Gregori (*Bolla*); ~ *adj* strankarski; partizanski.

partesele [parti'zele] *f* → **particole**

Parteulis [par'teulis] *kr. i f* (Rude) Perteole.

partî [par'ti:] *it* 1. oditi, odhajati; odpotovati; iti 2. izhajati 3. začeti, začenjati se; *a ~ di* začenši od; *Un procès une vore laboriôs che, dopo un prin tentatîf di atuazion a ~ dai agns '80, al è stât vie vie sbandonât.* (*SiF 02/1, 209*); *fâ ~ un program* RAČ zagnati program; *Ogni cinc minûts, il sisteme Unix al fâs ~ un program che al si clame* (*SiF 02/2*);
~ *si refl* odvojiti se, ločiti se; oddaljiti se; oditi;
~ *tr* → **spartî, dispartî**;
~ *m* odhod *m*.

partiare [parti'are] *f* → **par tiere**.

particole [parti't[ele]] *f* 1. FIZ delec *m*; *si ben a ân di butâ für radiazion e particelis a un ritmi constant* (*Pa 7/99*); ~ **elementâr** osnovni (elementarni) delec; *al dîs che no si pues fâ tal stes moment domandis precisis su la posizion e su la velocitât di une ~ elementâr* (*SiF 03/4, 133*) 2. GRAM členek *m*; *acent che al jude a capî dulâ che e je la ~ indi* (*Provincia*).

particol- [par'tikul] → **particul-**.

particolâr [partiko'la:r] *adj* 1. poseben, samosvoj; čuden; *venastâi su un ~ abonament* "che i radioscoltaudôrs in libertât a sotoscrivin ogni an cun chê che radio Onde Furlane" (*O*); *ma a puedin jessi realizadis dome intune culture ~.* (*O*); **in ~** posebno, predvsem; *In ~ e je stade contestade la mancance intes declarazions di Tondo* (*O*); **in mût ~** na poseben način: *Jo o ricuardi in mût ~ il prof. Mutinelli* (*Pa*) 2. zaseben, oseben, privatnen;
~ *m* 1. podrobnost *f*, detalj *m*; *ma ancie chei particulârs minutins* (*Pa*) 2. zasebnik *m*, privatnik *m*.

particularism [partikola'rizm] *m* samosvojskost *f*, posebnost *f*; *No si cjacare però di regionalism o di campanilism e tant mancul di une dibisugne di naturalism o di ~.* (*Pa*); *ogni difese dai interès dal Friûl al è ~* (*La 05/4*).

particularistic [partikola'ristik], **-iche adj** ?? *al è un atentât cuintrâ la "Patrie taliane", une manifestazion caîne di separatism, di egoism ~ e di paisanism* (*Pa 03/4*).

particularitt [partikolari'ta:t] *f* posameznost *f*, posebnost *f*; *Lis intervistis a academics e linguiscj a rivuart de ~ dal furlan.* (*O*).

particularmentri [partikolar'mentri] *adv* posebej, posebno; na drobno; *no mi à dite di v nott di bande de int di chenti ategjaments ~ suspiets* (*O*).

particulr [partiku'la:r] *adj* → **particolâr**.

particularism [partikula'rizim] *m* → **particularisim**.

particult [partiku'la:t] *adj* ?? *L'azt organic biodegradabil particult al ven idrolizt al azt organic biodegradabil solubil midiant de azion dai microrganismis eterotrofs.* (*SiF 03/4, 73-84*); *Chestis frazions a puedin jessi ancjem dividudis intune frazion soluble e une particulade.* (*SiF 03/4, 73-84*)

particule [par'tikule] *f* 1. REL hostija *f* 2. GRAM partikula *f*, lenek *m* 3. FIZ delec *m*, partikula *f*; *ma invezit associât tal citoplasme in bufulis cuntune sorte di membrane e che, a diferen e da lis particulis VLP (virus-like particles)* (*SiF 03/4, 9*).

partidant [parti'dant] *m* 1. strankar *m*, privrzenec *m*, podpornik *m*, zagovornik *m*, ljubitelj *m*; *i conse rs comuni, partitants [partidants] dal scli , a sberlavin; ~ adj strankarski.*

partide [par'tide] *f* 1. igra *f*, partija *f*, (nogometna) tekma *f*; *fermiti, che o fasin une ~ di more;* *Pc prime dal finl di ~ Lopez al  segnt il gol de bandiere pe Lazio.* (*Friûl in rt*); *~ marce* igra, v kateri nasprotnik ne dosee polovico tok; (deriv. *partidate, partidone, partidute*); *~ e je ancjem vierte, no je ancjem sierade* FIG partija e ni odloena, stvar, zadeva e ni zakljuena: *In doi comuns invezit la ~ e je ancjem vierte e si var di l al balota  ca di dos setemanis* FIG partija e ni odloena; *Dut cs, bisugne st in vualte parc  che la ~, a disin i comitts, no je ancjem sierade;* *f la ~ kvartati, igrati partijo;* *che al vignive regolr la sabide di sere e la domenie dopomisd a f la ~.* (*Sg*) 2. (pri blagu) del *m*, koliina *f*, enota *f*; *une ~ di cavalrs* 3. (pos. prijatelji) druba *f*, skupina *f*, zbor *m*; *une ~ di ams* 4. postavka *f*, knjigovodstvo *n*, knjienje *n*, raunovodstvo *n*; *il tl dai tai al  ancjem di just des partidis cu la justizie* 5. (t. ~ *di discors*) pogovor *m*, klepet *m*; *il capelan, jentrt te ~, al declar..; fasn une ~ di discors* 6. MUZ partita.

partidure [parti'dure] *f* MUZ partitura *f*.

par tiere [parti'ere] (t. **partiere**) *f* na tla; na tleh; po tleh; *butsi ~* metati se na tla, vreči se na tla; *Tu ti butars ~ denant dal Signor* (*Bibl-Lc*).

partigjan [parti'an] *m* POL partizan *m*; *~ adj* partizanski; *In temp di vuere l dentri al jere un comant ~.* (*PauluzzoN*).

partigjanarie [partiana're] *f* strankarstvo *n*; *Nus tegnин vists, cu la solite parzialitt e ~* (*Patrie 06/1*).

partign [parti'ni:] (kot tign) *it* 1. spadati (k emu), pripadati (nekomu) 2. imeti nalogo/ obvezo, biti zadolzen (za); *ai fruts ur parten di puart otroki so zadolzeni, da nosijo.*

partignince [parti'nise] *f* → **apartignince**.

partisan [parti'zan] *adj* in *m* → **partesan**.

partisane [parti'zane] *f* VOJ, HIST partizana *f*.

partisele [parti'zele] *f* → **particele**.

partision I [partizi'on] *f* razdelitev *f*.

partision II [partizi'on] *f* porod *m* (pos. pri ivalih).

Partistagn [parti'sta ] *i. utrdbe* IT Partistagno; *E cussi a faserin cui altris nobii: i Candido, .. ~, i Bertolins (Storie); Sul porton di cjase ~, dos veladis*

neris plenis di galons a fasin zir i voi dai popolans discadents (Tolazzi).

partit [par'ti:t] *m* 1. stranka *f*, partija *f*; **tessare dal ~** partijska izkaznica, partijsko lanstvo (*Pa*); *~ islamic* islamistina stranka; *Une vore diviersis a son ancie lis organizacjons politichis, i moviments e i partits islamics.* (*Pa*) 2. odloitev *f*, sklep *m*; *O dal ~ che o vevi cjapât di no impaami pardabon cu lis feminis.* (*BrLi*) 3. posel *m*, dobiek *m* 4. partija *f* (enitvena prilonost).

partitic [par'titik], **-che** *adj* strankarski; *che dut si rids a burocrazie, a politiche e a spartizion e competizion partitiche* (*Pa 02/10-11*); *al fasar nassi divisions politichis, ideologjichis o partitichis* (*Pa 02*); *~ m* lan stranke, partie, partijec *m*.

partitif [parti'tif], **-ive** *adj* partitiven, delilen.

partitisim [parti'tizim] *m* POL strankarstvo *n*.

partizion [partisi'on] *f* delitev *f*, particija *f*; *valutazjons che a cirin di le la capacit produtive di ogni ~ de Aministratzion a la domande pandude di altris utents internis o esternis a la organizazion.* (*SiF 02/1, 209*).

partner ['partner] *m* partner *m*; *Partant, se un si cjate in taule dibessôl, aial di st cence mangj dome parc  che i mancje il ~?* (*Bel*); *Chei altris partners dal progetto, finanzit de Union Europeane* (*CoUd*).

partur [partu'ri:] (*o parturis*) *tr* 1. roditi, sprawiti na svet 2. FIG roditi, porajati; proizvajati; *E il pinsîr mi  lt al document ufficjal parturt de glesie udinese dopo cinc agns di gemits* (*Bel*); *~ it rojevati.*

parturient [partori'ent] porodnica *f*.

paruchr [paru'ki:r] *m* (*it.*) lasuljar *m*, brivec *m*, frizer *m*; *scuele di ~* frizerska ola; *Tai agns e devent sede dal Consorzi Agrari Provinciâl, scuele di ~* (*CoUd*).

pars [pa'rus] *m* ZOOL → **parussulat**.

parussat [paru'sat] *m* ZOOL → **parussulat**.

parusse [pa'ruse] *f* ZOOL → **parussule**.

parussulat [parusu'lat] *m* ZOOL samec velike sinice.

parussule [pa'rusele] *f* 1. ZOOL velika sinica (*Parus major*); *~ mate* meniek *m* (*Parus ater*); *~ grise* 2. INF dekllica *f*, plaha dekllica *f*, obutljiv otrok 3. ARGO ensko spolovilo, pizda *f* 4. ARGO opitost *f*, pijnost *f*. *al jere lui che lu parave, e se e gjoldeve a viodi la sere une biele frissorije di parussulis parsoire il fc.* (*Percude*).

parussulin [parusu'lin] *m* ZOOL (*Parus coeruleus*); *~ de code lungje* ZOOL dolgorepkaf (*Aegithalus caudatus*).

parvence [par'venfe] ?? *fr di chs parvencis di autonomie locl che i parons a vevin vude la furbarie di lass in piis* (*La 06/12*).

par vie di [par'vie] (t. **parvie**) *prep* 1. zaradi (esa); *par vie de lontanance* zaradi oddaljenosti; *La interpretazion dai prins e je plui difficile propit ~ chel che o vin bielz splet (Gonars-nons)* 2. glede na, kar se tie; *~ bcs nol diseve di no* glede denarja ni rekel ne; *par vie dal esempli za zgled;* *~ co* (*parvie che*) potem ko, ker, zato ker; *~ chel che*

parzial [partsia'l] *adj* 1. delen, parcialen, omejen; *a an dt dome un risultt ~ e locl.* (*SiF 03/4, 9*) 2. EKST pristranski.

parzialitt [partsial'i'ta:t] *f* pristransnost *f*; *Ogni individui, cence ~, al  derit di v la stesse paie par un lavr compaghi.* (*Declarazion*); *Nus tegnин vists, cu la solite ~ e partigjanarie* (*Patrie 06/1*); *tant a di az legalmentri cuintrti dal grop organizadr, discreditt, acus di ~* (*Pa/Buteghe*).

parzialmentri [partsial'mentri] *adv* 1. delno 2. pristransko.

pas I ['pas] (*pl pas*) *m* 1. korak *m*; **a doi** ~ dva koraka (zelo blizu); *Intal "Auditorium de culture furlane", a doi ~ dal Municipi, a àn fevelât personaçs de culture (Pa 03/10); ~ a ~ korak za korakom, počasi počasi; **fâ cuatri** ~ napraviti nekaj korakov, sprehoditi se malo; *O met in ordin lis mapis e o jes a fâ cuatri ~.* (BrLi); **fâ doi** ~ iti na kratki sprehod, narediti kak korak; *jessi deventât vecjo avonde se al cjapave tantis precauzions dome par lâ a fâ doi ~ (Sg)* 2. FIG korak *m*; **fâ il ~ daûr de gjambe** napredovati po svojih možnostih (Verone); **fâ il prin pas** narediti prvi korak (k spravi); *Tu âs simpri vût la pratese di jessi il Paron, e alore parcè no fasistu tu il prin ~?* (Enrico); **il prin** ~ prvi korak (kot začetek česa); *Il prin ~ al è stât chel di studiâ la struture de Universitât italicane par focalizâ la atenzion su la situazion di fat e (SiF 02/1, 209); stâ al ~ cui temps* držati korak s časom; *al mostrave di jessi plui moderni, al saveve stâ al ~ cui temps.* (Enrico) 3. HIST stará dolžinska mera.*

pas II ['pas] (*pl pas*) *m* 1. prehod *m* 2. (gorski) prelaz *m*; *une grande strade comerciâl che e unis il Friûl cu la Carinzia e traviers dal Pas di Mont di Crôs (GP).*

pas III ['pas] *m* potni list *m*, F pasoš *m*.

pâs ['pai] (*pâs*) *f* 1. mir *m*; 2. mirnost *f*, vedrina *f*; PROV *par vê ~, sint e tâs*; **dâsi la ~** vdati se, pristati, privoliti (v), spriznjiti se; **in ~ e in caritât** v ljubem miru; **lassâ a ~, lassâ in ~** pustiti pri miru; *lassant in ~ ancie i furlans unitaris (Pa); metisi il cûr in ~* biti mirne duše, pomiriti si dušo (Sg); **nol mi da ~** ne da mi miru; **vivi in ~** živeti v miru; *a àn savût vivi par secuï insiemeit e in ~ (Pa)* 3. REL (sveta podoba).

pašâsi [pa'za:sî] *refl* pomiriti se, umiriti se; spriznjiti se, vdati se.

pašât [pa'za:t], -ade *adj* umirjen, miren.

pasc ['pask] (*t. pascul, pascoleç*) *m* paša *f*, pašnik *m*; → *passon*.

pascâl [pas'ka:l] *adj* velikonočen; **agnel ~** velikonočno jagnje; *Il sanc, come chel dal agnel ~ (Bibl-Zn); cene ~* velikonočna večerja.

Pascâl [pas'ka:l] *os.i m* Paskal *m*; ~ *Guion, novante agns di vite dute passade framieç e a servizi de sô int. (BelAlci).*

pascalins [paska'lins] *mpl* REL verniki, ki morajo

Pasche ['paske] *f* 1. Velika noč *m*; **lunis di ~** velikonočni ponedeljek; ~ **Maiôr** Velika noč; PROV *Nadâl in place, ~ dongie* 2. ~ **Tafanie** Razlgašenje (Gospodovo), epifanija *f*; PROV *a ~ Tafanie / il frêt al va in smanie*; PROV **content come une ~ Felice come una Pasqua.** (Verone) 3. ~ **di Mai** Binkošti *mpl* 4. FIG veselje *n*, praznovanje *n*, sreča *f* 5. **male pascje** → **malepascje**. 6. pashalno jagnje; *E lôr no jentrarin tal pretori par no insoçâsi e podê cussì mangjâ la ~.* (Bibl-Zn) Sami niso šli v sodno hišo, da se ne bi omadeževali, ampak bi smeli jesti pashalno jagnje.

Paschin [pas'kin] *m* *Il ~ nol à olsât a meti lis mans daprif; chei che lu àn tratât, si son tignûts scrupolosementri tes sinis segnадis de plui conformistiche mitologije ufficiâl taliane (JM).*

pacion ['pasqe] *f* (carn. For di Voltri) → *passon*.

Pascje ['pasqe] *f* → *Pasche*.

pascjel [pas'qe:l] (*t. pastiel*) *m* 1. blato *n*, glen *m*, mulj *m*; *parvie dal talpetament dal cjaval tal mol dal ~ (Mar)* 2. FIG zmešnjava *f*, nered *m* 4. FIG zagata *f*, zaplet *m*, težava *f*.

pascjelâ [pasqe'la:] (*t. pastielâ*) *tr* umazati, pomazati; zamazati, onesnažiti.

pascjele [pasko'l] (*t. pastiele*) *f* → *pastele*.

pascjeliti [pasqe'liti] *m* (redko) blato *n*, mulj *m*.

pascjelôs [pasqe'lo:s], -ose (*t. pastielôs*) *adj* blaten.

pascoleç [pasko'l] *m* → *pasc.*

pascolian [paskoli'an] *m* ?? Nadia, scuviergint l'inciant crei de fevelade furlane e nudrinle di riclams pascolians (La).

pascul ['paskul] *m* → *pasc.*

pasculif [pasku'li:f], -ive *adj* AGR pašen.

Pascute [pas'kute] *f* velikonočni ponedeljek; ~: Sêso a scoltâ lis ejacaris des feminis dal poç ? (Percude); L'85% dai furlans a àn passât la ~ a bevi dut il dî (Furlanist); → *lunis di Pasche*.

Pasian di Pordenon [pazi'an di porde'non] *kr.i m* Pasiano di Pordenone (PN).

Pasian di Prât [~ di 'pra:t] *kr.i m* Pasian di Prato (PN); a son chenti par screâ un impuantant zimulament cu la comunitât di ~. (Pa).

Pasian Sclavonesc [~ sklav'o'nesk] *kr.i m* Pasian Schiavonesco (danes Basiliano) (UD); → **Basilian**.

passâ [pa'sa] (*pl passâs*) *m* (turški) paša *f*.

passâ [pa'sa:] *it* 1. prehoditi, preiti, iti mimo (/ preko, skozi, naprej); **cul ~ dai agns** z leti; *Cul ~ dai agns il so interès pe sessualitât al calave (iposessualitât)* (SiF 03/3, 31-49); ~ **par cinic** ?? *O di un disperât che al tentave di ~ par cinic.* (Bel); ~ **par mat** veljati za norega; *L'avocat al tentâ ancie di fâlu ~ par mat, par che lu metessin intun ~ criminâl (Sg); ~ slisse* gladko skozi priti; *Chê ca no ti passe slisse (Sg)* 2. dogoditi se, prijeti se 3. umreti 4. **lassâse ~** delati se kot, da ni nič, zapreti oči; ~ **ti passe!** ali si nor!

~ *tr* 1. dati nek. skozi, iti čez nek; *A ~ i tescj cul passadôr si procêt avonde planc e chest lavôr si scuen limitâ a di chei tescj che no si pues otignî inte forme eletroniche.* (SiF 02/1) 2. prebiti (čas); ~ **la ore** ?? *a passavîn la ore a ridi e a cjantâ* (MazzonIol) 3. dati, predati, naprej dati; ~ **di barbe in nevot** *Si passavîn il Patriarcjât di barbe in nevôt, nomenant cualchi nevôt coadiutôr cun erit di sucessiōn (JM).*

passabil [pa'sabil] *adj* 1. predhoden 2. FIG povprečen, srednji; znosen.

passabilmentri [pasabil'mentri] *adv* 1. predhodno 2. FIG povprečno, srednje; znosno.

passaç [pa'satʃ] (*pl passaçs* [pa'sats]) *m* 1. (splošno) prehod *m*; *Il confront cui numars dal an prime al mostre un ~ de produzion dal +7,1 al -3% (O); Il ~ de scuele materne ae scuele elementâr (Pa); di ~ mimogrede; Di ~ par Milan za fa cualchi mês, daspô jessi stât a Gjenue par une convigne su la leteradure africane..(O); Te Bibie Diu al diclare che la tiere e je sô, e nô oms o sin incuillins, afituâi, di passaç (Bibl Lv 25,23)* 2. prehod za pešce; *In provincie di Gurize i passaçs a nivel che a vignaran sostitûts cun sotpassaçs e puînts a son cuatri (O)* 3. gorski prelaz *m*; *e i veve tignût libar il ~ pes monts de Cjargne par che al podês tornâ tes sôs Gjermaniis.* (Pa) 4.. prenos *m* (v trgovski knjigi) ~ *dal Stât ae Region dai bens idrics (O)* 5. voznila *f* 6. (neobič.) smrt *m*; **ce ~!** kakšna smrt!; ~ **di stirpadôr** A son comprindâts: "Ici", bonifiche dal teren, compre de samence, aridure, 2 passaçs di stirpadôrs, une fresadure, (Pa 04/02).

passade [pa'sade] *f* 1. prehod *m*; **di ~ mimogrede** 2. naliv *m* (dežja ipd.) 3. bežen pogled *m* (v knjigo) 4. smrt *m*, konec *m*; *In Chest moment, 13.12.1966, e sune*

la ~ di lui, che mi e à contade; muart a 93 agn. (teatrodivele).

passadel [pasa'del] *adj* postarel, v letih, prileton; → *passadot*.

passadine [pasa'dine] *f* → *passade*.

passadôr [pasa'do:r] *m* 1. prehod v živi meji 2. prehod skozi potok, reko 3. brodnik *m* 4. RAČ skener *m*, pregledovalnik *m*; *passant i tescj cul* ~ (scanner) (*SiF 02/1*).

passadorie [pasa'dɔrie] *f* cedilo (za juho).

passadot [pasa'dɔt] *adj* postarel, v letih, prileton.

passalizi [pasa'litsi] *m* prehod *m*, potka *f*; hodnik *m* (v hiši).

passandoman [pasando'man] *adv* pojutrišnjem; *La dì dopo al tacà a soflâ il siroc e cussì tal ~ o sbarcjarin a Puçúi. (Bibl-Az)*.

passar ['pasar] *m* ZOOL 1. ~ *solitari* modri drozg *m*, plavi kos *m* (*Monticola solitarius*) 2. → *passare* 3. KUL ~ *di Moravie* Moravski vrabec; *Al vûl dì “~ di Moravie” ma in realtât e je tenarissime cjar di purcit cun gnocs di pan e crauts. (Pa)*.

passarâr [pasa'ra:r] *m* 1. čivkanje vrabcev 2. klepetanje *n*, čivkanje *n*.

passarat [pasa'rat] *m* 1. ZOOL vrabec *m* 2. čenče *fpl*, gorovice *fpl*, klepetavost *f*, indiskretnost *f*; *tirâ sù i passarats a un* pripravljeni koga na to, da pove kaj ve.

passare ['pasare] *f* 1. ZOOL Italijanski (ali laški) vrabec (*Passer italiae*); ~ *cjarandine* siva pevka (*Prunella modularis*); ~ *meiarole* skalni vrabec (*Petronia petronia*); ~ *di ejamp, ~ di campagne, ~ piçule* poljski vrabec (*Passer montanus*); ~ *di palût* trstni strnad (*Emberiza schoeniclus*) 2. ZOOL morska plošča *f* (*Pleuronectes platessa*); → *passarin*.

Passarian [pasari'an] *kr.i f* (Codroip) IT Passariano; *l'inventari e il restaur dal patrimoni culturâl e ambientâl di Vile Manin di ~. (O)*.

passarin [pasa'rîn] *m* 1. ZOOL vrabček *m* 2. VOJ petelin (pri puški) 3. *fâ i passarins, zuiâ i passarins* IGRE igrati žabice na vodi 4. ZOOL → *passare* 5. → *passarine*.

passarine [pasa'rîne] (t. *passarin*) *f* cedilo *n*.

passât [pa'sa:t], **-ade** *adj* 1. pretekel, minul; *L'an ~ lansko leto* 2. odcvel, pokvarjen; 3. GRAM pretekel; ~ *m* 1. preteklost *f*, pretekli čas; *E studie lis vueris dal ~ par capî lis tecnicis (Vichi); intal ~ v preteklosti; Intal ~ i mulins a jerin il centri de vite (CoGonars); pal ~ v preteklosti, včasih; che e je dulà che pal ~ la Confraternite di Sant Roc e veve fat fâ sù une glesie (CoGonars) 2. GRAM preteklik *m*.*

passatisim [pasa'tizim] ?? *La tutele e à di sei linguistiche; che si lassi fûr la espression “culture” che e vûl dî dut e nuie, e e sa di ~ (Pa 04/06)*.

passatist [pasa'tist] ?? *Chesté segmentazion involontarie e jere gjenerade dal stîl de cartelonistiche che al jere percepît dai clients come “~” (SiF 03/3, 69-81); La religion dal vieri e de civiltât locâl al è plui facil che e jentri te culture dal ~ che in chê dal progressist. (Pa 02)*.

Passau ['pasau] *kr.i m* Passau; *al cjapà part a lis tratativis de diete di Tribur, cul vescul di ~, Altmanno (Pa 03/4)*.

passazîr [pasa'dži:r] *m* 1. potnik *m*, pasažir *m* 2. → *spassizîr*.

passe ['pase] *adv* čez, več kot, po; *O soi lât dongje, le ai cjapade pe man (si cognossevin di ~ 10 agns) (Pa 05/12); cuntune spese di ~ 89 milions (Onde); in 8*

volums cun ~ 1.500 ilustrazions (glesie); trê mês ~ (t. ~ tre mês) po treh mesecih; ~ un cuintâl več kot kvintal.

passebrût [pase'bru:t] *m* cedilo *n* (za juho); → *disgotepastis*.

passeechî [pase'ki] *m* v bodoče, odslej, od zdaj naprej; v kratkem, kmalu.

passel [pa'sel] *m* 1. osnik *m* (klin) 2. MED → *panariç*.

passemân [pase'man] *m* 1. pozament *m* 2. držaj *m*, ročaj *m* (v javnih vozilih, tramvaju); *i scjalins a vevin cualchi bree infraidide e al ~ i mancjavin tocs (MazzonIol)*

passemieç [pasemi'etʃ] *m* vrsta starega plesa; *fâ il ~ (šalj.) naprediti običajni krog, sprechod.*

passemontagne [pasemon'taňe] *f* volnena oglavnica *f*; *Si clame Rafael Sebastian Guillen, al puarte un ~ neri su la muse (Pa)*.

passepuart [pasepu'art] *m* potni list *m*; *control dai passeparts* kontrola potnih listov; → *pas*.

passet [pa'set] *m* 1. zaponka *f* 2. zarisovalna igla *f* 3. (orodje) lesna ali kovinska mera.

passetant [pase'tant] *adv* več, preveč; *cence pensâi ~ da ne bi mislil več na to.*

passetimp [pase'timp] *m* kratkočasje *n*, zabava *f*; *che la poesie furlane no puedi sei nuie altri che un ~ di nature matarane (Lenghe 2000)*.

passi ['pasi] (*pas, passis, pas*) *tr* 1. nasititi, nahraniti, napitati; ~ *si i voi* pasti oči 2. FIG nasititi, dolgočasiti; ~ *si refl* 1. hraniti se, jesti; nasititi se; *Pe fan che al veve, al varès bramât di ~si magari cul glant che a mangjavin i purcits (Bibl-Lc)* Želel se je nasititi z rožiči, ki so jih jedle svinje 2. uživati (v, ob); *là che o corevi come la cerne bibliche a ~mi di lûs e di ejant (BelR)* 3. ~ *si di flat* goroviti brez predaha; ~ *si di durmî* naspati se; *boejis di ~ (BelAlci)*.

passià [pasi'a] *f* ?? *Lôr invezit a duarmin come dai ~ (Ta)*.

passice [pa'sit[e]] *f* → *fassice*.

passience [pasi'ent[e]] *f* → *pazience*.

passin [pa'sin] *m* cedilce *n*.

passio ['passio] *m* REL pasijon *m*; *al è lunc tanche il ~ neskončno dolg.*

passion [pasi'on] *f* 1. trpljenje *n*, muka *f*, bolečina *f*, žalost *f*, REL pasijon *m*; *Dopo de sô ~, lui si è pandût a lôr vîf, cun cetantis provis (Bibl-Az)* Po svojem trpljenju 2. strast *f*, močan občutek *m*, močna želja *f*.

passionâ [pasio'na:] *tr* strast zbuditi, vzburiti.

passionâl [pasio'na:l] *adj* strosten.

passionalitât [pasional'i:ta:t] *f* strastnost *f*; *No rivi a capî tante ~, ostinazion, rabie par une robe che, lant ben, e zovave uevoare e, lant mâl, e lassave dut come che al jere. (Pa 04/04)*.

passionât [pasio'na:t], **-ade** *adj* 1. žalosten, trpeč 2. strosten, zaljubljen.

passionist [pasio'nist] *m* ?? *a esist ancje une congregazion dai missionaris dal Preziosissim Sanc di san Gaspar del Bufalo, par no fevelâ dai passioniscj e dai moviments riparadôrs (BelFa)*.

passionôs [pasio'no:s], **-ose** *adj* poln žalosti, užaloščen, žalosten.

passif [pa'si:f], **-ive** *adj* pasiven, trpen; nedelaven, prezadolžen;

~ *m* GRAM trpnik *m*, pasiv *m*.

passivitât [pasivi'ta:t] *f* pasivnost *f*, trpnost *f*, pasiva *npl* (dolgovi).

passon [pa'son] *m* 1. pašnik *m*, paša *f*; *O vin eliminât la plui part dai prâts di ~, par fâ puest a industriis e ciment.* (*La*); *a ~ na paši;* *Forsit il prât, ma no ai viodude nancje une stale, une vacje a ~.* (*BrLi*); *lâ a ~ iti na pašo* 2. teren *m*, okolica *f*; *a ~ na terenu, naokoli;* *lâ a ~ lutati, krožiti, sprehajati se;* (npr. snov, bolezen) razširiti se; *mandâ a ~* odpustiti, odsloviti; ubiti; *molâ a ~* pustiti oditi, prepustiti usodi; *tornâ a ~.*

passonâ [pas'ona:] *tr* 1. pasti, voditi na pašo; *obleant i pastôrs a jentrâ tes propietâts privadis par fâ ~ e mangjâ lis lôr bestiis* (*La*); *~ i purcits* pasti svinje; *Chel lu mandâ tai cjamps a ~ i purcits.* (*Bibl-Lc*) Šel je in se pridružil nekemu meščanu tiste dežele, ki ga je poslal na svoje posestvo past svinje. 2. FIG pasti, premlevati (misel);
~ *it* 1. pasti se; hraniti se 2. FIG razpasti se, razširiti se; ~*si refl* pasti se.

Passons [pa'ssns] *kr.i.f* (*Pasian Di Prât*) Passons.

passudance [pasu'dantje] *f* → **massepassudance**.

passudat [pasu'dat] *adj* debel;

~ *m* debeluh *m*; požeruh *m*.

passude [pa'sude] *f* požrtija *f*, žrtje *n*.

passuderie [pasu'derie] *f* 1. sitost *f* 2. nasičenost *f*, zasičenost *f*; *masse ~* → **massepassuderie**.

passût [pa'su:t], **-ude** *adj* 1. sit, poln, nahranjen; *plen e ~* presit; naveličan 2. FIG naveličan, sit 3. rejen; bogat 4. poln, nabrekel, debel;
~ *m* ničvrednež *m*, brezdelnež *m*; → *masse ~* → **massepassût**.

past [*past*] (*pl. pascj*) *m* 1. hrana *f*, jed *f*, jedilo *n*; *A preparin 3 pascj par setemane* (*Pa*) 2. obed *m*, gostija *f*, pojedina *f*; *a dut ~* v izobilju.

pastanâ [pasta'na:] *tr* in *refl* → **impastanâ**; *Une dî al jere daûr a ~ un stroput di cevole insomp de braidute* (*JM, Salvâ*).

pastanache [pasta'nake] *f* BOT → **cjarvuedule**.

paste ['paste] *f* 1. testo *n*; klej *m*; *une sedon di vueli di ulive e lavorà la paste par 10 minûts* (*Natisone*); **menâ la ~** vladati po lastni volji; **pastis** rezanci *m* 2. pecivo *n*, slaščica *f* 3. FIG testu podobna snov.

pastel ['paste] (*pl. pastei*) *m* ARS pastel *m*.

pastelant [paste'lant] *m inf* ARS slikar (slikarka) v pastelu.

pastele [pastel] (*redko pascjèle, pastiele*) *f* testo *n*, otrobi *mpl*, otrobova mešanica, gosta juha.

pastesute [paste'sute] *f* makaroni *mpl*; *Vuelial meti une ~ o une friture di vrie innò che e smalite!* (*BrLi*).

pastic [pas'tit] (*pl. pas'tits*) *m* 1. testenica *f*, pašteta *f*; *birul cu la salse di Invier, ~ di salmon in croste, torte buine (consorziocastelli)* 2. FIG zmeda *f*, neprijetnost *f*, nelagodni položaj.

pasticâ [pasti'tja:] *tr* 1. (t. FIG) zmašiti; delati površno; zamazati, umazati 2. (t. **pasticâ sù**) na hitro pripraviti, improvizirati.

pasticât [pasti'tja:t], **-ade** *adj* KUL pripravljen s sirom, maslom in omako.

pastiel [pasti'tja:] *m* → **pascjel**.

pastielâ [pastie'la:] *tr* ?? *Une glesie che e cjale indenant e e à voie di lâ indenant no piert timp a ~ e a comprâsi protezions e sigurecis* (*BelR*).

paston [pas'ton] *m* 1. velik kos testenine; *o mangjâ chest ~, o saltâ chel barcon.* (*La 06/2*)

2. VETER otrobova mešanica, gosta juha 3. **un ~** FIG dobrčina *f*, dobrodrušnež *m*.

pastôr [pas'to:r] *m* 1. pastir *m*; *come il ~ che al divît lis pioris dai cjastrons* (*Bibl-Mt*) 2. duhovni vodja, poglavari *m*, pastor *m*; *~ de Glesie* cerkveni pastir; *La grande preocupazion dai pastôrs de Glesie, e di gran part dai partîts de gjestre* (*Patrie 06/1*) 3. ZOOL ovčar *m*.

pastorâl [pasto'ra:l] *adj* 1. pastirske; 2. REL pastoralen; **consei ~** pastoralni svet; **visite ~** pastoralni obisk; *Dal 1930, in plene crisi economiche, il vescul Nogara al organize la visite ~* (*BelAlci*); *~ m škofovska palica f;* **cjapâ la ~** a smicjavin di *cjapâ la pastorâl sanitarie e il vescul Battisti, padovan come lôr, al jere donde ben disponût.* (*Pa 05/12*).

pastoralmentri [pastoral'mentri] *adv* pastoralno.

pastore I [pas'tore] *f* pastirica *f*.

pastore II [pas'tore] *f* → **pastorie**.

pastoreâ I [pastore'a:] *tr* (*redko*) paziti, čuvati.

pastoreâ II [pastore'a:] *tr* → **impastoreâ**.

pastorel [pasto'rel] *m* pastirček *m*.

pastorele I [pasto'rele] *f* 1. (dem. od **pastore**) pastirica *f* 2. ZOOL **blanche** bela pastirica (*Motacilla alba*); **zale** rumena pastirica (*Motacilla flava*); **grise** (*Motacilla boarula*) → **bandule**.

pastorele II [pasto'rele] *f* MUZ pastorela *f*.

pastorie [pas'trije] (manj obič. **pastore**) *f* 1. priponec (vrv) 2. LOVSTVO vrvica za ptice.

pastorîl [pasto'ri:I] *m* ??

pastorizie [pasto'ritsie] *f* pastirstvo *n*; *A forin ben acets ancje dai residents di çoc slâf, che, sicome che si dedicavîn in gran part a agriculture e ~* (*Leng*).

pastôs [pas'to:s], **-ose** *adj* 1. voljen, mehak, osladen; *No che al sei trist, ~ e saurît, al è il gust de civole che mi da fastidi* (*BrLi*) 2. krepek, jeder; poln.

pastrade [pas'trade] *f* na poti, na cesti; → **par strade**

pastroç [pas'trot] *m* → **pastrocj**.

pastroçâ [pastro'tja:] *tr* in *refl* → **pastrocjâ**.

pastrocj [pas'troq] (*pl. pastrocj/pastrocjs*) *m* godlja *f*, zagata *f*, zaplet *m*; *si à di studiâ il sisteme di un gnûf implant che al rispetti lis dôs realtâts differentis e no omologabilis, cence nissun ~ o porcarie.* (*Pa*).

pastrocjâ [pastro'qa:] *tr* zmašati, narediti, delati površno.

pastrocje [pastro'qa:] *m* → **pastrocjon**.

pastrocjon [pastro'qon] (t. **pastrocje**) *m* nerednež *m*, zmešanec *m*; slepar *m*, goljuf *m*.

pastrossâ [pastro'sa:] ?? *Al sta par Febo: il trabascjot Bottom, pur di fâ viodi la sô abilitât tes rimis, nol à pôre di ~ lis peraulis.* (*ShW*)

pastum [pas'tum] *m* PEJ slaba hrana; (carn.) *Pal ~: pan gratât, formadi, scuete frescje* (*Natisone/furlanis*).

pasture [pas'ture] *f* 1. paša *f*, pašnik *m*; 2. hrana *f*, jed *f*.

pat I [pat] *m* pogodba *f*, dogovor *m*; pakt *m*; **a nissun ~** na nobeni način; *Si immusonà e, invelegnât, nol voleve jentrâ dentri a nissun ~.* (liceoperkoto); **a ogni ~, a duc i pats** na vsaki način; *batûts de vision globalizant e stofadice de unitât a ogni ~.* (CIRF); **a vîl ~** za prenizko ceno; **concludi un ~** skleniti pakt, dogovor; *Cavedalis e Duodo a forin mandâts a Vignesie par concludi un ~ cun Manin.* (GP); **fâ ~** skleniti pakt, paktrirati; *No tu fasarâs nissun ~ cun lôr, ne cui lor dius.* (*Bibl-Esodo*); **~ di solidarietât** POL solidarnostni pakt; *i Pats di solidarietât sociâl a difese des copiis di fat, par vie che ju considere anticostituzionâls.* (*Patrie 06/1*); **~ di stabilitât** POL pakt stabilnosti; *Aromai al è simpri plui evident che la costruzion europeane, fondade sul ~ di*

stabilitât economiche-finanziarie dai sengui stâts (Pa 03/4).

pat II [pat] *m* 1. ~ **de puarte** prag *m*; *inluminât des torcis che al à impiât Cenci Capelino, intant che al passe decis il ~ de puarte de ostarie (Mar)* 2. ~ **de scjale** stopnični presledek *m* 3. okenska polica *f* 4. REL najvišja oltarna stopnica *f*.

patacjârs [pata'q:a:rst] *m* ?? e i patacjârs simpri e dome patatis e no, invecit, ancie pomodoros e cudumars e cisarons. (*Scf*); vein di fâ simpri e dome cuârgnui e no, par esempli, baggjs; e i patacjârs simpri e dome patatis e no, invecit, ancie pomodoros e cudumars e cisarons. (*Scf*)

patacon [pata'kon] *m* velik kovanec iz bakra.

patadida [pata'kon] *m* ?? Checut al va ator cu la patadida. (*Ta*)

pataf [pa'taf] *m* 1. klofuta *f*, zaušnica *f*, **dâ un** ~ primazati klofuto; Se cualchidun ti da un ~ di une bande de muse, presentji ancie chê altre (Bibl-Lc) 2. tlesk s prsti (škofa pri birmi).

patafâ [pata'fa:] *tr* 1. oklofutati; o alci la man come par ~le. (*BrLi*); Al comence a bevi e ancie a ~mi. (*BrLi*) 2. (valovi ipd.) udarjati, tolči ob 3. tlačiti, potolči 4. FIG teptati (npr. pravice) 5. ~ **la bocje** ; ~ **i bançs** hoditi v cerkev;

~si refl 1. oklofutati se (eden drugega) 2. FIG trpinčiti si meso, trpinčiti se.

patafade [pata'fade] *f* klofuta *f*, zaušnica *f*, (bolj obič.) → **pataf**.

patafebancs [patafe'banks] *m* pobožnjakar *m*, svetohlinec *m*; Jê e à dit che si sintive libare di une certe morâl di tartufs e patafebancs (*Bel*).

patafuçâ [patafu'tʃa:] *tr* udariti, potolči.

patagonic [pata'gɔnik], -iche adj patagonski; L'acjadiment al è sucedût a Leleque, apene un piçul pont te vastitât patagoniche (Pa 7/2000).

Patagonie [pata'gɔnie] *kr.i.f* Patagonija *f*, mi diseve za fa cualchi an Giuseppe Berton, venit di Castelfranco, emigrât in ~ tai pris agns dal Cincuante. (*Pa*).

patan [pa'tan] *m* PEJ Švaba *m*, Nemec *m*.

patane [pa'tane] *m* PEJ Švabica *f*, Nemka *f*; **a la** ~ po nemško.

pataracje [pata'rake] *f* (šalj.) velik kovanec *m*, medalja *f*, odličje *n*, okras *m*.

Patarnostar [patar'nostar] *m* očenaš; Come tratât di teologie a bastaressin il Credo e il ~, ma metûts in vore. (*BelFa*); → **pater noster, pari nostri**.

patate [pa'tate] *f* BOT krompir *m* (*Solanum tuberosum*); mignestre di brut, poleçs less, cunin arost, verdure e patatis masanadis (*sf*); ~ **destrose** (PDA) A cressin plui planc sul teren de patate destrose (PDA) (*SiF 03/4, 9*).

pataton [pata'ton] *m* 1. ki je veliko krompirja 2. ničvredeň, ki ni za nobeno rabo.

patatrac! [pata'trak] *int* tresk.

patatuc [pata'tuk] (manj obič. **tatuc**) *m* PEJ 1. neroda *f*, tepec *m* 2. Nemec *m*, Avstrijec *m*.

pate [*pate*] *f* enakost *f*, remi *m*, neodločeno (pri ogri); dâsi ~ vdati se, pristati, privoliti (v kaj);

pategjâ [pate'gâ:] *tr* → **patizâ**.

patele [pa'ta??] *f* 1. OBL zavih *m*, oslec *m* pri žepu 2. (pri knjigi) zavih *m*.

pateline [pate'line] *f* pri žepih ?

patene [pa'tene] *f* predsjajčnik *m*, oprsnik *m*.

patent [pa'tent] *adj* očiten, jasen;

~ *f* patent *m*, diploma *f*; ~ **di vuide** vozniška *f*, vozniško dovoljenje *n*; *dai dipendents che a àn une ~ di vuide adate (Provincia)*.

patentât [paten'ta:t] *f* patentiran; ur fasevin une robe e chê altre e des voltis no si rivave a cognossi il mat ~ e cui che al sfuriave di plui. (*Url*).

patentin [paten'tin] *m* 1. začasna dovolilnica *f*; dovoljenje *n*; e ven atestade di un ~ di pueste, rilassât dopo vê superât une prove scrite e orâl. (*Cisilino, treball*); 2. vozniško dovoljenje; Apene fat il ~ al partis cui libri sot il braç e si invie su pes monts de Cjargne. (*don*).

pater ['pater] *m* REL (molitev) očenaš *m*.

Pateraveglorie ['pater] *m* REL Pater ave gloria; E no ufrin un ~ seont la intenzion dal Pape! (*Mucci*).

paternalism [paterna'lizim] *m* FILOZ paternalizem *m*.

paternalistic [paterna'listik], -iche adj FILOZ paternalističen; Par un altri viers i proviodiments dal guvier de Austrie, seancje intardâts, paternalistics e deludents per categoriis plui progredidis de borghesie (*Natisone/furlanis*).

paterne ['pater] *f* hud ukor *m*.

paternitât [paterni'ta:t] *f* očetovstvo *n*; tu rivis a capî ancie il significât de sielte celibatarie e de ~ e maternitât spirituâl. (*Bel*).

paternoster [pater'p??] *m* REL (molitev) očenaš *m*; PROV là che al sta un pan, al sta ancie un ~; "Vô, Signôr? Po nancje tal ~!" (*Percude*).

patî [pa'ti:] (o patis - p. patî) *tr* 1. trpeti; GRAM ~ **la azion** Il subiet: al è la persone, nemâl o cjosse che al fâs o che al patis (Verone) 2. prenesti, prenašati; ~ it 1. biti bolan, bolehati; trpeti 2. (zrno ipd.) pokvariti se.

patibul [pa'tibul] (*pl patibui*) *m* 1. morišče *n*; vislice *fpl* 2. veliko trpljenje.

patiment [pati'ment] *m* trpljenje *n*; ma il ricuart di chê gnot di pôre, di terôr, di muart, di distruzions, di patiments intal nestri paîs al è vif (Pa 04/02).

patinaç [pati'nat] *m* piste di ~ drsališče.

patine ['patine] *f* 1. patina *f* 2. loščilo za čevlje.

patinist [pati'nist] (*pl patinisc*) *m* čistilec čevljev.

patít [pa'ti:t], -ide adj trpeč, zdelan; ~ *m* trpeči; Al veve cussi impiât lis sperancis dai umils, dai emarginâts, dai patîts, dai malâts (Pa 03/8).

patizâ [pati'dža:] *tr* pogajati se (o čem), pogoditi se; ~ it dogovoriti; dogovarjati se; skleniti, sklepati pogodbe; Il presit di vendite dal teren al va patizât in.. (*PauluzzoN*).

patoc [pa'tɔk] adj 1. (t. *fraid patoc*) moker, vlažen, premočen 2. (t. *fraid patoc*) (skozi in skozi)jetičen, prisaden 3. mrtev pijan 4. pravi, pravšen, čistokrvni; Chi, invezit, cuntun riflès di un provincialism sotan ~ (Leng); **un furlan** ~ pravi furlan.

Patoc [pa'tɔk] *kr.i.f* (Scluse) Potok *m* (IT Patocco); scomençant di Mueç (par antic Mosniz), a Racolane, Dogne, ~, Studene etec. (*JM*) // < sl. potok.

patogjin [pa'tɔk] *m* patogen; Dut al cambie cuant che gnovis plantis, o anjemò piês, cuant che gnûfs patogjins a rivin di bot. (*SiF 03/4, 9*).

patogjinicitât [patogjinit|i'ta:t] *f* patogenost *f*; Tai foncs i plasmidis dai patogjins a son par solit associâts cun la ~ (*SiF 03/4, 9*); No je stade notade corelazion tra eteroauxesi e ~ (*SiF 03/4, 9*).

patois [pa'tras] ?? Cui si freial dal mî ~? (*Ta*)

patolic [pa'tɔlik] *m* patolog *m*.

pathologic [pato'lɔgik], -iche adj patološki;

patologjie [patolo'gie] f patologija f.

patràs [pa'tras] v: *a ~ v pogubo, k hudiču; lâ a ~ izgubiti vse; Bot e sclop, il regjim al è lât a Patràs. (Pa 06/2); e consum dai turisce e intant la biele curtine de citât e va a ~! (Ta); mandâ a ~ uničiti, pogubiti; L'eletrodot - al à infin zonitât il sindic - al mandarès a ~ dut chest (La 06/3).*

patriarcâjâl [patriar'qa:l] adj REL patriarchal; *Cussì, stant a ce che nus contin i storics, al vignive fondât chel Stât Patriarcâjâl (Pa).*

patriarcâjât [patriar'qa:t] m REL patriarchal; *No jentrin, alore, riferiments ni il ~ e nancje al "Stât furlan" (Pa).*

patriarcje [patri'arqe] f REL patriarchal; *In Friûl, daspò dai insegnamenti dal ~ dai autonomie furlane, Gianfranco D'Aronco (Pa); Stant che Mosè al à dade la circuncision - no che e seti di Mosè, ma dai patriarchs (Bibl-Zn) ampak je od očakov.*

patriarcjin [patriar'qin] adj REL patriarchal; *e sarès colade invezit la ultime resistance patriarcjine. (La 05/12);*

~ m HIST vojak patriarcha, podpornik patriarcha.

patrie ['patrie] f 1. domovina f 2. **Patrie dal Friûl** *Te Ete di Mieç, il non dal Friûl al devente chel di "Patrie". (Pa 7/99).*

patrilocalisim [patriloka'lizim] m ??

patrimoni [patri'môni] m 1. premoženje n, imetje n 2. dediščina f.

patriot ['pai] m patriot m, domoljub m, rodoljub m, rojak m.

patriotart [patrio'tart] adj pretirano, fanatično domoljuben;

~ m fanatični domoljub.

patriotic [patri'otik], -iche adj patriotičen, domoljuben; *~ m patriot m, domoljub m.*

patriotichementri [patriotike'mentri] adv patriotično, domoljubno; *A scuele nus àn insegnade ~ la storie dai cumons talians (JM).*

patriotism [patri'o'tizim] m patriotizem m, domoljubje n; *No je cuistion achì di ~, e je une cuistion ben fondade tes concuistis de filosofie (Pa 03/12).*

patrizâ [patri'dža:] it biti podoben očetu.

patrizi [pa'tritsi] adj patricijski; aristokratski, plemiški; *~ m patricij m.*

Patrizi [pa'tritsi] os.i m Patricij m.

patrocinâ [patrotj'ina:] tr varovati, braniti; *o voi in 45 paîs a cjacarâ cun personis impuantantis e a ~ la nestre cause (Pa 05/05); che a àn patrocinât l'iniziative (Verone).*

patrocini [patro'tjini] m 1. HIST patrocinij m, varstvo n 2. JUR obramba f, pomoč m, zastopanje n; *Opare stampade cul ~ de Provincie di Udin e dal Osservatori regional de Lenghe. (Verone); Cul sostegn de Region FVJ e il ~ di: Provincie di Udin (CoTav).*

patron [pa'tron] m REL patron m, zavetnik m; *Beltram, ~ e simbul dai costums democratics de int di Udin (Sclese);*

~ int zelo vljudni pozdrav, ki se obrača na moškega.

patronât [patro'na:t] m patronat m, pokroviteljstvo n.

patrone! [pa'trone] int zelo vljudni pozdrav, ki se obrača na žensko.

patrone [pa'trone] f VOJ nabojnica f (torba za strelivo).

patronimic [patro'nimik] m rodbinsko ime, ime po očetu, očetovo ime, patronimik m; *e fâs part di une minorance nazional il dirit di doprâ i siei nons e il so cognon (~) (Provincia).*

patufâ [patu'fa:] tr in refl → **pitufâ**.

patuî [patu'i:] (o patuis) tr pogoditi, pogajati se, dogovoriti, dogovarjati se.

patuizion [patuutsi'on] f ??

patulie [pa'tulie] f VOJ patrolja f, patrola f, obhodna straža f; *la ~ e passe..*

paturnie [pa'turnie] f zlovljnost f, razdraženost f, žalost f, slaba volja, otožnost f.

paturniôs [paturni'o:s], -ose adj otožen, žalosten, razdražen.

patùs [pa'tus] m 1. AGR drobno seno, drobna stelja 2. drobec m, iver m; (splošno) drobno (vejevje); *o pensi a chê flore che e nas e cres sot dai arbui, framieç dal ~ (Pa); → sporcjeç 3. tal ~ v revščini; al è fû dal ~ zapustil je gnezdo (ptič); je že odrasel (otrok).*

patussam [patu'sam] m (redko) (kolekt.) dečki mpl, paglavci mpl.

paugnat [pau'ñat] f BOT → **balons di nêf**.

paugne [pa'uñe] f BOT hudolesovina f, hodovirnik m (*Viburnum lantana*); *il sacut puartât a benedî a ogni aniversari; parfin la ~ plantade come une cise sul confin dal ort (Mar); lis ceremonis; lis striis armadis di macis di sorc e i benandants, invezit, di bachtis di ~ e di fenoli. (Mar).*

Paulâr [pau'la:r] kr.i m Paularo (UD); *mi à cunfidât un om di ~ che lu riten vonde prudent. (BelAlci); specialitat di ~, che a son fetis di pan passadis tal tûf e disfritis te sponge (FogMil).*

Paulé ['pauli] os.i ?? *Paulé Baldissera (RB)*

Paulêt [pau'le:t] kr.i m Povoletto (UD); *al progetto che al intint realizâ une discariche pal smaltiment des scovacis "di là de Tôr", ossei in cumun di ~. (La) // od lat. Populetum.*

Pauli ['pauli] os.i m Pavel m; *prometint a Pieri e a ~; PROV Dulà che al sta Pieri nol sta ~. (ProvBr).*

Paulin [pau'lin] os.i m Pavlin m; *Nol jere chest dabon un impegn di pôc cont, ancje parvie dal tart latin doprât di ~ (La 04/10).*

Pauluce [pau'lutje] f ?? *inte Vierte dal 1995 cun chel "Aiutami", che al semee une preiere, la ~ si congjede dai siei afiets (Pa 05/06).*

paur ['paur] m posestnik m, zemljiški posestnik m; *al da immò vuê di viodi di jessi originâl e vîf, o sei il spieli di une civiltât di paurs des Dolomitis (La 06/1) // < nem. bav. Paur, Baur.*

paure ['paure] f → **pôre**.

paurôs [pau'ro:s] adj → **spaurôs**.

pausâ [pau'za:] (o pausi ['pauzi]) it odmoriti se, narediti odmor/ premor.

pause ['pause] f odmor m, premor m; *Daspò di une ~ e di un seminari di lavôr la cunvigne si è sierade (Pa/OLF).*

paveade [pave'ade] f POET stalno, dolgotrajno mitgetanje, trepetanje.

paveâsi [pave'a:si] refl postati črviv, biti poln moljev.

paveat [pave'at] m ZOOL (samec) metulj m; (pos.) samec (*Phalaena Bombyx Mori*).

pavee [pa'vee] f 1. metulj m; *o balini tanche une ~ vicinanti saldo plui ae flame (BrLi); ~ dal forment žitni molj (*Tinea granella Latr.*); ~ di muart smrtoglavec (*Acherontia atropos*); ~ di tarmis (*Tinea sarcitella Fabr.*) 2. **Pavee** INF duša f.*

pavei ['pause] m metuljček m; *svelt tanche un ~ hiter kot strela, zelo živahen, živ.*

paveon [pave'on] m 1. velik metulj 2. paviljon m; *tet a ~ GRAD štirikapna streha.*

pavêr [pa've:r] *m* 1. stenj *m* 2. smrkelj *m* 3. FIG
(šalj.) suhec *m* 3. BOT → *pavere*.
Pavie [pa've:] *kr.i.f* Pavia Di Udine (Ud)
Pavie di Milan [~ di mi'lan] *kr.i.f* Pavija *f*, Pavija *f*;
Dal 773 al rivâ re Carli, al cijapà ~ e po Verone (JM).
Pavie di Udin [~ di 'udin] *kr.i.f* → *Pavie*.
paviment [pavi'ment] *m* tla *npl*, tlak *m*, pôd *m*; *al si*
poie su 3 des parêts de aule e al è jevât rispiet dal ~ in
gracie di taulis di len. (*Pa*).
pavimentazion [pavimentatsi'on] *f* 1. izdelava tlaka,
poda 2. tlakovanje *n*; polaganje poda; *indotâ lis stradis*
di barieris cuintrî dal rumôr opûr realizâ pavimentazions
che a proviodin a assorbî part di chest rumôr. (*O*).
paviot [pavi'ot] *adj* iz Pavie;
~ *m* prebivalec Pavie di Udine.
pavon [pa'ven] *m* 1. ZOOL pav *m* (*Pavo cristatus*);
Gjove al ten in man lis saetis e Junon e je compagnade di
*un ~ (Provincia) 2. BOT (*Anemone alpina L.*)*.
pavonâsi [pavo'na:si] *refl* košatiti se.
pavoncin [pavon'tfin] *m* ZOOL priba *f*, vivek *m*
(*Vaneillus vanellus*).
pazience [patsi'enf] *f* 1. potrpežljivost *f*, potrpljenje *n*,
vztrajnost *f*; *Pazienze. Tancj a la só etât a jerin plui*
malridos di lui. (*Sg*); *Tant che la ~ e la dedizion che lis*
feminis a ãn (Provincia) 2. (t. paziençute) REL škapulir
m, redovniški pas.
pazient [patsi'ent] (manj obič. **pazientôs**) *adj*
potrpežljiv; vztrajen;
~ *m* pacient *m*, bolnik *m*.
pazientâ [patsien'ta:] *it* potrpeti;
~ *tr* potrpeti
pazientôs [patsien'to:s], **-ose adj** in *m* → *pazient*.
paziot [patsi'ent] *adj* (redko) nor.
pci [pit'fi] *kratica (ital.)* (= *Partito Comunista Italiano*)
Italijanska komunistična partija; *ma ancie la complicitât*
dai dirigents de Federazion dal “~” di Udin (*Pa 02*).
p.d.C. ['i] *kratica* pr.n.št.; *In Acuilee, dal 181 p.d.C.,*
a rivarin sù 3.000 fameis (15 o 20 mil di lôr) (JM).
pe ['pe] *prep + art:* par la.
pè ['pe] (*carn.*) → *pít;* **da pè** → **da pût**.
peâ [pe'a:] *tr* 1. (z-, za-, pri-) vezati, prikleniti (na
verigo); *podopo ju pleave in bas e ju peave tai filistrins*
cuntun (*Sg*); PROV *pee il mus là che il paron al*
comande; 2. pritrđiti, dati skupaj 3. FIG pritegniti
(pozornost), očarati;
~ *it* začeti presti.
peam [pe'a:] *tr* ?? *cu la stesse sapience e inteligence,*
cuvints che la tradizion, ~ vitâl des gjenerazions tal
scori dal temp, no je un alc di static, di materiâl, (*Pa*
04/06)
peande [pe'ande] *f* ?? *A dispearin lis ancuris e lis*
lassarin lâ sot aghe e tal medesim temp a smolarin ancie
lis peandis dai timons. (*Bibl-Az*)
peant [pe'ant] *m* zvezaf, vez *f*.
peât [pe'a:t] (*od peâ*) *adj* privezan; *o di vê patît*
coments ofensifs peâts ai acjadiments amerecans. (*Pa*);
jessi ~ a curt ; FIG tenko piskati z denarjem.
pec ['pek] *m* (gor.) pek *m*; → *pistôr* // < sl. *pek*.
pec ['pek] *m* rdeča jelka (abete rosso); *Cussì a feveli*
cul fau, cul ~, cul clap, cu la aghe (cjargne).
pecaminôs [pekami'no:s] → **pecjaminôs**.
pecar ['pekar] *m* (redko) čašaf, bokal *m*, kozarec *m*.
pecarie [peka'rie] *f* (gor.) pekarija *f* // < sl. *pekarija*.
pece ['petje] *f* iglasta veja jelke.
Peciteit [pe'tſeit] *kr.i.f* → **Pecêt**.

pecêt [pe'tʃe:t] *m* jelovje *n*, hojevje *n*.
Pecêt [pe'tʃe:t] (lok. **Peceit**) *kr.i.f* (Scluse) Pezzeit.
pecete [pe'tʃete] *f* → *pezete*.
Pechin ['pe??] *kr.i.m* Peking *m*; *Intant dai incuintris te*
capitâl cinese ~ (Onde).
pecjâ [pe'qa:] *it* grešiti, narediti napako.
pecjadôr [peqa'do:r] *m* grešnik *m*; *ma o soi l'istès di*
un puar predicjadôr che al cír dut par componzi il ~.
pecjadorie [peqa'do:r] *m* ??
E ve' che une feminine, une ~ di chê citât, savût che al
jere in cjase dal fariseu. (Bibl-Lc)
pecjaminôs [peqami'no:s], **-ose adj** grešen; *di morâl*
e di inmorâl, di just e di sbaliât, di virtuôs e di ~. (*Bel*).
pecjât [pe'qa:t] *m* greh *m*, krivda *f*, napaka *f*; *al sareš*
dabon un ~ prav greh bi bil; *Al sareš dabon un ~ butâ*
vie il lavôr di une interie stagjon cuntune eliminazion
denant trat. (*La 05/7*); PROV ~ vieri e penitenze gnove .
(*ProvBr*); ~ *di fonde* *La mortificazion des diviersis*
culturis e je un dai pecjâts di fonde de barache taliane
simpri plui in sfas. (*Pa*).
pecje ['peqe] *f* 1. napaka *f*, hiba *f*, slabost *f*, greh *m*; *Il*
popul furlan al veve tra lis altris une ~: al veve pierdude..
ancje la memorie e la brame de sô indipendence. (JM)
2. bolezen *f*, tegoba *f*, nadloga *f*.
pecjôs [pe'qo:s], **-ose adj** (neobič.) pokvarjen, okvarjen,
z napako; tegoben, nadležen, bolan.
Pecol [pe'kol] *kr.i.f* (Nimis) Dóbję *n* (Dóubje) (IT)
Pecolle).
pecol [pe'kol] ?? *Diu nol è l'ultim ~ de scjale, il plui*
perfet, come che cence volêlu tantis volitis lu pensin.
(*BelFa*); *ven a stâi che cuntun fil lizér al à peât la*
gjambe da la mestre tal ~ da la catedre e cuant che je e à
fat (mediarete-edu)
peculiâr [pekuli'a:r] *adj* poseben, samsvoj; *In cheste*
riscrizion e reinvenzion de Region, e va tignude presint
come carateristiche ~ la microurbanistiche (*Pa 03/8*).
peculiaritâ [pekulari'ita:t] *f* posebnost *f*, bisugne
doprâ l'anticuarp di une cussience fuarte e convinte de
propie ~ locâl. (*Pa 06/3*); Clementi al introdûs une
schirie di altris coretifs par rivâ adore a tignî cont di
cualchi ~ riscuintrade in determinadis facoltâts. (*SiF*
02/1, 209).
peç [pe'kol] ?? *a restin vivis in part lis tradizions de*
mangjative, il ~ e soređut il presepi a ricuardânu il
signifîcat profont e simbolic dal Nadâl
il ~ al imite in fats inte forme lis piramidis. (*La 05/12*);
Al pues jessi il bosc, la tiere, un ~, la fumate, l'aghe
fresche (*La 05/7*)
peçon [pe'tʃon] *m* rogoznicna (za gojitev sviloprejk).
peçot [pe'tʃɔt] *m* 1. cunja *f*, capa *f*, krpa *f*; *Finît di*
cjolilu vie, lu disvistissin dal ~ ros, i metin intor i siei
vistîts (*Bibl-Mc*); *blanc come un ~* FIG bled kot zid;
Al jere blanc come un ~ (Verone); deventâ tanche un ~
FIG postati bled; 2. (pri novorojenčkih) plenica *f* 3.
higienški vložek 4. (pos. v *pl*) čenče *fpl*, gorovice *fpl*,
opravljanje *n*.
peçotâ [petʃo'ta:] *it* 1. klepetati, čenčati, opravlјati, širiti
govorice, čenče 2. (redko) švedrati.
peçotament [petʃota'ment] *m* žlobudranje *n*, klepetanje
n.
peçotâr [petʃo'ta:r] *m* cunjar *m*; *de Penze il mus dal ~*
al durmive in pîts tal soreli. (*Lenghe 2000*); *il ~, che al*
jere daûr a sburtâ il so tricicli (*Sg*).
peçotarie [petʃota'rie] *f* (kolekt.) cunje *fpl*, cape *fpl*.

peçote [pe'tʃɔ:tə] *f* 1. robec *m*, ruta *f*; *lâ tes peçotis* (šalj.) iti spat 2. (t. **peçot**) (ženska higiena) higieniski vložek *m*.

peçoton [petʃo'ton] *m* blebetač *m*, klepetulja *f*, kvasač *m*, žlobudravec *m*;
~ *adj* blebetav, žlobudrav.

peçotôs [petʃo'to:s], **-ose** *adj* (obleka, oseba) razcapan, pocapan;
~ *m* berač *m*, capin *m*.

pedagôc [peda'go:k] *m* vzgojeslovec *m*, pedagog *m*; *L'atôr, regjist e ~ François Kahn al frontarà il so percors* (*CoUd*).

pedagogjc [peda'gɔ:gik], **-iche** *adj* vzgojesloven, pedagoški;

pedagogjichementri [pedagoġike'mentri] *adv* vzgojeslovno, pedagoško.

pedagogjie [pedago'ȝie] *f* vzgojeslovje *n*, pedagogija *f*.

pedâl [pe'da:l] *m* → **pidâl**.

pedalâ [peda'la:] *it* → **pidalâ**.

pedalin [peda'lin] *m* → **pidalin**.

pedane [pe'dane] *f* → **pidane**.

pedant [pe'dant] *adj* pedanten, pretirano natančen, petičen *m*;
~ *m* pedantnež *m*, petičnež *m*, natančnež *m*; dlakocepec *m*, pikolovec *m*.

pedante [pe'dante] *adj* in *m* → **pedant**.

pedantisim [pedan'tizim] *m* pedantizem *m*, petičnost *f*, dlakocepstvo *n*, pikolovstvo *n*.

pedeā [pede'a:] *it* prđeti; → **pedeuçâ**.

pedeade [pede'a:də] *f* prdec *m*.

pedemontan [pedemon'tan] *adj* ?? *al cjalè dute une schirie di provediments par difindi la Cjargne e la zone pedemontane.* (*GP*); *In cheste capitâl culturâl e morâl dal Friûl ~, cjalade cun invidie de mî int di Vençon* (*Pa 05/05*).

pedeon [pede'on] *m* ki prdi;
~ *adj*

pedeot [pede'ot] *m* → **pedeon**.

pederast [pede'rast] (*pl pederasçj*) *m* pederast *m*.

pedestâl [pedes'ta:l] *m* → **pidestâl**.

pedestri [pe'destri] *adj* običajen, banalen, puhel, plehek.

pedeuçâ [pedeu'tʃa:] *it* prđiti po malem.

pedatri [pedi'atri] *m* MED pediater *m*, specialist za otroške bolezni.

pedatrie [pedia'atri] *m* MED pediatrija *f*, *l'Ospedâl par cumò al restarà cence dai primaris di laboratori e di ~ (O).*

pedie ['pedie] *f* konec usnja...

pedine [pe'dine] *f* → **pidine**.

pedoglaç [pedo'glatʃ] *m* BOT repinec *m* (*Caucalis grandiflora L.*, *Orlaia grandiflora Hoffm.*)

pedoglarie [pedo'glarie] *f* MED pedikuloza *f*, ušivost *f*.

pedoglite [pedo'glite] *f* BOT ?? (*Lycopodium selago L.*).

pedoglôs [pedo'glo:s], **-ose** *adj* 1. ušiv 2. FIG skopuški;
~ *m* skopuh *m*, ozkoscnež *m*; *Ancje inte nestre semblee dai predis di Udin dal 1975, cunche si veve dit di "tornâ cu la int", cualchidun al à volût fâ il ~ (Bel).*

pedoglosetât [pedogloze'ta:t] *f* FIG skopuštvu *n*; bednost *f*; ozkoscnost *f*.

pedoli [pe'dɔli] (*pl pedôi*) *m* 1. ZOOL uš *f*, PROV *copâ il ~ par vendi la piel* - *Uccidere il pidocchio per vendere la pelle.* (*Verone*) 2. (pos. v *pl*) **pedôi des plantis**

ZOOL listne uši (*Curculionidae*); ~ **de vît** ZOOL filoskera *f*, trtna uš *f* (*Phylloxera vastatrix*)
3. (t. ~ **di mâr**) ZOOL dagnja *f*, klapavica *f* (*Mytilus edilus*); ~ **canestrin** ZOOL velika pokrovača *f* (*Pecten jacobaeus*) 4. FIG **puar come il** ~ reven kot cerkvena uš; ~ *soi vedue e puare come il ~.* (*Natisone/furlanis*); ~ *adj* ?? *Al va dit che, se Zuanella al à une pecje (.), e je chê di jessi ancje masse precîs e ~ tal presentâ dome documents, cence coments di sorte.* (*Pa*)

pedon [pe'don] *m* 1. VOJ pešec *m*; *se tu sês pedon, automobilist* (*Furlanist*) 2. (*neobič.*) potovec *m*, kurir *m*, poštar *m*.

pedrade [pe'drade] *f* tlakovana cesta *f*, *une ~ romane, fate di gruessis pieris* (*CoUd*).

pedrât [pe'dra:t] *m* tlakovana tla *npl*; pločnik *m*; *e al saltâ jù sul ~ (Sg)* in skočil je dol na pločnik/ peron; *Prime al vûl metût jù lis fognis, podopo il ~ e il tapêt di asfalt.* (*Sg*); ~ **di claps** tlakovana tla (tlakovec); *Eliseu al traviarsâ un grant sotpuarti, cul ~ di claps.* (*Sg*); *Pilât al menâ für Gjesù e si sentâ suntune tribune tal lûc che i disin Pedrât di piere, par ebraic Gabatâ.* (*Bibl-Zn*).

Pedrose [pe'drɔ:zə] *kr.i.f* (*Faedis*) Pedrosa.

pee ['pai] *f* *v:* *su lis peis* na koncu; *jessi su lis peis* biti na koncu s čim.

pejgorâ [pe'go:râ] *f* → **peiorâ**.

pegn ['peñ] (*pl pegns*) (t. **pen**) *m* 1. zastava *f* 2. FIG znak *m*, znamenje *n*, dokaz *m*, poroštvo *n*; *ducj i doi ~ di une amicizie* (*CoUd*).

pegnarûl [peña'ru:l] *m* ki skrbi za zastavo.

pegnorâ [peño'ra:] *tr* → **impegnorâ**.

pegnule ['peñule] *f* → **penule**.

pegorin [pego'rin] *adj* → **pigurin**.

pegreće [pe'gretʃe] *f* 1. počasnost *f*; *il tradizionalism al è, al contrâr, segn impreteribil di ~ e di impidiment (La/tradizions)* 2. lenoba *f*, nedelavnost *f*.

pegrî ['pegrî] *adj* 1. počasen; 2. len, nedelaven; ohlapen; *no parcè che o soi ~ (Pa)*.

pegritât [pegrita:t] *f* lenoba *f*, nedelavnost *f*; *Int che e à lis sôs responsabilitâts intal votâ par rassegnazion o par dispersazion o par ~ (Pa 02)*; *Une concezion, une miopie, un ~ mental, une stupidität che no à rivât a modifîcâ intun secul e mieç (Pa 02/10-11)*.

pei ['pei] *m* (*neobič.*) namrščen izraz, namrgoden obraz.

peis ['peis] *fpl* → **pee**.

peiôr [pe'i:o:r] *adj* in *adv* → **piês**.

peiorâ [pe'o:ra:] *tr/it* poslabšati (se); *compagn di dutis chès altris religjons contemporaniis, al è un fenomin setari, che al proviôt di peiorant ducj i ecès.* (*Pa 02/10-11*).

peiorament [peiora'ment] *m* poslabšanje *n*.

pêl ['pe:l] (*pl pêi*) *m* 1. las *m*, kocina *f*, 2. dlaka *f* 3. lasje *mpl* 4. puh *m* 5. koža *f*; **fantat di prin ~** najstnik *m*, fantiček *m*, mulec *m*; *E no capivi ce che a podevin sei chestis visions, che a jerin robis di fantats di prin pêl.* (*BrLi*); ~ **de fighe** ?? parcè che lis fantatis biodis a àn di vê i pêi de fighe neris. (*Daidussi*)

6. (voda) vrhnja plast, površje *n*; ~ **da la aghe** površina vode. 7. FIG zelo majhna količina, trohica *f*, **cence ~ di** brez trohice; **cence ~ di triomfalism**, *o disarès che la Universitat furlane tal Friûl orientâl e je aromai un fat di fat* (*Patrie 06/1*); ~ **di aiar** rahel vetrček, **mancjâ un ~** manjkati zelo malo, za las 8. razpoka *f*; 9. ~ **di mus** BOT ovčja bilnica (*Festuca ovina*) 10. **cence ~ in lenghe** brez dlake na jeziku; *ma ancje al sistem universitari talian – al à dit Furio Honsell cence ~ in lenghe, ai 16 di Fevrâr* (*Pa 04/04*); **no vê ~ in lenghe**

ne imeti dlake na jeziku; **di ogni** ~ vsake vrste; PROV **dî une par** ~ *Dirne di tutti i colori.* (Verone).

pelâ [pe'la:] *tr* goliti, dlako puliti.

peliae [pe'laie] *f* → **spelaeia**.

Pelagji [pela'gi] *m* morje *n*; brezno

pelagre [pe'lagre] *f* MED pelagra *f*; → **mâl de (s)pelaie**.

pelagrôs [pela'gro:s], **-ose adj** MED ki se nanaša na pelagro;

~ *m* MED bolnik, ki ima pelagro.

pelam [pe'lam] *m* → **pielam**.

pelande I [pe'lande] *f* dlaka *f*, koža *f*.

pelande II [pe'lande] *f* PEJ ženščina *f*, ženšče *n*, babjek *m*.

pelando [pe'lando] *f* (*carn.*) = *legna da cartiera tagliata abusivamente sulla proprietà comunale (don)*

pelandon [pelan'don] *m* (*neobič.*) lenuh *m*, postopač *m*, brezdelnež *m*.

pelant [pe'lant], **-ande adj** počasen, len, utrujen.

Pele ['pele] *f* VULK *cjavê di* ~ VULK; *lagrimis di* ~ VULK (*stromboli*).

peleâr [pele'a:r] *m* kožar *m*, strojar *m*; prodajalec kož.

peleate [pele'ate] *f* 1. grda, uvela koža; *ma al tasè cidin parvie de ~.* (JM, Salvâ); *Cuant che un al fâs il so dovê, ancie cun pericul de ~ (Pa)* 2. FIG grča, odporen človek, ki ima debelo kožo 3. v *pl* → **peleotis**.

pelegrin [pele'grin] *m* 1. REL romar *m* 2. ZOOL kresnica *f*, ivanjščica *f* (*Lampyris noctiluca*); → **lusigne**.

pelegrinaç [pelegri'nat] *m* REL romarska pot, romanje *n*; ~ *a la Mecca* romanje v Meko; *profession di fede, preiere cuotidiane al mancul 5 viaçs in di, beneficenze e limuesine legâl, dizun dal Ramadân, ~ a la Mecca (Pa 03/12)*.

pelegrinagjo [pelegri'naðo] *m* → **pelegrinaç**.

Pelegrin [pele'grin] *os.i m* HIST Pellegrino.

pelegrinâ [piligi'na:] *it* 1. REL romati 2. FIG romati, potepati se, klatiti se.

peleot [pele'ot] *m* (*gor.*) → **peleâr**.

peleotis [pele'otis] (t. **peleatis**) *fpl* 1. KUL slabo meso; *Su la taule a son restadis ~ di int sotane e cence cjâf, za pronts a recriminâ.* (Pa 04/04) 2. mlahava koža.

pelice [pe'litje] (t. **pilice**) *f* koža *f*, kožuh *m*; krvno *n*; *la Messe di miezegnot cul visité e la ~ gnûfs.* (La 05/12).

pelicule [pe'lukule] *f* 1. kožica *f*, mrenica *f*, membrana *f*. 2. film *m*; *La ~ e vignarà replicade ancie miercus ai 8 di Setembrar a lis 18, li de multisale Astra.* (Pa).

peliçâr [peli'tʃa:r] (t. **piliçâr**) *m* krznar *m*; *valadì componudis di personis che a fasevin il stes misifir, come ad esempli chês dai peliciârs (Storie).*

peliçarie [peli'tʃa'rie] (t. **piliçarie**) *f* 1. krznarstvo *n*, krznarska delavnica; trgovina s krzni 2. krzna *npl*.

peliçon [peli'tson] (t. **piliçon**) *m* kožuh *m*.

pelisine [peli'zine] *f* kožica *f*, mrenica *f*, membrana *f*.

peloc [pe'lɔk], **-che adj v:** **viodile peloche** biti v škripcih; *Mi à dit che a le sô nazion si son aleâts ancie Cherokee e Iroquois. E àn fat une grande leghe:.. nô blancs le viodarin peloche!* (Ta).

pelôs [pe'lo:s], **-ose adj** 1. kosmat; *disbotonât come che alè, al mostre un stomi ~ proprit come l'ors.* (carnialibera) 2. FIG krut, grozljiv, hud, zagaten; **viodile peloze** biti v škripcih.

pelosite [pelo'zite] *f* BOT kosmatica *f*, škržočica *f* (*Hieracium pilosella*).

peltri I ['peltri] *m* kositer *m*, cin *m*.

peltri II ['peltri] (t. **piltri**) *m* BOT kozlač *m*, pehtran *m* (*Artemisia dracunculus*); → **jerbe dragone, targon**.

peluc [pe'luk] *m* → **piluc**.

pen [pen] *m* 1. → **pegn** 2. **meti** ~ → **metipen** 3. *in ~* → **impen**.

penâ [pe'na:] *it* 1. (pos. umirajoči) trpeti 2. mučiti se, trudit se.

penac [pe'nak], **-ache (t. penacul) m** 1. perjanica *f* 2. pentija *f*, čop *m*; *il mestri al pratindeve che i siei scuelârs a metessin sù la ejamese nere e il fez cul ~.* (Natisone/furlanis) 3. cvet *m* (npr. koruze na polju); *la blave e va in ~* koruza gre v cvet, cveti 4. oblak *m* (dima) 5. FIG dolgin *m* 6. **penacs** oranžna cvetoča škržolica (*Hieracium aurantiacum*).

penacj [pe'naq] *m* → **penac**.

penacjere [pena'qere] *f* (na čeladi) perjanica *f*.

penacjin [pena'qin] *m* 1. ŠP perjanica *f*, žogica za badminton 2. ŠP badminton *m* 3. čopast črnica *f* (*Aythya fuligula*).

penacul [pe'nakul] *m* → **penac**; *lâ in ~* iti v cvet; *Biel che la «blave e va in ~», lis Glesiis dal Friûl a onorin i paris te fede, il vescul Ramacul e il diacul Furtunât.* (Pa 05/07)

penâl I [pe'na:l] *m* peresnik *m*, držalo *n*; *cjapât in man il ~ e, tocjantlu tal sanc e tes lagrimis, ur ai butade jù la mè letare plui patide (BelPe); no disin “un lapis e un ~”, a disin “une matite e un puartepenis”;* (La 07/03).

penâl II [pe'na:l] *adj* JUR kazenski, kazniv; *Codiç ~, Codiç di Procedure* ~ kazenski zakonik; *dirit ~* kazensko pravo; *Padue tal '15 e a Milan tal '35, di dirit ~ ancie a Milan tal '42 e tal ultin di dirit procesuâl ~ a Rome tal '46.* (Uniud).

penalizâ [penali'dza:] *m* JUR kaznovati, kazensko obravnavati; *Prin di dut e finissarès par ~ e umiliâ int za penalisade e umiliade (BelFa); Par paradossâl che al sedi, intuve Italie là che la burocrazie e paralize e e penalize par ogni iniziative* (Pa 02/10-11).

penalizazion [penalidzatsi'on] *f* JUR penalizacija *f*; *Dople ~ dai furlans (Bel).*

penanche [penali'dza:] *m* ~ *bacilâ daûr i malâts, e durmive su la bancje “lunga e distesa come una penna”, disè la muirie (Urli).*

penarole [pena'rôle] *f* ARH peresnica *f*.

penarûl [pena'ru:l] *m* PEJ pisun *m*, praskač *m*.

penç ['pentʃ] (pl **pençs** ['pents]), **penze adj** 1. (ledena plošča, lesena deska, knjiga ipd.) gost, debel, tolst, iz celega, masiven, trden; *sfueats cu la glace penze di sclapâ cui conis ; Il libri, ~ 293 paginis, al è stât editât da la editore "Forum"* (Pa 8-9/99); *La penze publicazion di 900 sfueis, che e je stade editade par cure dal Istitût Culturâl Ladin “Cesa de Jan”* (La 06/1); deriv. **penzot**, **penzut** 2. (osebe, živali) debel, rejen, zavaljen, v mesu (stoječ), močen; *tu ti sês ingrassade, Luise! tu ti fasis penze, mi pâr !* 3. (pos. tekočine, sneg, meglja, trava) gost, oljnati, FIG močno zabeljen; *a je penze la jote; e se la nêf è penge ancie par ca si viôt a sdrondonen come a marcijât..* 4. (duh) močen, intenziven, prodoren; *l'odor ~ močen duh* 5. (tema) gost; **scûr ~** tema ko v rogu 6. **sium** ~ trden spanec, globok sen 7. (pogovor) masten, prostaški, razuzdan; *cun ce dirit fevelie..chê int che a gjolt, che a lenç se a cjate alc di ~?*; 8. (dogodek, položaj) težek, grd, hud, močen, težaven; *al à capít che al doveve jessi sucedût alc di ~ te famee dal muini ..nekaj hudega se je moralo dogoditi..; ..cirint intervents cuntun impat mancul ~ e no concentrâts tune aree uniche.* (O); *La enesime emozion di un daspò misdi ~ di episodis, che a van dal goal dal vantaç marcât te riprese da Di Michele* (La 05/7);

~ m 1. gostota f, trdost f; (noč) temnost f; *tal ~ di une gnot unevore secure;* *Al sbrissà lent jù viers il laving ma i someave di sprafondâ in cualchi alc di ~ (Daidussi); Il ~ de sô produzion al va dal 1890 al 1895. (Bel)* 2. FIG *dî il* ~ reči svoje; *O crôt di vê dit il ~. (Pa 05/12);*
~ adv gosto, na gosto, na debelo; **al neveave** ~ snežilo je na debelo.

pendâ [pen'da:] it 1. viseti 2. nagnjen biti, nagibati se 3. FIG nagibati se, težiti;
~ m visenje n, nagnjenje n.

pendacul [pen'dakul] m obeski *mpl.* → **pindul**.

pendant [pen'dant] adj viseč;

~ m obesek m, uhan, (splošno) stvar, ki visi

pendence [pen'dentʃe] f 1. visenje n, nagnjenje n 2. FIG nagnjenje n; grda navada f, razvada f; *O ai za dit che no stenti a ricognossi une ~ dal om al mât. (BelFa).*

pendoi [pen'dɔi] m travnato poboče.

pendolâ [pendo'la:] (*al pendole* [pen'dɔle]) it 1. nihati, viseti 2. FIG nihati, nestalen biti (zdravje, obnašanje); ~si refl viseti, nihati.

pendolâr [pendo'la:r] adj nihalen, občasen; *No vuei pensâ che lu vétin metút tai agns che al à fat il plevan ~ a Tualias (BelAlci);*

~ m ?? in cheste situazion i skiadôrs a continuaran a bandonâ lis stazions di basse cuote e la mont e sarà frecuentade pal plui di pendolârs. (Pa 03/11)

pendolant [pendo'lant] adj viseč, nihajoč, nihalen; *cul cjâf ~*

pendolarie [pendo'larie] f slabost f, medlost f, zaspanost f.

pendolon [pendo'lon] adj 1. len, postopaški 2.

neodločen, obotavljač se;

~ m 1. lenuh m, postopač m 2. mečkač m;

~ adv a ~ gugaje se; *Si sentâ sul cjaruç, cu lis gjambis a ~ (Sg).*

Pendragon [pendo'lon] adj Pendragon; ~, il non de cjasade di Artù, ai vûl di fat dî Cjâf dal dragon (Ac)// < pen-dragon/ben-dragon = „Kopf des Drachen“) oče kralja Artusa.

pendui [pendo'lant] m → **pindui**.

pendul [pendul] (*pl pendui*) m 1. nihalo n; svinčnica f; o vin un procès ondulatori o di sorestabilitât, come se si trattâs di un ~, che al puarte a ossilazzions (SiF 02/2, 129) 2. → **pindul**.

pene I ['pene] f 1. pero n (ptiča) 2. pero n (pisalo); ~ *biro* O cjôl un pâr di penis biro e un maç di cjartis trevisanis. (BrLi); *fal di ~ ; meti ~ in cjarte* začeti pisati; *tocjâ la ~ ; une buine ~* FIG dober pisatelj; 3. kladivo kotlarja.

pene II ['pene] f 1. kazen f 2. muka f, nelagodje n, bolečina f, skrb f; *jessi in ~/penis* trpeti; *e businave jenfri i ramaçs dai morârs come une anime in ~. (Sg); paîâ la ~ izplačati se; puartâ ~ trpeti, mučiti se; ~ di muart* smrtna kazen; *ma a 4 di lôr ur tocje la ~ di muart (Pa 02); pratiche la ~ di muart* a gjavâ i siei ambassadôrs di ducj chei Paîs là che si pratiche la ~ di muart. (Pa 03/2).

penel [pe'nel] m → **pinel**.

penetrâ [pene'tra:] (*o penetrî* [pe'netri]) tr prodreti, vdreti; FIG priti do spoznanja; *Lis sôs lidrîs si sprofondin te securetât de tiere e la sô spice e rive a penetrâ il cil. (Pa);*
~si refl prepricati se.

penetrazion [penetratsi'on] f 1. prodiranje n, prodor m, penetracija f 2. FIG prodornost f.

pengece [pen'getʃe] f debelina f, gostota f, *Te ~ dal mûr di jevât, in face de cort, a jerin stansiis (Bibl-Ezechiel).*

peninsule [pen'in] f → **penisule**.

penisule [pen'izule] f polotok m; ~ **apeniniche** Apeninski polotok; ~ **balcaniche** Balkanski polotok; ~ **iberiche** Iberijski polotok; ~ **scandinave** Skandinavski polotok.

penitent [peni'tent] adj spokoren; *O vuei jentrâ spiritualmentri, pelegrin e ~, in chês scuelis e scuelutis là che ogni di i nestris fruts a vignivin dislidrizâts (BelAlci).*

penitenziari [penitentsi'ari] adj poboljševalnica f, kaznilnica f, *Le ân lassade vierte dome par lui, traformantle intun “~ gleseastic” (dr. Meucci). (Bel).*

penombre [pen'ombre] f (t. FIG) polsenca f, somrak m; *Come un parint puar che al spere di cjamâ alc dal parint siôr e par chest al scuen vivi in perpetue ~ e sotanance. (Pa 04/02).*

penôs [pe'no:s], -ose adj mučen, utrudljiv, boleč, nadležen.

pens ['pens] m ŠOLA domača naloga f.

pensâ [pen'sa:] it 1. misliti; premisliti, premišljati; razmisliti, razmišljati; *si podarâ ancje ~ di tirâ sù cualchi glesie (Pa)* lahko se tudi o tem razmišlja..; *il mût di ~* način razmišljanja; *il mût di ~ e di agjî dal om atuâl (SiF 04/5); ~ a vôs alte* na glas razmišljati; *I mei pas pe cjamare a deventin saldo plui gnervôs e mi visavi. che o stevi pensant a vôs alte. (BrLi); ~ sù/sore* misliti na; razmišljati o; PROV *Pense prime par no pentiti dopo (ProvBr)* 2. (pre)skrbeti, poskrbeti, meniti se (za), pobrigit se (za);

~ tr 1. predstaviti, predstavljiati 2. izmisliti, izmišljati 3. meniti 4. nameravati;

~si refl → **impensâsi**; a son muarts tancj in tantis vueris, vuai se si ves di pensâsi di ducj (MazzonIol);

~ m način razmišljanja; misel f.

pensabil [pen'sabil] adj kar se more misliti.

pensade [pen'sade] (t. **impensade**) f misel m, ideja f, domislica f, zamisel f, predstava f, načrt m, predlog m; *Chest trop di studiôs al fo il protagonist di une grande ~ (Cadorini/furlan); PROV no van dutis pes pensadis ne gre vse tako kakor si človek predstavlja.*

pensadôr [pensa'do:r] m 1. mislec m; filozof m; *Fin di cuant che o ai profondît la cognossince di chest formidabil ~ dal secul apenis passât (Pa 03/12)* 2. (šalj.) pamet f, možgani *mpl.*

pensament [pensa'ment] m mišljenje n, misel f;

pensative [pensa'tive] f (redko) misel m, ideja f, zamisel f, predstava f.

pense ['pense] v: *stâ in ~* zbrati misli, zbrati se, koncentrirati se, poglobiti se.

Pensilvanie [pensil'venie] kr.i.f Pensilvanija f (zvezna država v ZDA); *La lote dai Quacker e à otignût, dal 1780, la abolizion de sclavitût te ~. (Pa 02).*

pension I [pensi'on] f pokojnina f; *lâ in ~* iti v pokoj; ~ **sociâl** socialna pokojnina; "Si". "Parcè?" "O ai mî mari dome cu la ~ sociâl e mî sûr cul 'mâl di Pott". (Mucci)

pension II [pensi'on] f gostišče n, penzion m

pensionâ [pensio'na:] tr upokojiti, upokojevati.

pensionât [pensio'na:t], -ade adj upokojen, v pokoju, penzioniran; *O vin intervistât di diretôr, Cornelio Cesare Desinan, insegnant ~, nassût a Piran in Istrie intal 1944. (Pa 02);*

~ m upokojenec m.

pensîr [pen'si:r] m → **pinsîr** itd.

pentaedri [penta'edri] *m* pentaeder *m.*

pentagon [pen'tagon] *m* 1. peterokoten; 2. Pentagon *m*; *O soi seneôs di viodi il comunicât dal ~ (Pa).*

pentametri [pen'tametri] *m* pentameter *m.*

pentan [pen' anr] *m* KEM pentan *m* (plin); *Chest al è il cás dal assorbiment dal vapôr di ~ tune pelicule di toluene licuit che al è plui penç dal ~ licuit (SiF 02/2, 129).*

Pentateuc [penta'teuk] *m* REL pentatevh *m*; *Il Libri de Leç al à di jessi stât il ~ (Bibl-Nehemie).*

Pentecostis [pente'kɔstis] *fpl* Binkošti *mpl*; *dì des ~ binkoštni dan; Rivade la dì des ~, a jerin ducj insieme in tal stes lûc (Bibl-Az)* Ko je prišel binkoštni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju.

pentiment [penti'ment] *m* kes *m*, kesanje *n*; *Pieri al à vude la furtune dal ~; la curie di Udin no si è ne picjade nè pintude ma e continue a fâ predicjis (BelAlci).*

pentifi [pen'ti:si] *refl* → **pintifi**.

penule ['penule] (t. **pegnule**) *f* 1. klin *m*, zagozda *f* 2. spodnji del pri sodu.

penultim [pen'ultim] *adj* in *m* → **penultin**.

penultin [pen'ultin] *adj* predzadnji; *A 28: consegnâts i lavôrs dal ~ lot (O);*
~ *m* predzadnji *m.*

penurie [pen'urie] *f* pomanjkanje *n*, beda *f*, revščina *f*; pičlost *f*.

penuriôs [penuri'o:s], -**ose** *adj* reven, ubog, beden, siromašen.

penzece ['pendži] ?? A.M. Pitane, stant la paronance che al à des fuartis penzecis de lenghe ladine dai siei vons (La 07/03)

penzi ['pendži] (o penç ['pentʃ], p pent) *tr* (redko) slikati, naslikati, poslikati; → **dipenzi**, **piturâ**.

penzî [pen'dži:] *tr* in *refl* → **impenzî**.

peolon [peo'lon] *adj* (oseba) nadležen, siten, težek; ~ *m* nadležnež *m*, sitnež *m*.

peolot I [peo'lot] *m* laterna *f.*

peolot II [peo'lot] *adj* in *m* → **peolon**.

peonarie [peo'narie] *f* (šalj.) spanje *n*, sen *m.*

peonie [pe'ɔnie] *f* BOT potonika *f* (*Peonia officinalis*).

Peonis [pe'ɔnis] kr.i *m* Peonis (v občini Trasaghis) (PN); *a ven chê di ~* zaspal bo, postane zaspan.

peorâ [peo'ra:] *tr* in *it* → **peiorâ**.

pearament [peora'ment] *m* → **peiorament**.

peote [pe'ɔte] *f* 1. vrsta beneške ladje, rabljene v Jadranskem morju 2. (šalj.) široka suknja *f*, frak *m.*

pepè [pe'pɛ] *f* INF čeveljček *m.*

pêr ['pe:r] *m* (carn.) hruška *f* (sad); → **piruč.**

perâr [pe'râ:r] *m* BOT → **piruçâr**.

perarie [pera'rie] *f* BOT (carn.) hruška (*Pirus communis*); → **piruçâr**.

peraulant [perau'lant] *m* (neolog.) avtor besedil (popevk).

peraulate [perau'lâte] *f* PEJ od *peraule*; grda beseda *f*; *Si tu vuelis o podin transformà chest forum in un sit di peraulatis e di atacs l'un cuntri di chel altri (FVG).*

peraule [pe'raule] *f* beseda *f*, izraz *m*, rečenica *f*; *No, ma o podevis ancje dî une ~. lahko bi rekli saj kakšno besedo (omenili zadevo saj s kakšno besedico); a peraulis z besedami; La delegazion e à domandât no dome la solidarietât a peraulis, ma ancje fats concrets; butâ la ~ načeti pogovor; bagnâ la ~ piti v družbi; a veve gole di bagnâ la ~ (JM, Salvâ); baratâ cuatro peraulis malo poklepatai, reči eno; bevi come rosade ogni ~ vzeti vse (vsako besedo) za zlato; che no mole*

une ~ ne pisne niti besedice; **cjatâ peraulis** prepriati se; **dâ** ~ dati besedo, obljuditi; **dî la ~ buine** ?? un pôc malapaiât, come se tal intric dai pinsîrs nol fos stât bon di dîle la peraule buine (PauluzzoN);

fâ ~ cun cdn. obljuditi nekaj nekomu; **gjavâ fûr lis peraulis cul tirebusson** izvleči iz nekoga besede kleščami; **in altris peraulis** z drugimi besedami; *In altris peraulis, chei che no vualmavin la cartelistiche par furlan (SiF 03/3, 69-81); in peraulis puaris* z malo besedami, na kratko rečeno; *in peraulis puaris la cussience de nestre identitât (Patrie 06/1); mangjâ peraulis* rečeno nazaj vzeti; **passâ la** ~ izmenjati kakšno besedo; ~ **clâf** ključna beseda; *Il standart stabilit, achi al è il cussì clamât formât KWIC (Peraulis Clâf intal Contest) (SiF 02/1); ~ di ordin* geslo *n*; FIG ključna beseda; *La regionalizazion des cuotis lat e je stade la ~ di ordin de ultime cunvigne de Cospalat regionâl..(O 5/2/2001); ~ dite e je ~ scrite (F)* usno dana beseda velja kot pisno dana beseda; *sut di peraulis* redkobeseden; ~ **di ben** - PROV Une peraule di ben e juste une malegrazie mál fate . (ProvBr); **peraulis garbis** ?? Al to piès nemì mande peraulis garbis cetant. (ShW);

→ **peraulate**, **peraulone**, **peraulute**, **perauline**.

perbenism [perbe'nizm] *m*
e je "operazion di alte culture cun valencis profetichis" e ogni riserve o proteste e je dome un "revoc di un ~ rangit e bigot (Bel).

percentîl [pertjen'ti:l] *m* ??
Vuluç des alteciz di svol e des velocitâts dai claps dulinvie la cleve (~ 90 e 95). (SiF 03/4, 47-59)

percentuâl [pertsentu'a:l] *adj* odstoten, procentualen; ~ *f/m* odstotek *m*; a àn cjadât un ~ di vòts plui basse. (O); *cuntune ~ un grum alte di personis che a bevin alcolics fûr dai pascj (O)* s precej visokim odstotkom oseb, ki pijejo alkohol; *cuntune ~ plui alte di chei bilengâi (O)* z večjim odstotkom dvojezičnih; **par** ~ odstotno, glede na odstotek; *e viôt la nestre region ai prins puescj in Italie par ~ di muarts e ferits (O); Distribuzion ~ dai ponts di arest dai claps dulinvie la cleve (SiF 03/4, 47-59).*

percentualmentri [pertfentual'mentri] *adv* odstotno, procentualno.

percepî [pertje'pi:] *m* zaznati; *si pues proponi des tipologjîs di consumadôrs incentradis sul mût di ~ la lenghe furlane che a facilitin la impostazion di strategjîs di fidelizazion dai clients. (SiF 03/3, 69-81); Si scuvierzin robis mai percepidis prime. (Bel); A chest pont la storie si ingredée parcè che o vin di distinguî il rapuart obietif di chel percepî (Pa 06/2).*

percepibil [pertje'pibil] *adj* zaznaven.

percepîf [pertje'ti:f], -**ive** *adj* zaznavajoč; *ma forsît si pues zontâ ancie il mecanism dai schemis percepîfis consolidâts e di chei di psicolenghistiche. (Pa 02).*

percezion [pertje'si'on] *f* zaznava *f*; *a doprin fonts dal guvier o di polizie cence verificâls e a àn contribuit a creâ une ~ deformade de cuistion (Pa 04/05); Di chì la ~ nete de "furtune" e de "disgracie". (BelFa).*

percorsi [per'korî] *it* preteči, preleteti, prepotovati; *cumò, la strade di ~ e je dome une: chê di «puartâ a Pordenon e di svilupâ l'attività di ricerche» (Patrie 06/1); di une onde solitarie che e à percorût di trê a cuatri mil chilometris a un votcent chilometris par ore (SiF 02/2, 129).*

percors [per'kors] *m* pretek *m*; pot *f.*

Percude [perku'i:zi:] *m* → **Percût**.

percuisî [perkui'zi:] *tr* preiskati; *Tresinte agjents a àn proviodût a ~ e sierâ i ufcis dal gjornâl a Andoain (Basc).*

percussionist [per'kors] *m* ??

E par judâlu a vevin un ce fâ continuât i doi għitariscj e il tastierist-~ che si davin donge (Pa 11/99)

Percût [per'ku:t] *kr.i m* (Pavie) Percoto; *di vêle viodude a traviersâ la aghe de Tôr cui sacs che a menave a ~ (Percude); Une e je la fare di ~. (Percude); ~ priimek f Catarine ~ Caterina Percoto; (San Lurinç, Udin 1812 - San Lurinç, Udin 1887).*

perdizion [perditsi'on] *f* pogin *m*, pogubljenje *n*; *e destinâts al fûc pe dî dal judizi e de ~ dai umign* .(Bibl-Let-Pieri).

perdon [per'don] *m* 1. oproščenje *n*, odpuščanje *n* 2. REL odustek *m*, odpuščanje *n*; *~ dai pecjâts* odpuščanje grehov; *tal so non si predicjarà a ducj i popui la conversion e il ~ dai pecjâts* (Bibl-Lc) in v njegovem imenu se bo ozanilo vsem narodom spreobrnjenje v odpuščanje grehov 3. REL proščenje *n*, žegnanje *n*

perdonâ [perdo'na:] *tr* odpustiti, oprostiti, prizanesti.

perdonance [perdo'nant[e]] *f* 1. oproščenje *n* 2. amnestia, pomilostitev *f*, odustek kazni; *A la fin dal '49 al fasè domande par vê la ~ (GP)* 3. REL odpuščanje *n* (grehov) 4. REL odustek *m*.

perecjâ [pere'qa:] *tr* in refl → **parecjâ**.

peregrinazion [peregrinatsi'on] *f* REL popotovanje *n*, romanje *n*; *al à cirût di compagnâ il nestri popul te sô ~ (Pa).*

perenizazion [peregrinatsi'on] *f* ?razveljavljenje *n*; *il grant pericul che al compuarte la constituzionalizazion des regulis economicis fondadis su la economie di marcjât e dal liberisim, garantint cussì la ~ dai rapuarts di fuarce economics* (Pa 03/12).

perentori [peren'tɔri] *adj* neodložljiv, neovržen, odločlen; *fâ ~ Chê altre dî, un miedi militâr merecan, instant di une cunvigne di coordenament dal repart di sanitât, al è saltât fûr cun fâ ~ disint:* (Pa 05/04).

pereson [pere'zon] *f* → **preson**.

peresonîr [perezo'ni:r] *m* → **presonîr**.

Peressine [pere'sine] *kr.i f* (Prate) Peressine.

perfet [per'fet] *adj* 1. popoln, dovršen 2. odličen, perfekten 3. LING dovršen;

~ *m* LING perfekt *m*, dovršni pretekli čas.

perfetementri [perfete'mentri] *adv* 1. povsem, absolutno 2. odlično.

perfezion [perfetsi'on] *f* popolnost *f*.

perfezionâ [perfetsio'na:] *tr* izpopolniti, izpopolnjevati;

~ si refl izpopolniti, izpopolnjevati se; *E je daûr a ~ si tal cijant guidade di Veronica Vascotto.* (Pa 05/06).

perfezionament [perfetsiona'ment] *m* izpopolniteit *f*; *promovi, sustignâ e organizâ ativitâts didatichis specialistichis tant che cors di ~ (CIRF).*

perfidementri [perfide'mentri] *adv* zahrbtno, perfidno, zlobno; okrutno.

perfidie [per'fidie] *f* perfidnost *f*, zavrtnost *f*, zahrbtnost *f*; zlobnost *f*, okrutnost *f*.

perfít ['perfít] *adj* verolomen, zahrben.

perfusion [perfuzi'on] *f* obliv *m*, poliv *m*; *I dâts di ~ a vegnin comparâts par cijâta areis dulâ che il compit sperimentâl (fâ sù peraulis) al è associât a la incressite dal flus di sanc intal curviel* (SiF 03/4, 97-114).

pergot [per'got] *m* → **spergot**.

perî [pe'ri:] *it* 1. poginiti; umreti, umirati 2. FIG propasti, propadati, minuti, minevati.

pericolositât [perikulozi'ta:t] *f* nevarnost *f*; *Il POX al è un parametri globâl util pe prevision de ~ potenziâl des sostancis organichis alogjenadis volatilis* (SiF 02/1, 11)

pericul [pe'rikul] (*pl pericui*) *m* nevarnost *f*; *vê ~ biti v nevarnosti, tvegati; meti in ~ podati se v nevarnost; ~ di vite življenjska nevarnost; jessi in ~ di vite* biti v življenjski nevarnosti; *nol è in ~ di vite* (Onde); *scjampâ il ~* izogibati se nevarnosti.

periculâ [periku'la:] *it* 1. ogrožati se, v nevarnost biti 2. zgubiti življenje v požaru;

~ *tr* ogrožati, v nevarnost spraviti; *par un totâl di 85 dîs (cun 17 dîs periculants par vie di plois o di aiar);*

periculôs [periku'lo:s], **-ose adj** nevaren; tvegan.

periculositât [perikolozi'ta:t] → **periculositât**;

perifrasî [pe'rifrazi] *f* opis *m*, perifraza *f*.

perimetri [pe'rimetri] *m* 1. MAT obseg *m* (likov) 2. FIG zunanjji pas 3. MED perimeter *m*.

Perin [pe'rîn] (t. Perinut) *os.i m* Pierino.

Perinut [peri'nut] *os.i m* → **Perin.**

periodi [pe'riodi] *m* 1. (čas) doba *f*, obdobje *n*, perioda *f*; *Finide la Ete classiche e passant un ~ infiermâl par vie des pestadicis dai prins popui* (Pa); *Lis testemoneancis plui preseadis di chel ~ si cijatin tai museus archeologjics* (Pa); *~ critic* kritično obdobje; *Lis spiegazjons a van de propueste che a sedin “periodis critics” biologjicamente determinâts pe acuisizion des lenghis* (SiF 03/4, 97-114) 2. LING perioda *f*, zloženi stavek *m* 3. MAT perioda *f* 4. bibavica *f*.

periodic [peri'dik], **-che adj** periodičen, v obdobjih: *11.00 - Programs periodics (viôt sot) (O); Trasmissions periodichis (setemanâls/cuindicinâls)(O); Ma la cognossince di une lenghe e ven soreduet de peraule scrite, dal ûs ~, se di no cuotidian de scriture furlane* (Pa);

~ *m* časopis *m*; *Il ~ di informazion e di culture Il Momento* (Pa); *sucès un pôc plui bas a cijatin invezit cuotidians e periodics* (Pa).

periodichementri [periodiche'mentri] *adv* periodično, v presledkih obdobjih; *Ma la leq statâl di ricognossiment si impeolave ~ tai palûts romans.* (Pa).

periodicitât [perioditj'i'ta:t] *f* periodičnost *f*; *cuant che il gjornâl al à finide la sô ~ e al à scugnût rindisi a la omologazion democristiane e a la insensibilitât de çampe* (Pa 03/12).

periodicut [periodi'kut] *m* (demin.) periodičen časopis; *culturâl di Josef Marchet tanche a la esistenzie di chel ~ di modeste spese tipografiche che al fo "Patrie dal Friûl".* (Pa).

periodizament [periodi'kut] *m* ?? *Cui che al scrif culì al à cirût - par instant - di meti jù un ~ di chê "Storie" te relazion ch' e je stade publicade su la riviste* (La 03/5):

peripeczie [peripetsi'e] *f* 1. (*knjiž.*) preobrat *m*, peripetija *f* 2. pripeljaj *m*.

peripneumonie [peripneumo'nie] *f* pljučnica *f*.

periscopi [peri'skopi] *m* periskop *m*.

perisilvian [peripetsi'e] ?? *che a sostegnir il lengaç jenfri la scuarce perisilviane dal emisferi di çampe* (SiF 03/4, 97-114).

perît [pe'ri:t] *m* 1. ekspert *m*, izvedenec *m* 2. izkušeni *m*, vešči *m*; *~ edîl al veve lavorât intal so studi come ~ edîl e consulent finanziari.* (SiF 02/1) 2. geometer *m*, zemljemerec *m*.

peritâ [peri'ta:] (o **periti** [pe'riti]) *tr* preiskati; oceniti, ocenjevati.

peritece [peri'ta:] ?? *Cryphonectria parasitica al è un ascomicêt che al forme peritecis, soterâts tai stromâts, cun lungjis golarinis che a finissin a pêl cuntune viertidure, l'ostîôl.* (SiF 03/4, 9); *Peritecis a son presints in diviers païs europeans, si ben che in tantis zonis a sedin scjars.* (SiF 03/4, 9)

peritunite [peritu'nite] *f* MED vnetje trebušne mrene; *Mi jeri bocje, e vevi trê agn e mieç, e o vevi la ~.* (*Natisone/miti*).

perizie [pe'ritsie] *f* JUR preiskava *f*; ekspertiza *f*, izvedensko mnjenje *n*.

perlât [per'la:t], **-ade** *adj* 1. bisernat, biserne barve 2. okrašen z biseri 3. (pri ječmenu, rižu) ?

perle ['perle] *f* 1. (t. FIG) biser *m* 2. MED ?? *e starà a rimirà tal spieli des aghis la sô muse di arint e di licuidis perlis i fii de jerbe e larà cusint (ShW); a sflorevin de grave framieç dai pôi lizërs cun sfumaduris di perle (PauluzzoN)*

perlin [per'lin] *m* 1. indigo barva 2. KEM indigo (barvilo).

perline [per'line] *f* GRAD obložna deščica.

permanence [perma'nentje] *f* 1. stalnost *f*, trajnost *f*, permanenca *f*, neprtano trajanje 2. (daljše) bivanje *n*.

permanent [perma'nent] *adj* stalen, trajen;

~ *m* Vojški nabor *m*; ~ *f* trajna *f* (pričeska).

permeabil [perme'abil] *adj* predirljiv; premočljiv; *a traviers di un procès viert a la contemporaneitât, ~ a la rijece molteplice da lis diviersis culturis, dinamic inta la sô capacitat di produsi futûr.* (Pa 04/03).

permeabilitât [permeabili'ta:t] *f* predirljivost *f*; premočljivost *f*; *Di chê strade si varà di valorizâ, midiant di une ~ a rêt, dutis lis potenzialitâts plurâls e diviersificidis che la aree e à (Pa 04/03)*

permès [per'mes] *m* 1. dovoljenje *n*; *Il tecnic al leve a domandâ il ~.(BrLi); vê il ~ imeti dovoljenje; Vût il ~, Pauli, in pîts sui scjalins, ur fasè segnâl cu la man a la int.* 2. ADMIN dopust *m*.

permeti [per'meti] (*o permet, p permetût*) *tr* dovoliti; dopustiti; *ma al zonte anje che lis previsions di riprese a permetin di evitâ alarmisims.(O); La circolâr e permet di stanziâ i fonts destinâts de leç su lis minorancis..(O); ~si refl dovoliti si, dopušcati si; No mi permet, e no ai nissune voie, di sbassâmi denant dal segretari.(Pa); Vuê o podin ~si une inmagjine positive (Pa); ~ il lusso dovoliti si luksuz; No si po ~si il lusso di stâ a cjâlâ (Patrie 06/1).*

permetût [perme'tu:t] *adj* dovoljen; doposten; *a àn rilevât une presince di mercuri di quasi il 150% in plui rispet al massime ~ de leç.* (O).

permission [permisi'on] *f* dovoljenje *n*, soglasje *n*, licenca *f*.

permutazion [permutatsi'on] *f* JUR zamenjava *f*, menjalna pogodba *f*.

perni ['perni] *f* klin *m*, zatič *m*; *Cuntun pôc di spirt si po dî che dal so perni gjeografic (Pa 02); ven a stâi sul ambient li che i temporâi a puedin svilupâsi, e par chest son di ~ pe decision dal previsôr.* (SiF 02/2, 39-58).

perniciôs [pernitf'i'o:s], **-ose** *adj* poguben, nevaren; *Bielzà 600 agns prin di Crist i Assîrs a ejacaravin da la 'pustule perniciose da la spighete'* (SiF 02/1, 31-45).

pernigot [perni'got??] *m* ZOOL samec jerebice.

pernîs [per'ni:s] *f* ZOOL jerebica *f* (*Perdix*); poljska jerebica (*Perdix perdix*); ~ **blanje** snežni jereb *m*, belka *f* (*Lagopus mutus*).

pernisut [perni'zut] *f* ZOOL majhna jerebica, jerebička *f* (mladič).

però [pe'rɔ] *co* a, toda; vendor; torej, zatorej; *no ~ tal grim de Glesie, ma ben für de istituzion zatorej ne v naročju cerkve, toda že zunaj ustanove; che ~ no je cence di pericui* toda kar ni brez nevarnosti.

peronist [pero'nist] *adj* POL peronističen; *tant e tant, e comence la decjadince argentine, la crise di un model ~ bon dome pes etis cuant che lis robis a van di lus.* (Pa); ~ *m* POL peronist *m*.

peronospore [pero'nɔspore] *f* BIOL trtna plesen; *Cuasi simpri i risultâts a son disastrôs, come che si è viodût tal cás de la vignude in Europe de la ~ da lis patatis (Phytophthora infestans)* (SiF 03/4, 9).

perpendicul [perpen'dikul] *m* (orodje) grezilo *n*, svinčnica *f*.

perpendiculâr [perpendiku'lâr] *adj* 1. navpičen; *Se la sdrindulade e je ~ ae façade dal mûr (Figure 7) lis façadis a son sometudis a sfuarçs alternâts di compression e tirament.* (SiF 03/3, 97) 2. MAT normalen, ortogonalen;

~ *f* MAT pravokotnica *f*, navpičnica *f*.

perpetrâ [perpe'tra:] *tr* izvršiti; *La "netisie etniche" perpetrade de ditature fassiste in Slovenia, Istrie e Dalmazie (Pa).*

perpetue [per'petue] *f* v: *in ~, par in ~* stalno, večno, trajno.

perpetui [per'petui], **perpetue** *adj* trajen, večen; *in ~* stalno, večno, trajno.

perpetuitât [perpetui'ta:t] *f* trajnost *f*, neminljivost *f*, večnost *f*.

perplès [per'ples] *adj* neodločen, zmeden, perpleksen.

perplessitât [perplesi'ta:t] *f* neodločnost *f*, zmedenost *f*; *Tal sierâ cheste tabaiade, no pues no pandi la mè ~ tai confronts di un ejargnel* (Pa 04/03).

Pers ['pers] *kr.i.f* (Maian) Pers.

Pers ['pers] *kr.i.f* (Montenârs) Pers;

Dai païs e des monts e montave sù la ombre de sere Mels, ~, Susans, Sandenêl a jerin dome maglis grisis te ombrene (Sg).

persac [per'ples] ??

al jere militâr: par zuiâ mi tirave sù cuntune man e mi meteve sul so ~ (Pa); tal ~ si met un salam fumulât, une biele slepe di formadi...(digilander.libero.it/forniavolti)

persecutôr [persekut'u:rl] *m* preganjalec *m*.

persecuzion [persekutsi'on] *f* preganjanje *n*, persecucija *f*, **manie di ~** che tu tu vedis propri la manie di persecuzion (Mazzonlol).

perseghin [perse'gin] *adj* barve breskvinega cveta; ~ *m* barva breskvinega cveta.

perseguitâ [persegui'ta:] (*o perseguiti [persegu'iti]*) *tr* preganjati; *Saul, Saul, parcè mo mi perseguitistu?* (Bibl-Az); *"Pasolini perseguitât e odeât dal parti" al scalaris D'Aronco "e je une invezion".* (La).

perseguitât [persegui'ta:t] *f* preganjanje *n*; *Il libri dulà che Rosenberg al conte la sô storie di ~* (Pa 7/2000).

persebolâsi [persebola'si] (*mi persemboli* [persem'boli]) *refl* opotekati se, hodati, krožiti naokoli, pohajkovati, potepati se.

persebul [per'sembul] *m* 1. **persebuli** BOT peteršilj *m* (*Petroselinum hortense*); *Regjine a à dut, rosmarin, salvie e ~.* (Tolazzi); → **savôrs** 2. FIG postopač *m*, brezdelnež *m*, potepuh *m*.

persemul [persegui'ta:] *m* BOT → **persebul 1**.

Perserean [persere'an] *kr.i.f* (Pavie) Persereano.

persistence [persis'tentʃe] *f* vztrajnost *f*, stanovitost *f*, trajanje *n*.

persistent [persis'tent] *adj* vztrajen, trajen, neprestan.

persisti [per'sisti] (*o persist*) *it* 1. vztrajati 2. nadaljevati se, ne prenehati.

personaç [perso'natʃ] *m* osebnost *f*, oseba *f*; *Impuantantis intervistis a personaçs de culture (O); La seconde sale e je dedicade ai ritrats di personaçs impuantants dal Friûl (O).*

personalâl [perso'na:l] *adj* oseben; **dâts personâi** osebni podatki; ~ *m* osebje *n*, personal *m*; *Cuntun ~ di vincj di lôr, la Lia e garantîs plusôrs servizis lenghistics come la crezion e la difusion dai neologjisims (Cisilino, treball); invezit si fevele di mancul par furlan cul ~. (Pa 02).*

personalitat [personal'i:ta:t] *f* osebnost *f*; *Cundutachel a son artiscj significatîfs che a vevin avonde autonomie, flusumie, ~. (Pa); Chescj cambiaments de ~ a somein dipindi dai efets di lungje durade de ativitat anormâl elektriche intercritiche (SiF 03/3, 31-49).*

personalizâ [personal'i:za:] *tr* personalizirati, prikrojiti na določeno osebo; *Al è il pericul mortâl di chestis voris masse personalizadis. (Pa 02); ..prodots e par sodisfâ domandis personalizadis di ogni fate di bens e di servizis (Pa 02).*

personalmentri [personal'mentri] *adv* osebno; *a ân vude la fortune di cognossilu ~ e, diretemetri o di fûr vie, in duc i grops politics e culturâi dal Friûl. (Pa); ~ no le viôt ben. (Pa 7/2000).*

personê [per'sone] *f* 1. oseba *f*; osebnost *f*; *tal mont dal lavôr dai sojets plui disvantazâts tant che i discoupâts, lis feminis e lis personis a risi di emarginazion sociâl; in ~ osebno, posebljen; di ~ osebno; I premis a varan di jessi ritirâts di ~ dai vincidôrs vie pe ceremonie di premiazion. (CoTav)* 2. telo *n*, postava *f*.

personine [perso'nine] *f* draga stvarca.

personificâ [personifi'ka:] *tr* personificirati, posebiti.

personificazion [personifikatsi'on] *f* personifikacija *f*, posebitev *f*, posebljenje *n*.

perspetif [perspe'ti:f], -ive *adj* perspektiven.

perspective [perspe'tive] *f* perspektiva *f*.

perspicacie [perspi'katʃe] *f* bistroumnost *f*.

perspicacitât [perspikatʃi'ta:t] *f* (*neobič.*) bistroumnost *f*, daljnovidnost *f*.

perspicaç [perspi'katʃ], -ace (*pl perspicaçs* [perspi'kats]) *adj* bistroumen; daljnoviden.

perspicui [pers'pikui] *adj* prozoren, jasen, razločen; *Ancjemò, si puein ciatâ gnovis relazions inte lenghe parcè che concuardancis cussi perspicuis a puein puartâ un ricercjadôr a definizions di problemis gnûfs adimplen (SiF 02/1).*

persuadê [persua'de:] *tr* in refl → **persuadi**.

persuadi [persu'adi] (*persuât, persuadis, persuât*) *tr* prepričati, pregovoriti; napeljati, voditi (*k*).

persuasif [persua'zi:f], -ive *adj* prepričevalen; *Jenfri dai tancj argoments di doprâ, intai rivuarts di cui che al à responsabilitâts instituzionâls, indi è 2 particularmentri persuasifs: (Pa 03/8); No sai se la mè vôs e fos stade persuasive come lis mês peraulis. (BrLi).*

persuasion [persuazi'on] *f* preprič(ev)anje *n*; *O vin di créâ di un continui ideis gnovis, o vin di proponilis e, plan a plan, cu la ~ e cul tignî dûr, o vin di imponilis. (Pa 02).*

persut [per'sut] *m* 1. KUL pršut *m*; ~ **di San Denêl** pršut iz San Daniela; *Pal nestri bon vin, pal ~ di San*

Denêl, pal formadi de Mont di Âs e pal frico e i cjars ons de Cjargne. (La 05/7); vê i vôi fodrâts di ~ FIG 2. persuts (šalj.) ritnice *fpl*.

Perteade [perte'ade] (*t. Pieretaiade*) *kr.i f* (Pontebe) Pietratagliata.

Perteade [perte'ade] *kr.i f* (Tisane) Pertegada.

Pertolt [per'tolt] *m* HIST Bertold *m*; ~ *di Andechs* Bertold Andechs; *nissun, dal sigûr, no nus à contât che i Godfrît, Volfgar e ~ di Andechs (JM).*

perturbazion [perturbatsi'on] *f* motnja *f*, razburjenje *n*; *Di fat cualchi volte i temporâi a son fenomens une vore locâi e a puein rapresentâ dome une piçule ~ di dutis chêis di une region (SiF 02/2, 39-58).*

pertûs [per'tu:s] *m* ozka luknja *f*, špranja *f*.

Perù [pe'reu] *kr.i m* Peru *m*.

peruce [pe'rutʃe] *f* → **piruce**.

peruç [pe'rutʃ] *m* → **piruç**.

peruç [pe'rutʃ] *m* ?? ~ *di crep* Al jere un di chei plats cu la cidule e il peruç di crep, di tirâ sù e jù. (Sg).

Perugje [pe'ruge] *kr.i f* Perugia.

perusin [peru'zin] (*t. pirusin*) *m* obesek *m*; uhan *m*; → **pindul**.

peruvian [peruvi'an] *adj* peruvanski; *Lu ân batiât "Minustah" e al dispon di une fuarce di 7 mil 500 umign, sore dut brasilians, argjentins, peruvians e gjordans (Pa 06/2).*

pervasif [perva'zi:f], -ive *adj* ?? *la frature causionade dal stât moderni a sovranitât nazionâl pervasive (Pa 04/03).*

pervers [per'vers] *adj* perverzen, izprijen.

perverositât [perverzi'ta:t] *f* perverznost *f*, izprijenost *f*.

pes [pes] (*pl pes*) *m* riba *f*; ~ *di aghe dolce* sladkovodna riba; *che se no mi sbalii par italian al è un ~ di aghe dolce (Leng); ~ di mâr* morska riba; *cjapât tanche un ~ te uate* (BrLi); *san tanche un pes* zdrav kot riba, zdrav ko rus (BrLi).

pes [pes] *prep + art fpl* → **par lis**.

pês [pe's:s] *m* 1. težaf, utež *f*; breme *n* 2. nasprotna utež *m* 3. FIG nadloga *f*, breme *n*; *no si sint di dâ chel ~ ancje ai fîs (BelAlci)* 4. FIG vrednota *f*, veljava *f*; *di ~ e di misure* prve vrste, prvorazreden, najboljše vrste.

pês [pe's:s] *f* 1. smola *f* 2. → **peule**.

pesâ [pe'za:] *tr* (pre)tehtati, težiti; ~ *it* 1. tehtati, imeti težo 2. FIG imeti veljavo, težo 3. FIG biti težek, zoprni, nadležen; ~ *aduès* *I mûrs di cjase i pesavin aduès, e par sintisi ben al veve bisugne di jessi intun locâl (Sg)* 4. FIG groziti.

pesade [pe'zade] *f* 1. tehtanje *n* 2. stehtana količina *f*.

pesadôr [peza'do:r] *m* tehtalec *m*.

pesadure [peza'dure] *f* tehtanje *n*.

pesant [pe'zant] *adj* 1. težak; 2. FIG težek, težaven; nadležen 3. FIG okoren, počasen 4. FIG tehten, pomemben; oster; hud; *e la criure de matinade mi sgrifignave la piel ancje se mi jerí vistût ben ~. (Enrico); → grivi.*

pesantece [pezan'tetʃe] *f* 1. težaf, težina *f* 2. FIG okornost *f*, počasnost *f*, dolgoveznost *f* 3. FIG slabost *f*, neprijetno počutje.

pesantementri [pezante'mentri] *adv* težko; težavno.

pesanti [pezan'ti:t] ?? *la profession didatiche, i impegnis familiârs, le soference no ân pesanfit la sô delicate sensibilitât, ch'e à rapresentât la farie dulà che e à impastanât il so mont. (Pa 05/06).*

pesâr [pe'za:r] *m* 1. obliž iz smole proti hrbtnim bolečinam 2. FIG breme *n*.

Pesarias [pe'zarias] *m* → **Pesariis**.

pesarie [peza'rie] *f* → **pezarie**.

Pesariis [pe'zariis] *kr.i f* (Prât) Pesariis

pesarol [peza'rɔl] *m* (t. šalj.) veliko breme, nadloga.

pescjâ I [pes'qa:] *tr* (po)teptati, (po)gaziti, (o)brcati.

pescjâ II [pes'qa:] *tr* 1. ribe loviti, ribariti 2. FIG ujeti, najti; *croint dî lâ a ~ felicitât; Stant su la rive si pô pescjâ dome scarpis rotis e scyatolam (glesie)*.

pescjade I [pes'qade] *f* 1. brč *m*, teptanje *n* (z nogo); (bolj običajno **pescjon**) 2. sled *f*, stopinja *f*; *se a scjampin, là che a metin lis pescjadis*.

pescjade II [pes'qade] *f* 1. ulovek *m* (rib) 2. MAR tonaza *f* (ladje); *bastiments di 15 pîs di ~*.

pescjadôr [pesqa'do:r] *m* ribič *m*; *i casons dai pescadôrs; borgut di pescjadôrs ribiška vas*.

pescjador(i)e [pesqa'do:r(i)e] *m* (ženska) ribič *m*.

pescjarie [pesqa'rie] *f* ribji trg *m*, ribarnica *f*.

pescjarili [pesqa'rili] *m* teptanje *n*, gazenje *n*, topot *m*, topotanje *n*; *pal ~ che al nasewe su pai strops o vie pai agârs cul zuiâ di corisi daûr*.

Pescjarole [pescja'rôle] *kr.i f* (Pricinins) Pescarola.

pescjât [pes'qa:t] *m* 1. potepzano, pogázeno zemljíšče, sledovi *mpl*, stopinje *fpl*; *no lino indenant cul stes Spirit un sul ~ di chel altri?* 2. oltarna stopnica *f*, stopnica *f*, podnožnik *m* (pri učiteljski stolici); *e intant lui al distirave, sul ~ dal altâr di San Filip, la crôs grande*.

peseje ['pesqe] *f* 1. ribolov *m*; *300 vuardiis volontariis incjariadiis di viodi dal rispiet dal regolament di ~ (Onde); licence di ~ Ribolovna dovolilnica; 2. ulovek *m* (rib); → **pescjade II**.*

pescjecrots [''] *m* ZOOL bobnarica *f* (ptica); ptič dolgokrat *m*, močvirnik *m*; *Titon al veve un pôc dal ~, par chel gust di stâ ta la aghe e pes gjambis lungjis; → tarabûs*.

pescjere [pes'qere] *f* 1. ribnik *m*; *ce ti pâr cheste ~? 2. bazen *m*: la probatiche ~;*

→ **pissine**.

pescjon [pes'qon] *m* udarec *m* (z nogo), brč *m*; *johi, ce ~! furtune che no ai cai!*

pese ['peze] *f* tehtnica *f*.

pesechin ['peze] *f* ?? *Dopo vê contindût, lotât, vosât al fâs come chei frutins ch'a barufin cun lôr mari, a vain, a ~ ma, une volte ch'a no'n'puedin plui (Pa 03/10)*

pesenâl [peze'na:l] *m* 1. mernik *m* (stara mera pos. za žito); *Cualchi cjamput lavorât, juste par pôçs pesenâl di patatis. (BrLi); a veve câr di vignâ jù di un granâr cun nûf pesenâl su la schene e i çucuj tai pîs. (Percude) 2. prostor na njivi, kjer se lahko poseje mernik žita. 3. ?? i parons di ogni fate a vebin simpri di vignâ di fûr vie, che i cadreghins plui comuts a sedin destinâts al pesenâl dai "taliens (La 06/12)*

pesistic [pe'zistik], **-iche adj** ŠP težkoatletski; *Il president de Associazion pesistiche udinese, Marcello Zoratti, al è stât clamât de Federazion internazionâl a fâ di controlôr tecnic pes Olimpiadis di Atene. (Pa 04/06)*.

pesistiche [pe'zistike] *f* ŠP dviganje uteži.

pessam [pe'sam] *m* (kolekt.) ribe *fpl*.

pessâr [pe'sa:r] *m* ribar *m*; prodajalec rib.

pessere ['pes??] *f* 1. prodajalka rib 2. KUL lonec za ribe.

pessimism [pes'i'mizm] *m* pesimizem *m*; *Il messaç che nus diven da la opare di Galliano Zof al è chel di une sorte di ~ esistensiâl (La 03/01).*

pessimist [pes'i'mist] (*pl* **pessimisej**) *adj* pesimističen; ~ *m* pesimist *m*.

pessimistic [pes'i'mistik], **-iche adj** pesimističen.

pessincjan [pesin'qan] *m* 1. ZOOL morski pes *m*. → *cjan di mâr* 2. FIG dobičkar *m*.

Pessincjane [pesin'qane] *kr. i f* (Vile Di Flum)

Pescincanna.

pessinlune [pesin'lune] *m* ZOOL ??

pessinpiersul [pesin'lune] *m* ZOOL ??

pessinspade [pesin'spade] *f* ZOOL mečarica *f* (*Xiphias gladius*).

pest ['pest] *m* KUL kaša *f*, stolčena gmota.// prim. sl. pešta.

pestâ [pes'ta:] *tr* 1. (s)tolči, mleti; ~ *une vore fine la cevole (Natisone)* 2. FIG pohoditi; na noge stopiti.

pestade [pes'tade] *f* 1. zdrobitev *f*, zdrobljenje *n* 2. pretep *m*, pretepanje *n* 3. brca z nogo; *Se un cuntune ~ i fasès colâ un dint di un so sotan o di une so sotane (Bibl-esodo).*

pestadice [pesta'dit[e]] *f* 1. drobiž *m*, drobci *mpl*, koščki *mpl* 2. zdrobljenje *n*, zmečkanje *n* 3. toča *f*, opustošenje *n* 4. zmešjava *f*, zbrka *f* 5. bitka *f*, borba *f*, pustošenje *n*, pretep *m*; *Finide la Ete classiche e passant un periodi infierâl par vie des pestadicis dai prins popui barbarics (Pa).*

pestadôr [pesta'do:r] (t. **pestedôr**) *m* 1. tolkač *m*, bat *m* 2. PEJ kuhinjsko bodalo, nož.

pestadorie [pesta'dɔrie] *f* 1. GOSP sekalnica *f*, kuhinjska deska 2. GOSP seklač *m* v obliki polmeseca z dvema ročema.

pestât [pes'ta:t] *adj* zdrobljen, zmečkan, sesekljan; FIG pokvarjen;

~ *m* KUL kaša *f*, stolčena gmot

peste I ['peste] *f* 1. (t. FIG) kuga *f*; *lì ator, a Rome, une ~ a'nd'à copâts cuasi trentemil (Bibl-Mt); PROV trist tant che la ~ hudoben kot hudič (Verone); pidimie di ~ epidemija kuge 2. MED sifilis *f* 3. smrad *m*.*

peste II ['peste] *f* sled *f*, stopinja *f*; *no lassâ un di ~ ne nehati slediti nekomu.*

pestedôr [peste'do:r] *m* → **pestadôr**.

pestedorie [peste'dorier] *f* → **pestadorie**.

pestefole [peste'fôle] (t. **pestefruce**) *m in f* gneča *f*, zmešjava *f*, hrušč *m*.

pestefruce [peste'frut[e]] *m in f* → **pestefole**.

chei altris si voltolin zigant e a cjapin pidadis, pescjadis, claps e modons sul cjâf, un ~ cuinzât di blestemis (Tolazzi).

pestel [pes'tel] *m* 1. tolkač *m*; *La vignude dal purcitâr cu la sô sporte plene di curtis gucâts, di pestei, di spali, di lincins e di altris imprescj (don) 2. velik industrijski tolkač 3. tolčenje *n*, udarjenje *n*, tepež *m*, udarci *mpl*.*

pestelac [peste'lak] *m* BOT trobentica *f* (*Primula acaulis*); *Là tal bosc, dulà che tu e jo cetancj viaçs si sin pognetis su jets di spavits pestelacs (ShW).*

pestelence [peste'lent[e]] *f* → **pestilence**.

pesticidi [pesti'tjidi] *m* KEM pesticid *m*; *Ma, ancie, nuie diserbants, nuie concims chimics, nuie pesticidis, nuie velens. (Pa 04/02).*

pestifar [pes'tifar] *adj* (t. FIG) kužen.

pestilence [peste'lent[e]] (t. **pestelence**) *f* 1. kuga *f*, kužna epidemija *f*; *e differents dai nestris par slontanâ i flagiei atmosferics, la masse ploie o il sut, i taramots, lis pestilencis, lis pidemiis di nemâi, la murie dai cristians. (BelR); che e capitave cualchi disgracie - une cjaristie, une inondazion, un taramot, une ~ (La 06/12)*

2. FIG smrad *m*, zaudarjanje *n*.

pet ['pet] *m* 1. prsi *mpl* 2. (pri ženski) prsi *mpl*; sesec *m* 3. FIG srce *n*, pogum *m*, duša *f*; *a ~ di, a ~ al* v

nasprotju s, glede na; *che a insiorin dute la societât, che in favôr di chê la "diference" a ~ de culture e de lenghe nazionâl dominant e devente un element positif* (CIRF); *al permet di rivâ a risultâts miôr a pet al lavôr fat in maniere separate.* (ass5.sanita); **cjapâ a** ~ vzeti si k srcu; **di pet** *Jê si vise di te come di un fantat fuart e di ~.* (Enrico); **lasse in ~ a mi!** pusti meni to narediti; **pêt ['] m** prdec m.

petâ [pe'ta:] tr narediti, izvesti, načeti, delati; *R. al molâ la bale par cori de sô bande, petant salts come un zupet.* (Sg); ~ **une ridade** začeti se smejeti; ~ **un cjan** zapeti; ~ **une corete** narediti tekmovanje; ~ **un colp** dati udarec; ~ *it* udariti, biti, teptati.

petâ dentri [~ 'dentri] it suniti v, udariti proti/ v.

petâ dongje [~ 'donĝe] it (redko) delati (salto ipd.).

petâ fûr [~ 'fu:r] it skočiti ven, prilezti ven.

petâ intôr [~ in'to:r] it 1. trčiti (ob); udariti (ob) 2. ~le intôr

petâ jù [~ 'ju] tr 1. spraviti na svet (otroke) 2. spraviti na papir, spisati.

petadiç [petadit] (pl [petadits]) adj 1. lepljiv, sprijemljiv, lepek 2. FIG nadležen.

petal ['petal] (pl **petai**) m BOT cvetni list m.

petarel ['petal] m ZOOL → **petaròs**.

petaròs [petarɔ:s] m ZOOL taščica f (*Erithacus rubecola*); *Tâs, scris ~, che tu tu âs li gjambis come un fros.* (sangjorgioinsieme); → **scriç;**

~ *turchin* ZOOL modra taščica f (*Cyanosylvia svecica*);

petàs [pe'tas] m ZOOL → **sdarnali**.

petât [pe'ta:t] adj 1. (lasje, obleka) sprijemljiv, lepek 2. osupljen, prizadet; *rock ~ furlan!* (*Furlanist*)

pete [pe'tas] m 1. pogača f; → **fuiace** 2. svitek las. *tant ~ che dâi* to ne dela razlike, to stvar ne spreminja (Verone); PROV *tant vâl ~ cu dai.* (ProvBr).

peteâ [pete'a:] it in tr beračiti, prosjačiti; moledovati.

petecjâl [pete'qa:l] adj pegast.

peteçje [pe'teqe] f MED rdeča lisa, pega f.

peteç [pe'tet] (pl [pe'tets]) m 1. babje čenče mpl; *parceche a jerin tant curiosis dai peteçs, massime di feminis* (Natisone) 2. zadrega f, zmešnjava f, sitnost f.

peteçâ [pete'tf:a:] it čenčati, opravljati; *Cuanche mi sentavi dongje di lui a ~ mi diseve* (BelPe).

peteçon [pete'tfon] m brbljač m; klepetulja f, opravljkva f, slabš. → **peteçonat**;

~ adj opravljkv; *Femine fuarte, libare, inteligente, curiose di dut ma no peteçonate, tacade a la veretât e a la fede ma no sotane o preote* (Pa 03/12).

peteçonâ [petetʃo'nâ:] it čenčati, opravljati.

peteçone [pete'tjone] f klepetulja f, opravljkva f, *Te bocalete di une ~ jo mi scuint, des voltis compagn a un rusift lop, e di li co e trinche sui lavris salti di bot* (ShW).

petenâ [pete'nâ:] (o **peteni** [pe'teni]) tr 1. česati; FIG *gjatis di ~ A maridâsi a son dome gjatis di ~.* (Sg) 2. mikati (lan); 3. FIG prizadeti, močno kritizirati, ostro grajati, ošteti.

petenade [pete'nade] f 1. česanje 2. FIG hud poraz m, neuspeh m; *I capitâ la ~ di jessi cjapât dai todescs e inviât* (Pa) 3. FIG ostra graja f; *Dâ une ~ a un* (Verone) koga ostro grajati.

petenadôr [petena'do:r] f TEKST mikalec m (lana).

petenadore [petena'dore] f 1. frizerka za dame 2. (tekstilna delavka) mikalka f?.

petenadure [petena'dure] f pričeska f, frizura f.

petenâr [pete'na:r] m proizvajalec ali prodajalec glavnikov.

petenarie [pete'narie] f ravnalo pri grabljah?.

petenel [pete'nel] f majhni ženski glavnik.

petenele [pete'nele] f ženski glavnik.

petenere [petena'd??] f puščica za glavnik.

peteon [pete'on] m (gor.) berač m, prosjak m; → **cercadul**.

Peterneu [peter'neu] kr.i f (Drence) Peternél (Petarnéu) (IT Peternel).

petès [pe'tes] m → **petez**.

petesin [pete'zin] m → dem. od **pet**.

petessarie [petesa'rie] f → **petezarie**.

petez [pe'tets] (t. **petès**) m žganje n.

petezarie [petetsa'rie] (t. **petessarie**) f prodajalna likerjev, žganja; gostilna f.

petisin [peti'zin] m → dem. od **pet**.

petizion [petitsi'on] f prošnja f, peticija f; *E va indevant cun succès la ~ popolâr "Il Teatri che nus covente"* (Pa 04/02).

petolon [peto'lom] m 1. ARH zadrega f, težava f; nečastni posel; → **petule** 2. ARH čenča f, opravljkva f.

peton [pe'ton] (t. **beton**) m beton m.

petorâl [peto'ra:l] m 1. prsni jermen; *Si prontarin pal ~ cjadenumis di aur pûr, turtiçadis sicu cordons.* (Bibl-Esodo) 2. OBL steznik m (za ženske) 3. **peterâi** kuhanje hruške; ~ adj prsen, naprsen.

petorine [peto'rîne] f 1. OBL (ženski) oprsnik m 2. (koža pri biku) podvratnik m, podgrlina f.

Petrade [pe'trade] f ?? *propit su la strade che puarte su la antighe ~ (vuç la Provinciâl par Gurizze).* (praxisfruli); *A ere la roe, chi, La Petrâde,* (Natisone/miti)

petrificâ [petrifi'ka:] tr okamniti, spremeniti v kamen; ~ si refl okamniti se, spremeniti se v kamen.

petrificât [petrifi'ka:t], -**ade** adj okamenel, spremenjen v kamen.

petroli [pe'trɔli] m KEM petrolej m, nafta f, *Il colonialism, i guviers nazionaliscj, lis ideologjis di stamp socialcomunist, il valôr economic e strategjc dal ~* (Pa 03/2); *Daûr dal cjâr e pendolave la flame rosse dal feralut a ~.* (Sg); **estrazion dal** ~ črpanje nafte. → *vueli di clap*.

petroliere [petroli'ere] f petrolejska ladja f.

petrolifar [petro'lifar] adj petrolejski; naften; *Alore e cessâ la produzion petrolifare e la ativitat des rafinariis di Groisy si fermâ* (Pa 03/5); *sore il dut par chel che si inten l'acaparament des risorsis petrolifaris* (Pa 03/11); *vuere petrolifare* naftna vojna.

petrolio [pe'trɔlio] m → **petroli**.

Petrùc [pe'truk] kr.i → **Pitruc**.

petul ['petul] (pl **petui**) m 1. cunja f, capa f, krpa f 2. → **petule**.

petule ['petule] f 1. FIG zmešnjava f, nerед m, zaplet m, težava f 2. → **petul**.

peule ['peule] f 1. smola f, *tratât cun colis, peulis, pituris ei soi Jessude jo come che cumô mi viodêš.* (bassafriulana) 2. FIG nesreča f.

Peume ['peume] kr.i f → **Plume**.

pevar ['pevar] m 1. BOT poproveč m (*Piper nigrum*) 2. KUL (začimba) poper m; *un bon panin di salam toscan cul ~ fat di un brao butegâr florentin* (Pa); **nasâ il** ~ FIG razumeti za kaj gre; **cjapâ il ~** (neobič.) dobiti batine.

pevarâ [peva'ra:] *tr* → **impevarâ**.

pevarade [peva'rade] → **peverade**.

pevarele ['petul] *f* 1. BOT poprasta dresen (*Polygonum hydropiper*); breskova dresen (*Polygonum persicaria*) 2. KUL paprika *f* (začimba).

pevarin [peva'rín] *m* 1. poprnica *f*; 2. mlinček za poper 3. BOT poprova mlečnica *f*, poprovka *f* (*Lactarius peperatus*); → **fond dal lat**;

~ *adj* FIG živahan, polno življenja, živ; *cemût che al scrif di lui Josef Marchet, al fo un dai plui pevarins esponents tal so secul de poesie* (CoUd).

pevarine [peva'rín] *f* → **peverine**.

pevaron [peva'ron] *m* BOT paprika *f* (*Capsicum*).

peverâ [peve'ra:] *tr* → **impeverâ**.

peverade [peve'rade] *f* KUL paprikova omaka *f*.

peverât [peve'ra:t], -**ade** *adj* 1. popran; 2. FIG pikanten, začinjen.

peverine [peve'rín] (t. **pevarine**) *f* *v*: *jessi in ~* biti razgret, razvnet; *meti in ~ un* koga ogret za kaj; *metisi in ~*.

pez ['pets] *m* MUZ komad *m*.

pezarie [pedza'rie] (t. **pesarie**) *f* JUR poroštvo *n*, jamstvo *n*.

pezengul [pe'tsengul] *m* bednež *m*, revež *m*.

pezete ['pete] (t. **pecete**) *f* *v*: *meti la ~* vtikati nos, vtikati se, vmešavati se.

pi I ['pi] *m* (t. ~ grêc) MAT pi.

pi II ['pi] (j.zah.) → **plui**.

piâ [pi'a:] (*pii, piis, pie*) *tr* zgrabiti, ujeti; zadeti; prijeti; vzeti; prizadeti; ~ *il lot* zmagati pri lotu; *mâl di ~* nalezljiva bolezen;

~ *si refl* (mleko) zasiriti se, sesiriti se.

piabil [pi'abil] *adj* prijemljiv; osvojljiv.

piament [pia'ment] *m* AVTO vžig *m*; *la mè machine e veve un problemut di acension; bon, di ~, mi somee plui just e plui furlan.* (Ta).

Piamont [pia'mont] *ki.i m* → **piemont**.

piamontê [piamon'te:s], -ese *adj* → **piemontê**.

Piamontese [piamon'teze] *f* → **Piemontese**.

pianoforte [piano'fôrte] *f* (it.) klavir *m*; *Al veve studiat li dal liceu "Stellini" e ancje al "Tomadini" di Udin, otgnint la maturitât classiche e il diplom in ~ (cun Valeria Marcotti).* (Pa 06/2)

piarçul [pi'artçul] → **pierçul**.

piardi [pi'ardi] → **pierdi**.

piardite [pi'ardite] → **pierdite**.

piargule [pi'argule] *f* → **piergue**.

piastre [pi'astre] *f* plošča *f*, *Par il lavôr a son stadiis dopradis culturis arlevadis su membranis (..) poiadis su PDA in piastris* (SiF 02/1, 31-45).

piât [pi'a:t], -**ade** *adj* *v*: *lat ~* sesirjeno mleko, kislo mleko; *la usance cjargnele dal 'lat ~', ven a stâi dal lat deventât garp e doprât come rinfrescant. intestinál.* (fogolarmilano).

piatolâsi [piato'la:si] (mi **piatoli** [piatoli]) *refl* igračkati se; tratiči čas.

piatoleç [piato'letʃ] (*pl* [piato'lets]) *m* **piatoleçs** dvomi *mpl*, obotavljanje *n*, neodločnost *f*.

piatolon [piato'lón] *m* lenuh *m*, zaspance.

piatule [pi'atule] *f* 1. ZOOL ščurek *m* (*Pediculus pubis*); *E rive la ore di lâ a durmî e di colaudâ i biei jets plens di piatulis di Alte Villa.* (Ta); → **raspule** 2. FIG nadležnež *m*, težak *m*.

pic I ['pik] *m* 1. konec *m*, rob *m*, kot *m*, vrh *m*, kraj *m* nečesa; ~ de classifiche vrh lestvice; e si è puartade a

dome cuatri ponts dal ~ de classifiche (Onde) 2. vrh gore, vrh *m*; *Si veve mot dut il país. Jo o vevi puartât il gno grop su pal Pic Fuart:* (Enrico); → **piche** 3. ANAT ušesna mečica *f* 4. BOT cvetni list (marjetice ipd.) 5. klici pri krompirju 6. *i pics* (carn.) kurja polt; *Ifats di croniche sucedûts di pôc a fasin vignî i pics* (CoUd).

pic II ['pik] *m* 1. ZOOL žolna *f* 2. ~ de corone (*Picus maior*); ~ **piçul** (*Picus minor*); ~ **vert** zelena žolna (*Picus viridis*); ~ **mezan** (*Picus medius*).

pic III ['pik] *m* 1. ~ **dal forment** črni žužek *m* (*Calandra granaria*) 2. ~ **dai cesarons** grahar *m* (*Bruchus pisorum*).

pic IV ['pik] *m* kramp *m*, rovača *f*, cepin *m*; zidarsko kladivo *n*.

PIC ['pik] *kratica* > *Program di Iniziative Comunitarie*.

picâ [pi'ka:] *tr* pikati, dolbsti, z dletom rezati; kopati s krampom, udariti s kladivom/ cepinom;

~ *it* kliti, kaliti, cveteti;

~ *si refl* v glavo si vtepsti, domišljati se.

picagnât [pika'ña:t], -**ade** *adj* rahlo bolan, slabega počutja, nerazpoložen.

picagñe [pi'kañe] *f* nakaza *f*, slabost *f*, hiba *f*, bolezen *f*, slabo počutje *n*.

picant [pi'kant] *adj* (hrana, pijača, vonj ipd.) pikanten, dražljiv, rezek.

picât [pi'ka:t], -**ade** *adj* oklesan, klesan, okrašen.

pice ['pitʃe] (*redko spice*) *f* 1. srbež *m*, srbenje *n*, ščeget *m* 2. FIG hlepjenje *n*, močna želja, poželjenje *n*, gorečnost *f*; *Si sint a cjacarâ une vore – intal mont cristian o, miei, catolic european e ancje nostran – su la dibisugne, la ~, la gole* (Pa 03/11) 3. *dâ di ~ a* koga uščipniti.

piceeùl [pitʃ'e'ku:l] *m* BOT rdeč sadež makije.

picet [pi't'et] *m* ?? *ai imprescj di lavôr dai contadins, lis salis dai costums popolârs, dai picets e des filandis, des mascaris e des ceramichis* (Leng)

piche ['pike] *f* 1. sulica *f* 2. vrh *m* (gore), vrh *m*; organizadôr, tra lis tantis robis, ancje de spedizion che par prime, tal 1954, e rivà su la ~ dal K2. (O); **pichis des monts** vrhovi gora; *La nêf si ritirave simpri di plui su lis pichis des monts.* (Sg) 3. vrh drevesa, vrh *m* 4. kot *m*, rob *m*, konec *m*, kraj *m*, vrhnji del (nečesa) 5. **ejapiel a ~** OBL (klobuk) triogeljnik *m* 6. *vê un in ~* imeti nek. na piki, sovražiti nek.; **ejapâ un in ~** vzeti koga na piko, osovražiti koga.

pichepiere [pikepi'ere] *m* kamnosek *m*; *E chel sunsûr saraial il strît dai ejars, il batiment dai çocui, o il mai dai pichepiers, il picon dai minadôrs* (Mucci); (manj obič.) → **taiepiere, spicepiere**.

pichet [pi'ket] *m* 1. količ *m*, količek *m*; **dret tanche un ~** raven kot smreka; *Al mi steve denant, dret come un ~, seriu* (Pa/Uchi) 2. VOV dežurna straža *f*.

pichetâ [pike'ta:] *tr* 1. zakoliciti, količiti 2. pikeirati.

picighet [pitʃ'i'get] *m* → **pizighet**.

picinin [pitʃ'i'nin] *adj* majhen, majčken; otrošk; → **pitinîn**;

~ *m* 1. malček *m*, otročiček *m*, sinček *m*; (pri živalih) mladič *m*; *No, cjale, Jaroni, se a mi vegnî a dî che la slondrone a à bevût ancje il sanc di chel ~* (Tolazzi); *di ~ od majhnega, od malih nog; che i fruts no àn cuasi mai grancj problems di imparâ di picinîns plui lenghis.* (Pa) 2. **picinins** drobiž *m* (denar); → **piçui**.

picjâ [pi'qa:] (manj obič. **impicjâ**) *tr* 1. obesiti, pritrđiti, pripeti, prilepiti; ~ **su pal mûr un cuadrut** obesiti sliko na steno; *tu tu ës piturât un cuadrut che jo no picjarès su pal mûr de ultime locandute spiardute tal bosc.*

(Enrico) 2. obesiti (nek.); *E par prionte i diserin: Doman tu sarâs picjât!*" (Zili);
~si refl 1. obesiti se; *vati fâ impicjâ!* pojdi k hudiču!;
~ il cjapiel ??Appendere il cappello (*trovare la casa pronta*). (Verone) 2. **lâ a ~si** FIG slabu se oženiti; (*šalj.*) poročiti se.
~ il cjapiel - Appendere il cappello (*trovare la casa pronta*). (Verone)
picjadôr [piqa'do:r] m kavelj m, kljuka f.
picjandul [pi'qandul] m (*šalj.*) uslužni kavalir, spremljevalec.
picjarin [piqa'rîn] m ščipalka f (za obešeno perilo); → *cjapin*.
picjât [pi'qa:t] adj obešen, pritrjen, pripet, spet; *salams picjâts* (*Mazzoni*);
~ m obešenec m; **toc di ~** podlež m, goljuf m, zločinec m.
picje ['piqe] f 1. seme n, koščica f (pri ribi) 2. pečka f, koščica f (npr. buče); *la produzion di pomis cence ~ (Pa)*; → *sepe*.
picjecjacis [piqe'qat̄is] m ANAT ključnica f.
picjetabârs [piqeta'ba:rs] m obešalnik m.
picjetetis [piqe'tetis] m F modrc m.
picjocje [pi'qoqe] f ZOOL → *piçocje*.
picjot [pi'qot] m vrsta zanke pri predenu; *Biadelore che le ai metude sul ~* (*PauluzzoN*).
picnic ['piknik] m piknik m; *e tal mieç di ducj chei monuments al è stât di sigûr un dai plui biei picnics de mî vite!* (Pa 05/04).
picnidi [pi'q??] m BIOL piknidij m; *ai doi ôrs da la zone di confin a si formin picnidis e il fenomen al devente anje plui clâr.* (SiF 03/4, 9); *Il stât asessuât dal fong al consist di conidis produsûts in picnidis di colôr zâlnarant.* (SiF 03/4, 9).
picol [pike't??] m → *pecol*.
picomotorie [pi'l??] m ?? *Dispès lis crisis picomotoriis a finissin intune crisi toniche-cloniche gjeneralizade (epilessie gjeneralizade secondarie).* (SiF 03/3, 31-49).
picon [pi'kon] m kramp m; velika motika, greblja f; *E chel sunsûr saraial il strît dai cjars, il batiment dai çocui, o il mai dai picheperis, il ~ dai minadôrs* (*Mucci*); senò altri, si à la sodisfazion di viodi almancul cualchidun a petâ cul ~ intor di une construzion impastade di luanis. (JM); *che nol à il don de managerialitât, ma dome la cualifche de pale e dal ~ (christianromanini 07/04)*.
piconâ [piko'na:] tr krampati, obdelati s cepinom; ~ it 1. krampati, delati s cepinom 2. FIG govoriti, brati nepravilno, netekoče, polomljeno (npr. v tujem jeziku); *e che a montin sù chei dai paisots centrâi, si cuiete, si spauris, e disbasse la vôs, e tache a ~ par talian* (La 06/1).
piconade [piko'nade] f udarec s krampom.
picot [pi'kot] m 1. BOT popek m (pri vrtnici itd.) 2. ZOOL žolna f 3. **stâ in ~** stati pokonci.
picotâ [piko'ta:] it in tr (*neobič.*) kliti, kaliti; brsteti, poganjati.
picotít [piko'ti:t], **-ide adj** → *impicotít*.
picugne [pi'kuñe] f ?? (carn.) A stavin benon di cjase cence fastidis di ~, oltri a ostarie a vevin anje la privative. (Natisone/furlanis).
piç ['pitʃ] m 1. konice prstov, prsti 2. **un ~ di** majčeno neč., nekaj malega od; *Dopo dit cussì, al spudà par tiere e al fasè un ~ di paltan cu la salive e al slargjà il paltan sui voi di lui.* (Bibl-Zn) Ko je to

izgovoril, je pljunil na tla in s slino naredil blato. Pomazal mu je z blatom oči 3. ARH konica f, konec m, vrh m, kraj m; kot m, vogel m 4. → *spic*;
~ adv (v nikal. stavkih) sploh (nič), nič; *Si trate di figuris di fonde che a stralozin di un ent a chel altri lassant vueits che nol è ~ facil di colmâ.* (Patrie 06/1); *nuie ~ popolnoma nič; vere ~!* nič ni res! **ni ~ ni pôc** niti malo; ~ **di plui** nič več.
Pič di Mede ['pitʃ] m *La Region e à di impegnâsi par che il passaç viers i passons di ~ e di Crasulina (tal Comun di Ravasclét).*
piçâ [pi'tʃa:] tr 1. ščipati, kljuvati; 2. (hrana ipd.) pičiti, pikati, peči;
~ it (t. **spicâ**) srbeti; *mi prude une orele* srbi me eno uho;
~si refl 1. zbadati se, dražiti se 2. (recipr.) zbadati, dražiti eden drugega.
piçade [pi'tʃade] f 1. (npr. soli) ščepec m, malo n 2. uščip m; *Al corispuint al "pizzo" o a la ~ che la mafie e passe a prelevâ a scjadence fissee sigurant che no si varà nissun fastidi di sorte.* (BelR).
piçocje [piqe'qa] f ZOOL sloka f, kljunač m (*Scolopax rusticola*); → *gjalinace*.
piçon [pi'tʃon] m uščip m.
piçôr [pi'tʃo:r] m srbenje n; srbež m; ščeget m.
piçul ['pitʃul] (pl **piçui**) adj majhen, mali, neznaten; *Tu ti sintis ~ ma no umiliât (glesie) počutiš se majhnega, toda ne ponižanega; Asie Piçule* Mala Azija; **in ~ v malem;** *Chest lu viodin, in ~, anje te vite di ogni dì.* (BelFin);
~ m 1. mali m, otrok m; (pri živalih) mladič m; **di ~ in sù** od malega (otroštva) naprej; *Insegnâ ai frutins a fevelâ par talian di piçui in sù* (La 07/02)
2. majhni, neznatni; *che al cuiste il grant, ma cun trop che al cuiste il ~, il puar, l'ultim.* (Pa 03/8).
Piçul ['pitʃul] → *Ospedâl Piçul*; → *Cjâr Piçul*.
piçûl [pi'tʃu:l] (pl **piçûi**) m BOT čičerka f (*Cicer arietinum*).
piçulat [pitʃu'lat] m fantek m, deček m.
piçulate [pitʃu'late] m deklica f, punčka f.
piçule [pitʃule] f mala f, deklica f.
Piçule [pitʃule] f → *Culine Piçule*.
piçulece [pitʃu'let̄e] f majhnost f, neznatnost f, malenkost f, malenkostnost f, *e la indegnitât dal om, fra la grandece tremende di Diu e la ~ infinitesimâl dal om.* (BelR).
piçulut [pitʃu'lut] m (demin. od **piçul**) majčken.
pidâ [pi'da:] it 1. teči 2. brcati; igrati nogomet; ~ tr brcati (žogo)
pidade [pi'dade] f brca f (z nogo); *une di al stave lant vie dal ospedâl e cence un parcè al è tornât indaûr e al à molât une ~ intal florean al vuardian dal ospedâl.* (SiF 03/3, 31-49).
pidadon [pida'don] f velika brca.
pidadonis [pida'donis] f velika brca; *jê mi cjapave a ~!* (Ta).
pidâl [pi'da:l] (manj obič. **pedâl**) m 1. pecelj m, steblo n, trup m; deblo n 2. TEH pedal m 3. FIG panj m, štor m; PROV supierbie e ignorance a nassin sun chel ~ istès .
pidalâ [pida'la:] (manj obič. **pedalâ**) it obračati pedale (na kolesu); *E. al le jù cence ~ fin al punt di Raspau (Sg).*
pidalin [pida'lin] (manj obič. **pedalin**) m 1. dem. od **pidâl** 2. **vignî sù di ~** FIG povzpeti se od navadnega vojaka do najvišjih činov; z nič se visoko povzpeti.

pidane [pi'dane] (manj obič. **pedane**) *f* 1. podnožna deska, podnožnik *m* 2. OBL krilni zavih *m*.

pidele ['] (manj. obič. **pilele**) *m* (t. ~ *di aghe sante*) REL kropilnik *m*.

Pidemont [pide'mont] *kr.i f* (Davian) Pedemonte.

pidemontan [pidemon'tan] *adj* ?? *O doi une cjalade a duc i paîs de pidemontane de V Brigade par viodi e* (Pa 05/05).

pidestâl [pides'ta:l] *m* podstavek *m*.

pidicrot ['??] (t. **pît di crot**) *m* BOT → **pît**.

pidign [pi'diñ] (t. **pidigns**) *m* MED krastavost *f*, kraste *tpl*, impetigo *n*.

pidigns [pi'diñs] *mpl* → **pidign**.

pidignûl [pidi'ñu:l] *m* 1. navpična letev, ki služi kot tolkač na vhodnih vratih kmečke hiše; → **cjance** 2. (mostni) steber 3. FIG opornik *m*, opora *f*, steber *m*, podpora *f* 4. *jessi sul ~* biti na prihodu.

pidigjal [pidi'gal] (t. **pît di gjal**) *m* BOT → **pît**.

pidiment [pidi'ment] (manj obič. **impediment**) *m* 1. ovira *f*, zapreka *f*, nasprotje *n* 2. motnja *f* 3. JUR ovira *f*, zadřek *m* 4. prizadetost *f*, oškodovanost *f*, poškodba *f*.

pidimentâ [pidimen'ta:] (manj obič. **impedimentâ**) *tr* razveljaviti; onesposobiti; ovirati; motiti.

pidimentât [pidimen'ta:t], **-ade** (manj obič. **impedimentât**) *adj* nesposoben, pomanjšan, nezmožen, oviran, moten; ~ *m* prizadeti (telesno, duševno); *versions inlustradis, audiovisivis, par fruts e ancie cun alfabets particolârs par pidimentâts. (Declarazion)*.

pidiment [pidi'ment] ?? *Sichè, cuintrî dai pidiments che a restin, o vin fat dai ricors. (Pa 7/2000)*.

pidimie [pidi'mie] *f* epidemija *f*; *Ma tal divignî da la Afrike al esist ancie un altri grant pericol: la ~ di Aids che e je daûr a distruzi une interie gjenerazion. (Pa); ~ di peste* epidemija kuge; *che al sdrumâ ancie il cjiscel di Udin e, infin, par une ~ di peste che e copâ nufmil personis. (Storie)*.

pidin [pi'din] *m* 1. dem. od **pît** 2. **fâ di ~**.

pidine [pi'dine] (manj obič. **pedine**) *f* 1. IGRE (šah) kmet *m*, pion *m* 2. FIG nepomembna oseba, figura *f*; *Si trate di salvâ la condizion minime e massime par salvâsi nô, par no jessi une ~ (Pa)*.

pidon [pi'don] *m* 1. (akreš. od **pît**) 2. pešec *m* 3. (pri šahu) pešak *m*, kmet *m* 4. VOJ pešak *m*, vojak *m*.

pidulin [pidu'lin] *m* 1. ljubkov. za **pît** 2. **a ~** **piduline** 3. ARHIT oporni kamen.

piduline [pidu'line] *f* **a ~** peš; **lâ a ~** iti peš; *O tu mi disis il MCD e il mcm o ti fâs lâ a ~ fintremai a Paulâr. (Bel)*.

pie ['pie] *f* IGRE vztek *m*.

piece [pi'etje] *f* 1. kos blaga *f*, krpa *f*, cunja *f*, capa *f*; *lis piecis* belo perilo 2. forma *f*, model *m* za sir.

pieç [pi'etʃ] (*pl* [pi'ets]) *m* 1. kos *m*; *jessi di pieçs* (oprema ipd.) v zelo slabem stanju; *la mobilie e jere di pieçs, cence un fregul di colôr (Sg); → toc, bocon* 2. MUZ komad *m*. → **pez** 3. čas *m*; *al cjala un ~* gledal je nekaj časa; *al lavorà un ~* delal je malo; *cumò al è un ~* zdaj je že nekaj časa od tega; *al jere un biel ~* che al bramave di viodilu (BelPe) 4. kos *m* (poti ipd.).

pieçamente [pietla'mente] *f* TRGOV platneno blago.

pieçon [pie'tson] *m* poveč. od **pieç**; *Di un ~ di temp nol doprave munture e nol viveve intuve cjase. (Bibl-Lc); al jere un ~ che no fumave plui cussì tant (MazzonIol)*.

pieçut [pie'tsut] *m* pomanjš. od **pieç**; **un ~ dopo** trenutek zatem; **un ~ dopo la camarele, une fantate** cence etât (Sg).

piedie [pi'edie] *f* → **pedie**.

Piedim [pi'edim] *kr.i f* (Darte) Piedim; *Ai lunaris di Dimponç, di For Disore, di Maiâs, di ~, di Dimplan e Darte e di Verzegnis (Pa 02/12)*.

piel [pi'el] (*pl* **piels**) *f* koža *f*, skorja *f*, lis popolazions originarii siberianis ricuviertis di piels che si fasevin fotografâ cu lis vuaitis armadis. (Pa 05/05); **fâ ~ a un** ua nekoga garantirati; **lassâ la ~** umreti; ~ di leon levja koža; *I fameis a distirarin tapêts e une ~ di leon (Pa); puartâ fûr la ~* rešiti svojo kožo, rešiti se; *riscjâ la ~* tvegati življenje; *A Efeso .. al stave propit riscjant la ~; lu cirivin par fâlu fûr (Bibl-Let-Pauli)*.

pielam [pie'lam] (t. **pelam**) *m* 1. strojena koža, usnje 2. PEJ mlahava, uvela koža.

pielessâr [piele'sa:r] ?? *Pieri si fermâ a Jope un pieçut, in cjase di un ~ di non Simon. (Bibl-Az)*.

Pielunc [pie'lunk] *kr.i f* (Vít) Pielungo.

Piemont [pie'mont] *ki.i m* Piemont *m*; *o varès podût nassi compagn in ~, in Umbrie, in Emilie (sf)*.

piemontês [piamon'te:s], **-ese adj** piemontski; ~ *m* 1. Piemontez *m*; *parcè che il comandant suprem dal esercit talian al jere il gjienerâl Luigi Cadorna, un ~ sierât e suspietôs (Pa 02)* 2. (jezik) piemontščina *f*, *E je nassude une gnove riviste par ~. (Pa 04/05)*.

Piemontese [piemon'teze] *f* Piemontezinja *f*.

Pierantoni [pieran'toni] *i.m* Pierantonio.

pierçul [pi'ert'ul] (*pl* **pierçui**) *m* breskev *f* (sad); *Al è un centri agricul, dedicât in specialitât ae produzion dai pierçui e dal vin. (Provincia); possibil che no soi un om di marmul picjât come un ~ (raptxt.it)*.

pieri [pi'erdij] (*piert, pierdis, pier - p. pierdût*) *tr* 1. izgubiti, pogubiti; **lassâ ~** pustiti, ne delati kaj (BrLi); ~ **ogni pudôr** A pierdin ogni pudôr e il zovin al sburte Wilde a sfidâ so pari (Bel); ~ **di voli** izgubiti izpred oči; *si ~ di voli la delicatece dal moment che al è daûr a traviersâ il Friûl. (La 05/12); ~ il sens dal ben e dal mál* izgubiti smisel za dobro in slabo; *Se ancie o sin tun cjantonut spierdût di chest mont che al sta pierdint il sens dal ben e dal mál, no podin no risintî di cheste mistificazion globâl (Pa 03/4); ~ la tramontane* izgubiti živec 2. zamuditi (vlak); ~ **il tren** zamuditi vlak; *se no fossin rivadis a fâ pesâ i rispietfs ponts di viste, di ~ il tren dal svilup. (Pa 06/2); Va', no sta' a ~ il tren! (Enrico)* 2. FIG uničiti; ~ **si refl** 1. zgubiti, zgubljati se 2. ~ **si vie** zapravljati čas; postati zaspjan.

pierdite [pi'erdite] *f* izguba *f*, škoda *f*, **in ~** ~ izgubo; *e al lavorà ancie in ~ pûr di no licenziâ nissun operari. (Natisone/furlanis); ~ di identitât* izguba identitete;

pierdût [pier'du:t], **-ude adj** izgubljen; pogubljen; (moralno) propadel; **fadie pierdude** jalov trud; **lâ pes pierdudis** izgubiti.

piere [pi're] *f* 1. kamen *m*; **ete de ~** kamena doba; *tanche un om de ete de ~ o un nemâl tal bosc pe sô masicje. (BrLi)* 2. FIG **mál de ~** MED sečni kamen; FIG **vê il mal de ~ (o dal modon)** - Avere il male del mattone, di fare la casa. (Verone).

Pieretaiade [pieretai'ade] *kr.i f* → **Perteade**.

piergolât [piergo'la:t] *m* dolga senčnica *f*; vrsta senčnic, pergola *f*.

piergul [pi'ergul] *m* (v gosposkih hišah) balkon *m*, terasa *f*.

piergule [pi'ergule] *f* (pri trti) brajda *f*, senčnica *f*; *il so acès al è introdusût di une ~ cuvierte di speciis rampeghinis (consorziocastelli); O jerin denant di cjase mè, sot de ~. (Enrico)*.

Pieri [pi'eri] *os.i m* Peter *m*; ~ e **Pauli** FIG vsem povrsti; **San** ~ Sveti Peter; (riba) → *sanpieri*.

Pieriburc [pieri'burk] *kr.i m* Peterburg *m*; e un stomeôs citadin di ~ (*Urban*).

pieriburghês [pieribur'ge:s], -ese *adj* peterburški; *L'insium dal barbe, La cjase dal muart, Insiums ~ in poesie e prose* (*SiF* 03/3, 31-49).

Pierie [pi'erie] *kr.i f* (Prât) Pieria.

Pierin [pie'rîn] *os.i m* ??

Pieris [pi'eris] *kr.i f* (Sant Cjancian) Pieris.

piersolâr [pierso'la:r] *m* BOT breskev *f* (drevo) (*Amygdalus Persica*).

piersul [pi'ersul] (*pl piersui*) *m* → *pierçul*.

piersulin [piersu'lin] *m* BOT (goba) lisička *f* (*Cantharellus cibarius*).

piertiâ [pierti'a:] (*o pieriti*) *tr* meriti s palico (dol. mera).

piertie [pierti'e] *f* 1. palica *f*, prekla *f*; **lunc di ~, alti di ~** suh kot trska, dolg kot prekla 2. palica (mera) 3. (pri plugu) oje *fpl*.

Piertio [pierti'e] *f* (*i. gore v Gjiviano*) pal benefici dal païs i boscs consorziâi di Cjaso Borean, Pierio, Zuov, Tasarios, Puint di Lans e dute la fasje di Clevos, (*Pa Vicinia*).

piès [pi'es] *m* BOT (*neobič.*) blitva *f*, mangold *m* (*Beta vulg. cicla*); → *blede, jerbucis*.

piês [pi'e:s] *adj inv* slabši, najslabši; ~ *adv* slabše; **lâ di ~, lâ in ~** iti slabše; *La condizion economiche e sociâl des classis mediis basis a va in ~.* (*CoGonars*); ~ **cun ~** slabše kot še nikoli; **mancul ~** manj hudo; ~ *m* najslabše, najhujše; najmanj ugodno; zelo slabo.

pietance [pietant'e] *f* jed *f*, *E. nancje no i domandâ i presits des pietancis* (*Sg*).

pietât [piet'a:t] *f* 1. usmiljenje *n*; sočutje *n*; **par ~ iz usmiljenja; ti àn cjapât par pietât** (*Sg*) vzeli so te iz usmiljenja 2. REL pobožnost *f*, spoštljivost *f*, pieteta *f*.

piete [pi'ete] *f* ~ **di cjantonâl** *La pierie butade di bande dai muradôrs.58 e jè deventade ~ di cjantonâl?* (*Bibl-Lc*).

pietin [pi'etin] *m* 1. glavnik *m* 2. (ženski okras na glavi) diadem; načelek *m* 3. TEKST greben *m* 4. TEKST orodje za mikanje lana 5. brada (pri ključu) 6. sat (čebel) 7. ~ **di mûr** BOT → *cjaveli di strie* 8. FIG **rivâ al ~, vignâl ~** priti na dan; *I grops dal probleme energetic a rivin al ~.* (*Pa*); *Ducj i grops a vegnin al ~.*

pietinâr [pieti'na:r] *m* → *petenâr*.

pietine [pi'etine??] *f* glavnik za pričesko.

pietôs [pieto:s], -ose *adj* 1. usmiljen 2. usmiljenja vreden; *i mûrs e lis struturis a son ridots intun stât ~.* (*bassafrulana*) 3. skesan, vdan, privržen, pobožen.

piezarie [piedza'rie] *f* → *pezarie*.

piezo [pi'edzo] *m* JUR porok *m*, garant *m*.

Pifanie [pifa'nie] *f* REL Razglašenje (*Gospodovo*), epifanija *f*; PROV ~, *il frêt si invie* Ob Razglašenju se začne veliki mraz; PROV ~ a scove vie; → *Pascje Tafanie*.

pifar [pifar] *m* 1. piščalka *f*; *missâr dal ~, o podës sierâ la cunvigne (Mar)* 2. igralec na piščalko; piskač *m*;

pigjame [pi'game] *f* pižama *f*; *E. al tirà fûr de valîs un ~ vecjo e imblecât* (*Sg*).

pigment [pig'ment] *m* pigment *m*, barvilo *n*; *come la divierse morfologie de colonie, la sporulazion ridusude, e la scjarse produzion di osalât, di laccase e di ~* (*SiF* 03/4, 9).

Pignan [pi'ñan] *kr.i f* (Ruvigne) Pignano.

pignarûl [piña'ru:l] *m* kres na noč pred praznikom Razglašenja.

pignat [pi'nat] *m* lonec *m*; *Dut il dî i de dentri di sonone e prin di gnot al veve za finît un biel ~ (Zili); e cuacie cuacie e je lade sul seglâr indulâ che lis infermieris a vevin metût in fresc a disfredâsi il ~ cu la mignestre di dut il repart. (Urli); Parsore al jere in cjalt il ~ de cole.* (*Sg*); → *cit, pignate*.

pignate [pi'ñate] *f* 1. lonec *m*; *Tal cuntimp rascjait lis crodis, taiaitales a curdelis e metêtes tune ~ cun aghe frede (Natisone/furlanis); FIG savê ce che al bol te ~ vedeti kaj se kuha, vedeti kako stojijo stvari, za kaj gre (Verone); → cite* 2. ARGO granata *f*, bomba *f*.

pignaton [piña'ton] *m* velik lonec; *Si capis, si po tornâ a butâju dentri intal grant ~ de agriculture intensive, chê dai velens, dai diserbants* (*Pa* 04/02).

pigne ['piñe] *f* 1. borov storž; *intun mâr che al lasse il puest a lagunis cun intal savalon cais, ostrighis e pignis* (*Pa*) 2. ARHIT čebulasta kupola *f* (pri cerkvah, zvonikih) 3. pinja *f* (večje vedro za pripravo masla); *che al screme il lat e te ~ si met a traficâ di mût che sbatint dibant la massarie al fâs sfladâ* (*ShW*); ~ *m* FIG bedak *m*, tepec *m*.

pignoc [pi'ñok] *m* 1. prebivalec Artegne 2. narečje Artegne.

pignocâ [piño'ka:] *it* govoriti pignoc, narečje Artegne; ~ *m* govorjenje pignoca (naglašeni a > e; pari → peri).

pignocade [piño'kade] *f* KUL pogačica s pinoljami.

pignocâr [piño'ka:r] *m* BOT pinolica *f* (*Pinus pinea*).

pignole I [pi'ñole] *f* ZOOL svinja *f* (pos. neoplojena).

pignole II [pi'ñole] *f* ZOOL konopnica *f* (*Anas streperia*).

pignorâ [piño'ra:] *tr* → *impegnorâ*.

pignot [pi'ñot] *m* → *batude*.

pignûl [pi'ñu:l] (*pl pignûi*) *m* *No par jessi ~, ma viôt che ti controli!* (*newsland*); *âstu mangjât il ~?* (*salj.*) kakšna moč!?

pignulis ['piñulis] *fpl* mačice hmelja.

pigrizie [pi'gritsie] *f* lenoba *f*; *al è simpri stât cuintrî la puaretât inteleetuâl dal nestri popul, al à simpri patît pe ~ mentâl di chei che a podevin fâ alc e che no fasevin.* (*Pa*); *O che a pandin ~ mentâl o pôre di pierdi prestigjo* (*Pa* 02).

pigurin [pig'u'rîn] *adj v:* **formadi ~** ovčji sir.

Pil ['pil] *kratica* > *Prodot interni lort; Par esempli cemût no vê iniment che in Furlanie tal passât 2002 o vin otignût un ~ (Prodot interni lort) di oltri il 3 par cent* (*La 03/02*).

pîl ['pi:l] (*pl pîi*) *m* 1. velik prapor *m* 2. drog *m* (za zastavo).

pilâ [pila:] *tr* glazirati (riž ipd.).

pilastrî [pi'lâstri] *m* ARHIT pilaster *m*, opornik *m*; *Par esempli, te tradizion classiche dal Islam, i pilastris* ("arkân") *de religion a son 5* (*Pa* 03/12); → *pilastrin*.

Pilât [pi'la:t] *os.i m* (biblijsko) Pilat *m*; *cjalâ al ambient no come a un vistít simpri di imblecâ o a une rogne che si passile di Erode a ~* (*Pa* 02); *o mangjarès ancje i pîts di ~* (*salj.*) sem strašno lačen, pojedel bi ..

pile ['pile] *f* 1. kamnena posoda, vrč, kjer se hrani olje, maslo, mast; *A jerin li sis pilis di pierie pes abluzions dai gjudeos, che a tignivin fint a un etolitri l'une.* (*Bibl-Zn*) Tam pa je stalo šest kamnitih vrčev za judovsko očiščevanje; držali so po dve ali tri mere.

2. možnar *m*, posoda za drobljenje 3. ARHIT steber *m*, opornik *m* 4. ~ da la aghe sante REL ilnik *m* 5. ARGO kupček denarja 6. ELEK električna baterija *f*.

pilele ['pi:lə] *f* → **pidele**.

pilice [pi'litʃe] *f* → **pelice**.

pilicula [pi'lukule] *f* → **pelicule**.

pilič [pi'litʃ] *m* (redko) krzno *n*, kožuh *m*; krznen oblačilo *n*; → **pelice, pilice**.

piličâr [pili'tsa:] *m* → **peliçâr**.

piligrin [pili'grin] → **pelegrin**.

Piligrin [pili'grin] → **Pelegrin**.

piligrinâ [piligrin'a:] → **pelegrinâ**.

piligrinaç [piligrin'natʃ] → **pelegrinaç**.

piligrine [pili'grine] (t. **pilirine**) *f* OBL pelerina *f*.

pilirin [pili'rîn] *m* → **pelegrin**.

ilon [pi'lɔn] *m* steber *m* (stavbe, mostu).

pilot [pi'lɔt] *m* 1. NAVT pilot *m*, krmar *m* 2. AERO pilot *m*, letalec *m* 3. ŠP voznik *m*, dirkač *m*.

pilotâ I [pilo'ta:] *tr* 1. NAVT pilotirati, krmariti 2. AERO, AVTO voditi, voziti, upravlјati, krmariti, pilotirati.

pilotâ II [pilo'ta:] *tr* → **impilotâ**.

pilote ['??] *f* ŠP pelota *f* (trda usnjena žoga).

piltiri ['piltiri] *m* BOT → **peltri**.

piluc [pi'luk] *m* ??

pilucâ [pilu'ka:] *tr* → **impilucâ**.

Piluer [pilu'er] (t. Pluver) *kr.i.f* (Vençon) Pioverno.

pilustrâ [pilus'tra:] *tr* Voj kaznovati z naborom.

pilustrât [pilus'tra:t] *m* ?? *Ovidi Colussi, Il ~ (scritorsfurlans)*.

pimpinelle [pimpi'nelle] *f* BOT pimpinela *f* (*Pimpinella anisum*).

pin I ['pin] *m* BOT 1. pinija *f* (*Pinus*); *La usance di furnî un ~ o un peç par Nadâl e semee divignî dal Egij (don)* 2. cipresa *f* (*Cupressus sempervirens*); *Chei frutins a jerin lât sot dai pins (che no son pin, ma cedris) de bande di front di Sandrot. (christianromanini 07/04); → ciprè*.

pin II ['pin] *m* (carn.) otrok *m*, deček *m*, fantek *m*.

pinade [pi'nade] *f* borov gozd *m*; *Chê stesse ~ che dal '90 la Region e calcolave un ben di interès public di pupilâ par vie che e jere (Pa 04/06); → pinede*.

Pinade [pi'nade] *kr.i.f* (Osôf) Pineta.

Pinade [pi'nade] *kr.i.f* (Lignan) Pineta.

pinanche [pi'nanke] *adv* več kot, več kot ne.

pince ['pintʃe] *f* pograča *f*; *cjase nestre si mangje “~ e salam” (friulinelmondo); → fuiace*.

pinça ['pintʃa] *f* → **pince**; *Pasche a Tamau cun schultar e pinça Pasche "Oastarn", si la festegje cul schultar e cu la pinça. (La 03/4)*.

Pinçan [pin'tjan] *kr.i.m* Pinzano al Tagliamento (PN); *Al è il câs di ricuardâ, par esempli, il punt sul Tiliment a ~ (GP)*.

Pinçan [pin'tjan] *priimek a àn colaborât: Renzo Balzan, Marcello Cimenti, Luche Nazzi, Pieri ~ (Pa Vicinia)*.

pincjulâ [pinqu'la:] *it in refl* → **pindulâ**.

pindacul [pin'dakul] *m* → **pendacul**.

pindui [pin'dui] *m* ANAT jeziček *m*; *la sô bocje a veve sielt subit vierzintsi cussi a larc che lis peraulis no rivarin nancje a vignî fûr par ordin, messedantsi fra il pindul e la lenghe (Tolazzi)*.

pindul ['pindul] *m* 1. obesek *m*, uhan *m* 2. nihalo *n*; *Fidri al à viodût Elivis tra la fumate de basse jentrâ al «Whisky a go go» cuant che al jere di fûr cul ~ in man a*

fâle cuintrî un arbul. (Furlanist) 3. BOT mačica *f*; → **mingule** 4. ~ de orele ušesna mečica *f* 5. ~ **pandul** IGRE klinec *m*;

~ *adj v: uve pindule* namizno, vinsko grozdje.

pindulâ [pindu'la:] (al *pindule* [pin'dule]) *it* viseti, bingljati, nihatí; → **pendolâ**;

~ *si refl* viseti; → **pendolâsi**.

pindulant [pindu'lant] *adj* → **pendolant**.

pindule ['pindule] *f* ura z nihalom.

pindulin [pindu'lin] *m* → **pindul**.

pindulon [pindu'lon] *m v:* *a ~ gugaje se, viseč.: (bolj obič.) → a pendolon*.

pine ['pine] *f* (carn.) deklica *f*, punčka *f*.

pinede [pi'nede] *f* → **pinade**.

pinel [pi'nel] (*pl pinei*) *m* 1. čopič *m*; *Une biele imagine che e va a ~. (Cadorini/furlan); i imprescj che i vevin coventât a chê vore, il pinel, la zilet, il savon (PauluzzoN)* 2. (ob rekah, potokih) škarpa *f*, obrežni zid *m*.

pinelâ [pine'la:] *it in tr* pleskati s čopičem.

pinelade [pine'lade] *f* poteza s čopičem; *E je simpri presinte une ~, une lune, un soreli, une forme taronde, il complet (Pa 7/2000); Parcè soio lât a tirâ für chestis pineladis storichis sui fats triestins? (Pa 05/04)*.

pinelesse [pine'lese] *f* velik ploščati (pleskarski) čopič.

pinesse [pi'nese] *f* BOT ameriški klek *m* (*Thuja occidentalis*).

Pinêt [pi'ne:t] *kr.i.f* (Claut) IT Pinedo.

pinf ['pinf] *int* bumf!

piniat [pini'at] *m* lonec *m*.

piniate [pini'ate] *f* 1. lonec *m* 2. FIG granata *f*, bomba *f*.

pinie ['pinie] *f* 1. TEKST resa *f* 2. (pri laseh) pramen las, frufru, rese na čelu 3. FIG frakcija *f*.

pinitince [pini'tintʃe] *f* → **penitince**.

Pinot [pi'no] *f* pinot *m* (vrsta grozdja); ~ **Grîs** sivi pinot; *Ma ancje altris rivadis di inaltrò come il Sauvignon, il ~ Grîs (consorziocastelli)*.

pingpong [pini'tintʃe] *f* ŠP pingpong *m*, namizni tenis; *balute di ~ pingpong žogica, žogica za namizni tenis; ancje se si passin lis colpis un cul altri come balutis di ~ (Pa)*.

pins ['pins] *v:* *in ~ → impins*.

pinsirâ [pinsi'ra:] *it/tr* 1. premišljevati 2. skrbeli, biti v skrbeh; *O larin dongjelaltris, no stâ a ~. (Cadorini/furlan)*.

pinsirôs [pinsi'ro:s], **-ose adj** zamišljen, zaskrbljen.

pinte ['pinte] *f* ARH (mera) pinta *f*, bokal *m*.

pintiment [pinti'ment] *m* kes *m*, kesanje *n*; premislek *m*.

pintisi [pin'ti:si] (*mi pintis, p pintût*) *refl* 1. kesati se; *No sin vignûts culì par faûs pintî. (ShW)* 2. obžalovati, biti žal; PROV *Bisugne pensâ prime par no ~ dopo. (ProvBr)* 3. premisli se.

pintît [pin'ti:t], **-ide adj** in *m* → **pintût**.

pintût [pin'tu:t], **-ude** (manj obič. **pintît**) *adj* skesan; ~ *m* skesan *m*.

pinze ['pintse] *f* ?? *Intun zeut daûr di un sterp al veve un bocon di ~ cuete sot des boris e al pensave (Percude)*.

pionîr [pio'nî:r] *m* 1. pionir *m* 2. Voj inženirec *m*.
piôr [pi'o:r] *adj* in *adv* → **piès**.
pioram [pio'ram] *m* 1. čreda ovac; *là che il ~ al cîr un pôc di fresc par rumiâ in pâs.* (scritorsfurlans) 2. FIG hlapčevska čreda *f*, trop *m*.
piorâr [pio'râr] *m* ovčar *m*, ovčji pastir *m*; *ma un ~ o lavi a racuei fics cu lis spinis* (glesie).
piorate [pio'râte] *f* FIG → **piore**.
piore [pi'ore] *f* 1. ovca *f*; *Miôr pierdi la lane che la ~ Meglio perdere la lana che la pecora.* (Verone); ~ *di maceł* klavna ovca; *a van contadis lis schiriis di soldâts mandâts a murî plens di pôre e di alcûl, cui capelans militârs che ur davin la assoluzion gjenerâl a chêz pioris di maceł.* (Pa 05/05) 2. FIG bedak *m* 3. FIG (t. **piorate**) vlačuga *f*; priležnica *f*.
pipâ [pi'pa:] *it* kaditi pipo;
~ *tr* 1. kaditi (splošno cigarete, cigare itd.); → **fumâ** 2. srebati (kavo ipd.).
pipade [pi'pade] *f* 1. kajenje pipe; kajenje cigarete ipd.; *fâ la ~* kaditi; *e ducjidoi a fasevin la lôr ~ in pâs* (Sg) 2. pipa tobaka 3. srkanje *n*, srebanje *n* kave.
pipe ['pipe] *f* 1. pipa *f*; *Al sune il cjantrô cu la ~ ta boce.* (Cjargne); *fumâ la ~* kaditi pipo 2. GRAM strešica *f* (npr. pri č-ju); *Cussi al tacâ a doprá lis pipis che si lis scrivin tes lenghis slavis* (Cadorini/furlan).
pipì [pi'pi:] *f* INF ptiček *m*; piše *n*;
pipì [pi'pi:] *f* INF lulanje *n*; *fâ ~* lulati; *al si svee al scugni fâ svelt la ~ intune butilie e taponâle subit.* (Natisone/miti).
pipin [pi'pin] *m* 1. lutka *f* 2. (kip, slika, podoba otroka) angelček *m*, otročiček *m* 3. pajac *m*, strašilo *n* (pos. iz lesa); *e al tire für un ~ o alc che al semee une gnove bestie* (Bil-Sapiense) 4. v pl. slike *fpl*, podobe *fpl*, risbe *fpl*, ilustracije *fpl*; *che la aule di un seminari là che a parteciparin la lôr discuvierite e jere decorade cun pipins di "omenus verts".* (Pa 7/99); *e un video a pipins anemâts* (Furlanist) 5. otročiček *m*; *E nol è ûr che o jeri ~ e no mi indavi che parie cui flocs al svolopave il gno destin.* (Natisone/furlanis) 6. **tu sés tanche un ~** F si srčana oseba; *lâ a pipins* INF sprehabati se; ~ *e corone* cifra mož; *zuiâ di ~ e corone* igrati se cifra mož.
pipinat [pi'pi'nat] *m* 1. (t. **pipinate**) strašilo *n* 2. pajac *n*, možic *m*, lutka *f*.
pipinate [pi'pi'hate] *m* → **pipinat 1**.
pipine [pi'pine] *f* 1. punčka *f*, lutka *f*, deklica *f*; *E je viestude come une ~* È vestita come una bambola, una figurina. (Verone) 2. FIG mlada lepotička *f*; *Tu niçulavis la tô ~ di piece! Ti plasie?* (Mucci) 3. ANAT zenica *f*, punčica *f* 4. ARGO opitost *f*, pijanost *f*.
pipinot [pi'pi'not] *m* 1. bebček *m*, snežni mož *m*, strašilo *n* ipd.; *Une fotografie di scuele, une pipine tun cjantron, un ~ pelôs che al sarà un cjan o un ors.* (BrLi) 2. FIG človek brez karakterja; *Par tirâ sù gjenerazions libaris e vivis e no pipinots inutii e pericolôs.* (Pa).
pipinotade [pi'pi'notade] *f* otročarija *f*.
pon [pi'pon] *m* strasten kadilec *m*.
pipul ['pipul] (*pl pipui*) *m* 1. dulec *m*, nos *m* (pri posodi); *bevi a ~* (t. **bevi a pipule**) (pos. iz steklenice) piti na dušek, zlivati vase 2. ustnik *m* (za cigarete, pri pipi) 3. cevka *f* (pos. pri lijaku) 4. *il ~ de lum* 5. ANAT prsna bradavica *f*, sesek *m* 6. (pri luči ipd.) gumb *m*, stikalo *n*, tipka *f*; → (bolj obič. **cric**).
pipule ['pipule] *f* *v*: *bevi a ~* → **pipul 1**.
Piram ['pipule] *f* *Ce isal ~? Un amorôs o un tiran?* (ShW).

piramidâl [pirami'da:l] *adj* piramidalen; *La esperience europeane des «areis feudâls autonomis insuazadis intune jerarchie ~, par Gasparini* (Pa 04/03).
piramide [pi'ramide] *f* piramida *f*; *E plui in sù inte ~ si va, plui robis di pierdi a son* (Pa 02).
Piran [pi'ran] *kr.i m* Piran *m*; *Cornelio Cesare Desinan, insegnant pensionât, nassût a ~ in Istrie intal 1944.* (Pa 02).
pirate [pi'rate] *f* pirat *m*; *parcè che l'emissari american lu sostituìs un ~ biel e misteriôs* (CoUd).
piratic [pi'ratik], -iche *adj* piratski, roparski.
piratism [pira'tizm] *f* piratizem *m*.
pire ['pire] *f* BOT ?? (*Triticum monococcum*); → **pire-fare**.
pire-fare [pipi'h??] *f* BOT → **pire**.
Pireneis [pire'neis] *gor.i. mpl* Pireneji *mpl*; *E je nassude dal latin ator dal IX secul su lis monts* (Vichi).
pire-spelte [pipi'n??] *f* BOT → **spelte**.
piriâ [piri'a:] (o *pirii* [pi'rii]) *tr* (redko) staviti; → *scometi*.
piricul [pi'rikul] *m* → **pericul**.
pirie I ['pirie] *f* (redko) stavka *f*; → *scomesse*.
pirie II ['pirie] *f* → **plere**.
pirimpin [pirim'pin] *m v*: *meti in ~* spraviti v blišč, sijaj; napraviti tako, da se sveti, blešči
Pirineus [piri'neus] *mpl* → **Pireneis**.
pirlâ [pir'lâ:] *it* 1. sukati se, vrteti se (kot vrtavka); (šalj.) plesati; delati pirovete 2. trilirati (petje slavčka)
~ *tr* sukati, vrteti; *e no dome un fâ ~ al infinît un doi mil vocabui e dusinte vierfs e lôr derivâts, par simiotâ Vilotis* (Cadorini/furlan).
pirlade [pir'lade] *f* 1. vrtenje *n*, vrtež *m*; 2. piroveta *f* 3. trilček (petje slavčka).
pirli ['pirli] *m* vrtavka *f*; → **gurli**.
piroclastic [piro'klastik], -iche *adj* VULK piroklastičen; *flus ~* VULK piroklastičen tok (*stromboli*)
piromagnetism [piromaňe'tizm] *m* FIZ piromagnetizem *m*.
piromaniac [piroma'niak] *m* PSIH piroman *m* (obseden z ognjem).
piromanie [piroma'nie] *f* PSIH piromanjija *f* (obseden z ognjem).
piron [pi'ron] *m* 1. vilica *f*; *Dut tun toc al reste a boli te pignate fintremai che il ~ lu forope cence fadie.* (La tradizioni); *cjolile su la ponte dal ~ farsi un punto d'onore* 2. konica *f* (noža, meča) 3. ~ *di sieradure* 4. MUZ ??
Pirona [pi'rona] *m* 1. priimek Jacum Pirona; *abât Jacum ~ (1789/1870), autôr dal prin vocabolari de lenghe furlane* (La 03/4) 2. ime furlanskega slovarja.
pironâ [piro'na:] *it* jesti z vilicami (npr. špagete).
pironade [piro'nade] *f* 1. udarec z vilicami 2. (polne) vilice; *E alore o disin a duc i nestris amîs a duc i furlans che no àn vendude la anime par une ~ di lidrîs:* (La 07/01).
Pirone [pi'rone] *m* (furl. različica) → **Pirona**.
piroscaf [pi'rɔskaf] *m* parnik *m*.
piroteenic [piro'teknik], -iche *adj* pirotehničen.
pirotecniche [piro'teknike] *f* pirotehnika *f*.
pirucâ [piru'ka:] *tr* striči lase.
piruce [pi'rufe] *f* 1. hruška *f* 2. FIG glava *f*, buča *f*, *cjâf a ~*; *gratâsi la ~* počohati se po glavi 3. opitost *f*, pijanost *f*; *cjapâ une ~* dobro se ga nalesti.
piruche [pi'ruke] *f* lasulja *f*.
piruchin [piru'kin] *m* majhna lasulja.

piruchîr [piru'ki:r] *m* 1. brivec *m*, frizer *m* 2. lasuljar *m*.

piruç [pi'rutʃ] (*pl* [pi'ruts]) *m* 1. (sad) hruška *f*; ~ **moscatel** muškatna hruška 2. prepovedan sad v bibliji; ~ **dal cuel** ANAT Adamovo jabolko.

piruçâr [piru'tʃ:a:r] *m* BOT hruška *f* (drevo) (*Pirus communis*).

piruçarie [piruʃ'a:rie] *f* 1. BOT hruška *f* 2. **spacâ la** ~ (šalj.) spovedati se, spovedati svoje grehe.

piruçut [piru'tʃut] *m* 1. dem. od **piruç** 2. pos. v *pl* sadovi belega trna.

piruçute [piru'tʃute] *f* 1. dem. od **piruce** 2. → **piruçut** 2.

piruete [piru'ete] *f* pirueta *f*; **fâ une** ~ napraviti, delati piroeto.

pirul [pirul] (*pl* **pirui**) *m* 1. obesek *m* 2. paličica *f*, kroglica *f*; klobič (bombaža); ledena sveča.

pirule [pirule] *f* 1. MED pilula *f*; *Tant a dî che, par stâ ben, no baste une ~ o un flebo.* (glesijski) 2. (šalj.) iztrelek *m*, projektil *m*.

pirulot [piru'lot] *m* → **pirul** 2.

pirusin [piru'zin] *m* → **perusin**.

pis ['pis] *m* → **pissin**, **pissoc**.

pîs ['pi:s] *mpl* → **pît**.

pisan [pi'zan] *adj* pisanski; ~ *m* 1. Pisanec *m* 2. FIG (redko) tepec *m*, bedak *m*, neotesanec *m*.

piscâ [pis'ka:] *it* (ptice) čivkati; (čebele itd.) brenčati; žvižgati, šumeti.

piscantîr [piskan'ti:r] *m* → **biscantîr**.

piscot [pis'kot] *m* → **piscotin**;

~ *adj* v: **pan** ~ prepečenec?

piscotel [pisko'tel] (*pl* **piscotei**) *m* pos. v *pl* **pisotei** suhi maroni.

piscotin [pisko'tin] (t. **piscot**) *m* piškot *m*, biskvit *m*.

Pise ['pize] *kr.i.f* Pisa *f*; instant che subite dopo e vignive soprimude a Siene, ~, Parme (Storie); *il Tor di Pise* stolp v Pisi.

pisin [pi'zin] *m* konec robca, konec *m*, kos *m*.

pissâ [pi'sa:] *it* scati; urimirati; mokriti; *vê sen di* ~ morati scati; PROV *a ~ cuintrivint si bagnisi i bregons*.

pissade [pi'sade] *f* mokrenje *n*, scanje *n*.

pissadôr [pisa'do:r] *m* pisoar *m*, moško stranišče.

pissande [pi'sande] *f* slap *m* (pos. v gorah); *Cussi, a prin intro, nol semearès un riul e nancje une ~ (don); La aghe, une vore abundant pes plois passadis e coreve lampide cun cjadudis e pissandis.* (Daidussi).

pissargot [pisar'gɔt] *m* ZOOL rjava sekulja *f* (*Rana temporaria*); → **crot di rosade**.

pisse ['pise] *f* VULG kurec *m*.

pissedjan [pise'qan] *m* BOT → **tale**.

pisside ['piside] *f* REL kelih za hostije; *Podopo al cjape in man la patene o la ~ e al va a dâ le Cumunion.* (glesijski).

pissigule [pi'sigule] *f* ZOOL pisanec *m* (*Phoxinus phoxinus*).

pissin [pi'sin] *m* urin *m*, seč *m*; **fâ** ~ scati; → **fâ sisin**.

pissine [pi'sine] *f* bazen *m*; ribnik *m*; *Chest apene rivât jû, a ti viôt une vile spetacolâr cun tant di ~ e campo di tenis e al dîs (don); e paron di se tune piste di ski, tune ~, suntun palc di cijantants* (Pa 03/11); ~ **esterne** zunanjji bazen, bazen na prostem.

pissoc [pi'sɔk] *m* seč *m*, urin *m* (pos. živine); → **urine**.

pisson [pi'son] *m* → **pissot**.

pissone [pi'sone] *f* → **pissote**.

pissot [pi'sɔt] (t. **pisson**) *m* uscane *m*.

pissote [pi'sote] (t. **pissone**) *f* uscane *m*; punčka *f*.

pistac [pis'tak] *m* 1. BOT mrtvika *f*, smrdljivka *f* 2. pistacija *f*; ~ **di tierè** arašid *m*, kikiriki *m*.

pistagne [pis'taňe] *f* ovratnik *m*.

piste ['piste] *f* dirkališče *n*; vadbišče *n*; proga *f*; ~ **di patinaç** drsališče *n*; *al sarà spazi par fâ une ~ di patinaç (CoUd)*; ~ **di ski** smučišče *n*; *Un pape che nol à pôre a mostrâsi in dute la sô vitalitât di om san, sportif, libar, sigûr e paron di se tune ~ di ski* (Pa 03/11).

pisteché [pis'teke] *f* KUL biftek *m*, goveji zrezek *m*.

pisticâsi [pisti'ta:si] *refl* pričkati se, prepirati se.

pistolade [pisto'lade] *f* streli s pištolom.

pistole [pis'tole] *f* 1. pištola *f* 2. ~ **rosse** BOT (rdeča) smrdljivka (*Geranium robertianum*).

pistoleros [pis'tole] *f* ?? *La grande lûs cui siei riflès e jere compagnie di chê che e fasewe cimiâ ducj i ~* (Pa 02).

pistolês [pisto'le:s] *m* lovsko bodalo.

piston [pis'ton] *m* TEH bat *m*.

pistôr [pis'to:r] *m* (redko) pek *m*; → **pancôr, fornâr, panatîr**.

pistorie [pisto'rie] *f* (redko) pekarna *f*; → **panatarie**.

pistriç [pis'tritʃ] *m* → **pistrign**.

pistriçâ [pistri'ta:] *tr* in *it* in *refl* → **pistrign**.

pistrign [pis'triň] (t. **pistrugn**) *m* godlja *f*, zaplet *m*, težava *f*.

pistrignâ [pistri'ňa:] (t. **pistrugnâ**) *tr* umazati, zamazati, mazati;

~ *it* površno delati.

pistrignot [pistri'ňot] *m* mojster skaza, zguba *f*, fušar *m*.

pistrinut [pistri'nut] *m* ?? *o soi svanide dôs trê voltis, e ae fin mi soi cjatađe tes mans chel ~* (Tolazzi).

pistrugn [pis'truň] *m* → **pistrign**.

pistrugnâ [pistru'ňa:] *tr* in *it* → **pistrignâ**.

pistulot [pistul'ot] *m* pos. v *pl* lajna *f*, pesmica za otroke.

pistum [pis'tum] (t. **pistun**) *m* 1. KUL velikonočni zeliščni cmoki 2. FIG tepec *m*, bedak *m*.

pistun [pis'tun] *m* → **pistum**.

pisul ['pizul] (*pl* **pisui**) *m* spanček *m*.

pisulâ [pizul'a:] (o **pisuli** [pi'zuli]) *it* spančkati, zadremati, dremati.

pisulîsi [pizul'i:si] *refl* → **impisulîsi**.

pît ['pi:t] (*pl* [pi:s/pi:ts]) *m* 1. noga *f*; taca *f*; **a** ~ peš; **batî pîts e mans par** lotiti se, angažirati s srcem in dušo; ~ **cdn da cjâf a pîts** gledati, motriti koga od nog do glave; **cjapâ** ~ okrepiti se, širiti se, povečati se, pridobivati na veljavi; *a son la maiorange, ancje se al va cjapant ~ il talian* (Pa 05/12); *che e sta cjapant ~ ancje chenti* (La 05/11); *La condizion mostrade di Cecotti par che un program cussì ambizionôs al cjapi ~* (Pa 03/10); **cui pîts par tiere** trdno na tleh stoječ; *Ven a stâi che un om normâl nol à nissen motîf par viodilis, parcè che une persone sane e vîf, cui pîts par tiere* (SiF 03/3, 31-49); **da cjâf a pîts** od nog do glave; *A jerin vistûts di lane da cjâf a pîts, e si jerin bielzâ ridots come eceemos.* (Sg); **da ~ de Mont** ob vznožju gore; *La zone dal Friûl considerade in chest studi si cjate da ~ de Mont Naruint* (SiF 03/4, 47-59); **in pîts** stojte; *La camarele lu cjalave di lontan, in pîts, poiade cuintri une puarte.* (Sg); **in pîts** FIG v veljavi; *lassant in pîts i statuts e lis Costituzions marcuardidinis e lassant un alc di podê e di libertât a lis cjasadis nobiliârs.* (Storie); **in ponte di** ~ po prstih; **su la ponte dai pîts** ?? Linde,

jevant su la ponte dai pîts (PauluzzoN); jessi cul ~ te buse Essere vicini alla fossa. (Verone); *menâ il ~ (šalj.)* plesati; *meti in ~* postaviti na noge; *meti ~ a rive* Mettere piede a riva, a terra. (Verone); *savê di ce ~ che al va cuet* Conoscere i difetti. (Verone); *Sintsi a mancjâ la tiere sot i pîts* izgubljati tla pod nogami, biti negotov (Verone); *sot i pîts* pod nogami; *tignî in pîts une conversazion* držati pogovor v pogonu; *a la stesse maniere che i inglês a fevelin dal timp, cuant che no san cemût tignî in pîts une conversazion.* (Pa 05/12); *tirâ il ~ FIG umreti, iti na drugi svet* 2. KUL kuhana noga (tečecja, jagnječja, svinjska) 3. BOT steblo n 4. nogaf, podstavek m; spodnji del 5. čevelj m (dolžinska mera) 6. LIT stopica f 7. BOT ~ *dal Signôr* pojalknik m, mastni jurek, poletni koren (*Orobanche*); *~ di crot* (t. *pidicrot*) zlatica f (*Ranunculus*) → *camamilat*; *~ di gjal* (t. *pidigjal*) (*Polygonum convolvulus*); *~ di gjat* (t. *pidigjat*) nokota f (*Lotus corniculatus*); *~ di passare (Delphinium consolida)* → *sgrif di passare, spironele*. **Pits** [pi:t] ?? *I Pits a vevin une tradizion ereditarie matrilinîâre (Ac)*

Pit [pi:t] *kratica* (= Pat integrât teritoriâl); *a àn sotscrit lunis il Pit - Pat integrât teritoriâl - pe mont furlane (O).*

-pit [pit] drugi del zloženke s pomenom '-nog, -nožec'; *bipit* dvonog; dvonožec m.

pitâ [pi'ta:] it kokodakati; gagati; vreščati; kričati.

Pitac [pi'tak] os.i m v: *vê l'ingegn di ~* biti izredno inteligenten; *fânt tanche ~, fânt piès di ~* debele uganjati; *fânt plui che ~ ?? Farne di ogni colore.* (Verone)

pitafi [pi'tafi] m → *epitafi*.

Pitagore [pi'tagore] os.i m Pitagora f.

pitagoric [pita'gɔrik], -iche adj 1. FIL Pitagorov, pitagorejski; ~ m 1. FILOZ pitagorejec m 2. vegetarijanec m.

pitance [pi'tantse] f KUL jed m; druga jed m; o pitancis che no mi plasevin come tun ristorant etiopic opûr robe gradevule (Pa 05/04).

pitâs [pi'tas] m ZOOL kamenjar m (*Arenaria interpres*).

pite [pite] f INF koka f, kura f.

pitebole [pizu'lâ:] f šala f (pos. kadar se otroku pokaže predmet in ga odmakne, kadar ga ta poskuša zgrabiti).

pitêr [pi'te:r] (t. *piteri*) m vaza f, bokal m.

piteri [pizu'la:] m → *pitêr*.

pitic [pi'tik] m 1. tek m, apetit m 2. FIG želja f.

pitic ? [pi'tik] m ?? *Si crôt che al sedi il simbul de regalitât scozese di divignince pitiche, ven a stâi chê plui antighe.* (Ac).

piticarie [piti'karie] f (šalj.) dober apetit.

pitimâsi [piti'ma:si] refl pričkati se, prepirati se.

pitime ['pitime] f 1. vrsta obarka iz aromatičnih zelišč v vinu 2. FIG nadležnež m, tečnež m; ~, il maragon, tu tu âs la part dal leon. (ShW) 3. ~ *sul stomi* težko dihanje n, zasoplost f.

Pitin [fan'ton] furl. priimek ~ Filiberto (Glemone 1920 - Milan 1997) Inzegnîr. (GE).

pitin [pi'tin] m INF piše n.

pitinič [piti'nitʃ] (pl [piti'nits]) m pražena repa.

pitinili [piti'nili] m ANAT dimeljnica f, kost sramnica f, pubis.

pitinin [piti'nin] adj majhen, majčen; otroški; *Feminis smaridis di colôr, zoventût buine di nuie e duc pitinins e scachîts che a fasevin stomi* (Percude).

pitintane [pitin'tane] f zabavna zgodbica; šaljiva pesem; šaljivka f, šala f.

pitinton [pitin'ton] v: *a ~ na veliko, v velikih količinah, na kupe; che cuanche i marcjât a van ben e fâs fâ oris straordenariis a ~, e cuanche impen lis robis a scomencin a no funzionâ* (La 03/5).

pitize [pi'titse] f ARH star avstrijski kovanec v vrednosti 26 beneških soldov.

pitoc [pi'tok] m 1. berač m; *che nus à viodût ducj unîts, dal president de Region al ultin ~ di paîs* (Pa 06/3) 2. skopuh m, stiskač m 3. umazanec m;

~ adj 1. beraški; *tornant su la tiere a àn fat insupierbâ ancje il flum plui ~ tant di fâlu vignâ für des sôs rostis.* (ShW) 2. skopuški.

pitocâ [pito'ka:] it beračiti; moledovati; *O cjapi sù par chest Comitât, pitocant pai paîs, là di int che no mi dan mai plui di 2 mil francs, 37 mil 300 francs.* (Pa 05/05); *Cjapât sù, simpri pitocant, 38 mil francs.* (Pa 05/05); ~ tr prosjačiti za.

pitocade [pito'kade] f → *pitocarie*.

pitochet [pito'ket] m vrsta igre s kartami.

piton [pi'ton] m ZOOL → *dindi*.

pitôr [pi'to:r] m slikar m.

pitore [pi'tore] f slikarka f.

pitoric [pi'trik], -iche adj slikarski; *dai fradis udinês Dino e Mirko Basaldella, animade Dal talent ~ di Afro te vivarose policromie di ceramiche di stamp post-cubist de Crucifission.* (CoUd); *par dî la veretât no vin une vere culture pitoriche e figurative furlane.* (Pa).

pitost [pi'tore] f → *pluitost*.

Pitruc [pi'truk] (t. *Petruc*) kr.i f (Cjavâs) IT Petrucco.

pitufâ [pitu'fa:] (t. *patufâ*) tr oklofutati ?;

parcè che cuasi il 24% di lôr nus conte di vê pitufât, fin a dâsi pachis, tal ultin an. (SiF 03/4, 147)

~si refl spričkati se, skočiti si v lase; ma no veve vût ni armis ni soldât n pratiche par ~si cu la feramente dai esercits todescs. (JM).

pitulâr [pitu'la:r] m BOT (*Amelanchier vulgaris*).

piturâ [pitu'ra:] tr 1. (po)slikati; 2. (po)barvati; ~si refl naličiti se; šminkati se.

pituraçâ [pitura'tja:] tr popackati; počečkati.

piturât [pitu'ra:t], -ade adj 1. poslikan, naslikan 2. pobaran,obarvan; *La ostarie e jere une grande stanzie cul sufît bas e i mûrs piturâts di vert.* (Sg)

3. FIG navezan, vdan, privržen 4. **une vite piturade** perfektno življjenje.

piture [pi'ture] f 1. slika f, lâ une ~ pristajati lepo (obleka) 2. slikarstvo n.

piturine [pitu'rîne] f → *petorine*.

pitut [pi'tut] m → *pitin*.

Piu [piu] os.i m Pij m; *Daspò une rieste seguitive di papis cul non di ~ (La 05/6).*

piùc [pi'u:k] m čivkanje n.

piucâ [piu'ka:] it čivkati.

piûl [pi'u:l] m → *puiûl*.

piulâ [piu'la:] (o piuli, piulis, piule) it 1. čivkati 2. (npr. pri prehladu) hripavo dihati 3. pisniti, reči a, dati glas od sebe; *no son nancje bogns di ~ niso v stanju niti pisniti; o al vierzès il bec par ~ (Bibl-Isaje); al à podût dome ~ (BelPe)* 4. (splošno) škripati, vreščati; ~ m 1. čivkanje n 2. (splošno) škripanje n, vreščanje n.

piulade [piu'lade] f 1. čivkanje n 2. FIG piskanje n, čivkanje n; *nol covente che o zonti la mê ~ a un coro cussi cualificât.* (Bel).

piulant [piu'lant] adj čivkajoč.

piulariet [piu'larie] f hropavo dihanje n.

piuleç [piu'letʃ] m čivkanje n.

piulon [piu'lon] *m* (*redko*) cmera *m*, cmeravec *m*.
Piume [pi'ume] *kr.i f* → **Plume**.
piu-piu [piu'letʃ] *m* (*šalj.*) strah *m*, trema *f*; → **fufe**, **sbigule, pôre**.
pivâ [pi'va:] *it* 1. igrati piščalko 2. trobiti (v avtu) 3. hropeti, težko dihati 4. (muhe ipd.) brenčati 5. šumeti, brenčati (v ušesah) 6. vrečati, kričati.
pivade [pi'vede] *f* 1. (t. FIG) trobentanje *n* 2. AVTO hupanje *n*.
pive ['pive] *f* 1. MUZ duda *f*; piščalka *f*; **meti la ~ in sac** utihniti 2. MUZ jeziček (v instrumentu) 3. cevka *f* 4. MED cevka *f* 6. (*šalj.*) (pevski) glas *m*; grlo *n* 7. (t. **pivete**) BOT golčica *f*, gregorščica *f* (*Primula acaulis*).
pivel [pi'vel] *m* mladenič *m*, fantič *m*, deček *m*; *O riten che e vei fat par cijolni vie tanche un ~ sul prin dâ su, al prin apuntament.* (*BrLi*).
pivele [pi'vele] *f* mlada dama *f*, mlada žena *f*, mladenka *f*; *lis corsis in paîs a gjoldi par cualchi ore de compagnie de int* (*Mar*).
pivetâ [pive'ta:] *f* 1. (pos. otroci) igrati piščalko 2. trobiti (v avtu); piskati; *dal telefonut (di chei che si sintiju «a ~ doi metris lontan»)* (*Pa 03/6*).
pivete [pi'vete] *f* 1. trobenta *f*, troblja *f* 2. MUZ jeziček (v instrumentu); → **pive** 3. BOT → **pive** 7.
piviâl [pivi'a:] (*pl piviâi*) *m* REL pluvial *m*.
pivic [pi'vik] *m* ZOOL → **pivuic**.
pivice [pi'viqe] *f* pega *f*; → **lint**.
pivicjôs [pivi'qo:s], **-ose adj** pegast.
pivide [pi'vide] *f* 1. VETER, MED pika na jeziku; *jessi cu la ~, vê la ~, vê la ~ lungje* FIG imeti posušeno grlo, biti zelo žejen; *bagnâ la ~, bagnâsi la ~* (*šalj.*) splakniti, pogasiti žejo 2. BOT kalček *m*, klica *f* 3. zgovornost *f*.
pivot ['] *m* 1. MEH klin *m*, zatič *m* 2. FIG temelj *m*, osnova *f*, opora *f*.
pivuic [pivu'ik] *m* ZOOL martinec *m* (*Tringa*); ~ **piçul** mali martinec (*Tringa hypoleucus*).
pize ['pitse] *f* KUL pica *f*, e je deventade une alternative rispiet a la solite ~ (*Pa 04/07*); ~ **margarite** Pica margerita.
pizerie [pitse'rie] *f* picerija *f*.
pizet ['] *m* čipka *f*, kekljana čipka *f*.
pizighet ['] *m* grobar *m*.
Pizon ['] *m* I personaçs carateristics dal carnevâl fassan a son "el Bufon, el Laché, i Marascons, il Re de Sobèna, el Paiazo, el Pizon". (*La 03/03*)
pizzo ['] *m* ?? Al corispaint al "pizzo" o a la piçade che la mafie e passe a prelevâ a sejadence fissee sigurant che no si varà nissun fastidi di sorte. (*BelR*)
plac ['plak], **plache** *adj* raven, ploščat, plitev; *Un cuvier ~ al va benon* (*CoUd*); ~ *m* ploščata stran rezila (sablje).
placâ I [pla'ka:] *tr* zravnati, sploščiti, potlačiti; stisniti, stiskati.
placâ II [pla'ka:] *tr* obložiti, oblagati (s tenko srebrno ali zlati ploščico).
placat [pla'kat] *m* (gor.) objava *f*, lepak *m*, plakat *m*, razglas *m*.
placât [pla'ka:t], **-ade adj** sploščen, ploščat, potlačen, stisnjen.
placât [pla'ka:t], **-ade adj** obložen (s tenko srebrno ali zlati ploščico).
place ['plat[e] *f* 1. trg *m*; *fâ ~ nete* FIG očistiti, pomesti; ~ **Liberât di Udin** Baste pensâ a ~ Liberât di

Udin (*Pa 03/11*); **disflorâ la ~** prendersi il meglio?? 2. prostor *m*, mesto *n* 3. delovno mesto.
placefuart [plat[efu'art] *f* ??
Placence ['plake] *f* → **Plasence**; se tal 1944 i fassiscj lu cjaparin e lu mandarin al cunfin politic a Bobbio, in provincie di ~. (*RB*)
plache ['plake] *f* kovinska plošča *f*, lastra *f*; *ur larà un Premi di 1.000 euros (mil euros) parom (mancul la impueste fissade de leç), e une ~ di arint.* (*Codroip, Avis*); **plachis senâls** ?? *chel che si à cjatât tai curviei dai cuatri malâts (plachis senâls e deggenerazions fibrilârs) e la involuzion de vecjaie.* (*SiF 02/1, 155-165*)
placisbandis ['plake] *f* ?? Ae fin de stagjonadure (3 dîs pal bindel e 30 dîs pe RPM) lis ~ a son stadiis di gnûf cjamadis (*SiF 03/3, 97*); Dôs ~ (cence stabilidure) a son stadiis tiradis sù in modons e malte bastarde seont l'antîc mût di fâ furlan (*SiF 03/3, 97*).
plaça [pla't[a:]] *tr* 1. namestiti, postaviti, pozicionirati 2. TRG plasirati.
plaçade [pla't[jade] *f* pocestni hrušč *m*.
plaçâl [pla't[a:l]] *m* trg *m*; ploščad *m*.
plaçarûl [plat[sa'ru:l]] *adj* prostaški, vulgaren; pocesten, potepaški; demagoški; *Ma i gjudeos, montâts in gjelosie, a tirarin dongje un pôcs di plaçarûi* (*Bibl-Az*).
pladine ['pladine] *f* skodela *f*, skleda *f*, solatna skleda *f*.
plaf ['plaf] *int* pumf, tomf (v vodo).
Plâf ['pla:f] *kr.i f* Piave; il dissepere-aghis orientâl dal bacin de ~, e la rieste des Alps Cjargnelis e Juliis (*La 03/4*); al judave il nemî ros e sclâf a fâ rivâ fint ae ~ (*Pa 03/6*).
plafon [pla'fon] *m* (neobič.) GRAD strop *m*, plafon *m*.
plagne ['plañe] (manj obič. **plane**) *f* 1. polje *n*, obdelana zemlja med vrsticami trt 2. dežela *f*, podeželje *n* 3. polje *n*, ravnina *f*, nižina *f*.
Plagnis ['plañis] *kr.i f* (Dogne) Plagnis.
plaídâ [plai'da:] (*t. plaidî*) *tr* in *it* 1. vneto zagovarjati, podpirati 2. ARH govoriti; se al ves volút ~ par flurintin.
plaídart [plai'dart] *m* 1. zagovor *m*; zaključni govor *m*; peroracija *f*, al à il numar 522/bis, nol esist nuie dal dibatiment, des testemoneancis, dai interogatoris, dal ~ dal judiç fiscál e di chel dal difensôr (*Pa 02*); un sorenestri dal derit feudâl che al sepi imbastî il ~. (*Mar*) 2. ARH razgovor *n*, pogovor *m*, govor *m*, besede *fpl*.
plaidevul [plai'devul] *adj* (redko) pretirano vljuden, laskav.
plaídî [plai'di:] *tr* in *it* → **plaídâ**.
plaie [plai'e] *f* globoka rana, cir *m*, razjeda *f*; ~ **dal abort** Come che al proteste e al dopre duc i siei canâi par combati la ~ dal abort e al cîr di fâ valê la sô dutrine tal cijamp de sessualitat (*Pa 03/2*); La int e à dibisugne di cjalâ indenant, a un avigni dignitôs e different, plui che tornâ a russâsi plaisir che i fasin dome mât (*BelAlci*).
Plaìn [pla'in] *kr.i f* (Pagnà) Plaino; e à la sô abitance in viâl Vignesie 184, a Udin, ma dentri de fin dal mês di Fevrâr e fasarà Sant Martin, lant a logâsi a ~ di Pagnà. (*Pa*).
plaiôs [plai'o:s], **-ose adj** polno ran; *Un amorôs al è ~.* (*ShW*).
plaiotissim [plaio'tisim] ?? e je testemoneade de sielte dai nons dai artesans che a àn di rapresentâ la plaiotissime comedie e la crudelissime muart di Piram e di Tisbe (*Pa 05/04*).
plaint ['plait] *m* 1. tožba *f*, tarnenje *n*; vzdihovanje *n* 2. JUR, ARH tožba *f*, pravda *f*, spor *m* 3. ARH razgovor *n*, pogovor *m*, govor *m*, besede *fpl*; o stimi just sierâ il gno

~ te nestre lenghe, che cumò e je ancje lenghe de Republike. (Pa 02); **biel** ~ laskave besede; **dâ** ~ komu prisluhniti.

plan [plan] *adj* raven, ploščat; vodoraven, horizontalen;

~ *m* 1. ravnina *f*, vršina *f*, površina *f*; tla *npl*, nižina *f*, planjava *f*; i viginâi cumò si indorin su pai cuei e vie pal ~ 2. okenska polica *f*; ~, soiâr a bas; → **plane** 3. FIG načrt *m*, plan *m*, začrt *m*; jevât cuintrî il so ~ pôc dopo il cjanat dai gjai par un ciert matrimoni bonorif; **fâ un** ~ skovati načrt; ~ dai intervents intervencijski načrt; *e che cun cheste iniziative a podaressin jessi inserîts tun ~ di finanziament statâl (O)* ..državni financijski načrt; ~ Marshall POL Maršalov plan (amer. pomoč povojni Nemčiji) 4. (risan) načrt *m*, plan *m* 5. FIG (stroka ipd.) področje *n*, plan *m*; *par impedî che la sierade de aziende e puarti consecuencis sul ~ ocupazionâl.(O)*; Pirelli e presente dai problemis sul ~ operaif..(O); 5. nadstropje *n*; *fin che al ejatâ une ejase a trê plans cuntun balcon taront come un oblò di naf.* (Sg); ~ *adv* počasi; rahlo; tiho; → **planc**.

Plan dal Cjaval [~ dal 'qaval] *kr.i f* Piancavallo.

Plan dal Gravon [~ dal gra'von] *kr.i f* (*i. gozda v Gjiviano*) ~, *Puint di Lans e Sot Zuov, cunfinant a soreli jevât cul martôr fin al vecjo Puint di Lans* (Pa Vicinia).

Plan Darte [~ 'darte] *kr.i f* *Pre Luciano di Vora al à tacât a Darte e al è muart a ~ o Dimplan, là che si ere sbassât di Monai o Ravaclêt.* (BelAlci).

Plan des Clâs [~ des 'kla:s] *kr.i f* (*i. gozda v Gjiviano*) a soreli amont cul siôr D'Agaro e la Vize dal Cuarâf di Guart o Distret di Rigulât e a tramontane la strade che da ~ a va sul Zuov viers Culino.

Plan Di Ca [~ di 'ka] *kr.i f* (Scluse) Piani Di Quà.

Plan Di Là [~ di 'la] *kr.i f* (Scluse) Piani Di Là.

planâ [pla'na:] *it* spuščati se v drsnem letu; ~ *tr* → **splanâ**.

planâl [pla'na:l] *adj* ?? *Une scanzie cun dai stranis casetins a forme di trapezi e des vierziduris tarondis sul ~ parsore.* (Ta).

Planats [pla'nats] *kr.i f* (Scluse) Pianatti.

planc [plank] *adv* 1. počasi, umirjeno; **a** ~ počasi; *chel voli che a ~ si sierave.* (ComCamp) 2. potih, šepetaje; ~ ~, **(a)** ~ **a** ~ zelo počasi; **biel** ~ zelo počasi.

planchin [plan'kin] *adv* počasi.

plancucin [planku'tfin] *adv* (dem. od **plancuç**) zelo počasi.

plancuç [plan'kut] *adv* počasi, lepo počasi; ~ ~ zelo počasi, en korak za drugim.

plancum [plan'kum] *m* (*redko*) parket *m* (pod); → *solar di bree*.

plancut [plan'kut] *adv* počasi, lepo počasi; **planc** ~ zelo počasi.

plancje [planqe] *f* 1. debel kol *m*, tram *m* (preko potok, jarek); 2. MAR brv *f*.

plane [plane] *f* 1. OBRT skobelj *m*, oblič *m* 2. okenska polica *f*; → **pat** 3. → **plagne**.

planelâ [plane'la:] *tr* GRAD pokrivati, obložiti s planetami.

planele [pla'nele] *f* 1. GRAD ploščica za oblaganje 2. GRAD strešna opeka *f*.

planelon [plane'lon] *m* ?? *I pareve che dut al colâs sore di lui, i cops, la gorne, i planelons atrezâts che si sdrumavin tun pulvin di rudinaçs.* (PauluzzoN)

planet [pla'net] *m* 1. planet *m* 2. FIG usoda *f*, sreča *f* 3. srečna zvezda *f*.

planetari [plane'tari] *f* planetarijska?? *come la mari di une gnoive ete planetarie.* (Pa 10/99); *Rapuart conflituâl fra dimension locâl, statâl e planetarie* (Bel).

planetete [pla'nête] *f* REL mašno oblačilo; *Lis glesiis plui furnidis a varella di vê, se cualchi predi sturnel nol à spesseât a brusâle, une ~ di colôr violet* (glesie).

plangjisteri [plangjis'teri] *m* (neobič.) javkanje *n*, stokanje *n*.

planificâ [planifi'ka:] *f* ?? *Te cuarte concetualizazion, la region e je «la unitât di ~», di dividì par sistems inseditatifs, viaris, cumierçâi...,* (Pa 04/03).

planificazion [planifikatsi'on] *f* planifikacija *f*, načrtovanje *n*; ~ **urbane** mestno načrtovanje; *La taie de plante e à fat sì che e fos doprade, almancul tai SUA, inte ~ urbane* (SiF 03/4, 9); ~ **lengthistiche** jezikovno načrtovanje; *Chescj a son i setôrs li che fin cumò si è fissade la atenzion dai studiôs e dai operadôrs di pulitiche e ~ lengthistiche* (Pa 02).

planimetrie [planifi'ka:] *f* ?? *ma jo o vevi premure di tacâl il lavôr e i domandavi se o podevi vê lis planimetriis che a mi servivin.* (BrLi).

planôrs [pla'no:r] *m* visoka planota *f*, e cumò co si incuintrin in boschetis o in ~, a claris fonts o sot stelis di lusintis lusôrs (ShW).

Plans ['plans] *kr.i f* → **Cjargne** (Plans); *Il non Vençon al à trê frazioni: Piluver, Puartis e ~/Cjargne* (Leng).

plantâ [plan'ta:] *tr* in it → **implantâ**.

~ *un coni - Piantare un chiodo, un debito.* (Verone).

plantagn [plan'tañ] *m* BOT trpotec *m*, priptotec (*Plantago maior*).

plantazion [plantatsi'on] *f* nasad *m*, sajenje *n*; *Cressince smisurade di un organismi nemâl e vegetâl che al tache la salût dal om o il so sostentament come lis plantazions o il besteam.* (linmiter).

plante [plante] *f* 1. rastlina *f*; *Al si sentave sul zoc o su la ~ apene tajade, dut in aghe, cui braçs crevâts de fadie,* (Sg); *di ~ fûr* od nog do glave, popolnoma, čisto do konca; *tornâ a fâ di ~ fûr* – popolnoma znova napraviti (Verone) 2. podplat *m* 3. tloris *m*.

plantiere [plant'iere] *m* pritličje *n*; **a** ~ v pritličju.

plantigjon [planti'gon] *m* sajenje *n*, nasad *m*; *Cuant che si svilupin lis plantigjons dal Sud Americhe, si vierç la pagjine plui dramatiche cu la importazion massive di sclâfs de Afriche.* (Pa 02).

plantin [plan'tin] *m* (vrtnarstvo)

Plantis ['plantis] *kr.i f* (Davian) Piante.

plantision [plantizi'on] (manj obič. **implantision**) *f* AGR nasad *m*; plantaža *f*.

planton [plan'ton] *m* VOJ straža *f*; mestni stražar *m*; *stâ di ~ stražiti, biti na straži.*

planure [pla'nure] *f* ravnina *f*, planjava *f*.

plaot [pla'ot] *adj* cmerav; *La femine e jere simpri pui lavoradorie e... plaote.* (teatrodivele); ~ *m* cmera *f*.

plasê [pla'ze:] (*plâs, plasis, plâs - p. plasût*) *it* ugajati, všeč biti; *i vares plasût* všeč mu bi bilo; *mi an plasût* všeč so mi bili.

plasê [pla'ze:] *m* 1. užitek *m*, veselje *n*, všečnost *f*, želja *f*; ~! veseli me; **cun** ~ z veseljem; **vê il** ~ imeti veselje; *chê occasion o ai vût il ~ di cognossi ancje la siore* (SiF 03/3) 2. ljubeznivost *f*, usluga *f*, prijaznost *f*; **par** ~ prosim; *Par ~, met in cont* (Vichi); **vê a** ~ imeti užitek, veseliti se.

Plasence [pla'zentje] *kr.i f* Piacenza.

Plasencis [pla'zent̄is] *kr.i f* (Merêt Di Tombe)

Plasencis.

plasentin [plazen'tin] *adj* iz Piacenze;

~ *m* prebivalec Piacenze.

plasevul [pla'zevul] (*pl plasevui*) *adj* prijeten, všečen; prijazen, zabaven; *insedât intun zardin naturâl tant ~ (consorziocastelli).*

plasi ['plazi] *it* → **plasê**.

plasiment [plazi'ment] *m* užitek *m*, veselje *n*, slast *f*; *a* ~ z veseljem; *che ognidun al podarà doprâ a ~ sot la vuide dal insegnant.* (CoCamp); *a to ~, a biel to ~* (z veseljem) kakor želiš.

plasint [pla'zint] *adj* prijeten, všečen.

plasmâ [plaz'ma:] *tr* oblikovati, obrazovati; *la nestre part specifiche, la nestre maniere originâl di ~ e animâ la materie.* (Pa 02/10-11); *che alchimiis politichis e sociâls a tentin di misturâ adun e ~* (CIRF).

plasmide [plaz'mide] *f* plazmid *m*; *In fin al è stât isolât e caraterizât un ~ circulâr* (SiF 03/4, 9); *Che i plasmidis a fossin implicâts tant che agjents de eteroauxesi si lu veve za pensât tal moment de discuvierte dal fenomen.* (SiF 03/4, 9).

plasmidic [plaz'midik], **-iche** *adj* plazmidski; *Cun di plui a son associâts a strent cun lis polimerasis plasmidichis liniârs* (SiF 03/4, 9).

plasononâ [plazono'nâ:] *it* noro, skrajno ugajati, všeč biti.

plassa ['plasa] *f* → **place**; *Co al jot in plassa un puòr pierdut in tal Friul* (Pasolini)

plastic ['plastik], **-iche** *adj* plastičen; **chirurgjie** **plastiche** plastična kirurgija *f* (Pa).

plastiche ['plastike] *f* plastika *f*, *e jere une cjandele fente, di ~, a lûs eletriche e le tignive dome il miò compagn.* (Ta); **borse di ~** plastična vrečka.

plasticitat [plastit̄i'ta:t] *f* plastičnost *f*, plasticiteta *f*; *che il lengaç al è rapresentât intal curviel, al è la osservazion dai aspiets di invariance e dai aspiets di ~.* (SiF 03/4, 97-114).

plat ['plat] *m* 1. krožnik *m*, pladenj *m*; **meti in ~, puartâ in ~** napeljati pogovor na; ~ **di cogo** vins *dì ogni sorte, plats di cogo, golosets, raritâts e tancj confets* (Percude); **spudâ tal ~ là che si mangje** Sputare nel piatto dove si mangia. (Verone) 2. jed *m* 3. → **plac**.

platâ [pla'ta:] *tr* skri(va)ti, prikri(va)ti, pokri(va)ti; *je deve saldo sot tal gucjâ, ma in vuaite cu la code dal voli se e capitave la muinie che alore bisugnave ~.* (Urli); *Al montâ sù i trê scjalins e al vierzè une puarte a veris, che e fasè ~ cuatri cinc voltis un campanel platât.* (Sg); (Sg);

~**si refl** skri(va)ti se, prikri(va)ti se, pokri(va)ti se; ~ **daûr** skriti za; *Al è un campion; baste nome pensâlu, e si crôt daurman di podêsi ~ daûr di lui* (Eg); **zuiâ di ~ si** iti se skrivance; → **scuindi, sclupâ**.

platarie [plata're] *f* stojalo za krožnike.

plateatic [plate'atik] *m* pristojbina za občinsko zemljische.

platee [pla'tee] *f* 1. TEAT parter *m* 2. FIG publika *f*, občinstvo *n*; *Un pape che nol à pôre a frontâ lis plateis internazionâls e i ambients plui prevignûts e ostii par berlâ «la veretât sul om».* (Pa 03/11) 3. ponton *m* (v doku) 4. GRAD temeljna plošča 5. GEOL plato *m*.

plateforme [plate'forme] *f* pločnik *m*, ploščad *m*; podlaga *f*, osnova *f*.

plateł [pla'tel] (*pl platei*) *m* krožniček *m*; *Jê intant e racueieve il ~ netant cun cure il taulin* (PauluzzoN); ~ **di cjacare**.

platicul [pla'tikul] *m* ZOOL → **frisul**.

Platiscjis [pla'tisqis] *kr.i f* (Taipane) Plestfšča *npl* (IT Platischis).

platin ['platin] *m* BOT platana *f* (*Platanus orientalis*).

platin ['platin] *m* KEM platina *f*; **disc di ~** platinasta plošča; *O ai 4 discos di aur e di ~ e o ai vinçût 7 premits "Zlati petelin"* (Leng).

Platon ['platin] *os.i m* Platon *m*; *Al è stât ~ cu la filosofie greche* (Bibl-Sapiense).

platonic [pla'tɔnik], **-iche** *adj* platoniski; *un l'inemorât idealist e ~ e chel altri il rufian cinic e ricatadôr.* (Bel).

platonism [plato'nizim] *m* FILOZ platonizem *m*.

platut [pla'tut] *m* krožniček *m*, podstavek za skodelico; *Rita e masanâ il cafè e implenâ la napoletane di aghes, po e le tal tinel a cjoli lis cjcicaris e i platuts.* (Sg); *al metè i bêçs tal ~* (PauluzzoN).

plausâ [plau'za:] *tr* ploskati.

plausibil [plau'zibil] *adj* sprejemljiv, verjeten; *Nô o considerin impuant vê rindude plausibile la idee che une "schirie di amplitudins", adun cui lôr prodots scjalârs* (SiF 03/3, 9-18).

plausibilitât [plauzibili'ta:t] *f* verjetnost *f*, sprejemljivost *f*.

plavot [pla'vot] *adj* iz okolice Piaveja; ~ *m* področje Piaveja.

pleâ [ple'a:] *tr* 1. upogniti, zganiti; nagibati, zaviti; *podopo ju pleave in bas e ju peave tai filistrins cuntun* (Sg); *Al tacâ a slavinâ, ealore a cjaparin sù la robe a braçadis, come che e vignive, butantle tal zei cence ~le.* (Sg); *Par esempli, o podîn trasformâ une sfere inte superficie di une tace, dome pleantle in maniere elastiche.* (SiF 02/1, 234) 2. FIG obvladati, pregovoriti; ~ *it* (pos. ~ **mâl**) FIG obrniti se na slabob;

~**si refl** 1. upogniti, upogibati se; priogniti, priogibati 2. FIG pustiti se pregovoriti; popustiti pregovarjanjem.

pleade [ple'a:de] *f* 1. pregib *m* 2. ovinek *m*, zavoj *m*.

pleadiç [plea'dit̄] (*pl pleadiçs* [plea'dits]) *adj* 1. upogljiv, gibek; pregiben 2. FIG upogljiv, popustljiv, poslušen; *Otti e jere biele, sensuâl, feminine dôs voltis: adatevul, pleadice e superbeôse tal stes timp.* (BrLi).

pleadure [plea'dure] *f* 1. zlaganje *n*, upogibanje *n* 2. (telovadba) upogib *f*, upogibanje *n*.

pleât [ple'a:t], **-ade** *adj* upognjen, prepognjen; zavit; kriv, ukriavljen 2. krotek.

plebe ['plebe] *f* ljudstvo *n*, drhal *f*.

plebean ['plebe] *f* ?? *Di gnûf insentât a la sô tribune di ~, il nestri benedet ustîr* (Mar).

plebessit [plebe'sit] *m* POL, JUR plebiscit *m*.

plebissitari [plebes'i'tari] *adj* POL, JUR plebiscitaren; *al è lât indenant par plui di un an e mieç, cence cjatâ ni un consens ~ ni fuartis ostilitâts.* (La 06/3).

plebeisim [plebe'izim] *m* prostaški izraz.

plebeu [ple'bœu] *m* plebejec *m*; ~ *e tu muraras zero..puar ~* (FVG).

pleco ['plebe] *f* (carn.) *un segont, si formo uno ~, si le zire di chê altre bande* (Natisone/furlanis).

Pleç ['plet̄] *kr.i m* Bovec *m*; *che al slargjave la sô jurisdizion su lis Glesiis di Cjaorêt, di Volce, di ~* (Pa 05/12).

plededor [plede'do:r] *m* JUR tožnik *m*.

plededore [plede'dore] *m* JUR tožnica *f*.

plee ['plee] *f* 1. guba *f* 2. FIG navada *f*, razvada *f*; *Ogni moment e ven für une peraule rare, une butade gnove, une ~ dal discors frescje e induvinade, une*

esclamazion insolite. (La 06/1) 3. potek m, razvoj m (bolezni).

plêf [ple:f] f župna, farna cerkev; župnija f, fara f, a àn ciatâ lidrís ancie i simbui significants de nestre fede cristiane: cjastie, glesiis e plêfs (La 05/6); ~ arcidiaconâl La distinazion no ere une buse sot di une crete, ma la ~ arcidiaconâl di Tumieç (BelAlci).

Plêf [ple:f] kr.i f (Purcie) Pieve; Stant a ce che si rive adore di lei tra lis riis dai libris canonics di ~ (Piç).

Plêf di Cjadovri [~ di qa'dovri] kr.i m Pieve di Cadore; a colave la ultime resistance a ~ (JM).

pleiâ [plei'a:] → **pleâ**.

plen ['plen] adj 1. poln, popoln, napolnjen; a ~ popolnoma; La citât e jentrà a ~ sot l'inflüs culturâl todesc (ciemen); ~ a martelet poln da poči; a timp ~ s polnim delovnim časom; Il Diretôr al è un docent de Universitât a timp ~ (Uniud); fâ il ~ polno natankati, točiti, naliti poln tank, polno napolniti; plan e passût čisto sit; ~ di se stes vase zaljubljen; ~ râs do vrha napolnjen; 2. FIG noseča; plene → flum al jere in plene.

plenari [ple'nari] adj 1. plenaren; assemblee plenarie plenarni zbor, skupščina 2. REL indulgence plenarie popolni odpustek.

plene ['plene] f 1. povodenj f, poplava f 2. obilica f, gneča f; in ~ pijan; dâ la ~ nabasati se (s hrano, pičajo).

plenece [ple'netse] f 1. polnost f; e la libertât di vuè, par vivi in ~ e in armonie cul nestri timp. (Pa); nol po fâ di mancul di considerâ il toc di fonde che al dîs a clâr dal drit dal propietari propit in chê ~ e sclusivitât che lui al po "gjoldi e disponi" des sôs robis, (Pa Vicinia) 2. ~ di stomi prebavna motnja.

plenipotence [plenipo'tentje] f polnomočje n.

plenipotenziali [plenipotensi'ari] adj opolnomočen; ~ m opolnomočeni; Lis acusis a nassevin dal suspiet che Cavedalis, profitant de sô posizion di ~, al ves concordât par se di sotvie un tratament di favôr. (GP).

plenum ['plere] f ?? principalmenti specialisci di lenghistiche taliane, a varan di infondî, di studiâ e di presentâ al ~ fin a fevrâr di un altri an une schirie di argomets proponûts lôr di Thomas Krefeld (Pa 05/12)

pleonasim [ple'o'nazim] m pleonazem m.

pleonastic [ple'o'nastik], -iche adj pleonastičen; ~ m GRAM pleonastični zaimek.

plere ['plere] f 1. lijak m 2. lakomnica f 3. megafon m, govorilo n, trobilo n; → **megafon** 4. MED lesen stetoskop m; → **stetoscop** 5. GEO kraška dolina f, vrtiča f; e a'nd jere ancie tai canalons de mont di Musi e te ~ dal Quarnan. (Sg).

plet I ['plet] adj 1. grbast, krv; Ti prein, a schene plete (glesi); Di len penç e scûr, e mostrave une fature stramble, linimenti scarsms, plets, tormentâts. (PauluzzoN) 2. upognjen, sklučen; cussì avilide che e lave vie plete. (Mazzonlol); ~ m 1. grba f, holm m; 2. grbavec m.

plet II ['plet] m 1. hribček m, nasip m, kupček zemlje; greda f 2. VULK (stromboli).

pletarie [pleta'rie] f grbavost f.

plete ['plete] f 1. guba f 2. (pri rjuhi) zavih m, pregib m; Parsore la ~ dal linzûl a vevin metût un cussin, e di chê altre bande un cuvierte rosse ben pleade. (Sg); **sot la** ~ v postelji 3. (t. **pletine**) TEKSTIL rob m, šiv f. ?? ma jê nuie, par che la plete e figurâs, grande e ricamade sul coveriôr (PauluzzoN)

pletine [ple'tine] f → **plete**.

pletton [ple'ton] v: a ~ v ogromnem številu, na kupe, masa; Che difat la int ur leve daûr a ~ berlant: «Copilu!». (Bibl-Az); La int si butave a ~ daûr di lui, parceche a sintivin a fevelâ dai spiei (Bibl-Az).

pleuçâ [pleu'ta:] tr na rahlo upogniti, prepogniti, zavihat.

pleuric ['pleurik] tr ?? intune Val sane, cence scugnî vê pôre di murî di mesoteliome ~ causionât dal scugnî respirâ aiar sporcjât des particulis invisibilis di amiant (Pa 06/2).

pleurite [pleu'rîte] f vnetje prsne mrene; L'an passât o jeri tal ospedâl cu la ~ e o stavi cjalant par television i flagjei de Somalie e de Bosnie (BelFa).

plevan [ple'van] m župnik m.

plevanât [pleva'na:t] m dušno pastirstvo n.

plevanie [pleva'nie] f župnišče n.

plic ['plik] m (zapecaten) zavojček m, snopič m.

pline ['pline] f AGR 1. vprežni voli; volovska vprega 2. vprega (konj).

Plini ['plini] os.i m HIST Plinij m; ~ al à iniment des ambassiis di Lanka a la cort dal imperadôr Claudi (Pa); ~ il Vieli Plinij Starejši.

plinian [plini'an] adj VULK eruzion pliniane (stromboli).

p.l.m.m. [plini'an] kratica > livel medi dal mâr; La planure dal FVG, une vore coltivate, e cale biel planc partint da la pedemontane (dibot 150 metris p.l.m.m.) (SiF 02/2, 39-58).

ploan [plo'an] adj → **plovan**.

ploc ['plok] m črpalka za pitno vodo; e cualchi ucielut al tarlupave bielzâ sul ~ tal curfîl (PauluzzoN); tant che i fradis si lavavin tal ~ (PauluzzoN).

plôf ['plo:f] → E3 od **plovi**;

ploiaðe [ploi'ade] f ploha f, naliv m.

ploiam [ploi'am] m močan dež; deževja npl, padavine fpl.

ploian [ploi'an] adj → **plovan**.

ploie ['ploie] f dež m; in cás di ~ v primeru dežja; In cás di ~ il spetacul si lu fasarà tal Teatri; PROV mai tante ~ che nol vegni ancie il soreli; il timp al si bute in ~ vreme kaže na dež; fâ la ~ e il bon timp FIG vedriti in oblaci.

ploioðs [plo'i:o:s], -ose adj deževen; e par chest a fasin di cheste regjon une des plui ploiosis di dute la Europe (SiF 02/2, 39-58); → **ploiot**.

ploiot ['plet] adj deževen; → **ploioðs**.

plombâ [plom'ba:] (t. **plombâ jù**) it (navpično) pasti; o jeri plombât tal sium. (BrLi); ~ tr 1. zagnati, zakleti 2. (t. **plombâ fûr**) reči, priovedati.

plombe [plom'be] f 1. padec m 2. te ~ dal soreli, sot de ~ dal soreli pod sončni pripeki; tu lavoris dut il di sot da ~ dal soreli (christianromanini) 3. pijanost f, → **cjoche**.

plombin [plom'bin] m 1. dem. od **plomp** 2. RIB svinec m, svinčeni obtežilnik m 3. grezilo n; svinčnica f 4. svinčena šibra; ~ adj svinčen; svinčene barve.

plombine [plom'bine] f RIB trojna mreža f.

plomp ['plomp] m 1. KEM svinec m (Pb); 2. težina f; svinčnica f; a ~ navpično, navpik; 3. FIG **jessi a** ~ v redu biti; Che no tu sês dal dut a ~. (Sg); tornâ a ~ postaviti se spet na noge, urediti se; lâ a ~ iti dobro, gladko, po maslu; **jessi fûr di** ~ fûr di ~ nenormalen, neobičajen; E difat mi semeareñs une robe masse fûr di ~ chê di mandâ un presonîr cence dî, tal stes timp, la colpe

che si dai. (Bibl-Az); **lâ fûr di** ~ skreniti s prave poti 4. šrbunk *m*, pljusk *m*; hrupen padec *m*; **fâ un** ~ šrbunkniti; **colâ un** ~, **colâ di** ~ hrupno pasti, na šrbunk; **butâ un** ~, **butâ di** ~ zalučati, na vso silo vreči; **e jù un** ~! pa pljusk! in dol na šrbunk!

plonche ['plonke] *f* kolje *n*, deščena pregrada *f*, // ? nem. *Planke*.

plossigne ['plɔsiñe] *f* (carn.) lesena cokla *f*.

plot ['plɔt] (t. **plovût**) *p*. od **plovi**; *Si capive che ca di un pôc al varès ~, parceche la buere si sglonfave* (Sg).

plete I ['plo'te] *f* naliv *m*, ploha *f*, *cun di plui al pues capitâ che un temporâl al vegni cence plotis significativis.* (SiF 02/2, 39-58)

plete II ['plo'te] *f* plošča *f*, kamen *m*; ~ **dal spolert** (carn.) *Si rustis su pa ~ dal spolert o su pa gridele cul cjalt des boris* (Natisone/furlanis).

ploton [plo'ton] *m* VOJ vod v četi; *Ai 23 di Jugn dal 1916 al II ~ de CIX companie dal Bataion "mont Arvenis"* (Pa 02); *La sere dal 25 un ~ di lancîrs al jentrave a Udin* (Natisone/furlanis).

plovade [plo'vede] *f* → **plojade, plete**.

plovan [plo'ven] (t. **ploian**) *adj v:* **aghe** ~(**aghe ploiane**) deževnica *f*.

plovane [plo'vene] *f* deževnica *f*.

plovê [plo've:] *m* GRAD strešina *f*; **a ~** 1. (lasje) padajoč; (streh) močno nagnjen.

plovi ['plovi] (al *plôf/plûf*; p. *plovût/plot*) *it* 1. deževati, dež padati; *cuant che al à apene finît di ~ (Pa)* ko je ravno prenehalo deževati; *Speri ce no ~ doman upaj, da jutri ne bo deževalo;* **al plôf a selis/sglavin** lije kot iz škafa; **tacâ a ~** začeti deževati 2. kapljati (solze, znoj) 3. (lasje, brki) padati; ~ *tr liti*, deževati (nekaj); ~ **lis lagrimis** (redko) točiti solze; ~ **il sudôr** (redko) potiti se močno, znojiti se; ~ *m* mesto, kjer kaplja deževnica iz strehe.

plovi ['plovi] *m* → **plovit**.

plovicjâ [plov'iqa:] *it* → **pluvicjâ**.

Plovie ['plɔvie] *kr.i f* (Glemone) Piovega.

plovisignâ [plovizi'ña:] *it* → **pluvisignâ**.

plovisinâ [plovizi'na:] *it* → **pluvisignâ**.

plovisine [plovizi'zine] *f* dežek *m*, pršec *m*; *No vignivin-jù slavinadis a colp, cun tons e fusetis, ma plovisinis lungjis e sutilis* (Sg).

plovit ['plovit] (t. **plovi**) *m* ARH občinska dela za kmeta; **lâ in ~, lavorâ in ~** zastonj delati za občino, opravljeni brezplačno občinska dela.

plûf ['plu:f] → **plôf** E3 od **plovi**.

plui ['plui] *adv* bolj; več; **al ~** kvečemu; *che a duraran al plui trê agns* (CoUd); **al sa ~** ve več; **ce ~ ce mancul** več ali manj; *Il temp cuvier des racuelts al va ce ~ ce mancul cun continuitât dal 1797* (CoUd); **in ~** poleg (nečesa), dodatno; *par un totâl di 350 pagjinis in ~ (Union); pal ~* ponavadi; *che prime al jere a stâ pal ~ a Cividât* (CoUd); **par di ~** povrh; *Intune societât che par di ~ un temp a viveve di agriculture (don); ~ blanc che no* bolj bel kot; ~ **che mai** bolj kot kdajkoli; *O sin plui che mai seneôs di viodi a butulâ cheste vierte autonomiste.* (La 07/01); ~ **si le slargje e ~ e puce** ?? *La prudence e vares vût di conseâle a stâ cidine, parcè che, a usin a dî, «~ si le slargje e ~ e puce».* (Pa 5/2000) // < lat. plus, cf. lad. *plu*.

pluicheperfet [pluike'plovi] *m* GRAM predpreteklik *m*.

pluiprest ['plovi] *adv* 1. laže, pogosteje; rajši 2. nekam, malo, precej; → **pluitost**.

pluitost [plu'i't st] *adv* 1. rajši, prej; *lis contradizions no son sintudis come condurants, ma ~ come des*

alternativis.(Pa 04/07) 2. nekoliko, precej, dosti; *Al jere un frut ~ grant pe sô etât.* (Sg).

plumaçs [plu'mats] *mpl* peresa *f*, mehka postelja, pernica *f*.

plume ['plume] *f* 1. perje *n*; puhi *m*; pero *n* 2. ptič *m*; PROV A *lâ daûr ~, nuie si ingrume*: provierbi da la alte, *dulà che a san par pratiche ce che al vûl dî pal contadin la passion dal oselâ.* (Percude) 3. FIG lopov *m*, baraba *f*; **buine ~** FIG pretkanec *m*, prebrisane *m*.

4. VULK → **nûl erutif** (stromboli).

Plume ['plume] (t. **Piume, Peume**) *kr.i f* (Gurize) Pévma *f* (IT Piuma); *o ghetizâ i gurizans di lenghe slovene jenfri il teritori di Sant Andree, Oslavie, ~ e San Maur.* (Pa 02/12).

plumin [plu'min] *m* 1. pernica *f*; pernata blazina *f* 2. puhovka *f* 3. KOZMET puasta blazinica *f* (za pudranje).

plur. [plu'min] *m* = plurâl *kratica* GRAM mn. (množina).

pluralism [plura'lizim] *m* pluralizem *m*.

pluralitât [plural'ita:t] *f* množina *f*, večina *f*.

pluralizâ [plural'i'dza:] *tr* postaviti v množino.

pluricentric [pluri'tʃentrik], -iche *adj* ?? *par elaborâ, parie cu lis parts sociâls, progetsi di svilup economic, sociâl e culturâl comuns al Friûl intâr ~ e plurilinghistic.* (La 05/6).

pluriculturâl [plurikultu'ra:l] *adj* večkulturnen; *No par sierâsi ma par confrontâsi e par ufrî a un mont ~ il nestri apuart unic e specific.* (Pa 10/99).

pluriculturalism [plurikultura'lizim] *m* plurikulturalizem *m*; *ma par resons di autentic rispet e promozion dal ~ (christianromanini 07/04).*

pluridissiplinâr [pluridisipli'na:r] *m* večdisciplinaren; *che al è obligatori tamesâ prime di un studi complessif che, par sante scugne, nol pues sei che ~.* (Pa 04/05).

plurienâl [plurie'nâl] *m* večleten; *concret e ferint, che al puedi programâ in maniere autonome i plans plurienâi di svilup cence scugnî dipendî* (La 06/1); *Un di chei documents che, a scjadence ~ (si visaiso i "piani quinquennali" de Russie comuniste o i plans pastorâi de Conference Episcopâl taliane?)* (BelAlci).

plurieticnic [pluri'etnik] *m* večnarodosten; *che e je la fondazion di une famee a la complessitât di une societât plurietiche.* (Pa 02/10-11).

plurilaterâl [plurilate'râ:l] *adj* večstranski; *La campagne pe democratizazion internazional e compuarie il fat de difese des instituzions internazionâls plurilaterâls* (Pa 03/8).

plurilenghisim [plurilen'gizim] *m* večjezikovnost *f*, plurilingvîzem *m*; ~: *i corpus monolengâi, paraléi e a confront a son par so cont.* (SiF 02/1).

plurilenghist [plurilen'gist] *adj* večjezikoven; *Valadì che il gruês dai "arlëfs furlaniscj", cun plui di 25 mil adesions al proget di scuele plurilenghiste* (La).

plurilenghistic [plurilen'istik], -iche *adj* večjezikoven.

plurilinguisim [plurilingu'izim] *m* → **plurilenghisim**.

plurilinguist [plurilingu'ist] *adj* → **plurilenghist**.

plurilinguistic [plurilingu'istik] *adj* → **plurilenghistic**.

plurimilenari [plurimile'narie] *adj* večisočletni; *Lant daûr di une tradizion plurimilenarie, tacade cun Esopo e Fedro, al preferis fâ fevelâ i nemâi* (Pa).

plurireligjôs [plurireli'go:s], -ose *adj* večverski; *e plui voltis a son stâts inmaneâts moments di preiere plurireligjose.* (Pa 06/2).

pluristratificât [pluristratifi'ka:t] *adj* ?? *"parcè che lis stabiliduris armadis a mudin i mûrs, di sempliçs*

conglomerâts, in compositis pluristratificâts (*SiF* 03/3, 97).

pluristrumentist [plurimile'narie] *adj* ??

pluritât [pluri'ta:t] *f v:* *la ~ di* večji del.

plus ['plus] *m → pluss.*

plusôr [plu'zo:r] *adj* številjen, mnog; več; *Suu Kyi*, 56 agns, e à passât plusôrs agns confinade in cjase (*Pa* 02); *A son plusôrs mûts di esplicâlu.* (*O*); *e lenghistichis davuelts cui esperts nus vevin puartât a considerâ plusôrs modalitâts operativis* (*Pa*).

pluss ['plüš] (t. *peluche*) *m* TEKSTIL (tkanina) pliš *m*; paviments cuviers di pluš .

plutocratic [pluto'kratik], -iche *adj* plutokratski; ~ *m* plutokrat *m*, denarni mogotec *m*, bogataš *m*.

plutocrazie [plutokra'tsie] *f* 1. plutokracija *f* 2. bogataši *mpl.*

Pluton [plu'ton] *m* Pluto *m*; ~, il novesim planet, al è anje considerât un membri de cinturie esterne (*Vichi*).

plutoni [plu'toni] *m* FIZ plutonij *m*; e achi il regjim dai "mullah" al à inviat la costruzion di une altre galarie par une produzion di ~ (*Patrie* 06/1).

plutonic [plu'tonik], -iche *adj* FIZ plutonski.

Pluver [plu'ver] *kr.i f* → *Piluer.*

pluvicjâ [pluvi'qa:] (t. *plovicjâ*) *it* pršeti.

pluvignâ [pluvi'ňa:] *it* → *pluvisignâ.*

pluvisignâ [pluvizi'ňa:] (t. *plovisignâ*) *it* pršeti, roseti (dež).

pneumatic [pneu'matik], -iche *adj* pnevmatičen; masse peât a un popul e pôc ecumenic, masse inlidrisât a la tierie e a la storie e pôc ~ o spirituâl. (*BelR*); ~ *m* pnevmatika *f*, la mude di pneumatics menjava pnevmatik.

pneumonie [pneumo'nie] *f* MED pljučnica *f*.

pneumonite [pneumo'nite] *f* MED pljučnica *f*.

po ['po] *adv* 1. potem; pa 2. poudarja npr.: **parce ~ zakaj no;** „Sì. No viodevi l'ore” dissal E. „Parcè ~?” (*Sg*); **si ~!** seveda da! no ~! nikakor ne!

po ['po] (j.zah.) → **pues** E3 od **podê**.

Po ['po] *m* Pad; tal Rain inviers il Mâr dal Nord e tal Tessin e il ~ inviers l'Adriatic (*Pa*); **plane dal ~** Padska nižina; I Cimbris vignint de val dal Adis a invadin la plane dal ~ (*Vichi*).

poben [po'ben] *co* dobro, v redu.

poc ['pk] *m* 1. sunek *m*, udarec *m* 2. konec *m*, vrh *m*, rob *m* (česa).

pôc ['po:k] (f. *pocje*; pl. *pôcs* [o:s], f. *pocjis*) *adj* majhen, pičel; **robe di pôcs bêcs** poceni stvar; **un pocje di pâs** malo miru; **pôcs mês** nekaj mesecov; *pôcs mês denant che al les cul Signôr.* (*JM, Salvâ*); ~ *adv* malo; ~ *a ~* malo po malo; **ogni ~** vsak čas; **cualchi ~** (za) nekaj časa; ~ **e nuie** skoraj nič; ~ **o trop** več ali manj; “Il Friûl”, tal secul XIV al rivâ a vê un guvier ~ o trop constituzionâl (*La* 05/4); ~ **mancul di** nekaj manj kot; **Si trate dal penultin lot de autostrade Pordenon-Conean, lunc ~ mancul di 9 chilomentris (*O*).**

pocâ [po'ka:] *tr* suniti, udariti, trkati; *Al jere daûr a impiâ il fûc cuanche a pocarin la puarte.* (*Sg*); *e cheste sô degnevulece mi pocâ a lá indenant pal troi che o stevi invitantmi.* (*JM, Salvâ*); ~ *it* utripati (srce), počiti, biti, tolči; *I vuadagns potenziâl che a divegnin de brevetabilitât a pochin duncje lis multinazionalâs a cirâ ator pal mont i gjens* (*Pa* 05/04).

pocade [po'kade] *f* 1. sunek *m*, udarec *m*, tolčenje *n*, bijanje *n*; *e il portonat dal misteri si scjassà dal polvar*

cuntune ~ ben sestade. (*Tolazzi*) 2. FIG spodbuda *f*, pobuda *f*.

pocapi! ['plus] *int* → **capi!**; “~” al pensà il soldât (*Zili*).

pocât [po'ka:t] ?? *Pocâts dai cunsumadôrs, butegârs e grandis societâts dal setôr a ân tacât a lâ bande dai aliments no “Gm”.* (*Pa* 05/04)

poce ['pçt[e] f mlakuža *f*, mlaka *f*; *Il diaul, che al lave sedûsiju, al è stât butât te ~ di fûc e di solpar* (*Bibl-Apoc*); *Su lis stradis a slusivin pocis di aghe pantanose.* (*Sg*).

Pocis ['pçt[is] kr.i *f* (Verzegnis) Pozzis.

pocjece [po'qet[e] f malenkost *f*, troha *f*, pičlost *f*, neznatnost *f*; *a meti in rilêf la ~ e la crevulitât dal orgoi* (*La* 05/2)

poconâ [poko'na:] *tr* močno, sunkovito udariti, počiti; ~ *it* spodbujati.

poconade [poko'nade] *f* močan udarec *m*, sunek *m*.

pocondrie [po'kondrie] *f* lenost *f*, lenoba *f*,

poç ['pçt[ʃ] (pl **poçs** ['pçts]) *m* vodnjak *m*; jašek *m*, jama *f*, brezno *n*.

Poç ['pçt[ʃ] kr.i *f* (Codroip) IT Pozzo.

Poç ['pçt[ʃ] kr.i *f* (Sant Zorç De Richinvelde) Pozzo; **borc dal ~** (a Mortean, Sant Denêl, Tresesin, Manzan, Tarcint, Codroip, Cividât e Udin vie Sant Valentin e borc dal ~ (*Pa* 04/05)

poçale [po't[ʃ]ale] *f* mlaka *f*, mlakuža *f*.

Poçalis [po't[ʃ]alis] kr.i *f* (Rivis Darcjan) Pozzalis.

poçâr [po't[ʃ]:r] *m* kopač vodnjakov.

poçate [po't[ʃ]ate] *f* 1. mlaka *f*, mlakuža *f* 2. FIG mlakuža *f*, atlantski ocean.

poçolâ [potʃ'o:la:] (redko **impoçolâ**) *tr* obrizgati, umazati z blatom, umazati.

podaspò [podas'pɔ] *adv* potem, zatem; → **podopo**.

podê [po'de:] *m* moč *f*, zmožnost *f*, oblast *f*, vpliv *m*; **jessi in ~ di** imeti zmožnost, biti v stanju, da; *Inalore sì che nancje un cûr gnûf al sarès in ~ di parânus des consequencis dal mâl* (*La* 04/1); **a plui ~, a dut ~, a piês ~** na vso moč; ~ **di acuist** EKO kupna moč; *esprimint chescj dâts in “Paritat di ~ di acuist”, par fasiju confrontabii.* (*Pa* 04/03); ~ **temporâl** POL posvetna oblast; *stant che il princip gleseastic nol voleve rassegñâsi a sei dispodestât dal ~ temporâl.* (*Natisone/furlanis*).

podê [po'de:] (pues, puedis, pues, podin, podê, pue din) *it* moči; *no pues plui* ne morem več; *si pues* lahko se; *Si pues cijatâle* lahko se jo najde; *si puelial?* ali je dovoljeno?; ~ **fâ di mancul** ne moči drugače; *Paraltri ni pues fâ di mancul di jessi zentîl cun lui.* (*Eg*).

podenâr [pode'na:r] *m* škaraf *m*, izdelovalec čebrov.

podestât [podes'ta:t] *f* oblast *f*.

podin ['pçdin] *m* 1. leseni čeber, lesena kad, škaf (za mleko itd.); *Lui le cijapà pai cijavei, ribaltant il ~* (*Mazonlol*); PROV il purcit, co al à bevût il lavum, al strucje il ~; 2. ??

podine ['pçdine] *f* čebrič *m*, banja *f* (pos. za perilo); *A vevin une grande ~ dulâ che a metevin un grum di cinise* (*tomasomazzoli*); (carn.) *Gjavâ i raps da ~, lavâju, gratâju e meti ta cite* (*Natisone/furlanis*).

podistic [po'distik], -iche *adj* ŠP tekalni; **corse** *podistiche* tekmovalni tek, tek (tekmovanje); *e vignarà organizade anje une corse podistiche sui plui bieci percors naturalistics.* (*Pa* 03/10).

podopo [po'dopo] *adv* potem, zatem; ~ *a son passâts mesons* potem so minili meseci; *cumô Tumieç, podopo Cervignan* zdaj Tolmezzo, potem Červinjan; → **podaspò**.

poe [pœ] *f* → **poie**; *in graciis ancie dal contribût e de poe dal OLF (Mazzonlol)*

poelum [poe'de:] *m* ?? ; → **sotlum**.

poem [po'em] *m* pesem *m*.

poeme [po'êm] *m* pesnitez *f*, pesem *m*; *intal ~ mitic indian "Ramayana" (Pa).*

poemet [poe'met] *m* LIT krajša pesem.

poepis [poe'pi:s] *m* klopcia za noge.

poesiâ [poezi'a:] *it* (neobič.) pesniti, kovati verze.

poesie [poe'zie] *f* 1. LIT poezija *f*, pesništvo *n*; *Ma cui che al è in cundizion di sielzi la lenghe de sô ~ (Pa 03/10); in ~ v poeziji; che al à scrit tantis altris voris in prose e in ~ (Pa) ki je napisal mnogo drugih del v prozi in poeziji 2. pesem *m*, pesnitez *f*.*

poet [po'et] *m* pesnik *m*, poet *m*; *al scrutinave lis oparis in gare a jerin ancie il ~ Franco Loi, Giovanni Tesio e..(Pa); → poete.*

poetâ [poe'ta:] *tr* pesniti; *Om di roture intal vivi e intal ~. (Pa 06/3); E dopo di vê cinichementri poetât (Pa 03/2).*

poete [po'e te] (t. **poetesse**) *m* pesnik *m*, poet *m*; *che la espression plui alte da la umanitât a son il ~, il mistic e l'eroe (Pa); ~ di cort dvorni pesnik; grancj poets veliki pesniki.*

poete [po'e te] (t. **poetesse**) *f* pesnica *f*; *Enrica Cragnolini ~ de sô tierie inamorate.*

poetesse [poe'tese] *f* pesnica *f*; → **poete**.

poetic [po'etic], -iche *adj* pesniški, poetski, poetičen; *ven a stâi un gjenar ~ là che l'autôr al use esprimisi tes formis vernacolârs e visserâls (Pa); Tra lis tantis intenzions poeticis vistudis di libri tal 1998 (Pa).*

poeticementri [poetike'mentri] *adv* pesniško, poetsko; *E chê da la fin dal Cuatricent le à vude contade ~ Pier Paolo Pasolini tal 1944 (Pa 04/03).*

pofalantedoi! [pofalante'doi] *int* prekleto! hudič!

pofarbio [pofar'bio] *int* → **pofardie**; *Mi cjalave cuntun fâ di ~ che al consolave, sdrumât sul schenarili de poltrone (BrLi).*

pofardie [pofar'die] (t. **pofarbio**) *m* (šalj.) 1. nesramen, drzen izraz na obrazu, hud izgled 2. nesramna, ohola, domišjava oseba 3. nadutost *f*, ošabnost *f*, bahavost *f*; *Cenci si lu inmagjine boriôs, pe circustance impaludât ~ dal podê (Mar); ~ int prekleto! hudič!*

Pofavri [po'favri] *kr.i f* (Frisanc) Poffabro; *e je stade presentade la ricolte di narative..., risultât di une ricercje demologjiche fate tra Navarons, Frisanc, ~ e Cjasesole, jessude cul titul (Pa 03/8).*

pognet [po'ñet] *adj* 1. zleknjen, stegnjen, ležeč na tleh; *O jeri li ~ e, strani, no spietavi nuie, acetant cence discuti il fat che un muart nol po spietâsi alc. (Urban); o cjatareis un frut invuluçât tes fassis e ~ intune grepie. (Bibl-Lc)* To vam bo v znamenje: našli boste dete, povito in položeno v jasli. 2. ležeč (kraj, vas itd.) 3. podolgovat (slika ipd.) 4. razprostrt, razpršen.

pogni ['pɔñi] (*pon, pognis, pon - p. pognet*) *tr* položiti, dati dol, odložiti; *Là tal bosc, dulà che tu e jo cetancj viaçs si sin pognetis su jets di spavits pestelacs, (ShW); ~si refl zlekni se, leči; parcè no ti pognistu? (Mazzonlol).*

poîâ [poi'a:] (*poi, pois, poie, poin, poiais, poin*) *tr* 1. pri-, na- sloniti, opreti, podpreti; ~ il cjâf al mûr FIG zagristi se v neko zadevo; *une par bande, a tegnîn sù doi pilastruts cun capitel di pierie, dulà che e je poiade une gruesse trâf di len lungje dute la largjece dal templut (Pa)* 2. FIG podpirati (nekoga); *formazion nassude di*

pueste de union des fuarcis di centri che a poiavin tant che candidât ae presidence dal Guvier italician (O) ki podpirajo predsedniškega kandidata..; di fâ une sielte tra lis fuarcis che lu poiavin: o i autonomiscj o il cientri-diestre (O) 3. po-, od- ložiti; Eliseu i le daûr, poiant a planc i pîts sui scjalins. (Sg) E. je šel za njim in počasi stopal po stopničkah; tal cuart scansel dal armâr a poiave la robe; ~ ben uredit, spraviti v red; al sarà come ~ ben une robe che si à a cjâr 4. naložiti (denar); al sarà daspò sotscrit un acuardi jenfri Finest e la Bancje Ceché-Morave par ~ i investimenti dai imprenditôrs di chenti inte chê zone. 5. omožiti (hcer); no va ben che jo o sedi ca, vuê che o vês di ~ ben la fie, no ise vere? 6. roditi, spraviti na svet; narediti otroka; Çuet, anîn sù che la femme lu à poiât! 7. ~lis a un nekomu jih naložiti; o vuei ~jes rad bi jih jim naložil; ~le skozi priti, preživljati se; cemût che tu fasis a vivi? »orpo, ma i parial? Mangâ e...~le, veh!»;

~si refl 1. (t. FIG) nasloniti se, naslanjati se, opreti se; o ai scugnût ~mi su la cjasute; no podevi stâ für cun bêcs 2. sesti; Ma cualchidun al rive a tocjâ i fli, anzit a ~si par oris e oris, cence nissun pericul 3. (t. ~si ben) svoje zadeve dobro uredit, uredit si; bandonade di ducj, cumô che o crodevi di ~mi..puare jo,..

poiaðe [poi'ade] *f* 1. polaganje *n*, postavljanje *n*, odlaganje *n*; *tal câs di une ~ di pît in fal 2. (t. **poiât**) GRAD nadstešek *m*; ma nol podeve continuâ a vivi sot di une ~.*

poiane [poi'a:ne] *f* 1. ZOOL kanja *f* (*Buteo buteo*) 2. kragulj *m* (*Milvus regalis*) 3. sokol selec *m*, golobičar *m* (*Falco peregrinus*); → **cagnasse (cagnâs, cagne)**.

Poianis [poi'anis] *kr.i f* (Prepot) Poianis.

poianele [poia'nele] *f* ZOOL albanella

poiât [poi'a:t], -ade *adj* 1. (t. **ben** ~) FIG urejen, ustaljen, dobro stoječ; *se a sposaran la fie, se il fi al è ben ~ 2. FIG umirjen resen, miren, zamišljen, preudaren; voi suts e resonaments poiâts a puartavin alî chei militârs; 3. naslonjen; položen; La camarele lu cjalave di lontan, in pîts, poiade cuitri une puarte. (Sg); poiadis su PDA in piastris (scjatalis Petri). (SiF 02/1, 31-45); ~m → **poiade**.*

poiate [poi'a:te] *f* 1. oglenica *f*, skladanica za oglje; žgalna peč za oglje; *tal bosc dai Lous, dulà che al è daûr a cœi une ~ di cjarbon; il rumiâ imbunît des poiatis impiadiš 2. (t. ~ di fum) gost dim; al faseve di chês poiatis come il tren che al va sù par une rive; une ~ di fum neri e penç a navigave vie de bande dal bosc.*

Poiate [poi'ate] *kr.i f* (Dunja/Dogne) Poiate.

poie ['pɔje] *f* 1. naslon *m*, opora *f* 2. (neobič.) odmor *m*, pavza *f*.

poile ['pɔje] *f* ?? *Lis tôs promessis a jê e a mi, su la belance poilis (ShW)*

poker ['pɔker] *m* poker *m*.

pôl I ['po:l] (t. **poul**) *m* BOT topol *m* (*Populus*); *Cui stomis nus a corin tal curtil sor la linda, e li coma doi poi, sora la vas-cia plena un ridint al si lava chel altri al si patena. (Pasolini); Vuê, la peraule no signifîche nuie, ma e derive di "Populetum" latin, ven a stâi, lûc dai poi. (Pa 03/11); ~ blanc bela jagned (*Populus alba*); ~ neri jagned (*Populus nigra*). ?? Le fasevin di bessôi, cu la curtiele e un toc di pôl o di rôl (PauluzzoN)*

pôl II ['po:l] *m* pol *m*, tečaj *m*; *vierzi lûcs intal ~ universitari di Gurize (CIRF); Ce o spetìn a formâ un ~ furlan dal capitâl? (ALF); il Ateneu furlan al pues dîsi*

dividût in cuatri pôi principâi: il ~ sientific inte aree clamade Rizzi (Uniud).

polac [po'lak], **-ache** adj poljski;

~ m 1. Poljak m 2. poljščina f; *Al à tradusût dal sloven, ma ancje dal ~ (Pa).*

Polâç [po'lat] kr.i f (Foian Redipui) Polazzo.

polam [po'lam] m 1. (kolekt.) kuretina f, perutnina f, *un toc di ort e un fregul di ~, se no no savaressin cemût tirâle indenant. (Sg)* 2. kokošji, kurji.

polâr [po'la:r] adj polaren, tečajen; **stele** ~ ASTR tečajnica f, severnica f.

polaritât [polari'ta:t] f polarnost f.

polarizadôr [polaridza'do:r] m polarizator m; *Une inficje iconografiche des situazions e dai risultâts de interazion de lûs cui polarizadôrs (SiF 03/3, 9-18).*

polarizazion [polaridzatsi'on] f polarizacija f; **~ dal foton** polarizacija fotona; *che si provi a calcolâ il valôr mezan des osservabilis fisichis daonzudis cu la ~ dal foton. (SiF 03/3).*

polche ['pɔlke] (t. **poliche**) f polka f (ples); *La ~ al è un bal che al ven de boemie (Vichi).*

Pole ['pɔle] kr.i f Pulj m; *no jere altri che la formazion di coloniis venitis possentis intai puarts di Spalit, Zare, Flum, ~, Cjaudistrie, e dî altris plui piçui. (Pa 03/4).*

poleâ [pole'a:] tr 1. (o)tipati s palcem 2. FIG oblikovati;

~ it šepatit.

poleade [pole'ade] f udarec s prstom, udarec s palcem, dotik s prstom.

poleâr [pole'a:r] m palec m; „*Nuie*” dissal E., passantsi i déts sul ~ indolorât des fuarfis. (Sg); **il ~ dal pût** nožni palec; *e sul ~ de lôr man gjestre e sul ~ dal lôr pût camp (Bibl-Esodo).*

polece [po'let] f 1. kurica f, kokica f 2. FIG deklica f 3. FIG devica f.

poleç [po'let] (pl **poleçs** [po'lets]) m 1. kura f; piščanec m; *Il gustâ, (mignestre di brut, poleç less, cunin arost, verdure e patatis masanadis, e une terrine di ladric,) (sf) 2. ozeblina f (na koži).*

poleçâr [pole't:a:r] m perutninár m.

poleçarie [pole't:arie] f perutninarca m.

poleçut [pole't:jut] m piše n; *Cetantis voltis no aio cirût di tirâ dongje i tiei fits come che la glogje e tire dongje i siei poleçuts sot des alis! (Bibl-Lc)* Kolikokrat sem hotel zbrati twoje otroke kakor koklja svoja piščeta pod peruti, pa niste hoteli!

poleçute [pole't:jute] f FIG deklica f

polégane [pole'gane] (t. **puligane**) f vjudnost f, ljubeznivost f.

polemic [po'lemik]. **-iche** f polemičen; *come om plen di vite, di ideis, di iniziativis, cence pêi su la lenghe, cuintrecorint, ~ (Pa);*

~ m polemik m.

polemiche [po'lemike] f polemika f, znanstveni prepri m, besedni prepri; *dal teritorij par rilevâ in maniere strumentâl contradizions che no àn reson di sei, fûr che par dâ materie di ~ a chei che no vuelin la tutele des minorancis (Pa 02); fâ polemichis polemizirati, načeti prepri; al à dite di jessi displasût ma di no volê fâ polemichis (O).*

polemist [pole'mist] (pl **polemisci**) f polemik m; *Pre Josef Marchet al jere un ~ formidabil e cun cuatri riis al meteve a puest chêş penis vendudis. (Pa 11/99).*

polentade [polen'tade] f žrtje polente.

polentâr [polen'ta:r] (f **polentarie**) m 1. polentar m, prodajalec polente 2. polentar m, ljubimec polente, ki rad je polento.

polente [po'lente] f polenta f, **cuei la** ~ kuhati polento; *Cun chê ramaçade si podeve fâ al plui une biele sfâmeade, ma cuei la ~ al jere za un afâr seri. (Sg); une slepe di ~ kos polente; ~ sute polenta na suho, brez priloge; ~ cuinçade Wolfraud De Concini nus propon lis recipis de ... "Brovade e muset", "Palmone di purcit cun polente brustulide", "Gubane" e "Polente cuinçade". (La 03/01).*

polentine [polen'tine] f 1. dem. od **polente** 2. obliž m, maža f.

polenton [polen'ton] m 1. lenuh m, počasne m 2. → **polentâr** 2.

Polesin [po'lezin] kr.i m Padska delta f.

polesin [po'lezin] m FIG raj m, sanjska dežela f.

polesse [pole't:ute] f BOT → **pôl**.

poli [pole'tjute] f ~ **temporâl** *Lis areis atividais pe prime lenghe a jerin .. i zîrs temporâl superiôr e median.. , il zîr frontâl inferiôr .. e il ~ temporâl (SiF 03/4, 97-114)*

poliambulatori [poliambula'tori] adj ?? al riscje pardabon di jessi, senò sierât, almancul ridusût a une sorte di ~. (La).

poliandrie [polian'drie] f mnogomoštvu n.

policentric [poli't:entrík], **-iche** adj policentričen; ma se si sotlinie il caratar diviersificât, variabil, ~, daviert, e dutcâs residuâl rispiet ai grancj temis de vite dal dì di vué. (La 05/4); *Fossie nassude une Region policentrique, cui assessorâts dividûts cun paritât, si varès podût acetâle. (Pa 03/5).*

policentrism [politjen'trizim] m policentrizem m.

poliche [pɔlike] f → **polche**.

polichetide [polike'tide] f ?? Chei doprâts par la amplificazion dai gjens de ~ sintase (PKS) a jerin: (SiF 02/1, 31-45).

policlinic [poli'klinik] m poliklinika f; *Ancje a Udin ospedâl e ~ universitari a àn dut in dopli. (Pa).*

policromâ [polikro'ma:] tr narediti, delati večbarvno, raznobarvo.

policromatic [polikro'matik], **-iche** adj 1. večbarven, raznobarven, pisan 2. FIZ polikrom m, polikromaticen.

policromie [polikro'mie] f polikromija f, večbarvnost f; *dai fradis udinês Dino e Mirko Basaldella, animade Dal talent pitoric di Afro te vivarose ~ de ceramiche di stamp post-cubist de Crucifission. (CoUd).*

poliedri [poli'edri] m MAT mnogoploskvenik m, polieder m.

poliedriticât [poliedritj'i:ta:t] f ?? ; de gnove valutazion des formis di art autoctonis a la promozion di clapis culturâls ingaiadis te difusion dal patrimoni de Patrie furlane te sô ~ maraveose e svareade. (Pa 03/10)

polietnisim [poliet'nizim] m polietnizem m.

Polifem [poli'fem] m Polifem m; *Nol po vê un voli magari grant come chel di ~, senò al sares un come nô. (BelFa).*

polifonic [poli'fônik], **-iche** adj mnogoglasen, polifoničen; *Côr ~ di Rude (Provincia).*

polifonie [polifo'nie] f mnogoglasnost f, polifonija f.

polifosfat [polifos'fa:t] m KEM polifosfat m; *Intes aghis refluxi il fosfar si cjate in trê formis: ortofosfat (PO-34), ~ (P2O7) e fosfar leât organicementri. (SiF 03/4, 73-84).*

polifunzionâl [polifuntsio'na:l] adj večfunkcijski, polifunkcionalen; *Tal mês di Setembrar e je stade*

screade la sede di Udin, intal “Centri diurni ~” di vie Miesio, 31. (Pa 03/12).

poligam [poli'gam] *adj* mnogoženski.

poligamic [poli'gamik], *-iche adj* BIOL poligamen.

poligamie [poliga'mie] *f* BIOL, ETNOL poligamija *f*, mnogoženstvo *n*, mnogomožtvo *n*.

poligane [poli'gane] *f* → **polegane**.

poliglot [poli'glot] *adj* vežezičen, poliglotski; napisan v več jezikih;

~ *m* poliglot *m*;

poliglotic [poli'glɔtik], *-iche adj* poliglotski.

poliglotism [poliglo'tizim] *m* poliglotstvo *n*.

poligraf [po'ligrاف] *m* 1. mnogopisec *m*; 2. poligraf *m*, detektor laži;

poligrafâ [poligra'fa:] *tr* razmnožiti, poligrafirati; *cheste e sarà soređut la funzion de riviste poligrafade “Il Tesaur de lenghe furlane”* (Pa 04/05).

polimerase [polime'raze] *f* BIOL polimeraza *f*; *Chescj trê plasmidis a codificchin une famee particolâr di polimerasis B DNA* (SiF 03/4, 9).

polimorf [poli'mɔrf] *adj* mnogoobličen.

polimorfism [polimor'fizim] *m* polimorfizem *m*, mnogoličnost *f*; *Il mtDNA al presente un fuart ~ inte lungjece dai fragmenti di restrizioni (RFLP)* (SiF 03/4, 9).

polin [po'lin] *m* → **pulin**.

polinomi [poli'no??] *m* polinom *m*; *Viers la metât dai agns '80, Simon Donaldson al à introdusût un invariant, clamât ~ di Donaldson* (SiF 02/1, 234).

polinomiâl [polinomi'a:l] *adj* polinomialen.

poline [po'line] *m* → **puline**.

polipeptidic [po'li:??] *adj* BIOL polipeptiden.

polîr [po'li:r] *m* → **palîr**.

polisemic [poli'semik??], *-iche adj* polisemičen.

polisens [poli'sens] *m* mnogoznačen.

polisilap [poli'silap], *-abe adj* mnogozložen.

politecnic [poli'teknik], *-iche adj* politehničen;

~ *m* politehnika *f*; *Ortis al è dal 1943, indotorât li dal ~ di Milan, al à lavorât te “Zanussi elettroniche”* (Pa 03/12).

politeism [polite'izim] *m* mnogoboštvvo *n*.

politeist [polite'ist] *m* mnogobožec *m*; *(o veis di) copâ chescj associadôrs (politeiscj) in cualsisei puest che ju cjatais* (Pa 03/12).

politeistic [polite'istik], *-iche adj* mnogoboški.

politic [po'litik], *-iche adj* političen; *Efraim: progettai rifugjâts politics a Udin (O) za politične priběžnike; lis cronachis diretis dai acjadtiments politics e de vite dei citadins politični dogodki, politična dogajanja; fuarcis politichis politične sile; atenzion di dutis lis fuarcis politichis regionâls.* (Pa);

~ *m* politik *m*; ~ **locâl** lokalni politik; *ma lis rapresentanci sindacâls a àn intenzion di stiçâ i politics locâi e lis dirigencis sindacâls* (O); *che lis nazions a son stadiis creadis e dissegnađis su lis cijartis gjeografichis di politics europeans sicu Bismark* (Pa).

politlicant [politi'kant] *m* politikant *m*, politikar *m*; *Mi riferis ai temps che papis politlicants e fraris esaltâts a berlavini: «Dio lo vuole!».* (Pa 03/2);

e dai puliticans di Rome e i proveditôrs e ducj i altris che nus jemplin lis scuelis di mestris bassarûi (Mucci)

politiche [po'litike] (t. **pulitiche**) *f* 1. politika *f*, cun la organizazion di iniziativis culturâls, musicâls, sociâls e politichis in pro de lenghe e culture furlane..(O); **alte ~ visoka politika**; **fuarce politiche** politična sila (Pa 7/99); ~ **linguistiche** jezikovna politika; ...sensibilizâ i citadins sul teme des politichis regionâls ..(O 26/5/2001)

krajevna politika; ~ **monetarie** monetarna politika; *Preconizant che la Finanziarie dal 2003, come chê dal 2002, riferide ae ~ monetarie, fiscâl e de spese pubbliche* (Pa 03/4); ~ **tarifarie** *Se la Region no intarven, la ~ tarifarie di “Trenitalia cargo Spa” dal I di Zenâr* (Pa 03/12) 2. FIG politika *f*, diplomacija *f*, pristop *m*, previdnost *f*, preudarnost *f*; *o ai racomadât di vê un pocje di ~ cul cont Pio (F); i vûl ~, fantats, se si vûl vinci cul onôr (F) ..potrebna je preudarnost..; par ~ preračunano.*

politicizât [politit[i]za:t], *-ade adj* politično obarvan; *dai partits di centri-diestre che a àn mostrât di no vê masse gradit i interventi farts ta chê occasiun, judicâts di lôr masse “politicizâts”.* (O);

~ *m* politično obarvani.

politicon [politi'kon] *m* (akreš. od → **politic**) F veliki politik, zvit, prebrisani politik; *al à tornât a nassi un “Islam strambít”, imbasifit di pueste di politicons che no an nuie ce fâ cul Islam vêr.* (Pa).

politolic [poli'tolik] *m* politolog *m*; *svilupade di cierts studiôs merecans, massime il ~ J. Goldstein* (Pa 04/07).

politologic [polito'lôgik], *-iche adj* politološki.

politologije [politolô'gie] *f* politologija *f*.

poliuretani [po'lin] *m* poliuretan *m*; *Compuartament compagn si à se i filiots a son di un materiâl che nol rive a peâsi cul ciment idrât (par esempli fibris in poliuretani).* (SiF 03/3, 97).

polivalence [poliva'lent[ə]f] *f* polivalenca *f*.

polivocalitât [polivokali'ta:t] *f* polivokalnost *f*; *Funzioni, regulis e significâts de ~ di tradizion orâl intune val ladine dolomitane* (La 06/2).

polizai [poli'tsai] *m* policaj *m*; *Ma ai 4 di Zenâr dal 1969, memoreant tal municipi di Avole doi sotans finâts sot dai polizais* (Pa 02).

polize ['politse] *f* 1. (ob)račun *m* 2. **metisi in ~** najaviti poroko.

polizie [poli'tsie] *f* policija *f*.

polizesc [politsi'esk] *adj* policijski; *Il guvier al lasse fâ cence batî cee, inmanetant dutcâs, cuntune presse pardabon poliziesche, cualsisedi talian che al olsi di vierzi il bec.* (Pa 03/4).

polmon [pol'mon] *m* → **palmon**.

polmonâr [polmo'na:r] *adj* pljučen, pulmonalen.

polmonite [polmo'nite] *f* pljučnica *f*.

polo ['polo] *m* → **pôl:**

Un grant polo sanitari cun sede aministrative a Udin (La 07/02)

polo ['polo] *m* ŠP polo *m*.

polonês [polo'ne:s], *-ese adj* poljski;

~ *m* 1. Poljak *m* 2. poljščina *f*

Polonie [po'lɔnie] kr.if Poljska *f*.

Polonie [po'lɔnie] os.if Apolonija *f*.

polpe ['polpe] *f* 1. pulpa *f*, sadno meso *n* 2. KUL meso (brez kosti in maščobe) 3. ANAT pulpa *f* 4. FIG jedro *n*.

polpete [pol'pete] *f* 1. ANAT meča *f* 2. KUL polpete *f*, sesekjana jed; **al mi à cijolt la ~ fir dal plat** ukradel je to, kar je moje.

polpeton [polpe'ton] *m* KUL debela polpete *f*.

polpôs [pol'po:s], *-ose adj* 1. mesnat (sadež) 2. FIG vsebinsko bogat (pogovor ipd.).

pol's ['pol's] *m* 1. ANAT zapestje *n* 2. MED utrip *m*, pulz *m*; utripanje *n*; **calcoladôr eletronic di ~** elektronski merilec utripa 3. FIG utrip *m*; *chei di là vie a sintin il ~ dal Païs cussi. (scritorsfurlans)* 4. FIG krepek značaj, moč *f*, odločnost *f*; **un om di ~** energičen človek; → **conole**.

polšâ [pol'sa:] *it* počivati, odpočiti se, narediti premor; *Une di che Liseo al passave di che bande, si è fermât a ~ in che cjamarute (glesie).*

polsade [pol'sade] *f* kratki počitek, premor *m*, odmor *m*.

polsât [pol'sa:t], **-ade adj** 1. spočit 2. umirjen, počasen, premišlen, preudaren.

polse ['polse] *f* počitek *m*, odmor *m*.

polset [pol'set] *m* zapestnica *f*.

polsin [pol'sin] *m* OBL 1. zapestnik *m*, rokavec *m* 2. manšeta *f*.

poltron [pol'tron] *adj* len;

~ *m* lenuh *m*; *Il ~ al met la man tal plat, e po si strache tal metile in bocje. (Bibl-Sprocs); fâ i poltrons* lenariti; *Al veve di jessi biel fâ i poltrons se si veve la femme dongje (Sg).*

poltronâ [poltro'nâ:] *it* lenariti.

poltronarie [poltrona'rie] (*t. poltronitât*) *f* lenarjenje *n*, lenoba *f*.

poltroncine [po'lin] *m* ??

poltrone [pol'trone] *f* 1. naslanjač *m*, fotelj *m*; *Se Parigi al vâl une messe, ancie une ~ ministerial e po valê la cjadree di un funzionari. (Pa)* 2. FIG lena ženska.

poltronementri [poltrone'mentri] *adv* leno, lenobno.

poltronitât [poltroni'ta:t] *f* → **poltronarie**.

poluzion [polutsi'on] *f* polacija *f*.

polvar ['pôlvar] *m* 1. prah *m*; **netâ di** ~ prah obrisati; **polvars lizers** drobni prah 2. prašek *m* 3. FIG denar *m*.

polvariç [po'lin] *m* ??

polvariere [polvari'ere] *f* Voj smodnišnica *f*; *I nestris, par esempli, a vevin sedis cjamps di prât là che e je cumò la ~ (Natisone/miti).*

polvarin [polva'rîn] *m* FARM prašek *m*.

polveriere [polveri'ere] *m* → **polvariere**.

polvin [pol'ven] *m* → **pulvin**.

polzet [pol'džet] *m* → **pulzet**.

polzete [pol'džete] *f* → **pulzete**; *impît di lâ a cjase a durmî a stevin li a sburî fûr il morbin cjanta and a cualchi ~ (Percude)*

pomade [po'made] *f* FARM, KOZMET pomada *f*.

pomâr [po'ma:r] *m* sadno drevo; *Lì sot e côr une spalere di pomârs che a finissin là che al comence il bosc. (BrLi).*

pomarûl [poma'ru:l] *m* (neobič.) podajalec sadja.

pomât [po'ma:t], **-ade adj** (pri konju) lisast, pegas.

pome ['pôme] *f* sad *m*, sadež *m*, plod *m*; **pomis** sadje *n*; *Un bon pomâr nol fâs pomis vidricis (Bibl-Lc).*

pomice ['pômit[e]] *f* → **pomighe**: **piere pomice** MIN votlič *m* (kamen); *Une dì o chê altre bisugnave ch'al vignis li cuntune pierre pomice e un vernîs nere par netâ il marmul.. (Sg)*

pomidoro [pomi'doro] *m* → **tomat**.

pomigâ [pomi'ga:] *tr* snažiti (gladiti) z votličem.

pomighe ['pômige] *f* MIN, VULK plovec *m*, votlič *m*.

pomodoro [pomo'doro] *m* → **tomat**.

pompâ [pom'pa:] *tr* sesati, črpati, polniti, goniti.

pompe I ['pômppe] *f* MEH črpalka *f*; ~ **di benzine** bencinska črpalka; ~ **eletriche** električna črpalka *f*; *il consum de ~ eletriche si lu pues stimâ (CoUd).*

pompe II ['pômppe] *f* sijaj *m*, veličanstvo *n*.

pompel'm [pom'pel'm] *m* BOT grapefruit *m* (*Citrus decumana*), grenivka *f*.

pompîr [pom'pi:r] *m* gasilec *m*.

pompon [pom'pon] *m* Voj okrasni čop *m*.

pompôs [pom'po:s], **-ose adj** sijajen, gizdav.

pomposementri [pompoze'mentri] *adv* sijajno, gizdavo.

pomul ['pômul] (*pl pomui*) *m* 1. predmet v obliku majhnega jabolka 2. glavica *f* (igle, vžigalice ipd.) 3. ~ **dal braç** ANAT (mišica) biceps *m*.

pomule ['pômule] *f* 1. BOT zrno *n*, jagoda *f* 2. **pomulis** sadje *n*, sadeži *m*; **pomulis di bosc** gozdni sadeži.

pomulut [pomu'lut] *m* POET, ANAT prsna bradavica, sesek *m*.

pon ['pon] *v*: **pon e jeve** → **jeve**.

ponâr [po'na:r] *m* 1. kokošnjak *m*, kurnik *m*; **parâ a** ~ leči, iti spat; **menâ a** ~ peljati spat; PROV *lis Macis di Zenâr/la buine filandere à di parâlis a ~*.

po-nasem [po'nažem] *m* slovensko narečje „po našem“; *sicu lis feveladis protovenitis, il rosean, il bisiac, il saurân, il ~ (partitrepubblichefurlane).*

ponche ['ponke] *f* GEOL glinasti skrilavec *m*; → **carantan**.

ponce ['ponqe] *f* → **ponche**.

pondâ [pon'da:] *tr* znesti jajce.

ponderât [ponde'ra:t], **-ade adj** pretehtan, premišlen.

ponderazion [ponderatsi'on] *f* premislek *m*, preudarek *m*.

pondi ['pondi] *tr* → **pondâ**.

ponghe ['pônge] *f* → **ponche**.

poni ['poni] *tr* in *refl* → **pogni**.

pont ['pônt] *m* 1. pika *f*, točka *f*; **tu âs sîs ponts di resons** imâš stokrat prav; *o sin rivâts a cierts ponts che* prišli smo do točke, da; **nancje un ~ di dubi** niti pikice dvoma; **vistât in ~ e cuindis** zelo lepo oblečen; *in ~ v* pravem trenutku, pravilno; **a ~ a ~** korak za korakom, **al ~ des siet** točno ob sedmih; *a àn ilustrât i dâts di un studi precedent fat de societât su 45 ponts di rilevament dal comun (O); par fil e par ~ ?? Par fil e par ~, i derits dai furlans 90 DÎS PE "RAI" FURLANE (Pa 03/2); ~ di partence* izhodiščna točka; *Chescj risultâts a son il ~ di partence par il disvilup di metodis di control biologic de malatie. (SiF 03/4, 9); ~ di riferiment* referenčna točka; *intune schirie di programs che a son deventâts un ~ di riferiment par dute la "sene musicâl" furlane (O); ~ di vendite* prodajna točka, enota; *dai ponts di vendite freqüentâts, e v.i. (SiF 03/3, 69-81); ~ Omeghe* točka omega; *consecuence teologjiche de figure corispondente a la funzion di onde dal Pont Omeghe. (SiF 03/4, 133); ponts e liniis* PSIH točke in linije; *altri personaç famôs che plui tart al lassarà la sience sperimenterâl par lá daîr des sôs ideis su "ponts e liniis" dal cuarp (SiF 02/1, 155-165) 2.* (temp.) stopinja *f* 3. trenutek *m*; priložnost *f* 4. problem *m*, vprašanje *n*, točka *f*.
5. vidik *m*, stališče *n*, nalečo *n*, gledišče *n*; ~ **di viste** s stališča; *duncje dal ~ di viste conjunturâl, la produzion e mostre une incressite dal 4,4% e la vendite dal 3,3 (O). ?? in pont e in blanc* Ma chest fat nol è dabon capitât in pont e in blanc. (La 07/04)

Pont ['pônt] kr.i *m* Pont; *Parts, medians, elamits, int de Mesopotamie, de Gjudee e de Capadocie, dal ~ e da la Asie (Bibl-Az) .. v Pontu in Aziji.*

pontâ [pon'ta:] *tr* 1. priostriti; (iglam) speti 2. (z)bosti; pičiti; napasti 3. upreti se (v kaj), (za)staviti; trudit se; nameriti, naperiti; *o vin di pontâ massime su lis minorancis lenghistichis (Pa)* 4. staviti (pri igri).

pontade [pon'tade] *f* 1. vbod *m*, sunek *m* 2. FIG zbadanje *n* 3. IGRE stava *f* 4. izdaja *f*, oddaja *f*, emisija

f; Cun cheste ~ si sierade ancie cheste stagjon di Friûl in Rêt (Onde).

pontadôr [ponta'do:r] *m* 1. VOJ merilec *m* 2. IGRE stavec *m* 3. ki zapisuje odsotnosti z dela.

pontadure [ponta'dure] *f* 1. šiljenje *n* 2. spenjanje *n*, pripenjanje *n* 3. zapisek odsotnosti z dela; ukor *m*.

pontâl [pon'ta:l] *m* (koničast) okov.

pontapet ['pɔn??] *m* → **pontepet**.

pontarûl [ponta'ru:l] *m* 1. prebijac *m*; *Di solit ancie lis stangjis, sei chêz orizontâls che verticâls, a vignivin scjaldadis e po batudis cuntun ~ a bulin, opûr stuwarzidis a torteon.* (Scf); *E intaiave te scuarce lis sagumis dai cjampantî cuntun ~ (Mar)* 2. 3. ~ **di vassiel** vrtalo *n*, zatičnik *m*; navrtina *f* (v sodu).

pontât [pon'ta:t], **-ade adj** 1. zakrpan, pokrpan, krpan (obleka) 2. FIG ranjen 3. ~ **intun palmon** MEDjetičen, tuberkulozen 4. ~ **sot di une ale** pijan, vinjen, (rahlo) zadet 5. **ore pontade** → **ore-pontade**.

pontatic [pon'tatik] *m* JUR, HIST mostnina *f* (davek za prečkanje mostu).

ponte ['pɔntε] *f* 1. ost *f*, konica *f*, skrajna točka *f*; *Anzit cu lis pontis dai dets e lave a finî sot de stofe, e lui al imagjinave che e rivâs a cjareçâsi lis pontis des tetutis.* (Daidussi); *su la ponte dai pîts ?? Linde, jevant su la ponte dai pîts (PauluzzoN)* 2. zbadanje *n*, bodljaji *mpl*, FIG bojni sunek *m*.

Ponteà [ponte'a] *kr.i f* (Sant Pieri Dai Sclavons) Petjág (IT Ponteacco).

ponteban [ponte'ban] **adj** iz Tablje; *Ai 25 di Zenâr une altre convigne sul slas politic dal lider ~ le à organizade a Sedean (Pa 02); ~ m prebivalec Tablje.*

Pontebane [ponte'bane] *m* REL Pontebana, Tabljska cesta (ime ceste, ki vodi v Tabljo/Pontebba); *po dopo al voltâ lis spalis e si inviâ a cjapâ la ~ (Sg)* in se je napotil, da bo šel po »Pontebani«.

Pontebbe [pon'tbe] *kr.i f* Tablja *f* (IT Pontebba) (Ud).

pontefis [ponte'fis] *m* najvišji duhovnik *m*, papež *m*.

pontegjâ [ponte'gå:] *it* → **pontizâ**.

pontelâ [ponte'gå:] *tr* podpreti; *ancje se al semee che Francesc al vedi volût ~ la glesie che e colave e Milani al vedi volût dâi un poc a un edifici (Bel).*

pontepet [ponte'p??] *m* sponka *f*, broška *f*, naprsna igla *f*.

pontesel [pon'tezel] *m* mostiček *m*.

pontezadure [pontedža'dure] *f* stava ločil; *Al fâs di Prolic e al lei il prolic di un rodul, sbalianc la ~.* (ShW).

pontificâ [pontifi'ka:] (*o pontifichi* [ponti'fiki]) *it* 1. opraviti, opravljati pontifikalni obred 2. FIG (šalj.) govoriti, nastopati slovesno, vzvišeno.

pontifical [pontifi'ka:l] **adj** 1. REL papeški, pontifikalen 2. FIG slovesen, dostojanstven; ~ *m* 1. REL pontifikalni obred 2. REL pontifikale (knjiga).

pontine [pon'tine] *f* → **puntine**.

Pontis ['pontis] *kr.i ?? Che al sinti, se propit i ten, parcè no lino a Pontis?* (BrLi).

ponfit [pon'ti:t], **-ide adj** priostren, zašiljen, koničast.

pontolâ [ponto'la:] *tr* (redko) krpati; → **pontâ**.

pontizâ [ponti'dža:] *tr* (redko) 1. pikčati; punktirati 2. FIG vriniti, vrivati.

pontuâl [pontu'a:l] **adj** natančen, točen.

pontualitât [pontuali'ta:t] *f* natančnost *f*, točnost *f*.

pontualmentri [pontual'mentri] **adv** točno, o pravem času.

pontude [pon'tude] *f* konica *f*, ~ **di curtâs** (carn.) šepec *m*; *úfs sbatûts benon, zonità formadi nostran gratât e a fetutis une ~ di curtâs di bicarbonato (Natisone/furlanis).*

ponzi ['pondži] *tr, it, refl* → **sponzi**.

Ponzi ['pɔntsi] *os.i m* Poncij; ~ **Pilât** Poncij Pilat; *Al jere l'an cuindicesim dal ream di Tiberi Cesar: ~ Pilât al jere governadôr de Gjudee (Bibl-Lc)* ko je bil Poncij Pilat upravitelj Judeje.

ponzint [pon'džint] **adj** → **sponzint**.

ponzude [pon'džude] *f* → **sponzude**.

poolade [poo'lade] *f* → **povolade**.

pop ['pop] *m* MUZ pop ; *pe prime volte lis puartis a la musiche ~-rock (Leng).*

Poparià Ronchi [popari'a 'ronki] *kr. i f* (Pavie) Popereacco.

popolâ [popo'la:] (*o popoli* [po'pɔli]) *tr* obljuditi, naseliti; *de scuele e de salût e bramant di tornâ a ~ la mont cence promovi lis condizions par resisti (Pa); ~ si refl napolniti se z ljudstvom, obljuditi se.*

popolan [popo'lan] *m* ?? *Il sun de cjampane, par ordin dal Cabaleto a un ~ (chel stes che al strissine sul prât il taulin e ce ch'e covente par scrivi) (Mar)*

popolâr [popo'la:r] **adj** 1. ljudski; *che no cuvierç nanceje la metât de dibisugne, ma soredui sul finianziament ~, venastâi su un particolâr "abonament" ..(O); Tal 1986 e à organizât la prime edizion dal festival "Gnos Furlanis" (musiche, teatri, incuintri, fieste ~)(O); teatri ~ ljudsko gledališče; E larâ indevant fintremai ai 21 di Avrîl la III Rassegne regionali di teatri ~ (Pa); volontât ~ volja naroda; chê che e je la volontât ~ 2. poljuden, priljubljen, popularen; In Friûl no nus mancjin musicis - popolârs e studiadis, sacris e profanis, antighis e modernis (Pa).*

Popolâr [popo'la:r] *m* POL ljudska stranka *f*; *E je di fat nassude la Federazion dai Popolârs Europeans (Pa).*

popolaritât [populari'ta:t] *f* 1. poljudnost *f*, priljubljenost *f*, popularnost *f*, *la television "TeleFriuli" e veve la massime ~ cuant che te sô programazion a jerin trasmissons in lenghe furlane* 2. obljudenost *f*, gostota naseljenosti.

popolarizâ [popolari'dza:] *tr* popularizirati, poljudno napraviti.

popolât [popo'la:t], **-ade adj** obluden, poseljen, naseljen; poln.

popolazion [popolatsi'on] *f* 1. prebivalstvo *n*; *Lis trasmissons di servizi e pes fassis disvantagjadis de ~ (O); cuarp che al à vût une gruesse part intal jutori aes popolazions colpidis dal taromat.(O); invecjament de ~ staranje prebivalstva; cul invecjament de ~ europeane (Pa) 2. ljudstvo *n*; *Dut câs, al incuintri di chel che al intraven cu lis ~ umanis, nol pâr che a sedin fatôrs limitatifs de lôr incressite (Pa)* 3. FIG populacija *f*; *1,1% de ~ universitarie totâl. (Pa); Rispiet a la ~ scuelastiche furlane, i fruts che a vegnin di altris païs dal mont a son il 2,8% tal Friûl occidental.. (Pa); ~ ative aktivno prebivalstvo; e la incressite de ~ ative. (Pa 04/03).**

popolôs [popo'lo:s], **-ose adj** obluden, naseljen, gusto naseljen.

poponian ['pɔpul] *m* ?? *L'abside e je che poponianane cui afresc dal XI secul e li pituris dal sufit (praxisfriuli).*

popul ['pɔpul] *m* 1. ljudstvo *n*; narod *m*; *tae, ribalte e bute in fas ~ alt e ~ bas* 2. prebivalstvo *n*; *siôr ~ e done int* (t. ~ e int) (navadni) ljudje *n*, množice *f*; *Ce*

disial siôr Popul e done Int? Kaj pravijo ljudje? 3.
župnija f.

populâr [popu'la:r] adj → **popolâr**.

popularitât [populari'ta:t] f → **popolaritât**.

popularizâ [populari'dza:] f → **popolarizâ**.

populazion [populari'dza:] f → **popolazion**.

populism [populari'dza:] f populizem m; ma no intal esercizi de democrazie che dispès e ven talpassade di un ~ deteriôr. (Pa 04/02).

populôs [popu'lo:s], -ose adj → **popolôs**.

pôr ['po:r] m 1. ANAT pora f, znojnica f 2. FIZ pora f.

pôr ['po:r] m → **puar**.

porc ['prk] adj svinjski, ostuden, gnusen.

porcade [por'kade] f svinjarija f, umazano, podlo dejanje n.

porcarie [porka'rie] (t. **porcjarie**) f svinjarija f.

porcelane [port'e'lane] f porcelan m.

porcelete [port'e'lane] f ZOOL jeseter m (*Acipenser sturio*).

porche [port'e'lane] v: *dî la ~ di un* koga opravljati, slabo govoriti o kom; *Difat i comuniscj no puedin doprâlu ancie se al à dit la ~ dai democristians* (Bel).

Porcie [port'e'lane] f Porcia f, *E je roture tra dirigjence aziendâl e sindacâts sul acuardi pai volums al stabiliment Electrolux Zanussi di ~.* (O).

porcjâr [port'qa:r] m 1. svinjski pastir; ~ **imperiâl** E al cijolè a vore il princip come ~ imperiâl. (Zili) 2. svinjak m.

porcjarie [porqa'rie] f → **porcarie**.

porcjarut [porqa'rut] m ZOOL repaljščica f (*Saxicola rubetra*).

porco ['prko] adj (it.) svinjski; ~ **can** *Jo o larès pluitost cun lis muinitis che cui plevans ancie se oramai a son dutis vecjis o in vatican. ~ can.* (musichefurlane).

porconâ [porko'na:] it/tr preklinjati, kleti; *Ma chel altri al continuave a ciulâ e a ~.* (Sg) Ampak drugi ni odnehal piskati in preklinjati.

porconadôr [porkona'do:r] m

porcone [porko'na:] ?? *E magari a disin che la massarie no à religjon parceche a ~ su e jù dut il dì pe cjase.* (BelFa).

Pordenon [porde'nɔn] kr.i m Pordenon m (IT Pordenone, DE Portenau); *Gurize e inglorie la sô gjulianiât. ~ la sô vignesiât.* (La 05/4); **provincie di** ~ Pordenonska pokrajina // < lat. *Portus Naonis*.

Pordenon [porde'nɔn] kr. i m → **Daçan Di** ~; → **Pasian Di** ~.

pordenonê [pordeno'ne:s], -ese adj pordenonski; ~ m 1. prebivalec Pordenona 2. Pordenonska pokrajina; *dal Gurian al Udinês, al Pordenonê, ae Cjargne e a dute la mont.* (Patrie 06/1).

pore ['pore] f → **pôre**.

pôre ['po:re] f strah m; *l'impuartant al è di no vê ~ pomembno je, ne imeti strahu;* **cence** ~ brez strahu da, ne da bi; *o podin dî cence ~ che* (Onde); **fâ** ~ strašiti; **no vê ~ in** ne batí se česa; **di ~ di** (*che*) iz strahu pred; **vignî la ~ a cdn** batí se (Sg); **cu la ~ che** (s strahom) da ne, ne da (bi); *pes scialis cu la ~ che* *cualchidun mi viodi* po stopnicah, (s strahom) da me ne bi kdo videl; **di ~ che** da ne (bi); *Va di râr te cjase dal to compagn, di ~ che si stufi e tu i vadis fir dai voi.* Poredko zahajaj v hišo svojega bližnjega, da se te ne naveliča in te ne zasovraži. (Prg 26,17); **par ~ che** iz strahu, da ne (bi): *a bombardavin la stazion feroviarie di Cjasarse e par ~ che* *cualchi bombe e colàs su la scuele, i fruts a jerin* stâts mandâts intun altri puest. Bombardirali so

železniško postajo Casarse in iz strahu, da ne bi kakšna bomba padla na šolo, so poslali otroke na drugo mesto.

poretule [po'retule] f BOT divja čeba, čopasta hrušica (*Muscari comosum*); → **puâr salvade**.

porfir [por'fi:r] m MIN porfir m.

porfit [por'fi:r] m → **porfir**; *Di porfit ros cun cjalârîs in riliéf.* (Pa 05/04); *La strade no je tant biele; in cualchi toc o vin asfalt rot misturât cul porfit.* (Pa 06/3).

pornografic [porno'grafik], -iche adj pornografski.

pornografie [pornogra'fie] f pornografija f; *And è certis libris religiôs, soredu devozionâi, di une brutece uniche e di une ecuivocât che e rasente la ~.* (Bel).

porone [po'rone] f hud strah, groza f.

porôs [po'ro:s], -ose adj porozen; luknjičav, luknjičast; prepusten.

porpedan [porpe'dan] adj nanaša se na Porpetto; ~ m prebivalec Porpetto.

Porpêt [por'pe:t] os.i m Porpetto (UD); *In fuarce dal seguitif tratât a la Austrie a restavin: Gurize,..., Favuîs, S.Zorç, ~ (Storie); Cjiscel di ~ Grad Porpetto.*

porpure ['pɔrpure] f → **purple**.

porpurine [porpu'rine] f → **purpurine**.

portadôr [porta'do:r] m → **puartadôr**.

portâl [por'ta:l] m (spletni) portal m; ~ **in costruzion** portal v izdelavi; *il 56% al à un sít internet atif e il 9% al à un ~ in costruzion.* (Friûl in rêt).

portament [porta'ment] m → **puartament**.

portantine [portan'tine] m → **puartantine**.

portel [por'tel] m → **puartel**.

porteles [por'tele] f → **puartele**; *e vierze la portele cun ande impicotide* (PauluzzoN)

portelon [porte'lon] (t. **sportelon**) m 1. nasipalnik (ki preprečuje vid) 2. v pl (šalj.) očala npl.

portent [por'tent] m čudo m, čudež m; *Dut a bot e a valop a si jere spandude la vós che al jere saltât für chest Nazaren, fi di un marangon, che al fasave ogni sorte di portents e miracui* (Pa 03/8).

portentôs [porten'to:s], -ose adj 1. čudovit, čudežen 2. izjemen, izreden, odličen, vrhunski.

portiere [porti're] f → **puartiere**.

portîr [por'ti:r] m → **puartîr**.

portland [por't??] m GRAD portland (cement); *Nome par fevelâ di cement, al temp dal taramot si doprave cuasi simpri dome il ~ 325* (SiF 03/3, 97).

portoghês [porto'ge:s] → **portughês**.

Portogruarê [portogrua're:s], -ese adj območje okoli Portogruarja; *scritôrs e amants de lenghe furlane dal latisanê s dal Portogruarê publicâts tal secul mîlenûfcient.* (Basse).

porton [por'ton] m → **puarton**.

portonat [porto'nat] m ?? *In somp, là che il mur al va a murî intor dal ~, si è invecit formât un ejanton protet* (Mar)

portoncin [porton'tʃin] m ?? *Ma la prime, plui alte, cui balcons e un biel ~ vert, stabilide e sblanciade, a veve la ande di sei di cualchi siôr* (Percude).

portonîr [porto'ni:r] m → **puartonîr**.

portonzin [porti:r] m → **portoncin**;

portuâl [por'ti:r] m pristaniščen; **citât** ~ pristaniščno mesto; *Triest al podarà cussì giesfî in maniere autonome la sô grande prospetive di citât ~ internazionâl al servizi de Mitteleurope.* (La 05/6).

Portugal [portu'gal] kr.i m Portugalska f.

portughês [portu'ge:s], -ese adj portugalski;

~ m 1. Portugalec *m* 2. portugalščina *f*; *si à la traduzion in ~ di poesits des trê leteraduris ladinis (scritorsfurlans).*

porzion [portsi'on] *f* 1. porcija *f*; *mi merti la ~ dople (Mazzonlol)* 2. delež *m*; *Cheste region e cjape dentri une ~ di 8,4 kbp che e je stade secuenziade dal dut te culture Ep155 e e mostre la presince di doi introns.* (*SiF 03/4, 9*); → **purzion**.

pôs ['po:s] *adj* → **pôcs**.

posejalât [posq'a:la:t], **-ade adj** → **imposejalât**.

poscrit [pos'krit] *m* post scriptum *m*.

pose ['poze] *f* 1. pavza *f*, odmor *m*, premor *m* 2. poza *f*; drža *f* 3. FOTO osvetlitev *f*, ekspozicija *f* 4. MUZ pavza *f*.

positif [pozi'ti:f] **-ive adj** 1. zanesljiv, siguren, neutraljiv, nedvomen; *vicevierse al è ~ che cheste strade e je avonde viele (F)*; *jo no sai nuie di ~* 2. pozitiven, dober, (o osebi) FIG pozitiven, realen, resen, dobrega mišljenja, dejaven; *Di fat la riunion di miercus tra lis parts pe firme dal acuardi no à vût esit ~ (O)*; *i lavoradôrs a àn judicât in maniere une vore positive la novitat (Pa 7/99)*; *opare di un sindic ~ (F)* delo nekega dejavnega župana 4. konkreten, točen, določen, resničen, dejanski; *e une reson a jere: une reson positive (F)*; *la sperance di rivâ in Place San Marc, cheste volte e je positive (F)*.

positivementri [pozitive'mentri] *adv* nedvomno, brez dvoma, dejansko, zanesljivo.

positivisim [poziti'vizim] *m* pozitivizem *m*.

positivist [poziti'vist] *adj* pozitivističen; *In chest contest ~, lis domandis sul stamp "Diu esistial?", "Isal unic?" (SiF 03/4, 133);*
~ *m* pozitivist *m*.

positivistic [poziti'vistik], **-iche adj** pozitivističen.

positivitât [pozitivi'ta:t] *f* pozitivnost *f*, realnost *f*, konkretnost *f*; *si po dî che cheste mediocritât e je ~, soliditât, sostanzie e sancirece.* (*Pa 6/99*).

positron [pozi'tron] *m* FIZ pozitron *m*; **emission di** ~ emisija pozitrona; *La tomografie a emission di positrons (PET) e la resonanca magnetiche funzionâl (fMRI) a àn permetût ai neurosienziâts (SiF 03/4, 97-114).*

posizion [pozitsi'on] *f* 1. položaj *m*, pozicija *f*, **abusâ de sô ~** zlorabiti svoj položaj (*Mar*) 2. VOJ položaj *m*; *dulà che i artilirs nemîs a batevin viers lis posizions talianis.* (*Pa 02*).

posizionament [pozitsiona'ment] *m* pozicioniranje *n*; *Rispriet al rodul e al ~ globál, i doi sistems – Friûl e Triest – no son lafè in competizion (Pa 06/2).*

posizionâ [pozitsio'na:] *tr* pozicionirati, namestiti, spraviti, postaviti v položaj, naravnati; *Par doprâ dut il spazi disponibil, bisugne ~ il cursôr al inizi (Provincia); ~si refl postaviti se v položaj, pozicionirati se.*

posizionât [pozitsio'ha:t], **-ade adj** pozicioniran, v položaju.

pospast [pos'past] *m* desert *m*, sladica *f*.

posponi [pos'poni] *tr* 1. dajati zadaj; zapostaviti, zapostavljeni (t. FIG) 2. odložiti, odlagati.

possade [po'sade] *f* 1. jedilni pribor *m*; *slargjant un tavauc grant e metint in bon ordin plats e possadis.* (*Sg*); *~ di arint* srebrni jedilni pribor; *jessi une buine ~* FIG biti dober jedec 2. pogrinjek *m*.

possance [po'sant[e]] *f* moč *f*, krepkost *f*, zmožnost *f*.

Possec [po'sek] *kr. i f* (Bertiûl) IT Pozzecco.

possedi [po'sedi] (*possêt, possedis, possêt*) *tr* imeti v posesti (oblast); *Nol possedeve nuie che il sultan o che i siei soldâts no podessin gjavâi.* (*Pa 02*).

possediment [posedi'ment] *m* posest *m*, posestvo *n*; *La Austria, invecit, e ereditarà ducj i possediments spagnûi in Italie (Natisone/furlanis).*

possent [po'sent] *adj* mogočen, močan; ~ *m* mogočnik *m*.

possès [po'ses] *m* posest *m*, posestvo *n*; *considerât necessari pe strategie di difese dai soi ~ in tierferme (Storie); Dentri di sîs mês si varà di vê il verbâl di consegne dai bens, i Comuns a podaran jentrant in ~ subite (O).*

possessif [pose'si:f], **-ive adj** svojilen.

possession [posesi'on] *f* posest *f*, posestvo *n*; *Daprûf Aquilee, la innomenade citât romane, si slargej la aziende model di Munitîr, che e je ~ dal baron Ritter von Zahony. (La 06/1); che il cont di Gurize al vendeve a Valeri Bertolt di Spilimberc une vore di possessions e derits (Mar).*

possessôr [pose'so:r] *adj* posesten; *O ciatin ancje l'eroi ~ di un mieç magjic (Patrie 06/1);*
~ *m* posestnik *m*, lastnik *m*.

possibil [po'sibil] *adj* možen, mogoč; *che si scuen vê tai rivuart di un amì che nol è ~ di dismenteâsi (Pa);*
~ *m* možnost *f*, možno *n*; **fâ ogni ~** napraviti, narediti vse možno; *o ai insistût su la necessitât di fâ il ~ par che la "masse neologjiche" che si pense di creâ no snaturi e no stravuelzi il furlan (Pa); par cirâ di ridusi il plui ~ il numar dai lavoradôrs coinvolts te crisi..(O) kar se da...*

possibilist [posibi'list] *adj* POL posibilističen; *e al ategjament cussì balarin, ingredeât, conciliant e contraditori, cussì ~ e pôc evangjelic tun setôr vitâl come chest.* (*Pa 03/2*);
~ *m* POL posibilist *m*; *No podevin lâ simpri ben i rapuarts tra il "radicâl" Marchi e i politics possibiliscj dal Moviment autonomist (O).*

possibilitât [posibili'ta:t] *f* možnost *f*, zmožnost *f*; *che mi domandin, midiant dai mieçs telematics, su la ~ di ciatâ un puest in Friûl (Pa); lis possibilâts di studi e di lavôr tal forest (Pa).*

possibilmentri [posibili'mentri] *adv* možno, mogoče.

possidence [posi'dent[e]] *f* posest *f*, posestvo *n*; posestništvo *n*, posestno pravo *n*.

possident [posi'dent] *m* posestnik *m*.

post ['post] post, po; *Chêz sul teritori a rivuart dai problemis ~-taramot (O)* popotresne težave; **prob. post** (*Glemona 1591 - Lorenzago di Cjadovri, prob. post 1651*).

postâ [pos'ta:] *tr* in refl → **impostâ**.

postadementri [postade'mentri] *adv* (redko) posebej, nalač; *e lu spietà ~ dongje la puarte de sô cjamare.*

postadiç [posta'ditʃ], **-ice (pl) postadiçs [-dits]** *adj* 1. (pos. o pticah, ki se ne selijo) stalen; *chei puars montagnû postadiçs, che a si vantin di conservâ ancjemô la tradizionâl semplicitât di Noè.* 2. sedeč; **vite**

postadice življenja brez gibanja; *e no stâ a fâ chê vite postadice; fâs moto par stâ san.*

postai [pos'tai] *adv* morda, mogoče; *si maride il Toni?* ~!

postât [pos'ta:t], **-ade adj** → **impostât**.

postazion [postatsi'on] *f* 1. VOJ položaj (enote) *f*, secretari *F. De Gregori, comandant de ~ osovane su lis malghis di Topli Uork..(Pa 02)* 2. postojanka *f*, ufierte dal turism invernâl si concentrarà simpri di plui in pocjis postazions turistichis. (*Pa*) 3. ~ *di lavôr* delovno mesto; *Par instant o vin domandât il contribût par vê il*

coretôr ortografic e il dizionari su ogni ~ di lavôr. (Pa 02).

postbelic [post'bëlik], **-iche adj** povojni; *Passât il prin periodi ~ e ancie la recession (bassafrulana).*

postchristian [postcristi'an] *adj* pokrščanski, postkrščanski; *e che dopo ogni ete di afirmazion e regne une di negazion, che a ogni civiltât di dopo, postchristiane o postmoderne che si le clami (Pa 8-9/99).*

postedizion [posteditsi'on] *f* ?? e che po si scuen butâju vie a man, sedi domandis sofisticadis che a puedin eliminâ un biel toc dal lavôr di ~. (SiF 02/1)

postfazion [postfatsi'on] *f* (v knjigi) spremna beseda (pisatelja); *Par chel che o sai - al à scrit te ~ il diretor dal Centri (Pa 02).*

poste [*pɔste*] *f* mir *m*, odmor *m*, počitek *m*; *al va dilunc a scrivi cence ~.*

postelegrafic [postele'grafik] *m* poštni in brzjavni uslužbenec;

postelegrafonic [??] *adj* poštni in brzjavni; *al à comunicât la intenzion de aziende di meti in mobilitât 163 lavoradôrs postelegrafonics de nestre region (O)* poštni in brzjavni uslužbenec;
~ *m* poštni in brzjavni uslužbenec.

posteme [pos'teme] *f* MED ulje *n*, tvor *m*.

posteriôr [posteri'o:r] *adj* zadnji, kasnejši;
~ *m* FIG (šalj.) zadnjica *f*, *cul cjâf jù bas e alt lu ~.*

posteritât [posteri'ta:t] *f* zanamstvo *n*, potomstvo *n*.

posticipâ [postiç'i:pa:] (*o posticipi* [pos'tit[ipi]]) *tr* odložiti, odlašati.

posticipât [postiç'i:pa:t], **-ade adj** naknaden, dotorjen, preložen; *La mostre e à duncje vût un grues sucès, testemoneât ancie de sierade posticipade di un mês par vie de sdrume di prenotazzions rivadis. (O).*

postilion [postili'on] *m* postiljon *m*, poštni voznik *m*.

postin [pos'tin] *m* poštar *m*, poštni sel; *E cussì, doi agns daspò, il ~ i puartarà une letare compagne a cheste (Mucci).*

postindustriâl [postindustri'a:l] *adj* postindustrijski; *O vin fat il passaç a la fase industriâl e ~, come lis regjons plui grandis e sioris (Pa 10/99).*

postindustrializazion [postindustrialidzatsi'on] *f* postindustrializacija *f*; *Però, soredut al di di vuê tai temps de industrializazion o de ~ (Patrie 06/1).*

postîr [pos'ti:r] *m* poštar *m*, pismonoša *f*; *capite il ~ cuntune letare esprès di Vignesie.*

postmodern [postmo'dern] *adj* postmoderen; *che a ogni civiltât di dopo, postchristiane o postmoderne che si le clami (Pa).*

postmodernitât [postmoderni'ta:t] *f* postmodernost *f*; *Al è tipic de ~ chest cirî di sorplantâ la cuntriposizion categoriche (Pa 02).*

postpalatâl [postpalata:l] *adj* postpalatalen.

postposizion [postpozitsi'on] *f* 1. zapostavitev *f*, postpozicija *f*; *L'acent si conserve tal câs di ~ di un pronon (OLF 2002)* 2. postpozicija *f*.

postproduzion [postprodutsi'on] *f* FILM postprodukcia *f*.

postpunk [post'poni] *m* postpunk *m*; *cinc zovinis norvegjesis che a fasin une musiche crude che si pues definî ~. (Ta).*

Postregne [po'streñe] *kr. i f* (Srednje/Stregne) Podsrédnje (Podsrédnje) (IT Postregna).

postroman [postro'man] *adj* postromanski; *Cumò, dentri di cheste suaze o podin plaçâ une vision di Triest ~ (Pa 03/2).*

postsincronizazion [postsinkronidzatsi'on] *f* postsinkronizacija *f*; *lis ativitâts di traduzion, dopleadure, ~ e sottituladure (Provincia).*

postulât [postu'lâ:t] *m* postulat *m*, zahtevek *m*, terjatev *f*; *Chest principi nol amet discussions, parceche la autoritât e je un ~ (BelFa).*

postum [*pɔstum*] *adj* postumen, posmrten; ~ *adv* postumno; *so unic romanç (ma nol è un vêr romanç), "Cuintricîl", publicât ~ intal 1994. (Pa 02).*

potabil [po'tabil] *adj* piten.

potabilitât [potabili'ta:t] *f* pitnost *f*; *carateristichis di ~. (SiF 02/1, 11).*

potacj [po'taq] (*pl* [-'taq]/ [-'taqs]) *m* 1. pijaca *f*, napoj *m*; *bevis po für di misure ogni sorte di misture, ducj potacjs che àn la virtût di fâ dam a la salût; → potorie* 2. medicinska mešanica *f*, krepilna pijaca *f*; *erêt poi universâl dai ~ dal ospedâl; → potorie* 3. testenica *f*, pasteta *f*; *lis magiis e i potacjs dal scaletîr.*

potarie [po'tarie] *f* babica *f*; → **comari**.

potassi [po'tasi] *m* KEM kalij *m* (Ka); *dicromât di ~* kalijev dikromat; *par ossidâ la sostance organiche de bande di un reagjent chimic une vore ossidant (es. dicromât di ~) (SiF 03/4, 73-84)// < lat. potassium.*

pote [*pɔte*] *f* 1. pizda *f*, žensko spolovilo *n*; *la plui garbada e plui lassiva ~ non è mai stât di cheste che o vedi; muse di ~ pizda; ~! F kurec! ; → frice* 2. **une** ~ FIG, F eno figo, nič, prav nič; *nol valeve une ~!* ni bila kurca vredna!;
~ *m* FIG trap *m*, neumnež *m*, bedak *m*; *tu sêš un ~!*; *a pote-vie* po neumnosti.

potence [po'tentje] *f* 1. moč *f*, mogočnost *f*, oblast *f*; ~ **personâl** al tornâ a meti in pîts il vieri model fondât su la ~ personâl. (La 05/12) 2. FIZ moč *f*; *e a traspuartaran une ~ di 300 MW. (La 05/12); → possance*

potencealitât [potentjeali'ta:t] *f* → **potenzialitât**.

potenceament [potentjea'ment] *m* → **potenziament**.

potent [po'tent] *adj* → **possent**.

potenziâ [potentsi'a:] *tr* potencirati; *investî par miorâ la viabilitât ordenarie e ~ i servizis publics di traspuart. (La 07/04).*

potenziâl [potentsi'a:l] *adj* potencialen;
~ *m* potencial *m*; **cerebrâi event-corelâts** ?? Event-Related Potentials, ERPs; *come i potenziâi cerebrâi event-corelâts (par inglês Event-Related Potentials, ERPs) (SiF 03/4, 97-114); ~ infetif a la muart de plante e al podarès vê un efet sul potenziâl infetif (SiF 03/4, 9); ~ totâl di formazion dai POX, POX Formation Potential. (SiF 02/1, 11)*

potenzialitât [potentjeali'ta:t] *f* potencialnost *f*; *Chest studi al è stât metût in vore soredut par cerçâ la ~ dai parametris (SiF 02/1, 11).*

potenzialmentri [potentsial'mentri] *adv* potencialno, z verjetnostjo, verjetno; *e je fevelade dai gjenitôrs ma no je doprade cui fits, che dut câs and àn une competence passive, ven a dî le capissin e a savaressin ~ doprâle? (Pa 02).*

potenziament [potentsia'ment] *m* ?? lis sôs declarazions programatichis: ...; *il ~ des infrastruturis, a tacâ di chès aereis e feroviariüs (O).*

potenziometri [potentjea'ment] *m* ??

potigne [*pɔtiñe*] *f* **une** ~ F eno figo, nič, prav nič; *see, raspe, ristiele, no si ingrume une ~;*
~ *m* F tepec *m*, norec *m*, bedak *m*; *ce fasial alî, ~ di un.*

potize [*pɔtiñe*] *f* *Pan di coculis, ~ e zelten. (La 05/12)*

potorie [po'tɔrie] *f* PEJ pijača *f*, napoj *m*; *di bevi aghedivite e altris potoriis che si van vendint.*

pouc ['pouk] *adj* (*carn.*) → **pôc**.

poucjas ['poucas] *adj* (*carn.*) → **pocjis**.

poul ['poul] *m* BOT → **pôl**.

poura ['pɔura] *m* → **pôre**; *Forêt, al me dols svualâ par il plan, no ciapà pòura : jo i soj un spirt di amôur* (Pasolini).

pouré ['pɔure] *f* → **pôrê**.

pòus ['pɔus] *f* → **puedis**; *mond, te pòus stâ sensa de nos.* (Pasolini).

povie [po've] *int* *dajmo, le, no.*

Povie ['pɔvie] *kr.i f* ?? *O fermavi la vesture 'e beoreje in ~ e mi inviavi a pît dilunc la strade, ejalant l'orloj* (BrLi).

povolade [povo'lade] (*t. poolade*) *f* GOZD topolov nasad; *Là jù in fonts, te ~ che si viodeve trimâ di lontan, e dopo un viâl imbombât di brume* (PauluzzoN).

Povolâr [povo'la:r] *kr.i f* (*Comelians*) IT Povolaro; *Te glesie di ~ e di Maranzanis al è tignût cont l'altâr di len dal 1541* (Pa 04/05).

povolaret [povo'la:r] ??

Poza di Fasse [povo'la:r] *kr.i* *Poza di Fasse* (Tn).

pp. ['] *kratica Puart 1958, pp.39-44, (GP)*

Pradaman [prada'man] *kr. i f* Pradamano (Ud); *ai 17 a ~ (21.30, parc Giacomelli)* (Pa 04/06).

pradan [pra'dan] (*t. pradin*) *adj* nanaša na Prato Carnico; *~ m prebivalec Prato Carnico-ja.*

pradarie [prada'rie] *f* travniki *mpl*; *prerija f, L'unic fi nassût di chest maridaç si copâ intune ~ dacîs e al è stât soterât inte capele dal cjistiel.* (La 06/1); *ju par Codroip, Cjasâl, par lis pradarisi plenis di custodiis e di compagniis* (Pasolini).

pradarûl [prada'ru:l] (*t. fone ~*) BOT travniški kukmak (*Psalliota campestris*); → **ceredan di prât**.

pradessit [prade'sit] *m* dem. od **prât**.

pradessut [prade'sut] *m* dem. od **prât**.

Pradielis [pradi'elis] *kr.i f* (*Lusevare*) Pradielis.

pradin [pra'din] *m* dem. od **pradan**.

Pradipoç [pradi'pɔtʃ] *kr.i f* (*Puart*) Pradipozzo.

Pradis ['pradis] *kr.i f* (*Sant Micjêl*) Pradis.

Pradis ['pradis] *kr.i f* (*Mueç*) Pradis.

Pradis Disore [~ di'zɔre] *kr.i f* (*Clausêt*) IT Pradis Di Sopra.

Pradis Disot [~ di'zɔt] *kr.i f* (*Clausêt*) IT Pradis Di Sotto.

pradisel [pradi'zel] *m* dem. od **prât**.

pradissit [prade'sit] *m* → **pradessut**; *che la vedue cul so fi e doi altris fruts saltâts für a buinore a stielis sul ~ (Percude).*

Pradumbli [pra'dumbli] *kr.i f* (*Prât*) Pradumbli.

Prafuart [prafu'art] *kr.i f* (*Cjiscjelgnûf*) IT Praforte.

Praghe ['prage] *kr.i. f* Praga *f*; *tu sêš un furlan di ~ ti si en zatajeni Furlan, ki zataji svojo furlanskost; A ~ e je une "Holding" furlane che e fâs e che e vent cjadreis.* (Pa 02).

praghêš [pra'ge:s], -ese *adj* praški; *~ m Pražan *m*; I praghêš dulâ sono? (furlan) Kje pa so Pražani?*

pragmatic [prag'matik], -iche *adj* pragmatičen; *tant a dî i aspiets semantics, chei pragmatics, chei morfosintatics e chei fonologics integrâts* (Pa).

Pramaiôr [pramai'o:r] *kr.i m* Pramaggiore (Ve); *si scrupule che a podaressin votâ pal passaç di Regon la*

int di Cint, di Gruâr, di ~ e di Tei. (Pa 05/06).

Prampar ['prampar] *kr.i m* Prampero; *in borc di ~ n. 10 al vignive dât dongje e editât il prin numar de "Patrie dal Friâl"* (Patrie 06/1).

Pramuel [pramu'el] *kr.i m* ?? *come par esempli l'Institût pai Incuintris Culturâi Mitteleuropeans di Gurize, opûr lis fiestis da la amicizie di ~ e di Insic di Cormons.* (La 03/03).

prasembolâsi [prasembo'la:si] *refl* → **persembolâsi**.

prasembul [prasembo'la:si] *m* → **persembul**.

prassi ['pra:t] *m* ?? *Al vignarès fûr un tratât di psicologjie e di ~ sanitarie dal numar un.* (Pa 05/12)

prassic ['pra:t] *m* ?? *In plui S.J. nol veve nessun probleme inteleuâl, atentif, ~ o afasic,* (SiF 02/1).

prât ['pra:t] *m* travnik *m*; *scuindisi intun ~ seât zanikati očividna dejstva; rose di ~ in cimitieri a meti cualchi rose di prât su lis tombis* (Sg)

Prât ['pra:t] *kr.i m* → **Nearêt Di Prât**.

Prât I ['pra:t] *kr.i m* (*Rezija*) Râvanca *f* (IT Prato Di Resia).

Prât II ['pra:t] *kr.i m* Prato Carnico (Ud); *Chest derit al è garantît intai statûts di ..~, Prissinins, Puçui, Ravaclêt* (Pa).

Prât di Jacun [~ di 'jakun] ?? *Cognossilu, va'-jú tal ~, va fintremai al riul, ejaliti ator, là tu podarâs ejatâ la cuiete che tu ciris.* (Enrico).

Prât di Cjargne [~ di 'qarñe] *kr.i m* → **Prât II**.

Prate ['prate] *kr.i f* Prata di Pordenone (PN).

Prate Disore [~ di'zɔre] *kr.i f* (*Prate*) Prata Di Sopra.

pratese [pra'teze] *f* → **pretese**.

pratic ['pratik], -iche *adj* izkušen, pripraven, poraben, praktičen; *jessi ~ imeti izkušnje; Ma nô no sin pratics.* (Sg).

praticâ [prati'ka:] (*o pratichi* [pra'tiki]) *tr* (*neobič.*) 1. delati, izvajati; opravljati poklic; ukvarjati se 2. obiskovati; družiti se (s) 3. narediti, napraviti.

practicabil [prati'kabil] *adj* izpeljiv, izvedljiv.

practicant [prati'kant] *m* 1. praktikant *m*, vajenec *m*; 2. ki prakticira; *A calin i praticants dai sports invernâi par motifs demografics, dal moment che a son int fra 5 e 59 agn.* (Pa 03/11).

practicabilitât [pratikabili'ta:t] *f* izvedljivost *f*, izpeljivost *f*; *al antecipe des soluzions che dome plui indevant il legisladôr statâl al varès fatis buinis; su la ~ di altris soluzions proponudis* (Pa 03/5).

pratiche ['pratike] *f* praksa *f*, raba *f*, izkušnje *fpl*, vaja *f*; PROV *E vâl plui la ~ che la gramatiche.* (ProvBr); *vê ~ imeti izkušnje/prakso;* *"Vêso ~ di camions?"* (Sg); *Nancje jo no ai masse ~.* (Sg); *in ~ dejansko?? al decretave in ~ la nassite de patrie dal Friâl, come premi pe lealtât dal Patriarcje Siart.* (Pa 7/2000); *e l'Anas, che in ~ al dave l'ausvais al studi di fatibilitât* (La 07/04).

practicitât [pratit'i'ta:t] *f* praktičnost *f*; *Lis sieltis disferentis a son justificadis dai autôrs cun resons di funzionalitat e ~* (SiF 02/1, 231).

praticon [prati'kon] *m* mazač *m*, šušmar *m*.

pratîf [pra'ti:f], -ive *adj* AGR, BOT travniški.

pratignî [prati'ñi:] *it* → **partignî**.

pratindi [pra'tindi] *tr* → **pretindi**.

Praturlon [pratur'lom] *kr.i m* (*Vile Di Flum*) Praturlone.

pravanç [pra'vents] *m* → **prevanz**.

pravanzâ [pravan'tsa:] *it* → **prevanzâ**.

praviodi [pravi'odi] *tr* → **proviodi**.

Pravisdomini [pravis'dɔmni] kr.i m Pravisdomini (PN).

pre ['pre] m gospod župnik (naslov pred imenom).

preā [pre'a:] tr 1. prositi, moliti; *e che a fasin finti di ~ a lunc* (Bibl-Mc) ki se pretvarjajo, da dolgo molijo; PROV *I bieci si fasin simpri ~.* (ProvBr); ~ a prositi, da 2. (po)klicati 3. želeti 4. zaprositi, vprašati, zahtevati 5. zmoliti (molitev).

preade [pre'ade] f (redko) molitev f.

preambul [pre'ambul] (pl preambui) m uvod m, predgovor m; *cence preambui* brez kakšnih uvodnih besed; *e tacà a dîi jê cence preambui la matine dopo, pene rivade là.* (MazzonIol).

prebende [pre'bende] f 1. nadarbina f, prebenda f; *I gnûfs vescui àno salacôr plui salvât animis che no slovât buinis prebendis?* (Eg) 2. FIG mastna služba; masten dobiček.

precari [pre'kari] adj začasen, negotov; ~ m začasen delavec.

precarientri [prekarie'mentri] adv začasno, negotovo, nestalno.

precaritât [prekarita:t] f negotovost f, nestalnost f, *Il sbandon des tieris di montagne al à come risultive un stât di ~ dal teritori interessât.* (SiF 03/4, 9).

precarulin [precarul'in] adj HIST predkarolinški; *Di grande impuantance e je une scrite precaruline venite te navadelute di misdi* (Pa).

Precatori [preka'tɔri] m 1. REL vice *fpl* 2. FIG vice *fpl*; → *Purgatori*.

precauzion [prekautsi'on] f previdnost f; *jessi deventât vecjo avonde se al ejapave tantis precauzions dome par lâ a fâ doi pas* (Sg).

precedence [pretje dentle] f 1. precedenca f, predhodnost f 2. prednost f 3. prednost f, prioriteta f.

precedent [pretje'dent] adj poprejšnji, predhoden; *Tal ~ articul o vin fevelât de "tierce cuistion furlane"* (Pa 05/12).

precedi [pre'tʃedi] (o precêt) tr/it spredaj iti, prednost imeti.

precet [pre'tʃet] m 1. REL zapoved m; *I ats di Bin Laden, di fat, a son fondâts su cierts precets dal Islam, su cierts interpretazions* (Pa) 2. nauk m, predpis m, norma f 3. nasvet m, življenjsko pravilo n 4. Voj vpoklic m.

precetâ [pretje'ta:] tr 1. VOJ mobilizirati 2. mobilizirati (javne uslužbence ob stavkah).

precetif [pretje'ti:f], -ive adj predpisen; *Il legisladôr, di fat, al dopre simpri il temp presint, cuntune clare acezion preceptive* (Cisilino, treball).

precetivitât [pretje'tivi'ta:] f ?? Al contrari, la lôr elasticitât e il fat che no vedin ~ inmediade a puedin jessi un sburt pai guviers dai stats (SiF 02/2, 139).

precetôr [pretje'to:r] m domači učitelj m, vzgojitelj m; *Il ~ lu à compagnât ancie tal so viaç in Grecie e al à lassât in lui un biel ricuart par dute la vite.* (Bel).

preciôs [pre'tʃi'o:s], -ose adj → *preziôs*.

preciosetât [pre'tʃioze'ta:] f → *preziositat*;

precipitâ [pretje'pi'ta:] (o precipiti) [pretje'pitil] tr 1. strmoglavititi; prevrniti, prevračati 2. pretirano pohiteti (s), prenagliiti se; ~ it 1. strmoglavititi, strmoglavljeni 2. FIG zapasti v bedo; propasti, propadati, obubožati 3. prehitevati se; ~ si refl 1. vreči, metati se z višine 2. naglo se podati, pohiteti, steči.

precipitance [pretje'pi'tantʃe] f (redko) naglica f, prenaglenost f, zagon m, zanos m, vnema f.

precipitazion [pretʃipitatsi'on] f naglica f, prenaglenost f.

precipitôs [pretʃipi'to:s], -ose adj (neobič.) 1. nagel, silovit; viharen 2. prenaglen; nepreudaren 3. LIT strm.

precipizi [pretʃi'pitsi] m 1. prepad m, globina f, strmina f 2. FIG brezno n, propad m, polom m.

precîs [pre'tʃi:s] adj 1. natančen, določen; *savê di ~ točno vedeti; O ai volút savê di ~ il parceche a volevin condanâlu* (Bibl-Az) 2. sličen, podoben; enak, identičen; ~ di kakor, kot; *di un ~ točno; fâ ~ napraviti na podoben način; Difat a fasevin ~ i lôr paris cui profetis.* (Bibl-Lc).

precisâ [pre'tʃi'za:] tr natančeno določiti.

precisazion [pretʃizatsi'on] f ??

Un altri articul di Cavedalis, lunc e plen di precisazions, al jessi invezit tal giornâl "Il Lombardo-Veneto" dal 5 di setembar dal stes an (GP).

precisementri [pretʃize'mentri] adv natančno, precizno, točno.

precision [pretʃizi'on] f natančnost f, določnost f, che se mai 'ste predizion no incontrâs cun ~ (F); *pe ~* natančno, točno (BrLi).

precjantâ [preqan'ta:] it v: *un fâ che al precjante (che ti precjante)* način, ki očara.

preclusion [prekluzi'on] f ?? *Duncje ilusion di une bande e ~ ostinade di chê altre, che no voleve sintâ resons.* (Pa 05/06)

precocitât [prekotʃi'ta:t] f prezgodnost f, prezgodnja zrelost f.

precoç [pre'kɔtʃ], -oce (pl precoçs) [pre'kɔtɔ:s] adj (neobič.) prezgoden, zgodnj; *al pues jessi un fatôr impuantant par spiegâ lis diferencs intal curviel bilengâl, produsint cualchi difarencs inte ativazion cerebrâl ancie pai bilengâi precoçs.* (SiF 03/4, 97-114).

preconçet [prekon'tʃet] adj naprejšnji; *Alore sì che e sarès une cjase de politiche, dulà che si torna a nassi libars dai preconcents e des abitudinis* (Pa 04/03).

precondizion [prekonditsi'on] f ?? *Noaltris o crodin – al à dit Honsell – che il contat diret al sedi une ~ par chel dialic cul tiessût sociâl e economic* (Pa 04/02).

preconfezion [prekonfetsi'on] f ??

precursôr [prekur'so:r] adj predhoden; *e il contignât di materiâl organic (~ dai DBPs) al è testât cul parametri surogât UV-54.* (SiF 02/1, 11-20); ~ m predhodnik m; *Il prin al è il precursôrs dal Messie, il plui grant fra i nassûts de feminine e il testemoni de veretât.* (BelR).

Predandons [predan'dɔns] kr.i f (Tarcint) Pradandons.

prede ['prede] f plen m.

predecessôr [predetje'so:r] m 1. predhodnik m 2. prednik m.

predei [pre'dei] m → *predêl*.

predel [pre'del] m → *predêl*.

predêl [pre'del] (t. **predel**, **predeli**, **predei**) m 1. AGR debela letva, ki služi za podaljšek volovske vpregi pri četverovpregi; *tacâ un tal ~* 2. AGR pripraga f, dodatna vprega.

predelâ [prede'lâ:] (manj obič. **prudelâ**) it pritakniti, vpreči dodatno vprego; ~ tr FIG → *prudelâ*.

predelarie [prede'larie] f veriga podaljška volovske vprege.

predeli [pre'deli] m → *predêl*.

Predeman [prede'man] kr.i m → *Pradaman*, *Prademan*.

predemanin [predema'nin] adj nanaša Pradaman;

- ~ m prebivalec Pradamana.
- predessam** [prede'sam] m (šalj.) PEJ popovstvo n, farška svojat; *se no fos cussi leade al ~.* (Eg)
- predessat** [prede'sat] m → PEJ od **predi**.
- predesson** [prede'son] m → akreš, od **predi**.
- predessut** [prede'sut] m → demin. od **predi**.
- predestinât** [predesti'na:t], -**ade** adj vnaprej namenjen; *a pensin di jessi predestinâts a fâ grandis robis e il lôr pinsîr al pues vê carateristichis paranoichis.* (SiF 03/3, 31-49).
- predeul** [pre'deul] adj PEJ popovski, fajmoštrske, klerikalne;
- ~ m PEJ klerikalec m, far m.
- predi** ['predi] m 1. duhovnik m, duhovni m; ~, insegnant, lenghist, storiograf, leterât, storic e critic di art. (GE) 2. ZOOL → **siôr**.
- predî** [pre'di:] tr napovedati; *I stâts o fasis di un sisteme, i siei "atradôrs" ... si caraterizin pal fat che o podin ~ il futûr* (SiF 02/2, 129).
- prediâl** [predi'a:l] adj zemljiski;
- ~ m zemljiski davek m.
- predicatîf** [predika'ti:f], -**ive** adj ?? par esempli, intes frasis declarativis il subiet al ven prime dal verp ~ (SiF 02/1).
- predicazion** [predikatsi'on] f pridiganje n;
Predicazion a Iconi.
- predicjâ** [predi'qa:] (**predicji** [pre'diqi]) tr 1. REL pridigati; *al è il secont element de proposizion e al covente per segnâ ce che si "predicje"* (Verone) 2. poveličevati, povzdigovati;
~ it govoriti; pridigati, nauke dajati, učiti.
- predicjabil** [predi'qabil] adj ?? che si osserve leade al ogjet de prevision, ven a stâi la "osservabil", e de variabil che si doperi tes previsions, ven a stâi il "~~". (SiF 02/2, 39-58)
- predicjabilitât** [prediqabili'ta:t] f ?? *Dinamichis no liniârs, ~, autoorganizazion.* (SiF 02/2, 129).
- predicjadôr** [prediqa'do:r] m pridigar m; ma o soi l'isîs di un puar ~ che al cîr dut par componzi il pecjadôr; Il ~ Apol (Bibl-Az).
- predicjadure** [prediqa'dure] f REL pridiganje n.
- predicjant** [predi'quant] m pridigar m.
- predicjât** [predi'qa:t] m GRAM povedek m, predikat m; *I elements di fonde de proposizion a son il sogjet e il ~.* (Verone); ~ **nominâl** nominalni povedek.
- predicje** [predi'qe] f 1. REL pridiga f 2. FIG pridiga f, opomin n, svarilni govor m.
- predicjin** [predi'qin] m 1. REL pridiga f 2. FIG pridiga f.
- Predil** [pre'dil] (t. Rabil) kr.i f (Tarvis) Râbelj m (Rájbl) (IT Cave Del Predil, DE Raibl).
- predilet** [predi'let] adj najljubši; *Invezit je traten fuart il fantaçut ~, lu corone di rosis, fasintlu so dilet* (ShW).
- predilezion** [prediletsi'on] f posebna ljubezen; *Al è clâr che il pape todesc al pensi a la Europe, come a dut il mont, ma cuntune particolâr ~ pal Vieri continent* (La 05/6).
- predisponi** [predis'poni] tr 1. (vnaprej) določiti, pripraviti; *Partant, o podaressin dî che mentri che lis scuelis a son obleadis in ogni câs a ~ ativitâts scuelastichis par furlan (Cisilino, treball); a son dacuardi sul oblic pes scuelis di ~ i strumenti pal insegnament de lenghe furlane* (La 07/04) 2. MED predisponirati; narediti, delati dovtetnega, nagnjenega (za dol, bolezen);
~si refl vnaprej pripraviti, pripravljeni se.
- predisponût** [predispo'nu:t], -**ude** adj vnaprej pripravljen.
- predisposizion** [predispozitsi'on] f 1. vnaprejšnje pripravljanje, vnaprejšnja pripravljenost f 2. MED predispozicija f, dovtetnost f, nagnjenost f (k bolezni) 3. naravna nadarjenost f.
- preditôr** [predis'poni] tr *a son sensibii ancje a lis variabilis (preditôrs) che a si puedin definî emotivis come il preseament da lis etichetis par furlan e de lenghe furlane.* (SiF 03/3, 69-81); *e fasewe gambiâ il mix di variabilis che a gjenerin la fedeltât (preditôrs dai clients fedêi e no fedêi)* (SiF 03/3, 69-81)
- predizion** [preditsi'on] f napoved m, prerokba f.
- predominâ** [predomi'na:] tr prevladovati, obvladati; *Invezit di tiermins che si escludin, si viodin a ~ lis oposizions complementârs.* (Pa 04/07).
- predominant** [predomi'nant] adj prevladuječ; *al è stât moltiplicât pal coefficient di sperimentalitât de aree dissiplinâr ~ indicade dal CUN (Consei Universitari Nazional)* (SiF 02/1, 209).
- predomini** [predo'mini] m nadvlada f, premoč f; *a fasin in mût che il sintiment nazional al ~ sul resonament razional* (Pa 03/6).
- predon** [pre'don] m ropar m; i Ongjarê, i Turcs i Uscocs e altris predons (Natisone/furlanis).
- pree** ['pree] → E3 od **preâ**.
- preesistent** [preezis'tent] adj poprej bivajoč; *a 'nt ves stabilide la erezion in reson di une logiche contrarie a lis olmis preesistentis.* (Mar).
- prefazi** [pre'fatsio] m 1. REL predglasje n, prefacija f 2. MUZ prefacija f.
- prefazion** [prefatsi'on] f predgovor m.
- preference** [prefe'rentje] f 1. prednost f, preferenca f; *dâ la ~ dati nekomu prednost; a ~ posebno rad, najrajši; 2. POL (pri volitvh) pozitiven glas m; il candidât dal centri-diestre M. Strassoldo, cul 52,6% des preferencis, al à concuistât la presidence (O); G. B.n .. che al à cjapât il 52,2% des preferencis cuintrâ dal 38,2% dal so avversari (O).*
- preferî** [prefe'rei:] tr 1. prednost dati, bolj ceniti; → **vê miôr** 2. rajši, najrajši imeti.
- preferibil** [prefe'ribil] adj ki zasluži prednost; boljši.
- preferibilitât** [preferibili'ta:t] f ??
- preferít** [prefe'rei:t], -**ide** adj bolj cenjen; najljubši; plui ~ najljubši; *Ancje Crist al veve, dai dodis, trê preferits: Pieri, Jacum e Zuan.* (BelAlci).
- prefet** [pre'fet] m 1. HIST prefekt m 2. ADMIN prefekt m; *No intint di passâ denant a di nissun, la Universitat che lu mande o il ~.* (BrLi) 3. REL prefekt m.
- prefecture** [prefe'ture] f 1. HIST prefektura f; 2. ADMIN prefektura f; *des comunitâts linguistichis furlane, slovene e gjermaniche ai 6 di Jugn e je stade ricevude dal cjâf di gabinet de Prefeture di Udin.* (Pa 02).
- prefigurâ** [prefigu'ra:] tr predpodabljati, prefigurirati; *il ricognossiment uficiâl di un Organismus unitari rapresentatîf dal Friûl unît – che o vin prefigurât te Assemblee des Provinciis furlanis –* (Patrie 06/1)
- prefissâ** [prefi'sa:] tr vnaprej postaviti; vnaprej določiti;
~si refl postaviti se; zastavljeni si; skleniti.
- prefissât** [prefi'sa:t], -**ade** adj vnaprej postavljen; vnaprej določen; *Su chest al va osservât che par progetâ un implant che al vedi dai rindiments prefissâts resonabii* (SiF 03/4, 73-84).

prefrontâl [prefron'ta:l] *adj* ?? *nus à dât la possibilitât di capî ce part che a zuin lis struturis dal lobi prefrontâl di çampe intal mecanism di cambiament des lenghis.* (SiF 02/1)

preiâ [prei'a:] → **preâ**.

preidi [prei'a:] (Glemone) → **predi**.

preiere [prei'ere] *f* molitev *f*; PROV ~ *di mus no va in paradîs.* (ProvBr).

preindustriâl [preindustri'a:l] *adj* predindustrijski; *o dîs che in cualchi maniere i vecjos, o almancul chei de gjenerazion ~* (BelFa).

preiscrizion [prei'ere] *f* ?? *a pat che i lôr gjenitôrs, tal moment de ~, a declarin se a vuelin che i fîs a puedin profitâ dal insegnament dal Furlan* (Pa 02).

preistoric [preis'tɔrik], **-iche adj** predzgodovinski; *A deventavin come stegosaurs e altris dinosaurs preistorics.* (Ta); *A Grions, tal comun di Paulêt, li dal centri "G. Caenazzo" e je imbastide une mostre dal fossil e dal om ~.* (Pa 04/04).

preistorie [preis'tɔrie] *f* predzgodovina *f*; *La ~ e je leade plui o mancul a chê de alte Italie (Natisone/furlanis); A volê cjaminâ sul salt, si à pôc ce contâ su la ~ dal Friûl.* (JM)

prejudicâ [preiudi'ka:] (*o preiudichi* [preiu'diki]) *tr* 1. vnaprej soditi 2. (*o*)skodovati.

prejudizi [preiu'ditsi] *m* 1. predsodek *m*; *O savin ben che a esistin dai prejudizis viers i muslimans e i inmigrâts in gjenar.* (Pa) 2. škoda *f*, poprejšnja kazen.

prejuridic [preiu'ditsi] *adj* ?? *In manciance di ricognossiment la minorance linguistice si cjatave intune situazion prejuridiche* (SiF 02/2, 139)

prelât [pre'lâ:t] *m* REL prelat *m*; *Cun chest document il ~ acuileiês al ricognosseve la signorie veneziane (Storie).*

prelêf [pre'le:f] *m* odbitek *m*, odtegljaj *m*; *E il bon di ~ che o lassavin* (PauluzzoN).

prelesionâl [prelezio'ha:l] *adj* MED prelezionalen; *L'edem ~ al interesse lis areis di Brodmann* (SiF 02/1).

preliêf [preli'e:f] *m* → **prelêf**.

preliminâr [prelimi'na:r] *adj* uvoden, preliminaren, pripravljalen, začeten; *Chest dât ~ al va tignût simpri presint se si vûl lâ dilunc su la trate di un* (Pa 02/10-11); ~ *m* uvodna točka; uvodni pogoj *m*, uvodna določba *f*, preliminarije *n*; *un sfuei scrit a machine »il ~ di compravendite, come che mi vês dite.* (PauluzzoN).

preludi [pre'ludi] *m* preludij *m*, predigra *f*, uvodna glasba *f*.

prem ['prem] → *EI/3 od premi*; *Ane Alore, a pene trat, metimi un braç tor de vite e prem il passarin par te.* (Mucci)

Premariâs [premari'a:s] *kr.i m* Premariacco (Ud); *A scomençâ dal "Distrèt de Cjadree"* (cumuns di Manzan, San Zuan, Cuâr di Rosacis e ~) (La 03/4).

prematrimonâl [prematrimoni'a:l] *adj* predzakonski; *Parcè tante insistence su la sessualitat, su la moral ~ e matrimoniâl, sul sest comandament e vie (Bel).*

premeditâ [premedi'ta:] (*o premediti* [preme'diti]) *tr* zasnovati; pripraviti, pripravljeti; naklepati.

premeditazion [premeditatsi'on] *f* JUR namernost *f*, naklepnost *f*; *Al procès a vevin fevelât di rabie bestiâl e di ~.* (Sg).

premesse [pre'mese] *f* premisa *f*; *Il resonament di Ratzinger, ilustradis lis premessis teologichis, al è sempliç.* (La 06/3); *Daûr di cheste ~ al è evident che pal popul furlan dome une Region Friûl e po jessi une reâl sfere* (La 07/04).

premeti [pre'meti] (*o premet*) *tr* vnaprej povedati, reči; uvodoma izpostaviti; postaviti; začenjati; *Bisugne ~ che il lavôr puartât indenant di Clementi si formalize intun model completementri teoric* (*o inzegneristic*) (SiF 02/1, 209).

premetidure [premeti'dure] *f* domneva *f*, *I. ~ (didatic) a vessin rivât adore a fâ buine une Risoluzion cussi fuarte tes premetiduris teorichis e tes indicazions operatives cuntune relative facilitât* (SiF 03/3, 115).

premi ['premi] *m* nagrada *f*, premija *f*, ~ **leterari** literarna nagrada; ~ **leterari** "San Simon" di Codroip (La 05/6); **Premi Nobel pe leterature** Nobelova nagrada za književnost; *e alts risultâts tant di cuistâsi fintremai la candidature par doi agns seguitâfs, tai 1986 e 1987, al Premi Nobel pe leterature.* (La 05/7).

premi ['premi] (*o prem*) *it* s-, pri-, iztisniti, tiščati.

premiâ [premi'a:] (*o premii* [pre'mii]) *tr* nagraditi.

premiât [premi'a:t], **-ade adj** nagrajen.

premiazion [premiatsi'on] *f* nagrada *f*, razdeljanje nagrad; *Si è davuelte martars a Rome la ceremonie di ~ de XVI edizion dal premi Filmcritica-Umberto Barbaro.* (O); *al è stât famôs un so intervent a une ~ dal premi "San Simon" a Codroip* (Pa 06/3).

preminence [premi'nent] *f* odličen, viden, pomembost *f*, znamenitost *f*; *e cuntun respîr che facilmentri al tornarà a puartâlu ai temps storics de sô ~, te ete dal Friûl de civiltât contadine.* (Pa 04/03); *Une identitât riscuvierte che no ven intindude come ~ su altris identitâts* (La).

preminent [premi'nent] *adj* odličen, viden, pomemben.

premit ['premit] *m* 1. pritisk *m*, pritiskanje *n* 2. MED krčenje *n* (trebušnih, črevnih, materničnih mišic).

premotori ['premit] *m* ?? *La lesion e interesse la aree premotorie, il cjamp visif frontâl e il zîr cingulât dal emisferi di çampe.* (SiF 02/1).

premurâsi [premu'ra:si] *refl* prizadevati si, poskrbeti.

premure [pre'mure] *f* 1. naglica *f*; **o ai** ~ mudi se mi 2. vnema *f*, pozornost *f*, skrb *f*.

premurôs [premu'ro:s], **-ose adj** 1. prenagel 2. vnet, zagnan.

prenapoleonic ['premit] *m* prednapoleonski; *l'ultin taranot di ete prenapoleoniche, ven a stâi l'ultim cuntun efiet fiscant* (SiF 03/3, 97).

prenar ['prenar] *m* kurjač *m* (peči).

prendi ['prendi] (*o prent* ['prent]) *tr* zgostiti, zgoščati; strditi, strjevali;

~**si refl** zgostiti, zgoščati se; strditi, strjevali se.

prendût [pren'du:t], **-ude adj** 1. strjen 2. sesirjen.

prenotâ [preno'ta:] *tr* predbeležiti, rezervirati.

prenotazion [prenotatsi'on] *f* rezervacija *f*.

preocupâ [preoku'pa:] (*o preocupi* [preo'kupi]) *tr* skrbeti;

~**si refl** skrbeti, biti zaskrbljen.

preocupazion [preokupatsi'on] *f* zaskrbljenost *f*; skrb *f*.

preon [pre'on] *m* → **preot**.

Preon [pre'ɔn] *kr.i m* Preone (UD); *Un fra ducj: pre Pio Ferrante Polo, di Fôr di Sot, vivût e muart a ~.* (BelAlci).

preonâ [preo'na:] *it* (pos. šalj.) gorečno, z vso vnemo moliti.

preonte [pre'onte] *f* → **prionte**.

preordenât [preorde'na:t], **-ade adj** ?? *contrari a lis azionsazardosis, al ven a stâi a chêz che no si inquadravin intun complès ~* (GP).

preot [pre'ot] *adj* (ironično) zelo vdán, privržen, pobožen; *Femine fuarte, libare, inteligente, curiose di dut ma no peteçone, tacade a la veretât e a la fede ma no sotane o preote* (Pa 03/12);
~ *m* pobožnjakar *m*; privrženec *m*; *al à podût permetisi di gjavâ de scuele, cun grant scandal dai patriots e dai preots, il simbul de patrie e de religion, la bandiere e il Crist.* (Bel).

prepatalâl ['premit] *m* GRAM prepatalen; *Par significâ la ~ o postpalatalâl come biel dite tes primis lezions.* (Verone).

preparâ [prepa'ra:] *tr* 1. pripraviti; 2. preparirati 3. prinesti, prinašati (v bodoče);
~*si refl* pripraviti, pripravljeti se.

preparade ['premit] *m* ??

preparant ['premit] *m* ??

preparatif [prepara'ti:f], -ive *adj* pripravljen; ~ *m* 1. pripravek *m*, preparat *m*; *Viz si jeve sù di bot e al sparîs daûr dal sipari che al tapone i ultims preparatfs pe rapresentazion.* (ShW) 2. ANAT preparat *m*.

preparatori [prepara'tɔri] *adj* pripravljen.

preparazion [preparatsi'on] *f* 1. priprava *f*; pripravljanje *n*; *dì de ~* 2. preparat *m*.

prepari ['premit] *m* ??

prepensionament [prepensio'premit] *m* ?? *Dal pont di viste tecnic chest proviodiment al podarès vierzi la strade dal ~ par un numar avonde grues di lavoradôrs.* (O)

prepensionât [prepensio'na:t] *m* ?? *Al baste considerâ il câs dai pensionâts zovins e dai prepensionâts che a son aromai il stes numar dai lavorents in regule.* (Pa 02).

preponderance [preponde'ranc'e] *m* pretežnost, premoč *f*.

preponderant [preponde'ranc] *adj* pretežen; *La posizion, che jo o calcoli plui interessant e che o consideri che e sarà chê ~ te Convenzion, e sarà chê di no adeguâ semplicementri il test* (Pa 04/06).

preposit [pre'pozit] *m* REL prošt *m*, prepozit *m*.

prepositione [prepozi'ture] *f* REL proštija *f*; *Tra il clero a jerin i vescut, i superiôrs dai cjakitui, dai munastîrs e des preposituris.* (Natisone/furlanis).

preposizion [prepozitsi'on] *f* GRAM prepozicija *f*, predlog *m*.

preposizionâl [prepozitsio'na:l] *adj* GRAM predložen.

Prepot [pre'pɔt] *kr.i m* Prapotno *n* (IT Prepotto) (UD); *Pal sloven i comuns interessâts a son: ..Stregne, Sant Lenart, Sant Pieri, Pulfar, ~ (O).*

prepotence [prepo'tentje] *f* 1. premoč *m*, nasilnost *f*, oblastnost *f* 2. predrznost *f*, objestnost *f*, ošabnost *f*.

prepotent [prepo'tent] *adj* premočen, objesten, prešeren, aragonant; ~ *m* objestnež *m*, nasilnež *m*, predrznež *m*; *Un biel maleducât, un ~ come tancj di lôr che a profitin de lôr fuarce cuintrî chel che nol po* (BrLi).

prepotentemente [prepotente'mentri] *adv* 1. s premočjo, nepremagljivo 2. objestno, prešerno, aragonantno.

Prepotiscjis [prepo'tisqis] *kr. i f* (Prepot) Múci (Prapotisce) (IT Prepotischis).

perecuisít [prerekui'zi:t] *m* ?? *e la definizion des areis là che a son lis minorancis de bande dai ents sub-regionâi a son i prerecuisíts pe realizazion dai dirits linguistics fats bogns dal legiisladôr.* (SiF 02/2, 139)

Prerit ['prerit] *kr.i f* (Dogne) Prerit Di Sopra.

prerogative [preroga'tive] *f* ?? *i popui a soreli jevât de Italie dal nord, istrians e terzestins a forin tant bogns di difindi lis sôs prerogativis* (Pa 05/04)

preroman [prero'man] *adj* predromanski; *Il toponim al ven di un tiermin ~ (Provincia).*

presagji [pre'sagi] *m* 1. slutnja *f* 2. predvidevanje *n*; prerokba *f*, napoved *m*.

presagjî [presa'gi:] *tr* 1. slutiti 2. predvidevati; prerokovati; napovedati.

presbiofrenie [presbiofre'nie] *f* MED starostna bebavost *f*, presbiofrenija *f*.

presbiopic [presbi'ɔpik], -iche *adj* MED daljnoviden; ~ *m* MED daljnovidna oseba *f*.

presbiopie [presbio'pie] *f* MED starovidnost *f*, presbiopija *f*.

presbiterâl [presbitez'ra:l] *adj* duhovski; *Come che di dirit al è pre Pieri Biasatti, diretôr dal consei ~.* (BelAlci).

presbiteri [presbi'teri] *m* prezbiterij *m*; *une aule cuadrade, cuvierte cintune volte a crostere e un ~, simpri retangulâr* (Pa).

Presbure [pres'burk] *kr.i m* Bratislavaf, *Dal 1805 al passâ Massena e il Friûl, cu la pâs di ~, al deventà Dipartiment di Passarian.* (JM).

prescriivi [pres'krivi] (o prescrif) *tr* 1. predpisati 2. JUR odrediti zastaranje *n*;
~*si refl* JUR zastarati.

prescrizion [preskrtsi'on] *f* 1. predpis *m* 2. MED predpis *m* 3. norma *f*, pravilo *m*; zapoved *m* 4. JUR zastaranje *n*.

prescrizionâl [preskrtsio'na:l] *adj* ki se tiče zastaranja.

prese ['preze] *f* 1. ščepec *m*, prijem *m*; *une ~ di sâl* ščepec soli (Jac) 2. LOVSTVO plen *m*, lov *m* 3. prijem *m*, prijemanje *n* (t. FIG); *cjapâ* ~ postati popularno, prevzeti nek.; *fâ* ~ strditi se 4. prikluček *m*;

sistemis di ~ ?? *I campions di aghe a son stâts cjapâts tai sistemis di ~ (fonds di mont e poçs in planure)* (SiF 02/1, 11); *la ~ dal aghe* zatvornica *f* 5. IGRE vztek *m* 6. FILM snemanje *n*.

preseâ [preze'a:] *tr* 1. vrednotiti, imeti v časteh, čislati, ceniti 2. EKO vrednotiti, oceniti vrednost *f*.

preseabil [preze'abil] *adj* 1. cenjen, dragocen; odličen 2. spoštovanja vreden.

preseament [prezea'ment] *m* 1. cenitev *f*, ocena *f*, sodba *f*, a son sensibii anche a lis variabilis (preditôrs) che a si puein definî emotivis come il ~ da lis etichetis par furlan e de lenghe furlane. (SiF 03/3, 69-81); *Mi indre à peraulis di ~ e di incoraziment a rivuart dai miei interès pal furlan* (JM, Salvâ) 2. EKO ocenitev *f*, cenitev *f*.

preseât [preze'a:t], -ade *adj* cenjen, dragocen.

preseatîf [prezea'ti:f], -ive *adj* ?? *I preseatîfs: tal furlan a son come i diminutîfs.* (Verone).

presenil [preti:f], ?? *Gaetano Perusini, Storie de demence di Alzheimer, Demence di Alzheimer-Perusini, demence senîl, demence ~.* (SiF 02/1, 155-165)

presentâ [prezen'ta:] (o presenti [pre'zentî]) *tr* 1. (npr. dokument) predstaviti, predložiti, pokazati, predati, podati, predložiti; *La societât Autovie Venete e à presentât a Palme i risultâts dal censiment su lis areis de rêt stradâl.* (O); ~ *in aule* *Il gnûf president de Zonte regional Renzo Tondo al à presentât in aule lis sôs declarazions programatichis.* (O) 2. FIG kazati (npr. neko prednost); *A son stâts presentâts cheste setemane intal municipi di Gradisce dal Lusinç i dusinte vins*

selezionâts (O) 3. FIG (npr. darilo) dati, pokloniti; (spoštovanje) izkazati 4. fegyverrel tiszteleg 5. izpostaviti (npr. soncu) 6. predstaviti, pokazati (npr. predstavitev, film) 7. predlagati (npr. kandidaturo) 8. predstaviti nekoga nekomu;
~ refl 1. predstaviti se; *al si presente, al tire jù il cjapiel* 2. osebno se predstaviti, iti k, pojavit se 3. dogoditi se (zadeva, stvar) 4. (priložnost) nuditi se, pokazati se 5. pokazati se, izkazati se, kazati se; *cun prevalence nete de int che e cjamine viers la fin de zornade rispiet a chê che si presente pe prime volte sul pâlc de storie.* (Pa).

presentabil [prezen'tabil] adj predstavljin; **non ~** ki se ne da pokazati, predati.

presentazion [prezentatsi'on] f 1. (npr. predloga) predstavljanje n, predstavitev f, prezentacija f, predložitev f; *Pal apontament ministratif, al è temp fintremai ai 15 di Mai pe ~ des listis* (Pa) 2. (npr. film, članek) predstavitev f, prikaz m; uvod m; *a son previodudis mostris, presentazions di libris, spetacui musicâi e teatrâi.* (O) predstavitev knjig; *Si è davuelte cheste setemane a Udin la ~ de "Vuide ae sigurece sui lûcs de vore..* (O) 3. (osebe) predstavitev; *Vuê o podin permetisi une immagine positive, prime cjarte di ~ par vê udience.* (Pa) 4. priporočilo n, priporočitev f, predlog m.

presentiment [prezenti'ment] m slutnja f; *Cheste vecjute grise / a cjape sul cerneli la cinise / e un brut ~* (La 06/2).

presentin [prezen'tin] m carinik m, mitničar m.

presentir! [prezen'ti:r] int Voj (povelje) častni pozdrav; pozdrav m.

preseonâ [prezeo'na:] tr (redko) hvaliti v nebesa, neizmerno ceniti, čisliti.

preseôs [prezo'o:s], **-ose** adj drag(ocen); izvrsten; *Friûl: tiere di cunfin, di preseosis identitâts culturâls e lenghisticis, di tradizion e di nuvitât... tiere di musiche.* (Pa 02/10-11); → **preciôs**.

preseositât [prezeozi'ta:t] f dragocenost f, izvrstnost f, *Par meti in rilef la ~ de prose di Nadia Pauluzzo* (La).

presep [pre'zep] (t. **presepi**) m REL jaslice fpl; *a restin vivis in part lis tradizions de mangiative, il peç e soredut il ~ a ricuardâns il significât profont e simbolic dal Nadâl* (La 05/12).

presepi [pre'zepi] m → **presep**.

preservatîf [prezerva'ti:f], **-ive** adj varovalen; ~ m preservativ m, kondom m; *i plui zovins di lôr a doprin il ~ e dopo, lant indevant cui agns, a àn miôr doprâ la pirule.* (SiF 03/4, 147).

presi ['prezi] m → **presit**.

presiâ [prezi'a:] tr → **preseâ**.

preside ['prezide] m ravnatelj šole ?? denant des conclusions dal ~ Massim Politi (La 07/01)

presidence [prezi'dentâ] f predsedstvo n; *Jugn il candidât dal centri-diestre Marzio Strassoldo, cul 52,6% des preferencis, al à concuistât la ~ al prin turni..* (O 16/6/2001).

president [prezi'dent] m 1. predsedujoči, prвomestnik m; *Viodule la situazion, vuê di matine il ~ de Zonte regionâl..* (O 8/2/2002); *Il ~ dai industriâi regionâi, Andrea Pittini.* (O 8/2/2002) 2. POL (državni) predsednik m; ~ de Repubbliche predsednik republike; 56.000 firmis che a son stadis dadis in man al ~ de Repubbliche. (O); ~ di stât državni predsednik; *I presidents di stât? I generâi? E i condutôrs des Crosadis?* (Mucci).

presidenzial [prezidentsi'a:l] adj predsedniški; *Forme di guvier, Repubbliche federâl semi ~* (Vichi).

presidi [pre'zidi] m posadka f, *attivitàs di riabilitazion dentri dai presidis teritoriâi de rêt dai servizis (Provîncia).*

presiedi [presi'edi] (al presièt) tr predsedovati; *La Assemblee dal Centri e je clamade adun dal Diretôr, che le presièt, almancul dôs voltis ad an* (CIRF).

presiedût [presie'du:t], **-ude** adj predsedovan; *Ai 11 di Març l'organism ~ di Zuan Frau al à fat bon il* (Pa 04/06).

presièt [presi'e:t] m predsednik m; *al è ~ e al da esecuzion aes delibaris dal Consei Diretif e de Assemblee* (CIRF).

presince [pre'zint[e] f 1. navzočnost f, pričujočnost f, prisotnost f, *E finissile di porconâ, in ~ dal frut.* (Sg) Nehaj že preklinjati v prisotnosti otroka. 2. sedanjost f 3. izgled m, zunanjost f, *fâ biele* ~ narediti dober vtis (dobro figuro).

presint I [pre'zint] adj 1. navzočen, pričujoč, prisoten; *jessi ~ biti navzočen; là che a saran presints di gnûf i lavoradôrs de cartiere.* (O) 2. sedanji, aktualen; **ore ~ → orepresint;**

~ m 1. sedanjost f, *e la grande division operade te cussience di un popul là che il passât e il ~ no si saressin mai plui cijatâts* (Pa 11/99); **in ~ sedaj;** *la antighe impression che par te o sint fâs che tu mi sêts cijare ancje in ~* 2. GRAM sedanjik m 3. prisotni, navzočni; *Il proviodiment, che al rive a doi mês di distance di chel pal furlan, al è stât votât ae unanimât dai presints* (O 28/4/2001).

presint II [pre'zint] m dar m, darilo n; *chest miserabil gno ~.*

presintî [prezin'ti:] tr slutiti; *Tu âs reson ancje cuanche tu disis di ~ il gno dispresi par te: al è un sintiment che o ai e no pues dineâlu.* (Enrico).

presintiment [prezinti'ment] m slutnja f; *Il pês de sô gravidance al è dome un clip ~ sot dal pangjel scûr.* (Mar); *Jê a dis che i siums a son ~ di chel che al sucedarà* (Tolazzi).

presintmentri [prezint'mentri] adv trenutno, sedaj. **presit** ['prezit] (t. **presi**) m 1. cena f, strošek m; **a ~ poceni;** **a ~ di ravis** za smešno ceno; **a ~ infîr** za polno ceno; **a ~ ridot** za znižano ceno; *une che e corispuint a la Card a ~ infîr e chê altre a la Card a presit ridot* (CoUd); **~ di vendite** prodajna cena; *Il ~ di vendite dal teren al va patizât in..* (PauluzzoN);

~ rot po najnižji ceni; ~ salât zasoljena cena; *I cristians a àn paiat un ~ cetant salât la liberazion americane* (Pa 05/12) 2. vrednost f, vrednota f; **di ~ vreden;** *I ricercjadôrs a vegnîn alore mandâts di chestis bandis par burâfür organisims o plantis di ~* (Pa 05/04) 3. **a ~ di** FIG za ceno; *al deventarà emblematic par dutis chêz feminis che, par amôr de libertât, no esitin a confrontâsi e a scombatî ancje a ~ di sconvolzi dute la lôr esistence.* (CoUd).

presocratic [preso'kratik] m predsokratik m; *vuê lis cuistions grandis dai presocratics* (La 07/03); ~ adj predsokratski.

preson [pre'zon] (t. **pereson**) f ječa f, zapor m, ujetništvo n; *pe int che e jere in ~ ancje par omicidi* (Pa) za ljudi, ki so bili v zaporu tudi zaradi umora; *meti in ~ vreči v zapor, zapreti v zapor; tignî in ~ držati v zaporu.*

presonie [prezo'nie] f ujetništvo n; ~ di Pauli a Cesaree (Bibl-Az); *Alore ai primi dal '50 al domandâ di vignî liberât di chê sorte di ~ che lu obleave a restâ a Spilimberc* (GP).

presonîr [prezo'ni:r] (*f: presonirie*) *m* (u)jetnik *m*, zapornik *m*.

pressâ [pre'sa:] *tr* pri-, s-tiskati.

pressapôc [presa'po:k] *adv* približno, okroglo, okoli; *e je ~ la une dopomisdi.* (*Bibl-Zn*) je okoli ene ure popoldne.

pressapochism [presapo'kizim] *adv* ?? *Sul mont islamic e je stade fate masse confusion e ~ soreponint concets une vore differents definits cun tiermins falâts.* (*Pa*).

pressât [pre'sa:t] *tr* ?? *un martielâ pressât e fis come un mai* (*PauluzzoN*)

presso I ['prese] *f* naglica *f*, nuja *f*; **in** ~ hitro; *Il predi al finis Messe e marmorant il so latin, in ~ a chei cuatri fedei* (*La 06/2*); *Al bevè in ~ il cafè.* (*PauluzzoN*); **fâ in** ~ narediti hitro; *necessaris ancje se no suficients, e ce che al è necessari bisugne fâlu, e fâlu in ~* (*Pa*); → *premure*.

presso II ['prese] *f* 1. MEH stiskalnica *f* 2. pritisk *m*.

presembolâsi [presembo'lâ:si] *refl* → *persembolâsi*.

presembul [pre'sembul] *m* → *persembul*.

Presserie [pre'serie] *kr. i.f* (*Stregne*) Preserjé (*IT* Presserie).

pressident [presi'dent] *m* → *president*.

pressidi [pre'sidi] → *presidi*.

pressintî [presin'ti:] *tr* → *presintî*.

pressintiment [presinti'ment] *m* → *presintiment*.

pression [presi'on] *f* 1. stiskanje *n*, pritisk *m*, pritiskanje *n* 2. FIZ tlak *m*; ~ **atmosferiche** atmosferski tlak; ~ **idrostatiche** hidrostatični tlak 3. MED pritisk *m*, tlak *m* 4. FIG pritisk *m*; **la ~ politiche** politični pritisk; **sot de ~ di** pod pritiskom; *formis che a son comparidis sot de ~ e de interference de lenghe taliene* (*Lenghe 2000*); *su ~ de int e des istituzions* na pritisk ljudi in ustavnih.

pressopôc [preso'po:k] → *pressapôc*.

pressôs [pre'so:s], **-ose** *adj* nagel, hiter; *al smondee ~ lis lints dai ocalutus cul smocit* (*Mar*).

pressut [pre'sut] *m* → *persut*.

prest ['prest] (*pl prescj*) *adj* uren, hiter, gibčen; **intun** ~ v trenutku, na mah; ~ *adv* 1. hitro, takoj; *I auguri di vuarî ~.* (*christianromanini 07/03*); **biel** ~ kar se da hitro 2. zgodaj.

prestâ [pres'ta:] *tr* → *imprestâ*.

prestabili [prestabili:] *tr* vnaprej določiti; *Il Diu dai nestris paris al à prestabilit che tu tu cognossessis la so volontât* (*Bibl-Az*).

prestabilit [prestabili:t], **-ide** *adj* vnaprej določen.

prestance [pres'tantje] *f* 1. (mladostna) krepkost *f*, mladostna, lepa zunanjost *f* 2. → *imprestance*.

prestazion [prestatsi'on] *f* 1. davek 2. ~s dajatve *fpl*.

preste ['preste] *v:* **a la** ~ na hitro, na hitrico.

presteece [pres'tetje] *f* hitrost *f*, naglica *f*, urnost *f*; nagnjenost *f*.

prestigjator [presti'ga:to:r] *m* (*it.*) rokohitrc *m*; *Lis peraulis i jessin de bocje come columbis dal cjapiel di un ~.* (*BrLi*).

prestigji [pres'tigi] *m* prestiž *m*; slepilo *n*, prevara *f*, čar *m*; → *lustri*.

prestigjôs [presti'go:s], **-ose** *adj* prestižen, ugleden, očarljiv; *une balarine cuntun curriculum une vore ~* (*CoUd*).

prestit ['prestit] *m* posojilo *n*; **numar di prestitis** število izposojenj; *il personâl di une biblioteche dipindi*

dal numar di prestitis, dal numar di libris, dal numar di gnovis compris. (*SiF 02/1, 209*).

presumâ [presu'ma:] *tr* → *prossumâ*.

presumi [pre'sumi] *tr* 1. domnevati, predpostavlјati 2. držniti si, upati si 3. domišljati si; *dutcâs distès o ~ la sô presince ogni moment* (*Eg*); ~ *it* → *prossumâ*.

presumibil [presu'mibil] *adj* domneven.

presumibilmentri [presumibil'mentri] *adv* domnevno; *Il COD facilmentri biodegradabil al è ~ componût di elements solubii* (*SiF 03/4, 73-84*).

presumût [presu'mu:t], **-ade** *adj* domneven, predpostavljen; *Ma une storie personal (un ~ adulteri de femme, che al devente un scandal public* (*Pa 04/05*).

presuntuôs [presuntu'o:s], **-ose** *adj* domišljav; *Fie di comedians o riten che jê si fos stimade la plui brave e alore la famee al jere miôr scancelâle, chest il so pinsir di presuntuose.* (*BrLi*).

presunzion [prezuntsi'on] *f* 1. (t. JUR) domneva *f* 2. domišljavost *f*, ošabnost *f*; *Ma lui, o par incussione, o par ~, o par gust masochistic di provâ ancje il dolôr* (*Bel*).

pretension [pretensi'on] *f* 1. zahteva *f*, terjanje *n* 2. pretenzija *f*, prezahtevnost *f*, domišljavost *f* 3. bahaštvo *n*, razkazovanje *n*.

pretensionôs [pretensio'no:s], **-ose** *adj* domišljav, nadut.

preterî [prete'ri:] *tr* kršiti (zakon, ukaz); *Ma e je une posizion minimâl parcè che mancul di cussì no si pues fâ, cence ~ la Constituzion.* (*Pa 04/06*).

preterit [pre'terit] *m* 1. GRAM preteklik *m*, pretekli čas 2. (*šalj.*) zadnjica *f*, rit *f*.

pretesâr [prete'za:r] *m* domišljavec *m*, nadutež *m*, ošabnež *m*.

pretese [pre'teze] *f* 1. zahteva *f*, uveljavljanje pravic, prošnja *f* 2. domišljavost *f*.

pretest [pre'test] (*pl. pretescj*) *m* preteveza *f*, izgovor *m*; *il ~ e je stade la spiete de ratifice de Cjarte europeane* (*Pa*).

pretestuôs [pretestu'o:s], **-ose** *adj* pretvezen, izgovoren; *No stin a ribati lis resons a favôr, che a son evidentis, e nancje lis obiezions, che a son pretestuosis.* (*Pa 04/03*).

pretindî [pre'tindi] (*pretint, pretindis*) *tr* 1. zahtevati, potegovati se 2. trdit, zagotavlјati; ~ *it* 1. potegovati se za; *No steit ~ di fâ diferent di chealtris.* (*Bibl-Pauli*) 2. snubiti.

pretindint [pretindint] *m* snubač *m*.

pretôr [pre'to:r] *m* 1. HIST pretor *m* 2. JUR (nižji) sodnik *m*, sodnik za prekrške; *Il ~ dal lavôr di Torin, Silvana Cirvilleri, al à sentenziât che* (*Pa 7/99*).

pretore [pre'tore] *f* (*šalj.*) vsiljivka *f*.

pretori [pre'tori] *adj* pretorski; ~ *m* pretorij *m*, sodna hiša; *Al tornà dentri tal ~ e i dîs a Gjesù: «Tu di indulà sêstu?»* (*Bibl-Zn*) Spet je šel v sodno hišo in rekel Jezusu.

preture [pre'ture] *f* 1. HIST pretura *f* 2. JUR pretura *f*, sodnija *f*.

prevale [preval'e:] *it* prevladati, več veljati; *subit clâr che a dovevin ~ la preparazion e il snait di chei che a vevin, come Cavedalis, serietât e esperience* (*GP*); *fâsi ~ uveljaviti se, priti do spoštovanja.*

prevalent [preval'ent] *adj* prevladujoč; *si à un îs ~ dal ladin* (*Macjeu*).

prevalentementri [prevalente'mentri] *adv* v glavnem;

Simpri se a son emanâts di ufcis sâts tes localitâts ladinis o che a davuelzin funzions ~ tal interès des poplazions ladinis. (Cisilino, treball).

prevanz [pre'vents] (t. **pravanz**) *m* preostanek *m*; prebitek *m*.

prevanzâ [prevan'tsa:] (t. **pravanzâ**) *it* preostajati, ostajati; dolgovati, biti dolžan; → **vanzâ**; ~si refl ostati; biti v izobilju; → **avanzâsi**.

prevaricâ [prevar'i'ka:] (o *prevarichi* [preva'riki]) *it* 1. kršiti, grešiti zoper dolžnost 2. zlorabiti, zlorabljeni moč.

prevaricadôr [prevarika'do:r] *m* kršilec *m*, poneverjevalec *m*, goljuf *m*; ~adj goljufiv; *parceche no rive cul so vanzeli là che a rivin i calcui cinics di un stât ~ e ignorant.* (BelAlci).

prevaricazion [prevarikatsi'on] *f* zanemarjanje dolžnosti; prekršek zoper poštenost; poneverba *f*; goljufija *f*; *Il Diu di Israel al è un Diu che al scolte il berli dai tibiâts e ju libere de sotanance e de ~ dal faraon.* (BelR); **fâ une** ~ s prave poti kreniti, kršiti; *No crôt di fâ une ~ se o met, in chest contest di fieste e di vite, une altre realtât, ancie jê benedete e benefiche, la tiere.* (Pa 02).

preventif [preven'ti:f], -ive *adj* 1. predhoden 2. preventiven, preprečevalen; varovalen; *dai povars che a son simpri plui povars par colpe de Finanziarie, a la vuere doprade come mieç ~ par imponi i propis interès* (La 03/02); ~ *m* predračun *m*.

preventivâ [preventivi'ta:t] *tr* proračunati; *La inluson si è sfantade denant la situazion finanziarie regional e nazional che e jere (e e je) tant piës dal preventivâ* (Pa 06/2).

prevenzion [prevents'i'on] *f* 1. preventiva *f*, prevencija *f*, preprečenje *n*, preprečevanje *n*, vnaprejšnja zaščita *f* 2. predsodek *m* 3. preventivne norme (pri delu).

previdence [previ'dentje] *f* previdnost *f*, predvidevanje *n*.

prevident [previ'dent] *adj* vnaprej videč, previden, ki zna prevideti.

previdenziâl [previdents'i:a:l] *adj* ?? **beneficis** *previdenziâl* al à comunicât di vê dât fûr lis liniis vuide pal ricognossiment dai **beneficis** previdenziâl *pai lavoradôrs esponûts al amiant des impresis* (*O*).

prevignî [previ'ñi:] *tr* 1. prehiteti, preprečiti, predvidevati; *Nô, par exempli, o vin dai documents sul cont di une sentade dal Parlament furlan che e prevegnin di vincj agns lis testemoneancis dal parlament talian e di chel anglês.* (La 07/04) 2. (vnaprej) opozoriti, obvestiti.

previodi [previ'odi] *tr* predvideti, vnaprej videti; načrtovati; *la aziende dal grup Electrolux-Zanussi là che la dirigience e à previodût il trasferiment di une part dal cicli produutif* (*O* 5/5/2001); *tai limits dal paragraf 1, ~ l'üs de lenghe furlane tal Consei comunâl*" (Pa 8-9/99).

previodibil [previo'dibil] *adj* predvidljiv, kar se da v naprej videti.

previodût [previo'dude] -ude *adj* in *p* predviden; *In serade la decision di rinviâ ai 17 di Fevrâr la metude dai sigiji ae aziende, ~ par vuê* (*O*) predvidene za danes; *Te zornade dal siopar e je daspò ~ ancie une manifestazion a Udin* (*O*).

prevision [previzi'on] *f* predvidevanje *n*, napoved (npr. vremena); domnevanje *n*, domneva *f*, ma al zonte ancie che lis previsions di riprese a permetin di evitâ alarmisims (*O*); **in ~ de** *Il confront stičât dal nestri mensil nus pâr fondamentâl in ~ de aplicazion, ancie in Friûl, de leç statâl 482/99..;* **di ~** predviden, predvidevan, napovedan; *ven a stâi l'an prin de*

aprovalon dai belançs di ~; ~ **nere** črna napoved; a confermâ lis previsions plui neris sui mudaments climatics causionâts des emissions di gâs (*O*) potrjevati najbolj črne napovedi; ~ **ogjetive**, ~ **sogjetive** a seconde des dôs carateristicchis des previsions, ven a stâi lis previsions sogjetivis e lis previsions ogjetivis. (SiF 02/2, 39-58).

previsôr [previ'zo:r] *m* ?? *Cheste probabilitât e je emetude di une persone, il ~, fasint il paragon de situazion presinte cun chê passadis su la base de sô esperience* (SiF 02/2, 39-58).

prevost [pre'vost] *m* 1. REL prošt *m*; EKST župnik *m* 2. HIST upravnik *m* (v Franciji).

prezemul [pre'tsemul] *m* (carn.) peteršilj; *Di estât si po zontâ ancie un bon pestât di ~ fresc, la mignestre a di boli planc-planc par dôs oris* (Natisone/furlanis).

preziôs [pret'i'o:s], -ose (t. **preciôs**) *adj* drag(ocen); izvrsten; *a esist ancie une congregazion dai missionaris dal Preziosissim Sanc di san Gaspar del Bufalo, par no fevelâ dai passioniscj e dai moviments riparadôrs* (BelFa).

preziositât [pret'joze'ta:t] (t. **preciosetât**) *f* dragocenost *f*; izvrstnost *f*; *Cumò si, pues doprâlu, massime tal scrivi, se si vûl dâ al discors une gheade di ~.* (Lenghe 2000); *Di nuie altri si induar, Andree Cabaleto, dome de ~ de sô scriture di nodâr* (Mar).

Pricinins [prit'i'nins] *kr.* *i f* Precenicco (Ud).

pridistinât [pridisti'na:t] → **predistinât**;

prigrizie [pri'gritsie] → **pigrizie**.

prim ['prim] *adj* in *m* → **prin**.

primari [pri'mari] *adj* 1. poglaviten, prvi, glavni, poglaviten, temeljen, osnoven; **scuele primarie** osnovna šola; *Il "Wwf" al organize un incuintri fra i fruts de scuele primarie "Toti"* (Pa 06/3); **obietif** ~ primarni cilj 2. KEM primaren, prvi, osnoven 3. EKO primaren; **setôr** ~ primarni sektor; ~ *m* 1. MED primarij *m*; *l'Ospedâl par cumò al restarà cence dai primaris di laboratori e di pediatrie* (*O*); ~ **chirurc** kirurg primarij; *Dal Dotôr Dree, ~ miedi di Udin, e da Pauline Cumano, fie dal dr. Costantin, ~ chirurc a Triest* (SiF 02/1, 155-165) 2. EKO primarna dejavnost *f*; 3. *i primaris* elita *f*, smetana *f* (družbe).

primarietât [primarie'ta:t] *f* primarnost *f*; *che ur à permetût a altris gjenerazions di frontâ problemis plui urgjents come ~ ma ancie di plui facile soluzion.* (BelFa).

primarole [prima'rôle] *f* 1. MED (ženska, ki prvič rodi) prvesica *f*, primipara *f* 2. VETER samica, ki prvič rodi; 3. prvorojenka *f*;

~ *adj f* → **primarûl**.

primarûl [prima'ru:l], **primarole** *adj* 1. prvorojen 2. FIG prvorojen, prvi; **compit** ~ *la latitance di un Stât che al à falit e tradít propit intal so compit primarûl* (Pa 03/2);

~ *m* prvorojenec *m*; *Al jere il ~.* (Enrico); *cjalâ al ambient no come a un visfít simpri di imblecâ o a une rogne che si passile di Erode a Pilât, ma come un ben ~* (Pa 02).

primât [pri'ma:t] *m* 1. prvenstvo *n*, rekord *m*, pomembnost *f*, prednost *f*, primat *m*; *La tape e je stade vinçude par distac de maie rose Gilberto Simoni che al à cussi infuarcît il so ~ in classifiche gjenerâl.* (Friûl in rêt); ~ **maritim** ancie la flote austriache, fasint piardi il ~ maritim ae Serenissime, che scunide de lote cuintrî i Turcs (Natisone/furlanis) 2. REL primas *m*, prvak *m* 3. *i primâts* ZOOL prvaki, primati 4. (mestni državljeni) prvaki *mpl.*

primatosis [prima'to:s] *m* ?? *di vê une Samblee furlane cence posizions di primatosis, parcè che a jentraran i 30 conseîrs provinciâi di Udin (Pa 04/07).*

prime ['prime] *adv* prej, popred, pred, predtem, najprej; *controle ~ intal storic de pagjine* preveri najprej v zgodovini strani; *che i siei muarts si contentavin di margaritis di prât, e che i vevin perdonât ancie ~ di lâ cun Diu (Sg)* da so mu oprostili še preden so umrili; *che a àn imparât la seconde lenghe ~ dai 3 agns* ki so se naučili drugi jezik pred 3 letom; *a la biele ~ takoj, pri priči; cualchi dì ~ kak dan predtem; ~ da la ore* "E il to omp", i domandi, "no âstu pôre che al torni ~ da la ore" (BrLi); *~ di* pred; *Robis dal stes stamp si fasevin ancie ~ de leç 482.* ..tudi pred zakonom 482.

prime ['prime] *f* prva *f*; **mans in ~**; *di ~* (pos. pri klavni živini) prvorazdredna kakovost;

primevere I [prime'vere] (*pl. primisveris*) *f* 1. pomlad *f*; *La vierte (o ancie ~) e je une des cuatri stagjons (Vichi)* 2. FIG pomlad *m*, mladost *f* (živiljenjska doba); 3. POL politična pomlad; *~ di Praghe* Praška pomlad; → *vierte, jessude*.

primevere II [prime'vere] *f* BOT → *pestelac*.

primitif [prim'i:ti:f], **-ive** *adj* 1. prvoten; *l'om ~* primitivni (pra)človek; *un stadi ~ de storie dal univiers. (SiF 03/4)* 2. preprost, primitiven.

primitivitât [primitivi'ta:t] *f* primitivnost *f*.

primizie [pri'mitsie] *f* 1. novina *f* (sadež); 2. primicija *f*, prvo mladostno delo, REL nova maša; *O ringrazi Diu che mi à permetût di passâ i agns de mè ~ sacerdotâl fasint doi mistirs (Bel)*.

primogjeniture [primoġeni'ture] *f* prvorjenstvo *n*; *Jacop che i à robade la ~ a so fradi Esau il cjaçadôr (BelR); dirit di ~ pravica prvorjenstva; Ma nissun nol po vantâ dirits di ~ o di monopolî. (Bel)*.

primordie [pri'mɔrdie] *f* pos. *lis primordiis* prvi sadeži (t. FIG).

primordiâl [primordi'a:l] *adj* početen, prvoten, izviren; *Al è alc di ~ in cheste semplicitât, la vite che e nas e ch'e mûr cul nassi dal dì (BrLi); Riscuvierzint la stesse peraule "amôr", une peraule "~, expression de realtât ~". (La 06/3).*

primordialist [primordia'list] *f* ?? *In curt, si podarès dì che seont i primordialisci la etnicitât e je scrite te nature dal om, e je une forme di identitât simpri presinte (Pa).*

primordialitât [primordiali'ta:t] *f* izvirnost *f*, prvotnost *f*.

Primulà [primu'la] *kr.i.f* (Paulêt) Primulacco; *viers ~ (PauluzzoN).*

prin ['prin], **prime** *adj* 1. prvi, prvoten; začeten; *il ~ puest* prvo mesto; *il frut al à fat i prins dintuts* prvi zobčki; *lis primis voltis* prvih nekaj krat; *cul 52,6% des preferencis, al à concuistât la presidence al ~ turni (O)* v prvem krogu, turnusu; *in prime edizion* v prvi izdaji; *Il libri, Jessût in prime edizion dal 1980 (glesie); in prime persone* kot prva oseba; *Si è ancie impegnade in prime persone firmant il giornâl come diretôr responsabil (don); pe prime volte* prvič; *~ ministri* prvi minister, predsednik vlade, ministrski predsednik, premier; *e Janez Jansa, ~ ministri, al intint che Lubiane e deventi la capitâl. (Pa 06/1); Prime Comunion* REL prvo (sveto) obhajilo; *i prins agns di scuele, la Prime Comunion intal dom di Spilimberc (sf); prime infanzie* zgodnjeg otroštvo; *gjeneralmenti no rivin al stes nivel di abilitât di chei che le àn imparade inte prime infanzie (SiF 03/4, 97-114); prime lenghe* prvi jezik; *che al cognosseve il furlan come prime lenghe (L1) e l'italian*

(L2) come seconde lenghe. (SiF 02/1); **prime stampe** prvi tisk (prva izdaja); *la seconde edizion des Lezjons furlanis dal prof. L. Verone a trê mês de prime stampe dal volum; prime vierte → primevere; Cui vûstu che al vegni, in dîs di prime vierte, a infredolisi culi dentri? (Mucci); tai prins agns dal Cincuante* na začetku petdesetih let; *mi diseve za fa cualchi an G. B., venit di Castelfranco, emigrât in Patagonie tai prins agns dal Cincuante. (Pa)* 2. poprejšnji, prejšnji 3. primitiven, osnoven, prvorosten 4. glavnii;

~ *m* 1. prvi *m*; *il ~/pal* ~ kot prvi; *al rivâ il ~ sul lûc; al è il ~ par rivâ a di un plan di intervents..(O); siopar dai dipendents publics il ~ di Jugn (O)* ..prvega Junija.; *~ di mari* prvorjenec *m*; *al restave li dome il ~ fi a paronâ, pal dirit vieri dal ~ di mari ; il ~ di Mai* Prvi maj; *A son stâts diviers miârs i lavoradôrs che il ~ di Mai a àn partecipat inte nestre region aes manifestazions pe fieste dai lavoradôrs. (O)* 2. *di ~ MUZ* kot tenor, s tenorskim glasom; *jo di ~ e lui di bas ; → primârul;* 3. *sul ~* v začetku, v prvem času; *daspò jessi lade in vantaç sul ~ tacâ de gare (Onde); sui prins di* v prvih dni (meseca), na začetku; *Une sere sui prins di fevrâr (Sg); tal ~ začetkom, spôchetka, izprva; il nestri matrimoni tal ~ al è lât ben* 4. KUL prva jed, predjed *m*; *Mi plâs cusinâ une vore i prins e i dolçs. (Furlanist);*

~ *adv* prej, poprej, predtem; najprej; *par gracie de cunine che ~ o ai molade für de gabie; in ~ (po)prej; la Primevere in ~ sarà grintose ; in ~ di* na začetku nečesa; *la cjase al jere.. in ~ dal borc disore; di ~* kot prvi; spredaj, na čelu; *i umign stan di ~ par lâ für a cjalâ la strade..;*

~ *prep* ~ *di* pred, prej, preden; *e je rivade ~ di lui* prišla je pred njem; *Juli Cesar, ~ di lâ te Galie Transalpine (Cadorini/furlan); ~ di cjlilis provailis* preden jih vzameš (dekleta), jih preizkusiti; *~ di dut* predvsem; *la vite e la promozion di une culture a jerin leadis sore dut a la culture umanistiche e ~ di dut a la filologjie. (O);*

~ *che co* preden ko; *o frute, ~ che o vadi atôr pe mont o dekle, prej ko odidem; ~ che al vignis gnot* pred prihodom noči; *al tornâ a metisi in viaç in mût di podê rivâ a Udin ~ che al vignis gnot. (La 05/6).*

princip [printʃip] *m* 1. prvak *m*, knez *m*, vladar *m* 2. princ *m*, prestolonaslednik *m*; *Il piçul ~* LIT mali princ.

principâl [printʃi'pa:l] *adj* poglaviten, glaven; *jentrade ~* glavni vhod (Pa).

principalitât [printʃipali'ta:t] *f* poglavitnost *f*, *in ~* poglavitno, glavno, posebno, predvsem; *al jere malandrete cu lis fantatis e in ~ cu lis massariis; → massime.*

principalmentri [printʃipal'mentri] *adv* poglavitno, v glavnem, glavno, posebno.

principât [printʃi'pa:t] *f* kneštvo *n*, kneževina *f*, principat *m*; *~ di Andorra* Kneževina Andora; *~ dal Liechtenstein* Kneževina Lichtenštejn; *~ di Monaco* Kneževina Monako.

principesc [printʃi'pesk], **-che** *adj* knežji; *di front, il ~ e fiestôs salon di onôr volút di Dionisio Dolfin dal 1725. (Scf).*

principesse [printʃi'pese] *f* 1. kneginja *f* 2. princesa *f*.

principi [printʃipi] *m* 1. začetek *m*, izvor *m*; *sul ~ di* na začetku (nečesa); *si jerin metûts sul ~ dal paîs; dal biel ~* od vsega začetka; *Par fortune no si partis dal biel ~ (Pa)* K sreči se ne začenja popolnoma od začetka; *i rispuindè che dal biel ~ lui si jere metût a disposizion; in ~ di peraule* LING v vzglasju; *In ~ di peraule, cuant che la seconde letare e je une vocâl. (Verone); par ~*

načeloma; *Par ~, no vin nuie di obietâ*. Načeloma nimamo kaj ugovarjati; 2. načelo *n*, princip *m*; *Il ~ de variazion des regulis di leture secont lis varietâts* (*Macjeu*); ~ *Teologije Algebriche di Ecuivalence O ricuardin la idee fondamentâl de Relativitât Gjenerâl di Einstein, al ven a stâi il “~ Teologije Algebriche di Ecuivalence”*. (*SiF 03/4, 133*); **seont un ~ democratic** glede na demokratsko načelo.

principin [printʃi'pin] *m* mali princ *m*; mladi princ *m*; princèv sin.

principiologic [printʃipi'ɔlogik], -iche *adj* principiološki; *achi si à di considerâ dome la part principiologjche e chê che e rivuarde l'ús dal furlan te publiche ministratzion.* (*Pa 7/2000*).

principiologie [printʃipiolo'gie] *f* principiologija *f*.

princisbec [printʃiz'bek] *m* KEM tombak *m*.

prindalan [prinda'lan] *m* novega leta dan, Novo leto; *cartolinis di Nadâl e ~ božične in novoletne razglednice*.

prindimari [prindi'mari] *m* → **(prin di mari) prin**.

prindis [prindis] *m* napitnica *f*, zdravica *f*; *A la Cjase de Contadinance si fasarà fieste cuntun ~* (*CoUd*).

Priole [pri'ole] *kr.i.f* Priola *f*; *Il non di ~ (inte forme locâl, Priola) si lu cjate tes cjartis dai archifs la prime volte sot l'an 1015, inte forme "de villa quae vocatur Peregula"* (*Leng*).// < *Peregula (1015)*, *Perules (1172)* < lat. *pirculu* dem. k *pirus*.

prionte [pri'o:nte] *f* 1. dodatek *m*; nameček *m*; *dâ la ~ a un*; *cjapâ la ~*; *in ~ di* poleg, dodatno; *Ma al è purpûr vêr che in ~ de lenghe ladine e esist ancie une realtât ladine* (*La*); *par ~* kot dodatek, dodatno, kot nameček; *E par ~ i diserin: Doman tu sarâs picjât!*" (*Zili*); *cu la ~* in nekaj čez, in kar še manjka, in drobiž; *par bocon o par ~* na tak ali drugačen način 2. (dokument) priloga *f*, RAČ priponka *f* (pripeta datoteka); *Par plasê, no stait a mandâ prioris ("attachments")* (*Cad*).

priorôr [pri'o:r] *m* 1. REL prior *m*; *Il ~ di Barbiane pre Laurinç Milani (1923-1967), un mestri di prime grandece ancie dal pont di viste educatif* (*Pa*) 2. predstojnik bratovštine 3. HIST, JUR prior *m*.

priorât [pri'o:ra:t] *f* priorat *f*; *par vie che il ~ di Vignesie si jere dit contrari* (*CoUd*).

priore [pri'ore] *f* REL prednica *f*.

prioritari [priori'tari] *adj* prednosten, prioritaren; *L'objetif ~ al è chel di garantî ai imigrâts un servizi* (*CoUd*).

prioritariementri [prioritarie'mentri] *adv* prednostno, prioritarno.

prioritât [priori'ta:t] *adj* prednost *f*, prioriteta *f*; predhodnost *f*; *criteris di ~* prednostni kriteriji; *dâ ~ dati prednost;* *e bisugnarà dâ ~ par cumò ai progjets di puartade gjenerâl* (*Lenghe 2000*); *di ~* prednosten.

prisint [prizint] *adj* → **present**.

prisme [prizme] *f* prizma *f*; *une lûs stravagante che e sclarîs cumò une face e cumò une altre di un ~ cun mil facis* (*CoUd*).

Prissinins [prisi'nins] *kr.i.m* Precenicco (UD); *La autore, une cjargnele, di Fors di Avotri, vignude a stâ a ~ (Basse).*

Pristint [pris'tint] *kr.i.f* (Torean) Prestint (IT Prestento).

Priule [pri'uле] *kr.i.f* (Sudri) Priola.

Priûs [pri'u:s] *kr.i.f* (Soclêf) Priuso.

privadementri [privade'mentri] *adv* zasebno, privatno.

Privan [pri'ven] *kr.i.f* (Bagnarje Ud) IT Privano.

privât [pri've:t], -ade *adj* zaseben, privaten, oseben; *dirit ~* zasebno pravo; *in ~* zasebno, privatno, v zasebnem življenju; *tant in public che in ~* (*Declarazion*); *Intant voaltris, caporions plui in viste, o fevelais par talian in public e par venit in ~* (*La 07/04*); *setôr ~* zasebni sektor; *Il siopar al è stât di vot oris pai lavoradôrs dal setôr public e di cuatri oris par chei dal setôr ~* (*Onde*);

~ *m* zasebnik *m*, privatnik *m*.

privatece [priva'tet] *f* zasebnost *f*, intimnost *f*.

privatist [priva'tist] (*pl privatisej*) *m* 1. privatist *m* 2. JUR strokovnjak za privatno pravo; *Fats i esams come ~ tal Liceu artistic di Vignesie, al à scomençât a fâ cualchi esposizion dai siei lavôrs* (*Pa 7/2000*).

privatiste [priva'tiste] *f* privatistka *f*.

privatistic [priva'tistik], -iche *adj* privatističen; *Ai 16 di Avril, milions di citadins a an sioperât cuntri la idee di un stât “~”, a pro di un stât “social” tradizionâl*. (*Pa 02*).

privative [priva'tive] *f* 1. izključna pravica *f* 2. trafika *f*; *E. ju cjapâ e al le inte ~ a comprâsi un toscan.* (*Sg*); *A stavin benon di cjase cence fastidis di picugne, oltri a ostarie a vevin ancie la ~.* (*Natisone/furlanis*).

privazion [privatsi'on] *f* 1. odvzem *m*, odvzemanje *n*; oropanje *n* 2. odpoved *m*, odpovedovanje *n*, odrekanje *n*.

privignî [privi'ni:] *f* → **prevignî**.

privileç [privi'let] (*pl privileçs* [privi'lets]) *m* 1. HIST, JUR privilegij *m*; *concedi il ~* podeliti privilegij; *Il pape Inocent VI al à concedût il ~ a Raimont, abât de Badie* (*Natisone*) 2. posebna pravica *f*, ugodnost *f*, privileg *m*, prednost *f*, povlastica *f*.

privilegiâ [privile'ga:] *tr* prednost dati, privilegirati.

privilegiât [privile'ga:t], -ade *adj* privilegiran; *il lâc ~ par un laboratori* (*CoUd*).

privilegji [privile'gi] → **privileç**.

privilezâ [privile'dža:] *tr* → **privilegjâ**.

privilezât [privili'dža:t], -ade *adj* → **privilegjât**.

pro ['prot] *m* 1. (t. **bon pro**) korist *m*; *a ~ di* v korist nekomu; *A ducj lôr, che an prestade dibant la lôr opare a ~ de lenghe* (*ShW*); *al otignâ a ~ de sô Glesie il comitât dal Friûl, la vile di Lucinins e ducj i feuts* (*Pa*) 2. (pl. **prôs**) obresti *mpl*; *meti a ~* izkoristiti, koristiti prednosti; *pierdi ~ e capitâl* FIG ??

proagne [pro'aňe] *f* stara teta.

probabil [pro'babil] *adj* verjeten.

probabilisim [probabi'lizim] *m* REL, FILOZ probabilizem *m*.

probabilistic [probabi'listik], -iche *adj* verjetnosten, probabilističen; *i autôrs a consein di progjetâ secont dai criteris probabilistics* (*SiF 03/4, 47-59*).

probabilitât [probabili'ta:t] *f* 1. verjetnost *f*, **cun dute ~, cun ogni ~** najverjetnejše; *Cun dute ~, la letare no je stade scrite a Rome* (*Bibl-Let-Pieri*) 2. MAT verjetnost *f*, probaliteta *f*.

probabilmentri [probabil'mentri] *adv* verjetno.

probarbe [pro'barbe] *f* stari stric *m*.

probetât [probe'ta:t] *f* poštenost *f*, *pe ~, pe independence e pe serenitât di judizi* (*CoUd*).

problem [pro'blem] (F) *m* → **probleme**.

problematic [proble'matik], -iche *adj* sporen, težaven, vprašljiv, problematičen; dvoumen, nedognan; *lui che al è calcolât un dai plui grancj esperts de problematiche sociâl e religiose de Russie* (*Pa 2/2000*).

probleme [pro'bleme] (*pl problemis*) *m* problem *m*, težava *f*, naloga *f*, vprašanje *n*, sporna zadeva *f*, *I lavoradôrs, che vuê a manifestin ancie cu lis lôr fameis, a*

domandin une soluzion rapide al ~ (O); là che i problemis di rumôr a son plui grues. (O); frontâ un ~ izpostaviti se problemu, soociti se s problemom, s težavo; Il furlan al à ancjemò di frontâ problemis concrets (Pa); jessi rivât al struc dal ~ priti do bistva problema (BelFa).

problematicitât [problematis'jita:t] *f* spornost *f*, problematičnost *f*; *che Diu nus mande par ricalmâns a la serietât ea la ~ de esistence (glesié).*

problemon [proble'mon] *m* (poveč. od **problem**) velik problem; *ni il principi di une riflession sui problemons che a spietin di jessi disberdeâts (Pa 03/4).*

probosside [pro'bɔsdi] *f* rilec *m*; *l'elefant trindulant la ~.*

procedi [pro'tʃedi] (*o procêt*) *it* ravnati, postopiti, nastopiti (proti);

~ *m* način ravnjanja, postopanja.

procediment [protʃedi'ment] *m* 1. postopek *m*, napredok *m*; *Procediments une vore complicâts che a passin pe individuazion des atividâts de struture organizative (SiF 02/1, 209)* 2. ravnanje *n.*

procedurâl [protʃedu'ra:l] *adj* postopkovni, proceduralen; **memorie** ~ ANAT proceduralni spomin; *Chest parcè che la memorie plui svilupade intai fruts piçui chê ~ «e cjape sù, dispès par simpri, ancie porcaris» (Pa).*

procedure [protʃe'dure] *f* postopek *m*; *Codiç di ~ penal* kodeks kazenskega postopka.

procès [protʃes] *m* 1. postopek *m*, proces *m*; potek *m*; ~ **di unificazion** POL proces združevanja; *che a son dificilis di superâ tun prossim dignî par cierts vizis sostanziâi presints tal istes ~ di unificazion. (Pa 03/4); ~ operatîfs* operativni proces 2. pravda *f*, proces *m*; *fâ il ~* pravdo naperiti; *Il ~ al ven fat te glesie di Sant Martin (Pa); jessi sot ~ E se cumò o soi di gnûf sot ~ (Bibl-Az); ~ verbâl* zapisnik; *Ogni sentade dal consei e je documentade midiant di un ~ verbâl (CoUd)* 3. KEM (kemični) proces *m*.

processâ [protʃe'sa:] *tr* 1. JUR soditi, sodno preganjati; *imputât che al à domandât di jessi processât par furlan (Pa/OLF)* 2. RAČ procesirati, obdelovati (podatke); *e la nature tant che informazion che e à di jessi processade. (SiF 04/5).*

processament [protʃesa'ment] *m* RAČ procesiranje *n*, obdelovanje (podatkov); ~ **computazionâl** računalniško obdelovanje podatkov; *il ~ computazionâl di fonde dai tescj e la struture interne dal corpus pandude da la sô marcadure (SiF 02/1).*

procession [protʃesi'on] *f* 1. REL procesija *f*, sprevod *m* 2. sprevod *m*.

processionâ [protʃesio'na:] *it* slediti procesiji, hoditi v sprevodu.

processôr [protʃe'so:r] *m* RAČ procesor *m*; *Om di Turing al è cui che al pense l'om tant che un ~ di informazions (SiF 04/5).*

processuâl [protʃeu'a:l] *adj* pravden, procesualen; *l'art. 9, c. 3, de 482, nol limite l'ús ~ dal furlan dome devant dal judic di pâs (Cisilino, treball).*

processualitât [protʃesuali'ta:t] *f* pravdnost *f*, procesualnost *f*.

proclamâ [prokla'ma:] *tr* proglašiti, razglasiti, oklicati; *Lunis i sindacâts a àn proclamât un siopar gjenerâl in dute la Cjargne (O); La Bibie, proclamade inte comunitàt dai fîs di Diu, te lenghe di ogni popul (Pa 10/99).*

proclamazion [proklamatsi'on] *f* proklamacija *f*, proglaš *m*, razglas *m*; *Al è Furio Honsell il gnûf retôr de*

Universitât di Udin, la ~ e je rivade joibe di sere daspò che (O 9/6/2001).

proclaim [pro'klam] *m* poziv *m*; *E se propit no sin a la altece dai nestris proclaims morâi, cirin almancul di no tradî i nestris interès. (Pa 8-9/99).*

proclame [pro'klame] *f* razglas *m*, proglaš *m*, oklic *m*, edikt *m*; *il re al mandâ fûr une ~ (F).*

proclisi [pro'klizi] *f* GRAM prokliza *f*; *Se i doi complements si cjatin denant dal verp, si clamin in ~. (Verone).*

proclitic [pro'klistik], **-iche adj** proklitičen, prislonški.

proclitiche [pro'klistike] *f* prislonka *f*, proklitika *f*.

proconsul [pro'kɔnsul] *m* prokonzul *m*; *Il ~, che al veve viodût chest fat al crôt plen di maravee (Bibl-Az); Al jere di chei che a balinavin atôr dal ~ S. Pauli (Bibl-Az).*

procreâ [prokre'a:] *tr* roditi, porajati, (za)ploditi; *L'om e la femme no àn di gioldi ma dome di ~. (Bel).*

procreadôr [prokrea'do:r] *m* roditelj *m*.

procreazion [prokreatsi'on] *f* porajanje *n*; *Che nol è peât a la afietivitât, senò al sareù plui possibilist, ma a la gjenitalitât e soredut a la ~. (Bel); Fevelant dal referendum su la ~ medicâl assistide (Pa 05/06).*

procurâ [proku'ra:] *it* ~ **dî** poskušati, potruditi se; *I dissepui e a àn di ~ di capî dut ce che a puein (Bibl-Mc); ~ tr pre-, o-skrbeti; a son chei di ~ une vision globâl (CoUd).*

procuradôr [prokura'do:r] *m* 1. JUR pooblašenec *m*, zastopnik *m*; prokurist *m*; ~ **gjenerâl** generalni zastopnik; *Dopo agns al fo nomenât ~ gjenerâl dal Ordin (Natisone/furlanis)* 2. HIST prokurator *m*.

procurazion [prokuratsi'on] *f* prokura *f*, zastop *m*; oskrba *f*.

procure [pro'kure] *f* 1. poskus *m*, napor *m*; *o vin di fâ dutis lis procuris* 2. JUR državno tožilstvo *n*; *La ~ di Tumieç e à concedût une proproghe di 48 oris prin di meti i sigjii al depuradôr (O).*

prodic ['prɔdik], **prodighe adj** 1. razsipen, potraten 2. darežljiv, radodaren;

~ *m* razsipež *m*, radodarnež *m*.

prodighe ['prɔdige] *f* razsipnica *f*.

prodigji [pro'digi] *m* čudo *m*, čudež *m*.

prodigjôs [prodi'go:s], **-ose adj** 1. čudežen 2. izjemen, izreden.

Gjude al à sperât subit che intal tirepare, Gjesù a si metès in capite ai siei e cuntun dai siei famôs ~ (Pa 03/8).

prodolant [proto'lant] *m* ?? La setemane stade, ~ la partide di balon Udinese-Barcellona (Pa 05/12)

prodolarie [proto'larie] *f* → **predelarie**.

Prodolon [proto'lɔn] *kr.i.f* (Sant Vít Dal Tiliment) Prodolone.

prodot [pro'dɔt] *m* 1. izdelek *m*, pridelek *m*, proizvod *m*, produkt *m*; *in mût di otignâ un ~ miôr (SiF)* da bi dosegli boljši proizvod; **la cualitât dal ~** kakovost izdelka; ~ **di bas livel** izdelek nizke ravni (kakovosti); *Vuê invezit o sin di front a un marcjât globalizât, che ti fâs concorince sui prodots di bas livel (La 05/7); ~ final* končni izdelek; ~ **industriâl** industrijski proizvod; 3. EKO (družbeni) proizvod *m*; ~ **interni** Tant e tant, chest compit di “gendarme” al coste salât: lis spesis militârs dal dì di vuê a tocjin il 5% dal Prodot interni sporc. (Pa 04/07) 2. FIG korist *m*.

produsi [pro'duzi] (prodûs, produsis - p.

produsût/prodot) *tr* 1. proizvajati, pridelati, producirati; subit daspò di vê produsude une frase par furlan, S.J. le

voltave subit par italian in mût che il so amì le podès capî. (SiF 02/1) 2. povzročati, privesiti do; roditi; ~ it podoben biti, sličen biti; **al prodûs di** naredi vtis, da; izgleda, da; **mi prodûs che** zdi se mi, da.

produtif [produ'ti:f], -ive adj produktiven, proizvoden; **cicli** ~ EKO proizvodnji ciklus (*O*); **setôr** ~ proizvodnji sektor; *milions pe inovazion tal setôr ~ (Onde)*.

produtivitât [produtivi'ta:t] f produktivnost, plodnost f; *si à di tornâ ae plene ~ (O)* treba se je vrnilti k polni produktivnosti.

produtôr [produ'to:r] m 1. proizvajalec m, izdelovalec m; *Il non dal antibiotic al ven dal ~ (SiF)* 2. FILM producer m; ~ **di cine** filmski producer; *Massimo Garlatti Costa, regissér e ~ (Pa)*.

produzion [produtsi'on] f 1. proizvodnja f, pridelovanje n, produkcija f; *La proprietât e ponte a une incressite de ~ di machinis lavadoras di 160 mil unitâts (O)* porast proizvodnje pralnih strojev; *Il premi, che al intint di memoreâ Renato Appi (1923-1991) prudelant la ~ culturâl..(Pa)*; *In realtât la Furlanie no à mai vude une industrie pe ~ di chescj articui.(Pa); ~ industriâl* industrijska proizvodnja; *comunicât i dâts dal ultin trimestri dal 2001 par chel che al intent la ~ industriâl regionâl.(O)*; 2. FILM, TV produkcija f, ~ **televisive** televizijska produkcija; *a ân podût mostrâ insin produzions televisivis tes lôr lenghis* 3. proizvodnja f (oddelek v tovarni); *e volarès separâ lis diviersis produzions de ZaMet par tornâ a vendi chêz che no i interessin. (O)*; **linie di** ~ proizvodna linija; *e par chel che al inten la delocalizazion in Ongarie, la aziende e à decidût di spostâ dome une linie di ~*.

prof [pro'fat]ie kratica prof. (profesor).

profacie! [pro'fat]ie it na zdravje!

profan [pro'fan] adj 1. posveten; neduhovniški, laičen, profan 2. svetoskrunski; brezbožen; ~ m 1. neposvečeno n, nesveto n 2. laik m, posvetna oseba f 3. laik m, nestrokovnjak m.

profanâ [profa'na:] tr onečastiti, oskruniti; *La plui biele teologie, la cognossince plui caste, no à mai di ~ cheste incognite di Diu, ridusinlu a science (BelFa)*.

profanazion [profanatsi'on] f 1. profanacija f, oskrunitev f; onečaščenje n 2. FIG omadeževanje n; žalitev f; *Vois in contrast tra di lôr: de curiositat, al plasê turbit de ~. (BrLi)*.

profanitât [profani'ta:t] f posvetnost f, profanost f; brezbožnost f, okrutnost f; podlost f.

proferî [profe'ri:] (o proferis) tr 1. ponuditi, podariti; *Un struc dai programs al è proferî tal lûc internet (Pa 03/12)* 2. izgovoriti, izgovarjati; izreči, izrekati; izraziti, izražati; *Il principi di no discriminazion al tornave a jessi proferî cun fuarce inte Convenzion internazionâl sui dirits civîi e politics (SiF 03/3, 115); ~si refl ponuditi, ponujati se.*

profès [pro'fes] adj REL menih m (z oblubo).

professâ [profe'sa:] tr izpovedati, izjaviti, izjasniti se; priznati; *e bisugne ~ che la decision .. e je un titul di merit;* *Pieri, ti al dis: vuê il gjal nol cjantarà prin che tu, par trê volits, no tu vedis professât di no cognossimi. (Bibl-Lc)* Povem ti, Peter, danes petelin ne bo zapel, dokler trikrat ne utajiš, da me poznas; *E par començâ a difindi cualsisei interes cuntri di chest pericul professât, la robe plui facile e instinctive (Pa 03/2); ~si refl izpovedati se.*

profession [profesi'on] f 1. poklic m, obrt m; **di ~, par ~** poklicno, po poklici; *Padoan nol è un storic di ~ e nancje un scritôr (Pa)*; *L. Roncali, imprendidôr par ~ e*

furlanist par vocazion (Pa) 2. javna izpoved m, priznanje 3. REL meniška zaobljuba; ~ **di fede** ma la ~ di fede e jere permetude. (Pa 05/12).

professionâl [profesio'na:l] adj 1. poklicen, profesionalen; *Il cors al à l'objetif di sitçâ une incressite ~ dal personâl (O); istruzion ~ strokovno izobraženje (O)* 2. uraden; *lis relazions sindacâls, la acetazion a nivel regionâl dai acuardis economics za sotscrits a nivel italian, e lis cuestions leadis al ordinament ~.(O)*

professionalitât [profesional'i:ta:t] f profesionalnost f, Tra lis professionalâtâs che e je une fuanre domande o cjatin daspò i operatôrs tal cjamp de progetazion e de inzegnerie (O); *Opûr lis necessitâts dai "media" locâi a domandin altris ~? (Pa)*.

professionalmentri [profesional'mentri] adv poklicno, profesionalno; uradno.

professionism [profesio'nizm] m profesionalizem n; profesionalni šport m.

professionist [profesio'nist] (pl **professioniscj**) m profesionist m, profesionalec m; *lavorant cu la colaborazion di esperts, di animadôrs e di professioniscj (Pa); Te Rai ladine a lavorin 6 gjornaliscj professioniscj e 3 programiscj regjiscj. (Cisilino, treball)*

professôr [profe'so:r] m profesor m, učitelj m; ~ **ordenari** redni profesor; *Nassût a Gjenue tal 1958 e ~ ordenari di Metodologjiis formâls di informatiche dal 1990 (O); ~ associât* pridruženi profesor; *Notis: O = Professôrs ordenaris / A = Professôrs associâts / R = Ricercjadôrs. (SiF 02/1, 209)*.

professorâl [profeso'ra:l] adj profesorski, učiteljski; *Il Friûl al è deventât il cjamp di sperimentazion dal svinidriment culturâl e lenghistic, cu la complicitât de classe magjistrâl e ~ nostrane (O)*.

professorance [profeso'rante] f profesorat m, profesura f.

professore [profe'sore] f profesorica f, učiteljica f; *Altris vôts a son lâts a Gianfranco Ellero, diretor de riviste "Sot la Nape" e ae ~ Maria Tore Barbina.(O)*

professoressa [profeso'rese] f → **professore**.

profet [pro'fet] (t. **profete**) m REL prerok m; ~ **Maomet** prerok Mohamed.

profetâ [profe'ta:] tr prerokovati; *Unevore di lôr mi disaran in chê di: Signôr, Signôr, no vino forsît profetât in tal to non? (BelFa)*.

profete [pro'fete] m → **profet**.

profetesse [profe'tese] f prerokinja f; *E jere anje une ~, Ane, fie di Fanuel, de tribù di Aser (Bibl-Lc); Hilde, cuntun grant gaban neri, e somee plui une ~ che une cjantante (Ta)*.

profetic [pro'fetik], -iche adj preroški; *Se il cjant solitari di Guion al cognòs soreduis lis notis de passion incorade e de denuncie profetiche (Pa 02); **peraulis profetichis** preroške besede; Di atualitat a son anje lis peraulis profetichis di Benedetto Croce (La 07/03).*

profetisim [profe'tizim] m preroštvo n, prerokovanje n.

profetizâ [profeti'dza:] tr 1. REL prerokovati 2. FIG napovedati prihodnost, prerokovati.

profenze [profe'tsie] f prerokba f, preroštvo n.

profierite [profier'erte] f 1. ponudba f, e par chest al aceté la ~ di davelzi il servizi pastorâl a Corsico, pôc lontan dal capolûc lombart. (RB) 2. dar m, darovanje n.

profil [profi:l] (pl **profilî**) m 1. pogled s strani, pročrt m, prerez m, profil m; ~ **lenghistic** anje il matematic al varès di sielzi il tiermit miôr sot il ~ lenghistic (SiF 02/1, 231) 2. TEH profil m; ~ **radiâl** radialni profil; *al cree un zenoli tal ~ radiâl (SiF 02/2)* 3. RAČ profil m; e par

savê cui che soi baste là sul gno sito (che cjatais tal ~) (christianromanini).

profit [pro'fit] *m* dobiček *m*, profit *m*, korist *m*; zasluzek *m*; **concludi cun ~** zaključiti z dobičkom; **fâ ~** napredovati, imeti korist; *La robe malcuistade no fâs ~.* (*Bibl-FidiSirac*); **no ~ setôr** EKO neprofitni sektor; **tirâ für ~** izvleči profit; *O ai vude la furtune di tirâ für ~ ancie des esperiencis negativis.* (*glesie*).

profitâ [profita:] *it* pridobiti; koristiti.

profitabil [profí'tabil] *adj* koristen.

profitadôr [profita'do:r] *m* dobičkar *m*; *In chest secont mandât, Aristide al à pandût di jessi un sorestant populist e ~* (*Pa 06/2*).

profitevul [profí'tevul] *adj* ugoden, koristen.

profondî [profon'di:] *tr* poglobiti, do dna priti; *Nol è chi il spazi par ~ chest concet.* (*Cisilino, treball*); *Une divulgazion e une atenzion sientifiche a la materie che e merte di vignâ profondide par permetti di rivâ a un dibatit costrutif intun ejamp une vore delicât* (*SiF 02/1, 209*).

profondiment [profondi'ment] *m* poglobitev *f*; *par un ~ de cussientizazion de nestre identitât* (*Provincia*)..

profonditât [profondi'ta:t] *f* globina *f*; *De cjamesute vierte sul cuel o viôt profonditâts che mi fasin ingirli.* (*BrLi*).

profont [pro'fɔnt], **-de** *adj* globok; *al à un sens religjôs ~* (*Pa*) ima globok verski pomen; *~ m* 1. globina *f* 2. → *sprofont*.

profôs [pro'fɔs] *m* VOJ paznik *m* (v zaporu).

profuc [prɔfuk] *m* begunec *m*; *chei dal païs profucs là vie* (*MazzonIol*).

profugance [profu'gantje] *f* pregnanstvo *n*, eksil *m*; *jessi in ~* biti ubežník; *ce che mi contave di frut un che al veve stât in ~ te prime vuere.* (*BelR*).

profughe [prɔfuge] *f* begunka *f*.

profum [pro'fum] *m* → *sprofum*.

profusion [profuzi'on] *f* 1. izliv *m*, izlivanje *n*; razsipanje *n* 2. FIG obilica *f*.

projenitôr [progeni'to:r] *m* praoče *m*, prednik *m*; *Si po preâ duncje Adam e Eve, i projenitôrs, Abêl il pastôr bon* (*BelR*).

projet [pro'get] *m* projekt *m*, načrt *m*, osnutek *m*, namera *f*, predlog *m*; *che e domande ae Region di sospindi la sielte dal ~ des cassis di espansion.* (*O*).

projetâ [prôge'ta:] *tr* projektirati, delati načrte, snovati, nameravati, načrtovati; *La Pietra e Franco Fabbro si son dâts dongje par ~ e par meti sù la impuantante fondazion sientifiche..* (*Pa*); *là che lis organizazions de societât civil a ciraran di ~ une globalizazion di justizie e di condivision* (*O*).

projetazion [projetatsi'on] *f* načrtovanje *n*, snovanje *n*, projektacija *f*; *Tra lis professionalâts che e je une fuarte domande o cjatin daspò i operatôrs tal ejamp de ~ e de inzegnerie, de produzion* (*O*); *nol à lis carataristichis di ~ che a coventin a di un Consorzi..* (*O*).

projetist [prôge'tist] *m* projektant *m*; *Noè il ~ e costrutôr da la arcke e l'inventôr dai caratei e des damiganis* (*BelR*).

projetuâl [projetu'a:] *adj* ?? A son di svilupâ massime lis ativitâts culturâls che a favorissin: *l'infuartiment de identitât personâl, relazionâl, ~ di ogni individui* (*Pa 03/12*)

projetualitât [projetuali'ta:t] *f* ?? al covente creâ ogni condizion e ~ possibil, par incressi il tenôr di vite, par dâ sigurece e par gararanâ un svilup sociâl e economic. (*Pa 04/02*); *la esibizion de muart tant che polaritât de stesse nature de vite, ledrôs de vite, presince*

che e ven simpri dismenteade te nestre ~ e che si procure di controlâ, tignintle lontane. (*Pa 05/05*)

prognece [pro'njetje] *f* pravnukinja *f*, pranečakinja *f*; *cemût che si puartave chê brût e cemût chê gnece o chê ~.* (*Percude*).

program [pro'gram] *m* program *m*, spored *m*, načrt *m*; *I programs plui impuantants a son chei di sensibilizazion culturâl* (*O*); **jessi in ~** biti na programu, biti načrtovano; *une iniziative di siopar e je in ~ par vinars ai 25 di Mai.* (*O*); **Diretôr dai programs** programski urednik (*O*); **~ televisif** televizijski program; *e je stade denuciade ancie intant dal ~ televisif* (*Pa*).

programâ [progra'ma:] *m* 1. načrtovati, imeti na sporedu, programirati; *Al è stât blocât duncje sei il siopar programât par joibe dai lavoradôrs de aziende* (*O*) 2. programirati (na računalniku).

programatic [progra'matik], **-iche** *adj* programatičen, glede na program; *Renzo Tondo al à presentât in aule lis sôs declarazions programatichis.* (*O*); *a varan di lavorâ pe realizazion di un acuardi ~ pe coalizion.* (*O*).

programazion [programatsi'on] *f* 1. načrtovanje *n*; *Dal bielprincipi de sô ativitât la cooperative e à prudelât la sô ~ radiofoniche* (*O*); *La ~ e ten di voli soredut i notiziariis* (*O*) 2. programiranje (na računalniku).

programist [progra'mist] *m* ?? *Te Rai ladine a lavorin 6 gjornaliscj professioniscj e 3 programisce regjiscj.* (*Cisilino, treball*)

progređî [progre'di:] *tr* napredovati; *Cul ~ de civiltât e de cussience civil, gran part dal mont e je rivade a sigurâsi almancul la polse setemanâl e lis feriis.* (*Pa 04/07*).

progređît [progre'di:t], **-ide** *adj* napreden; *par industrializazion e par bensità slargjât, te gjerarchie des regions plui progredidis da la Europe.* (*sf*); *chei a son i Pilatos dal nestri esemplâr, democratic, progređît e viert Friûl.* (*Pa 04/04*).

progrès [pro'gres] *m* napredek *m*, napredovanje *n*; *e ce ~ che si fasin te lôr soluzion* (*CoUd*); **in ~ v** nadaljevanju; **il ~ tecnologic** tehnološki napredek;

progressîf [progre'si:f], **-ive** *adj* napreden, progresiven, postopen.

progression [progresi'on] *f* napredovanje *n*, progresija *f*, zaporedje *n*.

progressist [progre'sist] *m* naprednjak *m*; *Al pues someâ di strani che un moviment sostanzialmentri ~ al puedi imparêsi, par cualchi bocon de opinion publiche* (*Pa 05/04*); *Sichè, in zornade di vuê, ancie i progressiscj a son deventâts difensôrs des civiltâts locâls e* (*Pa 02*).

progressivementri [progresiv'mentri] *adv* napredno, progresivno; *si pensave che si volès stabilî un model di lenghe furlane comun, lenghe di fâ jentrâ ~ tal ûs orâl e scrit* (*Pa*).

proibî [proi'bî:] *tr* → *improibî*.

proibizion [proibitsi'on] *f* prepoved *m*.

projetâ [proje'ta:] *tr* → *projetâ*.

projetil [proi'etil] *m* izstrelek *m*, projektil *m*; *A un ciert pont il ~ al dismetarà di lâ insù e al tacarà a tornâ jù viers la Tiere.* (*Pa 7/99*).

projetôr [proje'to:r] *m* projektor *m*; *A si proviôt di doprâ lapis, sfueis di disen, colôrs, fotocopiis, lavagne nere, zes, lavagne lusorôse, sfueis lustris stampâts cul computer, ~ par casselis filmadis* (*didatic*).

proiezion [projetsi'on] *f* prikaz *m*, projekcija *f*, dôs puntadis cu la ~ di doi films (*CoUd*).

prole ['prɔle] *f* potomec *m*, sin *m*; *seben che lui nol veve* ~ (*Bibl-Az*); *jentrâ in* ~ postati mati.

proletari [prole'tari] *m* proletarski; *internazionalism* ~ proletarski internacionalizem; ~ *m* proletarec *m*; *proletaris di dut il mont, unitsi* (*Pa 06/3*) proletarci vseh dežel združite se.

proletariât [proletari'a:t] *m* proletariat *m*.

prolîf [pro'li:] (*o prolis*) *it* in *tr* (*redko*) roditi, porajati; generirati, proizvajati.

prolic ['prɔlik] *m* 1. prolog *m*, predgovor *m*; uvodna beseda; *Scrivimi un ~ di mût che il ~ al salti fûr a dîsi che nô no si fasarin mâl cu lis nestris spadis* (*ShW*) 2. predigra *f*.

proliferât [prolif'e:a:t] *m* *Prime de vignude di Gjesù e da sô jentrade inte vite pubbliche, a jerin proliferâts in chel teritori un stermini di profetes.* (*Pa 03/8*).

proliferazion [proliferatsi'on] *f* ?? *che e je leade di insom fin dapít cu la vivarose ~ di acjadiments e di manifestazions culturâls.* (*Pa 03/10*); *che il sistem dal "Listino" al à zovât par creâ l'incroibil ~ di candidâts torzeons e di gnûfs sogjets politics* (*Pa 03/6*).

prolizion [prolitsi'on] *f* rojevanje *n*; porajanje *n*.

promemoria [prome'môria] *m* spomenica *f*; *Une sorte di vademecum, di ~ ancie e soredut pal viel i besôl che* (*Leng*).

promesse [pro'mese] *f* obljava *f*; ~ *no mantignude* nedržana obljava; *Dopo variis vicendis di concors abolits, di puecj no assegñâts, di promessis no mantignudis...* (*Sif 02/1, 155-165*); → *impromesse*.

prometi [pro'meti] *tr* in *refl* obljbubiti; ~ *il mont inte sachete* si lu lusinge, si lu spavente, si lu pare atôr, si cressi magari la paie, si ~ il mont inte sachete (*La 06/3*); *tiere prometude di Canaan* obljbujena dežela Kanaan; → *imprometi*.

promiedi [promi'edi] *adj* (sadje ipd.) prezgoden, zgodnji; *L'interès di Tita pe fotografie al è ~* (*Pa*); *e la mè memorie e je stade promiedie par chel che al riguardo i spavents e i bombardaments* (*BelR*); ~ *m* koruza prve setve.

prominence [promi'nent[e]] *f* 1. MED štrilina *f*, prominenca *f* 2. FIG prominenca *f*, eminenca *f*, pomembna oseba *f*.

prominent [promi'nent] *adj* 1. štrleč, prominenten 2. prominenten, odličen, pozan.

promiscuitât [promiskui'ta:t] *f* promiskuiteta *f*; ~ *sessuâl* seksualna promiskuiteta; *ma ancie par lis gravidancis no voludis e la ~ sessuâl.* (*Sif 03/4, 147*).

promotion [promisi'on] *f* → *impromission*.

promotôr [promo'to:r] *m* pospeševalec *m*, EKO promototor *m*, organizator *m*; *Inte nestre region la funzion di ~ e coordenadôr dal sportel* (*Pa*); *Da une man ai promotôrs dal projet pa "Accademia..i"* (*Pa*); ~ *adj* promocijski, pospeševalen; *cundut che al è nassût un "Comitât ~ de Samblee des Provinciis dal Friûl"* (*coordenât di Renzo Pascolat..*) (*Pa*)

promotore [promo'to:re] *f* pospeševalka *f*, promotorica *f*, organizatorica *f*.

promovi [pro'movi], (*o promôf, tu promovis, al promôf, p promovût/ promot*) *tr* 1. (npr. umetnost, raziskave) podpirati, pospeševati; *Onde Furlane e je une radio di informazion locâl che e promôf il disvilup de culture e de lenghe furlane.* (*O*) 2. (službeno ipd.) promovirati, napredovati, biti povisan (čin) 3. povrzočiti; *mi promôf tai gnerfs un tirament..* 3. EKO reklamirati.

promozion [promotsi'on] *f* 1. pospeševanje *n*, podpora *f*, zagovarjanje *n*; *la vite e la ~ di une culture a jerin*

leadis sore dut a la culture umanistiche e prin di dut a la filologije. 2. promocija *f*; povišanje *n*, pospeševanje *n* 3. EKO promocija *f*, reklama *f*, propaganda *f*.

promozionâl [promotsio'na:l] *adj* EKO promocijski, reklamski; *il disvilup dal flus turistic jenfri lis dôs areis, in particolâr cu la intensificazion de azion ~ (O); si propon che chesitis aktivatâs promozionâls dal CIRF a sedin indreçadis prin di dut al interni dal ambient universitari (CIRF); campagne ~ promocijski kampanja.*

promulgâ [promul'ga:] *tr* razglasiti; *Al fasè meti adun e al promulgâ lis Constituzions de Patrie dal Friûl.* (*JM*); ~ *un edit* cuanche Ferdinand II, stuf di cheste solfe, al promulgâ un edit che al improibive (*Natisone/furlanis*).

promulgazion [promulgatsi'on] *f* razglasenje *n*, razglas *m*; *Daspò de aprovazion dai 25 di Març, a coventin altris 3 passaçs parlamentârs prin de ~ definitive.* (*Pa 04/03*).

pronevôt [prone'vo:t] *m* pravnuk *m*; pranečak *m*; *la stesse fuarce che cumò e permet ai lôr nevôts e pronevôts di afrontâ i intrigôs stravuelziments* (*La 05/11*).

pronominâl [pronomi'na:l] *adj* zaimski, pronominalen; zaimenski; *Cumò, par altri, chel elementut al à pierdût la funzion ~.* (*Cad*).

pronon [pro'non] *m* GRAM zaimek *m*; ~ *aton* nenaglasni osebkov zaimek; *Dome il furlan, difat, al doolee il ~ prime di gran part des formis verbâls.* (*Verone*); ~ *cubiât* združeni zaimek; *Prime di lâ indenant cun altris argoments, conven fissâ ben ben il cjapitul dai pronons, soredut chel dai pronons cubiâts (pronomi accoppiati).* (*Verone*); ~ *dimostratîf* kazalni zaimek; ~ *indefinit* nedoločni zaimek; ~ *interrogatîf* vprašalni zaimek; ~ *obiet diret* osebni zaimek za premi predmet; ~ *obiet indiret* osebni zaimek za nepremi predmet; ~ *personâl* osebni zaimek; ~ *possessif* svojilni zaimek; ~ *relatif* oziralni zaimek; ~ *riflessif* povratni zaimek; ~ *subiet aton* nenaglasni osebkov zaimek; ~ *subiet tonic* naglasni osebkov zaimek; ~ *tipetitîf* ?? cul ~ *tipetitîf* (*nô o sin furlans, vô o sêšs barêš ecc*) (*Scf*).

pronostic [pro'nostik], -iche *adj* napovedovalen, prognostičen; ~ *m* predvidevanje *n*, napoved *f*, slutnja *f*, znamenje *n*, prerokba *f*; *fâ un* ~ napovedati nekaj; *ti fâs un* ~ napovedal ti bom nekaj; *pronostics sul temp* vremenska napoved; *Al è un librut di 64 pagjinis là che, in plui dal lunari e dai pronostics sul temp, si conte cualchi peteç* (*Pa*) 2. MED prognoza *f*, diagnoza *f*.

pronosticâ [pronostika:] (*o pronostichi* [pronostiki]) *tr* napovedati, prognosticirati; *parcè che i ân pronosticât che e varâ di maridâ un soldât* (*Zili*).

pront ['pront] *adj* 1. pripravljen; gotov; uren, živahan, okreten; *Il prin al sarà ~ pe stampe a Pasche* prvi bo gotov za tisk za Veliko noč; *in ~* pripravljen, gotov; *jessi ~* biti pripravljen, gotov; *o soi simpri ~ a imparâ* vedno sem pripravljen se učiti; *sêstu ~* si gotov, pripravljen? 2. takojšen, pri priči; ~ *socors* MED Prva pomoč; *Il plan tiere al cjape dentri une jentrade, un local pal ~ socors* (*CoUd*); *rispuete pronte* takojšnji odgovor.

prontâ [pron'ta:] *tr* pripraviti, izgotoviti; *Il modul "Lenghe e culture furlane" al è stât prontât des professoris di Talian e Storie (didatic)*; *Cuant che i ricercjadôrs de Universitat a varan prontât ancie i necessaris incrosaments* Ko bodo raziskovalci Univerze pripravili potrebna prekrižanja; ~ *di mangjâ* pripraviti

za jesti, skuhati; *a jerin feminis, che a prontavin ancje di mangjâ. (sf); ~si refl pripraviti se.*

prontât [pron'ta:t], **-ade adj** pripravljen.

prontece [pron'tetse] *f* pripravljenost *f*, urnost *f*.

prontuari [prontu'ari] *adj* priročnik *m*; *Prin di dut par meti a disposizion dai insegnant une sorte di " ~ di publicazions e di audiovisifs (La 03/5).*

pronunciament [pronunt'ja'ment] *m* izjava *f*, razglas *m*, razglasitev *f*; *Cuant che nô, ancje in fuarce dai pronunciaments ufciai de gjerarchie glesiastiche, o fevelin di Glesie furlane e di autonomie inte religion (Pa 02); Grandis elucubrazions speculativis, grande ricensce di documents e pronunciamenti e miserie nere tal cjamp de atuazion. (BelFa).*

pronunziâ [pronunts'i:a:] *tr* 1. izgovoriti, izgoverjati; *l'j finâl no si pronunzie izglasni j se ne izgoverja 2. razglasiti:*

~si refl izreči se.

pronunzie [pro'nuntsie] *f* 1. izgovor *m*; *lei daûr de ~ de sô varietât brati glede na izgovor svoje gorovice 2. razglasitev sodbe.*

propagâ [propa'ga:] (*propaghi* [pro'pagi]) *tr* 1. BIOL razmnožiti, razmnoževati 2. FIG širiti; raznesti, raznašati;

~si refl širiti se; raznesti, raznašati se.

propagabil [propa'gabil] *adj* razširljiv.

propagadôr [propaga'do:r] *m* razširjevalec *m*.

propagandâ [propagan'da:] *tr* delati propagando, reklamo (za).

propagande [propa'gande] *f* propaganda *f*.

propagandist [propagan'dist] (*pl propagandisej*) *m* propagandist *m*.

propagandistic [propagan'distik], **-iche adj** propaganden; reklamen.

propagazion [propagats'i:on] *f* 1. širjenje *n* 2. BIOL razmnoževanje *n* 3. FIZ širjenje *n*, prenos *m*.

propagul [pro'pagul] *m* propagola *f*; *Lis flascis a vegnin insemenadis cun 1 ml di une sospension di conidis otignûts su teren SNA (107 propagui/ml). (SiF 02/1, 31-45); Midiant di un microscopi a bas ingrandiment i propagui dai foncs svilupâts a son stâts metûts su piastris di agar malt (MA) (SiF 02/1, 31-45).*

propan [pro'pan] *m* KEM propan *m*.

propedeutic [prope'deutik], **-iche adj** propedevtičen; pripravljalen; *Instant di un 'seminari ~ di esperts de Asie e dal Pacific, fat a Bangkok (Pa 02).*

propedeutiche [prope'deuteke] *f* propedevtika *f* (uvod v študij); *La glesie e à di tignâ cont di chestis robis, che a son propedeutichis e prejudiziâls a ogni so progetto o iniziative. (BelAlci).*

propedeutichementri [propedeutike'mentri] *adv* propedevtično; pripravljalno.

propens [pro'pens] *adj* (neobič.) nagnjen; pripravljen.

propension [propensi'on] *f* nagnjenost *f*, nagnjenje *n*; *nol è dificil di cjacâ in tanci sogjets une cierte ~ pal cidiñôr. (Pa 03/12); No je une manie o une simpatie o une ~ di une formazion politiche e partitiche rispiet a une altre (Pa 03/8).*

propergul [proper'gul??] *m* KEM propergul *m*.

Properzie [fan'ton] *kr.i f ?? Josef Marchet al nas ai 23 di lui dal 1902 a Glemona, tal borc di ~ (RB).*

propri I ['prɔpri] *adj* → **propri**; *Un temp par esplora la proprie anime, ma ancje il propri temp e il propri mont. (Pa)*

propri II ['prɔpri] *adv* → **propit**.

propiementri [proprie'mentri] *adv* → **propriementri**.

propietari [proprie'tari] *m* lastnik *m*, posestnik *m*.

propietât [proprie'ta:t] *f* 1. pravilnost *f* 2. lastnost *f* 3. svojina *f*, lastnina *f*, svojskost *f*; *là che a saran presints, dongje dai rapresentants regionâi, i sindacâts, la ~ e i ents locâi coinvolts inte vicende. (O); La ~ e ponte a une incressite de produzion di machinis lavadoras di 160 mil unitâts (O); ~ inteleatuâl intelektualna lastnina; Come che e fâs denuncie "Greenpeace", l'acuardi "Trip" sui aspiets cumierçai dai dirits di ~ inteletuâl (Pa 05/04); ~ privade zasebna lastnina; realizant oparis publichis che no rispietin la ~ privade (Patrie 06/1) 2. čistost *f*, čednost *f*.*

propulsion [propinsi'on] *f* → **propension**.

propit ['prɔpit] *adv* res, resnično, dejansko, prav, pravilno; *~ cumò* prav zdaj; *~ cumò o stin frontant il probleme (Pa/OLF).*

propizi [pro'pitsi] *adj* 1. ugoden, naklonjen 2. primeren

propiziâ [propits'i:a:] *tr* pridobiti si naklonjenost, milost.

propiziatori [propitsia'tori] *adj* spraven; *Secont i studiôs di etnografie il significât di cheste usance al è dal sigûr ~ (La 03/01); La fughere dulà che al vignive brusât al jere un rituâl sevi di purificazion che ~. (La 03/03).*

propiziazion [propitsiat'on] *f* sprava *f*.

proponi [pro'poni] (*o propon - p. proponût/propuest*) *tr* predložiti, predlagati.

proponibil [propo'nibil] *adj* 1. predložljiv 2. JUR sprejemljiv.

proponent [proponi'ment] *m* namera *f*, namen *m*; *E il ~ al è ancje chel di striçâ une gnove produzion letararie furlane.. (MazzonIol).*

proporzion [proporsi'on] *f* sorazmerje *n*, somerje *n*.

proporzionâ [proporsio'na:] *tr* proporcionirati; enakomerno razdeliti; napraviti sorazmerno; *Al dovarès jessi proporzionât al numar dai soi abitans. (ALF).*

proporzionâl [proporsio'na:l] *adj* 1. sorazmeren, proporcionalen; skladen 2. MAT sorazmeren, proporcionalen.

proporzionalitât [proporsionali'ta:t] *f*

proporcionalnost *f*, sorazmernost *f*.

proporzionament [proporsiona'ment] *m* ?? ~ dai servizis publics, des infrastruturis, de dimensions des impresis, intensificazion dal sfuarç in materie di educazion (Pa 04/03).

proposit [pro'pozit] *m* namen *m*, naklep *m*, sklep *m*; smoter *m*; zadeva *f*; *di ~ namenoma, namerno; done di ~ odločna ženska; personis di ~ resne, trde, neomajne osebe 2. predmet *m*, stvar *f*, zadeva *f*; a ~ di, in ~ di glede, na temo; che al à scrit sul "Corriere della sera" tal setembar dal 1974 a ~ di un ritrat di Pauli VI fotografât cuntun cjapiel Sioux sul cjâf (Bel).*

proposition [propozitsi'on] *f* 1. predlog *m*, ponudba *f*; *mi pâr di viodi che la mè ~ no à vût un bon acet 2. FILOZ trditev *f*, postavka *f* 3. GRAM propozicija *f*, stavek *m*; Si definis ~ une frase dulà che al è esprimût un pinsîr finît. (Verone); → propueste.*

pro-president [proprezi'dent] ?? Par cuvierzi i coscj di cheste "rivoluzion culturâl furlane" la ~ de Zonte regionâl, Lissandre Guerra (La).

propri ['prɔpri] *adj* 1. lasten, poseben; *non ~ LING lastno ime; In bande si à scrit il lôr non ~ (Lenghe 2000); Lis esclamazions si dividin in propriis e impropriis. (Verone); Propris: Zuan, Marie, Rome,*

Coglians, Cormôns, ecet (Verone); tal sens ~ v pravem pomenu, smislu 2. primeren, točen; čeden.

propriementri [proprie'mentri] *adv* v resnici, zares.
propueste [propu'este] *f* predlog *m*, ponudba *f*; *La ufierte dal grup lombart - che e passe di 10 miliarts la ~ miôr rivade fin cumò..(O); Studiâ un an in Friûl: une ~ pai furlans ator pal mont (O); ~ di leç zakonski predlog; — proposizion.*

propulsif [propul'si:f], **-ive adj** MEH pogonski, gonilen; *ancje se te pratiche chest organismi, par sô nature ~, al è stât riduzût a une semplice comission consultive (Cisilino, treball).*

propulsion [propulsi'on] *f* TEH pogon *m*.

propulsôr [propul'so:r] *m* TEH gonilna naprava *f*; *Se di là dal Tiliment il ~ al jere Pieri Pauli Pasolini (Pa 02).*

proretôr [propul'si:f], **~ vicjari** Honsell dal '99 al cuvierze la inciarie di ~ vicjari. (O).

prorogazion [prorogatsi'on] *f* odlog *m*, odložitev *f*, odgoditev *f*, prestavitev *f*.

proroghe ['prôroge] *f* odlog *m*; odgoditev *f*; *La Procure di Tumieç e à concedít une ~ di 48 oris prin di meti i sigjii al depuradôr (O).*

prorompi [pro'rɔmpî] *it* izbruhniti; planiti; *In chê imobilitât al sintive però cualchi alc di vîf, di presint, di prorompint cressii e sglonfâsi intai barghessins. (Daidussi).*

prosaic [proza'ik], **-iche adj** prozaičen; *La realtât, magari cussì no, e je plui prosaiche e sclagne. (BelFa).*

prosaicitât [prozaïtʃ'i:tâ] *f* prozaičnost *f*, cun progres lontans mil miis de ~ de situazion. (Pa 06/2); *Che la ~, la normalitat, la onestat no rint. (Bel).*

prose ['prôze] *f* proza *f*.

proseguiment [prosegui'ment] *m* nadaljevanje *n*.

proselit [pro'zélit] *f* nov pristaš, privrženec *m*, prozelit; *om plen di fede e di Spiritu Sant, Filip, Procor, Niconor, Timon, Parmen e Nicolau, ~ di Antiochie. (Bibl-Az) .. in Nikolaja, spreobrnjenca in priseljenca iz Antiohije.*

Proserpine ['prôze] *f* Prozerpina *f*; *a indicâ la sô triplice partignince: .. a la tiere (Artemide/Diane) e al mont dai Infars (~/Ecate). (ShW).*

prosodic [pro'zôdik], **-iche adj** LING prozodičen; *La notazion prosodiche si interesse de marcadure de prosodie dal test fevelât cun tant di acent, intonazion, pausis e v.i. (SIF 02/1).*

prosodichementri [prozodike'mentri] *adv* LING prozodično.

prosodie [prozo'die] *f* LING prozodija *f*.

prosopopee [prozopo'pee] *f* (retorika) personifikacija *f*, prozopopoija *f*, počlovečenje *n*; *a cjape sù jê un sti cun gran ~ e a va a dâi fûc al batût. (Percude).*

prospar ['prôspar] *adj* 1. cvetoč, uspevajoč 2. FIG ugoden, srečen.

Prospar ['prôspar] *kr.i m* Prospero; *In chê dì a Rome, il pape Benedet XIV, al secul ~ Lambertini, bolognês, cu so penâl intenzût tal ingjustri ros de curie (Storie).*

prosperâ [prospe'râ] (*o prosperi* [pros'peri]) *it* uspevati, prosperirati; osrečiti, rasti, razvijati se.

prosperitât [prosperi'ta:] *f* blaginja *f*, uspevanje *n*, prosperiteta *f*, razcvet *m*.

prospective [prospe'tive] *f* → **perspective**.

prospектив [prospie'tive] *f* → **perspective**.

Prossenic [prose'nik] *kr.i f* (Taipane) Prosnid *m* (IT Prossenico).

prossac [pro'sak] *m* krušnjak *m*.

prossim ['prôsim], **prossime adj** 1. bližnji, najbližji; **nancje par** ~ niti najmanj; *che no vuei cognossilu nancje par ~! 2. pridodnji, naslednji; e par chest la Ass e sta za pensant di organizâ intai prossims mês altris cors. (O); Il Comitât si darà adun la prossime setemanе par tacâ a esaminâ i documents (O) 3. **prossime** : la cjice e je za prossime ..la siore si comôf pensant che cuanto-prima i mole un altri côf;*

*~ m bližnji *m*, slednji *m*; la discussion su la delocalizazion di chê sul recuper de produtivitât pal ~ bieni. (O); e par amôr vuestri jo ami anche il miò ~ come me stes ljubim tudi mojega bližnjega; al vûl ben al ~ (O).*

prossimâ [prosi'ma:] *tr* (pri)bližati; *~si refl približati se, priti bližje; prossimantsi il timp de promesse; il Signôr al è dongje; la fin si prossime.*

prossimitât [prosim'i'ta:t] *f* bližina *f*; *Il Parlament european si è mot, tornant a bati sul "Principi di ~" (Pa 03/10).*

prossumâ [prosu'ma:] *tr* domnevati, domišljati se, meniti.

prostate ['prôstate] *f* ANAT prostata *f*, podmehurnica *f*, piès dal cancâr e da la ~ inflamade (lunari).

prostitude [prosti'tude] *f* prostitutka *f*; *Le pensin in mût different invezit lis esponentis dal comitât pai dirits civii des prostituidis. (Pa).*

prostituzion [prostitutsi'on] *f* prostitucija *f*; *Leç par regolamentâ la ~ in region (Pa); I diserin: «Nô no sin nassûts de ~. (Bibl-Zn) Mi se nismo rodili iz prešušta; ~ minorîl mladoletniška prostitucija *f*; Dome tal continent asiatici si prossume che uns 10 milions di personis a son "clients" de ~ minorîl. (Pa 02).*

protagonist [protago'nist] (*pl protagonisti*) *m* glavni junak *m*, protagonist *m*.

Protâs [pro'ta:s] *kr.i m* Protasio; *a son ripuartâts i classics dai prins timps de glesie: di Stiefin, il prin, a Laurinç "brusadule di Diu" e a Gjervâs e ~. (BelR).*

proteine [prote'in] *f* KEM protein *m*.

proteinic [prote'inik], **-iche adj** KEM beljakovinski, proteinski.

protezi ['prôtezi] *f* MED proteza *f*; **~ dentarie, ortopediche** zobna, ortopedска proteza.

protest [pro'test] *m* 1. (redko) (svečana) izjava *f* 2. JUR protest *m*.

protestâ [protes'ta:] *it* protestirati, ugovarjati; **~ cuintri alc** protestirati proti; *la decision de Comunitât montane Val Po di ~ cuintri de "Rai" (Pa); ~ tr 1. izjaviti; zagotavlji 2. JUR protestirati (menico).*

protestant [protes'tant] *m* REL protestant *m*; **~ adj** protestantski; *Al à vivût intune tiere, la Polonie, simpri in lote cu la Russie ortodosse e la Gjermanie protestante e duncje e scugnive jessi ipercatoliche (Pa 03/11); Tal Sîscent, però, a son lis potencis mercantîls protestantis che (Pa 02).*

protestantesim [protestan'tezim] *m* REL protestantizem *m*; *Il sucès otignût dal ~, soređut in Gjermanie, Inghiltore, Danimarche.. (Natisone/furlanis).*

proteste [pro'teste] *f* 1. ugovor *m*, protest *m*; *la ~ dai lavoradôrs (O); Cussì i lavoradôrs a àn ocupât par ~ il Consei comunâl di Tumieç (O); i arléfs de Scuele di specializazion pal insegnament te scuele superiori di Triest a an inviât une ~ (Pa) 2. zagotavljanje *n*, zagotovilo *n*, izjava *f*.*

protet [pro'tet] *adj* protežiran, zaščiten, varovan; **~ m** protežiranec *m*; varovanec *m*.

protetôr [prote'to:r] *m* 1. zaščitnik *m*, zavetnik *m* 2. zvodnik *m*; ~, -ore *adj* ki brani, ščiti; zaščiten; varovalen.

protetorât [proto're:a:t] *m* protektorat *m*; *Refudade e je ancie la domande, assurde e fûr de realtât, di vê il ~ sore dai gnûfs stâts slâfs.* (*Pa 03/4*).

protetore [proto'tore] *f* zaščitnica *f*, zavetnica *f*, zvodnica *f*.

protezi [pro'tedži] (*o proteç/protecç - p. protezût/protet*) *tr* varovati, (za)ščititi, braniti.

protezion [protetsi'on] *f* 1. zaščita *f*, varstvo *n*; ~ *civil* civilna zaščita; *il mangâ e la aghe di bevi a vignivin puartâts graciis ai mieçs anfibis de Protezion civil e dai pompîrs* (*La 03/01*) 2. protekcija *f*, protežiranje *n*.

protezionism [protetsio'nizim] *m* EKO protekcionizem *m*.

protezionist [protetsio'nist] (*pl protezioniscj*) *m* EKO protekcionist *m*;

~ *adj* EKO varovalen, zaščiten, protekcionističen.

protezionistic [protetsio'nistik], -iche *adj* EKO varovalen, zaščiten, protekcionističen.

proti ['prɔti] *m* KEM protij *m*.

protist [pro'tist] *m* BIOL enoceličar *m*, protist *m*.

protistologje [protistolo'gie] *f* BIOL protistologija *f*.

proto ['proto] *m* prvak *m*, FIG visoka živina *f*, vplivna oseba *f*.

protocol [proto'kol] *m* 1. JUR notarski register *m* 2. protokol *m*, zapisnik *m* 3. JUR protokol *m*, mednarodna pogodba *f*; *Il ~ firmât dal ministri dai transpuarts Lunardi cui presidents regionâi di Venit ..* (*Pa 04/04*) 4. protokol *m*, pravilnik *m*; *Ufici dal ~ Protokolni urad; Lis voris a varan di rivâ ca dal Comun di Cordenons dentri dai 31 di Mai (Ufici dal ~, place de Vitorie 1).* (*Pa*).

protocolâ [protoko'la:] *tr* protokolirati, uradno zapisati; vpisati v register.

protocolât [protoko'la:t], -ade *adj* v: *cjarte protocolade*.

protocolist [protoko'list] (*pl protocoliscj*) *m* protokolist *m*.

protocoliste [protoko'liste] *f* protokolistka *f*.

protomartir [protomar'tir] *m* REL prvi mučenec *m*; *Il contrast plui grant, difat, al è chel simbolizât de proclamazion dai sants protomartirs de Mariglesie di Aquilee* (*Pa 05/07*).

protome ['prɔtome] *m* ARHEOL protom *m*.

proton [pro'ton] *m* FIZ proton *m*.

protonic I [proto'nik], -iche *adj* FIZ protonski.

protonic II [proto'nik], -iche *adj* LING predglasen (zlog).

protosociolic [protosot'i'ɔlik] *m* protosociolog *m*; *che al apliche, tant che un storic e un ~, ai rapuarts fra Arabics e Berbers, i prins sedentaris, chei altris torzeons.* (*Pa 02/10-11*).

protostoric [proto'stɔrik], -iche *adj* HIST prazgodovinski.

protostorie [proto'stɔrie] *f* HIST novejša zgodovina *f*; *«Un storic al à scrit che, te ~, "è Friuli ciò che non è veneto"* (*Pa 7/99*); *instant che te ~ (1000 agns p.d.C. cirche)* (*Natisone/furlanis*).

prototip [pro'totip] *m* prototip *m*.

protovenit [proto'venit] *adj* protovenetski; *sicu lis feveladis protovenitis, il rosean, il bisiac, il sauran, il ponasem ..(partitreplichefurlane)*.

proustian [prousti'an] *adj* LIT proustovski, Proustov.

proustite [prous'tite] *f* MIN prustit *m*.

prov. [pro'v??] → *leç prov.*

provâ [pro'va:] *tr* 1. po-, pre-, skusiti, pomeriti (obleko); *Nol è chi il moment di ~ a scolarî i mutâfs. (Pa); ~ musis e musis* Al passe oris davant dal specchio a ~ musis e musis (*Tolazzi*); ~ *un ejapiel, un vistû* pomeriti klobuk, obleko; 2. dokazati; *la tossine AAl no jere stade provade tal temp de sô scuvierte sui nemâi.* (*SiF 02/1, 31-45*) 3. občutiti; ~si refl 1. poskusitim poskušati 2. pomeriti se.

provabil [pro'vabil] *adj* dokazljiv.

prove ['prɔve] *f* 1. pre-, po-skušja *f*; izkušnja *f*; *temp di ~ preizkušna doba; Lo streaming di Onde Furlane al à vût un temp di ~ di plui di un an (Onde/forum)* 2. izpit *m*; ~ *orâl* ustni izpit; ~ *scrite* pisni izpit; *dulà che la lenghe ladine e costituìs materie pal esam, final, cun ~ scrite e orâl (ciemen)* 3. prikaz *m*, pričanje *n*; pričevanje *n*, dokument *m*; JUR dokaz *m*; ~ *di Anstett Tal cás di mûrs di modons cu la barbe blanche si scugne fâ la ~ di Anstett ancie sui modons.* (*SiF 03/3, 97*); *ae prove dai fats* spričo dejstva; *la maiorange che cumò e à in man lis brenis dal guvier in consei regionâl e je, ae prove dai fats, ascare di cui che al è stât definít da un impuantant giornâl nazionâl un “lucido liberale”* (*La 07/03*) 5. trpljenje *n*, nesreča *f* 6. MAT preizkus *m*.

provededôr [provede'do:r] *m* → *provioditôr*.

provedence [prove'dentʃe] *f* previdnost *f*, skrbnost *f*, preskrba *f*; *la Provudence* REL (božja) previdnost *f*; ~ *divine* božja previdnost.

proveditorât [provedito'ra:t] *m* upraviteljstvo *n*; ADMIN nadzorništvo *n*, inšpektorat *m*; *che no veve fat studis di pedagogje e no veve nissune cognossince in Proveditorât. (BelAlci)*; organizât, tal an scuelastic 1994-1995, de Societât Filologjiche Furlane e dal Proveditorât ai Studis di Udine. (*didatic*).

Provence [pro'ventʃe] *kr.i f* Provansa *f*.

provencâl [proven'tʃa:l] *adj* provansalski; ~ *m* 1. Provansalec *m* 2. provansalščina *f*.

proverbi [pro'verbi] → *provierp*.

proverbiâl [proverbi'a:l] *adj* pregovoren; splošno znan.

Provesan [prove'zan] *kr.i f* (Sant Zorç De Richinvelde) Provesano.

proviant [provi'ant] *m* (redko) preskrba *f*, zalog *f*; → *provision*.

provicjari [provi'qari] *m* provikar *m*, provikarij *m*; *ai 11 di novembar dal 1968, il ~ gjenerâl Ganis al à dit in predicje (BelAlci)*.

provicjariât [proviqari'a:t] *m* provikariat *m*.

providence [provi'dentʃe] *f* REL (božja) previdnost *f*.

providenziâl [providentsi'a:l] *adj* poslan od božje previdnosti; FIG pravočasen; *A distance di temp no ai nissune fadie a clamâlu ~.* (*Pa 11/99*).

providenzialitât [providentsiali'ta:t] *f* pravočasnost *f*, primernost *f*, koristnost *f*.

provierbi [provi'erbi] *m* → *provierp*.

provierp [provi'erp] *m* pregovor *m*.

provignâ [provi'ñi:] *it* izhajati, izvirati.

provignice [provi'ñintʃe] *f* 1. izhodišče *n*, izvor *m*, rod *m*, poreklo *n*, provenienca *f* 2. FIG vir *m*, izvor *m*.

provîn [pro'vin] *m* 1. FIZ gostomer *m*, areomer *m* 2. KEM epruveta *f* 3. topomer *m*; *E sintive sgrisui di frêt ma no veve il ~ par misurâsi la fiere.* (*MazzonLol*) 4. kratek preizkus (pos. bodočega igralca); *fâ un ~ napraviti kratek preizkus.*

provinâ [provi'na:] *tr* 1. preizkusiti, preveriti 2. meriti z gosomerom, topomerom.

provinciâl [provintʃi'a:l] *adj* deželski; pokrajinski; *Intal gnûf Consei ~ di Gurize (O); Elezions provinciâls di Udin..(O);*

~ *m* 1. provincialec *m*, podeželan *m*; *rivant a clamâ antistorics e provinciâi chei che si sacrificchin pe lôr identitât (Pa)* 2. regionalna cesta *f*; *lassant in bande il troi e cjapant la ~ (PauluzzoN).*

provincialism [provintʃia'lizm] *m* provincializem *m* (omejevali se na pokrajino, deželo); *dulà che nol prevâl il ~ culturâl e politic sicut che al sucêt ancjemô in Friûl..(Pa); Un ~ stupit, oltri che ignorant. (Pa 02/10-11).*

provincialistic [provintʃia'listik], -iche *adj* provincialističen.

provincialistichementri [provintʃialistike'mentri] *adv* provincialistično.

provincialitât [provintʃiali'ta:t] *f* provincialnost *f*.

provincialon [provintʃia'lon] *adj* zelo provincialen; *di cheste farse strapaesane e provincialone, cun atôrs mediocris e regjiscj scadents. (Pa 03/4).*

provincie [pro'vîntʃie] *f* 1. HIST provinca *f*; **provinciis ilirichis** Ilirske province; *Napoleon le separâ de Austrie e, di cjâf lûc dal distret che e jere, e deventâ une des Provinciis Ilirichis francesis (CoUd)*

2. pokrajina *f*, dežela *f*; ~ *di Gurize* Goriška pokrajina; ~ *di Pordenon* Pordenonska pokrajina; ~ *di Triest* Tržaška pokrajina; ~ *di Udin* Videmska pokrajina; *Riconferme duncje inte ~ di Udin pal centri-diestre che si cjape 18 dai 30 puesej dal Consei.(O); ~ Autonome di Trent* avtonomska pokrajina Trent; *Dut câs, la minorance ladine dolomitane e je presinte ancie te ~ Autonome di Trent (Cisilino, treball).*

proviodi [provi'odi] (*o proviôt, p proviodût*) *tr* 1. preskrbeti, poskrbeti (za); oskrbeti; priskrbeti, opremiti; *ti proviôt dut ce che ti ocôr (F)* ti priskrbim vse, kar potrebuješ; ~ *a* poskrbeti za, urediti; *daspomisdî e je rivade di Rome la notizie che il ministri dai internis Scajola nol veve proviodût ae nomine (O); organismi che al varâ di ~ a fissâ i regolaments pe atuazion de leç di tutele dai Slovens. (O 9/6/2001) ..poskrbeti za..* 2. pripraviti (pravočasno), urediti; *bisugne ~ patùs di stierni i nemâi (F)* 3. nabaviti, kupiti; *âstu proviodût il pan par doman (F);*

~ *it* preskrbeti;

~ *si refl* preskrbeti si, opremiti se; nabaviti si; *par lâ plui comut, al si veve proviodût di un mus (F); che al si ~ (služkinka gospodarici) kar drugo vzemite (v službo).*

provioditôr [proviôdi'to:r] *m* 1. upravitelj *m* 2. ADMIN nadzornik *m*, inšpektor *m*; *Il ~ di Palme, P. Justinian, al ordenâ la mobilitazion des trupis regolârs e (Natisone/furlanis).*

proviodût [provio'du:t], -ude *adj* preskrbljen, založen.

provision [provizi'on] *f* preskrba *f*, zaloga *f*; živež *m*; opravnina *f*.

provisori [provi'zɔri] *adj* začasen, prehoden.

provisorientri [provizorie'mentri] *adv* začasno, prehodno; *Deventât imperadôr ~ dal 915, lui no si de nissun pinsîr dal Friûl (JM).*

provisorietât [provizorie'ta:t] *f* začasnost *f*, zasilnost *f*, provizoričnost *f*; *Cheste situazion di ~ e va superade e a regjim lis scuelas a varan di nomenâ pal insegnament de lenghe furlane insegnants (Pa 05/12).*

provocâ [provo'ka:] (*provochi* [pro'vɔki]) *tr* izz(i)vati, provocirati.

provocadôr [provoka'do:r] *m* izzivač *m*.

provocatîf [provoka'ti:f], -ive *adj* 1. izzivalen, provokativen 2. MED provokativen.

provocatorî [provoka'tɔri] *adj* izzivalen, provokatorski.

provocatoriementri [provokatorie'mentri] *adv* izzivalno, provokatorsko; *Al à profetade la crisi de scuele, che al à domandât ancie ~ di sierâle (Bel).*

provocazion [provokatsi'on] *f* provokacija *f*, izziv *n*, izzivanje *n*.

pruc ['pruk] *m* voz brez ograde (nemškega tipa).

prucission [prut'fisi'on] *f* → **procession**.

prudêl [pru'de:l] *m* 1. AGR → **predêl predêl** 2. FIG okrepitev *f*, pomoč *m*, podpora *f*, subvencija *f*; *si presentâ in Municipi e a domandâ ~ pe scuele* pomoč za šolo;

prudelâ [prude'la:] *tr* pomagati, podpreti, financirati, subvencirati; *la cooperative e à prudelât la sô programazion radiofoniche..(O); organizazion prudelade in plen de Comission europeane organizacija, v celoti financirana od Evropske komisije; Renato Appi (1923-1991) prudelant la produzion culturâl intai setôrs che lui al à curât (Pa); Ai 23 di Otubar dal 1998, prudelade di Clinton, e jere tornade a tacâ la tratative fra Israel e "Autoritât nazionâl palestinese" (Pa 03/10); ~ une pulitiche lengthistiche, doctrine podpirati jezikovno politiko, dogmo;*

~ *it* → **predelâ**.

prudence [pru'dentʃe] *f* pamet *m*, previdnost *f*, opreznost *f*; *dopre ~ par cui che no'nd'â uporabi pamet za tistega, ki je nima.*

prudent [pru'dent] *adj* pameten, previden, oprezan; *Mi somee che la redazion di "Sot la Nape" no sedi stade avonde ~ (Pa/OLF) ..da ni bila dovolj previdna.*

prue ['prue] *f* NAVT premec *m*.

prupission [prupissi'on] *f* → **procession**.

prussian [prusi'an] *adj* pruski;

~ *m* 1. Prus *m* 2. LING pruščina *f*.

Prussia ['prusie] *kr.i.f* Prusija *f*; *Il mês di Otubar dal .66, la Austria, che e veve pierdude la vuere cu la ~ a Konigsgratz (JM).*

prussincjoc [prusin'qok??] *m* vrsta otroške igre, kjer je treba uganiti število lešnikov, ki jih soigralec drži v pesti.

psalmodian [psalmodi'ant] ?? *a ziri perauli' creis, dilà dal temp./par ninçulâmi cu' li cjampans/ ~./ (La 03/02).*

pseudo- ['pseudo] *predpona* psevdo, lažen.

pseudoatrosi [pseudo'a'trɔzi] *f* MED nepravi sklep, psevdoatroza *f*.

pseudoculturâl [pseudokultu'ra:l] *adj* psevdokulturalen; *Par salvâsi di une globalizazion economiche, tecnologiche, massmediatiche, ~ (Pa 02).*

pseudomorf [pseudo'mɔrf] *adj* MIN psevdomorfen.

pseudomorfosi [pseudomor'fɔzi] *f* MIN psevdomorfoza *f*.

pseudonim [pseu'dɔnim] *m* psevdonom *m*.

pseudospecie ['pseudo] ??

psi ['psi] *m* psi *m*.

psicanalisi [psika'nalizi] *m* psikoanaliza *f*; *dal scuvierzidôr de propri ~ (CoUd).*

psicanalist [psikana'list] *m* psikoanalitik *m*; *dulà che si ferme a stâ par sîs mês e intant al cognòs i psicanaliscj Jung e Bleuler (SiF 02/1, 155-165):*

psicanalitic [psikana'litik], -iche *adj* psikoanalitičen; *No vuei dâ une interpretazion psicanalitiche a chestis flabis (Bel).*

psicanalizâ [psikanali'dza:] *tr* psihoanalizirati.

psiche ['psīke] *f* psiha *f*, duša *f*; duh *m*; duševnost *f*.

psychedelic [psike'delik], **-iche adj** psihedeličen; *O anjemuò, insiemit di "Marilyn Mon Rôl", di "paravalas parabule psichedeliche" (Pa).*

psychiatri [psīki'atri] *m* psihiater *m*; *Alzheimer al presente intune riunion di psychiatris a Tübingen il cás di Auguste D.* (SiF 02/1, 155-165).

psychiatric [psīki'atrik], **-iche adj** psihiatričen; *malatie psichiatriche* psihiatrična bolezen; *il medì che par prin al à doprât l'eletroshock intes malatis psychiatrichis* (SiF 02/1, 155-165).

psychiatricmentri [psīkiatrike'mentri] *adv* psihiatrično.

psychiatrie [psīkiat'ri] *f* psihiatrija *f*; **~ positivistiche** pozitivistična psihiatrija; *la malatie che par plui di mieç secul e à rapresentât il model ideâl de ~ positivistiche* (SiF 02/1, 155-165).

psychic ['psīkik], **-iche adj** duševen, psihičen.

psychisim [psīk'izim] *m* PSIH psihižem *m*.

psycoatîf [psīkoat'i:f], **-ive m** psihaktiven; *sostance psicoative* psihaktivna snov; *Il tem al è naturalmentri l'ús des sostancis psicoativis, i lûcs e i rituâi dal cjatâsi insieme* (La 03/5).

psicobiologje [psīkobiolo'gie] *f* psihobiologija *f*.

psicodinamic [psīkodi'namik], **-iche adj** PSIH psihodinamičen.

psicodinamische [psīkodi'namike] *f* PSIH psihodinamika *f*.

psicofarmacologje [psīkofarmakolo'gie] *f* PSIH psihofarmakologija *f*.

psicofísic [psīko'fizik], **-iche f** PSIH psihofizičen; *educazion ae salût e al bon stâ ~* (Pa 03/12).

psicofísiche [psīko'fizike] *f* PSIH psihofizika *f*.

psicofisiologje [psīkofiziolo'gie] *f* PSIH psihofiziologija *f*.

psicofunzional [piskofunstio'na:l] *adj* psihofunkcionalen; *de sodisfazion des dibisugnis fisichis a un rapuart ~ cu la mangjative* (Pa 02).

psicolenghist [psikolen'gist] *m* PSIH psiholingvist *m*.

psicolenghistic [psikolen'istik], **-iche adj** PSIH psiholingvističen.

psicolenghistiche [psikolen'istik] *f* PSIH psiholingvistica *f*; *Une vore di studis di ~ a indichin che la elaborazion de seconde lenghe e cambie* (SiF 03/4, 97-114).

psicolic [psīk'olik] *m* psiholog *m*.

psicolighe [psīk'olige] *f* psihologinja *f*; *Sul cont dai dâts proponûts de ricercje, la ~, dr.sse Marina Barbo,* (La 03/5).

psicolinguist [psikolingu'ist] *f* → **psicolenghist**.

psicolinguistic [psikolineñ'istik] *f* → **psicolenghistic**.

psicolinguistiche [psikolen'istik] *f* → **psicolenghistiche**.

psicologjic [psīko'lɔgik], **-iche adj** psihološki; *la strachetât e il "stress" ~ e inteletuâl?* (Pa 04/07).

psicologjichementri [psīkologjike'mentri] *adv* psihološko.

psicologjie [psīkolo'gie] *f* psihologija *f*; **~ religjose** verska psihologija; **~ sociâl** socialna psihologija.

psicologjisim [psīkolo'gizim] *f* psihologizem *m*.

psicometric [psīko'metrik], **-iche adj** psihometričen.

psicomtrie [psīkome'trie] *f* psihometrija *f*.

psicomotori [psīkomo'tɔri] *adj* MED psihomotoren, psihomotoričen; *I atacs di epilessie psicomotorie a son caraterizâts de presince di components psicologjics (aure)* (SiF 03/3, 31-49).

psicopatic [psīko'patik], **-iche adj** PSIH psihopatski; **~ m** psihopat *m*.

psicopatie [psīkopa'tie] *f* PSIH psihopatijsa *f*.

psicopatolic [psīkopa'tɔlik] *f* PSIH psihopatolog *m*.

psicopatologjic [psīkopato'lɔgik], **-iche adj** PSIH psihopatološki; *Jeanne D'Arc e jere une fantate a la buine, dolce di cûr e cence claris alterazions psicopatologjichis.* (SiF 03/3, 31-49).

psicopatologje [psīkopatolo'gie] *f* PSIH psihopatologija *f*.

psicopedagogje [psīkopedago'gie] *f* PSIH psihopedagogika *f*.

psicopedagogjist [psīkopedago'gist] *m* PSIH psihopedagog *m*.

psicosi [psīk'ozij] *f* PSIH psihozra *f*.

psicosociologje [psīkosotsjolo'gie] *f* psihosociologija *f*.

psicosomatic [psīkoso'matik], **-iche adj** MED psihosomatski; *Parcè che la glesie no concepis sessualität, afietivität, amôr ~ che nol sedi orientât di chê bande.* (Bel).

psicoterapeutic [psīkotera'peutik] *f* MED psihoterapevtski, psihoterapevtičen.

psicoterapie [psīkotera'pie] *f* MED psihoterapija *f*.

psicrofil [psīkr fil??] *m* psihrofil *m*; *La maioritât dai foncs presints intai grans conservâts e cres miôr fra 10 e 30°C (mesofil), i psicrofils a son bogns di cressi ancie a -5°C* (SiF 02/1, 31-45); **~ adj** psihrofilen.

puar ['puar] *adj* 1. reven, ubog, potreben, beden; **~ tanche il pedoli, ~ in ejande, ~ tanche san Dindin, ~ come la miserie** reven ko cerkvena miš; *La sô famee e jere puare come la miserie* (Sg); **un ~ Jop** revež 2. FIG siromašen, beden, skromen, reven, pičel; *chest nestri Friûl cussi ~ di prospettivis* (glesie); **~ m** revež *m*; *che al cuiste il grant, ma cun trop che al cuiste il piçul, il ~, l'últim.* (Pa 03/8); **fâ la part dal ~ igrati reveža;** **~ il ~!** Vuê plui di simpri al vâl il proverbi dai viei: **"~ il ~!"** (BelR).

puâr [pu'a:r] *m* BOT por *m* (*Allium porro*); **~ salvadi** → **poreture**.

puarâ [pua'ra:] *tr* in refl → **puarinâ**.

puaret [pua'ra:] *adj* in *m* → **puar**; **~, o sai che tu vivis mal e tormentât.** (FVG).

puaretâ [puare'ta:] *tr* in refl → **puarinâ**.

puaretât [puare'ta:t] *f* 1. revščina *f*, beda *f* 2. reveži *mpl*, spodnja plast družbe, protelariat *m*.

puarinâ [puari'na:] *tr* sočustvovati, pomilovati.

puart [pu'art] *m* 1. pristanišče *n*, pristan *m*, luka *f*; **~ franc** svobodno pristanišče; **e 2 agns dopo al rindeve Triest ~ franc** (Pa 05/04); **al proclaimà la libertât di navigazion tal Adriatic e al fasè di Triest un ~ franc** (Pa 03/4); **~ feroviari** *Il servizi des marcjanziis su lis siniis, doprant il ~ feroviari di Sant Zuan di Manzan* (Pa 03/12) 2. trajekt (ladja).

Puart [pu'art] *kr.i f* Portogruaro (Ve); *lis fuarcis furlanistis di chei altris Comuns dal mandament di ~* (Pa 02/10-11).

Puart Vieli [~ vi'eli] *kr.i f* (Puart) Portovecchio.

puartâ [puar'ta:] *tr* 1. pri-, pre-nesti, nositi, prinašati; **e va riferide a un document che al puarte la dade dal 1280** (Pa) dokument, ki nosi datum; **e puarte pe ultime volte**

il gno non come responsabil dal sfuei (Pa) nosi moje ime kot...odgovornega; ~consecuencis imeti posledice; par impedî che la sierade de aziende e puarti consecuencis sul plan ocupazionâl. (O)

2. (t. FIG) voziti, peljati, voditi (k), dovesti (do, k); rivâts su la strade che e puarte a Tarcint (PauluzzoN) prispleli na cesto, ki vodi v Čento; *Al puarte la int interessade a lis sciencis a lavorâ insiemit e a cognossisi (Pa); La reson ti puarte fintremai cuant che; e rive la muart. (Pa)* razum te vodi do.; *O vin daûr di nô agns e agns di "inferioritât linguistîche", di fats che nus àn puartât a crodi che la nestre lenghe e je un rest dal passât,..ki so nas dovedli do tega, da verjamemo..*

3. izvesti (kazen) 4. (občutke) prenašati, občutiti; *tante pene che jo puarti, se tu sêts masse lontan toliko trpljenja prenašam..* 5. pritegniti (dokaze) 6. podpirati, dati prednost, hvaliti, vzvišati; *un om compagn dal nestri candidat ...lu puarte ancje il guvier podpira ga tudi vlada; no par ~ i contadins ne da bi bil za kmete; Ma in Palestine, „Hamas“ al è puartât di une grande part de int. (Pa 03/10) ..Hamas podpira velik del ljudi 7. prevâzati, nositi (breme); *il so cjâr,..che al puartave come nuie un cjame di trente cuintâl, e i cjavai di pêl colôr madon (Sg);**

~si refl 1. vesti se, obnašati se; *sù brâfs! puartaitsi ben! obnašajte se dobro!; ~si ala grande živeti na veliki nogi, kot gospoda; 2. držati se; **puartiti ben** Mandi - dissal. - *Puartiti ben, tu tu puedis rivâ. (Enrico).**

puartâ adalt [- a'dalt] tr povzdigniti, povišati, nositi visoko; *retoriche che e puarte adalt tant il nestri paâs che il nestri popul.*

puartâ dentri [- 'dentri] tr prinesiti noter; *Al siere il cangurut intune gabie, lu puarte dentri inte so cjase e lu ten par quatri gnots. (digilander.libero.it/undoitre).*

puartâ di vite [- 'fu:r] m obnašanje n, vedenje n; o ce biel ~ ! o, kako lepo vedenje, obnašanje.

puartâ dongje [- 'dñgje] tr 1. prinesiti (s seboj, noter, sèm); *pal gnâf nît puartin dongje cualchi stec za novo gnezdo prinesejó nekaj bilk* 2. FIG prinašati (s seboj), imeti posledico, vsebovati, povzročiti; *l'an gnâf puartarà dongje grip, fiere.. novo leto bo prineslo; chei ribaltons che a puartin dongje dome miserie; ducj i misfirs a puartin doncje cualchi lagnance* 2. dati, predati, podariti, preskrbeti, nabaviti; *ducj i puartarin dongje il forment.*

puartâ fûr [- 'fu:r] tr 1. nesti ven, iznesti 2. nanesti, prinesiti, dati na mizo (pijačo ipd.); *che a puarti fûr, siorute, un litri di chel neri* 3. pritegniti (dokaze), navajati (dejstva, opravičilo); *nol fevelave mai dibant e al puartave fûr simpri fats e documents; i puarti fûr scusis* 4. **puartâle fûr** (pos. bolezen) odnesti jo; ozdraveti; *mi displâs par lôr, ma no la puarte fûr ni se pozdravil; parchel i triscj no la puartaran fûr tal judizi; ~si fûr refl* odnesti jo, priti skozi, rešiti se (zagate), uspeti; *vin vût cefâ a puartâsi fûr in doi; pûr sfidant la Inquisizion, e je rivade a puartase fûr cun onôr cence rinunziâ a lis sôs convinzioni. (Natisone/furlanis); Al fo judicât a Cividât e a1 rivâ a puartâse fûr. (Natisone/furlanis).*

puartâ indaûr [- inda'u:r] tr nazaj prinesiti; a vevin viodût a saltâ il puint di Pinçan e a vevin puartade indaûr dome une grande strachece.

puartâ indenant [- inde'nant] (t. **puartâ indevant**) tr 1. nadaljevati, voditi naprej; e che tra i prins obietâfs che al vûl ~ al è chel di un mudament dal statût.(O); E puartarà indenant iniziativis par studiâ (O); a ~ ben i discors come une volte, par cheste reson al cirive di doprâ dome frasis curtis. (SiF 02/1)

2. priti z

opravičilom; e vêso muse di ~ chê scuse? 3. navajati kot primer, vzor; Agripe i disè a Pauli: «Tu puedis ~ lis tôs resons». (Bibl-Az).

puartâ indevant [- inde'vant] tr → **puartâ indenant.**

puartâ insomp [- in's mp] tr zaključiti, priti do zaključka; cu la ossession di no rivâ adore di ~ il so proget.; i puars contadins a cirivin di ~ la zornade parant dongje alc di mangjâ par chei di cjase. (friuli.qnet.it).

puartâ sot [- 'sot] tr 1. prinesti izpod, pod; ~ **sot dai voi** predočiti nekaj; *ancje parcè che o ai puartât sot dai voi e ae atenzion dal zuri internazionâl i morârs e lis vîts dal paisaç furlan* 2. pokopati, zagrebsti; cu la pompe di un splendid funeral. Es dîs e mieze an di puartâlu sot.

puartâ vie [- 'vie] tr 1. odnesti, odvoziti; *cun palis e tratôrs, par gjavâ e puartâ vie centenârs di cjars di tiere,..(Pa)* 2. odvzeti : *che la rapacitât dal temp no pò puartâ vie, valôrs di fede e di religion, di culture e di lenghe..(Pa)* 3. izmkniti, krasti, poneveriti.

puartabil [puar'tabil] adj prenosen; **compiuter** ~ prenosni računalnik; Infats, ju “E-books” a son une sorte di compiuter ~ (Pa).

puartade [puar'tade] f 1. jed f 2. (zmoglјivost, obremenitev) nosilnost f, tonaza f, ladijski naklad m; *cun risultats no suficients a garanti une ~ di 500 Kg par metri quadrât (CoUd)* 3. VOJ domet m 4. FIG mejha f, dostopnost f, doseglјivost f 5. FIG sposobnost f, moč f, zmoglјivost f 6. FIG važnost f, pomembnost f, vrednost f; *No si pues di che nol ves capit la ~ di chei gambiaments. (gazzettino.quinordest.it)* 7. FIG pretok (vode) 8. ARHIT ločni razpon 9. drža f, hoja f.

puartadôr [puarta'do:r] m 1. nosilec m; prinašalec m 2. prinesitelj m 3. MED prenašalec m (bolezni) 4. FIZ nosilec m.

puartadore [puarta'do:re] f nosilka f, alore in struc o podin dî che ogni lenghe e je ancje ~ di un vivi e di un pandi di stamp coletif e comunitari. (Pa 02/10-11).

puartâl [puar'ta:l] m 1. ARHIT portal m; *Dispès sore il ~ si po olmâ un steme di famee vielon. (La 06/1)* 2. TEH, RAC portal m; ~ **internet** spletni portal; *Salacor al è il plui grant ~ internet dal mont cun 2,5 milions di pagjinis di informazion (Pa 04/02).*

puartament [puarta'ment] m vedenje n, držanje n, drža f; *Ma il fat al varès mantignût l'istès ~ che o scombat. (Pa 03/2).*

puartantine [puartan'tine] (t. **portantine**) f 1. nosilnica f, une ~ doprade par puarta lis relicuiis su la aghe (Pa) 2. MED nosila f.

puartantnusint [puar'tantnuzint] → **puartant + nus + indi.**

puartâsi [puar'ta:si] m obnašanje n, vedenje n; *nissune no à un biel ~ come te nobena nima tako lepega vedenja kakor ti (...se ne obnaša tako lepo kakor ti).*

puartât [puar'ta:t], -ade adj 1. p od **puartâ**; 2. ~ par nagnjen k, do; *la sô ironie e il so vizi di lâ simpri dret intal cûr des cuistions lu fasin une des lenghis plui puartadis par fevelâ di siencies intal di di vuê. (Pa).*

puartâurindi [puar'ta:urindi] → **puartâ + ur + indi.**

puarte [pu'arte] f 1. vrata f, duri fpl, vhod m; ~ a veris steklena vrata; *Al montâ sù i trê scjalins e al vierzè une puarte a veris. (Sg); ~ di jentrade* vhodna vrata; *il grant curîl, là che nô fruts o zuiavin di platâsi, jo e i miei fradis, la ~ di jentrade, (Enrico); **Puarte Glemone** Gumsinska vrata (Porta Gemona v San Daniele); Forsi e jere ancjemò vive cuant che l'an puartade, ma no, le vin cjatade intun pogj dongje Puarte Glemone, (Tolazzi); sierâ la ~ a clâf zakleniti vrata; sierâ la ~ in muse*

zapreti vrata pred nosom; *i sierave la ~ in muse!*
(*MazzonIol*);

tucâ te ~ trkati na vrata; *si sinti a tucâ te* ~ slišalo se je trkanje na vratih;

2. ŠP vrata *f*; gol *m* 3. vratnica *f*; tolkač *m*; 4. FIG izhod *m*, vrata *f*; **lassâ la ~ vierte** pustiti odprta vrata; *e si lasse la ~ vierte ae aplicazion ae minorance slovene di disposizions eventualmentri plui favorevulis che a vegini de legislazion statâl* (*Sif 02/2, 139*).

puarteál [puarte'a:l] *m* (redko) ARHIT portik *m*, strebišče *n*; arkadni hodnik *m*.

puarteavion [puarteavi'on] *m* VOJ letalonosilka *f*; *Lis puarteavions merecanis e i famôs "Navy Seals" a son a pocjis miis di Calang* (*Pa 05/04*).

puartebandiere [puartebandi'ere] *m* zastavonoša *m*; *Simpri salvant il non dal ~ dai predis beneçans, bons.* (*BelAlci*); *Al varà di jessi il ~, il representant e un dai prudêi plui significant de nestre culture.* (*La 06/1*).

puarteboçons [puartebo'tjons] *m* stojalo (koš) za steklenice.

puartecassis [puarte'kasis] *m* nosilna naprava, portacasse, roll container.

puartecjichis [puarte'qikis] *m* pepelnik *m*; *ufrii un spagnolet, tirâi dongje un ~* (*PauluzzoN*).

puarteclâfs [puarte'kla:s] *m* obroček za ključe, etui za ključe.

puartefortune [puartefor'tune] *f* amulet *m*, talisman *m*, prinašalec sreče.

puartefotos [puarte'kasis] *m* ??

puartefûr [puarte'fu:r] (t. ~ **di nape**, ~ **di fogolâr**) *m* (*gor.*) dvignjeno mesto v kmečki kuhinji namenjeno za ognjišče.

puartefurdinape [puartefurdi'nape] (**puartefûr di nape**) *m* → **puartefûr**; *e di lì il camin al rivave fin parsore il tet: si clamave ~.* (*Scf*).

puarteinfant [puartein'fant] *m* torbica za dojenčke.

puartel [puar'tel] (t. **portel**) *m* vratac *npl*; vratnica *f*; *A sburtarin il ~, i vignirin dongje e un graduât i domandâ non e sorenon* (*JM, Salvâ*); *rivade devant dal ~* (*MazzonIol*).

puartelapis [puarte'lapis] *m* torbica za svinčnike.

puartele [puar'tele] (t. **porteles**) *f* 1. vratac *f* 2. okence *n* 3. AVTO vrata *npl* 4. zapornica *f* (v kanalu).

puarteletaris [puarte'letaris] *m* 1. (redko) poštar *m*; → **postîr** 2. ZOOL rogač *m*, rogin *m* (*Lucanus cervus*); → **sgarpion di aiar**.

puarteliçs [puarte'lits] *m* ??

puartelon [puarte'lon] *m* → **portelon**.

puartelut [puarte'lut] *m* majhna vrata.

puartemicrofon [puartemi'krɔfon] *m* držalo za mikrofon.

puarteombrenis [puarteom'brenis] *m* stojalo za dežnike.

puarteorlois [puarteor'lois] *m* nosilec za ure.

puartepacs [puarte'paks] *m* prtljažnik *m* (na kolesu); *E je muarte intal doman che je rivade e i visfîts ju ** *puartâts indaûr Dusuline sul ~ de bicicletute.* (*Urli*).

puartepenis [puarte'penis] *m* (it.) peresnica *f*, no *disin "un lapis e un penâl"*, a *disin "une matite e un ~"*; (*La 07/03*); → **penâl**.

puartepopulis [puarte'penis] *m* ?? *Ten, ten, Otilie: il gno ~. Metilu.* (*Mucci*)

puarteritrats [puarteri'trats] *m* okvir za slike, fotografije.

puartesfueis [puartefu'eis] *m* denarnica *f*.

puarteterinis [puar'tel??] *m* podstavek mize.

puarteûf [puarte'u:f] *m* jajčni podstavec.

puarteûfs [puarte'u:fs] *m* embalaža za jajca.

puartevôs [puarte've:s] *m, f* glasnik *m*, glasnica *f*.

puarti [pu'arti] (manj obič. **puartin**) *m* 1. ARHIT portik *m*, strebišče *n*; arkadni hodnik *m* 2. → **sotpuarti**.

puartiere [puarti'ere] (t. **portiere**) *f* steklena vrata.

puartin [pu'artin] *m* → **puarti**.

puartinâr [puarti'na:r] *m* vratar *m*; *Cumò jo no fâs plui il ~, rangjaitsi!* (*mediarete-edu*).

puartînjurint [puar'tinjurint] → **puartân + jur + indi**.

puartînjusint [pu'artinjuzint] → **puartin + jus + indi**.

puartîr [puar'tir] (t. **portîr**) *m* ŠP vratar *m*; *La gare e je stade decidude al 14 ' dal secont timp cuant che, suntun erôr dal ~ aversari Guardalben , Jankulovski al à zirât di cijâf la bale a Mauri (Onde).*

Puartis [pu'artis] *kr.i f* (Vençon) Portis.

puartitint [pu'artitint] → **puarti ..**

puarton [puar'ton] (t. **porton**) *m* velika vrata; hišna vrata; *e pôc dopo Jolande e mandà in cuzzo la bestie, vierzint il ~ grant.* (*Sg*); *Il frut al fasè moto a chel altri cu la man, come par dîi „bando”, e al le dongje il ~.* (*Sg*); *colone dal ~ vratni steber;* *E. al cirive un campanel su la colone dal ~, ma no lu cjatave* (*Sg*).

puartonere [puarto'nere] *f* vratarica *f*, *Cheste fantate, ~, i dîs a Pieri: «No sêstu ancke tu un dai dissepui di chest om?».* (*Bibl-Zn*) Tedaj je dekla, ki je bila vratarica, rekla Petru.

puartonîr [puarto'ni:r] (t. **portomîr**) *m* vratar *m*, portir *m*.

puberâl [pube'ra:l] *adj* puberteten; *al è la zone anatomiche ~* (*Lenghe 2000*).

pubertât [puber'ta:t] *f* puberteta *f*.

public [publik], -iche *adj* 1. javen; obči; **debit** ~ EKO javni dolg; *lidris struturâls faladis che a àn puartât daûrsi un debit ~ sproposedât* (*Pa*); **dirit** ~ JUR javno pravo; **garantî l'ordin** ~ skrbeti za javni red; ..*dai stes sindacâts si à pandût la dificoltât intal garantî l'ordin ~* (*O*); **jessi** ~ biti javno; **lavôrs publics** javna dela; **opinion publike** javno mnjenje; ~ **dipendent** javni uslužbenec; *i publics dipendents che a scugnin sopuارتâ, cun vergogne, di sedi considerâts dai scjinfons, voie di fâ nuie.* (*Pa 05/12*); **publichis relazions** stiki z javnostjo; *jê a lavorave tes publichis relazions di une compagnie di avions.* (*Tolazzi*); **vite publiche** javno življenje, politika *f*; ~ *m* 1. občinstvo *n*, javnost *f*; **a ~** javno, v javnosti: *parche si laudi a ~ (F)*; *invezit tal prin;* **in ~** javno, v javnosti; *Un parlamentâr furlan al à fat, za temp, dôs cjacaradis in ~: une a Triest e une a Remanzâs.* (*Pa 03/5*) 2. občinstvo (poslušalci, gledalci, bralci ipd.), publika *f*.

publicâ [publi'ka:] *tr* 1. objaviti, priobčiti, dati vedeti, izjaviti; *"la Patrie" e publiche la seconde part dal intarvent dal professôr Strassoldo e lis conclusions de prefazion di Sgorlon.* (*Pa 02*) 2. oddajati (radio).

publican [publi'kan] *m* HIST publikan *m*; FIG oderuh *m*; *Convertî un ~ intun fariseo no lu varès cjapât come un grant risultât.* (*Bel*).

publicazion [publikatsi'on] *f* objava *f*, razglas *m*; publikacija *f*; *In plui de consulenze, il Centri al cure ancje publicazions.* (*Pa 02*).

publiclementri [publika'mentri] *adv* javno; občno.

publicisim [publi'tjizim] (pl **publiciscej**) *m* publicizem *m*;

publicist [publi'tjist] (pl **publiciscej**) *m* publicist *m*; *Il ~ udinês Pacifico Valussi* (*Pa*).

publicistic [publi'tjistik], -iche adj publicističen.

publicitari [publitj'i:tari] adj reklamen; *I bastarts si son rimpinâts par une tabele publicitarie e o soi deventât il lôr obietif. (Ta); messaq ~ reklamno sporočilo.*

publicitât [publitj'ita:t] f 1. javnost f, che e rive fin tal vêr cûr dal problem de informazion che, in veretât, al jentre pôc cul numar di copiis vendudis o de ~ tirade dongje (Pa) 2. publiciteta f, fâ ~ dati publicitet; *Ma cui i aial fat fâ chê ~? Vincj agns indaûr o ai fate une ~ (Furlanist)* 3. reklama f, oglasi mpl; *Par esempli la ~ in lenghe furlane de bire Sans Souci fate da la Heineken (SiF 03/3, 69-81); ~ comercial komercialni oglasi; Une radio indipendent che pes sôs dibusugnis e fâs stât sedi su la ~ comercial; che e previôt spots televisifs e radiofonics par talian, sloven e furlan, ~ sui giornâi, manifesci e altri ancjemôd. (O).*

publicizâ [publitj'i:dza:] tr EKO propagirati, reklamirati, delati reklame; *Vadè che se i ladins a saran bogns di ~ la lôr culture e il lôr lengaç sicu prodots di atrazion pal turism e pe politiche (La 05/4).*

publicizazion [publitj'izatsi'on] f EKO reklamiranje n.

puc ['puk] f (j.zah.) → **pôc.**

puce ['putf] f 1. smrad m; *Une ~ di no resisti! (Tolazzi)* 2. **movi pucis** iskati sitnosti; *Ancje se ducj a san; cui si risce a movi pucis (Pa)* 3. **zuiâ di ~** IGRA loviti se 4. (neobič.) prdec m.

pucefadie [putfafa'die] m delomrznež m, lenuh m, postopač m; **tu sês une ~** si delomrznež (Verone); ~ f (redko) delomrznica f, lenuhinja f.

pucelent [putf'e'lent] adj → **puçulent.**

Pucinie [putf'i:nie] kr.i f Pocenia (UD).

puçâ [pu't:a:] it 1. (t. FIG) smrdeti 2. **i puce il lavorâ** delo mu ne diši; **i puce di lavorâ** delati mu ne diši.

puçôr [pu't:o:r] m 1. smrad m 2. smrdljivec m; podlež m, malopridnež m.

Puçui [pu't:ui] kr.i m Pozzuolo del Friuli (UD); *Chest derit al è garantît intai statûts di ...Prissinins, ~, Ravasclêt (Pa).*

puçul ['putf] m ZOOL → **pufe.**

puçulan [putf'u:lan] adj nanaše se na Pozzuolo del Friuli;

~ m prebivalec Pozzuola del Friuli.

puçule ['putfule] f ZOOL → **pufe.**

puçulent [putf'u:lent] (t. **pucelent**) adj smrdljiv; *E cetant vulintâr lu cjaparès a pididis chel ~ grumut di vuës. (Mar).*

pudie ['pudie] f v: **aghe ~** žveplenica f, lis cualitâts terapeutichis de risultive di aghe ~ (Provincia).

pudiese [pudi'eze] f ZOOL posteljna stenica f (*Cimex lectularius*); ~ di **aghe**; ~ **salvadie** rdečenoga drevesna stenica f (*Pentatomma rufipes*).

Pudigori [pudi'gɔri] kr.i f (Gurize) Piedimonte.

Pudigori [pudi'gɔri] kr.i f (Stregne) Podgora.

pudis [pu'dis] m ZOOL → **pufe.**

pudôr [pu'do:r] m sram m, sramežljivost f; *Tu âs bielzâ compromitût avonde il to ~ lassant la citât par metiti tes mans di un che no ti vûl ben (ShW); cence ~ brez sramu; Ancje se par judâ i puars e scuen sbassâsi cence ~ (Bel).*

Puelit [pu'elit] i.m → **Ipuelit.**

puem [pu'em] m (carn.) fant m, mladenič m; *Intun sôl an il degrât ambientâl al è stât la cause de muart di 4 milion e 700 mil puems. (Pa 02/10-11); e va te Val di Lauc dulâ che e veve conosciût un biel ~, Renato. (Pa 03/8)*

pueme [pu'eme] f (carn.) punca f, dekle n, mladenka f,

Ti plasarès di morosâ cun cheste ~, nomo! (Mucci); sul porton une biele ~ cui cjavei luncs e riçots (Pa 03/8).

pueril [pue'ri:l] adj puerilen, otročji.

puerilitât [puerili'ta:t] f puerilnost f.

puertorican [puertori'kan] m Puertorikanec m.

Puerto Rico [puerto'riko] kr.i m Puerto Riko m.

puest [pu'est] (pl **puescj**) m 1. prostor m, mesto n; sedež m; a ~ na mestu, v redu; *Al someave dut a ~ pe nomine dal comissari ad acta di bande dal Consei dai ministris di îr (O); fâ ~ narediti prostor, umaknití se; o cjalavi di neri il so om, come par slontanâlu, fâmi ~. (BrLi); fûr di ~ neumestno; Cjacarâ di identitât intun dopo vuere di miserie, di riconstruzion e di blocs ideologics al jere scuasit fûr di ~; meti a ~ la stanzie pospraviti sobe; puescj di sentâsi sedeži; ~ di onôr častno mesto; ~ di ristôr la segnaletiche di benvignût, di salût e di invît ai puescj di ristôr e convivialitât e jere stade realizade esclusivement par furlan (SiF 03/3, 69-81); ~ di vore delovno mesto; cun in primis il probleme dai incidents sul ~ di vore (O); sigurece sul ~ di vore varnost na delovnem mestu, varnost pri delu; La tematiche principâl che e à interessât (O); tal ~ di namesto (koga); Lucien Caveri, lât a finile a Strasburg tal ~ di europarlamentâr di Massimo Cacciari, al difint la vore fate fin cumò 2. položaj m (npr. političen); A la fin la vôs e à tasút, e Trudell al à lassât il ~ a un altri 3. (kraj, kjer preži lovec) preža f, straža f, postojanka f, metisi in ~ sul prât dal noiaron na preži.*

puestâ [pues'ta:] tr postaviti; namestiti.

puestâl [pues'ta:l] adj pošten; **casselite** ~ poštni predal (Cad); **valja ~** opûr doprant un valja ~ e intestantlu (La 04/12).

pueste [pu'este] f 1. pošta f (korispondenza); ~ **par avion** letalska pošta; **mandâ pe ~** poslati po pošti; 2. pošta f (urad); **lâ in ~** iti na pošto; *O levi in ~ mi dîs jê. (BrLi)* 3. vložek m (igra) 4. boks m (za konja).

pueste [pu'este] f v: **dâsi la ~**; a ~, di ~ namenoma, nalašč; **fâ a ~ di** narediti nalašč, da; **biel a ~ → bielapueste**; **di sô ~** samohotno, po lastni odločitvi; **in ~ di soreli** tam, kjer zahaja sonce; **fâ la ~** prežati, biti v zasedi.

puf ['puf] f dolg m, posojilo n; **a ~** na dolg; *vuadagnâsi un gustâ a ~, tiriteris cence fin e (scrittorsfurlans); païâ il ~ de cjase (MazzonIol) odplačevati dolg za hišo; ejoli a ~ na dolg vzeti; lâ a ~ iti na dolg, vzeti dolg; a cost di lâ a ~ (MazzonIol) // sl. puf.*

pufar ['pufar] m moški prostitut m.

pufare ['pufare] f prostitutka f.

pufe ['pufe] f ZOOL dihur m (*Mustela putorius*).

pugjil ['pu:gil] m ŠP boksar m; → **boxadôr.**

pugjilât [pu:g'ilat] m ŠP boks m.

pugn ['pu:n] m 1. pest f; **molâi un ~** udariti (koga) s pestjo; **strenzi i pugns** stiskati pesti; *E. al strinže i pugns e lu cjalà tant di brut (Sg)* 2. pest m, prgišče n; peščica f, cun chê stue che si scjaldave cuntun ~ di seadure. (Sg) 3. udarec s pestjo.

pugnâ [pu'ña:] tr 1. udariti s pestmi 2. ~ **la paste** gnetiti testo;

~ it biti, udariti s pestmi; boksati; *dal 1929 al Setembar dal 1930, al veve pugnât 27 voltis e vinçût simpri par ko. (Carnera);*

~ si refl biti se s pestmi.

pugne ['pu:ñe] f v: **tignî ~** kuhati zamero, kujati se.

puh! ['pu] int pu, pfej!

puie ['puie] f v: **une ~** (redko) neskončna množica f.

Puie ['puie] *kr.i f* (Prate) Puia.

Puie ['puie] *kr.i f* Apulija f.

puiere [pui'ere] *f* žrebička *n*; *Jo o scherzi cun Oberon e lu fâs solazâ co un gras e ben mitût ejaval o rivi a ingjanâ, sgagnint tant che une ~ plene di morbin.* (*ShW*).

puieri [pui'eri] *m* 1. žrebec *m*; *cumò che cjantin la lôr lenghe a semein puieris che a corin a brene vierte suntun prât.* (*La 06/1*) 2. **âf in** ~ KUL ocvrto jajce.

puierut [pui'e rut] *m* demin. od **puieri**.

puiêš [pui'e:s], -ese *adj* apuljski;
~ *m* 1. Apulčan *m* 2. LING apuljčina *f*.

puin ['puin] *m* → **pugn**.

Puincic [puin'tjik] *kr.i f* (Copule) Poincocco.

paint [pu'int] *m* 1. most *m*; *il ~ di Londre* Londonski most; *passâ il ~* prečkati most; *~ di Carli IV* Karlov most; *~ di len* leseni most; *~jevadôr* dvižni most 2. FIG most *m*; *un ~ butât idealmentri traviers la Ladinie europeane.* (*noeles*); *~fra orient e occident* most med zahodom in vzhodom.

Puint [pu'int] *kr.i f* → **Puint Di Sant Quarin**.

Puint Di Sant Quarin [-ku'a hin] *kr.i f* (Cividât) IT Muost *m* (IT Ponte San Quirino).

puintâr [puin'ta:r] *m* mostni carinik, mostni stražar.

puinte [pu'inte] *f* osedlina *f* (pos. vino v vinskem sodu).

puintesel [puin'tezel] *m* demin. od **paint**.

puintisel [puin'tizel] *m* demin. od **paint**.

puisie [pui'zie] *f* → **poesie**.

puiûl [pui'u:l] (*pl puiûl*) (manj obič. **piûl**) *m* 1. zunanji hodnik *m*; terasa *f*; balkon *m*; *si domandâ l'imperadôr che al jere vignût fûr sul ~.* (*Zili*) 2. (carn.) strešni rob *m*, kap *m*, žleb *m*, napušč *m*; → **linde**.

-pul [-pul] drugi del zloženke iz gr. *polis* 'mesto'; npr. **metropul** metropola.

Pulcinic [pult'si'nik] *kr.i m* Polcenigo (Pn).

pulcre ['pulkre] *f* (pos. v *pl*) hijacinta *f*; → **diacint** (*jacint*).

pulç ['pultʃ] (*pl pulçs* ['pults]) *m* 1. ZOOL bolha *f*, 2. FIG *fâi i pulçs a* kontrolirati, preverjati koga in njegovo delo; *jessi tanche i pulçs te stope* biti neroda (iz ene zadrege v drugo); *par no di che mi à anje inderedât tant che un ~ inte stope* (*La 06/3*); *tanche un ~ a ejadaldiaul* kot kaplja v morje (nesmiselno) 3. ~ *des surts* ZOOL (*Pulex fasciatus Bosc*); ~ *des verzis*, ~ *di tiere* ZOOL (*Chrysomela oleracea*).

pulçâr [pul'tʃar] (t. **pulçarie**) *m* boljše gnezdo *n*.

pulçarie [pultʃ'arie] *f* → **pulçâr**.

pule ['pule] (t. **bule**) *f* pleve *n*; *al ingrumarà il so forment sul cijast e al brusarà la ~ cuntur fûc.* (*Bibl-Mt*); *Al à in man une grande pale par separâ il forment de ~* (*Bibl-Lc*).

puledri [pu'ledri] *m* žrebec *m*, žrebička *f*.

Pulfar ['pulfar] *kr.i m* Pulfero (UD); *e par protezi in cualchi mût i teritoris di Pontebe e dal ~.* (*GP*).

pulî [pu'li:] *tr* (redko) čistiti; gladiti; loščiti; **plane di** ~ OBL skobelj *m*, oblič *m*; *Nol doprave la plane di ~ cuant che al veve alc sul stomi* (*Bibl-Mc*); *lâ cu la plane di ~* FIG delati z največjo obzirnostjo.

pulidin [puli'din] *adj* in *adv* → demin. od **pulit**.

pulidure [puli'dure] *f* čiščenje *n*; gladenje *n*; loščenje *n*; *chest lavôr si lu clame ~* (*Sif 02/1*).

pulie ['pulie] *f* težko vino *n*, močno vino *n*, apuljsko vino.

puligane [puli'gane] *f* → **polegane**.

pulin I [pu'lin] *m* BOT mladika *f*, poganjek *m* (na storžu).

pulin II [pu'lin] *m* ZOOL kurja uš *f*; → **cimi**.

pulin [pu'lin] *adj* *v*: **voli** ~ .

pulinâr [puli'na:r] *m* kokošnjak *m*, kurnik *m*; *po al veve tindût dongje il ~* (*MazzonIol*); → **gjalinâr**.

puline [pu'line] *f* kurjak *m*, kokošji gnoj *m*.

puliolis [pu'lin] *fpl* BOT → **sclop**.

pulion [puli'on] *m* ZOOL kokošja uš, kurja uš *f*; → **pulin**.

pulít [pu'li:t], -ide *adj* 1. čeden, čist, gladek; *al scuen di un continui procurâ di doprâ une lenghe pulide e, si podarès dî,* "pure". (*scritorsfurlans*) 2. FIG pošten; ~ *adv* dobro, v redu; *parcè che al veve classificât ~ lis malatis neuropsychiatricis* (*Sif 02/1, 155-165*); *E Gjesù i disè: «Tu às resonât ~».* (*Bibl-Lc*); *ben e ~ zelo dobro;* *tratâ ~* dobro, lepo ravnat (s kom); *E jere simpri come une paradane tra lui e chei altris, ancje chei che lu tratavin ~.* (*Sg*).

pulitiche [pu'litike] *f* → **politiche**.

pulizie [pu'litsie] *f* 1. čistoča *f*, higiena *f*

2. čiščenje *n*; *no capive parcè che ur comandavin di jevâsi cussì adore la matine, par vie des puliziis, a disevin* (*MazzonIol*); *fâ ~ pospraviti, čistiti, delati kot čistilka;* *fâ ~ te stazion des corieris* (*MazzonIol*) 3. FIG čiščenje *n*; ~ **etniche** etnično čiščenje; *Se là vie a stan fasint ~ etniche* (*glesiie*).

puliziôs [pulits'i:o:s], -ose *adj* čist; **energjie puliziose** čista energija;

~ *m* ki rad čisti.

pulman [pul'man] *m* avtobus *m*; *par parti cuntun ~ par Borovnica* (*Pa*).

pulmanut [pulma'nut] *m* majhen avtobus *m*; *Si doper anje un ~, che al da fûr manifescj, dépliants e altris cjossis.* (*scritorsfurlans*).

pulpit ['pulpit] *m* prižnica *f*; *Tu gjoldis la tô diversetât e tu t' in' fasis une bandere o il ~ di dulâ fâ colâ jù lis tôs predicjis sore servidôrs amâs indians* (*Enrico*).

pulsar ['pulsar] *m* ASTR pulsar *m*; *cuant che Jocelyn Bell e Antony Hewish a Cambridge a scuvierzerin obiets, cumò clamâts ~, che a emetevin impuls regulârs di vongulis radio.* (*Pa 7/99*).

pulsatôr [pulta:to:r] *m* FIZ pulzator *m*.

pulsazion [pulsatsi'on] *f* utrip *m*, utripanje *n*, bitje *n*; ELEK pulzacija *f*; *Doprant une tecniche TMS a dople ~* (*Sif 04/5*).

pulsion [pulsi'on] *f* 1. nagib *m*; pobuda *f*, impulz *m* 2. PSIH gon *m*; *Come il prof. Veronesi, che al à definit un fi come «il prodot di une ~ sessuâl dal om e de feminine».* (*Pa 05/06*).

pulvin [pul'ven] *m* 1. prah *m* (pos. cestni); ~ **di aur** zlati prah; ~ **di silice** silicijski prah; *mentri che par fâ une RPM si doprin ancje ~ di silice, filiots di açâr.. e superfluidificant.* (*Sif 03/3, 97*); → **polvar** 2. drobno seno.

pulvinâ [pulvi'na:] *tr* → **impulvinâ**;

~ *it* (redko) prašiti se.

pulvinâr [pulvi'na:r] ??

pulzet [pul'džet] (redko t. **polget**) *m* (redko) mladenič *m*.

pulzete [pul'džete] (redko t. **polgete**) *f* mladenka *f*.

pumar ['pumar] *m* 1. cucek *m*, majhen pes 2. FIG golobradec *m*, zelenec *m*.

puncar ['pungar] *m* VOJ bunker *m*; *vuaite priviljigate di chest ordin mondiâl, che custodis tai siei puncars ben disevot sîts atomics.* (*La 03/02*).

punf! ['punf] *int* pumf!

punt ['punt] → *pont*.

punteç [pun'tetʃ] *m* število točk; *Par cheste prove si calcole il ~ daûr dai erôrs e no, come inta chês altris provis, daûr des rispuestis justis.* (SiF 02/2, 77-93).

puntie [pun'tie] *f* (redko) obliž *m*, maža *f*.

puntiliâsi [puntili'a:si] *refl* (redko) trdovratno, trmasto se upirati.

puntilio [pun'tilio] *m* (neobič.) trma *f*.

puntiliôs [puntili'o:s], -ose *adj* trdovraten, trmast; *Fra lis religjons fuartis e maschilistis, la religion cristiane e je la plui rissolude, struturade e puntiliouse tal difindisi di dut ce (Bel).*

puntilisim [punti'lizim] *m* 1. MUZ punktualizem *m* 2. ARS pointilizem *m*.

puntin [pun'tin] *m* 1. pikica *f*, pičica *f*; *a ~* natanko; *e propit ai pîs di Gamaliel o ai imparât a rispietâ a ~ la leç dai nestris vons.* (Bibl-Az); *par ~, dut a ~* (vse natanko) do pikice.

puntinâ [punti'na:] *tr* pikčati, puntirati.

puntinât [punti'na:t], -ade *adj* pikčast.

puntine [pun'tine] *f* 1. cvek *m*, žeblijček *m* 2. OBL čipka *f* 3. VETER (konjska bolezen) kostni izrastek?

puntizâ [punti'dža:] *tr* → *pontizâ*.

puntuâl [puntu'a:l] → *pontuâl*.

puntualizâ [puntuali'dza:] *tr* natančno opredeliti (vprašanje); *e di partî di formis di scriture spontaneis, puntualizant lis specificitâts dal sisteme grafic dal furlan man a man* (Pa 7/2000).

puntulin [puntu'lin] *m* pikica *f*, pičica *f*.

punturâ [puntu'ra:] *tr* vbrizgniti, dati injekcijo.

punture [pun'ture] *f* vbod *m*, pik *m*, zbodljaj *m*; *O lavi a cjoliur lis punturis.* (Sg).

puôr [pu'o:r] *m* (Tresesin) → *puar*; *Puôr omp, nol podeve pensa...* (BrLi).

pupe ['pupe] *f* NAVT krma *f* (zadnji del ladje); *di prue a ~*

pupe ['pupe] *f* punčka *f*, lutka *f*; *Mi mûr la ~, mi mûr la ~!* (don).

Pupe ['pupe] *kr.i f* → *Cjôt Di ~*.

pupil [pu'pil] *m* 1. mladoletnik *m*; *fûr di ~* polnoletni 2. JUR varovanec *m*; *par dut il temp che l'erêt al è ~ ; o vin cetante bisugne dal esempli e dal ~ dal sant martar Bertrant, eroi di un Friûl cristian libar e grant.* (La 05/6).

pupilâ [pupi'la:] *tr* varovati, ščititi; *chês formazions a jerin plui ben intenzonadis a ~ lis piçulis lenghis da zaščitijo majhne jezike; che ancie il grêc al è lenghe minoritarie, in Italie; sichè i sfuarçs de Grecie par ~ cheste ereditât storiche* (Pa).

pupilance [pupi'lantʃe] *f* varstvo *n*, zaščita *f*, skrbništvo *f*; *e pe metude in vore di une leç pe ~ des minorancis lingüisticis.* (O); *cun ativitâts di informazion, di promozion, di ~, di coordenament di ativitâts* (Pa).

pupilâr [pupi'la:r] *adj* JUR nedoletniški, sirotinski.

pupiltât [pupil'ta:t] *f* mladoletna doba:

Pupin [pu'pin] *kr.i f* → *Cjôt ~*.

pupine [pu'pine] *f* → *pipine*.

pupù [pu'pu] *v*: *lâ a ~* INF iti na sprehod, sprehajati se.

pupule ['pupule] *f* 1. meča *f*; → *polpete* 2. ANAT blazinica *f* (na prstu).

pûr I ['pu:r] *adj* čist; pristen, neizkvaren; **aghe pure** čista voda; **in ~ stîl gotic** v pristnem gotskem slogu; *Dute la opare e je magnifichementri rimessade cun fueis,*

nemâi e flôrs in ~ stîl gotic tramontan (Pa); **la pure veretât** čista resnica;

~ *m* pristno *n*; **contâ il ~ dal impûr** povedati natančno vse; **savê il ~ dal impûr** vse vedeti, vedeti, kako so se stvari resnično dogajale.

pûr II ['pu:r] *co* 1. vendar(*le*), in vendar, vseeno; *Tu sâs ~ che e je maridade* (Sg); *chei temps ~ ancje biei ti časi, vseeno tudi lepi* 2. četudi, čeprav; *Al saveve ben che al varès vût di doprâ dome une lenghe ma ~ a front di chest fat le gambiave* (SiF 02/1);

~ *adv* 1. tudi, prav tako; *In fonts al veve ~ une sûr maridade in cjase di volpats.* (Sg); ~ **che** pod pogojem da; *Ur tocjarà tignî cont di ce che tu âs di fâ Tù, proviodint dut ce che al covente pe Tende, ~ che no si impacín cui imprescj sacrossants e cul altâr* (Numars 18,3) pod pogojem da se ne vpleta svete predmete in oltar 2. kar; *Fevelait ~ par furlan, o provi a capîlu.* Govorite kar po furlansko, bom poskusil razumeti; ~ *Dopo dal '45, ur de acet ~ ~ ai fassiscj.* (Pa).

pûr III ['pu:r] *v*: *o ~ → opûr*; *Un al à di cambiâ fisichementri o ~ murâ.* (SiF 03/3, 31-49).

purcel [pur'tel] (t. **purciel**) *m* (redko) prašič *m*, pujs *m*; → *purcit*.

Purcie [pur'tje] *kr.i f* Porcia (PN); *Electrolux e sielç ~ pal prin "Projet globâl laveblancarie".* (La 05/12).

purciel [pur'tel] *m* → *purcel*.

purcin [pur'tfin] *m* BOT → *babe*.

purcine [pur'tfine] *adj f* v: *robe ~* svinjina *f*, salama *f*; *lavaduris, blave e cocis, tant di otignî robe ~ di prime cualitât (don).*

Purcinic [purtʃi'nik] *kr.i m* Polcenigo (PN).

purcit [pur'tit] *m* prasec *m*, prašič *m*, svinja *f*; **mangjâ tanche un ~** jesti kot prašič; ~ **di vide**, ~ **di raze**, **viru** merjasec *m*; ~ **di grasse** pitan prašič; *i beverin mie caratel di vin e i menarin vie il ~ di grasse.* (JM, Salvâ); **Sant Antoni dal ~** opat Sveti Anton; ~ **di Sant Antoni** (furl. navada) prašič, ki je bil blagoslovljen in postavljen pod zaščito Svetega Antona, pitan od vseh v vasi in prodan v korist cerkve; *chel frut al è atôr dutaldì, come il ~ di Sant Antoni* deček je vedno naokoli kot prašič Svetega Antona;

PROV a Sant Andree, il ~ su la bree; a Sante Catarine, il ~ in te cantine; sierâ il cjôt dopo sejampât il ~ - Chiudere la stalla dopo scappati i buoi. (Verone) // < sr.v.lat. purcittus.

purcitâ [purtʃi'ta:] *tr* 1. zaklati (prasca); *Tu sêis capitât mât.* O vin apene purcitât, e lavôr fin parsore i voi. (Sg) ravnotkar smo klali; l'om al à trê dîs di ligrie: co al si sposé, co i mûr la femine e co al purcite 2. ubiti 3. (šalj.) MED operirati;

~ *it* klati;

~ **si refl** porezati se (pri britju); *ah, jo crôt che sbarbiranti si sarà dut purcitât e sperant di comedâsi.*

purcitâr [purtʃi'ta:r] *m* 1. klavec *m*; *Grant sparagn ancje pal ~ che nol varà plui di paiaâ la «tangente» in salamps al veterinarî (Furlanist)* 2. → *porcjâr*.

purcitarie [purtʃi'tarie] *f* veriga, ki drži plužne ročice.

purcitât [purtʃi'ta:t] *adj* (neobič.) umazan, zamazan; *une cjalce impirade par ledrôs e chê altre purcitade;* ~ *m* sesekljana svinjina; *mangjin, bevin e, rafantsi di chel temp che àn dizunât, tai prins dîs a sapulissin te lôr panze il ~.*

purcite [purtʃi'tite] *f* 1. svinja *f*; **cjapâ la ~** biti zavrnjen (pos. ljubez.); **dâ la ~ a** pustiti nekoga, končati zaroko; *mi à dât la ~, mi à fat la ~;* 2. vrsta fantovske igre; *par disléâ la vite, finiran cul zuiâducj di ~* 4. **purcitis** BOT → **madalenis**.

purcitin [purtʃi'tin] v: *voi purcitins* majhne oči; *al veve i voi purcitins e sgarbelinôs, e une barbate.*

purciton [purtʃi'ton] v: *a ~ brez postanka, tu pa tam, kot veter; co jeri zovin, cun Amôr o soi stât a~; lâ a ~ mečkati, obirati se.*

purcitut [purtʃi'tut] m 1. demin. od **purcit** 2. **fâ i purcitus** (šalj.) bljuvati, bruhati; *cualchidun al varà fat i purcitus* 3. ~ **di tiere** ZOOL kočič m.

purcjinel [purqi'nel] (pl **purejinei**) m lutka f; burkež m, pavliha f; *Indenant al ven il gno ~. (ShW); fâ i purejinei* ?? de sô rabie che nus pare “in pulvere et canele” se no le finin di mangjačâ, bevačâ, fâ i purcjinei, saltâ messe e gjespui e vie indenant. (BelR).

purcjinelade [purqine'lade] f lutkovna igra f.

purcjinelâr [purqine'lâr] m lutkar m.

Purçûs [pur'tlu:s] kr.i m (Datimis) Porcinj m (IT Porzus); *Tune edizion di no vendi, ma in timp pal cjadalan dal maçalizi di ~ – colât ai 7 di Fevrâr (Pa 02); Purçûs / Porcinj (La 07/03).*

purè [pu're] m KUL pire (krompir); ~ cuinçât cul tocjo da friture (natisone).

purece [pu'rete] f čistost f, invezit, nol podeve lassâ che il so spirt indipendent e la sô ~ di pinsîr cjadassin condizionament di sorte (Pa).

purementri [pure'mentri] adv 1. čisto; *Simpri fasint un paragon ~ cronologic, jo o son 22 agns che o scribici ca e là. (Bel)* 2. preprosto, enostavno 3. le, samo.

purgâ [pur'ga:] tr 1. (o)čistiti, otrebiti; *a Mueç al faseve ~ e sblanchizâ il prodot (Natisone/furlanis)* 2. MED odvajati, dati dristilo, purgirati 3. FIG pokoriti se (za grehe) 4. očistiti (kočljiva mesta v besedilu); ~si refl 1. MED vzeti dristilo, čistilo 2. FIG očistiti se grehov.

purgant [pur'gant] m FARM odvajalo n, čistilo n; ~adj FARM odvajalen, laksativen,

purgatîf [purga'ti:f], -ive adj FARM dristilen, čistilen, odvajalen, purgativen.

purgatori [purga'tori] m vice fpl; *a seconde di cemût che a jerin, o savevin se o saressin finits tal Infier, Paradîs o ~. (Ta); ti cjape par une anime dal ~ (MazzonIol).*

purge [purge] f 1. odvajanje n 2. čistilo n, odvajalo n 3. čiščenje n 4. FIG čistka f.

Puriessim [puri'esim] kr.i f (Cividât) Prešnje fpl (Priešnje), na Prešnjah (IT Purgessimo, DE Grünberg); *Gno pari al contave chel che al è succedût a ~ (Natisone/miti).*

purificâ [purifi'ka:] (o **purifichi** [puri'fiki]) tr (o)čistiti; ~si refl očistiti, očiščevati se.

purificadôr [purifika'do:r] m REL čistilni prtiček m.

purificazion [purifikatsi'on] f 1. čiščenje n, očiščevanje n; *Daspò da la incubazion e da la ~ a son stâts puartâts sui terens conseâts de Seifert (1996). (SiF 02/1, 31-45); Dopo de Grande ~ dai Stâts Unîts? (Ta)* 2. REL očiščevanje; *Al nassè duncje un cavîl fra i dissepui di Zuan e un gjudeo a rivuart de ~. (Bibl-Zn)* Med Janezovimi učenci in nekim Judom pa je nastalo razpravljanje glede očiščevanja.

purine [pu'rîne] f KEM purin m.

purism [pu'rîzim] m LING purizem m.

purist [pu'rîst] (pl **puriscej**) m LING purist f, zagovornik purizma; ~adj purističen.

puristic [pu'rîstik], -iche adj LING purističen; *Chei che a àn une concezion puristiche de lenghe (Pa).*

puritan [puri'tan] adj 1. REL puritanski 2. puritanski, strog, prenapet; ~m puritanec m (puritanka f).

puritanism [purita'nizm] m REL puritanizem m; *Dome che, te ete di fin secul, caraterizade dal ~ de regjine Vitorie (Bel).*

puritât [puri'ta:t] f čistost f (t. FIG).

purizion [puritsi'on] f 1. delež m, porcija f 2. obrok m (jedi); *Gustâ e cene, ur rivavin purizions calcoladis daûr la ande e il pitic di un mat dispatussât o amancul di medie vualece (Urli)* 3. proporcija f, sorazmerje n, dimenzija f; **a rate** ~ sorazmerno, proporcionalno.

purño [pur'no] adv (v neg. stavkih) mar ne, saj ne; *no je ~ robe di rompi?* mar ni krhka stvar?; *Nol sarà ~ to pari arbul, che al vivarà plui di me, a podê gjoldi ancjemò di plui! (Enrico).*

purpûr [pur'pu:r] co vendar(le), toda, vseeno, kljub temu, vendar; ~ une oposizion dispès vuarbe vendar pogosto slepa opozicija.

purple ['purple] f 1. škrat m 2. kardinalski plašč m.

purpurin [purpu'rîn] adj škrlaten; *Daûr dal Cuâr al è lât jù il sorele / intun splendôr di flame purpurine (La 06/1).*

pursì [pur'si] adv (za glagolom) dobro, seveda.

purtrrop [pur'trɔp] adv žal, na žalost.

pûs ['pu:s] (Tresesin) → **puedis**; *No tu pûs sbaliâ. (BrLi)*

Puscuel ['pu:s] kr.i m ?? *La strade di ~ si slargje man man che a si fâs dongje de puarte (Tolazzi).*

pusitif [puzi'ti:f] → **positif**.

pussibil [pu'sibil] adj/m → **possibil**.

pussibilitât [pusibili'ta:t] f → **possibilitât**.

pussibilist [pusibi'list] (pl **pussibilisej**) m → **possibilist**.

Pusterie [pus'tit] *Te glesie di Povolâr e di Maranzanis al è tignût cont l'altâr di len dal 1541 di Michael Parth, artist de ~. (Pa).*

puštiç [pus'titʃ], -ice (pl **puštiçs** [pus'tits]) adj nov; začasen; umeten, nepristen, nenanraven; *Al jere clâr però che si tratave di une libertât e di un podê limitât, ~ e cence sostance (Storie); Previsions pusticis a son stadis fatis par sotinsiems des stagjons estivis (SiF 02/2, 39-58); ejavei puštiçs umetni lasje; cunfins puštiçs umetne meje; un braç ~ umetna roka.*

pustot [pus'tot] adj (teren, zemlja) zapuščen, divji, pust; *Un teren ~ e clapignôs cul lôr lavôr al deventave un cjampl di vuardi o di forment, un ort o un zardin. (Scf); Cui 2 milions di euros a disposizion, a saran compradis machinis speciâls par seâ i prâts pustots (Pa);* ~m pustinja f, neobdelan svet; *in ~ v opuščenem stanju.*

pustote [pus'tote] f → **pustot**.

pustule [pustule] f MED gnojni mehurček m, gnojna pikaf, pustula f; *Bielzà 600 agns prin di Crist i Assîrs a cjacaravin da la ~ perniciose da la spighete (SiF 02/1, 31-45).*

Pustuncic [pustun'tîk] kr. i f (Sant Martin Di Volves On) Postoncicco.

putamen [pu'tane] m putamen; *Ripetizion di peraulis Grup omogjeni di Aument di ativitât in L2 confrontade cun 12 bilengâi cun alt intal ~. (SiF 03/4, 97-114).*

putane [pu'tane] f kurba f; PROV dulâ che a son cjampanis, a son ancke putanis; ~di **Vignesie!** FIG nesramnež!: **a la plui ~** v najslabšem primeru.

~ malsestade! ~ malsestade! No bastave la colpe di vêle fate, chê creature! (Tolazzi).

putanîr [puta'ni:r] m kurbir m.

putanizâ [putani'dža:] *tr* onečastiti, onečaščati.

putatîf [puta'ti:f], **-ive adj** namišljen, domneven, putativen.

putativementri [putative'mentri] *adv* namišljeno, domnevno, putativno; *Chest studi al à mostrât lis diferencis neurâls peadis ~ a lis diferencis di elaborazion intune performance di gjenerazion di verps cun tante o pocje pratiche* (SiF 03/4, 97-114).

putèr [pu'ter] *m* puter *m* (retoromanski jezik); *A chestis cinc zonis a corispiundin cinc diviers idiomis: .. il ~ e il vallader.* (*Cisilino, treball*).

putiferi [puti'feri] *m* hrup *m*, hrušč *m*; *Ta chest ~ dai sens che il jet mi propinave* (*BrLi*).

putrop [pu'trop] *adv* (pon. v *pl*) nekaj, nekoliko, malo.

putrops [pu'trɔs], **putropis pro adj pl** razni, nekoliko, nekaj, malo (+ rod.); **putropis voltis** nekajkrat; *A jerin passâts ~ dîs* Preteklo je nekaj dni; *Par ~ dîs no si jerin fats viodi ni soreli ni stelis* za nekoliko dni; *Il furlan al à a disposizion ~ dizionario* Furlanščina ima na voljo nekaj slovarjev.

putropomon [putropo'non] *adj* in *pro* in *akreš od* → *putrop*.

putròs [pu'trɔs] *adj pl* → *putrops*.

puzinâ [putsi'na:] *tr* 1. natančno očistiti 2. ARGO izmikati, krasti po malem; ~*si refl* očediti se, olepšati se.

puzzle [putsi'??] *m* sestavljanja *f*; *il Ludobus al proponarà zúcs e il ~ zigant* (*CoUd*).

Q

Quaker [ku'aker] *m* Quaker ?

Qatar [ka'tar] *kr.i m* Katar *m*; *transmitût de television dal ~ "Al Jazira"* (*Pa 02/10-11*).

Qoelet [ku'a??ker] *os.i m* BIBL Kohelet *m*; *Il libri dal ~, il plui "uman" e tremont de Bibie* (*BelFa*).

qualunquismo [kualunku'izmo] *m* (*it.*) → *cualuncuismo*.

quanto-prima [kuanto'prima] *adv* (*it.*) čimprej, kar se da hitro.

Quarin [kua'rín] *kr.i m* Quirino; → *Punt Di Sant ~*.

Quarnan ['ram] *i.g* → *Cuarnan*; *e a'nd'ere ancje tai canalons de mont di Musi e te plere dal ~.* (*Sg*).

Quebec [kue'bek] *kr.i m* Quebec *m*.

questure [kues'ture] *f* → *uesture*.

quid [ku'it] *m* (*lat.*) vsota *f*, znesek *m*, delež *m*.

qui-habitat [kui'abitat] *v:* *sintî il ~* očitati si; *no volê sintî il ~* ne hoteti si očitati.

quiproquo ['ram] *m* (*lat.*) nesporazum *m*.

quondam [ku'ndam] (*t.* **condam, condum**) *adj inv* (*lat.*) 1. pokojen, rajni 2. eks, bivši.

quorum [ku'orum] *m* (*lat.*) kvorum *m*; *e il ~ al è stât superât dome tes sezions des frazions di San Zorç e di Vilegnove.* (*La 05/7*).

R

R, r ['ere] *m* črka *r*; (pri črkovanju) *r* kot Ravne .

rabaltâ [rabal'ta:] *m* → *ribaltâ*.

rabarbar [ra'barbar] *m* → *reobarbar*.

rabatâsi [raba'ta:si] *refl* ?? *nol saveve rabatâsi di nissune bande li dentri* (*PauluzzoN*).

rabiâsi [rabi'a:si] *refl* → *inrabiâsi*.

rabiât [rabi'a:t], **-ade adj** → *inrabiât*.

rabie ['rabie] *f* 1. MED steklina *f*, rabies; *e al è muart di ~ (sangiorgioinsieme)* 2. bes *m*, jeza *f*, srd *m*, zaničevanje *n*, zasmeh *m*; zavist *f*, *Lôr a son restâts plens di ~ (Bibl-Lc); une ~ cuce* slepa jeza; *sečajoâsi di ~* umreti od, požreti se od jeze; *spelâsi di ~* požreti se od jeze; PROV no je ~ parsore di chê de femme.

rabieç [rabi'etʃ] (*pl rabieçs* [rabi'ets]) (*t.* **rabioseç**) *m* besnot *f*, razdraženost *f*.

Rabil [rabił] *kr.i m* → *Predil*.

rabin [ra'bin] *adj* besen, jezen, razdražljiv, nasilen.

rabin [ra'bin] *m* REL rabin *m*; *e il ~ Reggio* (*La 07/03*).

rabinic [ra'binič], **-iche adj** REL rabinski; *Seont la tradizion rabiniche, intal templi di Gjerusalem (glesie).*

rabinism [rabi'nizm] *m* REL rabinizem *m*.

rabiôs [rabi'o:s], **-ose adj** 1. MED stekel; *cjan ~* stekel pes; 2. besen, jezen, razdražen; *dibot nol rive nanceje a respirâ, mancumai a rispuindi a domandis rabiosis berladis.* (*Tolazzi*) 3. *vuès ~* ANAT gleženj *m*.

rabioseç [rabi'o:seʃ] *m* → *rabieç*.

rabotant [rabo'tant] *m* (*gor.*) tlačan *m*, rabotnik *m*, rabotar *m*; *Dopo de servitût dai rabotants te Ete di mieç* (*Pa 02*).

rabote [ra'bote] *f* tlaka *f*; → *plovi*.

Rachêl [ra'ke:l] *os.i m* Rahel *m*; ~ e vai i siei fîs e no vûl jessi confuartade, parceche no son plui. (*Bibl-Mt*).

Rachele [ra'kele] *os.i f* Rahel *m*.

rachete I [ra'kete] *f* ŠP reket *m*, lopar *m*. → *palete*.

rachete II [ra'kete] *f* → *rocheton*.

rachitic [ra'kitik] *adj* MED rahitičen; ~ *m* MED rahitik *m*.

rachitisim [raki'tizim] *m* MED rahitizem; rahitičnost *f*.

raclâ [ra'kla:] *tr* AGR potakniti, potikati vejice (npr. za grah); ~*si refl* tepsti se, rvati se.

raclade [ra'klade] *f* udarec *m*, batina *f*.

racli ['rakli] *m* kol *m* (podpira rastline).

Racolane [rako'lane] *kr.i f* (Scluse) ??Reklana (IT Raccolana); *Val ~* Reklamska dolina; *La Val ~, cu lis glesiis fatis sù de fede e de fadie de int, a son sieradis.* (*BelAlci*).

racolt [ra'kɔlt] *m* 1. *i racolts* žito, katero je treba še požeti 2. → *ricolte*.

racolte [ra'kolte] *f* → *racuelte*.

racolzi [ra'kɔldži] (*o racolç* [ra'kɔltʃi]) *tr* (*neobič.*) → *racuei*.

racomandâ [rakoman'da:] *tr* 1. priporočiti 2. priporočeno poslati pošto 3. prijaviti, javiti (npr. izgubljeni predmet); ~*si refl* priporočiti, priporočati se.

racomandabil [rakoman'dabil] *adj* priporočljiv; *Un libri ben scrit, come par esempli "Il nome della Rosa" o chei di Roth e Magris, al è za ~ (Bel)*.

racomandazion [rakomandatsi'on] *f* priporočilo *n*, priporočitev *f*.
racon [ra'kon] *m* BOT → **verzui**.
racòs [ra'kos] *m* BOT → **verzui**.
racreâ [rakre'a:] *tr* in *refl* → **ricreâ**.
racuei [raku'eij] (t. **ricuei**) (p. *racuet/ ricuet*) *tr* 1. pobrati, pobirati, zbrati, žeti 2. FIG zbrati; sprejeti, sprejemati; *e va pes stradis e pes cjasis a ~ dons.* (*La 04/12*);
~*si refl* 1. namestiti se, nameščati se 2. koncentrirati se (na); osredotočiti se (na); poglobiti se (v) 3. zbrati, zbrati se.
racueidôr [rakuei'do:r] (t. **ricueidôr**) *m* nabiralec *m*, zbiralec *m*.
racueiment [rakuei'ment] (t. **ricueiment**) *m* po-, zbiranje *n*; zbranost *f*.
racuelte [raku'elite] *f* 1. pobiranje *n*, zbiranje *n*; *la ~ ponts* nabiranje točk; *20 prodots in regâl cu la ~ ponts* (*Furlanist*); *~ des firmis* zbiranje podpisov; *In curt aduncje il bancut pe ~ des firmis al sarà presint ancie inte citât dal Nadison.* (*La 06/3*); *~ di dâts statistics* zbiranje statističnih podatkov; *~ differenziade* ločeno zbiranje odpadkov; *a son metûts trê puescj pe ~ differenziade e dai refudums grancj.* (*CoGonars*) 2. zbirka *f*; *al publicâ ancie tal 1950 la ~ "Risultive"* (*Vichi*).
racuet [raku'et] *p od racuei*.
racuete [raku'ete] → **ricuete**.
racule [rakule] *f* ZOOL → **craçule**.
radâ [ra'da:] *tr* striči, briti; strgati, osmukniti; goliti; ~*si refl* striči se, briti se; *~ si la barbe* obriti se.
radade [ra'dade] *f* striženje *n*.
radar ['radar] *m* ELEK radar *m*;
~ *adj* ELEK radarski; *Dutis chestis osservazions a vegnin analizadis tal articul, insieme ai dâts ~* (*SiF 04/5*).
rade [rade] *f* zalivček *m*; sidrišče *n*; *viôt la malsestade feriere di Servola, crôs e delizie de ~ di Mugle* (*La 06/4*).
rađegâ [rade'ga:] *it* → **radigâ**.
radi ['radi] *m* nesoglasije *n*; razprtija *f*; spor *m*; nasprotje *n*.
radiâl I [radi'a:l] *adj* radialen; *L'implant dai borcs furlans al è ~ daûr dal grât di ativitât dal om* (*CoGonars*); *pneumatic* ~ AVTO radialna pnevmatika, radialka.
radiâl II [radi'a:l] *adj* ANAT koželjničen; *arterie* ~ MED koželjnična arterija, radialna arterija;
radiatif [radia'ti:f], **-ive** *adj* FIZ radiacijski.
radiatôr [radia'to:r] *m* radiator *m*, grelnik *m*, ogrevalo *n*; AVTO radiator *m*.
radiazion [radiatsi'on] *f* FIZ sevanje *n*, radiacija *f*; *in considerazion lis fuançantis come la orografie, la gjeografie e la ~ dal soreli.* (*SiF 02/2, 39-58*); *che lis busis neris no àn di jessi dal dut neris, si ben a àn di butâ für ~* (*Pa 7/99*).
radic [ra'dik] *m* BOT cikorija *f*, potrošnik *m*, radič *m*, endivija *f* (*Cichorum intibus*); *se no al jere il rost di vidiel cu lis patatutis, simpri ~ e polente* (*Natisone/furlanis*); *~ vert* zelena endivija; *Tantis verduris e jerbis, cuetis o crudis, come fasûi, cicorie, ~ vert* (*Natisone/furlanis*); *~ di mont* navadna gorska ločika (*Cicerbita Alpina*); *Studis su la caraterizazion e la coltivazion dal ~ di mont* (*Cicerbita Alpina*).
radicâl [radi'ka:l] *adj* 1. koreninski 2. LING korenski 3. FIG, POL radikalni, korenit, temeljiti; *Cheste e je une forme gnove di islamisim ~* (*Pa 02/10-11*);

~ *m* 1. LING koren *m*, radikal *m*; *declinazion latine cul radicâl che al finis in i* (*Leng 2000*) 2. MAT koren *m*, radikal *m* 3. KEM radikal *m*.
radicalism [radika'lizim] *m* 1. FILOZ radikalizem *m* 2. radikalnost *f*.
radicalitât [radikali'ta:t] *f* radikalnost *f*; *Al à profetade ancie la crisi de Glesie, pes sôs trainis politichis, pe sô mancance di ~ (Bel)*.
radicalizâ [radikali'dza:] *tr* radikalizirati; *La strategie da la vuere e dal terôr che in chest moment storic e je daûr a ~ il scuintri jenfri occident e mont islamic* (*Pa 04/03*).
radicalizazion [radikalidzatsi'on] *f* radikalizacija *f*.
radicalmentri [radikal'mentri] *adv* 1. korenito, radikalno 2. FIG popolnoma.
radigâ [radi'ga:] (*o radighi [ra'digi]*) *it* prepirati se, nasprotovati.
radigo ['radigo] *m* → **radi**.
radigon [radi'gon] *adj* prepirljiv, zdraharski; ~ *m* prepirljivec *m*.
radio ['radio] *f* 1. radio *m*, radijski sprejemnik; *lis robis grandis lis sintive cu la ~; distudâ la ~* ugasniti radio, izključiti, ARH zapreti radio; *soltâ la ~* poslušati radio 2. radio *m* (radijska postaja); *Onde Furlane e je une ~ di informazion locâl.(O); ~ Babe, ~ Babis* (*šalj.*) opravljev ženske; *eh, si sa, di chê strade si fâs ~ Babe, plantant voris e fruts; ~ comercialâ* komercialni radio; *classiche e altris musichis pôc consideradis des radios comerciâls.* (*O*).
radioastronomie [radioastrono'mie] *f* ASTR radioastronomija *f*.
radioatîf [radioa'ti:f], **-ive** *adj* FIZ, KEM radioaktivni; *aghe radioative* radioaktivna voda; *La PET e misure il flus dal sanc doprant aghe radioative, in particolâr idrogen cumbinât cun ossigen (15O), un isotop ~ dal ossigen.* (*SiF 03/4, 97-114*).
radioativitât [radioativi'ta:t] *f* FIZ, KEM radioaktivnost *f*.
radiocomandât [radiokoman'da:t], **-ade** *adj* radijsko voden, upravljan.
radiocroniche [radio'krônik] *f* radijska kronika, neposredni radijski prenos.
radiocronist [radiokro'nist] *m* voditelj radijske kronike.
radiodifusion [radiodifuzi'on] *f* radiodifuzija *f*, oddajanje radijskih programov.
radiodram [radio'dram] *m* radijska igra *f*; *Pe edizion dal 2004 a saran viertis 2 sezioni: par un romanç, une conte lungje o une ricolte di contis; e par un ~.* (*Pa 04/05*).
radiofonic [radio'fônik], **-iche** *adj* radiofonski, radijski; preko radio; *lis iniziativis esternis a fasin di Onde Furlane un fenomen dal dut originâl tal panorame ~ regionâl.(O); e previôt spots televisifs e radiofonics par talian (O) televizijski in radijski..*
radiofonie [radiofo'nie] *f* radiofonija *f*.
radiogjornâl [radiogó'rna:l] (*pl radiogjornâi*) *m* radijski dnevnik *m*; *di 364 mil spetadôrs di telegjornâi e di 177 mil scoltadôrs di radiogjornâi.* (*Pa*).
radiografiâ [radiogra'fa:] *f* MED rentgenizirati, rentgensko slikati.
radiografic [radio'grafik], **-iche** *adj* MED rentgenski.
radiografie [radiogra'fie] *f* 1. MED radiografija *f* 2. FIG natančna slika, analiza; *Tornant al argoment di chest gno resonâ, a la ~ dal dubit, o dîs che no mi sint in crisi su Diu e su la sô esistence.* (*Belfa*).

radiolic [radi'ɔlik] *m* MED radiolog *m.*

radiologic [radio'lɔgik], **-iche adj** FIZ, MED radiološki.

radiologie [radiolo'gie] *f* FIZ, MED radiologija *f.*

radiometri [radi'ɔmetri] *m* FIZ radiometer *m.*

radioregiistradôr [radioregistra'do:r] *m* radiokasetofon *m.*

radiosoltadôr [radioskolta'do:] *m* radijski poslušalec *m;* venastâi su un particolâr "abonament" che i radiosoltadôrs in libertât a sotoscritiv ogni an cun chê che radio Onde Furlane (*O*).

radioscopic [radio'skɔpik], **-iche adj** radioskopski.

radioscopie [radiosko'pie] *f* MED radioskopija *f.*

radiosondaç [radioson'datʃ] *m* radijsko sondiranje *n;* e dal ~ de Aviazion Militâr Taliane a Cjampfuarmit (*Udin*) (*SiF 02/2, 39-58*).

radiotecnic [radio'teknik], **-iche adj** radiotehničen; ~ *m* radiotehnik *m.*

radiotecniche [radio'teknike] *f* radiotehnika *f.*

radiotelefonie [radiotelefo'nie] *f* TELEK radiotelefonija *f.*

radiotelevisif [radiotelevi'zi:f], **-ive adj** radiotelevizijski; che si sintin defraudâts dal servizi public ~ (*Pa 7/2000*); Ancjemò plui di impat e sarès la nassite de informazion radiotelevisive par furlan (*Leng*).

radiotelevision [radiotelevizi'on] *f* radiotelevizija *f;* che si pues une convenzion cu la ~ taliane par prontâ programs in lenghe furlane. (*Pa*).

radioterapic [radiote'rapik], **-iche adj** MED radioterapevtski, radioterapijski.

radioterapie [radiotera'pie] *f* MED radioterapija *f.*

radisele [radi'zele] *f* → **redesele**.

radrâ [ra'dra:] *tr* → **ledrâ**.

radric [ra'drik] *m* → **lidric**.

radrichesse [radri'kese] *f* → **lidrichesse**.

radrîs [ra'dri:s] *f* → **lidrîs**.

radrôs [ra'dro:s], **-ose adj/m** → **ledrôs**.

radrosâ [radro'za:] *tr* → **sledrosâ**.

radunâ [radu'na:] *tr* zbrati, zbirati; Po, sunade la cjampane dal cjiscel di *Udin*, che ai jere il segnâl par ~ il popul, une sdrume disordenade di contadins fûr di se pé asse (*Storie*).

raf ['raf] *v:* **o di rif (ruf) o di ~** na tak ali drugačen način.

râf ['ra:f] *m* BOT repa *f* (*Brassica rapa*); Une zurie tecniche à par ultin sielt il miôr ~ dal 2006. (*Furlanist*); La stese fature da mignestre di cartufulis nome che invezit des cartufulis si metin i râfs. (*Natisone/furlanis*); **un ~ di ravine** popolnomu nič; **cjapâ un ~ par un trâf** zmotiti se, zamenjati nekaj; **pierdi sac e râfs** biti brez dinarja.

rafâf [ra'fa:] (*t. rifâ*) *tr* odškodovati (nek.); nadoknaditi; kompenzirati; Forsit pe voie di ~ chest vueit (*FogMil*); ~ il temp pierdut nadoknaditi izgubljeni čas.

rafacon [rafa'kon] *m* BOT bodika *f* (*Ilex aquifolium*); Il visc e il ~ (*don*).

Rafael [rafa'el] *os.i m* Rafael *m.*

rafanâ [rafa'na:] *it* tekmovati, boriti se.

rafat [ra'fat] *adj* → **rifat**.

rafât [ra'fa:t] *adj* → **rifat**.

rafe [rafe] *v:* **zuiâ di rufe e ~ → rufe**.

rafet [ra'fet] *m* obrtniško orodje, železno orodje za označevanje drevesa za posek (*don*).

rafiche [rafike] *f* FIG naglo zaporedje *n*, cela vrsta (mnoštvo); o ai une ~ di biris di paiaiat! (*Onde/forum*);

a ~ na kupe, mnoštvo, v naglem zaporedju; **di jessi un scritôr che al butave fûr libris a ~ come tancj scritôrs di vuê.** (*Bel*).

rafigne [ra'fiñe] *f* vrsta ribiške mreže.

rafigurazion [rafiguratsi'on] *f* upodobitev *f,* upodabljanje *n;* O mi ripiarès a chest invier crût e cence nêf e ploie, tant lontan de ~ poetiche di Oscar Wilde (*Pa 02*).

rafilâ [rafi'la:] (*t. rifilâ*) *tr* 1. ponovno nabrusiti 2. obrezati, poravnati 3. dati; ~ **un scufiot** dati zaušnico.

rafiladure [rafiladure] (*t. rifiladure*) *f* 1. obreza *f,* obrezovanje *n* 2. odrezek *m*, odpadek *m.*

rafinâ [rafi'na:] *tr* 1. čistiti, prečistiti, rafinirati 2. FIG izpopolniti, plemeniti, izboljšati.

rafinarie [rafina'rie] *f* 1. rafinerija *f;* čistilnica *f* 2. cukrarna *f.*

rafinatece [rafina'tet[e]] *f* izbranost *f*, prefijenost *f;* curâ la cualitat e la ~ de comunicazion par furlan par sodisfâ i desideris di stime e autorealizazion dai furlanofons (*SiF 03/3, 69-81*).

rafiol [rafi'ol] *m* žlikrof *m*, testenica z nadevom.

rafossâ [rafo'sa:] *tr* → **riviessâ**.

rafrescjâ [rafres'qa:] *tr, it, refl* → **rinfrescjâ**.

rafrêt [ra'fre:t] (*t. rifrêt*) *m* hladna jed *f*, hladna plošča *f.*

rafuès [rafu'es] *m* → **riviesse**.

raganel [raga'nel] (*t. ranganel*) *m* palica *f*, gorjača *f.*

raganize [raga'nitse] *f* (*carn.*) popevka *f*, pesem *m.*

ragjos [ra'glan] ?? parcè che al tacà a contâi ancje a lui la storie de partide, e dai ragjos e dal campionât (*PauluzzoN*)

raglan [ra'glan] *m* OBL raglan *m.*

ragn ['rañ] *m* 1. ZOOL pajek *m*; ~ **des cisis** (*Aranea labyrinthica Lin.*); ~ **vert** (*Micrommata smaragdula Latr.*); ~ **cul boton, ~ de crôs** navadni križevci (*Araneus diadematus Cl.*); ~ **di aghe** močvirski tekač *m*, mlinar *m* (*Hydrometra stagnorum*); ~ **di mâr** morski zmaj *m* (*Trachynus draco*); **tele di ~** pajčevina *f*; **al cjatâ la sô mobilie dute intun grun, plene di polvar e di telis** di ~. (*Sg*) 2. FIG **gjavâ un ~ dal mûr** priti do nobenega zaključka; **no jessi bon di gjavâ un ~ dal mûr** ne moči čisto nič početi, delati 2. **ragns** BOT vrtna črnika *f*, vetrnica *f* (*Nigella damascena*).// < lat. *araneus* 'id.'

ragnâ [ra'ña:] *it* → **cagnâ**.

ragnâr [ra'ña:r] *m* ZOOL (*Tichodroma phoenicoptera Tem.*)

ragnut [ra'ñut] *m* demin. od **ragn**.

ragrupâ [ragru'pa:] *tr* zbrati, zbirati.

rai I ['rai] *m* 1. žarek *m*; ~ **di soreli** sončni žarek; *Il balcon, rapresentazion de lûs di Crist, un temp al faseve lusignâ cui rais dal soreli ducj i mosaics dorâts des capis* (*Pa*); **rais X** rentgenski žarki; **rais cosmics** kozmični žarki 2. prečka *f* (na kolesu); **meti rais tes rovedis** palce pod noge metati 3. MAT polmer *m*, radij *m*; **tal ~ di dîs metris** v radiju desetih metrov.

rai II ['rai] *m* → **ragn**.

Rai ['rai] *m* Rai, italijanska radiotelevizijska družba; ~ e guvier a àn temp fint in Avrîl par stabilî cemût aplicâ la leç 482/99. (*Pa 03/2*).

raiade [rai'ade] *f* *v:* ~ **di soreli** sončni žarek.

raibe ['raibe] *f* → **rabie**.

raibie ['raibie] *f* → **rabie**.

Raibl ['raibl] *kr.i m* → **Predil**; La storie de miniere di ~ nissun chenti sù le à innmò dismenteade (*La 05/11*).

raibôs [rai'bo:s], **-ose adj** → **rabiôs**.

raiere [rai'ere] *f* žarni venec *m*; *La edicule al centri e je bordade cun dôs colonutis e sore al si poie l'arc cu lis perlutis, une fasse a strece e une ~ a fiers di cjalav cun fueis di acant.* (*Pa 02/1*).

Raimont [rai'mont] *os.i m* Rajmund *m*; *Fî di Jeroni, fradi di ~ e Virgjili (GE); ~ di Strassolt - e ja la prime volte che si frontin i aspiets "di marcjât" de "cuistion furlane".* (*Pa 02*).

Rain ['rain] *r.i m* → **Ren**.

rainat [rai'nat] *m* ZOOL → **raine**.

raine ['raine] *f* lončena skleda (brez pokrova); *Jo o soi vegeterian ma i miei doi amiis, par no ofindî nissun e par no sameâ sbleâts, ai dan dentri un par bande diretementi te ~ come doi lôfs!* (*sfolmenats*); → **terine, pladine**.

rainé [ra'ine] (t. **renat**, **rainat**) *f* ZOOL krap *m* (*Cyprinus carpio*).

Rainîr [rai'ni:r] *os.i m* Rajner *m.?*

raitar [rai'ni:r]

ralentâ [ralen'ta:] *tr* 1. upočasnit; *la bale, intant che e va sù, e ven saldo ralentade par efet de gravitât.* (*Pa 7/99*) 2. FIG popustiti, rahljati, slabiti.

ralentament [ralenta'ment] *m* 1. upočasnitev *f* 2. FIG popuščanje *n*, slabitev *f*; *Industrie: ~ de ativitât (O); Andrea Pittini, al fevele di fase di ~ pe industrie dal Friûl Vignesie Julie..(O).*

rali [ra'li] *m* strgača *f*; grebljica *f*; *la ribalte sporcje di farine che ançemô no à netât cul ~ che al è poiât parsore (Mar).*

rally ['reli] *m* ŠP reli *m*, rallye *m*; *Le vin cognossude chê volte dal ~ a Cividât (Tolazzi).*

ram I ['ram] *m* 1. baker *m*; *fil di ~ bakreni kabel; Di fat la aziende lombarde e je interessade dome al repart di produzion dal fil di ~ (O); minere di ~ rudnik bakra; ~ incrudit* Diferents filiots doprâts par fâ RPM : ...5-poliester, 6 e 7-twaron, 8- ~ incrudit. (*SiF 03/3, 97*)
2. *il ~, il ~ de cusine* (kolekt.) bakrene (kuhinske) posode, bakrenina *f* 3. bakrorez *m*

ram II ['ram] *m* 1. veja *f* (drevesa) 2. FIG (sorodstvo) veja *f*; *a son tiei fis...a son dal to ~; ~ de famee* družinska veja; *Vuarneri di Çuc, che al jere di un ~ de stesse famee (consorzio castelli)* 3. rokav *m* (reke); *un ~ di aghe* 4. (znanost ipd.) panoga *f*; *La Antropologie culturâl e je chel ~ de Antropologie (Vichi).*

ramâ [ra'ma:] *tr* 1. bakriti 2. AGR z galico škropiti

ramace [ra'matse] *f* vejica z listjem; *che lis fueis secjis a restin tacadis a lis ramacis* (*SiF 03/4*).

Ramacul [ra'makul] (lok. **Sant Ermacore**) *os.i m* Hermagor; **Sant ~** Sv. Hermagor; **Sant ~ .. al fo il prin vescul di Aquilee** (Vichi).

ramaç [ra'matʃ] (**ramaçs** [ra'mats]) *m* 1. veja *f* (drevesa); *Difat si po taiâ un ~ e ançje une buine part di tronc (BelPe)* 2. FIG veja *f*; *Lis lengthis romancis a son duncje un sot grup dal ~ occidental des lengthis indouropeanis* (Vichi).

ramaçade [rama'tʃade] *f* vejevje *n*, krošnja *f* (drevesa); *Cun chê ~ si podeve fâ al plui une biele sfameade, ma cuei la polente al jere za un afâr seri.* (*Sg*).

ramaçon [rama'tʃon] *v:* **dâi di ~, menâi di ~** VETER podivjati, močno pihatî.

ramaçôs [rama'tʃo:s], **-ose adj** vejnati.

ramaçut [rama'tʃut] *m* vejica *f*.

Ramadam [rama'dam] *m* REL Ramazan *m*; *Par sigûr la astignince dal alcul e dal mangjâ e je invezite un oblic intant dal ~ (Pa).*

ramade I [ra'made] *f* stekleno okno *n*; okna *npl*.

ramade II [ra'made] *f* 1. razvejenost *f*, razcepljenost *f* (na veje), ramifikacija *f* 2. FIG razrast *f*, razvejitev *f*, razvejanost *f*.

ramadure [rama'dure] *f* METAL bakrenje *n*.

Ramandul [ra'mandul] *kr.i f* (Nimis) Ramandolo.

ramandul [ra'mandul] *m* (vino) romandolo.

ramangjine [raman'gine] *f* → **romangjine**.

ramanie [rama'nie] *f* BOT dišeci volcin (*Daphne cneorum*).

ramascje [ra'masqe] *f* vejica *f*.

ramassâ [rama'sa:] *tr* zbirati, (na)kopičiti.

ramât [ra'ma:t], **-ade adj** 1. vejnat 2. pobakren.

ramatic [ra'matik] *m* vlažnost *f*; vlaga *f*.

rambâ [ram'bâ:] *tr* oropati; **~i ale a un**

rambe ['rambe] *f* rop *m*; *E sarès une ~ imperdonabil.* (*Pa 06/4*); **~ armade** oborožen rop.

rame I ['rame] *f* 1. vejica *f*; *L'ucel, ançjemò vîf, lu cjaparà sù dutune cu la ~ dal cedri (Bibl/Levitic)* 2. FIG veja *f*; *e la ~ di chest clan dal Tir Eoghain e a tant che sproc "Lamh dearg Eirinn" (Sclese).*

rame II ['rame] *f* → **ramade**.

Rame ['rame] *kr.i f* BIBL Rama *f*; *Un berli si à sintût in ~; vaions e grant lament (Bibl-Mt).*

ramificâ [ramifi'ka:] (*al ramifiche* [rami'fike]) *it* razrasti se (veje), razvejati se, rasti v veje; **~si refl** vejiti se; razvejiti se, cepiti se.

ramificât [ramifi'ka:t], **-ade adj** ravejan; vejnat; *duncje cuntun numar plui alt di bariduris e rostis, dispès e compuarre la costruzion di arbui dai vuascj (FTD) une vore ramificâts.* (*SiF 03/4, 47-59*); *Tal picnidi, i conidis a vegnin formâts a la ponte di conidiofôrs che son ugnui o ramificâts* (*SiF 03/4, 9*).

ramificazion [ramifikatsi'on] *f* 1. razvejenost *f*, razcepljenost *f* (na veje), ramifikacija *f* 2. FIG razrast *f*, razvejitev *f*, razvejanost *f*.

ramine [ra'mine] *f* GOSP bakren kotlič *m*.

ramondâ [ramon'da:] (t. **remondâ**) *tr* 1. očistiti; *che alì si trattave di ~ verduris dutaldî, e jere stade avonde a sarvî sot dai siôrs (Urli); ~ un pes* očistiti ribo 2. AGR oklestiti; **~si refl** očistiti se.

ramondade [ramon'dade] (t. **remondade**) *f* čiščenje *n*.

ramondin [ramon'din] *m* (železna kljuka) kljukec *m*, odpirač *m*.

ramontâ [ramon'ta:] *tr* in *refl* → **rimontâ**.

rampe ['rampe] *f* 1. majhen klanec; *Si trate di une ~ par disglereâ che al permetarà a lis pacaris di lâ jù a la svelte dilunc il ... (CoCamp)* 2. stopniščna rama; **~ di scjalis** stopniščna rama; *Berto al jere ormai rivât insomp de seconde ~ di scjalis.* (*Tolazzi*) 3. rampa *f*.

rampi ['rampi], **-ie adj** → **rampit**.

rampighin [rampi'gin] *adj* (rastlina plezalka) plezajoča;

~ m ZOOL kratkoprsti plezalček (*Certhia brachydactyla*).

rampin [ram'pin] *m* → **rimpin**.

rampinâsi [rampi'na:si] *refl* → **rimpinâsi**.

rampit ['rampit], **-de adj** 1. nag, gol, sam, opuščen; **crot ~, nût ~** popolnoma nag; **in rampide ejamese** 2. čist, neomadeževan; *e jere solide di cjar taronde, rampide femine di montagne.* (*BrLi*); *Al è dut ~ fra om e Diu.* (*Cadorini/furlan*); **aghe ~** čista voda; *la aghe rampie lu scjassave fin a sgrisulâi la piel* (*PauluzzoN*);

furlan ~ čista, neizkvarjena furlanščina; *al jere un furlan ~, clâr, sclet (scritorsfurlans).*

rampon [ram'pon] *m* 1. (železna) dereza za konje (za boljši oprijem na ledu) 2. (alpinistična) dereza *f.*

ramponâ [rampo'na:] *tr* opremiti konja z derezami.

Ramussiel [ramusi'el] *kr.i.f.* (Sest) Ramuscello.

ranc ['rank] *adj* (pri konju) s krivimi nogami.

ranc ['rank] *m* 1. VOJ čin *m*; *il ~ dal maiôr* čin majorja 2. rang *m*, status *m*, sloj *m*, razred *m*; *ven a stâi il ~ plui bas de popolazion* (*CoGonars*).

rancassâ [ranka'sa:] *it* močno kašljati.

rancûr [ran'ku:r] *m* (neobič.) zamera *f*, tiha jeza *f*, mržnja *f*; **cence** ~ brez zamere; *viei rancûrs* stare zamere.

rande ['rande] *f* GRAD armiranje *n*, obokanje *n*.

Randhan [ran't??] → **Ranzan**.

Randis ['randis] *f* → **Sot Randis**.

rangagnôs [ranga'ñio:s], **-ose** *adj* renčav.

ranganel [ranga'nel] *m* → **raganel**.

rangjâ [ran'gå:] *tr* 1. urediti 2. prirediti (gostijo) 3. varati; (z)mešati 4. (u)krasti, poneveriti; *~si refl* 1. dogovoriti se, sporazumeti se 2. znati se; *Fin cumò la scuele si è rangjade cu la formazion in servizi dai docents* (*Pa*); *o mi rangji cu la ghitare* (*Pa*).

rangjade [ran'gade] *f* 1. poravnava *f*, sporazum *m* 2. škoda *f*.

rangjament [ranġa'ment] *m* (neobič.) tativna *f*, ropanje *n*; poneverba *f*, prevara *f*, goljufija *f*.

Rangjis ['rangjis] → **Renze**.

rangotan [rango'tan??] *m* ZOOL orangutang *m*.

rangussâ [rang'u:sa:] *it* (carn.) smrčati.

rank ['rank] *m* → **ranc**.

rantigâ [ranti'ga:] *it* 1. hropsti; *Daspò vê rantigât inmò par pôc Bertrant di Saint Geniès al murì*. (*La 05/6*) 2. FIG umirati; *chel sanc, e salacor o varai rantigât cui sa ce* (*Tolazzi*).

rantighe ['rantige] *f* hropenje *n*; *Il schenâl de poltronute al molâ une altre ~ e za i braçons si jerin slargjâts* (*Tolazzi*).

rantighôs [ranti'go:s], **-ose** *adj* hropec.

rantul ['rantul] *m* hropenje *n*; *Necessitât presinte tal ~ di so pari che al nunzie il testament*. (*Mar*).

Ranzan [ran'tsan] (lok. **Randhan**) *kr.i.m* (Fontanefrede) Ranzano.

Renze ['rantse] (t. **Rangjis**) *kr.i.f.* (Pulcinic) Range.

ranzidî [randži'di:] (t. **inranzidî**) *it* postati žarek; žalteti, žaltaveti.

ranzidiç [randži'dit] *adj* malo žaltav, nekako žaltav; ~ *m* rahla žaltavost *f*.

ranzidum [randži'dum] *m* 1. žaltavost *f*, žaltavina *f* 2. FIG stara *f*, zastarele stvari.

ranzionâ [rantsio'na:] *tr* (zapornike) odkupiti; osvoboditi; zamenjati.

ranzionament [rantsiona'ment] *m* odkup *m*, zamenjava *f* (zapornikov).

ranxit ['randžit], **-de adj** 1. žaltav, žarek; **sponge** **ranzide** žaltavo maslo 2. starinski, zastarel; *ossei un discjadiment tune furlanetât ranzide fate di primeveris e di sisilis* (*La*); **ideis ranzidis** zastarele zamislji; ~ *m* žaltavost *f*, žarkost *f*.

rap ['rap] *m* grozd *m*; ~ *di ue* grozd; *e su lis vîts raps di ue blanche, cui grans grues* (*MazzonIol*); *une acuile cui siei piçui che a van viers dal soreli* (*simbul di Crist*) *e un ~ di ue, rapresentazion de eucaristie* (*Pa*).

rapacitât [rapatj'i:ta:t] *f* 1. roparstvo *n* 2. grabežljivost *f*; *Un pinsîr particolâr al va a di chei che nus an lassât i valôrs spirituâi che la ~ dal timp no po puartâ vie* (*Pa 10/99*).

rapaç [ra'patʃ], **-ace** (*rapaçs* [ra'pats]) *adj* 1. roparski 2. grabežljiv, požrešen.

rapâr [ra'pa:r] *m* → **ripâr**.

rapatumâ [rapatu'ma:] *tr* spraviti, pobotati, pomiriti; ~*si refl* spraviti, pobotati, pomiriti se.

rapeç [ra'petʃ] *m* → **repeç**.

rapeçâ [rape'tʃa:] *tr* in *refl* → **repeçâ**.

rapet [ra'pet] *m* → **rafet**.

rapî [ra'pi:] (t. **ripî**) *tr* (o)ropati, ugrabiti; zamakniti, zanesti.

rapidementri [rapide'mentri] *adv* hitro, naglo.

rapine [ra'pine] (t. **ripine**) *f* 1. rop *m* 2. jeza *f*.

rapiment [rapi'ment] *m* ugrabitev *f*; *cuntune strategie dal terôr: rambis, violencis sessuâls, rapiments di feminis e di fruts* (*Pa 03/4*).

rapinadori [rapina'dɔri] *adj* roparski; *Tocje concludi che la teocrazie patriarcjâl e la politiche rapinadorie de Serenissime a son stadiis miôr dai liberadôrs talians (BelAlci)*.

rapine [ra'pine] *f* rop *m*; *Il "numar un" di Paperon dai Paperons al valeve plui di ducj i trillions che al veve ingrumât cul timp e cu la ~* (*Pa*).

rapinôs [rapi'no:s], **-ose** (t. **ripinôs**) *adj* 1. roparski 2. FIG nagel; nasilen.

rapit ['rapit], **-ide adj** nagel, hiter, brz, uren; *I lavoradôrs, che vuê a manifestin ancie cu lis lôr fameis, a domandin une soluzion rapide al probleme..(O)* hitro rešitev; *Il distacament cividin al permetarà une azion plui rapide* (*O*).

rapresentâ [raprezen'ta:] *tr* 1. predstavljeni, reprezentirati; zastopati; *ancje se lis piçulis impresia a rapresentin il 97% de totalitât dal mont de produzion*. (*O 5/5/2001*) 2. TEAT uprizoriti; prikazati; *al complete la trilogie rapresentade des grandis curintis comerciâls e culturâls* (*O*).

rapresentance [raprezen'tantʃe] *f* reprezentanca *f*, zastopstvo *n*; *Ancje lis rapresentancis di base dai vigiji dal fûc de nestre region a an decidût* (*O*); *Daspò des assembleis dai lavoradôrs si à concuardât cu lis rapresentancis sindacâls..* (*O 21/4/2001*).

rapresentant [raprezen'tant] *m* 1. predstavnik *m*, zastopnik *m*; reprezentant *m*; *Ae cunvigne a jerin presints i ~s des universitatâs di Lecce, Palermo..* (*O 5/5/2001*) 2. POL poslanec *m*; *là che a saran presints, dongje dai ~s regionâi, i sindacâts* (*O*); *te diestre la grande vincidore e je FI che e cres i siei ~s di 4 a 7* (*O 19/5/2001*).

rapresentatif [raprezenta'tif] **-ive adj** predstavljoč, zastopajoč, reprezentativen; *Al interni de antologije a son tescj ~s di variis etis storichis* 2. TEAT prikazuječ.

representative [raprezenta'tive] *f* moštvo *n*, reprezentanca *f*; *Il campionât di serie A di fat si ferme poi impegnis de ~ taliane di balon* (*Onde*).

representativitât [raprezentativ'i:ta:t] *f* reprezentativnost *f*; *e la garanzie de ~ de comunitât slovene intai orghins ministratifs* (*Pa 7/99*); *Sielte dai tescj e ~ di un corpus.* (*SiF 02/1*); *par che al rivi adore di vê une plui juste e grande ~.* (*Pa 03/8*).

rapresentazion [raprezentatsi'on] *f* 1. zastop *m*; prikazovanje *n*; reprezentacija *f*; *Il balcon, ~ de lûs di Crist* (*Pa*); *une acuile cui siei piçui che a van viers dal soreli* (*simbul di Crist*) *e un rap di ue, ~ de eucaristie* 2.

TEAT predstava *f*, uprizoritev *f*, prikaz *m*; prikazovanje *n*; *A vieri la manifestazion al sarà un concert di tocuts musicâi de antighe Grecie, e la ~ di 18 microdrams di divers autôrs dai païs de Europe. (O)*.

rapsodic [rap'sɔdik], **-iche adj** LIT, MUZ rapsodičen.

rapsodie [rapso'die] *f* LIT, MUZ rapsodija *f*.

rapuart [rapu'art] *m* 1. poročilo *n*, raport *m*; *fâ ~* poročati (komu); *al rivâ a fâ il so ~ e al à dite (Bibl-Ezechiel); ~ anuâl* letno poročilo; *Al è stât presentât a Rome il ~ anuâl sul stât des aghis balneabilis dal stât italician. (O)* 2. VOJ raport *m* 3. FIG odnos *m* (med osebami); *il ~ dal om cul ambient* odnos človeka do okolja; *in ~ a chel afâr* glede tega posla/vprašanja; *~ di lavôr* delovno razmerje; *lis datis dulâ che al scomençave e il finive il ~ di lavôr (La 07/04); vê un ~ imeti odnos.*

rapuartâ [rapuar'ta:] *tr* poročati, prenesti (poročilo), rapportirati;

~ si refl sklicevati se.

râr ['ra:r] **adj** 1. redek (malokrat), neobičajen; *che al è ~ il cás (scritorsfurlans)* redek je primer; *peraule rare* redka beseda; *Ogni moment e ven für une peraule rare, une butade gnove (La 06/1)* 2. redek, razredčen; *cjaveade rare* (tanki in) redki lasje; *~ adv* redko, redkokdaj, malokdaj, malokrat; *di ~ redko;* *Aromai o lin a riscoj che e resti une culture scrite, fevelade da ~. (Pa 7/2000).*

rarece [ra'ret[e]] *f* 1. redkost *f* 2. redčina *f*

rarementri [rare'mentri] **adv** redko, malokdaj; *~ metût in pratiche ma simpri valit, che al ordene di dâi di plui a di chel che al à di mancul. (Pa 03/2).*

raretât [rare'ta:t] (t. **raritât**) *f* redkost *f*, posebnost *f*; *un temp di ~* sijajno vreme.

rarî [ra'ri:] *tr* in refl → *srarî*.

raritât [rari'ta:t] *f* → *raretât*.

râs ['ra:s] **adj** ostrugan, obrit, gol; *plen ~* popolnoma obrit, gol; *~ prep ~ a tiere* tik ob tleh; *sdrumâ a ~* porušiti do tal; *pûr rivant a sdrumâ a ~ la Sagre al rivâ nome a discloseâ lis cjasutis de vile. (SiF 03/3, 97).*

rasâ [ra'za:] *tr* 1. ostrugati, o-, po- briti 2. → *rassâ*.

rasadôr [raza'do:r] *m* → *rasôr*.

rasât [ra'za:t], **-ade adj** ostrugan, obrit, gol.

rasclen [ras'kl??] **adj** redek, pičel, skromen.

rasclenâ [raskle'nâ:] *tr* AGR (z)redčiti (npr. travo, gozd).

Rascjà [ras'qa] *kr.i f* (Faedis) Raschiacco.

rascje ['rasqe] *f* 1. reven gozd; ostanek *m*; paberek *m* (grozd); *une ~ di* konček/kanček nečesa, malo, nekaj 2. FIG predsodek *m*, trdno mnenje *n*; *La autonomie no je la ~ di cualchi esaltât e nancje la temeritât di cualchi egoist (Pa 03/8)* 3. FIG **al à une ~** je malo majhen; *O cjatarin simpri che al à une ~, une ruede für di puest, che si pierd daûr des frascjis. (Pa); vê une ~ biti malo nor.*

rascjet ['rasq??] *m* → *rascje*.

rascjetâ [rasqe'ta:] *it* in *tr* AGR paberkovati (po trgovci).

rase ['raze] *f* 1. smola *f* (pos. borova); *aghe ~ → agherase* 2. tenek sloj (prahu); tančica *f* 3. FIG videz *m*.

rasepiel [razepi'el] *v*: *a ~* prav od blizu, iz neposredne bližine; *Ma distès o rivai a discjariâle a ~ su pai francês (Eg).*

rasic [ra'zik] *m* → *rasiç*.

rasiç [ra'zitʃ] (*pl rasiçs* [ra'zits]) *m* AGR (pri vinski trti) sadika *f*, podtaknjeneč *m*.

Rasim ['razim] *os.i m* Erazem *m*.

rasinâ [razi'na:] *it* → *risinâ*.

rasint [ra'zint] **adv** tik ob; *il tren al passe ~ daûr dal cimitieri* vlak pelje mimo tik za pokopališčem.

rasintâ [razin'ta:] *tr* 1. oplaziti, iti tik ob 2. FIG bližati se, biti blizu, tik.

rason [ra'zon] *f* → *reson*.

rasonament [ra'zon] *f* → *resonament*.

rasonevul [razo'nevul] *f* → *resonevul*.

rasonîr [razo'ni:r] *m* → *resonîr*.

rasôr [ra'zo:r] (t. **rosôr, rasadôr**) *m* britev *m*, britvica *f*; *des voltis a rivin a puartâlu in buteghe a doprâ pietin, fuarfis e ~ (bassafrulana); dâi di fil al ~ nabrusiti britvico.*

rasp ['rasp] *m* → *rap*.

raspâ [ras'pa:] *tr* 1. stružiti, drgniti z rašpo 2. ponovno dobro očistiti, počistiti (pos. ponev) 3. ~ **in gole** dražiti grlo (npr. žganje) 4. (~ sù) pobrati, skupaj zbrati, nabrati, napraskati 4. umakniti, odnesti, ukrasti, zmakniti, pobrati; *ma nome a condizion di ~ avonde risoris de casse comune (Pa); Ma anje l'Egit .. dal 608 al 605 al veve raspât dut ce che al veve podût. (Bibl-Gjeremie)* 5. kopati (konj); ~ it drgniti; brskati.

raspadicis [raspa'ditʃis] *fpl* ostružki *mpl*.

raspadôr [raspa'do:r] *m* strgača *f*, strgalnik *m*, strgalon *n*.

raspament [raspa'ment] *m* struženje *n*, praskanje *n*.

Raspan [ras'pan] *kr.i f* (Cjassà) IT Raspano; *al veve zuiât cul vicjari di ~ des vot soresere fintremai a lis dôs dopomisdi dal indoman (Bel).*

raspant [ras'pant] **adj** (vino) rezek.

raspe ['raspe] *f* 1. strugača *f*, rašpa *f*; stružnik *m*, lesna pila *f* 2. struženje *n*, piljenje *n*.

raspiçs [ras'pits] *mpl* (t. FIG) ostanki *mpl*, ostružki *mpl*.

raspin [ras'pin] *m* motikica *f*.

raspolon [raspo'lón] *m* AGR grozdni češuljek *m*.

rasponçul [ras'pɔntʃul] *m* BOT motovilec *m* (*Campanula rapunculus*).

raspuçâ [raspu'tfa:] *tr* 1. popraskati, malo postružiti; 2. zmakniti, suniti, ukrasti.

raspulse ['raspulse] *f* ZOOL 1. ščurek *m*; 2. klop *m*; *a cressin i cás di encefalite par ~ (Onde); → piatule*.

rassâ [ra'sa:] *tr* 1. (s)praskati, ostrgati; (po)radirati; *a stai piel di cjare o di piore metude in muel te ejalcine e rassade di ducj i pei. (Bibl-Apoc)* 2. (t. ~ *il cuel*) hrkati, odkašljati se.

rassade [ra'sade] *f* praskanje *n*, popraskanje *n*; strganje *n*.

rassadicis [rasa'ditʃis] *fpl* ostružki *mpl*.

rassadôr [rasa'do:r] *m* 1. strgača *f*, strgalnik *m*, strgalon *n* 2. razalo *n* 3. mrliško prti, ki ga nosijo na glavi.

rassadure [rasa'dure] *f* 1. strganje *n* 2. ostružek *m*.

rassanât [rasa'na:t], **-ade adj** razkačen, ogorčen, besen; *di ~ kot da bi znorel*.

rassegñâ [rase'ñâ:] *tr* 1. pregledati, podpisati 2. predati, izročiti 3. odpovedati se, ostavko podati; ~ si refl 1. vdati se (v nesrečo), odpovedati se; *no si rassegne di passâ.* 2. beležiti si (v pismu).

rassegñât [rase'ñâ:t], **-ade adj** vdan (v nesrečo), predan, pripravljen; *e che par chest a son disponûts e rassegñâts a acetâ cualsisei lavôr pûr di rivâ vivi (Pa); al à cirût di dâ une scjassade a un mont masse ~, masse cidin, masse sotan (Pa); mâl ~ neubogljiv, uporen, trmast; une stanzie blanche di ejalcine, amare di suspîrs di piçui cûrs mâl rassegñâts.*

rassegnazion [rasseñatsi'on] *f* odpoved *m*, vdanost *f*, predanost *f*; *E cussi, planc a planc, la vōs e à tacât a fāsi sintî di plui, prime cu la vision di citâts cul lôr vivi di mancance e di ~ (Pa); Il pericul nol è la lote ma la sglonfe, la assuefazion, la ~, la superficialitât.* (*Bel*).

rassegne [ra'señe] *f* pregled *m*, revija *f*, prikaz *m*; *Il curadôr de ~ al è il professôr Piero Franca (Pa); E larà indevant fintremai ai 21 di Avrîl la III ~ regional di teatri popolâr (Pa); ~ stampe* pregled tiska; *Te buinore e je concentrade gran part de informazion: rassegnis stampe, aprofondimenti..(O).*

rassicurade [rasiku'rade] *f* zavarovalno pismo?

rassin [ra'sin] *m* 1. strgača *f*, strgalnik *m*, strgalo *n* 2. odhrkanje *n*, odkašjanje *n*.

rastiel [rasti'el] *m* → **ristiel**.

rastielut [rastie'lut] *m* BOT vodna kreša *f* (*Nasturtium sylvestre*).

rastrelâ [rastrel'a:] *tr* 1. (pre)grabiti 2. FIG preiskati (hišo), prečesati (npr. teren).

rastrelament [rastrela'ment] *m* 1. grabljenje *n* 2. FIG (policijska ipd.) preiskava *f*, prečesanje *n*, čiščenje *n* (npr. terena); *menaçâts dai rastrelaments cosacs* (*Pa 02*).

rasul [razul] *m* → **rasič**.

rasule [razule] *f* obalni pas *m* (kjer se lomijo valovi); *si ingrumavin intai dopodismidîs di chel istât paian, tant che e fos la lôr ~ particolâr.* (*Daidussi*).

ratafia [ratafi'a] *m* sadni liker *m*.

ratatuie [rata'tuie] *f* 1. ropotija *f*, (stara) šara *f* 2. sodrga *f*; *Poetis? Gjavant un pâr di matarans, come il cont Ermes e Çorut e chel fregul di ~ che ur sbisie par daûr, no vin cui meti in mostre.* (*Pa*).

Ratchis ['ratkis] *os.i m* HIST Ratchis.

rate [rate] *f* obrok *m*, delež *m*, rata *f*; **a ratis** obročno; *Modifichis che a vegnîn fatis a ratis (Pa); a ~ purizion* sorazmerno, v sorazmerju; **paiâ a ratis** plačevati na obroke; **paiament a ratis** plačilo na obroke.

rati ['rati] *m* 1. BOT hren *m* (*Raphanus niger*) 2. FIG ostra oseba *f*.

ratificâ [ratifi'ka:] *tr* 1. JUR ratificirati; *Juste in chescj mês, che a vegnarân marcâts cu la adozion dal Compatât constituzional che ur tocjarâ ai stâts di ~ (Pa 03/11)* 2. potrditi, potrjevati.

ratifice [ra'tifike] *f* 1. JUR ratifikacija *f*; *po ben, propit il test di ~ di chest document al è cumô al esam dal Parlament talian.* (*Pa 04/02*); *Prin di dut al va dit che cence de ~ de Cjarte, in buine sostance, la Europe no pues intervignî* (*Pa 04/02*) 2. potrditev *f*.

Ratisbone [ratifi'ka:] *kr.i f* HIST Regensburg *m*; *compagnât di lui e di un troput di int, si presentâ a ~ (Pa 03/4).*

rauat [ra'uat] *m* ?? *Un omp di Uelis al contave che des sôs bandis, suntun rauat – el Sossò, aldovares sei – (Natisone/miti).*

Raucic [rau'tjik] *kr.i f* (Rivis Darcjan) Raucicco.

rauç [ra'utʃ] *m* BOT repa *f*; → **râf**.

raueç [rau'etʃ] *m* → **ravueç**.

Raune ['raune] *kr.i f* (Srednje/ Stregne) Ravne *fpl* (IT Raune).

Rauscêt [raus'ke:t] → **Raussêt**.

yyy

Raussêt [rau'se:t] *kr.i m* (Sant Zorç De Richinvelde) Rauscedo; *imbrenaments diluncvie Medune e Celine par difindi i païs di ~, Domanins e Murlis.* (*GP*).

ravai [ra'vei] *m* 1. OBL zavih *m* 2. TISK zavih *m* 3. FIG druga plat *f*; ozadje *n*; *dal ~ de covertele* (*CoUd*).

ravaiâ [ravai'a:] (*ravai, ravais, ravaie*) *tr* zavihatî (srajco, hlače ipd.), zapogniti.

ravelnel [rava'nel] *m* BOT redkev *f*; *Jê e a comprât un beç di ~.(scuole ictricesimo); al sa sielzi il ~ dal râf ve,* kaj je bolje.

Ravasclêt [ravas'kle:t] *kr.i m* (Monai) Ravaspletto (Ud); *Chest derit al è garanît intai statûts di ...Prât, Prissinins, Puçui, ~ (Pa).*

ravenâ [rave'na:] *m* ?? *Une intuizion "inspirade", e par chest buine di ~ e infuârt la nestre spiete debul!* (*La 03/02*).

Ravene [ra'vene] *kr.i f* Ravena *f*; *intant che subite dopo e vignive soprimude a Siene, Pise, Parme, ~ (Storie).*

reventâ [raven'ta:] (t. **reventâ**) *tr* presaditi (t. FIG); *tant che, par esempli, il purcit cjapât tant che contignidôr di tocs di ~ sui umans, la domande di brevets par vegetâi e animâi e à vût une acelerazion.* (*Pa 05/04*).

reventât [raven'ta:t] (t. **reventât**) *adj* 1. presajen 2. FIG preseljen, priseljen.

ravice [ra'vetʃe] *f* → **raviçon**.

raviçon [ravi'tjɔn] *m* BOT koleraba *f* (*Brassica napus oleifera*); PROV (28.10) *a San Simon si gjave il râf e il ~ (friuli.qnet.it)*

Ravieî [ravi'ei] *kr.i m* Raveo (UD); *Essis di ~ KUL ovûre kruhove rezine (spec. Paulârja).*

raviesâ [ravie'sa:] *tr* → **riviessâ**.

raviesse [ravie'sa:] *f* → **riviessse**.

ravine [ra'veine] *f* AGR repiše *n*.

Ravines [ra'veines] *kr.i f* → **Ravinis**.

Ravinis [ra'veinis] *kr.i f* (Paulâr) Ravinis.

raviодиси [ravi'odisi] *refl* pokesati se; *Duncje Diu al à dât di ~ ancie di pagans (Bibl-Az).*

ravoijâ [ravo'i:a:] *it* AGR temneti, zoreti (grozdje).

Ravose [ra'veze] *kr.i f* (Paulêt) Ravosa.

ravost [ra'??] *adj* (redko) rdeč (v obraz); *e je colade suntune rosute di amont prime blanc-lat, cumò ravoste pe feride di amôr.* (*ShW*).

ravueç [ravu'etʃ] *m* grozd *m*.

razat [ra'tsat] *m* ZOOL racman *m*.

raze I ['ratse] *f* 1. rod *m*, pleme *n*, rasa *f*, pasma *f*; *In chescj sits a vivevin ints di stipite celtiche, ven a stâi di ~ e di lengaç (La); cjalav di ~ plemenski konj; di ~ cistokrven; cjan di ~ cistokrvni pes; Stant che al è grues il numar di cjans (di ~ e no di ~) (CoUd); ~ blanche, nere, zale bela, črna, rumena rasa; la ~ blanche e je il cancar de storie umane (logosquotes); ~ umane človeški rod 2. ce ~ di .. FIG kaj za hudiča.*

raze II ['ratse] *f* ZOOL raca *f*, fâ la ~ potapljati se.

raze III ['radze] *f* ZOOL kamenica *f* (riba).

raziâl [ratsi'a:l] *adj* rasen; *avualitât ~ rasna enakost; discriminazion ~ rasno razlikovanje; prejudizi ~ rasni predsodki; Salacor i leams fra trafic di personis e prejudizi ~ no son dal dut palêš (Pa).*

razion [ratsi'on] *f* obrok *m* (živil); *Il re ur distinà par ogni di une ~ de so taule (Bibl-Danel).*

razionalâl [ratsio'na:l] *adj* razumen; umski; racionalen; *tal caos cuotidian un gnûf ordin ~ e gjeometric (CoUd).*

razionalisim [ratsiona'lizim] *m* FILOZ, ARS racionalizem *m*.

razionalist [ratsiona'list] *m* FILOZ, ARS racionalist m.

razionalistic [ratsiona'listik], -iche *m* FILOZ, ARS racionalističen.

razionalitât [ratsionali'ta:t] *f* razumnost *f*, racionalnost *f*; *Parcè che la ~ nus oblee a cjalalu come une istituzion*

venerande ma fate di oms e duncje sogjete a ducj i judizis (Pa 03/11).

razionalizâ [ratsionali'dza:] *tr* racionalizirati; *Cemût ~ i plusôrs ents, instituzions, sogjets che a oparin fasint dispès lis stessis ejossis* (Pa 04/04).

razionalizazion [ratsionalidzatsi'on] *f* racionalizacija *f;* *che in tiermins di personâl al vûl dî 180 lavoradôrs di mancul pe delocalizazion e 120 pe ~ suntun totâl di 750 dipendents.* (*O*); *di alocazion di risorsis e di ~ di chêz vuê e di doman.* (*SiF 02/1, 209*).

razionalmentri [ratsional'mentri] *adv* umsko, razumsko; *Par chei altris e reste une afermazion de glesie catoliche indimostrabil ~ come dutis lis sôs afermazions o dogmis.* (*BelR*).

razîr [ra'dži:r] *m* → **rizar.**

razisim [ra'tsizim] *m* rasizem *m.*

razist [ra'tsist] (*pl raziscj*) *m* rasist; *~ adj* rasističen.

razistic [ra'tsistik], **-iche adj** rasističen.

razo [radzo] *m* (*it.*) raketa *f;* *A jerin gambiadis ancje chêz, a vevin forme di razos, missii e trapulis modernis* (*MazzonIol*); *a ~ raketno, kot raketa; a considerâle e dulâ che a son daûr a butâsi a ~ lis multinazionâls* (*Pa*).

razut [ra'tsut] *m* → **razute.**

razute [ra'tsute] *f* (*t. razut*) ZOOL rađi mladič *m,* račka *f;* **fâ razutis** IGRE igrati se žabice (ma vodi).

re ['re] *m* (*pl rês*) *m* 1. kralj *m;* **i Trê Rês** REL trije kralji; *~ assolût, constituzionâl* absolutni, ustavni vladar; **come un ~** FIG kraljevsko, carsko, kot kralj; *O vevi un pâr di sandui a di imprest e mi pareve di jessi un ~ (glesie)* ..in zdelo se mi je, da sem kralj; **nol à ni ~ ni ream** živi kot divjak; *~ David* David, kralj; *Jesse al gjenerâl il ~ David.* (*Bibl-Mt*) Jeseju se je rodil David, kralj; *~ de Sobena* I personaçs carateristics dal carnevâl fassan a son "el Bufon, el Laché, i Marascons, il Re de Sobëna, el Paiazo, el Pizon". (*La 03/03*); *~ soreli* Sončni kralj; *i à assegñat une identitât al misteriôs presonîr dal Re soreli* (*Pa 04/05*) 2. ZOOL *~ di cuae* kosec *m,* hrestač *m* (*Crex crex*); *~ di cise* → **repipin;** *~ di gjarigule* zelenonoga tukalica (*Gallinula chloropus*); *→ polece di aghe;* *~ di ortolan* (*Passerina melanocephala*); *~ di rusignûl* (*Sylvia turdoides Mey.*).

re ['re] *m* MUZ (ton) *d.*

reabilitazion [reabilitati'on] *f* → **riabilitazion.**

reading ['riding] *m* literarni večer *m;* *Al à ancie partecipât al Cormôr Salvadi 2000 cuntun ~* (*Ta*).

reagjent [rea'gent] *m* KEM reagent *m;* *~ chimic* kemični reagent; *Al rapresente la cuantitât di ossigjen domandade par ossidâ la sostance organiche de bande di un ~ chimic une vore ossidant* (*SiF 03/4, 73-84*).

reazî [rea'dži:] *it* reagirati, odzivati na nek.

real ['ri:l] *adj inv.* (*ang.*) *~ audio* real audio; *Fin a lis trasmissons ~ audio scoltabilis sul nestri sít internet* (*O*).

réâl I [re'a:l] *adj* 1. resničen, stvaren, realen; **paie ~** realna plača; **te vite ~** v resničnem, pravem življenju; **temp ~** realni čas; *e i dâts che a son tal sít a son publicâts in temp ~ e inzornâts dî par dî* (*CoTav*); **pericul ~** resnična, prava nevarnost 2. zvest, pristen, odkrit.

réâl II [re'a:l] *adj* kralje(vski);

~ m i Reâi orožniki *mpl.*

realdî [real'di:] *tr* (*redko*) vrniti ugled, vrednost, rehabilitirati, ponovno oceniti; *e nancje nol ve teme di ~ lis formis latinis: Titus Livius, etc.* (*JM, Salvâ*).

reallet [rea'let] *m* ZOOL → **cuarin piçul.**

realin [rea'lin] *m* ZOOL → **cuarin piçul.**

realism [real'izim] *m* 1. ARS, FILOZ realizem *m* 2. realizem *m.*

realist [rea'list] (*pl realisçj*) *m* 1. ARS, FILOZ realist *m* 2. realist *m.*

realistic [real'istik], **-iche adj** 1. ARS, FILOZ realističen 2. realističen.

realizâ [real'i'dza:] *tr* realizirati, uresničiti, uveljaviti, ostvariti; vnovčiti; *Dut câs par ~ i intervents su dute la rêt gjestide di Autovie Venete a coventaran 15 agns.* (*O*); *~ si refl* realizirati se, priti do tega, uresničiti se; *a domandin ae Region intervents di netise dal jet dal Tiliment di ~si in cunvigne cui ents locâi.* (*O*).

realizazion [realidzatsi'on] *f* realizacija *f,* uresničitev *f,* uveljavitev *f,* ostvaritev *f;* *I sindics dai 19 comuns de zone interessade de ~ des cassis di espansion dal Tiliment (O); e dai finanziaments pe ~ di projets tal cjump des lenghis di minorance.* (*O*) ??2. TEAT uprizoritev *f;* (film) produkcija *f.*

realmmentri [real'mentri] *adv* stvarno, resnično, realno.

realât [real'ta:t] *f* stvarnost *f,* resničnost *f,* realnost *f;* *~ virtuâl* RAČ navidezna resničnost; *la maniere di divertisi (cosmetics, chirurgie plastiche, ~ virtuâl)* a son stadiis une vore transformadis des sciencis. (*Pa*).

ream [re'am] *m* kraljestvo *f;* **Ream di Italie** italijansko kraljestvo; *Il Codic penâl militâr, in vigôr tal 1915, al jere il vieri codic dal Ream d'Italie dal 1869;* (*Pa 02*); *~ dai cii* nebeško kraljestvo; *Convertîsi, parceche al è dongje il ~ dai cii!* (*Bibl-Mt*) Spreobrnite se, kajti približalo se je nebeško kraljestvo!; *~ de Ilirie* Ilirsко kraljestvo; *instant che i teritoris di Gurize e di Gardjscie a jentravin a fâ part dal ~ de Ilirie* (*Natisone/furlanis*); **Ream Fadât** Subit mal à dât e e à mandât une fade par puartalu ae mê dimore, tal Ream Fadât. (*ShW*); **Ream Lombart-Venit** Lombardsko-Beneško kraljestvo; *Ream Lombart-Venit e diseve la tarondele dongje de targhe.* (*Ta*); **Ream Unit** Združeno kraljestvo; *Il disastri des afлатоssinis intal Ream Unît al à discjadennât la ricercje.* (*SiF 02/1, 31-45*).

Reane [re'ané] *kr.i f* Reane del Roiale (*Ud*); *Passade la stazion di ~ Eliseu al tirâ jù de rêt la valîs* (*Sg*).

Reane dal Roial [~dal roi:a:l] *kr.i f* → **Reane.**

reanûl [rea'nu:l] *adj* iz Reane;

~ m prebivalec Reana.

reât [re'a:t] *m* JUR kaznivo dejanje; *lis personis a vivin come presonîrs cence vê fat nissun ~* (*Onde*).

reatif [rea'ti:f], **-ive adj** reaktiv;

~ m KEM reagent *m.*

reativitât [reativi'ta:t] *f* FIZ reaktivnost *f;* *propit pe alte ~ dal ozon* (*CoUd*).

reatôr [rea'to:r] *m* FIZ reaktor *m;* *~ nuclear* jedrski reaktor.

reazion [reatsi'on] *f* 1. reakcija *f,* odziv *m;* 2. KEM, BIOL (kemična) reakcija *f;* *vê une ~ cu alc* KEM reagirati s; *cu la conferme de bande di ducj che il materiâl organic..al à une ~ cul clôr par dâ i DBPs.* (*SiF 02/1, 11*); *dâ une ~* kemično reagirati; *Al è ben visâsi che i sulfâts a dan, cul ciment, une ~ expansive une vore potente* (*SiF 03/3, 97*); *~ a ejadene* verižna reakcija; *~ a cjadene da la polimerasi (PCR).* (*SiF 02/1, 31-45*); *~ nere* al à dividût *cun lui il premi Nobel par vê profondît la struture microscopiche dal sisteme gnervôs doprant la ~ nere.* (*SiF 02/1, 155-165*) 3. FIZ reakcija *f;* *~ nuclear* jedrska reakcija.

rebaltâ [rebal'ta:] *tr* in *refl* → **ribaltâ.**

rebât [re'bat] *m* → **ribat.**

rebec [re'bék] (*t. rebechin*) *adj* jezen, razdražen.

rebecâ [rebe'ka:] (t. **rebechî**) *it* (od)govoriti v jezi, jezikati.

rebecade [rebe'kade] (t. **rebechide**) *f* prička *f*, spor *m*.

rebecât [rebe'ka:t], **-ade** (t. **rebechît**) *adj* jezen, nejrevoljen, zlovoljen; *vê il nâs ~ cuintri un* FIG biti strupen do koga, biti na koga jezen; *jessi une magne rebecade (rebechide)* biti poln zavisti.

rebechî [rebe'ki:] *it* in *refl* → **rebecâ**.

rebechin [rebe'kin] *adj* in *m* → **rebec**.

rebechît [rebe'ki:t], **-ide adj** → **rebecât**.

recamâ [reka'ma:] → **ricamâ**.

recapit [reka'pit] *m* naslov *m* (za dostavljanje).

recension [ret'ensi'on] *f* recenzija *f*, kritična ocena; *recensions par furlan di libris científics.* (Pa 02).

recensôr [ret'jen'so:r] *m* recenzent *m*.

recent I [re't'ent] *adj* nedaven, pravkaršen, nov, svež.

recent II [re't'ent] *adj* → **recentin**.

recentin [ret'jen'tin] (t. **recent**) *adj* (vino) šumeč, šemeč.

recepî [ret'e'pi:] *tr* sprejeti, sprejemati; *Il proviodiment al va a ~ la normative taliane in materie, ma, cun dut a chel, no son mancjadis lis reazions negativis.* (Pa).

recès [re't'fes] *m* → **ricès**.

recessif [ret'e'si:f], **-ive adj** 1. BIOL recesiven 2. EKO recesijski.

recession [ret'esi'on] *f* EKO recesija *f*; ~ **economiche** gospodarska recesija; *Dut chest tun contest di ~ economiche* (Pa).

receptor [ret'e'to:r] *m* BIOL receptor *m*; ~ *adj* BIOL receptoren.

recidive [ret'f'dive] *f* 1. recidiva *f*, povratek; *la revoche dal benefici e, tai câs plui seris o tal câs di ~ (Provincia)* 2. MED recidiva *f*, ponovitev bolezni.

recidivist [ret'fidi'vist] *m* al veve ancje la autoritat judiziarie tes causis penâls minôrs e di puní cul interdet – «*interdicti ingressus in ecclesiam*» – rebêi e recidiviscj. (Pa 05/12)

recidivitât [ret'fidi'va:t] *f* MED recidivnost *f*.

recio [fan'ton] *int* (carn.) opozorilni klic gozdarjev, da pada drevo; *A metà percorso gridavano "recio" o "fui vè". (don).*

recipe [ret'fipe] *f/m* 1. KUL recept *m* 2. (zdravniški) recept *m*.

recipient [ret'fipi'ent] *m* posoda *f*; *I recipients plui grancj e pesants a vignivin invecit picjâts a une altre cjadene* (Scf).

reciproc [re't'fiprok], **-oche adj** recipročen, vzajem.

reciprochementri [ret'fiproke'mentri] *adv* recipročno.

reciprocitât [ret'fiprot'i:ta:t] *f* recipročnost *f*, vzajemnost *f*; *Il so valôr fondamentâl al è propit te ~.* (Pa 04/03).

recitâ [ret'f'i:ta:] (*o reciti* [re't'fiti]) *tr* recitirati, pripovedovati.

recitatif [ret'fita'ti:f], **-ive adj** recitativen; *che a stan e si movin sul breâr, in complete trasparince recitative (Leng);* ~ *m* recitativ *f*.

recitazion [ret'fitatsi'on] *f* 1. recitacija *f* 2. gledališka predstava *f*.

recite [ret'fite] *f* 1. TEAT predstava *f* 2. recitacija *f*; *e sierâ la zornade cu la ~ dal Rosari (ilfriuli.it).*

recjin [re'qin] *m* → **rincjin**.

reclam [re'klam] *m* 1. v-, od-poklic *m*, poziv *m* 2. pritožba *f* 3. reklama *f*, propaganda *f*; *fâ ~ delati*

reklamo; *Ma al contint parceche il proget al fâs “~” e al è biel zuiâ a fâ il grant statist. (Pa 06/1); cumò a stavin fasint ~ pe fieste de mame (MazzonIol).*

reclamâ [rekla'ma:] *tr* 1. nazaj poklicati, priklicati (v spomin) 2. vpoklicati (v vojsko) 3. pritožiti, reklamirati; *Cuintri des decisions de jurie no si pues ~.* (Codroip, Avis).

reclamade [rekla'made] *f* pritožba *f*, reklamacija *f*.

Reclûs [re'klu:s] (lok. **Riclûs**) *kr.i m* Racchiuso (pri Attimis).

reclusion [rekluzi'on] *f* 1. zapiranje *n* 2. zapor *m* (kazen), zaporna kazen; *e desenis di agns di ~ par tancej altris* (CoUd).

reclutâ [reklu'ta:] *tr* 1. VOJ rekrutirati; *Cui àno reclutât inte Wehrmacht?(Ta)* 2. novačiti; najemati.

reclutament [rekluta'ment] *m* 1. novačenje *n*, najemanje *n*; 2. VOJ rekrutiranje *n*.

reclute [re'klute] *f* VOJ nabornik *m*, rekrut *m*, (vojaški) novinec *m*.

recôr [re'kô:r] *m* → **record**.

record [re'kôrd??] *m* 1. ŠP rekord *m*; *bati il ~ mondiâl* postaviti nov svetovni rekord; *di ~ rekorden* 2. INFORM rekord *m*, zapis *m*; ~ *adj* rekorden.

recriminâ [rekrimi'na:] *tr* obžalovati; ~ *it* žalostiti se; pritoževati se; *Su la taule a son restadis pleotis di int sotane e cence cjâf, za pronts a ~.* (Pa 04/04).

recriminazion [rekriminatsi'on] *f* obtožba *f*, tožba *f*; *ma ancje par vie de malsestade linie di frontiere, a nasseri conflits, recriminazions e asse tra i guviernants de Austria, la Signorie veneziane e il patriarcje (Storie).*

recrudessence [rekru'de'senf] *f* MED povrnitev bolezni.

recrut [re'krut] *m* → **reclute**.

recsum! [rek'sum] *int* VOJ na desno!// < nem. *rechts um*.

recuardâ [rekuar'da:] *tr* in *refl* → **ricuardâ**.

recuardi [reku'ardi] *m* → **ricuart**.

recuart [reku'art] *m* → **ricuart**.

recuie [t'rekuie] *f* 1. REL rekviem *m*; **preiâ une** ~ REL moliti za rajnike; *E. si segnâ e si inzenoglâ intun dai ultins bancs, preiant cualchi ~ pai siei muarts.* (Sg) 2. tišina *f*, mir *m*, odmor *m*.

recuisî [rekui'si:] *tr* 1. preiskati (osebo) 2. zaseči, rekvirirati.

recuisît [rekui'zi:t] *m* zahtevek *m*, (potrebna) sposobnost *f*.

recuisitorie [rekui'zi:tôrie] *f* JUR tožilčev (sklepni) govor.

recuisizion [rekuizitsi'on] *f* 1. preiskava *f* (osebe) 2. rekvizicija *f*, zasega *f*.

recupar [re'kupar] *m* ponovna pridobitev, povrnitev *f*; *che parie e fâs sù, e processe i corpus lenghistics e e permet un bon acès e un ~ dai dâts.* (SiF 02/1).

recuparazion [rekuparatsi'on] *f* FIZ, TEH rekuperacija *f*; *Difat, a son stâts descrits cetancj tips di ~* (SiF 03/4, 97-114).

recupare [re'kupare] (t. **ricupare**) *f* → **recupar**.

recuperâ [rekupe'ra:] *tr* nazaj dobiti, ponovno vzpostaviti; nadoknaditi; *paîs i sindics a fasin a gare par ~ la toponomastiche autentiche* (Pa).

rêç [re:tʃ] → **rezi**.

redat [re'dat] *adj* sestavljen; *test ~ par talian (leganazionale.it/friuli).*

redatôr [reda'to:r] *m* urednik *m*, redaktor *m*; *Conclusion dal ~ (Bibl-Zn)*.

redazion [redatsi'on] *f* uredništvo *n*, redakcija *f*.

redazionâl [redatsio'na:l] *adj* uredniški; redakcijski; *si pues po simpri contatâ il centri ~ che i sta daûr al sít (CoUd)*.

redentôr [reden'to:r] *adj* REL odrešilen, odrešitven; ~ *m Redentôr* REL Odrešenik *m*; *Ducj a savevin che il redentôr di ducj al veve un afiet particolâr pe famee di Betanie là che al leve di tant in tant a sbrocâsites sôs delusions (BelAlci)*.

Redenzic [reden'tsik] *kr.i* → **Ridincic**.

redenzie [re'dentsie] *f* odrešitev *f*, rešitev *f*, izhod *m*; **no je ~** ni izhoda, ne da se nič več narediti; **no vê ~** ne imeti izhoda; **cence ~** neizprosen; *Vie pe gnot dal 1973 une bissebove e strucjâ cence ~ il tor (CoCamp)*.

redenzion [redentsi'on] *f* 1. odrešitev *f*, osvoboditev *f* 2. REL odrešenje *n*. // < lat. *redemptio*.

redeputâ [redepulta:] *it* JUR pritožiti se, vložiti pritožbo.

redesele [rede'zele] *f* ANAT potrebušnica *f*, trebušna mrena *f*.

redimi [re'dimi] (*redim*) *tr* 1. odrešiti 2. odkupiti, osvoboditi; *dome par difindi il paîs dal stramontâ dal flum, ma ancje par ~ 350 etars di tiere buine di cultivâ (GP);*
~*si refl* 1. odrešiti se; 2. odkupiti se, osvoboditi se.

redine [re'dine] *f* ANAT očesna mrežnica *f*, retina *f*.

redine [*redine*] *f* pos. *v pl* vajeti *mpl*; *cjapâ in man lis redinis* vzeti vajeti v roke; *No sarai mai bon di cjapâ in man lis redinis dal zûc. (BrLi); (bolj obič.) → brene.*

Redipuie [redi'puie] *kr.i f* (Foian Redipuie) Redipuglia.

redistribuzion [redistributsi'on] → **ridistribuzion**.

reditâ [redi'ta:] *tr* → **ereditâ**.

reditât [redi'ta:t] *f* dediščina *f*, la sô responsabilitât su la basiliche di Aquilee e su la ~ patriarchâl de Glesie gurizane. (Pa 05/07); “Hamas” al crôt che la Palestine e sedi une ~ legal (“waqf”) (Pa 03/10).

redivif [redi'vi:f], -ive *adj* znova oživel; ~ *m* ponovno oživel.

redizi [re'didži] *tr* sestaviti, sestavljeni; napisati; *publics a àn di sei redizûts ancje par ladin (Cisilino, treball)*.

Redone [re'done] *kr.i f* 1. Redona *f*; 2. → **Lâc di ~**.

redrâ [re'dra:] *tr* → **ledrâ**.

redrepis [re'drepis] *m* BOT → **ledrepis**.

redrîs [re'dri:s] *f* → **lidrîs**.

redropic [re'dropik], -iche *adj* in *m* MED → **ridropic**.

redrôs [re'dro:s], -ose *adj* in *m* → **ledrôs**.

redrosâ [redro'za:] *tr* in *refl* → **sledrosâ**.

refe ['refe] *f* (carn.) oprtni koš za transport drva.

referât [refe'ra:t] *m* referat *m*; ~ **de jentrade** vhodni referat; *o ai vût i sgrisui a pensâ al proposit manifestât tal “~ (sic!) de jentrade” (Pa)*.

reference [refe'rentje] *f* referencia *f*, priporočilo *n*; *i autôrs a dan une ~ precise a la leterature. (SiF 02/1)*.

referendari [referen'dari] *m* 1. poročevalec *m*; 2. vohun *m*; ~ *adj* referendumski; *Si svicine l'apontament ~. (Pa 04/03)*.

referendum [refe'rëndum] *m* JUR referendum *m*; *Une propueste fermade de “Cgil” e dal ~ dal 2001. (Pa 02); ~ consultif* posvetovalni referendum; *la buine gnove che*

il consei dai Ministris al à sielzude la date dal davelziment dal ~ consultif (La 05/4).

referent [refe'rent] *adj* referentski, poročevalen; ~ *m* referent *m*; *dulà che Fabbro al è ~ scientif (SiF)*.

referenziâl [referentsi'a:l] *adj* referenčen; *un significât ~ (SiF 04/5)*.

refetori [refe't ri] *m* refektorij *m*, (samostanska) obednica *f*; *Al durmive intune cele cun altris cinc, al mangjave intun ~ cun centenârs di condonâts (Sg)*.

refezion [refetsi'on] *f* krepčilo *n*; obed *m*.

refezionâ [refetsio'na:] *f* (o)krepčati; → **reficiâ**.

reficiâ [refitj'a:] (t. **refiziâ**) (o *reficii/o refizii*) tr okrepčati; ~*si refl* okrepčati se.

refin [re'fin] *m* → **rifin**.

refiziâ [refitsi'a:] *tr* in *refl* → **reficiâ**.

reflet [re'flet] → **rifleti**.

reflui ['reflui] *adj* 1. ki teče nazaj; *aghis refluxis* odpadne vode 2. MED refluxen.

refosc [re'fosk] *m* (vrsta vina/ trte) refošk *m*; *nancje che al fos une butilie di ~ (Pa)*.

refratarî [refra'tari] *adj* (t. FIG) uporen; odporen.

refrigjeradôr [refrigerâdo:r] *m* → **refrigeradôr**.

refrigerâ [refridže'ra:] *tr* hladiti.

refrigeradôr [refridžera'do:r] *m* hladilnik *m*; *I fabricants di refrigeraderôrs no son in stât di capîl il dam che al ven fat a la fasse di ozon (Pa 05/04)*.

refrizeri [redro'za:] *m* 1. hladilo *n* 2. tolažilo *n*.

refudâ [refu'da:] (t. **rifudâ**) *tr* odkloniti, odbiti, zavrniti, odpovedati se; *E. al scugnive ~ un slac di lavôrs (Sg)* E. je moral odkloniti veliko dela; PROV *Cui che al refûde pan al è piès di un cjan. (ProvBr)*; ~*si refl* zavrniti, ne sprejeti, reči ne, braniti se.

refudât [refu'da:t], -ade (t. **rifudât**) *adj* odklonjen, zavrnjen; ~ *m* odklonjeni *m*, zavrnjeni *m*.

refudum [refu'dum] (t. **rifudum**) *m* odklonjeno *n*, zavrnjeno *n*; odklonitev *f*, zavrnitev *f*; *Lis rilevazions che la Comission Parlamentâr di inchieste sul cicli dai refudums e à puartât indevant in dute Italie e in Friûl (O)*

reful ['reful] (*pl refui*) *m* 1. sunek vetra *f*; *Un ~ di aiar, la sugestion che cun chel i rivi dongje un altri profum (Mar); Tal ~ di vint che si alçave (PauluzzoN)* 2. FIG izbruh jeze; *Mai une volte che in vite sô al vedi vût un ~ cuintrî de malessorte (Enrico)*.

refûs [re'fu:s] *m* TISK tiskarska napaka *f*.

refût [re'fu:t] (t. **rifût**) *m* odklonitev *f*, zavrnitev *f*; *Cundut achel il Comitât no si limite a un ~ assolût di ogni sorte (La 05/12); il ~ che a chestis richiestis al è simpri rivât de bande di Rome e je ancje colpe di cierts deputâts (La 07/04); ricevi un ~ biti zavrnjen.*

regadin [regad'in] *m* progasto platno; ~ *adj* iz progastega platna.

regâl [re'ga:l] (*pl regâi*) *m* darilo *n*, dar *m*, poklon *m*; ~ **di benvignût** pozdravno darilo, darilo za dobrodošlico; *Al è un ~ di benvignût par fâur savê ai gjenitôrs (CoUd); ~ di Nadâl* božično darilo; *Il nestri ~ di Nadâl (istituto piopaschini); ~ di gnocis* poročno darilo; *fâ un ~ podariti kaj; Par fâ un ~ a lis frutis si regalave un seglot di ledane (nevolute.blogspot.com); dâ alc in ~ podariti kaj; in ~ poceni; 20 prodots in ~ cu la racuelte-ponts (Furlanist); → **don**.*

regâl [re'ga:l] *adj* kraljev(ski).

regalâ [regala:] *tr* 1. podariti, pokloniti, obdariti; → **donâ** 2.

regalie [re'galie] *f* dar *m*; napitnina *f*; *O restavi dut il dì denant dal balcon zupignant ce che mi restave de ~ di Remo.* (*BrLi*).

regalitât [regali'ta:t] *f* kraljevi stan, kraljevo dostojanstvo; *Il dragon al jere il simbui de ~ galese* (*Ac*); *Polsâ al vûl dî recuperâ la propie ~, la propie dignitât di om libar* (*Pa 04/07*).

rehghe [re'gete] *f* → **righete**.

Reghine ['regine] *r.i.f* Reghena.

regjent [re'gent] *adj* vodilen, upraven; ~ *m* POL regent *m*; *Al fo il pari di Filip II, il “~ di France”* (*Pa*).

regjidôr [regji'do:r] *m* voditelj *m*; vladar *m*; glavar *m*; *si trate Michil Costa, rezidôr dal Hotel "La Perla" di Corvara/Kurfar.* (*La 05/4*)

regjie [re'gie] *f* 1. režija *f*, uprava *f* 2. kraljeva palača *f*, kraljeva uprava *f*.

regjim [re'gim] *m* 1. režim *m*, politični sistem; *no si scompon piç e nancje no si spache par otigní tutori dal ~ iranian* (*Pa 02/10-11*); ~ **dai “mullah”** POL režim mul; *e achì il regjim dai “mullah” al à inviât la costruzion di une altre galarie* (*Patrie 06/1*); ~ **dicatoriâl** diktatorski režim 2. FIG režim *m* (način reda, delovanja); *In chest piçulis variazions des causis a determinin efets piçui* (*SiF 02/2*).

regjimazion [re'gimatsi'on] *f* TEH reguliranje *n* (vodnega toka); *Instant che in due Europe si pense di mudâ la politiche di ~ des aghis* (*Pa 03/4*).

regiment [regi'ment] *m* 1. vladanje *n*, vlada *f* 2. VOJ regiment *m*, polk *m*.

regjine [re'gine] *f* kraljica *f*; ~ **di Sabà** BIBL kraljica iz Sabe; ~ **des Amazonis** MIT kraljica amazonk; *duche di Atene, e Ipolite, la ~ des Amazonis che Teseu al à vinçude in bataie e cumò al intint di sposâ.* (*ShW*); ~ **mari** kraljica mati; → **reine**.

regjissêr [regi'se:r] *m* → **regist**.

regjist [re'gist] *m* režiser *m*; *no savevi se il gno lavôr al sarès stât bon pes esigenzis dal cine e dal ~.* (*Pa 7/2000*); *Te Rai ladine a lavorin 6 gjornaliscj professionisce e 3 programisce regjiscej.* (*Cisilino, treball*).

regjiste [re'giste] *f* režiserka *f*; *e varà par protagoniste la scritore e ~ algjerine Assia Djebar.* (*Pa 04/02*).

regjistrâ [regis'tra:] *tr* 1. registrirati, zapisati, vpisati; *lis elezion dai gnûfs sindics dai 33 Comuns de nestre region clamâts al vôt ai 10 di Jugn, si à di ~ la tindince ae conferme des aministratzions precedantis* (*O*) 2. naravnati 3. zaznamovati, opaziti, (za)beležiti; *Moments di tensions si son regjistrâts invezit a Pordenon* (*O*); *Par chest fin a saran plaçâts in diviers ponts dal territori comunâl dai rilevadôrs che a regjistraran, 24 oris su 24, i dâts relatifs ai ejamps eletromagnetics* (*O*); 4. EKO knjižiti; *intal '98 invezit la operazion e veve puariat a di un atif di 22,6 miliarts registrant daspò tal '99 altris 15 miliarts di atif* 4. INFORM posnetki, zapisati, pisati (na trak ipd.).

regjistradôr [registra'do:r] *m* vpisovalec *m*, registrator *m*.

regjistratzion [regjistratsi'on] *f* 1. vpis *m*, registracija *f* 2. (za)beleženje *n*, zapis *m*; *un servizi puntuâl che al tignedi sot control la situazion in ogni moment, ma cence fâ une semplice ~ di dâts.* (*O*) 3. EKO knjiženje *n* 4. (televizija, radio) posnetek *m* 5. JUR, EKO registracija (podjetja).

regjistri [re'gistro] *m* 1. seznam *m*, vpisnik *m*, register *m*; ~ **di bort** ladijski register 2. JUR register *m*; ~ **des nassitis** register rojstev; *Dai regjistris des nassites si ven a savê nomo che a son rivâts a Negrons* (*Piç*)

3. LING register *m*; ~ **lengthistic** jezikovni register; *La decision di passâ di un compuartament a di un altri .., o di un ~ lengthistic a di un altri* (*SiF 02/1*).

Regjo ['regó] *kr.i.m* Reggio di Calabria; *e di li, lant indenant sotman, o rivarin a ~.* (*Bibl-Az*).

region [re'gon] *f* 1. regija *f*, območje *n*, področje *n*, krajina *f*; ~ **Friûl-Vignesie Julie** Furlanija-Julijská krajina; *La ultime prove di trop mâl imbastide che e je la ~ Friûl-Vignesie Julie e sarès se il ministeri pai Bens e pes Ativitâts culturâls* (*Pa 02*); *Par chel che al inten lis elezion dai gnûfs sindics dai 33 Comuns de nestre ~..* (*O 16/6/2001*).

regionâl [re'go:na:l] *adj* pokrajinski, regionalen: *politiche ~ krajevna politika; là si è davuelte la riunion dai cjâfs grup intal Consei ~ (O); a pro dal ricognossiment de lenghe furlane e de autonomie ~..*

regionalism [régo'nâlizim] *m* regionalnost *f*, regionalizem *m*; *No si cjacare però di ~ o di campanilism* (*Pa 12/99*).

regionalist [régo'nâlist] (*pl regionaliscj*) *m* regionalist *m*; *Culi ret, paraltri, no si po sei nome nô Furlans a vaâ, ma ben ancje ducj i vêrs regionaliscj da la Italie.* (*Pa 11/99*); ~ *adj* regionalističen; *Par un moviment ~* (*Pa 03/6*); *La stesse vision regionalistiche «coerente cu la riforme federaliste dal stât* (*Pa 03/10*).

regionalistic [régo'nâlistik], -iche *adj* regionalističen; *peât tal stes timp a un spirt ~* (*scritorsfurlans*).

regionalizâ [régo'nâliza:t] *tr* regionalizirati; ~ *la Europe* (*Pa 03/8*).

regionalizazion [régo'nâlizatsi'on] *f* ADMIN regionalizacija *f*; *La ~ des cuotis lat e je stade la peraule di ordin de ultime cunvigne de Cospalat regionâl.* (*O 5/2/2000*).

regionalmentri [régo'nâl'mentri] *adv* regionalno, področno.

regn [reñ] *m* kraljestvo; *E si jentre intal ~ de malciuitece, des poris dal gnûf mileni* (*Leng*); → **ream**.

regnâ [reñ:a:] *it* vladati; prevladovati.

regnam [reñ'am] *m* → **ream**.

regolâ [rego'la:] (*o regoli [re'g li]*) *tr* 1. urediti, spraviti v red, dati na pravo mesto, pospravljeni; popravljati; ~ *il trafic* urejati promet; *al à studiat par ~ il trafic in Plaçâl Pauli Diacun* (*CoUd*); ~ *si refl* urediti se.

regoladôr [regola'do:r] *adj* urejevalen, uravnalen; regulatoren; *La pâs no je une idee regoladorie ma une posizion di principi* (*Pa 05/04*); *e al sarès ben che chest valôr al sedi simpri inserît tai plans regoladôrs comunâi* (*SiF 03/4, 47-59*); ~ *m* urejevalec *m*.

regolament [regola'ment] *m* pravilnik *m*, urejanje *n*; ~ **di atuazion** (cemût che al stabilis l'articul 8 de leç 482/1999 e l'articul 5 dal Regolament di atuazion). (*Pa 02*); ~ **interni** notranji pravilnik; ~ *interni dal Centri interdipartimentâl pe ricerce su la culture e la lenghe dal Friûl* (*CIRF*). (*Cisilino, treball*) Podrobnosti so določeni z zakonom.

regolamentâ [regolamen'ta:] *tr* regulirati, urediti; določati s predpisi; *in câs di vitorie de coalizion de çampe, di ~ lis copiis di fat, etero e omosessuâls* (*Patrie 06/1*); *O podarin fâ dutis lis Provinciis che o volin, ma dopo di vê tornât a ~ l'asset gjenerâl de Region* (*Pa 06/2*); *I particolârs a son regolamentâts de leç.* (*Cisilino, treball*) Podrobnosti so določeni z zakonom.

regolamentazion [regolamentatsi'on] *f* ADMIN ureditev *f*, urejanje *n*, določanje s predpisi; reglementacija *f*; *al conferme la impuantante de atenzion dal legislâdôr*

locâl viers de ~ dai ús publics des lengthis (SiF 02/2, 139); fissâ regolaments določiti pravilnik.

regolâr [rego'la:r] *adj* pravilen, reden, redovit, stalen (gost);
~ *adv* redno; *vignî* ~ redno, vedno prihajati.

regularitât [regolari'ta:t] *f* pravilnost *f*, rednost *f*, redovitost *f*.

regolarmentri [regolar'mentri] *adv* pravilno, redno, redovito; *Chei che il furlan lu "capissin e che lu cjacarin ~" (Pa); In plui Zaffonato al à metude sù la usance di mandâ sù ~ i predi zovins (BelAlci).*

regolât [rego'la:t], **-ade** *adj* urejen, voden, upravljan; ~ *par vie dal computer* računalniško voden, upravljan; *Doi dîs daspò (30.09.94) S.J. al è stât operât fasint une resezion stereotasiche volumetriche regolade par vie dal computer. (SiF 02/1).*

regolatôr [regola'to:r] → *regoladôr*.

regolazion [regolatsi'on] *f* urejanje *n*, uravnavanje *n*, regulacija *f*.

regrès [re'gres] *m* nazadovanje *n*, dekadenco *f*, regres *m*; *che al è stât un autentic ~, di cheste liberazion che nus cjate plui condizionâts di prime. (Bel).*

regressif [regre'si:f], **-ive** *adj* regresiven; *Lis resons di cheste situazion regressive de lenghe furlane (Lenghe 2000).*

regression [regresi'on] *f* vračanje nazaj; regresija *f*; *ancje se chestis a puenin jessi specificadis dome in maniere prossimative cuntun model di ~ (SiF 02/1, 209); ~ liniâr* linearna regresija; *Si è cjatade une curve di ~ liniâr di corelazion jenfri POXFP e UV-254 (SiF 02/1, 11-20); ~ multilineâr* multilinearna regresija; *Dutis chestis 62 variabilis a son stadiis cumbinadis intune ~ multilineâr par otignî l'indiç (SiF 02/2, 39-58).*

regressivementri [regresive'mentri] *adv* regresivno.

reguele [regu'??] *f* → *regule*.

regule ['regule] *f* 1. pravilo *n*, vodilo *n*; red *m*; *dut in ~* vse v redu, vse po predpisih; *A mi mi plâs che dut al sedi in ~. (Sg); fûr di ~* neredovit, nepravilen; *peraule fûr di ~ (Cadorini/furlan)* LING nepravilna beseda; *jessi in ~ cu* biti v skladu (z zakonom, normami); *tu sês un citadin forest no in ~ cu lis normis (ass5.sanita)* 2. predpis *m*, pravilo *n*, norma *f*; ~ **de nature** zakon narave; *chê savietât umane rispietose des regulis de nature che a son regulis plui grandis di nô (Patrie 06/1); ~ di marcjât* pravilo trga; *il bon andament des impresi industriâls nol dipent dome des regulis di marcjât (La 05/12); ~ fisso* trdno pravilo; *regulis di gramatiche* slovenična pravila; *regulis gjenerâls* splošna pravila; *stabilî une ~* postaviti pravilo; *O stabilî ancje une ~ par cuant (Bibl-Nehemie).*

Reich ['rajh] *adj* (nem.) POL (tretji) rajh *m*; *e dôs republichis partigjanis nassudis tun teritori che il ~ todesc al considerave za robe sô. (O).*

reimpostâ [reimpos'ta:] *tr* ponovno postaviti; *metint la massime atenzion plui su cemût discomponi e ~ problems senò sui aspiets instituzionâi. (Pa 04/04).*

reincarnazioñ [reinqarnatsi'on] *f* REL reinkarnacija *f*; *ator pa la Europe al balinave il fantasme di Hitler. O lui o une sô ~. (Pa 7/2000).*

reîne [re'ine] (t. **regjine**) *f* kraljica *f*

reinsciment [reinscri'ment] *m* ponovno vključevanje; *Region: 700 miliarts pe formazion e il ~ tal mont dal lavôr (O).*

reintegrâ [reinterpretatsi'on] *f* obnoviti, ponovno vključiti, povrniti; *e dal plan par ~ e rignuvi il numar des machinis (Provincia).*

reintegrabil [reinte'grabil] *adj* reintegracijski.

reintegratîf [reintegra'ti:f], **-ive** *adj* povračljiv.

reintegrâzion [reintegratsi'on] *f* ponovna vključitev, reintegracija *f*; *di slargjâ il derit a la ~ sul puest di vore par chei dipindints licenziâts cence juste cause (Pa).*

reinterpretazion [reinterpretatsi'on] *f* ponovna interpretacija; *al vûl memoreât che al è stât lui a inviâ tal 1976 la prime “~” dal slogan furlanist. (Pa 03/4).*

reinvenzion [reinvents'i'on] *f* ponovna izumitev; *In cheste riscrizion e ~ de Region, e va tignude presint come carateristiche peculiâr la microurbanistiche (Pa 03/8).*

reitât [rei'ta:t] *f* krivda *f*, kaznivost *f*.

reiterazion [reiteratsi'on] *f* ponavljanje *n*; *Ancje l'erôr morfosintatic costituût de ~ pronominal dal complement indiret inte frase di BD “una femina gli ha detto a un uomo” (SiF 02/2, 77-93).*

reladôr [rela'do:r] *m* → *relatôr*.

relatîf [rela'ti:f], **-ve** *adj* odnos, oziralen, relativen; *I bants relatîfs a son disponibii sul sít Internet de Region e a integrin projets..(O); in mût di rivâ a vê dai spaziis campionariis statistics relatîfs ai parametris cinematics e energetics dai blocs avonde fuarts. (SiF 03/4, 47-59).*

relativementri [relative'mentri] *adv* relativno; *a ân la possibilât di cjalâ la realât di fûr e cuntune otiche ~ ogjetive e presentâ gnûfs ponts di viste su la culture furlane. (Pa 02).*

relativism [relati'vizim] *m* FILOZ relativizem *m*; *Jo no mi darès di maravee che a vedin reson mo un mo chel altri! ~? (Pa 02).*

relativist [relati'vist] *m* FILOZ relativist *m*.

relativistic [relati'vistik], **-iche** *adj* 1. FILOZ relativističen 2. FIZ relativiteten.

relativitât [relativi'ta:t] *f* 1. relativnost *f* 2. FIZ relativiteta *f*, relativnost *f*; *teorie gjenerâl de ~* splošna teorija relativnosti; *Fintremai al 1915, cuant Einstein al formulâ la teorie gjenerâl de ~ (Pa).*

relativizâ [relativi'dza:] *tr* relativizirati; *a saran par fuarce mancul calcoladis, relativizant in forme sostanziâl la paritât. (Pa).*

relatôr [rela'to:r] *m* predavatelj *m*; razglašalec *m*, poročevalec *m*; *si à di segnalâ il sotsegretari delegât aes minorancis, il valdostan Luciano Caveri, e il ~ de leç al Senât Felice Besostri (O); Tra i relatôrs, l'assessôr regionâl ae culture Franzutti al à contestât l'OLF, soređut inte ripartizion dai fonts (O).*

relazion [relatsi'on] *f* 1. odnos *m*, razmerje *n*, vez *f*; relacija *f*, *in ~ a* v zvezi *z*, kar zadeva, v odnosu do; *cheste publicazion ancje in ~ aes gnovis prospetivis (La 06/5); ~s publichis* stik z javnosti; *che al fasi di puarevôs dal OLF intes relazions publichis (Lenghe 2000)* 2. poročilo *n*; *fâ une ~* sestaviti poročilo, poročati; *la puartade dal lavio des aghis, la cualitât dal cret de montagne e di dut fâ une ~ cun verifiche. (BrLi).*

relazionâ [relatsio'na:] *tr* poročati *o*.

relazionâl [relatsio'na:l] *adj* FILOZ relacionističen; *A proposit di cheste dificoltât ~, o ai assistût a un câs che mi restarà te crepe e tal cûr (Pa 05/12).*

relazionism [relatsio'nizm] *m* FILOZ relacionizem *m*.

relè [re'lë] *m* ELEK rele.

relegâ [rele'ga:] *tr* izgnati, pregnati; *riscjarès di fâ colâ (~) la presince dal furlan te traduzion (Provincia).*

relegazion [relegatsi'on] *f* izgon *m*, pregnanstvo *n*.

relicuiari [relikui'ari] *m* skrinjica s svetinjam.

relicuie [re'likuie] *f* 1. preostanek *m* 2. svetinja *f*, sveta stvar *m*; *tignî come une ~ hranioti kot sveto stvar; Lu tignarêts di sigûr come une ~. (Sg).*

religion [reli'gón] *f* 1. religija *f*, vera *f*, verstvo *n*; kult *m*; češčenje *n*; *di ~* veren; *un om di non Simeon: al jere un om just e di ~ e al spietave la consolazion di Israel.* (*Bibl-Lc*) 2. vera *f*, veroizpoved *f*; ~ **monoteistiche, politeistiche** enoboštvo *n*, mnogoboštvo *n*; ~ *di stât* državna religija; *vuere di ~* verska vojna (*Pa*) 2. samostanski red *m*; vestnost *f*, natančnost *f*; pobožnost *f*.

religjós [reli'gó:s], **-ose** *adj* veren, verski; cerkven; redovniški; vesten, natančen; pobožen.

religjosementri [reli'goze'mentri] *adv* verno, verski.

religjositât [reli'gozi'ta:t] *f* vernost *f*, pobožnost *f*, religioznost *f*; *e di chei valôrs di atacament al lavôr, ingegn e ~, che àn simpri disferenziât la vite des popolazions di chenti* (*La*).

reliquie [re'likuie] *f* → **relicwie**.

relit [re'lit] *m* ostanek *m*, razbitina *f*, relikt *m*; *O sai benon di jessi un ~, anzi un relic, une reliquie* (*Mar*).

rem [rem] *m* veslo *n*; *al da la idee di une imponente e trionfante nâf di vuere cul ~.* (*scritorsfurlans*); **a rem** na vesla, z vesli; *e lavin jù a rem*s fin a Barbane (*bassafriulana*); ~ **de galere** zločinec *m*, kriminalec *m*.

Rem [rem] *os.i m* Remus *m*; *dal mês di Jugn dal 2004 e voltât di ~ Spicemei* (*Pa*).

Rem [rem] *kr.i m* → **San Rem**.

remâ [re'ma:] *it* veslati; *che po a e ventavin sclâfs e unevore a vignivin puartâts tes stivis des imbarcazions e obleâts a ~.* (*Natisone/furlanis*).

remade [re'made] *f* veslaj *m*; veslanje *n*.

remadôr [rema'do:r] *m* veslač *m*.

Remanzâs [reman'dža:s] *kr.i m* Remanzacco (UD); *une a Triest e une a ~.* (*Pa 03/5*).

remedeâ [remede'a:] *tr* in *refl* → **rimedeâ**.

remenâ [reme'na:] *tr* 1. nazaj pripeljati 2. sem ter tja stresati/ voditi/ gibati 3. FIG slabogrdo ravnati *z*, zdelati;

~*si refl* 1. premetavati se (npr. v postelji); *ma subit al si jere stuſât di stâ li a ~si* (*Sg*) 2. potepati se.

remenaç [reme'nat] *m* GRAD podporni oblok *m*.

remenade [reme'nade] *f* 1. vrvež *m* 2. FIG graja *f*, kritika *f*; roganje *n*, šala *f*.

remenament [remena'ment] *m* gibanje *n*, vrvenje *n*; *Si lis pantianis tun ~ a tornin a corìsi daûr (poetidelparco.it)*.

remengo [re'mengo??] *adj* bloden; ~ *m* potepuh *m*, klatež *m*; *Parcè che l'ambient o al è une risorse che ti permet di vivi o un glotidôr che ti pare a ~.* (*Pa 02*); *lâ a ~ izgubiti* vse, vse dati/priti na kant; *No si po mighe permetisi di sotvalutâ i parassits. E se po dut al va a ~?* (*Pa 04/02*).

remengon [remen'gon] *v*: *jessi a ~* biti naokoli, klatiti se, potepati se; *lâ a ~* iti na potep, naokoli.

remenin [reme'nin] *m* šaljivec *m*; zasmehovalec *m*.

Remì [re'mi] *os.i m* Remigio.

remis ['remis] *m* opuščeno zemljišče med polji ali med rečimi rokavi; *Se par un che al va a seâ al è pertinent distingui " ~" di "setôr"* (*Pa*).

remissif [remi'si:f], **-ive** *adj* popustljiv, krotek.

remission [remisi'on] *f* od-, po-puščanje *n*; *La glesie, ..., cirint di domandâi a Diu che al veti ~ di cheste puare creature.* (*BelR*); *dut al à sbefât cun amarece e cence ~.* (*Bel*).

remissivitât [remisivi'ta:t] *f* popustljivost *f*; podrejenost *f*; *Par nô il tiermin ortodossie nus riclame dome une ~ facile e stupide* (*Bel*).

remit [re'mit] *m* → **eremit**.

remondâ [remon'da:] *tr* in *refl* → **ramondâ**.

remunerazion [remuneratsi'on] *f* → **rimunerazion**.

Ren ['ren] *r.i m* 1. Ren *m* 2. kr.i → **Val dal ~**.

renan I [re'nan] *adj* renski (se nanaša na reko Reno v Romagni).

renan II [re'nan] *adj* renski (se nanaša na Renan v Švici); *idiomis renans (sursilvan, sutsilvan) a son une vore diviers di chei ladins (putèr, vallader)* (*Cisilino, treball*).

renan III [re'nan] *adj* renski (se nanaša na reko Ren).

Renanie ['r???] *kr.i f* Porenje *n*; *La pâs e fo firmade in forme uficiâl a Worms (~) al 1521.* (*Storie*).

renat [re'nat] *m* ZOOL → **raine**.

renate [re'nate] *f* črni oblaki na obzoru.

renc ['renk] *m* HIST (srednjeveška) ljudska skupščina *f*; *Ve che alore lis protestis vie pe Rinassince par tornâ a implantâ il ~ de citât* (*Ac*).

rendicont [rendi'kont] *m* obračun; *Che anzit al è chel il moment de sô rivincite, il moment dal ~!* (*BelFa*).

rendite ['rendite] *f* EKO, JUR renta *f*; *Tarde i miei desideriis tant che une madrigne o une vedue che pôc par volte e suie lis renditis di un zovin.* (*ShW*); *E jo cemût crodistu che o vivi di ~?* (*Sg*).

rene ['rene] *f* pesek *m*.

rengehe ['renge] *f* 1. ZOOL slanik *m* (*Clupea harengus*); *Il prin di di Cuaresime in dute la Cjargne si use cuei la ~.* (*Natisone*) 2. FIG sablja *f*.

rene ['rene] *f* ZOOL severni jelen (*Rangifer tarandus*); *arlevadôr di renis* rejec severnih jelenov; *Ce àno in comun une pescjadôr di Malta e un arlevadôr di renis de Finlandie?* (*La 06/5*) Kaj imata skupnega ribič z Malte in rejec severnih jelenov s Finske?

reni ['reni] *m* KEM renij *m* (*Re*).

renos ['renos] *mpl* ?ledvica *npl*; *Mi soi cjatât tune stanzie dal ospedâl di Udin là che si ricoverave un om su la cincuantine par un timôr tai renos.* (*Pa 05/12*).

renzi ['rendži] (*renç, renzis, renç*) *it* 1. renčati, godrnjati, mrmrati; (lev) rjoveti, (volk) tuliti; *Fasêtu ~ ancjemò, fasêtu ~ ancjemò.* (*ShW*); *Cumò il leon al renç di fan e il lôf al vuache a la lune* (*ShW*) 2. razlegati, hrumeti (glas).

renzide ['rendžide] (*t. renzite*) *f* 1. prod *m* 2. MAR obala *f* 3. (cestna) bankina *f*.

renzite ['rendžite] *f* → **renzide**.

reobarbar [reo'barbar] *m* BOT rabarbara *f*.

reograf [reo'graf] *m* ELEK reograf *m*.

reologjie [reolo'gie] *f* FIZ reologija *f*; *Lis primis diferencis si àn tal mût di compuartâsi dai impasej frescs, ven a stâi inte lôr ~.* (*SiF 03/3, 97*).

reolt [re'ɔlt] *f* *v*: *lis reolts* AGR ??

reometri [re'ɔmetri] *m* reometer *m*.

reon [re'on] *v*: *di ~ → rion*.

reonâ [reo'na:] *it* → **rionâ**.

reonç [re'nt] *EI*, 3 prez od *reonzi*.

reonte [re'nte] *f* → **rionte**.

reonzî [ri'fɔnt] *tr* in *refl* → **rionzi**.

reonzût [rion'džu:t] → **rionzût**.

rep ['rep] *m* (redko) BOT bukev *f*, → **faiâr, fau, veskul**.

repart [re'part] *m* oddelek *m* (v podjetju ipd.); *Di fat la aziende lombarde e je interessade dome al ~ di produzion dal fil di ram* (*O*); *O disarès che il miôr ~ nol à di jessi chei dai dozinants o chei de alte specializazion* (*Pa 05/12*); ~ **mecanizât** VOJ mehanizirani oddelek; *Sturmführer Günther Netzer, siôr colonel.* *O comandi un ~ mecanizât a Düsseldorf.* (*Ta*).

repeç [re'petʃ] (t. **rapeç**) (**repeçs** [re'pets]) *m* krprija *f*, krpa *f*; zakrpano mesto 2. izgovor *m*, jalov izgovor *m*.
repeçâ [repe'tʃa:] (t. **rapeçâ**) *tr* 1. zakrpati, pokrpati; *Soredut un fregul di coragjo e une prese di fantasie par no ~ un vistit che il temp lu à condanât a jessi inadeguât a lis esigjencis di vuê* (Pa 04/06) 2. FIG popraviti, urediti (stvar); 3. **~le** poboljšati se, pozdraviti se, iti na bolje (zdravstveno);
~*si refl* 1. popraviti se, urediti se 2. pozdraviti se.
repeçade [repe'tʃade] (t. **rapeçade**) *f* krpa *f*.
repelâ [repe'la:] *tr* okrepčati, opomoći;
~*si refl* 1. pozdraviti se, priti k sebi; **~si di une malatie** opomoći se od bolezni; 2. izboljšati svoje finančno stanje.
repelent [repe'lent] *adj* odvraten, zoprn; *e jere un pôc ~ pai clients plui edoniscj, apaiâts cui stii di vite proponûts de publicitât* (SiF 03/3, 69-81).
reperît [repe'ri:t], **-ide adj** odkrit; *In ducj doi i cás al è leât ae disponibilitât di une peraule intun determinât moment plui facile di sei reperide intune lenghe pluitost che ta chê altre.* (SiF 02/2, 77-93).
repert [re'pert] *m* (neobič.) najdba *f*; *ma ancje une sezion di pieris e di sculturis cun reperts che a vegnin di bandis differentis (consorziocastelli).*
repertâ [reper'ta:] *tr* (neobič.) najti.
repertori [reper'tɔri] *m* repertorij *m*, seznam *m*; *e il ~ di valôrs fat des categoriis morfologichis I, o podin assegnaî a ogni forme di peraule intal test corint i valôrs juscj des categoriis che o vin.* (SiF 02/1).
repeton [repe'ton] *m* 1. spoštovanje *n*; poklon *m* 2. padec *m* 3. **a ~** neprestano.
repetonâ [repeto'na:] *tr* izkazati spoštovanje, pokloniti se.
repipin [repipin] *m* 1. ZOOL kraljič *m* (*Regulus regulus*); → **re di cise** 2. **un ~** FIG gizdalin *m*, babjak *m*.
replezion [repletsi'on] *f* prebavna motnja *f*, teža na želodcu.
replî [re'pli:] *it* in *tr* (redko) napolniti želodec, najesti se do sitega.
replicâ [repli'ka:] (o *replichi* [re'pliki]) *tr* 1. odgovoriti: *"ce malfident!", al repliche il fari* 2. ugovarjati.
replicabil [repli'kabil] *adj* ponovitve možen.
replicazion [replikatsi'on] *f* 1. LING podvojitev 2. KEM replikacija *f*, podvojitev *f*; *bon di sigurâ une lôr ~ corete* (SiF 03/4).
repliche ['replike] *f* 1. replika *f*, ugovor *m* 2. ponovitev *f*. 16.00 - *Replichis programs periodics (viôt sot)(O)*; 18.30 - *Ce fâ? - locandine dai spetacui de zornade - ~ (O).*
reportage [repot'až] *m* reportaža *f*, *I letôrs de "Patrie" si impensaran dal so "reportage" su Ceylon* (Pa 02).
reportêr [repot'e:r] *m* novinar *m*, časnikar *m*.
repressif [repre'si:f], **-ve adj** represiven, zatiralen; omejevalen.
repression [represi'on] *f* represija *f*, zatiranje *n*, zator *m*.
reprimi [re'primi] (*reprim*) *tr* zatreći, potlačiti, krotiti.
republican [republi'kan] *adj* republikanski; ~ *m* republikanec *m*; *stant che al jere e al restave ~ (GP).*
republike [re'publike] *f* republika *f*, ~ **democratiche, federâl, parlamentâr, presidenziâl** demokratska, federalna, parlamentarna, predsedniška; *Forme di guvier, Republike federâl semi presidenziâl (Vichi);*

~ **des bananis** bananska republika; *In cheste " ~ des bananis", il cussì clamât decret Bersani (La 06/12); ~ di San Marc* Beneška Republika San Marco (Svetega Marka); *e fos stade doprade ancie tai possediments de Serenissime, denant che la ~ di San Marc.* (Scf); ~ **di Slovenia** Republika Slovenija.
repudi [re'pudi] *m* → **ripudi**.
repudiâ [repudi'a:] *tr* → **ripudiâ**.
repulsif [repul'si:f], **-ive adj** repulziven.
repulsion [repulsi'on] *f* FIZ odboj *m*, repulzija *f*.
reputazion [reputatsi'on] *f* reputacija *f*, ugled *m*, dobro ime *n*; *di buine ~ ugleden, z dobrim imenom; sielzêtsi tra di vualtris siet umign di buine ~* (Bibl-Az).
requie ['rekue] *f* → **recuie**.
rescuedi [resku'edi] (*rescuêt, rescuedis, rescuêt*) *tr* (redko) odkupiti, odrešiti, osvoboditi.
rese ['reze] *f* 1. vdaja *f*, predaja *f* 2. prinos *m*; **dâ une ~** dati prinos; *Chê semenade su la tiere buine a son chêi che a scoltin la peraule, la acetin e a dan une ~ ce di trente, ce di sessante e ce di cent.* (Bibl-Mc).
resean [reze'an] *adj* in *m* → **rosean**.
resentâ [rezen'ta:] *tr* pomivati, izplakovati; *al lavorà dutaldì ca da l'ustîr a ~ botis e damigjanis* (Sg); *inducâs e varà di ~ju prime di metiju sul fûc.* (Mar); ~*si refl* pomivati se, izplakovati se.
resentadure [reagenta'dure] *f* voda za izplakovanje; ~ *di tacis* (šalj.) slabo vino.
resentât [rezen'ta:t], **-ade adj** izplaknjen, pomit; *e di là de rêt dal curtilut e viodè i arbui nets resentâts de ploie* (MazzonIol).
Reseute [reze'ute] *kr.i f* → **Resiute**.
resezion [rezetsi'on] *f* MED resekacija *f*, izrezanje *n*; *Doi dîs daspò..S.J. al è stât operât fasint une ~ stereotasiche volumetriche regolade par vie dal computer.* (SiF 02/1).
resiâ [rezi'a:] *it* → **eresiâ**.
resian [rezi'an] (t. **rosean**) *adj* rezijski, rezijanski; ~ *m* 1. Rezijan *m*; *Un ~ al è furlan tant che nô, al fevele nome une altre lenghe.* (Furlanist) 2. rezijanščina *f*.
resiç [re'zit] *m* → **rasiç**.
residence [rezi'dentʃe] *f* bivališče *n*, sedež *m*.
resident [rezi'dent] *adj* stanujoci; ~ *m* stanujoci *m*.
residenziâl [rezi'dent] *adj* bivalen, stanovanjski, rezidenčen; *Cualchi edifici ~ dal complès dominical (Provincia).*
residuâl [rezidu'a:] *adj* preostal, rezidualen.
residui [re'zidui] *adj* ostal, preostal; ~ *m* ostanek *m*.
Resie ['rezie] *kr.i f* Rezija *f* (UD); *Ben a ~/Rezija dulà che lis adesions a l'insegnament dal sloven..a son rivadis dibot al 100 par 100.* (La); **Val di ~** Rezijanska dolina; ~ *al è un comun inte Val ~ (Vichi).*
resie [re'zie] *f* → **eresie**.
resinâ [rezi'na:] *it* → **risinâ**.
resine ['rezine] *f* 1. smola *f* 2. vinski kamen *m*.
resint [re'zint] *adj* 1. nov, novejši, svež; *82 sîts pal Bronç anfîc, 90 pal Bronç mezan e 85 pal Bronç ~.* (La 06/2); *gnûf ~ najnovejši* 2. nedaven; **di ~** pred nedavnim; *Di fat , daûr di une indagjin fate di ~ (Onde);* → **recent**.
resistence [rezis'tentʃe] *f* 1. odpor *m*, odpornost *f*, rezistenza *f*, upor *m*; *La ~ lenghistiche di chei che a àn contestât il "Censiment"* (Pa 02); ~ **passive** pasivni

odpor; *la fuarce dai furlans e reste platade ai plui e si identifice intune ~ passive "di marche orientâl* (*gazzettino.quinordest.it*) 2. HIST, POL antifašistično odporno gibanje v 2. svetovni vojni; *Lis notis di Bolla a van dai 8 di Decembar dal 1944 ai 6 di Fevrâr dal 1945, la vilie dal moment plui neri de Resistance furlane.* (*Pa 02*); *e je vierte la mostre fotografiche su la Resistance austriache al nazism.* (*Pa*)

3. FIZ upor *m*, upornost *f*; odpor *m*; *~ elettriche* električni upor; *~ magnetiche* magnetna upornost; *~ mecaniche* mehanski upor; *cence pierdi in resistencis mechanichis.* (*SiF 03/3, 97*).

resistant [rezis'tent] *adj* odporen, rezistenten.

resisti [re'zisti] *it* 1. upirati se, nuditi odpor; *~ a* upirati se; *che in fin dai conts e rive a ~ ae pression des lengthis "nazionalis"* (*Union*) 2. vzdržati se; *par podê ~ ai intrics dal diaul.*

Resiute [rezi'u:t] (*t. Reseute*) *kr.i f* Bila *f* (na Bili) (*IT Resiutta*) (*Ud*).

resolide [re'z??lide] *f* BOT okrogolistna rosika (*Drosera rotundifolia*).

reson [re'zon] *m* 1. razum *m*, pamet *f*, *cence un bec di ~ brez kančka razuma; la etât de ~ zrelost; jessi di ~ pričakovati, da..; pierdi la ~ izgubiti razum, znoreti; Tal stes temp a pierdi la lûs de ~ che Diu al da a ducj (fradis); tornâ in ~ priti k sebi 2. vzrok *m*, razlog *m*; a/par ce ~ zakaj, iz katerega razloga; cence ~ brez razloga; A nissun individui no si po cjoli cence une ~ la sô citadinance e (Declarazion); par ~ di zaradi; Triest al fo simpri, par ~ di "storie naturâl" che ni lis citâts ni lis personis no puedin sghindâ* (*Pa*); *une juste ~ opravičenje n* 3. pravica *f*, prav; *dâ ~ acdn* dati komu prav; *O ai di dâti ~ (newsland)* moram ti prav dati; *vê ~ imeti prav; al po vê ancje ~ (Cjargne)* lahko ima tudi prav; *tu âs ~ imaš prav; 4. vrsta f*, kakovost *f*; *di ogni ~ vsake vrste, vsake kakovosti; di tantis resons, di tropis resons* veliko različnih kakovosti, z različnimi lastnostmi.

resonâ [rezo'na:] *it* razpravljati, diskutirati, pogovarjati se; meniti.

resonade [rezo'nade] *f* 1. razprava *f*, diskusija *f*; *La ~ e je cussi juste eclare (Bibl-Zn)* 2. pogovor *m*, klepet *m*.

resonadôr [rezona'do:r] *m* presojevalec *m*, mislec *m*.

resonament [rezona'ment] *m* razprava *f*, dikusija *f*; presojanje *n*, razpravljanje *n*, umovanje *n*; *Su cheste linie di ~ al pâr che si sedi formât un grant acuardi (Provincia); cul ~ z razpravljanjem, s presojo, umsko; La fede no va dimostrade cul ~ (BelFa).*

resonarie [rezona'rie] *f* računovodstvo *n*; *Studiôs di ~, al fo docent a Gjenue ea Vignesie.* (*Uniud*).

resonât [rezo'na:t], **-ade** *adj* utemeljen, pameten.

resonevolece [rezonevo'l??] *f* umnost *f*, razumnost *f*; *che chescj dirits no podaran siê domandâts dal moment in dute la lôr totalitat, ma a varan di sei aplicâts cuntune cierte progressivitât e ~ (Cisilino, treball).*

resonevul [rezo'nevul] *adj* razumen, pameten; primeren, ustrezen.

resonevulmentri [rezonevul'mentri] *adv* razumno, pametni; primerno.

resonîr [rezo'ni:r] *m* računovodja *m*, knjigovodja *m*; *la plui part di lôr a son indotorâts (architets, inzignîrs, rasonîrs e v. d.).* (*Pa*).

respîr [res'pi:r] *m* 1. dih *m*, sapa *f*; *l'ultim ~ zadnji dih; Al à sbassât il cjâfe e al à tirât l'ultim ~.* (*Bibl-Zn*) 2. rok *m*, odlog *m* (plačila); *Cussi 100 mil francs par an si darès un pôc di ~ ai editôrs* (*Pa*); *dâ a ~ dati na kredit 3. odprtina *f* (za zrak).*

respirâ [respi'ra:] *it* 1. dihati 2. oddahniti se.

respiratori [respira'tɔri] *adj* dihalen, respiratore; *aparât ~ dihalni aparat; e arlêfs in câs di problemis che a àn ce fâ cul aparât ~ (CoUd).*

respirazion [respiratsi'on] *f* dihanje *n*; *~ artificial* umetno dihanje.

respirometric [respiro'metrik], **-iche** *adj*

respirometričen; *In chest câs il nestri studi al è stât plui aprofondît dal moment che o vin determinât i parametris principâi midiant des tecничis respirometricis.* (*SiF 03/4, 73-84*).

respirometrie [respirome'trie] *f* respirometrija *f*; *La ~ e je une metodologje che e determine i valôrs dai parametris cinetics* (*SiF 03/4, 73-84*).

responsabil [respon'sabil] *adj* 1. odgovoren; *domandant di sierâ l'implant di sode-clôr ~ dal incuinament di mercuri* odgovoren za..; *Diretôr ~* odgovorni urednik; *jessi ~ di* biti odgovoren za; 2. odgovoren (v obnašanju), dozorel; *Se la scuele e je la strade mestre par tirâ sù int libare e ~ (O); ~ m* odgovorni; *I responsabii des rivistis a son stâts riconfermâts.* (*O*) Odgovorni za..;

responsabilitât [responsabi'lita:t] *f* odgovornost *f*; *cun la forme societarie de cooperative a ~ limitade družba z omejeno odgovornostjo; cu l'assegnazion di competencis e di deleghis precisis par no che i intervents e lis ~s a sedin simpri imberdeâts.* (*Pa*); *~ politiche* politična odgovornost; *Duc i oms che a àn responsabilitâts politichis* (*La 05/12*).

responsabilmentri [responsabil'mentri] *adv* odgovorno; *Se la Europe e volarà fâ part ~ di un gnû ecilibri internazionâl di pâs e* (*Pa 02*).

responsori [respon'sori] *adj* MUZ responzorij.

responsoriâl [responsori'a:l] *adj* izrecen, izrečen; REL responzorijski; *Lis letaniis dai sants a fasin part di chest gjenar devozionâl a forme ~ (BelR).*

rest ['rest] *m* ostanek *m*; *Il ~ dal proviodiment al varès invezit di jessi rinviât a chest Autun; i furlans de Argentine, fin tal imprin, a spartirin fortune e destin cul ~ dai argentins..* (*Pa*); *il ~ dal mont* ostali svet; → *arest*.

restâ [res'ta:] *it* 1. (pre)ostati; *che radio Onde Furlane e sei e e resti "la radio libare dai furlans".* (*O*); *il quadri numeric des fuardis al è restât compagn* (*O*); *Dutis chêz altris fuardis a restin invezit sot dal 4% des preferencis.* (*O*); *~ sot* izgubiti; *~ fûr* biti izključen; *~ alc a cdn* nekomu nek. biti dolžan; *~ in vite* ostati pri življenu; 2. ostati brez besed, ne razumeti ničesar, začuditi se 3. ustaviti se 4. prenehati; *no ~ di* ne nehati; *tu viôts, nissun al reste di riceviti in gale e fâti fieste* (*F*); 5. FIG *~ cuntune briscule* *La science no à mai di ~ cuntune briscule* (*Pa 05/06*); *~ di clap* biti presenečen; *O resti di clap.* (*BrLi*); *~ di stuc* biti presenečen; *O soi restât di stuc, e lu ai dit ben clâr, tal sînfì une tâl sflocje.* (*Pa*).

restant [res'tant] *adj* ostali, odvečen;

~ m ostanek *m*; *e nus àn dite di brusâ il ~.* (*F*).

restât [res'ta:t], **-ade** *adj* ostali, preživelci;

~ m preživelci *m*.

restaur [res'taur] *m* 1. obnova *f*, vzpostava *f*; *Plui di un miliart al larâ dome pes ativitât dal Centri regionali pe catalogazion, l'inventari e il ~ dal patrimoni culturâl* (*O*). 2. (vlado) obnova *f*, vzpostava *f* 3. obnova *f* (npr. umetnine).

restaurâ [restau'ra:] *tr* obnoviti; vzpostaviti (npr. vlado).

restauradôr [restaura'do:r] *m* restavrator *m*, obnovitelj *m*; *A cualchidun il Marchet al podè semeâ, tai agns de "Patrie", un conservadôr e un ~ fûr dal temp* (Pa 03/12).

restaurazion [restauratsi'on] *f* obnova *f* (npr. umetnine), vzpostava *f*, cui nestris sants e profetis, cu lis nestris dispersions e restaurazions (Pa).

reste ['reste] *f v*: *fâ la ~* (pri balinanju) vreči kroglo tako, da zbije in se ustavi: *'l è chel ch'al tire prin e chel ch'al stoche e brâf di fâ la ~.* (F).

restif [res'ti:f], **-ive adj** uporen, trmast, trdovraten, uporen, zakrknjen; *Il ricuart di chei agns lu cjatave ~, e lis robis, aromai fuscadis e lontanis* (PauluzzoN); *restifs Idealiscj restifs* (La 07/03).

restivît [resti'vi:t], **-ide adj** trdovraten, uporen, zakrknjen; *di fâ specie al pecjadôr plui ~; par chê cotule curtare cu lis zalis di colôr che e jere restivide di meti* (F).

restituâ [restitu'i:] *tr* 1. vrniti, nadomestiti; → **tornâ indaûr**; 2. bljuvati, bruhati; → **rindi, gomitâ**.

restituzion [restitusi'on] *f* povračilo *n*, nadomestilo *n*; *AN di fat e stime discriminatori il nivel di tutele assegnât ai Slovens e je cuintrî de ~ dai bens espropriâts in ete fassiste.* (Pa).

restrictif [restri'ti:f], **-ive adj** omejevalen, omejitven, restriktiven.

restrictivementri [restrictive'mentri] *adv* omejevalno, omejitveno.

restrizion [restritsi'on] *f* FIG zmanjšanje *n*, omejitev *f*, restricija *f*; *Il mtDNA al presente un fuart polimorfism inte lungjece dai fragments di ~* (RFLP) (SiF 03/4, 9).

retrospetif [restrospe'ti:f], **-ive adj** retrospektiven; s pogledom nazaj.

retrospective [restrospe'tive] *f* ARS retrospektivna razstava; *Dai 11 di Jugn ai 4 di Lui, la Galarie comunâl di art contemporanie di Monfalxon ur dediche une ~ a 3 dissegnadôrs satirics* (Pa 04/06).

retrospectivementri [restrospective'mentri] *adv* retrospektivno.

resultat [rezul'tat] *f* → **risultât**.

resurezion [resuretsi'on] (t. **risurezion**) *f* vstajenje *n*; *Si trate di rapresentazions di trê senis dai Vanzei: di Zuan (~ di Lazar) (Scf).*

resurî [resu'ri:] (t. **risurî**) *it* 1. znova vstati (od mrtvih), oživeti, priti zopet k življenju; ~ **de muart** vstati od mrtvih; *che il Fi dal om nol sarà resurî de muart (digilander.libero.it/parrocchia_rivignano)* 2. zopet se roditi; preroditi se; *Al è stât lui a fâ resurî i distins dal Friûl.* (La 07/04); ~ *tr* 1. spominjati na nek. 2. ponavljati (nek. dogodek), obnoviti.

resuriment [resuri'ment] (t. **risuriment**) *m* vstajenje *n*; obnova *f*, ponovno rojstvo *n*.

resurzion [resurtsi'on] *f* → **resurezion**.

ressussitâ [resus'ita:] → **risussitâ**.

ret ['ret] (t. **(a) ~ di**) *prep* blizu, zraven, poleg, na/ v višini; *A ~ di lôr si alçave une ancone, piturade di fresc* (PauluzzoN); *indulà ~?* kje točno?

rêt ['re:t] *f* 1. (ribiška ipd.) mreža *f*, *pescjâ cu lis rêts* ribariti z mrežami; *tirâ in ~* omrežiti; FIG ujeti (v neko past); *alore i Fariseos ritirâts a tignirin consei par tirâlu in ~ cu lis peraulis* (F); *metisi in ~* povezati se medseboj (v mrežo, omrežje); *Lis piçulis impresis artesanis a podaran fa un salt di cualitât dome metintsi in ~.* (O) 2. (tok, telefon, splet, cesta) omrežje *n*; splet *m*: ~ **stradâl** cestno omrežje; *La societât Autovie Venete e à presentât a Palme i risultâts dal censiment su lis areis*

de ~ stradâl (*O*); **in ~** v spletu; *GR in ~* (*O*); ~ **di interès** interesna mreža; *a àn marcât la esistence di une forme di control dal teritori di stamp mafiôs e une ~ di interès* (Pa 02/10-11); ~ **di distribuzion** distribucijska mreža; ~ **elettriche** električno omrežje; ~ **feroviarie, ~ de ferade** železniška mreža; *si è zontât il modernament de ~ feroviarie* (Pa 03/10); ~ **stradâl** cestno omrežje; *pes indicazions de ~ stradâl provincial (Provincia); ~ telefoniche* telefonsko omrežje 3. *la ~ dai budiei* trebušna mrena.

retangul [re'tangul] *m* 1. MAT pravokotnik *m* 2. ŠP nogometno igrišče.

retangulâr [retangu'la:r] *adj* MAT pravokoten, rektangularen; *La plante dal edifizi e je ~ e e misure 12 par 8,40 m.* (Pa).

retic ['retik], **-iche adj** HIST retijski; ~ *m* HIST Retijsi *mpl*; *I Retics a vevin svilupât biel dal cuint secul devant di Crist (gfbv).*

reticent [reti'tsent] *adj* molčeč, molčečen, zamolčljiv.

reticolâr [retiko'la:r] *adj* mrežast; *La nestre "funzion" e je chê di jessi lis vanguardiis di chest procès di modernizazion ~* (Pa 04/02).

reticolât [retiko'la:t] *m* mreža *f*, *di mari e di mestre a tancj popui differents ma no nemîs e duncje, butant jù lis paladis e i reticolâts e i mûrs* (Pa 04/05); *che e à segnât i secui, soredot i ultims, di spaltadis, di frontieris, di reticolâts e di sanc.* (Pa 03/10).

reticul [re'tikul] *m* mreža *f*.

retificâ [retifi'ka:] (*retifichi* [reti'fiki]) *tr* na-, popravni; popraviti.

retifiche [re'tifike] *f* poprava *f*, popravek *m*; *de ~ de Cjarte europeane dai dirits des minorancis linguistichis (Leng).*

retil ['retil] *m* ZOOL plazilec *m*.

retine [re'tine] *f* ANAT očesna mrežnica *f*, retina *f*; *Eco che lis imagjinis de mè ~* (Ta).

retinite [reti'nite] *f* MED vnetje očesne mrežnice *f*, retinitis *m*.

retoceltic [reto'tjeltik], **-iche adj** retokeltski; *La popolazion dal Friûl e je di origjin retoceltiche* (La 06/1)

retôr [re'to:r] *m* rektor *m*; vladar *m*; cerkveni dostojnik *m*; *elet de Assemblee dal Centri e nomenât cun decret dal ~.* (CIRF).

retorât [reto'ra:t] *m* rektorat *m*; *al à di jessi ricuardât in maniere degne e adeguade te place Antonini, opûr dongje il Retorât da la Universitat di Udin!* (La).

retoric [re'torik], **-iche adj** retoričen, govorniški; **domande retoriche** retorično vprašanje; *E je ancie une domande retoriche* (BelFa); **figure retoriche** retorična figura; *Inte expression ise ancie une figure retoriche?* (Lenghe 2000); **stîl ~** govorniški slog.

retoriche [re'torike] *f* retorika *f*, govorništvo *n*; ~ *che a puarte adalt tant il nestri paîs che il nestri popul* (F); ~ **dal patriotism** domoljubna retorika; *te Italie de ~ nazionalistiche e dal patriotism* (Pa).

retorichementri [retorike'mentri] *adv* retorično, govorniško.

retoromanç [retoro'mantf], **-ce adj** retoromanski; ~ *m* LING retoromanščina *f*; *Il ~ e je une lenghe neolatine che e presente trê varietâts.* (Cisilino, treball).

retrat [re'trat] *adj* za(o)stal, preostal; ~ *m* za(o)stanek, preostanek *m*.

retrè [re'tre] *m* slačilnica *f*.

retributif [retribu'ti:f], **-ive adj** plačilen; *ancje dal pont di viste ~* (Pa).

retribuzion [retribusi'on] *f* plačilo *n*, plača *f*; *Il pericul al è Rome e l'ostacul, come simpri, al è Triest, che si spartis la fete plui grande di personalô e di retribuzions* (*Pa 02/10-11*).
retrodatâ [retroda'ta:] *f* retrodatirati.
retrodatazion [retrodatatsi'on] *f* retrodatiranje *n*; *la ~ stilistiche e rive fintremai su la puarte dal gnûf, condividint parie i caratars possibii, su la olme di un ecletism inusuâl* (*Pa*).
retrogrât [retro'gra:t], **-ade** *adj* 1. povraten 2. BIOL, MED, PSIH retrograden; 3. **Endoscopie Retrograde Colangjopancreatiche (ERCP)** Endoskopska retrogradna holangiopankreatografija (ERCP); *Endoscopie Retrograde Colangjopancreatiche*". (*ERCP*) *pe diagnosi e pe terapie des malatis dal pancreas (ass5.sanita)* ASTR retrograden;
~ *m* FIG nazadnjak *m*, reakcionar *m*.
retromarce [retro'mart] *f* AVTO vzvratna prestava
retrovuardie [retrov'u'ardie] *f* VOJ zadnja strâza *f*, zaščitnica *f*; *Par gno cont ancje la ~ e a une funzion strategiche.* (*Pa*).
reule ['reule] *f* MIN porfir *m*, trd kamen; *che e sarà fate di blocuts di ~ e di lastris* (*CoUd*).
reumatic [reu'matik], **-iche** *adj* revmatičen;
~ *m* **reumatics** revmatične bolečine; *chel lavôr nol zovave di sigûr ai siei reumatics.* (*Sg*); *E al sintive il frêt de stanzie plui di dut parvie dai reumatics.* (*Sg*).
reumatisim [reuma'tizim] *m* MED revmatizem *m*.
reumatolic [reuma'tolik] *m* MED revmatolog *m*.
reumatologjie [reumatolo'gie] *f* MED revmatologija *f*.
revansism [revan'sizim] [revan'sizim] *m* POL revanšizem *m*; *Mentri altris vuaitis curientis a son prontis a denunziâ un "furlanist".* (*La 04/9*).
revansist [revan'sist] [revan'sist] (*pl revansiscj*) *m* POL revanšist *m*; *graciis ai berdeis dai centraliscj, dai revansiscj e dai nazionaliscj.* (*La 04/6*).
revansistic [revan'sistik], **-iche** *adj* POL revanšističen.
revendiul [reven'diul] *m* → **rividendicul**.
reventâ [reven'ta:] *tr* → **raventâ**.
reverendissim [reveren'disim] *adj* prečastiti, reverendisim; *O savevi chê storie che lui, ~, mi à contât cumò, e o vevi pensât che almancul chê.* (*Tolazzi*).
reverent [reve'rent], **-de** *adj* REL častiti; reverend; *adun cu lis feminis de sô reverende famee* (*Mar*);
~ *m* duhovnik *m*, častiti gospod *m*.
reverenziâl [reverentsi'a:l] *adj* spoštljiv, poln spoštovanja.
Rividisce [revi'disqe] *kr.i m* → **Rividiscje**.
revisâ [revi'za:] *tr* pregledati (motor ipd.)
revision [revizi'on] *f* revizija *f*, pregled *m*; ~, *atualizazion e publicazion des biografiis di furlans inlustris dal Liruti* (*CIRF*).
revisionâ [revizio'na:] *tr* natančno pregledati, revidirati.
revisionism [revizio'nizm] *m* POL, HIST revisionističen;
revisionist [revizio'nist] *m* POL, HIST revisionist; ~ *adj* POL, HIST revisionističen.
revisionistic [revizio'nistik], **-iche** *adj* POL, HIST revisionističen; *Esistie une «regie revisionistiche» che e intint di dineâ la comunance fra lis Glesiis* (*Pa 05/07*).
revisôr [revi'zo:r] *m* revizor *m*, preglednik *m*.
revit ['revit] *adj* strm; *Chestis feminis a lassavin i paîs denant che il soreli al scomençâs a creteâ, par frontâ i revits trois di mont.* (*La 07/04*).

revoc [re'vek] *m* → **rivoc**.
revocâ I [revo'ka:] *tr* odpoklicati.
revocâ II [revo'ka:] *tr* → **rivocâ**.
revoche ['revoke] *f* preklic *m*.
revoltâsi [revol'ta:si] *f* → **rivotlâsi**.
revolvar [ri'vôlvar] *m* → **rivolvar**.
revost [re'vest] *adj* → **ravost**.
revulsion [revulzi'on] *f* MED revulzija *f*.
rezi ['redži] (*reç/rêç, regis, reç/rêç - p rezût/ret*) *tr* 1. vladati, voditi; *Il procès partecipatif lu rêç il Regolament (CoUd); no acetin une figurazion o une idee di Diu che onestamenti no sta su, no rêç, si fâs ridi.* (*BelFa*) 2. urediti, v red spraviti 3. ~ *il volant* obračati volan, voziti; *Lis mans di Claude, piçulis e duris, a rezin il volant.* (*PauluzzoN*);
~ *it* 1. držati, vzdržati, FIG prenesti 2. (carn.) hlev v red spraviti.
rezi ['retsí??] *adj* retijski; *lis Alps Rezii* Retijske Alpe; *Incoragjament che al coventâ in cheste valade svuizare tra la Silvretta e lis Alps Rezis* (*La 05/6*).
rezidôr [redži'do:r] *m* → **regjidôr**.
Rezie ['retsie] *kr.i f* HIST, GEO Retija *f*; *a jerin di fat lis antighis regions de ~ (La)*.
riâ [ri'a:] *tr* 1. črtati, črte vleč 2. v vrsto postaviti, razvrstiti; *che al jere miôr restâ vedrans, cuanche nol lave dacuardi cu la feminine, o un fi nol riave dret.* (*Sg*).
riabilitâ [riabili'ta:] *tr* ugled vrniti, rehabilitirati.
riabilitatîf [riabilita'ti:f], **-ive** *adj* rehabilitacijski; *A gno avîs un gros lavôr a si po fâ intal setôr ~, il sci infati al po judâ notevolmente* (*Pa 03/6*).
riabilitazion [riabilitati'on] *f* rehabilitacija *f*; *al pues vê consecuencis impuantantis a nivel educatîf par exempli intal insegnament di une seconde lenghe, cussì come inte ~ da la afasie bilengâl.* (*SiF 03/4, 97-114*).
riadure [ria'dure] *f* črtanje *n*.
rialç [ri'alt] *m* 1. dvig *m*, zvišanje *n*; *Difat, al è pôc che ancje il Comun di Paluce al à fat une "gare al ~" (taicinvraul) 2. vzpetina *f*, zvišani predel; e la A23 (Palme-Tarvis) de lungjece di 85 chilometris, cun circje la mitât di chescj in galerie e il rest tra viadots e rialçs* (*La 07/04*).
rialimentazion [rialimentati'on] *f* realimentacija *f*; *che a son regolâts di leçs no liniârs: sgoifs di ~ positive o negative* (*SiF 02/2, 129*).
riamâ [ria'ma:] *tr* ponovno ljubiti; vračati komu ljubezen; *Tu sâs che jo no soi graceose tant che te, cussì inneade di amôr, cussì fortunade ma une vore avilide, che o ami no riamade.* (*ShW*).
riamissibil [riami'sibil] *adj* ponovno sprejemljiv.
riamission [riamisi'on] *f* ponovni sprejem.
rianimâ [riani'ma:] *tr* ponovno oživet; *Si jere rianimât, al jere jevât in pins.* (*BrLi*).
rianimazion [rianimatsi'on] *f* reanimacija *f*, ponovna oživitev *f*. *Le tignaran vive, magari in ~, se no altri par no pierdi i contribûts de Region.* (*Pa 03/6*).
riapropiâsi [riapropi'asi] *refl* spet si prilastiti, prilaščati; *La ocasion splendide des frontieris che si spalanchin su la Slovenie e sul mont dal Est a son un ~ di chel spirit de convivence e di cohesion* (*Pa 03/8*).
riapropiazion [riapropiatsi'on] *f* ponovno prilaščanje; *La polse, tal sens biblical, e je viodule come il coronament de creatione e la ~ che Diu al fâs dal so temp par palesâ la sô libertât e sovranitât.* (*Pa 04/07*); *La strade pe libertât e je la ~ de peraule.* (*Pa 04/03*).
riassorbî [riasor'bi:] *tr* resorbirati, ponovno vsrkati; *i 300 tais decidûts dal grup a son stâts sbassâts a 50, e di*

chescj in realtât la plui part e sarà riassorbide in altris reparts de aziende (O).

riassumi [ria'sumi] (*o riassum, p riassumût/riassunt*) *tr* spet prevzeti, spet vzeti na delo; povzeti, rezimirati; *La formulazion si riassum te sostance intune formule di cheste fate (SiF 02/1, 209); O vêsi riassumût cun grande diligience il fat. (Mar).*

riassumibil [riasu'mibil] *adj* prevzemljiv; ki se lahko povzame.

riassunt [ria'sunt] *m* povzetek *m*; → **sunt, trassunt, ristret.**

riât [ri'a:t], **-ade adj** 1. črtast, črtan 2. v vrsti, razvrščen.

ribaldarie [ribalda'rie] *f* lopovščina *f*.

ribalt [ri'balt], **-de adj** malopriden, podel; ~ *m* lopov *m*, malopridnež *m*.

ribaltâ [ribal'ta:] *tr* 1. prevrniti, vreči dol/na tla, prevaliti, stran/ v zrak vreči; *une fuarce che e scombât par ribaltânt une autre e deventâ jê il podê. (Mucci)* 2. prevrácati (želodec); *mi ribalti il stomi* obrača se mi v želodcu;

~*si refl* prevrniti se, prevaliti se.

ribaltade [ribal'tade] *f* 1. obrat *m*; preobrat *m* 2. preobrat *m*, zmeda *f*.

ribaltament [ribalta'ment] *f* obrat *m*; preobrat *m*; *no si spiete novitâts rivoluzionariis e nancje un ~ de dutrine tradizionâl (glesi).*

ribaltât [ribal'ta:t], **-ade adj** obrnjen; na glavi.

ribalte [ri'balte] *f* zaklopnička *f*, loputa *f*, pokrovec *m*, zatvornica *f*.

ribaltin [ribal'tin] *adj* nestanoviten, kar se da lahko prevrniti.

ribalton [ribal'ton] *m* 1. (naglo in hrupno) prevrácanje *n*, padanje *n*, hrupen padec *m*, hud sunek *m*, velika zmešnjava *f* 2. nemir *m*, vstaja *f*, prevrat *m*; katastrofa *f*; *Chei di Udin simpri in prime file cuant che al jere di fâ il ~! (Ac).*

ribas [ri'bas] *m* znižanje *n*, popust *m*.

ribassâ [riba'sa:] *tr* znižati (ceno), spustiti; ~*si refl* FIG ponižati se.

ribat [ri'bat] *m* 1. **ribats** okanca v starih trgovinah 2. *i ribats* (šalj.) oči *mpl.*

ribati [ri'bat] (*ribat*) *tr* 1. odbiti; prekovati; ~ **un claut** žebej zakovičiti 2. FIG odbiti, zavrñiti (npr. sodbo), ugovarjati; *A no nus plâs ~ une presince particolâr di Gjesù (friuli.qnet.it); O torni a ~ la mî ufierte (christianromanini); ~ it odjekniti, odbiti se (glas).*

ribatidure [ribati'dure] *f* odbijanje *n*, odboj *m*.

ribatin [riba'tin] *m* vrsta žeblja.

ribatinâ [ribati'na:] *tr* zakovičiti, zabiti (žebej).

ribatude [riba'tude] *f* 1. (pri žogi) odbijanje *n*, odboj *m* 2. → **sobatude.**

ribatût [riba'tu:t] *m* 1. šiv *m*, rob *m* (pri obleki); → **ribatidure** 2. → **sobatude.**

ribe [ribe] *f* → **rive.**

ribel [ri'bel] *adj* uporen; ~ (*pl ribei*) *m* upornik *m*.

ribelâsi [ribe'la:si] *refl* upirati se.

ribelion [ribeli'on] *f* upor *m*; *Si jere cuasi a la fin de resistance, cuanche al sucedè un câs di ~ suntune nâf. (GP).*

ribis [ribis] *m* BOT ribez(elj) *m*, grozdjiče *n* (*Ribes rubrum*); → **uve ribis.**

ribis [ri'bis] *m* strgalnik za repo.

Ribis ['ribis] *kr.i f* (Reane) Ribis.

ribissâ [ribi'sa:] *tr* (na)strgati.

ribombâ [ribom'ba:] *it* → **rimbombâ.**

ribombament [ribomba'ment] *m* → **rimbombament.**

ribosi [ri'bɔzi] *m* KEM riboza *f*.

ribosomâl [ribozo'ma:l] *adj* BIOL ribosomalen.

ribosome [ribo'zɔme] *m* BIOL ribosom *m*.

ribosomic [ribo'zɔmik], **-iche adj** BIOL ribosomski.

ribot [ri'bɔt] *m* vloženi usnjeni del v čevlju.

ribust [ri'bust] *adj* → **robust.**

ributâ [ribu'ta:] *it* upirati se, stud vzbujati.

ributade [ribu'tade] *f* stud vzbujanje; *Personalmentri, o ai simpri calcolât strategie, pe salvece e la ~ dal furlan, il setôr economic-comerçâl. (Pa 02).*

ric [rik], **ricje adj** 1. bogat, premožen 2. FIG bogat; *La lenghe rumance e je une fevelade "dolce", ricje di tiermins. (La 05/6);*

~ *m* 1. bogataš *m* 2. bogastvo *n*.

ricalc [ri'kalk] *m* odtisk *m* (v vosku ipd.).

ricalcâ [rikal'ka:] *tr* ARS posneti, kopirati; *e à assorbît la idee di comunicazion par furlan che a vevin i siei dipendents che, a sô volte, e ricalcave chê dai prodots e da lis iniziativis che a si reclamîn a la tradizion rurâl dal passât. (SiF 03/3, 69-81).*

ricam [ri'cam] *m* vezenina *f*, vezenje *n*.

ricamâ [rika'ma:] *tr* vesti, vplesti; ~ *m* vezenje *n*.

ricamât [rika'ma:t], **-ade adj** vezen; *Ma une dì la siore no cjatave un centрут ricamât che i tignive une vore (Urli); Chel so stâi dongje su la intimele recamade di sô mari (PauluzzoN); ma jê nuie, par che la plete e figurâs, grande e ricamade sul covertôr (PauluzzoN).*

ricamadore [rikama'dore] *f* vezilja *f*.

Ricart [ri'kart] *os.i m* Rihard *m*; *par cure di ~ U. (Pa 02).*

ricat [ri'kat] *m* izsiljevanje *n*; *projetâ un Friul jessût dal ~ internazionâl (Pa).*

ricatâ [rika'ta:] *tr* izsiliti, izsiljevati; *Al è evident che in chest clime di terorisim spirtuâl, ogni scuse o rimpin a van ben par spaventâ, ~, tignî cujete e sogjete la int. (BelR).*

ricatadôr [rikata'do:r] *m* izsiljevalec *m*; *un l'inemorât idealist e platonice e chel altri il rufian cinic e ~. (Bel).*

ricatadori [rikata'dori] *adj* izsiljevalen, izsiljevalski; *cuanche l'Osservatore Romano in maniere vilane e ricatadorie al à fevelât de sô "stravagance" (Bel); cuntune politiche capitalistiche e ricatadorie. (Pa 05/06).*

rice ['ritʃe] *f* drobec *m*, mrvica *f*.

ricêf [ri'tʃe:f] E1,3 prez od **ricevi.**

ricercâj [rit'erq'a:] *tr* 1. iz-, v-praševati, pregledati, preiskati 2. zahtevati, potrebovati; *lis condizions che si ricercjin pogoji, ki so potrebni.*

ricercjadôr [rit'erqa'do:r] *m* raziskovalec *m*; ~ **universitari** univerzitetni raziskovalec; *professôr di lenghistiche francese e italiane, e di Luca Melchior, ~ universitari furlan a Munic. (Pa 05/12); tant che strutture di colegament fra docents e ricercjadôrs de Universitat di Udin (CIRF).*

ricercje [ri't'erqe] *f* raziskava *f*, raziskovanje *n*; ~ **di marcjât** tržna raziskava; *I segments di consumadôrs elaborâts da lis impresis o dai istitûts di ~ di marcjât (SiF 03/3, 69-81); ~ **sientifiche** znanstvena raziskava; ~ **sul ejamp** raziskava na terenu.*

ricès [ri't̩es] (t. **recès**) *m* 1. pribeljališče *n*, zavetišče *n*; FIG oaza *f*, otok *m* 2. oddaljen in osamljen kraj.

ricessâ [ritʃe'sa:] *it* 1. nazaj iti, iti vzvratno 2. popustiti, opustiti, umakniti se, odstopiti.

ricet [ri'tʃet] *m* 1. shramba *f* 2. priběžališče *n*, zavetje *n*; *tante sium di colâ come claps su la brande molisite dal ~ (PauluzzoN); cjadâ ~ najti zavetje; cjadâ ~ in altris païs (Declarazion); dâ ~ a un* dati nekomu. zavetje, azil, sprejeti nekoga na dom.

ricetari [ritʃ'e:tari] *m* zbirka receptov, knjiga receptov.

ricete [ri'tʃete] *f* 1. KUL recept *m*; → *recipe*.

ricetif [ritʃ'e:ti:f], -ive *adj* sprejemljiv; receptiven; *Il potenziâl ~ e la capacitat di clamâ dongje utents stanziâi, che a son chei che a gjenerin il valôr zontât locâl (Pa 03/11)*.

ricetivitât [ritʃe:tivi'ta:t] *f* 1. sprejemljivost *f*; receptivnost *f* 2. kapaciteta *f* (turistična); *dal moment che la ~ atuâl (e plui in gjenerâl il "potenziâl cumierçâl" de ufierte dai servizis turistics) (Pa 03/11)*.

ricevent [ritʃ'e:vent] *adj* sprejem; *In sostance fûr dal nestri lavôr o sin deventâs soreduòt animâi ricevents. (ALF).*

ricevi [ri'tʃevi] (*ricêf, ricevis, ricêf*) *tr* prejeti, dobiti; *par ~ la riviste si pues scrivi ae e-mail za prejem revije se lahko piše na e-pošto; O vuei ~ ancjemò cheste letare di informazion Rad bi dobil še...*

ricevidôr [ritʃevi'do:r] *m* prejemnik *m*.

riceviment [ritʃevi'ment] *m* sprejem *m*.

ricevude [ritʃ'e:vude] *f* 1. pobotnica *f* 2. prejem *f*.

richete [ri'kete] *f* → *archete*.

Richinvelde [rikin'velde] *kr.i.f* → *Sant Zorç de ~.*

riciclâ [ritʃi'kla:] *tr* reciklirati, ponovno uporabljati odpadke; *Sichè il vêr vantaç energetic al sarès chel di ~ la plastiche, no di brusâle. (Pa 04/02)*.

riciclabil [ritʃi'klabil] *adj* ki se lahko reciklira; *tal ristaur di bens architetonics o naturâi, te realizazion di sgjâfs archeologjics, te ricolte di materiâi riciclabii e v. i. (Pa/Buteghe).*

riciclaç [ritʃi'klatʃ] *m* reciklaža *f*, recikliranje *n*.

ricin [ritʃin] *m* BOT kloščevevec *m* (*Ricinus communis*); *vueli di ~* ricinovo olje.

ricircul [ri'tjirkul] ?? A son stâts ipotizâts pussibii intervents a livel implantistic come lis variazions de puartade di ~ dai sedimentadôrs secondariis (*SiF 03/4, 73-84*).

ricjadê [riqa'de:] (t. **ricjadi**) *it* 1. nazaj pasti, poslabšati se 2. spet začeti (npr. piti).

ricjadi [ri'qadi] *it* → *ricjadê*.

ricjadude [riqa'dude] *f* 1. (t. FIG) padec nazaj; *lis prospetivis che a son daûr a vierzisi a rivuardin une ~ fuarte su la comunità furlane (La 07/01)* 2. MED ponovljena bolezen *f*; prioritât aes ricercjis cun ricjadudis operativis sul teritori e a chêz che si prestin ae divulgazion (*CIRF*).

ricjalcjâ [riqa'dude] *tr* ponovno potisniti, potiskati; *In cheste manere e vigni ricjalcjade la tradizion paleocristiane di meti adun un edifizi religjôs principâl e une capele-satelite. (Pa)*

ricjece [ri'qetʃe] *f* bogastvo *n*, izobilje *n*; *No i fasevin ni cjalt ni frêt, a lui, cun dute chê ~ interiôr che al veve. (Pa 02); Come che o vin viodût, une des ricjecis particolârs dai Païs dal Tierç mont (Pa 05/04).*

ricjin [ri'qin] *m* → *rincjin*.

ricjot [ri'qɔt] *m* MED prehlad *m*; *Metilis, Catia, tu ti cjapis un ~, se no. (BrLi)*.

riclam [ri'klam] → *reclam*.

riclamâ [rikla'ma:] → *reclamâ*.

riclamade [rikla'made] → *reclamade*.

Riclûs [ri'klu:s] *kr.i.f* (Datimis) Racchiuso.

ricodificât [ri'kodifika:t], -ade *adj* ??

ricognizion [rikoñtsi'on] *f* 1. prepoznavanje *f*, prepoznavanje *n*, spoznanje *n*; ~ sistematiche dal lessic furlan orâl sul teritori. (*Lenghe 2000*) 2. priznanje *n*, spoznanje *n*, nagrada *f*; *in ~ dai grancj beneficis che Vô nus vês fats. (F)*.

ricognossi [rikoñosi] *tr* 1. pre-, s-poznati 2. pri-(po)znati; *Plui di 100 colaboradôrs cun voris diferentis, 3 dipendents, une cualitat e une professionalitat di rimarc ricognossude (O); Però al è di just ~ che al fo lui bon di razionalizâ chei obietifs (Pa) 3. poplačati, vrniti stroške, kompenzirati, nadoknaditi (stroške); cemût farino nô a ~lu, lui che al à fat tant par noaltris? (F); ~si refl 1. deklarirati se, proglašiti se za 2. zavedeti se, spoznati se, poboljšati se; *un imprest che al permet di ~si cuntun alc di vîf e in evoluzion continuade.(Pa) 3. biti hvaležen.**

ricognossibil [rikoñosi'bil] *adj* spoznaven, prepoznaven.

ricognossibilitât [rikoñosibili'ta:t] *f* spoznavnost *f*, prepoznavnost *f*.

ricognossiment [rikoñosi'ment] *m* 1. priznanje *n*, priznavanje *n*; *Onde Furlane e je marcade di initiativas popolârs a pro dal ~ de lenghe furlane e de autonomie regionâl. (O); al à comunicât di vê dât fûr lis liniis vuide pal ~ dai beneficis previdenziâi pai lavoradôrs (O) 2. prepoznavanje *n*, spoznavanje *n*; ~ **automatic** samodejno prepoznavanje; *sisteme di ~ automatic* sistem samodejnega prepoznavanja; *sistemis di ~ automatic de lenghe furlane ("speech processing") (Pa) 3. hvaležnost *f* 4. nagrada *f*.**

ricognossince [rikoñ'o:sintʃe] *f* hvaležnost *f*, zahvalnost *f*; *Lavorâ pa la tô int al è un dovê di ~, un debit di paia plui che un credit di fâ valê (Pa).*

ricognossint [rikoñ'o:sint] *adj* hvaležen.

ricognossût [rikoñ'o:su:t], -ude *adj* priznan; *Plui di 100 colaboradôrs cun voris diferentis, 3 dipendents, une cualitat e une professionalitat di rimarc ricognossude sedi a nivel statâl che internazionâl (O).*

ricolocament [rikoloka'ment] *m* povrnitev, postavitev nazaj; *Al è stât daspò fissât un incuintri par pensâ ae gestion dai esubars e al ~ dai operaris une volte finide la casse integracion. (O).*

ricolote [ri'kolte] (manj obič. **racuete, riciuete, racolt**) *f* 1. žetev *f*, bera *f* (zemeljskih proizvodov) 2. zbirka *f*, zbor *m*, kolekcija *f*.

ricomandâ [rikoman'da:] *tr* in refl → *racomandâ*.

ricombinazion [rikombinatsi'on] *f* 1. ponovna kombinacija *f* 2. BIOL rekombinacija *f*; *La ~ sessuâl dai diviers gjenotips v-c e rapresente la origjin principâl da la diversitat dai VCG di C. parasitica (SiF 03/4, 9).*

ricompensâ [rikompen'sa:] *tr* nagraditi, odškodovati.

ricompensabil [rikompen'sabil] *adj* nagrade vreden.

ricompense [rikom'pense] *f* nagrada *f*, odškodnina *f*.

ricomposizion [rikompozitsi'on] *f* ponovna ureditev *f*.

riconciliâ [rikontjili'a:] *tr* spraviti (sprte strani); ~si refl spraviti se.

riconciliazion [rikontjiliatsi'on] *f* sprava *f*, pobotanje *n*.

riconcuistâ [rikonkuis'ta:] *tr* ponovno zavzeti, osvojiti; *a varessin podût tornâ e al sarès stât facil par lôr ~ Udin. (GP).*

riconfermâ [rikonfer'ma:] *tr* znova potrditi, potrjevati; *Dut chest in zonte dal riconfermât supuart, di grant nivel*

spirituâl e culturâl, de Arcidiocesi (Pa 06/1); I responsabili des rivistis a son stâts riconfermâts. (O).

riconferme [rikon'ferme] *f* ponovna, zopetna potrditev *f*, obnovitev *f* (npr. naročila); ~ duncje inte Provincie di Udin pal centri-diestre che si cjape 18 dai 30 puesc dal Consei. (*O*).

riconsiderazion [rikonsideratsi'on] *f* ponovno premišlenje; al vignarà il temp di une doverose ~. (*La 06/3*).

riconvertî [rikonver'ti:] *tr* znova spreobrniti, spreobračati; E innò ~ l'ús dai bacins (lâts artificiâi) di Barcis e di Redone, doprantju par raitarâ il flus da l'aghe viers la planure (*La 03/01*).

ricopiât [rikopi'a:t], -**ade adj** ponovno prekopirati, znova prepisati; O ai dome butât jù cualchi volte la brute copie di letaris pal Comant, ~ verbâi. (*Pa 05/05*).

ricorence [riko'rentse] *f* ponovno ponavljanje, ponovitev; E il sîs di mai stât, te ~ dai 29 agns di chel montafin, ceremoniis par memoreâ chescj acjadiments si son davuelts a Glemona.. (*La 05/6*).

ricori [ri'kɔri] (kot côr) *it* spet teči; vrniti se; preleteti; zateči se; Dut câs cul ~ a doi differents esaminadôrs si à cirût di gjavâ chel che al someave il plui determinant. (*SiF 02/2, 77-93*); Ai malâts no i restave che ~ a la Glesie e cussi e je nassude la devozion a S. Antoni (*SiF 02/1, 31-45*); duncje jo no ai mai ricorût al ent public, (*Pa 05/05*).

ricorince [riko'rint[e]] *f* → **ricorence**.

ricors [ri'kɔrs] *m* 1. vzvratni tek 2. zatočišče *n* 3. prošnja *f*; priziv *f*.

ricostituent [rikostitu'ent] *adj* FARM krepčilen; ~ *m* FARM krepčilo *n*; Nol è Crist che al da fûr sanc par dâi il ~ al Pari ma lu laude (*BelFa*).

ricostruî [rikostru'i:] *tr* na novo sestaviti, obnoviti, rekonstruirati.

ricostruzion [rikostrutsi'on] *f* obnoviti, rekonstrukcija *f*.

ricovar [ri'kovar] *m* zavetišče *n*, zatočišče *n*, koča *f*; ~ alpin gorska koča *f*; Stanziamenti dal ordin di 60 milions a laran pal ~ alpin Cjampiçulon di Rigulât (*O*).

ricoverâ [rikove'râ:] (*o ricoveri* [ri'kɔveri]) *tr* 1. pod streho sprejeti 2. namestiti v zavod, bolnico; ~si refl 1. zbežati na varno 2. biti sprejet v zavod, bolnico.

ricoverât [rikove'râ:t], -**ade adj** nameščen, sprejet v zavod, bolnico; al è stât ~ intal repart di neurologie dal ospedâl civil di Udin. (*SiF 02/1*); ~ *m* bolniški pacient; il 15% dai baciloti, sempios, idiots, ricoverâts tai ospedâi di caretât. (*F*).

ricovrâ [riko'vra:] *tr* in refl → **ricoverâ**.

ricrêâ [rikre'a:] *tr* okrepiti, poživiti, osvežiti; okrevati; Parcè che, tun ambient forest, al è impuantant ~ un clime di amicizie e di comprehension. (*Pa 05/12*); Par chel il gno cûr si è jemplât di gjonde e la mî lenghe si ricrearà; (*Bibl-Az*); ~si refl okrepiti se, osvežiti se.

ricreatif [rikrea'tif], -**ive adj** razvedrilen; e attivitàs culturâls, di stampe e ricreativis, e ben anche al rispet de toponomastiche e des tradizioni des popolazioni stessis (*SiF 02/2, 139*).

ricreatori [rikrea'tɔri] *adj* rekreatijski center *m???*; di cjatâsi ducj insiemint inte sale dal ~ (bassafrulana).

ricreazion [rikreatsi'on] *f* krepilo *n*, poživitev *f*, rekreacija *f*.

ricrei [rikove'ra:] *m* (neobič.) tolažba *f*, olajšanje *n*.

ricressi [ri'kressi] *it* → **rincressi**.

ricrodisi [ri'krodisi] (kot crodi) *refl* spreobrniti se, spremeniti imenje, premisliti se.

ricrôt [ri'kro:t] → **ricrodi**

ricuadri [riku'adri] *m* četverokotno polje.

ricualificâ [rikualifi'ka:] *tr* prekvalificirati; ponovno kvalificirati; ~si refl prekvalificirati se.

ricualificazion [rikualifikatsi'on] *f* prekvalifikacija *f*, prekvalificiranje *n*; anche a traviers la ~ dal personal che al varà di scugnî gambiâ mistîr e mansions" (*La 03/02*); fûr dai circuits tradizionâi, cirint puesc scognossûts pe ~ di paîs ch'a periculin di disparâ (*Pa/Buteghe*).

ricuardâ [rikuar'da:] *tr* 1. spominjati; pomniti 2. omeniti, spomniti; ~si refl spomniti se, spominjati se.

ricuarditi-di-me [riku'arditidime] *m* BOT spominčica *f*, potočnica *f* (*Myosotis palustris*); → **grisolute, voli de Madone**.

ricuart [riku'art] *m* spominjanje *n*, spomin *m*; al è vîf il ~ živ je spomin (na); inte memorie coleteve de int al è vîf il ~ di un cjiscjel (*Leng*); di gno ~ kar se jaz spomnim.

ricuei [riku'eij] *tr* → **racuei**.

ricuelte [riku'eij] → **racuelte**.

ricuete [riku'eij] *tr* → **ricolte**.

riculâ [riku'la:] (t. **rinculâ**) *it* nazaj potisniti, umakniti.

ricupar [ri'kupar] → **recupar**.

ricupare [ri'kupare] *f* → **recupare**.

ricuparâ [rikupa'ra:] *tr* → **recuperâ**.

ricuperâ [rikupe'ra:] *tr* → **recuperâ**.

ricusít [riku'zi:t], -**ide adj** ponovno zašit, zakrpan; il grant progetto di cheste tonie ricuside, di cheste Europe ricljata de nus jemple plui di suspiets (*Pa*).

riç [ritʃ] *m* 1. koder *m* 2. ZOOL jež *m*; Fevelâ par furlan di siencis nol vûl dî sierâsi a ~. (*Pa*) 3. kostanjeva ježica *f*; ~ di mâr morski ježek *m* 4. vueli di ~ ricinovo olje *n*; ~ adj → **riçot**.

riçâ [ri'tʃa:] *tr* → **inriçâ**.

riçâl [ri'tʃa:l] (t. **riçale**) *m* vrsta ribiške mreže.

riçale [ri'tʃale] *f* → **riçâl**.

Riçart [ri'tʃart] *os.i m* Rihard *m*; → **Ricart**.

riçât [ri'tʃat], -**ade adj** → **inriçât**.

riçot [ri'tʃot] *adj* kodrast; **cjavéi riçots** kodrasti lasje; ~ *m* 1. koder *m* 2. kodrasta oseba.

riçotâ [ritʃo'ta:] (t. **inriçotâ**) *tr* kodrati (lasje); ~si refl kodrati se.

riçotadore [ritʃota'dɔre] *f* frizerka *f*.

riçotât [ritʃo'ta:t], -**ade** (t. **inriçotât**) *adj* skodran, kodrast.

riçote [ri'tʃɔte] *f* kodrasta ženska; La ~ invežit si clame Ingvild e sostituis Rachel. (*Ta*).

riçotin [ritʃo'tin] (manj obič. **riçotut**) *adj* demin. od → **riçot**.

riçotut [ritʃo'tut] *adj* in *m* → **riçotin**.

Riçs ['rits] *kr. i f* (Udin) Rizzi; al pâr - di no crodi pe zirevolte cetant straneose dal balon tal cil dai Riçs - dal Milan a dome cinc minûts de fin de partie (*La 05/7*).

riçui [ri'tʃui] *m* BOT → **jerbe riçularie**.

Riçûl [ri'tʃu:l] *kr.i f* (Reane) Rizzolo.

riçûl [ri'tʃu:l] (*pl riçûl*) *m* bradavica *f*, bulâ *f*.

ridaçâ [rida'tʃa:] (*al ridace*) *it* režati se; Cui? Bepo? Sigûr, cemût nô" al ridace; "ma tu, lu sâstu che jê no je di ca! (*BrLi*).

ridaçade [rida'tʃade] *f* režanje *n.*

ridade [ri'da:de] *f* smeh *m*; *E jes tune ~ che e bone a stent.* (*BrLi*); *Ma sâstu tu se nus à dit la veretât?* - *e jù une altre ~.* (*Tolazzi*); **petâ une** ~ bruhniti v smeh; **fâ la** ~ zabavati se; *Vêso voie di fâ une ~: dait un cuc achi.* (*sfolmenats*).

ridadute [rida'dute] *f* (demin. od **ridade**) smeh *m*; *ma anje pai moments di ironie che a fasin petâ une ~.* (*Pa 05/12*).

ridarie [ri'darie] (t. **ridarole**) *f* nori smeh.

ridarili [rida'rili] *m* (*redko*) (t. *FIG*) smeh *m.*

ridarole [rida'rɔle] *f* → **ridarie**.

ridefinît [ridefi'n:i:t], **-ide** *adj* ponovno definiran; *Dut cás, i studis di neuroimajin funzionâl a àn pandût e ~ il rûl di cheste struture inte elaborazion dal lengaç* (*SiF 03/4, 97-114*).

ridefinizion [ridefinitsi'on] *f* ponovna definicija *f.*

rideterminazion [rideterminatsi'on] *f* ponovna določitev *f*; *La finalitât e devente duncje anje di caratar finanziari: aspiet consequent a la ~ dai organics* (*SiF 02/1, 209*).

ridi [ridi] (*rít, ridis, rít*) *it* (po)smejati, smehljati se, posmehniti se; **fâ bocje di** ~ nasmehljati se; *Giovane e provà a fâ bocje di ~, ma e jere imbredeade e contrariade parceche cumò e scugnive fâ di mancul di lâ in spezierie* (*Sg*); **jessi ridûts** biti predmet posmeha; *I furlans a àn pôre di jessi ridûts e coionâts se a fevelin a lôr mût* (*La 06/1*); **~ in ghigne** komu se v ksjht smejet; **mi fâs** ~ spravlja me v smeh; **al fâs ~ fevelâ di moralitât** (*Furlanist*) govoriti o moralnosti spravlja v smeh; **~ di cdn** zasmehovati koga; *O rít di te, comunist di mierde.* (*FVG*); **~ di fan** razparan, ponošen (obleka, čevlji); **~ di no podê stâ te panze, discuestâsi a fuarce di ~, spreçâsi di ~** umirati od smeha; **~ su la muse di un** nekomu se v obraz smejeti, nek. zasmehovati; **sbrufâ/ sclopâ di** ~ bruhniti v smeh; **sclopâ di** ~ bruhniti v smeh; **vignî di ~** iti na smeh; *Ancje a mi mi ven di ~.* (*BrLi*); **~ m** smejanje *n*, smeh *m*, posmeh *m*; *Ma il ~, la ligrie, la serenitât, un pie di matetât a coventin* (*glesie*); **~si refl** norčevati se; požvižgati se.

ridi fûr [~ 'fu:r] *tr* smejati se na račun koga; *i pareve che ducj le rideassin fûr* (*MazzonIol*).
ridicoleç [ridiko'letʃ] *m* → **ridiculeç**.

ridicul [ri'dikul] *adj* 1. šaljiv, burkast, zabaven 2. smešen; **no sta sei ~!** ne smeši se; → **ridiculôs** ; **~ m** posebnež *m*, čudak *m.*

ridiculeç [ridiku'letʃ] (t. **ridicoleç**) *m* smešna stvar *f*; **meti in ~** osmešiti.

ridiculôs [ridiku'lô:s], **-ose** *adj* smešen; **~ m** smešnost *f.*

ridimensionâ [ridimensio'na:] *tr* reorganizirati, preurediti; *sore dut par chel che al rivuarde il stât patriarcjâl cui siei ordenaments e la sô originalitat, in mût di ~lu a vantaç de citât plui popolade* (*Pa 05/07*); **~si refl** reorganizirati se; *a son ativis "centenârs di piçulis impresis, che se no a saressin obleadis a ~si".* (*La 06/2*).

ridimensionament [ridimensiona'ment] *m* preureditev *f*, reorganizacija *f*; *cu la fin o il ~ di une culture peade ae tiere e al mont rurâl* (*BelFa*); *il plan de local Aziende sanitarie al calcole di sparagnâ cul ~ dal servizi.* (*Pa*).

Ridincic [ridin'tʃik] *kr.i m* (*Sedean*) Redenzicco.

ridint [ri'dint] *adj* smejoč se; vesel.

ridiscuverte [ridiskuvi'erte] *adj* ponovno odkritje?? *stant che l'element in comun a dutis chestis esperencis al jere la discuverte o la ~ – de Bretagne ae Corsiche, de Frisie ae Sardegne* (*SiF 03/3, 115*).

ridistribuâ [ridistribu'i:] *tr* ponovno razdeliti; *il model al proviôt a ~ ancie la dotazion di Ricercjadôrs* (*SiF 02/1, 209*).

ridistribuzion [ridistributsi'on] *f* ponovna razdelitev, preraždelitev; *incressite dai organics par Clementi, ~ dal personâl par Livon* (*SiF 02/1, 209*); *a nível mondial e je in cors une ~ strategiche des funzions e dai rodui dai diviers sistems teritoriâi.* (*Pa 05/12*).

ridividî [ridi'vidi] *tr* ponovno razdeliti; **~si refl** ponovno se deliti, razdeliti.

Ridolf [ri'dolf] *os.i m* Rudolf *m.*

ridon [ri'don] *m* smeh *m.*

ridonâ [rido'na:] *it* → **ridononâ**.

ridonade [rido'nade] *f* veliki smeh.

ridononâ [ridono'na:] *it* izbruhniti v smeh, režati se na vso moč.

ridot [ri'dot] *p* od **ridusi** ; **~ m** 1. zbirališče *n*, zborno mesto 2. klub *m*, združenje *n*, društvo *n.*

ridreç [ri'dretʃ] *m* (*redko*) ravnotežje *n.*

ridrepis [ri'drepis] *m* → **ledrepis**.

ridric [ri'drik] *m* → **lidric**.

ridrîs [ri'dri:s] *f* → **lidrîs**.

ridropic [ri'dropik], **-iche** *adj* MED vodeničen; **~ m**

riduce [ri'dutʃe] *f* smehljaj *m*; → **riduçade**.

riduçâ [ridu'tʃa:] *it* smehljati se.

riduçade [ridi'tʃade] *f* smehljaj *m*; *Ailîs no rive a stratignâ une ~.* (*ShW*).

ridude [ri'dude] *f* → **ridade**.

riduès [ridu'es] *v*: **a ~ di** tik ob.

ridulint [ridu'lint] *adj* (neobic.) (t. *FIG*) smejoč se; vesel; → **ridint**.

ridusî [ri'duzi] (*ridûs* - *p ridot/ridusût*) *tr* nazaj peljati; zmanjšati, znižati, zreducirati; *invezit di ~ lis spesis inutilis* (*Pa*).

ridusibil [ridu'zibil] *adj* ki se lahko zmanjša, zniža.

riduzion [ridutsi'on] *f* znižanje *n*, skrčenje *n*, redukcija *f.*

riduzionâl [ridutsio'na:l] *adj* BIOL *division ~* redukcijksa delitev.

riduzionistic [ridutsio'nistik], **-iche** *adj* redukcionističen; *La sô vision riduzionistiche e semplificadore di Aquilee, dulâ che no 'nd è nissun spazi par une individualitat furlane* (*Pa 05/07*).

rie [rie] *f* 1. črta *f*, linija *f*, **in ~ drete** vodoravno; **lis riis** prehod za pešce (zebra) 2. ravnilo *n* 3. prečaf *f* 4. vrstaf *f*, red *m*; **in ~ v vrsti**; **di prime** ~ prve vrste; **meti in ~** koga pripraviti k pokorščini; *che tu rivis a meti in ~ i piçui e i debui* (*glesie*); **une ~ di** vrsto, mnogo; *o restarêls li par une ~ di agns* (*Bibl-Baruc*); *O vin fat une ~ di domandis che* (*friuli.net.it*) 5. progaf *f*, trak *m* 6. vrstica *f*, *I tescj a àn di jessi inediti*, datiloscripts, luncs no di mancul di 70 cartelis cun 30 riis (*Codroip, Avis*); *lei une ~ di vanzeli* brati eno vrstico; *lei jenfri lis riis* brati med vrsticami; *Robis che e si po capilis leint jenfri lis riis* (*Pa*).

riecuilibrä [riekuili'bra:] *tr* ponovno uravnovesiti; *Par fâ chest e sta riecuilibrant lis sôs produzions vicinantlis ai gnifs marcjâts dal Est Europe* (*La 05/12*).

riecuilibrament [riekuilibra'ment] *m* ponovno uravnovešenje *n*; *doprâ eventualmentri chest model par distribuî chê part di risorsis (cuote di riecuilibri) che e varès di permeti un ~ dal Sisteme Universitari.* (*SiF 02/1, 209*).

riecuilibri [riekuilibra'ment] *m* ponovno uravnovešenje *n*; izenačitev *f*; *proponi al MURST un cost teoric par ogni Ateneu di doprâ pe determinazion dai criteriis di ~.* (*SiF 02/1, 209*).

riedizion [rieditsi'on] *f* ponatis *m*, ponovna izdaja *n*; *A presentâ te cuvierte cheste ~ de cuntristorie al è un dai plui grancj nons de piture e de senografie filmistiche europeane (JM); E cetancj di lôr si insumiin za la ~ dal model politic (Pa 02).*

rielaborâ [rielabo'ra:] *tr* na novo predelati.

rielaborazion [rielaboratsi'on] *f* predelava *f*; prireditev *f*; *Ancje in Friûl, te ete romantiche, si è svilupade la passion pes rielaborazions cultis dal cjant popolâr.* (*Pa 05/06*); *come une savint operazion leterarie che e rive fin ae ~ (La 06/3).*

rientrâ [rien'tra:] *it* vstopiti spet, vstopati nazaj.

rientrade [rien'trade] *f* ponovni vstop.

rientrance [rien'trancje] *f* vdolbina *f*, poglobitev *f*; *In cualchi câs te part devant dal fogolâr e vignive rigjavade une ~ ad arc (Scf).*

rientri [ri'entri] *m* vrnitez *f*, vračanje *n*; *Po daspò il ~ tai spoliatoios, passant sot la tribune centrâl.* (*La 05/7*).

riessi [ri'esì] *it* 1. uspeti, imeti uspeh, imeti dober/ srečen konec 2. ven priti.

riessude [rie'sude] *f* uspeh *m*, dober izhod *m*, dober izid *m*; *Pe biele ~ de fieste si è indalegrât il president de Union (La 06/5).*

rieste [ri'este] *f* 1. venec *m* (čebule); pletenica *f*, **une ~ di cevole** venec čebule 2. skupina *f*, kup *f*, *tant di costitû une ~ di infinidis sfumaduris viers il passaç al dialet venit.* (*La 05/11*); *Di alî e je Jessude une ~ ricje di tesci (La 07/04); dulâ che la Ladine dolomitane e jere cjapade dentri, e une biele ~ di enciclopediis e dizionariois (La 07/04); a riestis na kupe, v izobilju 3. drobec konoplje 4. res(in)a (klasa).*

Riete [??] *f* zgodovinska vas pod Mont Spiz-om; *alle undici di notte dell'11 gennaio 1771, distrusse tre villaggi (Riete, Fusina e Marin) (Scf).*

rievocazion [rievokatsi'on] *f* spominsko slavje; *E ai fruts i semeavin flabis dutis chês rievocazions.* (*PauluzzoN*).

rif [rif] *v*: **o di ~ o di raf** na tak ali drugačen način; *ducj a traficavim; o di ~ o di raf inte sachete al jere simpri un franc, ma tornâts i 'merecans cjase sô la cucagne e je finide (bassafriulana).*

rifâ [ri'fa:] *tr* in refl → **rafâ**.

rifat [ri'fat] *adj* *v*: **pedoli ~** novopečeni bogataš.

rife ['rife] *f* nasprotni udarec *m*, maščevanje *n*; rivalstvo *n*, spor *m*; *La ~ e fo vierte cun Gjesù (Bibl-Az); perpetue, pericolose ~ cul podè (Mar).*

riferî [rife'ri:], *p riferît/ rifiert* *tr* 1. poročati, priovedovati, navesti; *Dut câs par cumò nancje Tondo al à clarít chest pont, limitantsi a ~ lis sigurazions vudis de dirigjence (O); a mi mi è stât riferit, no mi ricuardi di cui (Pa) meni je bilo rečeno;* 2. pripisovati; ~ it sklicevati, nanašati (se), voditi k; *Si vûl ~ju simpri al Islam; ma dispès ce che a àn in comun e je dome la religion musulmane (Pa); ~ refl 1. nanašati se na, sklicevati se na, dotiči se, odnositi se na; autonomie de scuele furlane no à di ~si dome ai oraris e ai lunaris (Pa); Ma mi riferis, par chel*

che al rivuarde la cjarte stampade, al setemanâl "La vita Cattolica" (Pa) 2. (bolezen) širiti se; un gran rafredôr che al si riferive ancje tes orelis; il dolôr mi riferis fin te schene. (F).

riferibil [rife'ribil] *adj* nanašajoč se??.

riferiment [riferi'ment] *m* 1. poročanje *n*, poročilo *n*, prioved *m*; *E lis acusis a saressin provadis di dâts, listis e riferiments vûts diretemetri dal ministeri de sanitât.(O) 2. referencia *f*, navedba *f*, nanašanje *n*, sklicevanje *n*; *schirie di programs che a son devenitâts un pont di ~ par dute la "sene musical" (O); fâ ~ al sklicevati se na; si clame "Cronache Africane") al fâs ~ a chel che un dai personaçs principâi de storie al considerare il non vêr (Pa) 3. odnos *m*, povezava *f*; leade fin de fonde a une civiltât contadine e siore di riferiments propit a chel mont. (CIRF); massime in ~ ai ordenaments juridics (Pa) v odnosu na/ do..; ~ **di temp**, **di lûc** povezavo s časom, prostorom; *In doi dîs e veve pierdût ogni ~ di temp, di lûc (Pa 05/12) 4. osnovna referencia *f*; nol à lis carataristicis di progetazion che a coventin a di un Consorzi che al vûl deventâ une istituzion di ~ regional.(O); Il probleme de standardizazion lessicâl: che al sta inte mancance di imprescj di ~ (dizionariois). (Pa) osnovnega pripomočka (na katerega se lahko sklicuje).***

rifierite [ri'fierte] *f* poročilo *n*, obvestilo *n*, prioved *m*, izjava *f*; *Alore scomençant la sô ~, tâl fevelâ da la alte sô cjadree. (F).*

rifilâ [rifi'la:] *tr* → **rafilâ**.

rifin [ri'fin] *m* (redko) odmor *m*, premor *m*, počitek *m*, mir *m*.

rifinî [rifi'ni:] *tr* dovršiti, dokončati, popolniti; perfekcionirati; *jo in lôr e tu in me, par che a sedin rifinîts te unitât (Bibl-Zn).*

rifinidure [rifi'nidure] *f* dodelava *f*, dodelovanje *n*; obšiv *m*; *Lavorazions centrâls e di ~. (CoTar).*

rifiniment [rifi'ni'ment] *m* popolnost *f*, dovršenost *f*; *Jo la vite eterne le aceti come un completament, un coronament, un ~ di cheste. (BelFa).*

rifinît [rifi'ni:t], **-ide** *adj* dovršen, popoln; *I sants a son i nestris campions di umanitat, i nestris oms "rifinîts" o rivâts a la perfezion (BelR).*

rifinitece [rifi'ni'te:je] *m* popolnost *f*, dovršenost *f*; **rifinizion** [rifi'ni'si:on] *m* TEKSTIL dodelava *f*.

riflès [ri'fles] *m* 1. razmislek *m*, misel *m*, preudarjanje *n*; **fâ ~ sun** razmišljati o; **fâ ~ che** upoštevati, da; **in ~ che** upoštevajoč (dejstva) 2. odsev *m*, odboj *m*, refleks *m*; *Che al à vût un ~ ancje in te religjon. (BelR).*

riflessif [rifle'si:f], **-ve** *adj* 1. preudaren 2. GRAM povraten, refleksiven.

rifflession [riflesi'on] *f* 1. razmišljanje *n*, raz-, premislek *m* 2. odsevanje *n*, odboj *m*.

rifleti [ri'fleti] (riflet) *tr* + *it* 1. premišljati, razmišljati; *Ma ancje par fâ ~ i citadins in gjenar (Pa) 2. odsevati, odbijati (se);*

~si refl odsevati se, odbijati se.

riflûs [ri'flus] *m* oseka *f*; **flus e ~ bibavica f**; **flus e ~, tanche tal mår! ??.**

rifondâ [rifon'da:] *tr* GRAD rimpellare.

rifondadôr [rifonda'do:r] *m* ?? *O spietin duncje la cuntririforme. Augûrs ai riformadôrs, ai riformiscej e ai rifondadôrs!* (*Pa 04/06*).

rifondazion [rifondatsi'on] *f* refundacija *f*, nadomeščanje, nadomesnto, ponovno vzpostavljenje, tvorjenje; *Si trate invecit di un studi necessari di peraulis "gnovis" par mieç di une ~ e di une "re-*

invenzion" des lengthis (Pa); Par vie dal sbarament dal 5% no saran rapresentâts in Conseil ~ Comuniste (O).

rifondi [ri'fondi] (*rifont* [ri'fɔ̃nt], *rifondis*, *rifont* [ri'fɔ̃nt]) *tr* 1. povrni, poplačati, izplačati, odškodovati 2. prelit, ponovno taliti.

riformâ [rifor'ma:] *tr* 1. prenoviti, preosnovati, popraviti, reformirati 2. VOJ odpustiti (vojake).

riformadôr [riforma'do:r], **-ore adj** reformski; ~ *m* reformator *m*; *Che anzit, si viôt a sirucâ; la volontât riformadore che si sfante* (Pa 04/03).

riformatori [riforma'tɔri] *adj* poboljševalnica *f*; prevzgojni dom; *a ciatât un puest di educadôr intune sorte di ~ (Pa)*.

riformazion [riformatsi'on] *f* vnovično oblikovanje.

riforme [ri'forme] *f* 1. reforma *f*, preosnova *f*, izboljšava *f* 2. VOJ odpust *m* (za vojsko nesposobnih).

riformisim [rifor'mizm] *m* reformizem *m*.

riformist [rifor'mist] *m* reformist *m*; ~ *adj* reformističen.

riformistic [rifor'mistik], **-iche adj** reformističen; *Se cualchi concesion a vignive fate al popui no ubidive a programs riformistics destinâts a la elevazion de int plui puare (Natisone/furlanis)*.

riforniment [riforni'ment] *m* preskrba *f*, oskrba *f*; ~ *di vivars e munizions* oskrba z živežem in strelivom; *Lis azions a jerin improvisis e a vevin soreduet che di taiâ il ~ di vivars e munizions e di sflancâ l'aversari.* (Natisone/furlanis).

rifrazion [rifrati'on] *f* FIZ refrakcija *f*, lom *m*;

rifredôr [rifre'do:r] *m* → *disfredôr*.

rifrescâjâ [rifres'qa:] *tr, it, refl* → *rinfrescâjâ*.

rifrêt [ri'fre:t] *m* → *rafrêt*.

rifudâ [rifu'da:] *tr* → *refudâ*.

rifudum [ri'fudum] *m* → *refudum*.

rifuès [rifu'es] *m* → *riviesse*.

rifuessâ [rifue'sa:] *tr* → *riviessâ*.

rifugijâsi [rifu'gå:si] *refl* zateči, zatekati se k čemu.

rifugijât [rifu'gå:t] *m* begunec *m*, priběžnik *m*, ubežník *m*; ~ *politic* politični priběžnik; *sí zovarà dal jutori finanziari dal Ministeri dai internis pal prin acet e l'inseriment dai rifugijâts politics (O)*; ~ *adj* prebegel, ki je (z)bežal.

rifusion [rifuzi'on] *f* pretopitev *f*; odškodnina *f*.

rifût [ri'fu:t] *m* → *refût*.

rigadin [riga'din] *m* TEKSTIL progasto platno; *Al jere un biel visítî di ~, e un che nol si intindeve (Sg)*.

rigatîr [riga'ti:r] *m* starinar *m*.

righete [ri'gete] *f* TEH žezezen trak *m*.

righin [ri'gin] *m* 1. vrvca *f* 2. ??

rigjâf [ri'gå:f] *m* dobiček *m*; *o otignin 885,45. ~ net. Cui varessial croud!* (Pa 04/02); *Il ~ de vendite dal catalic al sarà dât (friulinelmondo)*.

rigjavâ [rič'a:vâ:] *tr* dobiti, pridobiti, zaslužiti; *Denant dai grancj vantaçs economics che si saressin podûts ~, sore il dut par chel che si inten l'acaparament des risorsis petrolieris (Pa 03/11); Mi plasarès dome ~, dal patrimoni de vite... un lusôr par capî miei i fats dal nestri vivi. (Bel)*.

rigjavabil [rič'a:vabil] *adj* pridobljiv, ki se da dobiti, zaslužit.

rigjenerâ [ričene'rea:] *tr* oživiti; obnoviti, obnavljati; regenerirati; ~ *si refl* regenerirati se.

rigjenerazion [ričeneratsi'on] *f* obnovitev *f*, obnavljanje *n*; regeneracija *f*; *produzion di emulsions di*

bitum derivant di vueli di clap, ~ di vuelis minerâi esaurits o brusâts (CoUd).

rigjiditât [ričidi'ta:t] *f* togost *f*, ostrost *f*; neelastičnost *f*; *ma ancie par vie des diferencis di ~ jenfri malte, zone di contat e modon (SiF 03/3)*.

rigjirâ [riči'râ:] *tr* ponovno obrniti, obračati; FIG okoli prinesti.

rigjiradôr [ričira'do:r] *m* ki okoli prenaša.

rigjit [rič'git], **-ide adj** trd; tog; oster; *Ma il libri, tradint un masse ~ percors autobiografic (CoUd)*.

rignuviment [ričnuvi'ment] *f* obnovitev *f*, obnova *f*; *Al centri des agitazions a son lis tratativis pal ~ dal contrat di lavôr (O); Cun chestis nominis la Filologjiche e à volût dâ un segnâl fuart di ~ (O) znamenje obnove; il Friûl al fo batût di une onde di sperance di ~. (Pa 06/2)*.

rignuvî [ričnu'vi:] *tr* 1. obnoviti; podaljšati (pogodbo) 2. zamenjati, menjati (se); *Cun Cjanive e Cividât a ~ i lôr conseis a saran i comuns di Travê, Montreâl, Barcis e Claut. (O)*.

rignuvît [ričnu'vi:t], **-ide adj** obnovljen.

rigôr [ri'go:r] *m* strogost *f*; togost *f*, ostrost *f*; *Il ~ de manifestazion culturâl al è sigurâ dal Institut venit di sciencis (Pa); jo e mês sûrs Flora e Mariuccia si cjanave tal coro de glesie e al jere di ~ Stille Nacht. (sf)*.

rigorôs [rigo'ro:s], **-ose adj** strog, oster, togoten, rigoroz; neugoden (vreme); *E cheste maniere no je l'ateism, nancje l'ateism ~ e extrem di Marè. (Pa 02); e à di sei favoride cuntune dissipline rigorose dal acès, dal svilup (Pa 02)*.

Rigulât [rigu'la:t] *kr.i m* Rigolato (Ud); *Rino P. al è tornât in Cjargne dal 1998, a ~ (Pa 02)*.

riiscrizion [riiskritsi'on] *f* ponovni vpis, ponovno vpisovanje.

rilanç [ri'lantʃ] *m* ponovno lansiranje; *proponude dal Comitât pal ~ e la autonomie, di D'Aronco (La 07/04)*.

rilassâ [rila'sa:] *tr* 1. iz-, od-, po-pustiti, odstaviti 2. izdati, izstaviti (potrdilo); ~ *un patentin* izdati dovolilnico; *e ven atestade di un patentin di pueste, rilassât dopo ve superât une prove scrite e orâl. (Cisilino, treball) 3. FIG relaksirati; ~ *si refl* relaksirati se; *però mi soi rilassât, o vevi propite bisugne si une pause (pinsirs.blogspot.com)*.*

rilassament [rilasa'ment] *m* popuščanje *n*, sproščanje *n*, relaksiranje *n*; *10 minûts di musiche par ~ (SiF 03/4)*.

rileâ [rile'a:] *tr* 1. spet zvezati 2. TISK vezati (knjigo); *Chescj libris dispès a vignivin rileâts in maniere artistiche e furnîts di une fibe lavorade di fin. (La 05/6)*.

rilef [ri'le:f] *m* 1. relief *m*, pridvig *m*, površina *f* 2. učenec *m*.

rilevâ [rile'va:] *tr* 1. učiti, vzgojiti, gojiti (rastline), krotiti (živali) 2. prevzeti, zamenjati (nekoga).

rilevance [rile'vantje] *f* pomembnost *f*, važnost *f*, bistvenost *f*, relevanca *f*.

rilitant [rilu'tant] *adj* nerad, ki se upira; *e clamâ come testemoni ~ il vescul Nogara par salvâ il so onôr e chel dai predis (BelAlci)*.

rimâ [ri'i'ma:] (manj obič. **rumâ**) *it* riti; *a ju sdrume jù te Bût e in forme di purcit al torne in sù a ~. (Percede)*.

rimâ [ri'i'ma:] *tr* kovati verze, spesnit;

~ *it* pesniti, kovati verze, rimati.

rimandâ [riman'da:] *tr* (neobič.) nazaj poslati, vrniti, vračati; *al è il câs di ~ i lis partencis dai Shuttle (SiF)*.

rimandel [riman'del??] *m* → *ramondin*.

rimarc [ri'mark] *m* 1. opazka *f*, opomba *f*, kritika *f*, o scugni fâ un piçul ~ al autôr de Toponomastiche 2. *di ~ omembe vreden, vredno omeniti; Plui di 100*

*colaboradôrs cun voris differentis, 3 dipendents, une
cualitât e une professionalitat di ~ ricognossude sedi a
nivèl statâl che internazionâl (O); O vin vût inmò
cualchi altri patriarcje di ~, Marquart, par esempli. (La
07/04).*

rimarcâ [rimar'ka:] *tr* opaziti, opomniti, pristaviti;
*Podopo, bisugne ~ che i Romans a vevin inressût une
civilitât (bassafrulana); Si son inmò rimarcadis plusôrs
occasions di colaborazion tra Mittelfest, Universitat e
students (La 07/04).*

rimarche [ri'marke] *f* (neobič.) pripomba *f*, opazka *f*,
predlog *m*.

rimarchevul [rimar'kevul] *adj* opazen, znamenit,
pomemben, opombe vreden; *Ma e je avonde anje cussì,
us garantîs, e recitade in maniere rimarchevule. (ShW).*

rimât [ri'ma:t], **-ade** *adj* v pravilnih presledkih; rimano.

rimbalsâ [rimbal'sa:] *it* odbiti, odbijati se; *A mi plâs
niçulami tal cîl e colâ su la Europe e ancjemò rimbalsant
come une bale slungjâ une man sore il Cremlin par robai
un cop smicjant il Kaiser. (bakan).*

ribombâ [ribomb'ba:] (*t.* **ribombâ**) *it* odmevati;
bobneti; *A rimbombe il tambûr e il pifar bielzà (Eg).*

ribombant [ribomb'bant] *adj* doneč, odmevajoč; *il ~
~ davoï dal tabaiament dai clients, dal tarmenament di
cjadreis paradis di bande, dal talpetament dai zocui
denantdaûr jenfri dai taulins (Mar).*

ribombament [ribomba'ment] (*t.* **ribombament**) *m*
odmev *m*; bobnenje *n*; *A chel ~ e je usade, tanche a la
penombre, se cussì a covente: parvie dal soreli che al
insist su la façade dal cjasâl. (Mar).*

ribomp [rim'bomp] *m* odmev *m*, bobnjenje *n*; *O il ~
dal taramot o il cidin dal dopotaramot? (Mucci).*

riborsâ [rimbor'sa:] *tr* povrni, poplačati.

riborsament [rimborsa'ment] *m* (po)vračilo *n*,
povrnitev *f* (stroškov), plačilo *n*.

riboscâ [rimbos'ka:] *tr* pogozdovati

riboscament [rimboska'ment] *m* pogozdovanje *n*.

rime ['rime] *f* 1. LIT rima *f*, stik *m*; ritem *m*, kadanca *f*;
*in ~ v rimah; E ven fûr une lenghe sclete, musicâl,
massime intai passaçs in ~ (Pa); scrivi in ~ pisati v
rimah; 2. rimis verzi; Il destin alore al parone lis sôs
rimis (Pa) 3. FIG stâ in ~ biti na mestu, izvajati svojo
dolžnost.*

rimedeâ [rimede'a:] *tr* 1. ozdraviti 2. posredovati;
~si *refl* popraviti se, poboljšati se.

rimedeabil [rimede'abil] *adj* ozdravljiv.

rimeditazion [rimeditati'on] *f* ponovno razmišljanje;
diliberantsi da une soference, da une ~, no rivant a
slargjâsi se no par spazis di un marilamp di pocjis riis
scletis (La 03/03).

rimembrance [rimem'brantje] *f* spomin *m*; une ~
anje a non di Zuan Barillari (La 07/01).

rimertâ [rimer'ta:] *tr* poplačati, odškodovati; *par ~us
di dut ce che o vêts fat par me* da bi vas nagradil za vse,
kar ste za mene naredili.

rimès [ri'mes] *m* 1. ostružki *mpl*; *i grafits che il temp i
à lassât parsoare, lis olmis picadis dai fis di fruts, i ~
scaghets di Madalene, i cerclis lassâts dal vin che si
confondin cun altris maglis (Mar) 2. intarzija *f*, leseni
mozaik *m*.*

rimessâ [rime'sa:] *tr* 1. obložiti, opažiti, oplatiti 2.
vložiti, vplesti 3. (po)obleči, pokriti.

rimessâr [rime'sa:r] *m* 1. oplatica *f*, opaž *m* 2.
umetelni mizar *m*.

rimesse [ri'mese] *f* 1. AVTO garaža *f*, klonica *f*, remiza
f; *Par partignince si intint la ~ o il puest machine*

*cuviert o scuviert (CoUd) 2. pošiljka (denarja) 3. ŠP
stranski avt.*

rimet [ri'met] *E1, E3 prez od rimeti.*

rimeti [ri'meti] (*rimet*) *tr* 1. nazaj (spet) postaviti,
vračati, vzpostaviti, u-, z-ravnati, urediti; nazaj poslati
2. (*denar, blago*) izročiti 3. (*kazen, dolg*) razveljaviti,
(*krivdo, greh*) oprostiti, odpustiti; 4. izgubiti (*življjenje*);
Jo o rimet anje la mê vite pes pioris (glesie);
~si *refl* opomoči se, okrevati

rimiedeâ [rimiede'a:] *tr* → **rimedaâ**.

rimiedi [rimi'edi] *m* (*t. FIG*) zdravilo *n*, sredstvo *n*,
pomoč *f*.

rimirâ [rimi'ra:] *tr* ogledovati, občudovati; *si puedin ~
i cartons che al veve realizât .. par preparâ i frescs de
glesie (Pa 03/12); Ma cui no sai passial a ~lis
incjantât? (Pa 06/1); in Cjargne a mertin rimirâts altris
doi tesours artistics (Pa 04/05).*

rimit [ri'mit] *adj* (kraj) osamljen, samoten, odmaknen,
za krajem; *o cognossin il non dal plui ~ flum de Afriche*
(*CoPalmanova*); *a son i conts che a vegnin fûr di un
cjanton ~, e intiziin (PauluzzoN);*
~ *m* → **eremit**.

rimitûr [rimi'tu:r] (*t. rumitûr*) *m* (*gor.*) hrum *m*, hrušč
m, hrup *m*.

rimodernâ [rimoder'na:] *adj* modernizirati; *Lu vês
rimodernât. (PauluzzoN).*

??rimolâ [rimo'la:] (*buiat*) imparade dai familiârs o
dai paisans, come che a provin la presince di peraulis
popolârs, come "faule", "forpeade", "specotâns", "al
rimole" o "magat". (Pa 05/06).

rimondâ [rimon'da:] *tr, refl* → **ramondâ**.

rimondel [rimon'del] *m* → **ramondin**.

rimontâ [rimon'ta:] *tr* 1. postaviti (spet) na noge,
spraviti v red, povrni moči; ~ il stomi pozdraviti
želodec 2. (čevlje) poddelati;
~ it gor/ nazaj iti;

~si *refl* priti k moči, okrepite se.

rimonte [ri'monte] *f* 1. remonta *f* 2. podšiv *m*.

rimorclo [ri'mɔrɔqo] *m* (*it.*) AVTO prikolica *f*; *Ancje i
camions cul ~ a filavin une vore di plui (Sg).*

rimorcjadôr [rimorqa'do:r] *m* vlačilec *m*; vlečno
letalno.

rimostrance [rimos'trantſe] *f* očitek *m*; ugovor *m*,
protest *m*; *No servîrin a nuie lis rimostrancis di
Cavedalis fatis di persone al quartîr generâl (GP).*

rimot [ri'mot] *adj* (časovno) oddaljen, pretekel.

rimovi [ri'movi] (*rimôf*) *tr* odmakniti, odstraniti;
oddaljiti.

rimozion [rimotsi'on] *f* odstranitev *f*, odstavljanje *n*;
e a domandâi ufficialmentri al ministri Moratti la ~ di
Bruno F. (Pa 02/10-11); al cjape in considerazion la ~
dal carboni e dal azôt. (SiF 03/4, 73-84).

rimpatriâ [rimpatri'a:] *tr* → **ripatriâ**.

rimpet [rim'pet] *prep v:* *a ~, di ~ di* nasproti; *par
viodi se a son altris locâi di ~ di vie Manin (Uniud); il
dram dal om in ~ di une esistence che nol capis il sens*
(*Pa*).

rimpin [rim'pin] (*t. rampin*) *m* 1. kavelj *m*, kluka *f* 2.
FIG pretveza *f*, izgovor *m*; *I dotôrs de leç e i fariseos lu
tignivin di voli par viodi se al vuarive in dî di sabide, par
cjadâ fûr un ~ cuintrî di lui. (Bibl-Lc)* Pismouki in
farizeji so Jezusa opazovali, ali bo ozdravljal v soboto, da
bi našli kaj, zaradi česar bi ga lahko tožili.

rimpinâ [rimpi'nâ] *tr* doseči; splezati; *Se lui nol
vignive indenant cuntun presi masse alt, salacor a rivave
a ~lu. (Sg).*

~si refl plezati, povzpeti se, vzpe(nja)ti se; *E cuant ca tu ti rampinavis sù sui mie troncs par rivà a cjoli li moris. (sf); Chescj frutins a àn tacât a rimpinâsi parsore cence che lis maris ur disessin nui. (christianromanini 07/04).*

rimpinade [rimpi'nade] *f* plezanje *n*, vzpon *m*; ~ **sportive** športno plezanje; *Cun di plui si puedin fâ il svol libar in parecleva, la ~ e la pescje sportive (Provincia).*

rimpinît [rimpi'ni:t], **-ide adj** 1. (za)krivljen, upognjen 2. strm; utrgan.

rimplaçâ [rimpla't:a:] *tr* nadomestiti; *tradizions preciosis che no puen din jessi rimplaçadis. (Pa 06/1).*

rimplaçât [rimpla't:a:t], **-ade adj** nadomeščen; *Isal proponibil, par lui, di tornâ a meti in vore la toponomastiche furlane rimplaçade di chê taliane? (Pa 02).*

rimplant [rim'plant] *m* objokovanje *n*; *vê rimplants ?? âstu rimplants? (PauluzzoN).*

rimplatâ [rimpla't:a:] *tr* skriti.

rimproverâ [rimprove'r'a:] *tr* grajati, ošteti; *al è clâr che tu puen din ciatâti simpri cul cûl par tiere parceche tu varâs simpri alc ce ~ti. (BelR).*

rimuardi [rimu'ardi] (*rimuart*) *tr* gristi (vest), mučiti (spomin).

rimuars [rimu'ars] *m* očitek *m*; *No stâ a lassâmi murâ cuntun ~! (Cadorini/furlan); ~ di cussience* očitanje vesti, kes.

rimunerâ [rimune'r'a:] *tr* nagraditi, poplačati, povrnuti.

rimunerazion [rimunerats'i:on] *f* nagrada *f*, odškodnina *f*, povračilo *n*; *La ~ dal lavôr e rive adore di garantîur un nivel di vite dignitôs ai lavoradôrs e a lis lôr fameis (Pa/Buteghe).*

??rimurzinâ [rimurdži'na:] (it.) rimurginare; *El nestri tigni il ciâf jù di front a Rome e duc', el nestri mugugnà senze fasi sinti, el rimurginà senze disturbà nisùn no puèdin jessi un invít a ciapâsi zùc di nô. (ALF)*

Rinalt [ri'nalt] *os.i m* Rajnhold *m*, Ronald *m*; *al jere bielzà rivât adore di nomenâ so vicjari il fradi ~. (JM).*

rinassimentâl [rinasimen'ta:l] **adj** ARS renesančen; *Il Friûl in etât ~. (Natisone/furlanis); al diseve che e je une ciât dure, triste, no ~ ma gotiche (Pa 05/07).*

rinassince [rina'sint'e] *f* 1. preporod *m*, prerod *m*; prenova *f*, razcvet *m*; *pre Josef Marchet, soremestri de ~ furlane, daspò dai savoltaments de seconde vuere mondiâl (Pa 02)* 2. ARS renesanca *f*; *Ve che adole lis protestis vie pe ~ par tornâ a implantâ il Renc de citât, la samblee gjenerâl de int di Udin (Ac).*

rinassite [rina'site] *f* prerod *m*; prenova *f*, razcvet *f*; ~ **economiche** gospodarski prerod; *contribûl al progrès civil, sociâl e ae ~ economiche dal Friûl (CIRF).*

rinc [rink] *m* sklep *m*, člen *m* pri verigi; *meti il ~ tal nâs* natakniti (živini) obroček skozi nos; *che a metarin a Manassè il ~ tal nâs (Bibl-Cron).*

rincj ['rinq] *m* → **rinc;**

rincjâ [rin'qa:] *tr* AGR (rilec živine) obroček natakniti (živini).

rincje ['rinqe] *f* 1. železni obroček, kovinski prstan 2. poročni prstan; zvestoba *f*

rincjele [rin'qelegg?] *f* 1. prstanček *m*, obroček *m* 2. obroček zaponke.

rincjin [rin'qin] *m* uhan *m*; *e po i veve imprestât ancje un biel pâr di rincjins di picjâ jù des orelis (MazzonIol).*

rincjinâ [rinqi'na:] *tr* natakniti obroček.

rincjinât [rindi'na:t], **-ade adj** okrašen s prstani, uhani; *Chêfemenatis a preferissin il tip palestrât, abronzât, ~, cun doi telefonins Nokia (Ta).*

rincoionît [rindoio'ni:t], **-ide adj** poneumljen, neumen; *O sêstu tant ~ daûr chê frute che tu fasis come il gjâl di mont in amôr? (Tolazzi).*

rincone [rin'kone] *f* → **roncone.**

rincressi [rin'kresi] (t. **ricressi**) *it* (neobič.) ne ugajati, žal biti.

rinculâ [rinking'la:] *it* → **riculâ.**

rincurâ [rinking'ra:] *tr* skrbno nabrati.

rincuradôr [rinking'ra:do:r] *m* zbiralec *m*, nabiralec *m*; *In struc, il professôr Pietro Bonini, ~ di tradizions furlanis, al note (Pa 03/4).*

rincurât [rinking'ra:t], **-ade adj** zbran, skrbno nabran; *che al à fat sidiâ il dut tal presenzialism e tal spetacul rincurâts dai mieçs di comunicazion (LA 08/1).*

rindi ['rindi] (*rint, rindis, rint*) *tr* 1. vrniti; predati; ~ **cont** obrazložiti; *là che al sclarive la sô posizion politiche e par ~ cont de sô «vore di patriot» (Pa); Ducj si rindin cont che se doi a scambiin bêçs, cui che al da al piert (SiF 02/2)* 2. donašati, dajati; *i azions a rindin 15% delnice prinašajo 15% 3. izražati, izraziti; opisati; che fasin dome il non dai utents che rindin ben e che samein personis (Vichi) 4. narediti, napraviti; Par ~ efetif l'esercizi de facoltât stabilide dal come I, lis Aministratzions publichis a proviodin (Uniud); a tacâ de iniziative comune par ~ necessari il consens des Regions stessis (Onde);*

~si refl predati se, vdati se; mai ~si nikoli se ne predati; ~si cont zavedati se; Par ~si cont de sô art, bastarà là a viodi i altârs che al à realizât (scritorsfurlans).

rindiment [rindi'ment] *m* učinek *m*, uspešnost *f*; donos *m*; *Come parametrîs di riferiment pe valutazion dal livel di aprossimazion o vin sielzût il ~ di rimozion dai solits totâi (SiF 03/4, 73-84); duncje par valutâ i rindiments possibii di un inviestiment mirât al potenziament de ricetivitât. (Pa 03/11).*

rindite ['rindite] *f* → **rendite.**

rineâ [rine'a:] *tr* zatajiti, odpasti; izdati (nekoga); *la glesie, fate di omps, e cîr in ogni sisteme di ~ la sô umanitât (BelFin).*

rineât [rine'a:t], **-ade adj** odpadel; ~ *m* odpadnik *m*.

rinfâçâ [rinfat'la:] *tr* komu kaj očitati; *lis promessis di sûrs, lis oris spindudis insiemit tant da ~ al temp dal pas svelt di volênu dividì. (ShW).*

rinfâncjâ [rinfra'nqa:] *tr* in **refl** opogumiti, ohrabriti, okreptiti; *A cheste gnove mi semeave rinfâncjât. (BrLi).*

rinfresc [rin'fresk] *m* hladilna, osvežilna pijača, krepilo *n*.

rinfrescjâ [rinfres'qa:] (t. **rafrescjâ**) *tr* osvežiti, ohladiti, dati na hladno (jed); obnoviti (umetnino); okreptati; ~ *la anime e la ment cu la meditazion e la lettura (glesie); ~ la memorie* osvežiti spomin; *o vignin ogni an preant daûr des nestris crôs, par ~ la memorie di tancj secui passâts (La/tradizions);*

~ it ohladiti se, osvežiti se; vuê al à rinfrescjât danes se je ohladilo;

~si refl ohladiti se, osvežiti se.

rinfrescjade [rinfres'qade] (t. **rafrescjade**) *f* 1. ohlajenje *n*; *che al plovës di dâ une buine ~ (MazzonIol)* 2. (enkratno) čiščenje *n* 3. FIG osvežitev *f*; *dâ une ~ osvežiti; Par buine part dai corsiscj si tratarà dome di dâ une ~ a cognossincis (CoUd).*

rinfrescjament [rinfresqa'ment] (t. **rafrescjament**) *m* 1. ohlajenje *n*, okrepanje *n*, osvežitev *f* 2. odvajanje *n*, čistilo *n*.

rinfuarcî [rinfuar'tʃi:] (*redko rinfuartî*) *tr* okrepiti, ojačiti; *Il svilup uman e la sigurece dal mont a puedin sei garantits dome di une "Onu" rinfuarcide e democratizade.* (Pa 03/8).

rinfuarciment [rinfuartʃi'ment] *m* ojačenje *n*; *lis sôs declarazions programatichis: la riforme des autonomiis locâls e chê dal ent regional; il ~ dal disvilup (O).*

rinfuarç [rinfu'artʃ] (**rinfuarçs** [rinfu'arts]) *m* okrepitev *f*; *rinfuarçs* Voj okrepitive; *che nol intindeve movisi fin che no rivavin i rinfuarçs dal generâl Ferrari (GP).*

rinfuartî [rinfuar'ti:] *tr, refl* → **rinfuarcî**.

ring ['ring] *m* ŠP (boksarski) ring *m*; *sul ~ v ringu*; *A àn vût dit, plui di un gjornalist, che sul ~ nol meteve mai dute la sô fuarce par pôre di fâi masse mâl al so aversari. (Carnera).*

ringhen-spîl [ringen'pi:l] → **ringhispîl**.

ringhispîl [ringis'pi:l] (*pl ringhispûl*) *m* (gor.) vrtljak *m*; *ve li un ringhen-spîl (MazzonIol); → cavalarice.*

ringraciâ [ringrats'i:a:] (*t. ringraziâ*) *tr* zahvaliti se; *o ai di ~ pre Checo (glesié) moram se zahvaliti duhovniku Checu.*

ringraciament [ringratsia'ment] *m* zahvala *f*; zahvalnica *f*; *preiere di ~ zahvalna molitev.*

ringraziâ [ringrats'i:a:] → **ringraciâ**.

ringraziament [ringratsia'ment] *m* → **ringraciament**.

rinoceront [rinotʃ'e'rent] *m* ZOOL nosorog *m* (*Rhinoceros*).

rinovâ [rino'va:] *tr* obnoviti, prenoviti; menjati (se); *~ la democrazie* obnoviti demokracijo.

rinovabil [rino'vebil] *adj* obnovljiv, prenovljiv; *energiie ~ obnovjiva energija; fonts energetichis* **rinovabils** obnovljivi energetski viri; *produzion di energije che a vegnin di altris fonts che a son anche rinovabilis (Pa); e fonts energetichis rinovabils.* (Pa 04/02).

rinovament [rino'vement] *m* obnovitev *f*, obnavljanje *n*, obnova *f*, *e di divignî imprest organic pal svilup e pal ~ dai riui originaris de culture (CIRF).*

rinovazion [rinovatsi'on] *f* obnova *f*, prenova *f*.

rinsaldâ [rinsal'da:] *tr* okrepiti, ojačati.

rinsanâ [rinsa'na:] *tr* ozdraviti; *Invezit tai agns Cincuante si è scomençât a viodi che diviersis plantis a rinsanavin di bessolis (SiF 03/4, 9); Grente al ejape sù tocs di scuarce di cjastinârs rinsanâts cressûts tes provinciis di Como e di Varese.* (SiF 03/4, 9).

rinsanament [rinsana'ment] *m* zdravljenje *n*; *Prime discuiverte dal ~ dai cancars (SiF 03/4, 9).*

rinsavî [rinsa'vi:] *it, tr* spamerovati (se); *Lis ultimis che Diu al mande par fâ ~ une ete bastarde. (Bel).*

rinsaviment [rinsavi'ment] *m* spamerovanje *n*; *di bon custum invezit di tacâ cul risanament e cul ~ politic e culturâl. (Bel).*

rinsevlâsi [rinsel'va:si] *refl* pogozditi se.

rintanâsi [rinta'na:si] *refl* skrivati se.

rintonâ [rinto'na:] *tr, refl* 1. ?? 2. okrepiti, opogumiti.

rintop [rin'top] *m* novo srečanje.

rintronâ [rintro'na:] *it* bobneti; *O sint la puarte che si siare e che e rintrone su pes scjalis. (BrLi).*

rinuncie [ri'nuntʃie] *f* → **rinunzie**.

rinunziâ [rinunts'i:a:] *tr* odpovedati se, odreči se; *~ il tron* odpovedati se prestolu.

rinunzie [ri'nuntsie] *f* odpoved *m*, odrekanje *n*.

rinviaâ [rinvi'a:] *tr* 1. spet (nazaj) poslati 2. odgoditi; *Il procès al è stât rinviat e si augurin di cûr che la justizie e onorarà la veretât.* (Pa 5/2000) 3. napotiti.

rinvignî [rinvi'nî:] *it* → **rivignî**.

riobarbar [rio'barbar] *m* → **reobarbar**.

riolite [rio'lite] *f* MIN, VULK riolit *m*, liparit *m*; *un magme une vore viscôs, sicu dacite o ~ (stromboli).*

rimon [ri'on] (*t. reon*) *v:* *di ~ ?? ; vê ~ donašati dobro, biti koristen, izkazati se dobro, dobro služiti;* → **ronâ.**

ronâ [rio'na:] (*t. reonâ*) *it* donašati dobro, imeti dober donos, dati dobre prihodke, biti uporabno/ koristno, služiti dobro; *Lis busis neris a podevin ~ par disbratâsi des scovacis, o ancie di cualchidun dai tiei amâs. (Pa); zontait tal sofrit rionait cun dôs sedons di acêt e misturait il dut cu la tale (Natisone/furlanis).*

ronzî [ri'ondži] (*ronç, rionzis, rionç - p rionzût/ riont*) *tr* 1. podaljšati (npr. kavo), razredčiti, zaliti (npr. juho) 2. povečati, zrasti; dodati 3. obnoviti, poživiti.

ronzût [rion'džu:t], **-ude adj** podaljšan; razredčen.

ronte [ri'onte] (*redko reonte*) *f* dodatek *m*; *prirastek m; la presince dai filiots e compuarte, di fat, nome une ~ dal 25-30%.* (SiF 03/3, 97).

rioplano [rio'plano] *m* letalo *n*, avion *m*.

riordinâ [riordi'nâ] *tr* 1. preurediti, preurejati 2. ponovno naročati; *~si refl uređiti se.*

riordinament [riordina'ment] *m* preureditev *f*, preoblikovanje *n*; *~ istituzional de Region e ricognossiment e devoluzion di funzions (Provincia).*

riorganizâ [riorganidzats'i:a:] *tr* reorganizirati; *~si refl reorganizirati se; e je dome une trate in spiete di un gnûf disastri, trop che i covente a la aghe par ~si e tornâ a devastâ (Mar).*

riorganizazion [riorganidzats'i:on] *f* preureditev *f*, reorganizacija *f*; *Lis ultimis riorganizazions..., a àn cressude la confusion, la burocratizazion (Pa 02/10-11).*

rip ['rip] *m* → **ripade**.

ripâ [ri'pa:] *it* 1. brcati; teptati; *~ tr brcniti (žogo).*

ripade [ri'pade] (*t. rip*) *f* brca *f*, udarec z nogo.

ripaiâ [ripai'a:] *tr* poplačati; *Bon il gustâ lì dai alpins: il gno impegnio al è stât un sclip ripaiât.* (Furlanist).

ripâr [ri'pa:r] *m* 1. bran *m*, nasip *m*, jez *m*, prepreka *f*, dulâ che al sbateve intes venis dai timplis come la aghe di une montane jenfri i rapârs. (Daidussi); *il paîs di lûc gjeografic al è deventât spazi ideâl: un ~.* (Pa 03/8) 2. VOJ pregraditev *f*, zapora *f*.

riparâ [ripa'ra:] *tr* (neobič.) 1. obvarovati, odpomoči; 2. preprečiti; prestreči

riparabil [ripa'rabil] *adj* nadomesten, popravljen; *ogni plui piçule variazion di cheste teorie e creve l'ecuilibri e o tornin a vê inconsistencies no riparabilis.* (SiF 03/4, 133).

riparadôr [ripara'do:r], **-ore adj** popravljen; *a esist ancie une congregazion dai missionaris dal Preziosissim Sanc di san Gaspar del Bufalo, par no fevelâ dai passionisc e dai moviments riparadôrs (BelFa); ~ m popravljalci *m*;*

riparazion [riparatsi'on] *f* 1. poprava *f*, popravljanje *n*; 2. zadoščenje *n*.

riparie [ri'parie] *f* trzaj v nogi.

ripart [ri'part] *m* oddelek *m*; sekcija *f*; *Un piçul ~ dal Museu al à stât dedicât ae lavorazion dai vencs (Pa).*

ripartî [ripar'ti:] *tr* (po)razdeliti.

ripartizion [ripartitsi'on] *f* (po)razdelitev *f*; *Tra i relatôrs, l'assessôr regjonal ae culture Franzutti al à contestât l'OLF, soredut inte ~ dai fonts (Pa).*

ripâs [ri'pas] *m* 1. vrnitez *f*, vračanje *n* 2. ŠOL temeljita ponovitev; *O stoi dant un ~ 'es regulis de analisi logiche. (BrLi).*

ripassâ [ripa'sa:] *tr* spet mimo iti; spet prebrati, ponoviti; *Une domenie al puartà anje un bussulotut di vernîs nere par ~ lis letaris discoloridis dai nons (Sg); I veve dit che e voleve ~ il todesc (BrLi).*

ripassade [ripa'sade] *f* pregled *m*, ponovitev *f*,

ripatri [ri'patri] (t. **rimpatri**) *m* vrnitez v domovino, repatrizacija *f*.

ripatriâ [ripatri'a:] (*o ripatrii* [ripa'trii]) *tr* vrniti v domovino;

~si refl vrniti se v domovino.

ripatriament [ripatria'ment] *m* → **ripatri**.

ripensament [ripensa'ment] *m* razmislek *m*, preudarek *m*, preudarjanje *n*; *Ma e jere la uniche metatât che lu à compagnât fin tal ultim, cence ripensaments ne clopaments. (Bel); Passant parsore a dubis e ripensaments, prime di pentîmi. (BrLi).*

ripetent [ripe'tent] *m* ŠOL ponavljalec *m*; repetent *m*; *Veramenti di Berto no sai tant, un di seconde, un ~, e Corrado po (Tolazzi).*

ripeti [ri'peti] (*ripet*) *tr* 1. ponoviti, ponavljati; ~ **a pampagal** ponavljati kot papagaj; *No vin duncje di ~ a pampagal vie ce che lui al diseve (Ac)* 2. nazaj zahtevati; ugovarjati.

ripetibil [ripe'tibil] *adj* 1. ponovljiv 2. JUR izterljiv.

ripetibilitât [ripetibili'ta:t] *f* 1. ponovljivost *f* 2. JUR izterljivost *f*.

ripetidôr [ripeti'do:r] *adj* ponavljajoč;

~ *m* 1. ponavljalec *m*; *in altris contesçj nus fâs il damp di no jessi protagoniscj responsabii tal nestri temp ma dome ripetidôrs di altris schemis e di altris soluzions. (BelFa)* 2. repetitor *m*, inštruktur *m*.

ripetîr [ripe'tir] *m* ponovitev *f*; repriza *f*.

ripetitif [ripeti'ti:f], -ive *adj* repetitiven, ponavljajoč se; *chescj malâts e anje di Dostoevskij a son la ipergrafie e la tindice a jemplâ lis paginîs za scritis cun disens complicâts e ripetitîfs (SiF 03/3, 31-49).*

ripetitivitât [ripetitiv'i:ta:t] *f* repetitivnost *f*; *Vadè storis che a permetin di scuvierzi, si ben inte semplicitât e ~ dal dûr vivi su lis monts (La 05/11).*

ripetizion [ripetitsi'on] *f* 1. ponavljanje *n*, ponovitev *f*; *No si ten cont dai nons propiis, des ripetizions e des peraulis inte lenghe sbaliade. (SiF 02/2, 77-93)* 2. ŠOL inštrukcije *fpl*; **dâ ripetizions** dati inštrukcije; *O levi a dâ ripetizions ai fruts (BrLi).*

ripetût [ripe'tu:t], -ude *adj* številjen, pogost, ponovljen.

ripî [ri'pi:] *tr* → **rapî**.

ripiâ [ripi'a:] (*o ripii* [ri'pii]) *tr* 1. spet začeti (pogovor); nadaljevati (pot) 2. spet dobiti, pridobiti, rešiti; *Inaloris su chestis intenzions si è metude adun la storie straordenarie dal nestri continent, e cun lôr al podarà inmò ~ vivôr. (La 05/6); Tornìn duncje in Aquilee, a bevi la sô aghe secolâr, a scoltâ la sô lezion di vite, a ~ lis fuarcis pe tante strade che nus reste di fâ. (Pa 04/06);* ~si refl okrepiti se, pozdraviti se; *che intai mês daspò dal taramot a an judât il Friûl a ripiâsi. (O); ~ di opomoči se od;*

ripic [ri'pik] *m* maščevanje *n*, nagajanje *n*; *O cjapi il ~ di in articul vignût fûr di resint su la riviste "Udine Teatro" (La 06/1).*

ripieç [ripi'etf] (*o ripieçs* [ripi'ets]) *m* pretveza *f*, izgovor *m*.

ripine [ri'pine] *f* → **rapine**.

ripinôs [ripi'no:s], -ose *adj* → **rapinôs**.

riplan [ri'plan] *m* 1. stopnični presledek *m* 2. ravna površina.

riplantâ [riplan'ta:] *tr* AGR presaditi, ponovno zasaditi; *e romans riplantâts, gjudeos e convertîts, cretêts e arabos (Bibl-Az)* in mi iz Rima, ki se zdaj mudimo tukaj.

riplen [ri'plen] *m* 1. MUZ 2. mašilo *n* 3. KUL nadev *m*; poljenje *n*; *Tra chei altris dolçs carateristics a son i štrukji, cul stes ~ de gubane (cuf-ancun).*

ripoi [ri'poi] *m* 1. (pri mostu, oknu itd.) ograja *f* 2. FIG opora *f*, podpora *f*, zaščita *f* 3. oporna točka; *Sicheduncje Cividât al jere deventât ~ gleseastic, politic (bassafriulana).*

ripopolâ [ripopo'lâ:] *tr* ponovno poseliti, poseljevati; *une part de campagne furlane e scugnì sei ripopolade cun contadins vignûts dal Venit. (Storie);* ~si refl ponovno se poseliti.

ripopolament [ripopola'ment] *m* vnovična poselitev.

ripôs [ri'po:s] *m* (neobič.) počitek *m*, odmor *m*; → *polse*.

riposâ [ripo'za:] *tr, it* počivati; → **polsâ**.

riprese [ri'preze] *f* 1. obnova *f* 2. Voj ponovna osvojitev *f* 3. EKO ponovni razcvet *m*, obnova *f*, oživitev *f*, ukrepitev *f*; *al fevele di fase di ralentament pe industrie dal Friûl V. J., ma al zonte anje che lis previsioni di ~ a permetin di evitâ alarmisims. (O)* 4. ŠP kolo *n*; polčas *m* 5. TEAT ponovitev *f* 6. FILM, FOTO snemanje *n*, slikanje *n*, posnetek *m*; *o ai imparât la tecniche de ~ inte sale di pose, cu la regolazion de lûs par mieç di tendis picjadis sul sufit e suntune parêt de sale. (Pa 3/2000); Rem S. al è lât a Mediis par domandâ la siore Del Fabbro M. sun chê esperience, su la fermade dai Agns 60 e su la ~ cun Antoni Beline. (Pa).*

ripresentât [riprezen'ta:t], -ade *adj* ponovno predstavljen, predložen.

riprodusi [ripro'duzi] (*o riprodûs* [ripro'du:s]) *tr* zopet proizvesti, obnoviti; reproducirati, ponatisniti.

riproduzibil [riprodu'zibil] *adj* reproduktibilen.

riproduzibilitât [riproduzibili'ta:t] *f* reproduktibilnost *f*.

riproduzion [riprodutsi'on] *f* reprodukcija *f*, obnova *f*; *In ogni câs di dam, e sarà domandade pe Fototeche une ~ dai materiâi tal stât origjinâl (CoUd).*

riproponi [ripro'poni] *tr* ponovno predložiti, predlagati; *Cundut che a sedin stâts confutâts in maniere slargjade e provât che a son inconsitents, si va dilunc a ~ju, forsit par pegrece inteletuâl o par prejudizi. (La 06/3).*

ripuart [ripu'art] *m* prenos *m*.

ripuartâ [ripuar'ta:] *tr* 1. nazaj pri-nesti, od-nesti 2. poročati; *Lis esperiencis emotivis ripuartadis plui dispès a son la pôre e la ansietât (SiF 03/3, 31-49); che o ripuartin juste cemût che lui lis à metudis jù, fale la nestre traduzion par furlan. (La 07/03);* ~si refl sklicevati se (na).

ripuartât [ripuar'ta:t], -ade *adj* nazaj prinešen.

ripublicazion [ripublikatsi'on] *f* ponatis *m*; *di imbastî, par cont de associazion "Amîs di Vençon", la ~ da l'opare "L'innocenza de ciclopi" (Pa 06/2).*

ripudi [ri'pudi] (t. **repudi**) *m* odklonitev zakona; *di finî il matrimoni cun cualchi forme di divorzi o di ~ de femine (Vichi).*

ripudiâ [ripudi'a:] (*o ripudii* [ripu'dii]) (t. **repudiâ**) *tr* zavrniti, zavreči, odkloniti; *cuintri l'articul 11 che al dîs che la Italie e ripudie la vuere e cumuncue cuintri l'articul 78 che al proviôt (Pa 7/99); là che la classe dirizent e la borghesie a vevin ripudiât il furlan par doprâ il venit.* (Pa 03/10).

ripugnant [ripu'ñant] *adj* zoprni, gnusen, odvraten; *Une vite cussì discutibil, maliante ~, fluride e brusade tun lamp, no podeve no incuriosîmi.* (Bel).

riputazion [riputatsi'on] *f* → **reputazion**.

rîs ['ri:s] *m* riž *m* (*Oryza sativa*); *Di mangjâ, nus davin un sbrudiot di ~, vuardi e fasûi* (Enrico); *come che si bacile de netisie des mans, de juste bulidure dal ~* (La 07/03); *~ integrâl* integralni riž; *un ~* zrnce riža; *i rîs no mi plasin* riž mi ni všeč.

risaltâ [rizal'ta:] *it* 1. odskočiti; odbijati se 2. v oči biti, napraviti učinek.

Risan [ri'zan] *kr.i.f* (Pavie) Risan; *che la grande samblee dai sorestanti, congregâts a ~* (Pa 05/04).

risanâ [risa'na:] *tr* ponovno ozdraviti; pozdraviti;

risanament [risana'ment] *m* sanacija *f*, saniranje *n*; *palanchis dadiis fûr pluî par sierâ la bocje e contentâ* cualchi client impuantant che par inviâ un procès di svilup e di ~. (Pa 04/03).

risarciment [risart'i'ment] *m* povračilo *n*, vrnitve *f*, odškodnina *f*; *ma o crôt che no si difint l'onôr cul tribunâl e cun 50 milions di ~.* (Pa 7/2000); *ancje se l'“Ue”, in fat di risarciments, no à molât un biel nuie.* (Pa 02).

riscat [ris'kat] *m* odkup *m*, odrešenje *n*, osvoboditev *f*; odkupnina *f*; *in difese dal popul furlan, pal so ~ economic (glesie)*.

riscatâ [riska'ta:] *tr* odkupiti; rešiti.

riscj ['risq] *m* → **risejo**.

riscjâ [ris'qa:] *tr* tvegati, riskirati;

riscjaldâ [risqal'da:] *tr* se-, po-, raz-greti, ponovno pogreti;

~si refl pogreti se, zgreti se.

riscjaldament [risqalda'ment] *m* gretje *n*, ogrevanje *n*; *de tiere causionant une incressite fuarte de domande di petroli, cun problems pluî grâfs di incuinament e di ~ de tiere.* (Pa 04/07).

riscjaldant [risqal'dant] *adj* ogrevalen.

riscjaldazion [risqaldatsi'on] *f* → **riscjalt**.

riscjalt [ris'qalt] *m* 1. (t. **riscjaldazion**) (raz)vnetje *n* 2. FIG strast *m*, navdušenje *n*.

riscjel [ris'qel] *m* → **ristiel**.

riscjelâ [risqe'la:] *m* → **ristielâ**.

riscjelarie [risqela'rie] *f* BOT → **ristielarie**.

riscjo ['risqo] (t. **riscj**, **risi**, **riscli**) *m* nevarnost *f*, tveganje *n*, riziko *m*; *e cun chêz nol jere nissun ~ (Sg); a ~ v nevarnosti; Ancje la lenghe mondiâl imperant, l'anglo-merican, e je a ~ (noeles); cori ~ biti v nevarnosti; In mancjanse di sieltis precisis viers cheste direzion il Friûl al côr il ~ di une gnove emigrazion inteleutuâl (La); cul ~ z nevarnostjo; Cul ~ ancje di cjatasi a scûr (glesie); domandâ ~ zahtevati tveganje; Al è un lavôr che al domande ~ (glesie); meti a ~ tvegati, spraviti v nevarnost; ~ di rest preostalo tveganje; Tal câs contrari, se no si ves di rivâ mai a cheste condizion, si scugne acetâ une situazion di “~ di Rest” (Residual Risk Condition) (SiF 03/4, 47-59).*

riscjôs [ris'qo:s], **-ose** *adj* tvegan, nevaren; tvegav, drzen; *al po sei ~ e devasant pal spirt furlan* (Pa).

riscle ['riskle] *f* 1. ?? 2. → **rieste**.

riscli ['riskli] *f* → **risejo**.

riscôs [ris'ko:s], **-ose** *adj* skriven, tajen, skrit, temen; *di ~ na skrivaj, tajno; o ancje lant a pîts di ~ ator dal lat.* (CoTrasaghis).

riscriture [riskri'ture] *f* ponovno napisanje *n*; *la prioritât pal Friûl: la ~ dal statût di autonomie de Region.* (Pa 04/07); *Par consecuence, la tierce dimension di azion dal gnûf autonomism e je riscrivi la ~ dal Statût di autonomie* (Pa 05/12).

riscuintri [risku'intri] *m* primerjanje *n*, primerjava *f*; pregled *m*, kontrola *f*; *Al è simpri biel vê un ~ dal nestri lavôr.* (Vichi).

risentiment [risenti'ment] *m* posledice *fpl*, nasledki *mpl*; nejevolja *f*.

risere [ri'zere] *f* rižno polje *n*.

riservâ [rizer'va:] → **risiervâ**.

riservatece [rizerva'tet[e]] *f* zadržanost *f*, diskretnost *f*, rezerviranost *f*; *leç su la ~ zakon o zaupnosti; tratament des bancjis di dâts, daûr de leç su la ~ (ComRem).*

riserve [ri'zerve] (t. **riserve**) *f* 1. rezerva *f*, hramba *f*, zaloga *f*; *Di bande de dirigence de Burgo si à za dite che lis riservis in magazen a cuvierzin dome 12 zormadis (O) 2. lovišče *n*, lovski revir *m*; a van tes riservis e ur pain ai Indians (F) 3. VOJ rezerva *f* 4. FIG pridržek *m* 4. rezervat *m*; I Oglala e son ducj jentrâts in ~.* (Ta); *~ indiane* indijanski rezervat; *che lis metin in cjasti intune riserve (indiane).* (La 06/12).

riset [ri'zet] *m* → **risete**.

risete [ri'zete] *f* rižovi drobki.

risete [ri'zete] (t. **riset**) *f* BOT reseda *f* (Reseda odarata); → **amorin**.

risi I ['rizi] *m* nevarnost *f*, tveganje *n*, riziko *n*; *e ves di tocjâ il stabiliment par un temp pluî lunc al è il ~ une vore fuart di cjatâsi fûr marcjât.* (O); *a ~ v nevarnosti, pod/ s tveganjem; tant che i disoccupâts, lis feminis e lis personis a ~ di emargjinazion sociâl.* (O); *Udin: puest a ~ paï conseîrs assents cence justificazion* (O); → **riscjo**.

risi II ['rizi] *m* (carn.) → **rîs**.

risiâ [rizi'a:] *tr*, *it*, *refl* → **riscjâ**.

risiâ [rizi'a:] *it* → **eresiâ**.

risiç [ri'zitʃ] *m* → **rasiç**.

risie [ri'zie] *f* → **eresie**.

risiervâ [rizer'va:] (t. **riservâ**) *tr* 1. rezervirati; *~ il temp di trasmission che al covente aes culturis minoritariis (Provincia) 2. pridržati; pri-, o-hraniti, ~si refl FIG pridržati si; la aziende e à decidût di spostâ dome une linie di produzion, riservantsi di valutâ altris eventuâi trasferimenti tal 2002.* (O).

risierve [rizi'erve] → **riserve**

risinâ [rizi'na:] *it* rositi (dež); *che la int e cjale il cîl par viodi se si rint a ~ jù une gote di ploie* (BelFa).

risinade [rizi'nade] *f* rahel dež *m*.

risine [ri'zine] *f* → **risinade**.

risintiment [rizinti'ment] *m* nejevolja *f*, jeza *f*, zamera *f*.

risintî [risin'ti:] *tr* ponovno slišati; globoko občutiti, čutiti (posledice); *chest mont che al sta pierdint il sens dal ben e dal mâl, no podîn no ~ di cheste mistificazion globâl* (Pa 03/4); *la azion internazional e risintîs di un moment di riflus a nivel di grant public* (Pa 04/03); *~si refl vznejevoljiti se, biti užaljen.*

risiôs [rizi'o:s], **-ose** *adj* → **riscjôs**.

risistemazion [risistematsi'on] *f* ponovna ureditev *f*; *Fevelant di Provinciis, e devente simpri plui pressante la ~ armoniche dal teritori* (Pa 02).

risit [ri'zit] *m* → **rasič**.

rislanç [riz'lantʃ] *m* ponovni zagon, ponovni zalet, razmah; *La grande novitâ positive di chest Apel ai furlans, butât fûr dal Comitât pe autonomie e il ~ dal Friûl (Pa 06/I)*.

risme ['rizme] *f* ris *m*, sklad *m* (papirja); *il perît che intant al veve disponût su la taule une ~ di incjartaments e di velinis (PauluzzoN)*.

risolût [risolu:t], **-ude** *adj* raztopljen; odločen.

risolutece [risolu:tetʃe] *f* odločnost *f*; *Par cressi si à di fâ fadie, si à di butâ vie cun dolôr e ~ la piel di prime come che al fâs il madrac (Bel)*.

risolutif [risolu'ti:f], **-ive** *f* topilen; razveljavljoc; *Leç minorancis e comuns / Une risolutive stropade / La lungje trate de libertât (Pa 3/2000)*.

risoluzion [risolutsi'on] *f* 1. rešitev *f*; odločitev *f*, sklep *m*; *al à pandût consolazion pe ~ dal câs e a grât par ducj chei che (Pa) 2. POL resolucija *f*; a àn sotscrit une propueste di ~ (O 7/4/2001); Fate buine e proclamade de Samlee gjenerâl des Nazions Unidis ai 10 di Decembar dal 1948 - ~ 217 (Declarazion) 3. RAČ resolucija *f*; ~ **video** resolucija video (posnetkov); *Clicâ su la ~ video che si à sielzût e spietâ che la imagin e sedi stade cjariade dal dut. (CIRF)*.*

risolvi [ri'solvi] (*o risolf* [ri'solf]; *p risolt/ risolude*) *tr* 1. rešiti; *al à inviât un siopar de fam, menaçant di là indevant fintremai che la situazion no vignarà risolte (O); cu la sô semence di violence e di ostilitât, e pueди ~ alc (Pa 5/99) 2. skleniti; določiti; e une conversion profonde, si sielç in maniere risolude, convinte, irevocabil la strade contrarie (Pa 7/99) 3. raztopiti, razkrojiti, razstaviti (na osnovne dele).*

rison [ri'zon] *m* AGR neoluščeni riž.

risonâ [riso'na:] *it* → **risunâ**.

risonance [riso'nantʃe] *f* FIZ resonanca *f*; odnev *f*; ~ **acustiche, magnetiche, nucleâr** zvočna, magnetska, nuklearna resonanca; ~ *Magnetiche funzionâl (fMRI); fMR - funkcionalna magnetska resonanca*.

risorgjiment [risorġi'ment] *m* HIST risorgimento (združitev Italije); *pûr viodint cun simpatie il moviment di unificazion, e restâ indiferente e suspetose denant dai moviments dal ~ (Natisone/furlanis)*.

risorgjimentâl [risorġimen'ta:l] *adj* HIST v zvezi z risorgimentom; *Di chê altre bande, massime par vie dai ferments risorgjimentâi e nazionaliscj, o cjatin une storiografie che, esaltant in maniere forsit acritiche il Patriarcjât (Pa 03/10)*.

risorse [ri'sorse] *f* pomoček *m*, sredstvo *n*; vir *m*, resurs *m*; *Cuant che ducj a saran plui libars di cumò di liberâ risorsis e creativitât (Pa 02); risorsis naturâi naravni viri; risorsis umanis EKO človeški viri (human resources)*.

risot [ri'sot] *m* KUL rižota *f*.

rispielâ [rispie'la:] *tr* odsevati, odzrealiti; *Il magjisteri al à risintût e al à rispielât cheste vision negative (Bel)*.

rispiet [ris'piet] *m* spoštovanje *n*, respekt *m*, čisanje *n*, spoštljivost *f*, ozir *m*; *cun bon ~* če dovolite, da tako rečem; *domandât il ~ de* zahtevati spoštovanje nečesa: *I sindacâts a àn domandât il ~ dai acuardis za cjapâts (O); i miei rispiets* (pozdrav) priporočam se; *pieri/ rompi i rispiets* biti brez spoštovanja; ~ *a* v primerjavi z; z ozirom na; ~ *invezit ai trê mês precedents, duncje dal pont di viste congjunturâl, la produzion e mostre une incressite (O); ~ aes precedentis elezions politichis (O); vê ~ a cdn* spoštovati nekoga; *a varan ~ a gno fû. (F)*. **rispietâ** [rispie'ta:] *tr* spoštovati, respektirati, imeti v čislih; *se la Grecie e rispietarà anche jê lis minorancis*

de sô tierie (Pa); Al vûl dî ~ la nestre strutture

antropologjiche di paîs piçui (Pa);

~si refl upoštevati se, vzeti v obzir; *o domandin ai pastôrs des nestris Glesiis lis graciis fondamentâls e cualificantis di ogni glubileo che si rispieti (Pa).*

rispietabil [rispie'tabil] *adj* spoštovanja vreden; pomemben.

rispietabilitâ [rispietabili'ta:t] *f* spoštljivost *f*; *te lôr stupide ~, te lôr ortodossie stuface, te lôr religjon paï piçui sucès (Bel)*.

rispietât [rispie'ta:t], **-ade** *adj* spoštovan, cenjen.

rispietif [rispie'ti:f], **-ive** *adj* zadeven, odnosen.

rispietivementri [rispietive'mentri] *adv* zadevno, odnosno.

rispietôs [rispie'to:s], **-ose** *adj* spoštljiv; *e par progetâ un Friûl different, plui ~, plui real, plui nestri (Pa 12/99); par tornâ a dânum la sperance di là viers une Europe des regions, rispietose di dutis lis culturis (Pa).*

rispueste [rispu'este] *f* odgovor *m*; *letare di ~ ; tornâ ~ odgovoriti; vê ~ dobiti odgovor; cul dirit di vê ~ te stesse lenghe (Onde)*.

rispuindi [rispu'indi] (*rispuint*) *it + tr* 1. odgovoriti, odgovarjati; ~ *a ducj* RAČ (gumb) odgovori vsem; *ar ~ a dute la liste si à di doprâ il boton " ~ a ducj" (Reply All), se no, si rispuint dome a chel che al à scrit il prin test. (Cad-e); ~ di sì o di no* odgovoriti z da ali ne, odgovoriti pritrdilno ali odklonilno; ~ *a une demande* odgovoriti na vprašanje; *Al è dificil ~ a cheste domande (noles) 2. ugoverjati; che un manoâl al olsâs a ~ a lui (Sg) da se zdrzne nek pomožni delavec njemu ugoverjati 3. ustrezati, odgovarjati, biti primeren; ~ aes lôr dibisugnis* ustrezati njihovim potrebam.

risse ['rise] *f* prepri *m*, tepež *m*; *a risi di pierdi un voli daspô une ~ a Lignan (Onde)*.

rissôs [ri'so:s], **-ose** *adj* prepirljiv.

ristabili [ristabi'li:] *tr* ponovno vzpostaviti; *Ancje il vieri cunfin, segnat in maniere provisorie dal 1518, al fo ristabilî e, come dutis lis robis provisoriis (Natisone/furlanis);*

~si refl okrevati.

ristampe [ris'tampe] *f* ponatis *m*.

ristiel [risti'el] (*pl ristie'i* [risti'e]) *m* 1. grablje *fpl*; *une montanare che e veve bandonât il ~ e la cosse in mont par cjapâ la solidât. (BrLi) 2. ograja *f*, Une strade strette, ni lungje ni curte, che e mene drete intun curtîl, cumô sierât di un grant ~. (FogMil); Se no al po sucedi che te frache dal milion di muarts di vuê sui ristiei dal cîl (Mucci).*

ristielâ [ristie'la:] *tr* (po)grabiti (seno itd.), zbrati (informacije).

ristielade [ristie'lade] *f* 1. (polne) grablje 2. grabljenje *n* 3. ograja *f*, ograda *f*.

ristielarie [ristie'larie] *f* BOT svedrc *m*, tavžentroža *f* (Centaurea).

ristiele [risti'e] *f* 1. grablje *n* 2. **in ~ → ristiel**.

ristielere [ristie'lere] *f* 1. jasli *mpl* (v hlevu) 2. stojalo za puške.

ristorâ [risto'ra:] *tr* odškodovati; pokrepčati.

ristoradôr [ristora'do:r] *m* gostilničar *m*; *E tanç a son i ristoradôr che a lavorin pardabon benon e fevelant furlan, cun buine pâs dal Cefap. (christianromanini 07/03)*.

ristorant [risto'rant] *m* restavracija *f*.

ristorazion [ristoratsi'on] *f* ; *intal Istitût Profesionalâl dal Stât paï Servizis Comerciai Turistics Albierghîrs e de Ristorazion "Bonaldo Stringher" di Udin.* (didatic).

ristori [ris'tori] *m* odškodnina *f*; krepilo *n*; bodrilo *n*; osvežitev *f*, okrepčilo *n*; *Culì al e il gno jet: l'insium ti puarti dut il so ~!* (*ShW*).

ristrent [ris'trent] *p* od → **ristrenzi**.

ristrenzi [ris'trendži] (*p ristrent/ ristrenzât*) *tr* ponovno stisniti, stiskati, skrčiti;

ristrenziment [ristrendži'ment] *m* zoženje *n*, skrčenje *n*, omejitev *f*.

ristret [ris'tret] *adj* stisnjen, zaprt; ozek; omejen; *Sigûr, si trate di un fenomin un grum limitât e ~.* (*Pa*).

ristruturâ [ristrutru'ra:] *tr* prestrukturirati; predelati, prenoviti; *Cetantis di chestis, intai secui passâts, a vignirin slargjadis o ristruturadis* (*La 06/3*).

ristruturazion [ristruturatsi'on] *f* prestrukturiranje *n*; obnova *f*, predelava *f*; *A son tacadis mâls lis tratativis sul plan di ~ de Sole-Comina di Pordenon (O); O sin tal clime di restaurazion e di ~ dal Concili di Trent (BelR)*.

risultâ [risul'ta:] *it* 1. izhajati iz, slediti iz česa 2. postati, izkazati se (kot); *Forza Italia e risultile il prin partit in region cul so 28,1%.* (*O*); *Lis acusis e la condane cuintrî dal militant grêc a risultavin pardabon groteschis* (*Pa*) so se izkazali kot groteskne.

risultât [risul'ta:t] *m* rezultat *m*, izid *m*, izsledek *m*, posledica *f*, uspeh *m*; *La societât Autovie Venete e à presentât a Palme i risultâts dal censimont (O); Il trasferiment al è il ~ di un lunc lavôr de Comission paritetiche Stât-Region (O) posledica dolgotrajnega dela; → risultate.*

risulte [ri'sulte] *f* rezultat *m*, izid *m*, izsledek *m*, uspeh *m*; *Sichè i siei discors e i siei scrits a jerin la ~ di un dibatiment continuât* (*Pa*).

risultive [risul'tive] *f* 1. izvir *m*, vir *m*, vrelec *m*; *risultivis di aghe minerâl (F); aghe ~ studenčnica* *f*; ~ **termâl** termalni vrelec 2. FIG vir *m*, izvor *m*; *Par agns e agnorums il bosc al è stât le ambient de vite, il puest de vore e la ~ de sussistence pes comunitàts alpinis.* (*Pa*); *la ~ de sô creativitât.* (*Pa*); **risultivis** *informativis* informacijski viri 3. **Risultive** ime furlanske skupine pesnikov; *Daspò de vuere al è stât l'inspiradôr dal grop poetic Risultive.* (*GE*).

risultum [risul'tum] *m* (redko) preostanek *m*; → (bolj obič.) → **vanzum**.

risulture [risul'ture] *f* (redko) izvir *m*, vir *m*, vrelec *m*.

risunâ [risu'na:] *it* odjekniti, odbiti se (glas); odnevati; *là che la vôs dal pape e à risunât plui fuarte e pluiclare.* (*Pa 03/11*).

risurezion [risuretsi'on] *f* → **resurezion**.

risurî [risu'ri:] *tr, it* → **resurî**.

risuriment [risuri'ment] → **resuriment**.

risussitâ [risusi'ta:] *tr, it* prebuditi, poživiti.

risvei [riz'vei] *m* (spomlad) prebujenje *n*; *Al è vêr che o sin devant di un ~, di une discuvierte de culture e de identitatâ furlane* (*Pa*).

rît [ri:t] *m* REL obred *m*, šega *f*; ~ **de fertilitât** obred plodnosti; *In timp di cheste fieste, dedicade ai rîts de fertilitât* (*ShW*).

ritai [ri'tai] *m* odrezek *m*, del, ostanek *m*.

ritaiâ [ritai'a:] *tr* odrezati.

ritardatari [ritarda'tari] *m* zamudnik *m*; *a cirâ di tirâ dongje i distrats e i ritardataris come la gjaline cui polegs.* (*Bel*).

ritart [ri'tart] *m* zamuda *f*, zamujanje *n*; ~ **mentâl** MED mentalna retardacija; *che a compuartin un grât moderât o sevér di ~ mentâl* (*SiF 04/5*).

Rite ['rite] *os.i.f* Rita *f*; **sante** ~ *Al è evident che, controlant la cjamare di nestre none, cui siei sant Antoni e sante ~ e san Josef* (*BelR*).

ritegn [ri'teñ] (*t. riten*) *m* ustavitev *f*, ovira *f*, zadržek *m*.

ritegni [ri'teñi] *tr* → **ritignî**.

riten [ri'ten] *m* → **ritegn**.

ritenzi [ri'tendži] *tr* ponovno (pre)barvati;

ritentive [riten'tive] *f* pomnivost *f*, spomin *m*.

ritenzion [ritentsi'on] *f* zadrževanje *n*; odtegljaj *m*; *Temperadure, pH, dose di clôr, concentrazion residue e temp di depuesit (stime su la medie dai temps di ~ de aghe)* (*SiF 02/1, 11*).

ritignî [riti'ñi:] *tr* 1. smatrati, imeti za, misliti; *I vanzums dai Euganis tal cjanâl dal Lusinç e chei dai Venits tal cjanâl dal Nadison a son ritignûts plui antîcs de rivade da Carnics (JM)* 2. ob., za-držati; ~*si refl* smatrati se, imeti se; *Mi riten furtunât di podê vuè sclari la mè cuistion denant di te* (*Bibl-Az*).

ritîr [ri'ti:r] *m* 1. umik *m*; odstop *m*; *Tant e tant nol fâs nissun riferiment a situazions politichis locâls, tant che il ~ dal embarc cuintrî dal Iraq* (*Pa 02/10-11*) 2. samostenjen kraj.

ritirâ [riti'ra:] *tr* nazaj potegniti; umakniti; dvigniti (denar); ~*si refl* umakniti se; *par ~si tai incampaments improvisâts dentri lis ejasis o tes ariis.* (*PauluzzoN*); *Ma Jjesù si ritirave tai lûcs fûr di man e li al preave* (*Bibl-Lc*) On pa se je umaknil v puste kraje in tam molil.

ritirade [riti'rade] *f* VOJ umik *m*; *che dopo une infinitâ di vueris, vueritis, di ocupazions e di ritiradis (Storie).*

ritirament [ritira'ment] *m* skrčitev *f*.

ritmi [ritmi] *m* ritem *m*.

ritmic [ritmik], -iche *adj* ritmičen.

ritmiche [ritmike] *f* ritmika *f*.

ritmichementri [ritmike'mentri] *adv* ritmično.

ritmologje [ritmolo'gié] *f* MUZ ritmika *f*.

ritocjâ [rito'qa:] *tr* 1. spet se dotakniti; 2. ARS predelati, retuširati; ~ **une piture** retuširati sliko.

ritocjade [rito'qade] *f* ARS predelava *f* (umetnine).

ritornel [ritor'nel] *m* 1. LIT refren *m*; *ancje par vie dal ~ che al è simpri chel* (*Bibl-Salm*) 2. MUZ pripev *f*; ritornel *m*.

ritrat [ri'trat] *m* slika *f*, portret *m*; *Un altri ~ di te: un braurôs e un egoist.* (*Enrico*).

ritratâ [itra'ta:] *tr, it* 1. spet obravnavati; preklicati 2. slikati.

ritratazion [ritratisi'on] *f* preklic *m*.

ritratisist [ritra'tist] (*pl ritratiscj*) *m* portretist *m*.

rituâl [ritu'a:l] (*pl rituâi*) *adj* obreden, ritualen; ~ *m* obrednik *m*; ritual *m*, obred *m*.

ritualism [ritua'lizim] *m* ritualizem *m*; *La storie ebraiche, e no dome chê, nus à mostrât che il templi, il sacerdozi e dut il ~ a semein un grant segnâl di religjon.* (*BelR*).

ritualist [ritua'list] *m* ritualist *m*; zagovornik ritualnosti; *O jerin tun Friûl contadin, rurâl, catolic, ~ e formalist.* (*BelR*).

ritualistic [ritua'listik], -iche *adj* ritualističen, obreden.

ritualitât [rituali'ta:t] *f* obrednost *f*, ritualnost *f*, *Lis ritualitâts, lis tradizions, lis usancis, lis fiestis popolârs, i costums, tal timp e ta la milenarie storie dal Friûl (Pa).*

ritualizâ [rituali'dza:] *tr* ritualizirati.

ritualizazion [ritualidzatsi'on] *tr* ritualizacija *f*.

Riu ['riu] *kr.i f* (Paluce) Rivo.

riu ['riu] *m* → **riul**.

riuat [riu'at] *m* → **ruat**.

riuç [ri'utʃ] *m* majhen potok *m*.

Riul ['riul] *kr.i m* (Osôf) Rivoli.

riul ['riul] *r.i m* reka *f*; *La ploie e veve sglonfât il ~. (Sg); rivant a voltis fintremai sui gravârs dal ~ Moscjar (Scf).*

Riulade [riu'lade] *kr.i f* (Mueç) Riolada.

riunî [riu'ni:] *tr* zediniti, zbrati; zaceliti (rano).

riunificazion [riunifikatsi'on] *f* ponovna združitev *f*, zedinitev *f*; *la grande responsabilitât che lis Glesiis a àn e che a puedin vê te ~ europeane. (Pa 02/12).*

riunion [riuni'on] *f* zedinjenje *n*, zbor *m*, srečanje *n*, sestanek *m*, zasedanje *n*; seja *f*; *e je lade jù a Triest là si è davuelte la ~ dai cijâfs grup intal Consei regionalâ (O); si à davuelte a Palaç Belgrât une ~ straordenarie dal Consei Provinciâl di Udin..(O 7/4/2001) ..izvenredno zasedanje...*

rivâ [ri'va:] *it* 1. priti, pri-, do-speti; iti; *o soi rivât te capitâl* prispel sem v glavno mesto; *tu âs di ~ in place a comprâ* moraš iti celo na trg, da kupiš; *Solidarietât ai ocupants e je rivade di bande di une sdrume di associazions e di singui citadins (O); rive e no rive* komaj 2. zgoditi se, pripeti se, do nečesa priti; *al pues ~!* (*F*) lahko se zgodi 3. uspeti; *no rivi a fâ lis voris (F)* ne uspe mi opraviti zadeve; *ancje se o rivassassin a burî für une teorie unificade complete (Pa 7/99); o che o rivarìn a europeizâ i Balkans, o che o sarìn balcanizâts (Pa 8-9/99);*

~ *tr* doseči, dohiteti; **par -lu** da ga dosežeš, da do njega prideš.

rivâ adore di/a [~ a'dɔre] *it* uspeti; *no si rive adore a stratignisi* ne uspe mu zadržati se; *Il furlan, in chês cundizions che al si cjate a jessi in vuê, nol rivarà adore di vivi (don).*

rivâ dongje [~ 'donĝe] *it* (po naključju) priti; *Cuatri pas, tant di ~ dal fogolâr, par cjalâ il fum (Mar).*

rivâ jù [~ 'ju] *it* padati, iti dol, prispeti dol (sem dol); ~ *di Udin* priti dol z Vidma; *Timp par ~ di Udin: su par jù 35 minûts (CoGonars).*

rivâ sù [~ 'su] *it* povzpeti se, iti (kvišku); *a cirivin di ~ la spiaze (Bibl-Az).*

rivade [ri'vede] *f* prihod *m*.

rival I [ri'va:l] *m* breg *m*, rob *m* (ob cesti, jarku); *O stoi un moment ta la jerbe dal ~, tra i lens (Pasolini).*

rival II [ri'va:l] *m* (neobič) tekmeč *m*, konkurent *m*.

rivalësi [riva'le:si] *refl* oškodovati se, do svojega priti.

rivalitât [rival'i'ta:t] *f* konkurenca *f*, tekmovanje *n*.

rivalon [riva'lon] ??

rivalutazion [rivalutatsi'on] *f* 1. EKO revalvacija *f*; revalorizacija *f*; *e plui in particolâr la cuestion de ~ des païs a front de incressite de inflazion. (O)* 2. FIG novo vrednotenje; *Comitât pe autonomie e pe ~ dal Friûl (Pa 06/I).*

rive ['rive] *f* 1. vzpon *m* 2. poboče *n*, strmec *m*, klanec *m*; *A rivarin insomp de ~ tun marilamp. (Sg); di ~ sù* (cesta) v klanec, navkreber; ~ *jù* spust *m*, cesta navzdol 3. (*redko*) breg *m*, obrežje *n*, obala *f* (na morju); *tornâ cul pût al ~* priti v red, spraviti se v red; *lâ a ~ ben* dobro se izteči, dobro se končati 4. *I ven di ~ jù -*

Averla facile, gratis, a sbafo. (Verone); Meti pît a ~ ??- Mettere piede a riva, a terra. (Verone).

rivelabilitât [rivelabili'ta:t] *f* ?? ~ **strumentâl** in altris ponts si son misurâts valôrs al limit de ~ *strumentâl. (SiF 02/1, 11-20).*

riveladôr [rivelâ'do:r] *m* razkrivalec *m*; *che e je la probabilitât P(u,v) che i nestris fotons a sorevivin il secont polaroid B e a sein segnalâts dal ~ D. Daûr de leç di Malus (SiF 03/3, 9-18).*

rivelazion [rivelatsi'on] *f* razodetje *n*, odkritje *n*.

rividicatîf [rivendika'ti:f], **-ive adj** ki se nanaša na izbojevanje cilja; *stant che lis motivazions di fonde a son prin di dut di nature rivendicative (Pa 03/4).*

rividicazion [rivendikatsi'on] *f* zahteva *f*, zahtevek *m*; terjatev *f*; *Il discors des lidrîs nol è duncje une ~ clericâl par batâa a duc i cosej la gnove cjase europeee (Pa 05/07); in sens radicâl lis rividecations dal autonomism. (Pa 02).*

rividicul [riven'dikul] *m* kramar *m*; preprodajalec *m*.

rividende [ri'vendite] *f* 1. preprodaja *f*, ponovna prodaja *f* 2. prodajalna *f*, trgovina *f*; ~ *di giornâi* prodajalna časopisov, trafika *f*.

rivere [ri'vere] *f* → **riviere**.

riverence [rive'rent[e]] *f* 1. spoštovanje *n*; **cun buine** ~ če dovolite, da tako rečem (se izrazim); 2. poklon *m*; *fâ ~* prikloniti se; *A lui, elfs, fasêt ~! (ShW).*

riverî [rive'ri:] *tr* 1. spoštovati; pokloniti se; 2. spošljivo pozdraviti; *Al saveve de mè presince a Cret e si sarès ufindût se no fos lât a ~lu. (BrLi).*

Riverote [rive'rôte] *kr.i f* (Pasian Di Pordenon) Rivarotta

Riverote [rive'rôte] *kr.i f* (Teôr) Rivarotta; *In fuarce dal seguîf tratât a la Austrie a restavin: Gurize, Gardisce .., ~ (Storie).*

riversari [river'sari] *m* nasprotnik *m*; *al infuarcì i siei rapuarts inte Cisalpine, par che i siei riversaris no i sierassin la strade indaûr (Cadorini/furlan); ~ adj nasproten.*

Rividiscje [rivi'disqe] *kr.i f* (Codroip) IT Rividischia; *e culi tacade e saveve che i jere ~, si ben cence cjampanîl (Mar).// < slov.*

rivel [rivi'el] *m* 1. odpor *m*, gnus *m*, stud *m*; ~ **di stomi** slabost v želodcu 2. nasprotovanje *n*, revolta *f*, vstaja *f*, državni udar *m*; *fâ ~ (a)* nasprotovati, biti neposlušen; *De bande de cusine e rive une vôs sgrasaiose, che e faseve ~. (BrLi); Ogni persone che e à un minim di cussience democratiche e varès di vê un ~ morâl za dome par chest. (Basc).*

rivelâsî [rivi'e:la:si] *refl* (*redko*) upirati se.

Riviere [rivi'ere] *kr.i f* (Cjiscjelgnûf) IT Riviera.

riviere [rivi'ere] *f* brežina *f*, strmo obrežje *n*, riviera *f*, obala *f*.

rivers [rivi'ers] *adj* → **ruviers**.

riviessâ [rivi'e:sa:] *tr* AGR podtaknjence saditi.

riviesse [rivi'ese] *f* 1. AGR odraslek *m* (rastline), poganjek *m* 2. FIG potomstvo *n*.

riviestî [rivi'es:ti:] *tr* ponovno obleči, oblačiti; *Tal so grant sens pedagogic di ~ di conte o di mít une veretât (Pa).*

riviestiment [riviesti'ment] *m* obloga *f*, prevleka *f*; VOJ oklepna zaščita *f*; *Il princip content, che al parone la citât dal alt de sô colone e che di lontan si viôt a lusî il so ~ dorât (Bel).*

Rivignan [rivi'ñan] *kr.i m* Rivignano (Ud); *al conte cun braure Franz C., di ~ (Pa 02).*

rivignî [rivi'ñi:] (kot *vignî*) *it* 1. spet k sebi priti, priti k zavesti 2. (v vodi) spet najti (predmet).

rivilît [rivi'li:t], **-ide adj** žalosten, pobit.

rivincite [ri'vent̄ite] *f* 1. IGRE ponovna igra, revanša *f* 2. FIG povračilo *n*, maščevanje *n*, revanša *f*; *Forsit e jere la ~ di chê part di me che si tormentave par une autre femme. (BrLi); Che anzit al è chel il moment de sô ~, il moment dal rendicont! (BelFa).*

riviodi [rivi'odi] *tr* 1. spet videti; 2. pregledati; ~ *e rivivi la storie dal autonomism furlan (glesi); ~si refl ponovno videti se; a (bon) ~si nasvidenje.*

rividût [rivo'du:t], **-ude adj** pregledan; revidiran.

Rivis ['ravis] *kr.i m* Rive di Arcano (Ud).

Rivis ['ravis] *kr.i m* (Sedejan) Rivis; *no ai une vision clare di ce che al è in face di ~, di Turide, di Redenzic. (Pa 02).*

Rivis Darcjan [~ dar'qan] *kr.i f* → **Rivis**.

rivistazion [rivizitats'i'on] *f* ponovni obisk; vrnitez obiska; LIT prevrednotenje *n*; *e ricostruis chest sorte di drame ladin a traviers la ~ di documents mai publicâts denant trat (La 05/12); adun cu la ~ critiche di cierts esperiments cruziâi. (SiF 03/3, 9-18); La ~ musicâl dai "I Turcs dal Friul" (Pa 05/12).*

riviste [ri'veste] *f* 1. revija *f*, časopis *m*, obzornik *m* 2. Voj revija *f*, pregled *m*.

rivoc [ri'vok] *m* 1. (glasovi) odmev *m* 2. (svetloba) refleks *m*, odsev *m* 3. FIG odziv *m*, reakcija *f*, rezonanca *f*, odbor *m*; **di** ~ posredno; **vê** ~ imeti odziv; *al à vût ~ anciej te nestre region (Leng); Lis robis si savevin, intune maniere o in chê altre, ma a vevin un ~ stramp e lontan. (Sg)* 4. (voda) naraščanje *n*; oseka *f*, vrtinec *m*; ~ **di bile** izliv žolča 5. PSIH spomin *m*, misel *m*.

rivocâ [rivo'ka:] *it* 1. (glasovi) odnevati 2. (svetloba, toplota) odsevati, reflektirati 3. (voda) naraščati, pretekat čez, prestopiti bregove; ~ *tr* dati odmev; FIG odzivati se na; spomniti.

Rivolt [ri'volt] *kr. i f* (Codroip) IT Rivolt.

rivotâ [rivol'ta:] *tr* obrniti, prevrniti; *Pirons par ~ la cjar. (Bibl-Esodo); ~si refl 1. obrniti se; sudôrs e suspîrs/ e voltâsi e ~si tal jet (La 06/3) 2. upirati se, zoperstaviti se;*

rivotlament [rivolta'ment] *m* obrnjene *n*, (pre)obrat *m*.

rivolte [ri'velte] *f* upor *m*, vstaja *f*; ~ **armade** oborožen upor; *ma sot dal articul 114 - ~ armade -, che al previo deve la pene di muart (Pa 02).*

rivolton [rivo'lon] *m* pos. v: **in ~** (redko) v zmedi; *chel sbrundulâ, chel mesedâ di mår e lis bracis che e fâs la aghe cul vint che in ~ si viôt fin dal unvier. (F).*

rivoluzion [rivotuts'i'on] *f* revolucija *f*, ~ **Francesc** francoška revolucija; *Napoleon, batude la Austrie, al ocupe il Friûl fasint riformis sociâls ispiradis ae ~ Francesc. (AcademieSt); ~ narançon* oranžna revolucija; *Cussì l'azart dal prudêl ae " ~ narançon" antirusse di Kiev (Pa 06/2); ~ industriâl, politiche, economiche, culturâl* industrijska, politična, gospodarska, kulturna revolucija; *Lis rivoluzions, industriâls, politichis, economichis, culturâls a son cetant plui sul plan de incjarnazion che no la glesie (BelFa).*

rivoluzionâ [rivotuts'i'na:] *tr* podpihovati, hujskati.

rivoluzionari [rivotuts'i'nari] *m* upornik *m*; ~ *adj* revolucionaren, uporniški; *e fra mil suspiets e cirive di incjarnâ la novitât rivoluzionarie dal Vanzeli intes struturis di opression e di pecjât (Pa 02).*

rivolvar [ri'volvar] (t. **revolvar**) *m* revolver *m*, pištola *f*; *come un om che i ponte a la femine il ~ daûr de orele*

par amôr, o plantant il curtis intal cûr.
(*Natisone/furlanis*); *Se si incjantâs il ~? (Mucci).*

Rivote [ri'vete] *kr.i f* (Rivis Darcjan) Rivotta.

rivuardâ [rivuar'da:] *tr* 1. spet pogledati, pregledati 2. dotikati se 3. smatrati, meniti 4. spoštovati; ~ **refl** varovati se.

rivuart [rivu'art] *m* 1. pogled 2. opreznost *f*, ozir *m*, obzirnost *f*, pažnja *f*, prijaznost *f*, respekt *m*; **in ~ a, a ~ di** glede na, glede (česa), kar zadeva; *al mangjave a puar-vie e no nome in ~ al orari (F); A àn ducj i stes dirits a ~ dal matrimoni (Declarazion) 3. → ricuart.*

riuvat [rivu'at] *m* → **riuat**.

rizile [ri'džile] *f* → **arzile**.

rizinâ [ritsi'na:] *tr* ožgati, zažgati, osmoditi, opaliti.

rizinî [ritsi'ni:] *tr, refl* → **rizinâ**.

rizirâ [ridži'râ:] (t. **razirâ**) *tr* za nos voditi, varati.

riziradôr [ridžira'do:r] (t. **raziradôr**) *m* slepar *m*, spletnik *m*.

roan [ro'an] **adj** → **ruan**.

robâ [ro'ba:] *tr* 1. (o)krasti, (o)ropati; *ce vûstu che a vegnîn a ~ chi! (MazzonIol)* 2. ugrabiti; *a vevin robade une frute ugravili so neko dekle.*

robade [ro'bade] *f* kraja *f*; (*bolj obič.*) → **robarie**.

robarie [roba'rie] *f* tativna *f*, rop *m*; *Berengari nol rivà a fermâju e co ju tacâ, che za dibessôi a tornavîn indair cjamâts di ~, lis cjapà fin sul vuès. (JM).*

robate [ro'bate] *f* 1. šara *f*, ropotija *f* 2. FIG slab človek, čudna figura.

robause [ro'bauze] *f* šara *f*, ropotija *f*.

robe ['robe] *f* 1. reč *f*, stvar *f*, zadeva *f*; **dami chê ~** daj mi tisto stvar; **robis che Diu nus vuardi** nezaslišane stvari; **i par une ~ a jessi li** zdi se ji čudna zadeva; **invezit la ~ no je lade cussì** toda stvari niso tako potekale; **prime ~ di fâ al è** prva stvar, ki jo je potrebno napraviti je; *PROV I umign a fasin la ~, ma la ~ no fâs i umign. (ProvBr); robis di fâ dreçâ i cjavêi* stvari, da se ti lasje na glavo postavijo; *Des voltis mi lamenti a viodi che a mostrin robis di fâ dreçâ i cjavêi* fruts che no àn avonde ce mangjâ (Pa 05/04); **robis di lâ sot tiere!** (Bel) Za umreti! Za ne verjeti! 2. roba *f*, stvari *mpl*, blago *n*; ~ **di rompi ?? ; ~ robade** okradeno blago

Robert [ro'bert] *os.i m* Robert *m*.

robie ['rɔbie] *f* (carn.) BOT plezajoča lakota (*Galium aparine*); → **cjandulice**.

robolâ [robo'la:] *it* → **cjossolâ**.

robone [ro'bo:ne] *f* velika stvar *m*, velika reč *m*, velika, pomembna zadeva *f*.

robonone [robo'no:ne] *f* zelo velika stvar.

robot ['rɔbot] *m* robot *m*; *Cuant che i umans a stavin fasint un acuardi di pás cui robots dal cjâf conic (Ta)*

robote [ro'bote] *f* → **rabote**.

robul ['robul] *m* oné *n*; → **cjossul**.

robust [ro'bust] (t. **ribust**) (pl **robuscj**) **adj** močan, čvrst, krepak.

robustece [robus'tetʃe] (t. **ribustece**) *f* čvrstost *f*, krepkost *f*, moč *f*.

roc ['rok] *m* 1. (pos. carn.) ZOOL oven *m*, koštrun *m*; → **cjastron** 2. FIG trmoglavec *m*, trdnovratnež *m*.

roc ['rok] *m* (pri šahu) trdnjava *m*.

Roc ['rok] *os.i m* → **Aroc**.

rochel [ro'kel] *m* 1. motek *m*, cevka *f*, tuljava *f*; zvitek *m* 2. FIG trma *f*, butec *m*, tepec *m*.

rochet [ro'ket] *m* 1. motek *m*, cevka *f*, tuljava *f* 2. kopalna halja *f*.

?? *Si trate di un sistem bobinadôr a rochet cence torsion, realizât par vignî incuintri a un specific marcjât, sore il dut forest.* (La 03/02)

rochete [ro'kete] (t. **rachete**) *f* raketa *f*; → **fusete**.

rocheton [roke'ton] *m* raketa močne eksplozije, velika raka.

rocâjâ [ro'qa:] *tr* → **inrocjâ**.

rocâjâr [ro'qa:r] *m* BOT → **fusâr**.

rocje ['rɔqe] *f* 1. preslica *f* (del kodelja); *mê agne Tunine e je specializade tal filâ, cul fûs e la ~ (sangjorgioinsieme); → spic, spicöt* 2. FIG suha ženska.

rock ['rok] *m* MUZ rock; ~ *adj* MUZ rockovski, rock; *O voi a viodi dai concerts di musiche ~.* (Ta).

rococò [roko'ko] *m* rokok;

~ *adj* FIG čuden, nenanaden, čudaški.

rocul ['rukul] *m* LOVSTVO ptičja nastava *f* (mreža, limanice).

rodaie [ro'daie] *f* kolesnica *f*, tir *m*; (*bolj obič.*); → **sine**.

rodâr [ro'da:r] *m* → **rovedâr**.

Rodean Dal Alt [rode'an dal 'alt] *kr.i f* (Rivis Darcjan) Rodeano Alto.

Rodean Dal Bas [~ dal 'bas] *kr.i f* (Rivis Darcjan) Rodeano Basso.

rodele [ro'dele] *f* → **rudiele**.

Roderi [rode'ri] *os.i m* Roderik *m*.

rodesian [rodezi'an] *adj* rodezijski; ~ *m* Rodezijec *m*.

Rodesie [ro'dezie] *kr.i m* Rodezija *f*.

Rodin ['rodin] *r.i m* Rona *f*, Rodan *m* (reka).

Rodis ['rodis] *kr.i m* Rodos *m*.

rodolâ [rodo'la:] *tr, it, refl* → **rondolâ**.

rodolon [rodo'lom] *m* → **rondolon**.

rodul ['rodul] (*pl rodui*) *m* 1. valjec *m*, zvitek *m*; ~ *de leç* ?? *Ancje tal templi di Gjerusalem a vevin i rodui de leç.* (BelFa); *invuluçâ a ~ zaviti v zvitek; Invecit al invuluçave a ~ lis cjartis, di sigûr par no dâmi la man e al jevave in pins.* (BrLi) 2. kegelj *m*; valj *m* 3. seznam *m*; *che si fronte in mut empiric il teme dal ~ des lengthis minors* (Pa).

rogan [ro'gan] (t. **rogant**) *m* METEO orkan *m*, vihar *m*.

rogance [ro'gant̄e] *f* aroganca *f*, nadutost *f*, oholost *f*, predrznost *f*.

rogant [ro'gant] *adj* nadut, ohol, prevzeten; predrzen.

rogant [ro'gant] *m* → **rogan**.

rogazion [rogatsi'on] *f* REL rogacija *f*, prošnja *f*, priprošnja v liturgiji *f*; *A Davide Mosè Cimenti de plêf di Guart, che al à fat de sô vite une grande ~* (BelR);

rogazions *fpl* REL prošnji dnevi *mpl*; *il troi dilunc dal riul, e insomp, pleade a pet dal fossâl, la glesoute, cuatri arbui daûr e il slarc denant pes rogazions* (Mar).

rogazionâl [rogatsio'na:l] *adj* ?? *La crôs de Sense, la grande crôs che e invie la procession ~, par tant biele, indorade, inflochetade, inrosade che e sedi* (BelR).

rogne ['rɔñe] *f* 1. garje *fpl* 2. FIG nadloga *f*, sitnost *f*, sitnoba *f* (oseba); *cjalâl al ambient no come a un vistit simpri di imblecâ o a une ~ che si passile di Erode a Pilât* (Pa 02); *e podopo a son i fts, lis malatiis, e rognis cence fin.* (Sg); *I operaris a continuavin a fâ la liste des rognis che a jerin a maridâsi* (Sg).

rognon [ro'ñion] *m* ANAT ledvica *f*.

rognôs [ro'ños:s], -ose *adj* 1. garjav 2. FIG (zadeva ipd.) nadležen, siten 3. **fertaie rognose** vrsta jajčnika *f*.

roi ['roi] *m* (redko) (carn.) potok *m*.

roiâl [roi'a:l] *m* rake, mlinski žleb *m*; *e a carnavâl i siei purcits a jerin i plui biei dal ~ e ju vendeve simpri cul flôr a la orele.* (Percude).

Roiâl [roi'a:l] *kr.i m* → **Reane dal ~.**

roiat [roi'at] *m* manjši potok *m*.

roie ['rɔie] *f* vodni kanal, tekoče vode; *butâ i bêcs te ~* denar skozi okno metati; *fâ la ~* lulati, iti na vodo.

roiel [roi'el] *m* → **roiuç**.

roiuç [roi'utʃ] (manj obič. **roiel**) *m* manjši potok *m*.

rôl ['ro:l] (t. **roul**) *m* BOT hrast *m* (*Quercus*); *botis di ~* hrastovi sodi; ~ *francê* franski hrast; *L'invecjament cun botis di ~ de Sclavanie e di ~ francê* (consorzio castelli); PROV *Salt come un ~* (Verone) čvrst kot hrast.

rôl ['ro:l] *m* vloga *f*, funkcija *f*; *inte seconde metât dal secul un ~ impuantant e fo divuelzût de citât di Gurize* (Vichi).

rolâ [ro'la:] *tr* 1. vpisati v seznam 2. → **arolâ**.

Roland [ro'lant??] *os.i m* Roland ??

rolò [ro'lo] (*pl rolôs*) *m* tapetni zvitek (rola)??

rom ['rom] *adj* romski; *cence contâ chêș che no son ufcicâls come serbian-crauat, ~, ucrain* (Pa 04/03); ~ *m* Rom *m*.

Romagne [ro'maňe] *kr.i f* Romagna *f*.

romagnûl [roma'ňu:l] *adj* romanjolski; ~ *m* 1. prebivalec Romagne; *il ~ di Bologne* (La 07/02) 2. LING romanjolščina *f*.

roman [ro'man] *adj* 1. HIST rimski, starorimski 2. rimski 3. romanski; 4. REL rimskokatoliški; *Dotrine christiane copiade dal catechesim ~* (Pa 03/10); *gjavâsi a la romane* iti brez pozdrava; *paiâ a la romane* GOST plačati vsak zase;

~ *m* 1. Rimljani *m*; *e un doi romans aô aô a jerin unevore unevore unevore maraveâts pal nestri idiome.* (Ta) 2. HIST Rimljani *m* 3. kembelj *m* (pri tehntci).

Roman [ro'man] *os.i m* Roman *m*; *a pre ~ Michelot, e che no rivavin a cijatâ ne il borc di Barbiana ne il lûc de sepulture.* (Bel).

Roman [ro'man] *kr.i f* (Fontanefrede) Romano.

romance [ro'mant[e] f] romanca *f*.

romancine [roman'tjine] *f* (neobič.) ukor *m*.

romancîr [roman'tjir] *m* romanopisec *m*.

romanç I [ro'mantʃ] (*pl romançs* [ro'mants]) *m* roman *m*; ~ *filosofic, storic* filozofski, zgodovinski roman; ~ *zâl* kriminalka *f*; *In timp pes votazions, al è saltât fûr il ~ zâl meta-politic* (Pa).

romanç II [ro'mantʃ], -ce *adj* romanski, neolatinski; *lis lengthis romances* romanski jeziki.

romanç III [ro'mantʃ] *m* retoromanski jezik v Švici, retoromanščina *f* (rumanč); *Il retoromanç ocidental (~) al è fevelât in Suizare (Cisilino, treball); ~ grison* ?? *Di ce che si à vût iniment denant trat si capis che un passaç fondamentâl al reste chel dal " ~ grison" normalizât* (La); ~ *adj* retoromanski.

romançâ [roman'tʃa:] *tr* romane pisati.

romanese [roma'nesk] *adj* rimske (današnji); *Cussì al scrif il poet ~ Mauro Marè* (Pa 02); ~ *m* LING rimske narečje; *e no stîn a fevelâ dai varietâts - in maniere seguitive e sfaçade par italo-~, par italo-napoletan, ..* (La 03/03).

romanic [ro'manik] *adj* ARS romanski; *Istitût di Studis Romanics (Cad); gotic* ~ gotsko romanski; ~ *m* ARS romanika *f*, romanski slogan.

Romanie [ro'manie] *kr.i f* → **Rumenie**.

romanin [roma'nin] *adj* nanaša na Romans d'Isonza;

~ m prebivalec Romans d'Isonza.

romanist [roma'nist] (pl *romanisçj*) m LING romanist m; *Il Rumantsch Grischun al è stât metût adun dal ~ H. Schmid tai prins agns Otante (Cisilino, treball)*.

romanitât [romani'ta:t] f rimstvo n (glede na pripadnost starem Rimu); *noaltris o scugnîj jessi lis sintinelis impavidis de ~, de Venezianitât, de Talianitât cuintrî i lôr tradizionâi aversaris (JM); Tes galariis e je la plui grande concentratzion di grecitât e ~. (Pa 05/04).*

romanizâ [romani'dza:] tr romanizirati;

romanizazion [romanidzatsi'on] f romanizacija f, proces di ~ proces romanizacije.

Romans [ro'mans] kr.i f (Cordenons) IT Romans. *lis lôr vanguardiis a jerin a ~ e a Visc. (GP).*

Romans [ro'mans] kr.i f → ~ **dal Lusinç**.

Romans dal Lusinç [~ dal lu'zint] kr.i m Romans d'Isonzo (Go).

Romans di Vil di Var [~ di vil di 'var] kr. i f (Vile Di Var) Romans (Varmo, Ud).

romantic [ro'mantik], -iche adj romantičen; ~ m romantik m, zasanjač m.

romanticism [romanti'tizim] m ARS romantika f.

romanticizât [romantit'i'dza:t], -ade adj romantiziran.

romanzîr [roman'tsi:r] m LIT romanopisec m; *Il grant ~ rus F. M. Dostoevskij..par une lungje part de sô vite, al è stât malât (SiF 03/3, 31-49).*

rombâ [rom'bâ:] it šumeti; bobneti, hrumeri.

rombe ['rɔmbe] f bobnjenje n, šum m, ropot m.

Rome ['rɔme] f 1. Rim m; *L'assessôr pal ambient Ciani al è lât a ~ tal daspomisdì di îr par discutî cul ministri Matteoli (O 6/2/2002); PROV Lâ a ~ cence viodi il pape (Verone) Essere vicini alla meta senza poter raggiungerla 2. FIG italijanska vlada v Rimu; *invezit tal prin daspomisdì e je rivade di ~ la notizie che il ministri (O); La clime di ~ no fâs ben a lis minorancis lenghistichis (Pa 7/2000) 3. il biel di ~ zadnjica f, rit f, capî ~ par Tome capire fischi per fiaschi.**

romit [ro'mit] m → **eremit**.

romitaç [romi'tat] m → **romitorij**.

romitan [romi'tan] m, adj → **eremitan**.

romitic [ro'mitik] adj → **eremitan**.

romitori [romi'tri] (t. **romitaç**) m samota f; puščavsko življenje n.

romôr [ro'mo:r] (t. **rumôr**) m (neobič.) šum m, trušč m, hrup m; → **sunsûr**.

romorâ [romo'ra:] (t. **rumorâ**) it (neobič.) ropotati, razgrajati, hrumeri.

romp ['romp] m ZOOL robec m (riba) (*Psetta maxima*).

rompament [rompa'ment] m → **rompiment**.

rompi ['rɔmpi] (p rot) tr 1. pre-, z-lomiti, zdrobiti, razkosati, razbiti; ~ **la tiere** ledino orati; razodeti (skivnost); ~ **un nâs** zlomiti nos; 2. kvariti, pokvariti 3. prekiniti, prekinjati; prelomiti; ~ **un contrat** prekiniti pogodbo; ~ **un segret** razodeti tajno;

4. FIG *rompiù la devozion a un* koga spraviti ob živce;

rompiù i stivâi a un komu iti na živce; ~ **i coions** No stâ a ~mi plui i coions (FVG);

~ it prekiniti (s kom), spreti se (s, z); *Che sei stade la delusion par vê rot di morosâ cun Alessia? (BrLi);*

~**si refl** 1. pre-, z-lomiti, zdrobiti, razkosati se; *Difat chei altris no si rompin i ciz pe sô malatie e pe sô streme. (BelFa); il temp si romp* oblači se (vreme); ~**si un braç** zlomiti si roko 2. spreti se.

rompi fûr [~ 'fu:r] it izbruhniti; razvesti se (roža).

rompi sore [~ 'zre] it ovirati nek.; ugoverjati, oporekat.

rompiment [rompi'ment] (t. **rompament**) m razbijanje n; prelom m; nadlega f; ~ **di cjâf** preglavica f, skrb f.

ron ['ron] m v: *il con e il ~* vse podrobnosti, od A do Ž-ja.

ronâ [ro'na:] it rigati (osel).

ronade [ro'nade] f riganje n (osla)

?Ronald [ro'nald] os.i m Ronald m.

ronc ['ronk] m brežina f, *al tirave un tramontan rabiôs che al sivilave jenfri i ramâcs dai arbui, jù pai roncs de culine. (Sg); i uciei a rivavin a tropz jù dal ~ (MazzonIol).*

roncâ [ron'ka:] tr trebiti, pleti, obrezati; oklestiti (drevo).

roncal [ron'ka:l] m posestvo z obdelovanimi brežinami (terasami).

roncâr [ron'ka:r] m vinogradnik m, kmet, ki obdeluje vinograd; *Nol impuarre il spirit dal contadin o dal ~ tal meti sot la semence o tal impastanâ lis plantutis (Mucci).*

ronceâ I [rontʃ'e:a:] it smrčati; → **ronfa**.

ronceâ II [rontʃ'e:a:] tr poškodovati z kosirjem (z nožem).

ronceade [rontʃ'e:ade] f udarec z vinorazom.

roncee [ron'tʃee] f vinoraz m, vinjak m, kosir m (nož); *si plee cjapâ sù une ~ bisugnose di tornâ a fâi il mani (Mar); fate intun reful di Toni cuntun grant colp dal mani de ~ (Mar); → massanghete.*

ronceuçâ [rontʃ'e:utʃ:a:] it rahlo smrčati.

ronchete [ron'kete] f srpica f, reznik m; → **roncee**.

roncjâ [ron'qa:] tr 1. obrezovati 2. (redko) hrustati (trd kruh, oreh ipd.).

roncjadice [ronqa'ditʃe] f okrnjena steba koruze.

roncje ['ronqe] f (carn.) → **roncee**.

Roncjetis [ron'qetis] kr. i f (Sante Marie) Ronchiettis.

Roncjis Di Faedis ['ronqis di fa'edis] kr.i f (Faedis) Ronchis.

Roncjis di Latisane ['ronqis di lati'zane] kr.i m → **Roncjis di Tisane**.

Roncjis di Monfalcon ['ronqis di monfal'kon] kr.i m Ronchi dei Legionari (Go); *dal incuinament acoustic causât dal trafic a son chês dongje Palme, tra Foian e ~ (O).*

Roncjis di Tisane ['ronqis di ti'zane] kr.i m Ronchis Di Latisana (Ud).

Roncjis Di Torean ['ronqis di tore'an] kr.i f (Torean) Ronchis.

roncijâzâ [ronqi'dža:] it (neobič.) smrčati; → **ronceâ**.

roncon [ron'kon] m velik kosir m, velik vinoraz m; *Al podeve jessi un ~ o un grant massanc, di chei che si doprin par dispedâ i morârs o tirâ vie la cjarande (Tolazzi).*

ronconâ [ronko'na:] tr obrezovati s kosirjem.

ronconade [ronko'nade] f udarec s kosirjem.

roncone [ron'kone] f kosir m.

rondâ [ron'da:] it 1. iti naokoli, na sprehood 2. VOJ iti na obhod (pos. vojaki).

ronde ['ronde] f 1. VOJ obhod m (straže), patrulja f 2. sprehood m (zaljubljencev).

rondin [ron'din] m 1. ZOOL mestna lastovica f (*Chelidon ubica*); → **rondul** 2. navadna čigra f (*Sterna hirundo*).

rondolâ (t. **rodolâ**) [rondo'lâ:] it valiti, kotaliti, zviti, prevačati; *Machinis e camions a rondolavin vie a fuart e (Sg); ~ sù un sigaret* zviti si cigaretto; *daspò mi soi tirât sù e di sintât e mi soi metût a ~ sù un sigaret daûr chel altri. (SiF 03/3, 31-49);*

~ tr valiti, kotaliti, zviti;
 ~si refl valiti, kotaliti se 2. krožiti, vrteći se;
 ~ m vrtenje n.
rondolament [rondola'ment] (t. **rodolament**) m kotaljenje n.
rondolazion [rondolatsi'on] (t. **rodolazion**) f kroženje n, vrtenje n.
rondolon [rondo'lon] (t. **rodolon**) m kotaljenje n, padec m; a ~ 1. kotaleč se 2. strmo, z glavo naprej, nepremišljeno.
rondon [ron'don] m ZOOL → **sbîr**.
Rondovêr [rondo've:r] kr.i.f (Purcie) Rondover.
ronduł I ['r ndul] m vrste štora, na katerem se drobi žita ali druge rastline; → **tacesù**.
ronduł II ['r ndul] m ZOOL → **rondin**.
ronfâ [ron'fa:] it 1. smrčati 2. (maček) ??... .
rontâ [ron'ta:] it 1. (osel) rigati 2. razgrajati, zverinsko vpititi, kričati 3. (gor.) glasno se jokati; → **rontonâ** 4. (veter) šumeti (glasno) 5. (redko) (krave) mukati; → **mungulâ** 6. (glasbilo) škripati, piskati.
rontenâ [ronte'na:] it 1. glodati (z zobmi) 2. (osel) rigati; → **rontâ, ronâ** 3. (motor ipd.) šumeti, bobneti, hrumenti; kruliti;
 ~ tr 1. o-, po-glodati (z zobmi) 2. nakruliti.
rontonâ [ronto'na:] it → **rontâ, rontenâ**.
rontonament [rontona'ment] m bobnenje n; O il ~ dai canons? (Mucci).
rop ['rop] m (redko) skala f, pečina f.
Rorai [ro'rai] kr.i.f (Purcie) Rorai Piccolo.
Rorai Grant [~ 'grant] kr.i.f (Pordenon) Rorai Grande.
rori ['rɔri ???] m → **rôr**.
ros ['ros], **rosse** adj 1. rdeč; **bandiere rosse** rdeča zastava; *cjavei ros* rdeči lasje; *Cjavei ros, vivarôse, gaiarde.* (BrLi); **Crôs rosse** Rdeči križ; **deventâ** ~ zardeti, zardevati; *ma che no vevin innò no pierdût il vizi (o la virtút) di deventâ ~ denant di une persone o di un fat* (BelR); **mâr Ros** rdeče morje; **deventâ ~ te muse** zardeti; *Scusait... - Jacum al jere diventât ~ te muse* (Tolazzi); ~ di ūf rumenjak m; ? **tirâ tal** ~ na rdeče vleči 2. POL rdeč; *Ancje se o soi miôr di te in dut e no varès di sbassâmi a rispuindi a un provocadôr ~ (FVG);*
 ~ m rdečica f, rdečelasec m; rdečkar m.
Rosacis [ro'zat|is] kr.i.f → **Cuar Di** ~.
Rosacis [ro'zat|is] kr.i.f (Manzan) Rosazzo.
rosade I [ro'zade] f 1. rosa f; **la ~ de matine** jutranja rosa.
rosade II [ro'zade] f KUL mlečna torta f.
Rosalie [ro'??] os.i.f Rozalija f.
Rosalinde [roza'linde] os.i.f Rozalinda f.
rosam [ro'zam] m cvetno okrasje n, cvetje n.
rosâr [ro'za:r] m → **garofolâr**.
rosari [ro'zari] m 1. REL rožni venec m; **dî, preâ il** ~ moliti rožni venec; *Ma la matine jo o dîs ancie il Rosari (liceopercoto)* 2. FIG rožni venec m, niz m, sveženj m, snop m.
rosarûl [roza'ru:l] m (neolog.) slikar cvetlic, izdelovalec umetnih cvetlic.
rosât [ro'za:t], -de adj rožnat.
Roscjâ [ros'qa] kr. i.f → **Rascjâ**.
rose ['rɔze] f 1. roža f, cvet m, cvet(l)ica f, okrasek m; **un mac di rosis** šopek rož; **lâ in ~** cveteti; *cuant che il svuciulâr al leve in ~ (Lenghe 2000); jessi in ~* FIG biti v cvetju (mladosten); **colôr di ~** rožnat; rožnata barva; *Insome vie pal mês di Otubar Udin si vistissarà di*

colôr di ~ (CoUd); ~ di prât travna cvetlica; *in cimiteri a meti' cualchi ~ di prât su lis tombis (Sg); PROV Biele come une ~ (Verone)* lepa kot rožica 2. → **garoful**.
Rose ['rɔze] os.i.f Roza f.
Rose ['rɔze] kr. i.f (Sant Vít Dal Tiliment) Rosa.
roseâ [roze'a:] tr 1. glodati, piliti, stružiti; *ma la pantiane e veve roseât la cjarte.* (Natisone/miti); *No rosee plui la suris (Pasolini); Mi jeri apene metût che o sint un cricâ di len tanche il ~ di une suris te bree.* (BrLi)
 2. FIG zastonj jesti, izkoristiti nek;
 ~si refl glodati se, piliti se; po-, iz-, ob.-rabiti se; che al viodè R. che al zuiave di bessôl tal curfil, cuntune bale di gome, roseant une pagnoche lungje une cuarte. (Sg); PROV ~si par dentri (Verone) razjedati od znotraj;
 ~ m glodanje n, piljenje n, struženje n; obraba f.
roseâ fûr [~ 'fu:r] tr izglodati, izjedati.
roseade [roze'a:de] f glodanje n, oglodanje n.
roseadôr [roze'a:do:r] adj gloden; ~ m glodalec m.
roseadure [roze'a:dure] f glodanje n, oglodano mesto.
roseament [roze'a:ment] m 1. glodanje n; eruzija f, obraba f 2. FIG muka f, bolečina f; *si son formadis e mantignudis par une vore di temp tal sierât dal mont contadin, e il lôr ~ al va al pâr cul slargiâsi de economie urbane-industriâl.* (Pa 02).
rosean [roze'an] (t. **resian**) adj 1. rezijanski; *l'insegnament dal sloven (te varietât dialetâl roseane); par ~ po rezijansko* 2. FIG osoren, hrapav, surov;
 ~ m 1. Rezijan m 2. rezijančina f; *che àn sielzût di studiâ a scuele chêz altris lenghis minoritariis dal Friûl, ossei sloven, ~ e todesc.* (La).
Rosean [roze'an] f furlanski priimek.
roseane [roze'an] f rezijanski ples;
roseon [roze'on] m 1. (v jabolko) ugriz m; 2. pečišče n (jabolka) → **rusumui** 3. zajedalec m, oderuh m.
rosepile [roze'pile] f MED šen m.
rosesfantât [rozesfan'ta:t] f ?? *Mi visi ancjemò l'odôr de cjarte e il colôr, un rosesfantât...* (Pa 06/3)
rosete [ro'zete] f rozeta f.
roseton [roze'ton] f 1. rozeta f 2. ARH rozeta f (okno).
roseuçâ [rozeu't:a:] tr po malem stružiti, glodati.
roseum [roze'um] m ??
rosipile [rozi'pile] f → **rosepile**.
rosmarin [rozma'rîn] m BOT → **osmarin**.
rosolin [rozo'lin] m rožno žganje n (sladki liker).
rosôr [ro'zo:r] m → **rasôr**.
rossece [ro'set|e] f rdečkost f.
rossin [ro'sin] adj v: **mâl ~ → mâl**.
rossit [ro'sit] adj rdečkast; *Sul font di un cîl simpri plui suturni, un sflamiâ ~ .. al segnale che il soreli (Mar).*
rossizâ [rosi'dža:] it (za)rđeti, rdečiti se, postajati rdeč; *Chel là dongje la fusine, cuntune man che e tire sù il fol e chê altre che e fâs ~ il fier, che daspò lu batarà sul incuìn par fânt cuissâ ce.* (Mucci).
rosson [ro'son] adj škrlatnordeč.
rossôr [ro'so:r] m rdečica f.
rost ['rost] (pl **rostj**) m pečenka f, pečena, pražena jedila; *Cirin di no fâ une cuestion di fum, ma di a ~.* (La 05/6); ~ di **vidiel** telečja pečenka; *se no al jere il ~ di vidiel cu lis patatutis* (Natisone/furlanis).
rostâ [ros'ta:] tr zagradiči z nasipom, zajeziti.
roste ['roste??] f jez m, nasip m; *Co une imprese furlane e veve domandât un espert par fâ sù une ~ tra lis*

monts di chest paîs di Cret (BrLi); La ~ e je formade di un mûr di sosteign in ciment armât (SiF 03/4, 47-59).

rostedôr [rost'e:do:r] *m* gospodar, šef okrepčevalnice.

rostî [ros'ti:] *tr* in refl → **rustî**.

rosulâ [rozu'la:] *tr* (carn.) pražiti; *si fâs un sofrit di cevole pestade benone e une riscje di ai; si rosule cence brusâ* (*Natisone/furlanis*).

rosumui [rozu'mui??] *m* → **rusumui**.

rosute [ro'zute] *f* rožica *f*.

Rosute [ro'zute] *os.i.f* Rozika *f*; *ven cà ~ ven cà biel amôr* (*Natisone/cjantin*).

rot ['rot] (*p od rompi*) *adj* zbit, zlomljen, strgan, pokvarjen, slab (vreme); *il diaul (satane) al à ~ dut* (*Bibl-Pauli*); **presit** ~ zelo nizka cena, na pol zastonj, pod ceno; **vê il cjâf** ~ FIG non sapere dove sbattere la testa??;

~ *m* v pl: globoko izorana zemlja.// < lat. *ruptum*

rôt ['ro:t] *m* mlinsko kolo *n*; *l'Unvier, cuanche si glaçave la roe, tirade sù in cinturie, cu la manarie a liberare i rôts.* (*Percude*).

rotabil [ro'tabil] *adj* vozen;

~ *m* vozilo *n*.

rotacism [rota'tizim] *m* LING rotacizem *m*.

rotam [ro'tam] *m* fragment *m*.

rotatori [rota'tori] *adj* FIZ rotacijski.

rotazion [rotats'i'on] *f* 1. kroženje *n*, vrtenje *n*, rotacija *f*; *In Friûl al è normâl viodi cjamps là che la blave e je coltivade di plui di vincj agns, cence missune ~.* (*SiF 02/1, 31-45*); *in cheste ~ o rivoluzion tes immensitâts dal spazi.* (*Pa 06/1*) 2. MAT rotacija *f* 3. LING rotacija *f*, premik soglasnikov.

rotazionâl [rotatsio'na:l] *adj* rotacijski.

rote ['rôte] *f* 1. zlom *m*, prelom *m*; **a ~ di cuel** na vrat na nos; *e je scjampade a ~ di cuel di chel che al jere stât par agns e par secui il so habitat religjôs e culturâl* (*BelR*); **jessi in rotis** sovražiti se; *Erode e Pilât, che prime a jerin in rotis, di in chê dì a tornarin in buinis.* (*Bibl-Lc*) Tisti dan sta se Herod in Pilat spoprijateljila; prej sta se namreč sovražila; *e je vignude vie di Faedis in rotis cu la famee par vie di un mariđât* (*PauluzzoN*); **lâ in rotis cun** prekiniti razmerje, odnose z nek. 2. poraz *m*, pobeg *m* 3. rast *m* (otroka);

rotum [ro'tum] *m* razbitina *f*.

roture [ro'ture] *f* zlom *m*, prelom *m*; prebitje *n*.

Rovârs [ro'va:rs] *mpl* ?? *di piës parviè che al muri daspò doi agns di guvier Otobon dai Rovârs nol fo un leon* (*JM*).

roveðe [ro'vede] (t. **ruede**) *f* kolo *n*; krog *m*; vrtljiva deska *f*; **~ dal mulin** mlinsko kolo; **~ denant, daûr** sprednje, zadnje kolo; **~ di scorte** rezervno kolo; **~ motrice** gonilno kolo; **vê une ~ für di puest** biti malo mahnjen, ne imeti vse pospravljen; *O cjatarin simpri che al à une rascje, une ~ für di puest, che si pierst daûr des frascjis.* (*Pa*).

Roverêt [rove're:t] *kr.i.f* (Pucinie) Roveredo.

Rualis [ru'alis] *kr.i.f* (Cividât) IT Rualis.

Rualp [ru'alp] *kr.i.f* (Darte) Rivalpo; *A ~ e Val a cognossevin 30 letaniis cjantadis, une par ogni sere dal més di mai* (*BelAlci*).

ruan [ru'an] *adj* (pavsko) moder; *come che e po sei une lacje di cil ~* (*Lenghe 2000*).

Ruande [ru'ande] *kr.i.m* Ruanda *f*; *90 mil personis a son stadiis obleadis a dispatria in ~ e Burundi* (*Pa*).

ruandès [ruan'de:s], -ese *adj* ruandski; *che ai vuerilîrs dal "Front patriotic ~"* (*Pa 03/4*).

rubelite [rube'lite] *f* MIN rubelit *m*.

rubest [ru'best ??] *adj* zdrav; *e se al spine un tai di vin ~ e sbrumôs, nol è par bevilu daurman* (*Mar*).

Rubicon [rubi'kon] *kr.i.m* Rubikon *m*.

rubidi [ru'bidi] *m* KEM rubidij *m* (*Rb*).

rubin [ru'bin] *m* rubin *m*; ~ *adj* rubinasto rdeč.

rubinet [rubi'net] *m* pipa *f*; *al è stât ancie cjapât un champion doprant un ~ lontan dal pont di partenze de rêt di distribuzion.* (*SiF 02/1, 11*); *e al vierzè il ~ par fâ colâ jù une gote a la volte.* (*Sg*); **aghe di ~** voda iz pipe; *Une volte par dutis o scugnî dî che si à il dirit di domandâ aghe di ~ ancie tai locai publics e no puedin rifudâle.* (*Furlan*).

rubricâ [rubri'ka:] *tr* vnesti, vnašati v razpredelnico; *10 cjamp culturâl, a tignî cont de "pluralitât culturâl e lenghistiche dal Paîs"; l'art. 70, rubricât juste apont sop "lengthis" (Cisilino, treball).*

rubriche [ru'brike] *f* 1. abecedno kazalo; imenik *m*; seznam *m* 2. REL navodilo *n*, predpis *m* 3. (časop.) rubrika *f*, stran *f*; *al frontarà su lis colonis de "Patrie", intune gnove ~ esclusive* (*Pa*).

rucjin [ru'qin] → **rincjin**.

rucul ['rukul] *m* zvodnik *m*; *di dii al re: «Clamimi cuant che tu varas dibisugne di un amì e no di un ~ di cort.* (*Pa*).

rudâ [ru'da:] *tr* objesti; osmukati; (travo) striči, obrezovati.

Rude ['rude] *kr.i.f* Ruda (*Ud*); *In fuarce dal seguitî trattât a la Austrie a restavin: Gurize, ..., Cervignan, ~ (Storie).*

rudiele [rudi'ele] *f* 1. kolesce *n* 2. košček *m* (npr. salame).

rudiment [rudi'ment] *m* **rudiments** osnove *fpl*, osnovni pojmi *mpl*; *Fradi di Giacomo, che i insegnà i prins rudiments de piture* (*CoUd*).

rudimentâl [rudimen'ta:l] *adj* rudimentaren, nerazvit, zakrnel; *al è just ricuardâ che la esistence di une ~ struture a spirâl e jere za stade proponude di Chitre & Joshi.* (*SiF 02/2, 11-24*).

rudinaç [rudi'natʃ] *m* okrušen omet; *I pareve che dut al colâs sore di lui, i cops, la gorne, i planelons atrezâts che si sdrumavin tun pulvin di rudinaçs.* (*PauluzzoN*).

ruede [ru'ede] *f* → **rovede**.

ruf ['ruf] *m* udarec *m*.

rufian [rufi'an??] *m* zvodnik *m*; *l'inemorât idealist e platonice e chel altri il ~ cinic e ricatadôr* (*Bel*).

rufianeç [rufia'nætʃ] *m* zvodništvo *n*.

Rufin [ru'??] *os.i.m* HIST Rufinus *m*, Rufin *m*; *nancje cuant che al cjacare di ~ e de sô esplicazion dal Simbul di Aquilee.* (*Pa 05/07*); *cu lis grandis figuris di Fortunazian, Cromazi, Valerian, ~ e dal stes san Jeroni (Storie).*

rugnâ [ru'ñia:] (t. **rugnî**) *it* kruliti (npr. svinje); renčati (pes), gruliti; hrumenti, bobneti (motor ipd.); *Lis gjenerazions prime di cumò, rugnint o rugnant, e àn scugnût imparâsi a memorie dute la dutrine* (*BelFa*); *che la Arsilia a scûr e rugnâs ancjemò* (*MazzonIol*).

rugnade [ru'ñade] *f* kruljenje *n*, renčanje *n*.

rugnî [ru'ñi:] → **rugnâ**.

ruie ['ruie] *f* ZOOL črv *m*; ličinka insekta *f*; *Se al plôf masse o masse pôc, se la anade e je scjarse, se ti mûr une bestie in te stale, se tu às l'ort plen di ruis, se ti capite une malatje* (*BelR*); *Incazât come une ~, o torni indaûr ma par furtune o cjati un vecjut di li e mi fermi par domandâi ce fâ... (christianromanini 07/04)*.

ruiuç [rui'ut] *m* ?? *i contadins e puartavin lis vacjis a bevi intun ~ che al passave a pene fûr dal país.*
(bassafriulana).

rûl [ru:I] *f* vloga *f*, funkcija *f*; *Dut câs, i studis di neuroimagjin funzionâl a ân pandût e ridefinît il ~ di cheste struture inte elaborazion dal lengaç* (*SiF 03/4, 97-114*).

rulâ [ru'la:] *tr* valjati.

rulo [rulo] *m* (it.) valjar *m*; *I camions a discjamavin i claps e i manoâi a vevin di sparniçâju prime che al passâs il ~ (Sg).*

rum [rum] *m* rum *m*.

rumanç [ru'mantʃ] *m* → **romanc**.

rumen [ru'men] *adj* romunski;

~ *m* 1. Romun *m* 2. romunski jezik *m*, romunščina *f*; *a cjacarin arumen (une lenghe sûr dal ~) (Pa).*

Rumenie [ru'menie] *kr.i f* Romunija *f*; *cumò o stoi studiant il furlan de ~, ma o cognòs ancje il rumen (Pa).*

rumi [ru'mo:r] *m* prežekovanje *n*.

rumiâ [ru'mo:r] *tr* 1. prežečiti 2. FIG premlevati (misel); *Il tîmp ti puarie a rifleti, a pensâ, a ~, a cirî resons profondis, a colegrâ i fats (BelFa); Difat o ai rumiât a lunc su lis resons e i aspiets positîfs de desacralizazion (Bel).*

rumiade [rumi'ade] *f* preževanje *n*, prežekovanje *n*.

rumôr [ru'mo:r] *m* 1. hrušč *m*, šum *m*, trušč *m*, šumenje *n*; *Autovie Venete: plan cuintrî dal ~ (O); i risultâts dal censiment su lis areis de rêt stradâl là che i problemis di ~ a son plui grues. (O)* 2. FIG vstaja *f*, nemir.

Runcje ['runqe] *kr.i f* (Comelians) IT Runchia; *Mièli al deventa Mièli; Runcja al deventa Runcje (Pa 7/2000).*

Runcjis ['runqis] *kr.i f* (Fontanefrede) Ronche.

Runcjis ['runqis] *kr.i f* (Sacîl) Ronche.

Runcjis ['runqis] *kr.i f* (Cjavàs) IT Runcis.

runculin [runku'lin] *adj* iz Roncjis-a; *par argoments ta la carateristiche fevelade runculine (Basse);*
~ *m* prebivalec Roncjis-a.

rupestri [ru'pestri] *adj* skalnat.

Rupis ['rupis] *kr.i f* (Savogne Di Gurize) Rupa *f*.

rurâl [ru'râ:l] *adj* kmetijski, kmečki, poljedelski.

rus ['rus], **russe** *adj* 1. ruski; *ma incidents come chel dal sotmarin ~ Kursk (O)* 2. FIG raskav, surov, osoren;
~ *m* 1. Rus *m*; *al è stât creât sore il dut par mert di Pablo Korchenewski, un ~ blanc di Odesse (Pa)* 2. ruski jezik *m*, ruščina *f* 3. surov, raskav človek.

Rusclêt [rus'kle:t] *kr.i f* (Sant Vît Di Feagne) Ruscletto.

ruseli ['ruskli] *m* BOT leprin *m*, lobodika *f* (*Ruscus aculeatus*).

rusignûl [ruzi'ñu:l] *m* ZOOL slavček *m*; *Un ~ al ejantave tal folt des acazis, la rusignule e veve il nít li dongie (sf).*

rusin [ru'sin] → **ruzin**.

ruspi ['rusie] (t. **ruspiôs**, **ruspit**) *adj* 1. hrapav, raskav (površina); *La sere prime mi jeri impirât tun jet alt e glaçât jenfri doi niñui ruspis tanche la int dal país (BrLi)* 2. oster, neprijazen, trd, hrapav, raskav (oseba); *'Sef par prin, cul so fâ ~, un pôc timit (PauluzzoN)* 3. hrapav, raskav, hripav, oster (glas, beseda) ipd.)

ruspiâ [ruspi'a:] *tr* 1. praskati (s hrapavo površino, npr. v grlu);
~ *it* biti hrapav, raskav.

ruspidece [ruspi'detʃe] *f* hrapavost *f*, raskavost *f*, grobost *f*, robost *f*; *parvie di chel splorâl il teren cul baston o di chel strussâ dai zocui cirint lis ruspidecis, o dal pas impicoft che in ultin si ferme sul contat dal*

sghinc su la bancje. (Mar); *Ma cheste “~” dal teren no à vût efets ledrôs sul caratar de popolazion. (La 05/6).*

ruspiôs [ruspi'o:s], **-ose** *adj* → **ruspi**.

ruspiosetât [ruspioze'ta:t] *f* 1. hrapavost *f*, raskavost *f*, grobost *f*, 2. robost *f*.

ruspit [rus'pit] *adj* → **ruspi**.

rusâ [ru'sa:] *tr* praskati, drgniti, strgati;
~ *si refl* 1. praskati se; *La int e à dibisugne di cjalâ indenant, a un avignâ dignitôs e different, plui che tornâ a ~si plaisir che i fasin dome mál (BelAlci); la midisine juste no jere chê di stâ li a vaâ e a ~si lis feridis dolorantis, ma di pensâ in grant (Pa 06/2)* 2. FIG praskati se, lenariti, nič ne delati;

russac [ru'sak] *m* nahrbtvik *m*; *Su lis spadulis al veve il ~ e in bande un spade (Zili).*

russade [ru'sade] *f* praskanje *n*, drgnjenje *n*.

russemûrs [ruse'mu:rs] *m* lenoba *f* (oseba).

Russie ['rusie] *kr.i f* Rusija *f*, nancje i comuniscj di Bertinotti, nancje la ~ di Eltsin. (Pa).

russificazion [rusifikatsi'on] *f* porusenje *n*, rusifikacija *f*.

Russiç ['rusie] ?? Russiz; *La signorie di Russiz daprûf Cormons e je propietât dal cont Lataour in Voire. (La 06/1).*

russofil [ru's??fil] *adj* rusofilski.

rustî [rus'ti:] *tr* pražiti; peči; *si rustîs in chest la cevole e si fijce dentri ta mignestre che e bol.*
(Natisone/furlanis); *Ma se i vâ i met a ~ cualchi fete di polente di compagnâ cuntune scaie di formadi. (BrLi).*

rustic ['rustik], **-iche** *adj* kmečki, neotesan; ...che il furlan al è nome un ~ lengaç di contadins e di ignorants (La 07/04);
stîl ~ rustični slog.

rusumui [ruzu'mui??] *m* peščišče *n*.

rut ['rut] *m* riganje *n*, kolcanje *n*.

rût ['ru:t], **-de** *adj* čist, nemešan, pristen, enostaven, resničen; *Mi spieghi miôr cul paragon de lenghe e de culture furlane ridusude a fat occasionâl e a ~ folclôr.* (BelAlci); *Un câs similâr al è chel di pre Checo Placerean, di ~ stamp montenarê. (Pa 05/05); dal ~ lengaç di Glemona. (JM, Salvâ); mignestre di rûts fasui enolončnica iz samih fižolov; *al bêrude aghe* pijе samo vodo; *il moche* ~ črno (nemešano) kavo; ~ furlan čista furlanščina.*

rutâ [ru'ta:] *it* rigati, kolcati se (komu).

Rutârs [ru'ta:rs] *kr.i f* (Dolegne) Rutarji *mpl* (IT Ruttars).

ruten [ru'ten] *adj* rutenski;

~ *m* Rutenec *m*.

ruteni [ru'teni] *m* KEM rutenij *m* (Ru).

routine [ru'tine] *f* rutina *f*, (običajna) praksa *f*; *Une brute matine, finît il solit lavôr di ~ (CoTrep).*

ruviers [ruvi'ers] *adj* muhast, čudaški, nejevoljen; *a la ruvierse* narobe.

Ruvignans [ruvi'ñans] *kr.i f* (Cividât) IT Rubignacco.

Ruvigne [ru'veñe] → **Muris Di ~**.

Ruvigne [ru'veñe] *kr.i f* Ragogna (Ud) (DE Rewin).

ruvinâ [ruvi'na:] *tr* razdejati, uničiti; *tu tu ur ruvinis i imprescj! (Sg)* ti ti pa jim uničuješ orodje!"

ruvine [ru'veñe] *f* udor *m*; propad *m*, polom *m*, razdejanje *n*; *in ~ v propadu;* *Une vore di cijstieie de pedemontane e de mont furlane a son in ruvine.* (consorziocastelli); **ruvinis** razvaline, ruševine;

ruvîs [ru've:s] *f* (gorski) greben *m*; *co nol jere nancje un segnâl di troi ma nome bosc e ~?(JM).*

ruzâ [ru'dža:] *it* mrmrati, godrnjati, brenčati (čebela, motor itd.), renčati (pes).

ruzament [rudža'ment] *m* mrmranje *n*, godrnjanje *n*, brenčanje *n*.

ruze ['rudže] *f* mržnja *f*, sovraštvo *n*, (tiha) jeza *f*; *cussì e jere cressude ator di lui une rêt di ~ e di marum* (*Sg*); *jessi in ~ cun cdn* biti s kom sprt, na bojni nogi.

Ruzêr [ru'dže:r] *os.i m* Roger *m*.

ruzin [ru'džin] *m* 1. rja *f*; *cjapâ il* ~ rjaveti; *colôr di ~* rjaste barve 2. ~ **dal forment** BOT, AGR žitna rja (*Puccinia graminis*); 3. FIG jeza *f*, prepir *m*, sovražnost *f*; ~ *adj* 1. rjast; *colôr ~* rjaste barve 2. sovražen; *che un ~ populisim al a impostât in maniere negative l'immaginari coletîf.* (*La 04/1*).

ruzinâ [rudži'na:] *it* 1. grmeti, hrumeti, šumeti 2. mrmrati, godrnjati.

ruzinament [rudžina'ment] *m* grmenje *n*, hrumenje *n*; mrmranje *n*, godrnjanje *n*.

ruzinît [rudži'ni:t], -**ide adj** 1. zarjavel; 2. FIG zastarel.

ruzôs [ru'džo:s], -**ose adj** godrnjav, renčav.